ISOCRATIS

ORATIONES.

RECOGNOVIT PRAEFATUS EST INDICEM NOMINUM ADDIDIT

GUSTAVUS EDUARDUS BENSELER.

VOL. I.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXVII.

PRAEFATIO.

Postquam Bekkerus novum nobis dedit Isocratem, viri, qui in emendandis Isocratis scriptis sunt versati, duplicem inierunt viam. Baiterus et Sauppius Urbinatem codicem constantius etiam secuti hunc librum manu scriptum unicum fere emendationum fontem habuerunt ex eoque circiter ducentos locos a se correctos addiderunt quinque millibus a Bekkero ex eodem codice emendatis. Guilielmus Dindorfius contra in Panegyrico et ego in Areopagitico usum Isocratis et rationem dicendi ex testimoniis veterum et ipsa orationum natura et indole perspicuam potiorem habuimus et inde scriptorem hic illic esse corrigendum docuimus. Baitero et Sauppio igitur summa lex in verbis Isocratis constituendis erat: sequere Urbinatem, etiam ubi ex consuetudine Isocratis aliud quid commendari videtur, mea est: sequere Isocratis usum dicendi, etiam ubi ex Urbinate aliud quid commendatur.

Isocrates autem I) *τῶν φωνηέντων τὰς παραλλήλους θέσεις ὡς λυούσας τὰς ἁρμονίας τῶν ἤχων καὶ τὴν λειότητα τῶν φθόγγων λυμαινομένας παραιτεῖται*, quibus Dionysii verbis adde ex Hermogene: *οὗ γε οὐ μόνον τὰ κῶλα συνέχεται τοῖς συμφώνοις ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ λόγος· τοσοῦτον αὐτῷ τῆς εὐφωνίας καὶ τοῦ κάλλους μεμέληκε.* Ipse docuisse dicitur: *δεῖ τῇ μὲν λέξει τὰ φωνηέντα μὴ συνεμπίπτειν* [1]). Ubi igitur in Isocratis scriptis hiatus restat, ibi locus est corruptus aut non Isocrateus. II) *Αἵ τε παρομοιώσεις καὶ παρισώσεις καὶ τὰ ἀντίθετα καὶ πᾶς ὁ τῶν τοιούτων σχημάτων κόσμος πολύς ἐστι παρ' αὐτῷ καὶ λυπεῖ πολλάκις τὴν ἄλλην κατασκευὴν προσιστάμενος ταῖς ἀκοαῖς. — Περιόδῳ τε καὶ κύκλῳ περιλαμβάνειν τὰ νοήματα πειρᾶται ῥυθμοειδεῖ πάνυ καὶ οὐ πολὺ ἀπέχοντι τοῦ ποιητικοῦ μέτρου.* Haec Dionysius. Ad aequabilitatem igitur membrorum et antithetorum studium animum debet attendere, qui Isocratis verba est restituturus. III) *Ἐκλέγει μὲν εὖ πάνυ καὶ τὰ κράτιστα ὀνόματα τίθησιν· ἁρμόττει δ' αὐτὰ περιέργως.* Omnino amat *τὴν λέξιν ποικιλίαις κοσμεῖν* [2]) et etiam *τοὺς συνδέσμους τοὺς αὐτοὺς μὴ σύνεγγυς τιθέναι.* Unde disces, Isocratem se non minus in eligendis quam in connectendis verbis diligentissimum praestitisse scriptorem. IV) *Ἡ δὲ λέξις, ᾗ κέχρηται, καθαρὰ μέν ἐστιν οὐχ ἧττον τῆς Λυσίου καὶ οὐδὲν εἰκῇ τιθεῖσα ὄνομα, τήν τε διάλεκτον ἀκριβοῦσα ἐν τοῖς πάνυ τὴν κοινὴν καὶ συνηθεστάτην· καὶ γὰρ αὕτη πέφευγεν ἀπηρχαιωμένων καὶ σημειωδῶν ὀνομάτων τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ κέκραται συμμέτρως.* Eiusdem Dionysii verba. Dia-

---

1) Vide plura in libro meo de hiatu scripto (Frib. 1841. 8.) p. 6—7.

2) V. Or. V, 27. et Spengel. *Συναγ. τεχν.* p. 162. ex Isocr. rhet. (Dion. Longin. 21. *πρόσθες τοὺς συνδέσμους, εἰ θέλοις, ὡς ποιοῦσιν οἱ Ἰσοκράτειοι.*)

lecto igitur usitata eum cum iudicio quidem sed constanter usum esse bene est tenendum. V) *Ἅπαντας γοῦν [Φιλόνικός φησιν] εὗρισκον τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῖς αὐτοῖς τρόποις τῆς λέξεως κεχρημένους, ὥστ' ἐν πολλοῖς τεχνικῶς τὰ καθ' ἕκαστα ἐξεργαζόμενον τοῖς ὅλοις ἀπρεπῆ παντελῶς φαίνεσθαι διὰ τὸ μὴ προσηκόντως τοῖς ὑποκειμένοις τῶν ἠθῶν φράζειν.* At id ipsum, quod Isocrates orationes suas ad unam speciem conformavit easdemque sententias iisdem verbis expressas saepius repetiit, ne vir criticus negligat. Poterit inde plures librariorum errores corrigere. VI) *Τάξις δὲ καὶ μερισμοὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἡ κατ' ἐπιχείρημα ἐξεργασία καὶ τὸ διαλαμβάνεσθαι τὴν ὁμοειδίαν ἰδίαις μεταβολαῖς καὶ ξένοις ἐπεισοδίοις, τά τε ἄλλα, ὅσα περὶ τὴν πραγματικὴν οἰκονομίαν ἐστὶν ἀγαθὰ, πολλῷ μείζονά ἐστι παρ' Ἰσοκράτει καὶ κρείττονα.* Isocratem igitur, quae bene excogitaverit, etiam bene disposuisse a Dionysio docetur. Quibus Dionysii praeceptis si addideris VII) Urbinatis bonitatem, „quae tanta est, ut non solum Isocratis ceteris codicibus omnibus sed etiam aliorum scriptorum graecorum libris manu scriptis plerisque antistet milibus trecentis“ (sunt verba Baiteri — Sauppii, qui tamen ipsi in septingentis locis eius lectiones non receperunt), eas habebis leges, quas in constituendis Isocratis verbis sum secutus.

Sunt igitur secundum has leges haecce a me post Bekkerum mutata:

I.

Propter hiatum.

Orat. I. [*ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ*] *ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ* 1). B. (i. e. Bekkerus) D. (i. e. Dindorfius) BS. (i. e. Baiter — Sauppius) *ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ.*

Orat. II, **2.** *ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *τὴν ἡμέραν βουλεύεσθαι.* 5. *δ' ἐνθυμηθῶσι.* B. D. BS. c. libr. *δὲ ἐνθυμηθῶσι.* 8. *γ'.* B. D. BS. c. libr. *γε.* **11.** *ὥστ'.* B. D. BS. c. libr. *ὥστε.* — *ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *τὴν ἡμέραν ἀγωνίζεσθε.* **32.** *τ'.* B. D. BS. c. libr. *τε.* **35.** *δ' ἐπ'* c. Ambr., B. D. 2) *δὲ ἐπ'.* **37.** *φρόντιζ'.* B. D. BS. c. libr. *φρόντιζε.* **40.** *θαυμάσῃς* 3). B. D. BS. c. libr. *θαύμαζε.*

---

1) *ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ* uncis inclusi, quia et hiatus **20.** *λόγῳ εὐπροσήγορος.* 38. *δύνασθαι, ἀνέχου — τὸ ἴσον — ὠφελεῖ, ἤ,* **49.** *παντὶ ἐλαττουμένους,* **40.** *σώματι εἶναι,* quibus addas **7. 21. 34. 48. 24. 32. 11. 36. 35. 37. 3. 9. 11. 34.,** et verba rara et ab Isocratis usu aliena, veluti *φιλοπροσήγορος, τὰ τῶν τρόπων ἤθη, ἐλαττουμένους* (ea vi ut sit: inferiores ea quam de se praebuerant opinione), *κόσμος* pro *εὐκοσμία, κρατεῖσθαι* pro *κατέχεσθαι. συγγράφειν, σὺν,* et dialecti diversitas, nam neque *θαρσαλέως* (**7.**) neque *θέλε* (**24.**) neque *συνειδήσεις* et *εἰδήσεις* (**16. 44.**) Isocrateum est, et non magis coniunctio positivi et comparativi (§. **46.**) et mala praeceptorum dispositio, de qua disputavi de hiatu p. **37.**, ostendunt, rectius ab aliis hanc orationem Isocrati Apolloniatae adscribi.

2) Ubi B. aut D. aut BS. non adscripsi, idem habent, quod ego dedi.

3) Bait. ad h. l. confert I, **44.** V, **1. 81. 116.** XI, **50.** Epist. I, **9.** IV, **13.** VII, **12.** IX, **12.** ubi *μὴ θαυμάσῃς* legitur.

Orat. III, 2. κἀκεῖν'. B. D. BS. c. libr. κἀκεῖνο. 7. τ' c. Urb. in ..., B. D: τε. 9. θεῶν [1]) c. Urb. Ambr., B. D. θεῶν ἔδη. 15. τοῦτ' Ambr., B. D. τοῦτο. 22. φθῆναι [2]). B. BS. c. libr. ὀφθῆναι. 50. δ' ...r., B. b. (berolin.) et D. δέ. 53. κατασιωπᾶτ'. B. D. BS. c. libr. κατασιωπᾶτε. 60. [καί]. B. D. BS. c. libr. καί. 61. ἤ [3]). B. D. BS. c. libr. ...

Orat. IV, 2. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. 41. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. ... δ' ἀγῶνας. B. D. BS. c. libr. δὲ ἀγῶνας. 48. διότι [4]) c. Urb. Ambr. ..., B. D. ὅτι. 57. αὐτῶν [5]) c. vulg. et Ambr. (Vat. 2. in Antid. αὐ...), B. D. BS. c. Urb. αὐτοῦ. 60. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. 68. δ' c. ...r. Med. Ald., B. D. δέ. 73. μ'. B. D. BS. c. libr. με. 83. Ἑλλάδα ...πασαν [6]) c. vulg. et Laur. in Antid. (vulg. ibi: Ἑλλάδα πᾶσαν), B. BS. c. Urb. Ambr. σύμπασαν Ἑλλάδα. 92. δ' ἤκουσαν c. libr. An... B. D. δὲ ἤκουσαν. 93. ἄλλων [7]) c. Urb., B. δὲ ἄλλων. BS. δ' ἄλλων ...libr. Antid. — παρημελήθη [8]) c. vulg., B. D. c. Urb. Ambr. ἠμελήθη. ... μηδὲ [9]) c. Dionys., B. D. BS. c. libr. οὐδέ. 107. σύμπαντες [10]) c. ..., B. D. BS. σύμπαντες οἱ ἄλλοι (Ambr. ἄλλοι σύμπαντες). 113. ...οντ' ἤ. B. D. BS. c. libr. ἐφίκοντο; ἤ. 130. δ' c. Med., B. D. BS. ... 135. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 144. δ' Ἀταρνέα. B. D. BS. c. libr. Ἀταρνέα. — δ' ὀλίγῳ. B. D. BS. c. libr. δὲ ὀλίγῳ. 146. φαυλότη... [11]). B. D. BS. c. libr. φαυλότητα. 149. ἀπώλονθ'. B. D. BS. c. libr.

---

1) Cf. IV, 156.

2) Imperia unius eo ceteris praestant, quod facilius alios possunt ...venire, at non eo, quod facilius possunt *aspici*. Permutata sunt ...θήσονται et ὀφθήσονται et φθῆναι atque ὀφθῆναι etiam IV, 79. et ... V. me ad Areop. p. 396. et de hiatu p. 35.

3) De hoc Isocratis usu, secundum quem praepositio post ἤ non re...itur, cf. IV, 51. VI, 92. VIII, 106. IX, 3. 61. XIV, 30. 33. XV, 18. ... 149. 158. 175. XVI, 3. XX, 19. Epist. IX, 9. V. me de hiatu p. 19.

4) Isocrates ubicunque διότι usurpavit, id fecisse videtur hiatus evi...ndi caussa. Bait. ad h. l. Cf. V, 1. VI, 16. (vulgatum) 24. XIV, 23. ...V, 133. 263. XVI, 43. XVIII, 1. 31. Epist. II, 22.

5) I. e. Θηβαίων.

6) Cf. IV, 185. V, 70. V. me de hiatu p. 13.

7) Caussa his verbis additur, cur Peloponnesii privatim suae salutis ...ionem habuerint. Delendum igitur δέ.

8) Usus est Isocrates hoc verbo composito post vocales etiam XIV, ... et XV, 168. Significatur: praetereundo negligitur. V. Dind. ad h. l. ... me de hiatu p. 12.

9) Sententia: et ne hoc quidem iis satis fuisse censuerim, sed au...cius etiam quid conaturi fuissent, si ceteri id sivissent. V. me de hiatu p. 14.

10) Cf. locum simillimum IV, 98. ubi etiam οἱ ἄλλοι est supplendum. V. me de hiatu p. 13.

11) Isocratem plurales uti ἀργίαι, αὐθάδειαι, ἔνδειαι, εὐπορίαι, ...ότητες, καινότητες, μετριότητες, πενίαι, πραότητες, σεμνότητες et

ἀπώλοντο. 156. ἐπηράσαντ'. B. D. BS. c. libr. ἐπηράσαντο.—τοιαῦτ'. B. D. BS. c. libr. τοιαῦτα. 175. ὡς ὁ c. Ambr., B. D. ὥστε ὁ. 178. δ'. B. D. BS c. libr. δέ. 189. μεγάλ' ὑπισχνουμένοις. B. D. BS. c. Urb. Ambr. Vict. μεγάλα ὑπισχνουμένοις. Vulg. μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιουμένοις — τ'. B. D. BS. c. libr. τε.

Orat. V, 14. [καὶ] οὐδέν [1]). B. D. BS. c. libr. καὶ οὐδέν. 38. καὶ [ὡς] [2]). B. D. BS. c. libr. καὶ ὡς. 47. ὥστ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε. 49. δ' οὐδέν. B. D. BS. c. libr. δὲ οὐδέν. 53. δ' ὁμόροις c. Ambr., B. D. δὲ ὁμόροις. 55. δὲ τὰ πράγματ' αὐτῶν περιέστηκεν [3]) c. vulg. (qui tamen πράγματα), B. D. BS. c. Urb. δ' αὐτῶν περιέστηκε τὰ πράγματα. 83. περὶ ὧν [4]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ὧν. 92. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 100. 'κείνας c. Ald. Med., B. BS. ἐκείνας [5]). 115. ἥπερ [6]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἥ. 150. σ'. B. D. BS. c. libr. σε.

Orat. VI, 9. δ' ὑμᾶς. Laur. δὲ ὑμᾶς, B. D. BS. δὲ καὶ ὑμᾶς. 16. διότι [7]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ὅτι. 17. εἰς Δελφοὺς ἀφίκοντο c. Ambr., B. D. BS. ἀφίκοντο εἰς Δελφούς. 37. δ' ἀγνοουμένου. B. D. BS. c. libr. δὲ ἀγνοουμένου. 43. ὥστ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε. 52. δ' c. libr., B. b. [8]) D. δέ. 56. ἐστιν c. Med. Ald., B. D. ἐστι. 73. Σικελίαν [9]) c. Ambr. Med., B. D. BS. Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν. 74. ὅσ'. B. D. BS. c. libr.

---

similes amasse disces ex Exc. VII. ad Isocr. Brem., et librarios eiusmodi locis offendisse demonstravi ad Areop. 107. et contuli VI, 30. 52. 78. VII, 4. VIII, 19. XII, 44. XV, 208. 229. ubi a Bekkero plurales sunt recepti, et VI, 78. VIII, 142. XIII, 9. ubi ego eos recepi.

1) Ἐξὸν ubique sic sine copula additur ab Isocrate.

2) Orator id vult: quia summis premuntur miseriis, similes sunt privatim rixantibus. Non duo affert argumenta: quod miserrimi sint et quod similes privatim rixantibus. V. me de hiatu p. 18.

3) Cf. VI, 47. VII, 81. VIII, 59. XV, 120. ubi eadem collocatio, quam ego hic c. vulg. dedi.

4) Praepositio cum relativo loco praepositionis cum demonstrativo, quod a relativo excipitur, a Graecis ponitur. VI, 87. VIII, 26. XII, 47. 68. 79. IX, 42. XV, 17. V. me de hiatu p. 18. et ad Areop. p. 398.

5) Κεῖνος legitur post vocalem IV, 18. V, 36. 57. VIII, 115. X, 50. XI, 36. XII, 41. quibus in locis ante Bekkerum ἐκεῖνος legebatur. His adde V, 132. XII, 11. 78. 138. 150. 190. XV, 259. XIX, 29. ubi iam ante Bekkerum κεῖνος legebatur. Corrigenda erant e coni. XVIII, 40. et XIX, 6.

6) Περ ab Isocrate ad relativa aliasque particulas tum maxime adiicitur, si vocalis sequitur. Cf. XIV, 34. 36. 37. VI, 100. et de ἐπειδήπερ VI, 65. εἴπερ XV, 17. ἐάνπερ XV, 28. ὅθενπερ XVI, 15. Vide me de hiatu p. 17.

7) V. me ad Areop. 413.

8) B. b. significat berolinensem, B. o. oxoniensem Bekkerum.

9) In enumerandis terris, ad quas Lacedaemonii confugere poterant, magis Siciliae, cuius insulae incolis Lacedaemonii saepe subsidio iverant, quam Italiae locus esse videtur. V. me de hiatu p. 21.

ὅσα. Urb. habet ὅσα correctum. 84. ὑπομείναιμεν [1]) c. Urb., B. D. BS. ὑπομεῖναι.

Orat. VII, 16. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. 39. ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐταξίας [2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. τῆς εὐταξίας ἐπιμελεῖσθαι. 42. ζημίας c. Urb., B. ζημίας [βουλήσεσθαι]. Vulg. ζημίας βουλήσεσθαι. 57. γ'. B. D. BS. c. libr. γε. 59. γεγενῆσθαι τῶν πολιτῶν c. vulg., B. γεγενῆσθαι [τῶν πολιτῶν]. Urb. loco τῶν πολιτῶν tres literas habuit, quarum ultima ν. 67. τῆς δημοκρατίας [3]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. τοῦ δήμου. 77. τοιαῦτ' c. Ambr., B. D. τοιαῦτα. 80. ὥστ'. B. BS. c. libr. ὥστε.

Orat. VIII, 14. [καὶ] ὅτι [4]). B. D. BS. c. libr. καὶ ὅτι. 25. πόλλ'. B. D. BS. c. libr. πολλά. 36. πεῖσαι τοὺς ἀκούοντας c. vulg. et Scaph., B. D. c. Urb. τοὺς ἀκούοντας πεῖσαι. 44. ἀλλ' c. Ambr. Scaph. libr. Antid. Dionys., B. D. ἀλλά.—ἐκείνων [5]) c. Urb. Ambr. Laur. in Antid. Dionys., B. D. ἐκείνου. 50. ὀλίγον c. libr., B. o. ὀλίγου. 115. νομίζετε πονηρῶς ἔχειν [6]) c. vulg. Scaph., B. D. BS. c. Urb. πονηρῶς ἔχειν νομίζετε. 145. ἠγώ [7]). B. D. BS. c. libr. ἢ ἐγώ.

Orat. IX, 17. δ' c. Ambr., B. D. δέ. 19. δ' c. Ambr., B. D. δέ. 30. σῶμ'. B. D. BS. c. libr. σῶμα. 33. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 39. οὔθ'. B. D. BS. c. libr. οὔτε. 53. πλεῖστ' c. Ambr., B. D. πλεῖστα. 54. δ' c. Ambr., B. D. δέ. 56. τοῦτο [8]) c. Urb. pr., B. D. BS. αὐτόν τε. 57. δ' c. Ambr., B. D. δέ. 60. ὥστ' c. Ambr., B. D. ὥστε. 62. δ' ἠναγκάσθη. B. D. BS. c. libr. δὲ ἠναγκάσθη. 72. δ' ἄνακτας. B. D. BS. c. libr. δὲ ἄνακτας. — δ' ἀνάσσας. B. D. BS. c. libr. δὲ ἀνάσσας. 74. [ἐξενεχθῆναι] [9]). B. D. BS. c. libr. ἐξενεχθῆναι.

Orat. X, 8. ἤ [10]). B. D. BS. c. libr. ἢ ὁ. 52. ὥστ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε.

---

1) Orator ponit hanc ut rem, quam prae Lacedaemoniorum virtutibus minime ratam fieri censet, quae igitur sola nititur cogitatione. V. Kühner. Gramm. gr. §. 827. et me ad Areop. p. 400. et de hiatu p. 21.

2) Cf. VII, 37.

3) Democratiae actiones adscribuntur etiam VII, 27. 66. III, 15. XII, 131. 138. 147. V. me ad Areop. p. 337.

4) Ὅτι hic est: *quia*.

5) Τίς collectivorum rationem sequitur, unde id saepius pluralis numerus pronominum excipit. Cf. VIII, 93. et 139. V. me de hiatu p. 14. et Bait. ad Isocr. Brem. p. 215.

6) Hunc verum esse ordinem perspicies etiam ex iis, quae his respondent: ἡγεῖσθε πάντα τὰ δέοντα πράττειν.

7) Sic XII, 148. nunc est scriptum pro ἃ ἐγὼ et V, 23. pro εἰς τό. V. me de hiatu p. 23. et ad Areop. 408. et Bait. ad Isocr. Brem. p. 219.

8) Id est, quod Conon dux erat. Hoc enim per Evagoram factum.

9) Καὶ (*etiam*), quod post Ἑλλάδα sequitur, fecit, ut verbum hic aliquod adderetur. V. me ad h. l.

10) Cf. XV, 45. V. me de hiatu p. 40. et ad Areop. p. 87.

Orat. XI, 24. μείζους c. Urb. Ambr., B. D. ἀκριβεστέρας. 28. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 29. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 39. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. 50. πλεῖστ'. B. D. BS. c. libr. πλεῖστα.

Orat. XII, 6. δ' οὖν. B. D. BS. c. libr. οὖν. — τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 9. πολλῶν [1]) c. Ambr., B. D. πολλῶν [παρρησίᾳ]. Vulg. πολλῶν παρρησίᾳ (Bav. παρρησίᾳ πολλῶν). 14. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 17. ἡμῶν [2]) c. vulg. et Ambr., B. D. BS. c. Urb. μου. 19. ἐπιχειρῆσαί με [3]) c. libr., B. D. ἐπιχειρῆσαι ἐμέ. 24. τοῦτ'. B. D. BS. c. libr. τοῦτο. 39. ἀγῶνος [4]). B. D. BS. c. libr. τοῦ ἀγῶνος. — ταῦτ' c. Ambr., B. D. ταῦτα. 71. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 76. δ' εἶθ'. B. D. BS. c. libr. δ', εἶθ'. 84. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. 99. διαπραξαμένην [5]) c. Urb. Ambr., Vulg.: διαπεπραγμένην. B. D. διαπραξαμένη ἦν. 119. θ'. B. D. BS. c. libr. τε. 130. καὶ τοῖς χρωμένοις ἡδίστης [6]) c. Urb., B. D. τοῖς χρωμένοις καὶ ἡδίστης. 134. μὲν ἑτέροις [7]) c. vulg., B. D. c. Urb. ἑτέροις μέν. 155. τἀμά [8]). B. D. BS. c. Urb. τὰ ἡμέτερα ἅμα. Vulg. ἅμα. 158. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 170. κἀκεῖν'. B. D. BS. c. libr. κἀκεῖνο. 171. Θηβαίων ὄντες [9]) c. vulg., B. D. c. Urb. Ambr. ὄντες Θηβῶν. BS. Θηβῶν ὄντες. 172. μ'. B. D. BS. c. libr. με. 174. ὥσθ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε. 194. ὥσθ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε. 235. οἶσθ' c. Ambr., B. D. οἶσθα

---

1) Non ea de caussa, quia libere loqui non poterat, sed quia idonea vox et audacia deerat, in conventu multorum hominum Isocrates non loquebatur. Se libere loqui ipse professus est V, 72. V. me de hiatu p. 27.

2) Isocrates de sese locutus modo singulari modo plurali numero est usus. XV, 16. V. me de hiatu p. 30.

3) Cf. XII, 21. neque hoc in loco pronomini με maior inest vis. V. me de hiatu p. 28.

4) Ἀγὼν hic non singularem quandam actionem sed in universum quamque significat, ante quam chorus quaedam praefari soleat. V. me de hiatu p. 30.

5) Verbis dicendi iungi accusativum cum participio addita particula ὡς disces ex V, 114. V. Bait. ad Paneg. XVIII. et me ad Areop. p. 407. ubi attuli IV, 56.

6) Superfluum addi τοῖς χρωμένοις ad ἅπασι, cum per se pateat, talia instituta modo civibus, qui iis utantur, maxima posse afferre commoda. Thesei instituta autem etiam erant *gratissima* iis, qui illis uterentur. V. me ad Areop. 398.

7) Non solum ἑτέροις et ἐμοὶ inter se sunt opposita, sed etiam sermo de his omnibus rerum publicarum institutis et sermo de solis maiorum institutis. V. me de hiatu p. 26.

8) Cf. V, 94. IV, 12. et inprimis Ep. IX, 15. Obtrectatores, qui tamen simul etiam sint admiratores et imitatores, intelligendi sunt Isocratis. Si τὰ ἡμέτερα legitur, quisque hoc de Atheniensibus intelliget. At hoc per se patet, eos, qui Atheniensium res admirentur, hac in re nihil esse opposituros. V. me ad Areop. p. 414. et de hiatu p. 26.

9) XII, 174. Urb. κυρίους Θηβαίων.

243. πάντας c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἅπαντας. 255. ὥστ'. B. D. BS c. libr. ὥστε.

Orat. XIV, 2. ἔνεστιν [1]). B. o. c. vulg. ἔνεστι. 5. μάλιστ'. B. D. BS. c. libr. μάλιστα. 10. εἶναι κελεύουσιν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. κελεύουσιν εἶναι. 13. Θηβαίων [2]). B. D. BS. c. libr. ὑπὸ Θηβαίων. 42. ἐνδείξησθ'. B. D. BS. c. libr. ἐνδείξησθε. 43. καταδουλουμένων [3]) c. Urb., B. D. καταδουλουμένων τὴν Ἑλλάδα. 44. εἶναι νομιοῦσιν ὑμᾶς c. vulg., B. D. BS. c. Ambr. ὑμᾶς νομιοῦσιν εἶναι, Urb. ὑμᾶς νομίσουσιν εἶναι.

Orat. XV, 15. ὥστ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε. 17. δ' οὖν. B. D. BS. c. libr. οὖν. 29. τὴν γραφὴν ἀνάγνωθι c. Ald. et libr. Wolf. Cor., B. D. BS. c. Ambr. Laur. Urb. ἀνάγνωθι τὴν γραφήν. 85. τ'. B. D. BS. c. libr. τε. 101. ἐπεχείρησεν, οὐδ'. Vat. Ambr. ἐπεχείρησε, οὐκ, B. D. BS. c. Urb. Laur. ἐπεχείρησε καὶ οὐκ. 109. ἠνάγκασεν αὐτοὺς c. Ambr., B. D. c. Urb. ἠνάγκασε αὐτοὺς, BS. c. Laur. αὐτοὺς ἠνάγκασε. 110. δι' Ἰσθμοῦ [4]). B. D. BS. c. libr. διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ. 122. ἤθει [5]). B. D. BS. c. libr. ἤθει τῷ ἑαυτοῦ. 129. δ' ὑμῶν c. Vat. Ambr. Laur. Urb. corr., B. D. BS. c. Urb. pr. οὖν ὑμῶν. 165. μὲν οἱ [6]). B. D. BS. c. libr. οἱ μέν. 166. καταβιῶναι c. Laur., B. D. BS. ἀναβιῶναι. 178. ὑμεῖς ποιούμεθα τὰς ὑποσχέσεις. Laur. ἡμεῖς τὰς ὑποσχέσεις ποιούμεθα, B. D. BS. c. cett. libr. ποιούμεθα ἡμεῖς τὰς ὑποσχέσεις. 187. ὅπερ. B. D. BS. c. libr. ὅ. 195. οἴσειν c. Urb. pr., B. D. οἴσειν [διατελῶ]. Vulg. οἴσειν διατελῶ. Scripsi ea ipsa de caussa antea ποιῶν, pro ποιῶ, quod B. D. c. libr. 248. διατελοῦσιν. B. o. c. vulg. διατελοῦσι. 249. νομίζουσιν. B. o. c. (Urb.) Ambr. Laur. νομίζουσι. 251. ἠγὼ (Laur. ἠγωνισμένων). B. D. ἢ ἐγώ. 278. ὅσωπερ. B. D. BS. c. libr. ὅσῳ. 280. ᾧπερ. B. D. BS. c. libr. ᾧ. 283. ὀνόμασιν [7]) c. Urb. pr., B. D. ὀνόμασιν ἐν τῇ διαλέκτῳ. 297. ἠγώ. B. D. BS. c. libr. ἢ ἐγώ. 307. δ' ὁ. B. D. BS. c. libr. δὲ ὁ 321. δ'. B. D. BS. c. libr. δέ. — ὥστ'. B. D. BS. c. libr. ὥστε.

Orat. XVI, 8. πατέρ'. B. D. BS. c. libr. πατέρα. 10. ὥσθ'. B. D. BS. c. Urb. ὥστε. 14. ἄξι'. B. D. BS. c. libr. ἄξια. 19. ἐσεμνύνατ'. B.

---

1) V. me ad Areop. p. 187.

2) V. supra ad Or. III, 61.

3) Non eo, quod totam Graeciam, sed quod Lacedaemonii eos ipsos in servitutem redacturi sint, socii movebuntur, ut Atheniensium societati se adiungant. V. me de hiatu p. 19. et ad Areop. p. 415.

4) Cf. Dinarch. in Demosth. 92, 18. Andoc. Myst. 17, 132. Lys. or. funebr. 195, 45. Isocrates IV, 93. scripsit tamen τὸν Ἰσθμόν. V. me de hiatu p. 45.

5) Isocrates δύναμιν et ἦθος Atheniensium ita sibi opposuit, ut diceret: copiis urbis hostes subegit et moribus i. e. humanitate benevolentiam ceterorum conciliavit.

6) Saepe μὲν ad totam cum pertineret sententiam, ad verba est adscriptum, quibus minus convenire videtur. V. me ad Areop. 403.

7) Hoc per se patet illa verba in sermone et in loquendo ita usurpari. V. me de hiatu p. 44.

D. BS. c. libr. ἐσεμνύνατο. 38. πρᾶγμ'. B. D. BS. c. libr. πρᾶγμα. 42. γένοιτ'. B. D. BS. c. libr. γένοιτο. 45. τέτταρ'. B. D. BS. c. libr. τέτταρα. 46. τριάκοντ'. B. D. BS. c. libr. τριάκοντα. — ἔγκλημ'. B. D. BS. c. libr. ἔγκλημα. 48. δ' οὖν c. libr. praeter Urb. Vat. 2., B. D. BS. c. Urb. Vat. 2. οὖν.

Orat. XVII. [ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ] ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΣ [1]). B. D. BS. ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΣ.

Orat. XVIII [2]), 40. 'κείνων. B. D. BS. c. libr. ἐκείνων. 68. γένοιντο [3]) c. Ald. et ant. libr., B. D. BS. c. Vat. 2. ἐγένοντο.

Orat. XIX. 2. μ' [4]). B. D. BS. c. libr. με. 3. ζῶντ'. B. D. BS. c. libr. ζῶντα. 6. γνήσι'. B. D. BS. c. libr. γνήσια. — μητέρ'. B. D. BS. c. libr. μητέρα. 7. πατρίδ'. B. D. BS. c. libr. πατρίδα. — τοὐμοῦ [5]) c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. τοῦ ἐμοῦ. 8. σφόδρ'. B. D. BS. c. libr. σφόδρα. — τὴν ἀνεψίαν [6]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἀνεψίαν. 11. σχόμενον [7]). B. D. BS. c. libr. ἰσχόμενον. 12. ἐλπίδ'. B. D. BS. c. libr. ἐλπίδα. 21. εἰρημένα ταῦτ' c. vulg., B. D. BS. c. Urb. εἰρημένα. 22. Τροιζῆν'. B. D. BS. c. libr. Τροιζῆνα. — μητέρ'. B. D. BS. c. libr. μητέρα. 27. ὅ μοι c. vulg. et Marc., B. D. BS. c. Urb. ὃ ἐμοί. 28. δεηθέντ'. B. D. BS. c. libr. δεηθέντα. — εὐδιήγητ' ἐστίν. B. D. BS. c. libr. εὐδιήγητά ἐστιν. 30. ὅσῳ περ. B. D. BS. c. libr. ὅσῳ. — δεινότερ'. B. D. BS. c. libr. δεινότερα. 31. διαλιποῦσ'. B. D. BS. c. libr. διαλιποῦσα. 32. ἠβουλήθη μᾶλλον c. vulg. et Marc., B. D. BS. c. Urb. μᾶλλον ἐβουλήθη. 37. Θρασύλοχός τ' εἰ. B. D. BS. c. libr. Θρασύλοχός τε, εἰ. 38. τἀδελφῷ. B. D. BS. c. libr. τῷ ἀδελφῷ. — ἐνόμιζεν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἡγεῖτο.

---

1) Auctor huius orationis minime a gravibus hiatibus abstinuit. V. 7. 22. 39. 18. 5. 54. porro 56. 19. 11. 20. 25. 37. 11. 34. deinde 6. 10. 23. 25. 16. non minus 32. 37. 41. 36. 52. 12. denique 10. 11. 17. 21. 38. 43. 13. V. me de hiatu p. 54—55.

2) Haec oratio in bonis libris non legitur, ex quibus quum sine dubio plura corrigerentur et eo ipso etiam plures hiatus removerentur, nolui apostrophis abuti, ubi fortasse aliud vitium latet.

3) Etiam propter sequens κατασταθεῖεν praeferendum. V. me de hiatu p. 54.

4) Orationes forenses simplicius et sermoni vulgari convenientius sunt scriptae. Qua de caussa hiatus post particulas καί, εἰ, ἤ, ὅτι, ὦ et similes suam habebit excusationem, quia eiusmodi hiatus, nisi prorsus artificiose formetur oratio, non facile possunt evitari. Non minus hiatus, qui invenitur sententia altera in vocali finita et altera in vocali incipiente facile tolerabitur, nam non legenti sed audienti scriptae sunt. Apostrophorum autem quia multo frequentior hic est usus, etiam plures erant e coniectura ponendi. V. me de hiatu p. 46.

5) Cf. XVI, 26.

6) Cf. XIX, 46.

7) Isocrateum non est ἴσχειν, exspectaturque aoristus propter sequ. ἀσθενήσαντα et γενόμενον. V. me de hiatu p. 50.

39. *ἀπεκόμισ'*. B. D.BS. c. libr. *ἀπεκομισα*. — *τοὐμαυτοῦ*. B. D. BS. c. libr. *τοῦ ἐμαυτοῦ*. 42. *θυγατέρ'*. B. D. BS. c. libr. *θυγατέρα*. 47. *ἐμ'*. B. D. BS. c. libr. *ἐμέ*. 50. *δίκαι'*. B. D. BS. c. libr. *δίκαια*. 51. *δ' οὖν*. B. D. BS. c. libr. *οὖν*.

Orat. XX, 1. *τοὖθ'*. B. D. BS. c. libr. *τοῦτο*. 4. *ταὖτ'*. B. D. BS. c. libr. *ταὐτά*. — *τοιαῦτ'*. B. D. BS. c. libr. *τοιαῦτα*. 6. *καταγνῶθ'*. B. D. BS. c. libr. *καταγνῶτε*. 8. *διότι* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ὅτι*. 20. *ἀξιοῖμεν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἀξιοῖμεν τὸ ἴσον*.

Orat. XXI. [*ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ*] *ΠΡΟΣ ΕΥΘΥΝΟΥΝ ΑΜΑΡΤΥΡΟΣ* [1]. B. D. BS. *ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΕΥΘΥΝΟΥΝ ΑΜΑΡΤΥΡΟΣ*.

Epist. I, 1. *δ'*. B. D. BS. c. libr. *δέ*. — *καὶ* c. Urb. Ambr. Helmst., B. D. *καὶ ὁ*.

Epist. II, 6. *διοικῇς. Ἴδοις* [2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *διοικῇς καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς συμπιπτούσας ἐπανορθοῦν δύνῃ. Ἴδοις*. 11. *μηδ'* c. Ambr., B. D. *μηδέ*. 12. *μή*. B. D. BS. c. libr. *μὴ ἐγώ*. 23. *δ' ἀνάγκη* c. Ambr., B. D. *δὲ ἀνάγκη*.

Epist. III, 3. *οὔτ' ὠφελιμωτέρων*. B. D. BS. c. libr. *οὔτε ὠφελιμωτέρων*.

Epist. IV, 4. *μηδενός*. B. D. BS. c. libr. *οὐδενός*. — *πάντων* c. Ambr., B. D. *ἁπάντων*. 6. *διαμένειν* c. cod. Helmst., B. D. BS. *διαμεῖναι*. 12. *τε περὶ* c. Urb. Ambr., B. D. *τε ἢ περί*. 13. *μόνον*. B. D. BS. c. libr. *μόνου*.

Epist. V, 1. *μήτ'*. B. D. BS. c. libr. *μήτε*. 2. *τ' οὐκ*. B. D. BS. c. Urb. *τε οὐκ*. Vulg. *οὐκ*.

Epist. VI, 1. *ἐρωτήσαιτ'*. B. D. BS. c. Urb. *ἐρωτήσαιτε*. Vulg. *ἠρωτήσατε*. 11. *ἢ* c. cod. Helmst., B. D. *ἢ ὁ*. 12. *μ'*. B. D. BS. c. libr. *με*. 14. *τὸ συμφέρον*. B. D. BS. c. libr. *τὸ ἐμαυτῷ συμφέρον*.

Epist. VII, 4. *θ'*. B. D. BS. c. libr. *τε*. 11. *αὐτοῦ* c. Ambr., B. D. *τῇ αὐτοῦ*.

Epist. VIII, 1. *οἱ μέν*. B. D. BS. c. libr. *οἱ*.

Epist. IX, 10. *ὥσθ'*. B. D. BS. c. libr. *ὥστε*. 16. *δ'* c. Ambr., B. D. *δέ*.

Epist. X. [*ΔΙΟΝΥΣΙΩι*.] [3]) B. *ΔΙΟΝΥΣΙΩι*. BS. omiserunt.

---

1) Auctor huius orationis plures admisit graves hiatus: 2. 4. 11. 19. 5. 11. 18. porro 1. 3. 4. 13. deinde 19. 3. 2. 4. 7. 21. denique 2. 3. 7. 19. 22. Isocratem contenderim ne potuisse quidem in eiusmodi oratione uti Trapezitica et in Euthynum scribenda tam foedos hiatus admittere, quippe qui consuevisset in aliis (etiam forensibus) orationibus et adeo in epistolis eos fugere. Neque magis tota brevium sententiarum conformatio hac in oratione Isocratea est. V. me de hiatu p. 56.

2) De cladibus, quae Philippo incidere possint, potius cogitandum quam loquendum ei, qui ad Philippum ipsum scribit. Interpretamentum ex *καὶ* ante *τὰς νίκας* ortum. Vide supra p. VII, n. 9.

3) Est Theophylacti Simocati epistola, in cuius epistolis moralibus et rusticalibus et amatoriis est undeoctogesima. V. BS. Praefat. ad Isocr. p. VI. Offendunt igitur tres hiatus §. 2. non. V. me de hiatu p. 58—59.

II.

Propter aequabilitatem membrorum et Isocrateum antithetorum studium scripsi:

[Orat. I, [1]) 4. λόγον μόνον [2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Barocc. λόγον. 19. κατὰ c. cod. Scaph. [3]), B. D. BS. τὰς κατά. 26. συνάχθονται c. Ambr. Scaph., B. D. BS. τοῖς φίλοις συνάχθονται. 29. βέλτιστα [4]) c. Ambr. Scaph., B. D. BS. βελτίω. 35. τῶν σεαυτοῦ c. vulg. et Scaph., B. D. BS. σαυτοῦ.]

Orat. II, 8. αὐταῖς c. vulg., B. D. BS. c. Urb. αὐτοῖς. 11. βασιλεύουσι [5]) c. Ambr. Urb. marg., B. D. BS. βασιλεῦσι. 36. τεθνάναι καλῶς [6]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. καλῶς τεθνάναι. 37. μνήμην [7]) c. vulg. et Ambr. Laur. in Antid., B. o. et BS. c. Urb. Vat. τὴν μνήμην, B. b. et D. τὴν γνώμην. 39. μεγάλων [8]) c. Urb. in Antid., B. D. BS. μεγίστων. 48. ἁμίλλας ψυχαγωγοῦνται c. Vat. 2. marg., B. D. BS. ἁμίλλας. 50. ὄντα τύραννον [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. βασιλεύοντα. — ἐπὶ τῶν χρησίμων [10]) c. Urb., B. D. BS. ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων.

Orat. III, 43. τὴν σωφροσύνην [11]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. σωφροσύνην. 48. ἐλλίπητε [12]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐλλείπητε. 49. ἄλλους ὑμᾶς [13]). BS. c. Urb. Ambr. ἄλλους. 51. σῶμα τοὐμὸν [14]) c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. σῶμα. — τήν γε διάνοιαν c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. τὴν διάνοιαν. 63. ὁμοίως ὑπηρετῆται [15]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ὑπηρετῆται.

Orat. IV, 8. τά τε παλαιὰ c. Harpocr., B. D. τὰ παλαιά. 14. μηδὲν τῶν ἄλλων. BS. μηδὲν c. Urb. pr. (Ambr. et Vict. τῶν ἄλλων μηδέν).

---

1) Est in hac oratione magna antithetorum cura.

2) Respondet τὸν τρόπον αὐτῶν.

3) Opposita sibi sunt τηλικαῦτα πελάγη et κατὰ γῆν πορείας. Scaphusiensis in hac oratione optimus est liber.

4) Commendatur haec lectio simili sono inter βέλτιστα et παρόντα.

5) Resp. sic melius ἀσκητῶν, uti βασιλεῦσι melius responderet ἀθλητῶν, quod vulgo legitur.

6) Resp. ζῆν αἰσχρῶς (IV, 95. alius est generis, quia in καλῶς vis est et ἢ αἰσχρῶς propter hiatum non potuit dicere orator).

7) Solet quidem articulus praefingi, at hic ut respondeat σώματος, est ille omissus.

8) Resp. περὶ μικρῶν.

9) „Non fero ὄντα omissum post πολλῶν praesertim in antithetorum artifice.“ Dobr.

10) Resp. ταῖς ἡδοναῖς.

11) Resp. τῆς μὲν ἀνδρίας καὶ τῆς δεινότητος.

12) Quod sequitur aoristus σχεῖν, hic quoque aoristum probare videtur, ut sententia sit: quatenus alterutrum horum omiseritis.

13) Opposita sibi sunt ἐμὲ et ὑμᾶς.

14) Aptius membra orationis sic sibi respondent.

15) Resp. παρέχω τοιοῦτον.

23. *ἀμφισβητοῦντας περὶ αὐτῶν* [1]) c. vulg. et Ambr., B. D. BS. c. Urb. *ἀμφισβητοῦντας*. 28. *δωρεὰς διττὰς* [2]) c. vulg. et Ambr., B. D. *δωρεὰς* c. Urb. 51. *ὑποθέμενος ἐρεῖν* c. vulg. et Ambr., B. D. BS. c. Urb. *ὑποθέμενος*. 65. *Πελοποννησίων* [3]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. *Πελοποννησίους*. 66. *μεγίστων στὰς* [4]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. *μεγίστων* [*στὰς*], D. BS. *μεγίστων*. 70. *τοσοῦτον διὰ τὴν τότε στρατείαν* [5]) c. Ambr., B. D. c. vulg.: *διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν τοσοῦτον*, BS. c. Urb. et libr. Antid. *τοσοῦτον*. 87. *ἀπόβασιν τῶν* [6]) c. omn. libr. Antid., B. D. BS. *ἀπόβασιν τὴν τῶν*. 111. [*καὶ φονέας*] [7]). BS. c. libr. *καὶ φονέας*. 139. *ῥοπὰς* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Amor. *τὰς ῥοπάς*. 144. *ἐπῆρξε* [8]) c. vulg. et Ambr., B. D. BS. c. Urb. *ἐπῆρχε*. 179. *τοὺς ἀνθρώπους* [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. *ἀνθρώπους*.

Orat. V, 53. *μεγίστην ἐξ αὐτῆς δόξαν* [10]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *δόξαν ἐξ αὐτῆς μεγίστην*. 95. *δυσμενεστάτους* [*εἶχον*] [11]). B. D. BS. c. libr. *δυσμενεστάτους*. 131. *μὲν ὑπ' ἐμοῦ* [12]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ὑπ' ἐμοῦ μέν*. 132. *ὄντας τῶν Ἑλλήνων* [13]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *τῶν Ἑλλήνων ὄντας*. 139. *διαστῆσαι* [14]) c. Urb. Ambr., B. D. *διαλῦσαι*.

Orat. VI, 24. *ἐνδόντων* [15]) c. Laur., B. D. BS. *δόντων*. 28. *ὀψόμεθα* [16]) c. Urb. pr., B. D. BS. *ἐποψόμεθα*. 53. *τοὺς περὶ* [17]) c. Urb., B. D. BS. *περί*. 58. *πολεμεῖν ὑμῖν* [18]). Ambr. Ald. Med. *πολεμεῖν ἡμῖν*, B. D. BS. c. Urb. *πολεμεῖν*. 59. *μεχρὶ θανάτου μάχεσθαι* [19])

---

1) Resp. *περὶ τούτων ἀμφοτέρων*.

2) Praecedit: *πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν — εὐμενῶς διατεθείσης — ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν*.

3) Respondent sibi: *Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίων* et *τοὺς οἰκιστὰς καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαιμονίων*.

4) Resp. *ἐξαριθμῶν*.

5) Resp. *διὰ τὴν ἐνθάδε συμφοράν*.

6) Resp. *τὴν ἀπόβασιν τῶν βαρβάρων* et *τοὺς ὅρους τῆς χώρας*.

7) Resp. sibi *τοὺς αὐτόχειρας* et *τοὺς γονέας*.

8) Sequitur: *ἐποίησε — ἐπόρθησεν — ἐκράτησεν*.

9) Oppositum est: *τὸν Δία*.

10) Resp. *καλλίστην γὰρ μάχην*.

11) E coni. Cor. Resp. *ἕξεις*.

12) His quidem, quum a me dicentur, multi invidebunt, iisdem autem, quum a te agentur, omnes congratulabuntur.

13) Resp. *ἄμεινον πράττουσαν τῆς Εὐρώπης*.

14) Respond. *συστῆσαι*. V. BS. ad h. l.

15) Resp. *ἀνελόντος* et *πολέμῳ κρατήσαντες* verbumque hoc compositum per se etiam huic loco optime convenit.

16) Resp. simplex: *στερησόμεθα*.

17) Resp. sibi: *ὀλίγους τοὺς περὶ αὐτὸν τῶν πολιορκουμένων* et *πολλοὺς ὄντας τοὺς πολιορκοῦντας*. De *πολλοὺς τοὺς* v. me ad Areop. p. 94.

18) Resp. sibi *αὐτοῖς* et *ὑμῖν*.

19) Resp. *καλῶς πολιτεύεσθαι — σωφρόνως ζῆν*.

c. Ambr. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. μάχεσθαι. 63. τῶν βελτίστων [1]) c. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. βελτίστων. 85. εὐθὺς ἀφορᾶν [2]) c. Ambr., B. D. BS. ἀφορᾶν. 88. τοῖς ἄλλοις [3]) c. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. τοῖς ἄλλοις κακοῖς.

Orat. VII, 4. πολλὴ μετριότης [4]) c. Urb. Ambr., B. μετριότης. 47. μηδεμία [5]). Urb. pr. μήτε μία, B. D. c. cett. libr. μήτε ζημία.

Orat. VIII, 21. ἐν μὲν ταῖς [6]) c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. ἐν ταῖς μέν. 33. οὐδὲ γιγνώσκειν οὐδὲν ὧν [7]) c. Ambr. et libr. Antid., B. D. BS. ὧν οὐ. 36. προσῆκον [8]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. c. Laur. in Antid. ῥᾴδιον. Vulg. καὶ ῥᾴδιον. 43. τῶν ἄλλων [9]) c. Urb. Ambr. Laur. et cett. libr. Antid., B. D. BS. τῶν Ἑλλήνων. 46. ἰδίᾳ λυμαινόμεθα [10]) c. Dionys., BS. ἰδίους λυμαινόμεθα, Ambr. Laur. Vat. 2. in Antid. δι' οὓς λυμαινόμεθα, B. D. λυμαινόμεθα. 50. τῆς αὐτῶν δυσγενείας [11]) c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. (hic et in Antid.) Ald. Vat. 2. in Antid. τῆς δυσγενείας. 51. ἀγαπῶντας [12]) c. Dionys., B. D. BS. c. Urb. et libr. Antid. ποιοῦντας. Vulg. ἐμποιοῦντας. 56. ἐπιχειρήσαιμεν [13]) c. Urb. in Antid. (Laur. ἐπιχειρησαίμην), B. D. BS. ἐπιχειροίην. 73. πονηρίας [14]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. πονηράς. 125. εὐδαιμονεστέρους [15]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. εὐδαίμονας. 135. τὰς δυναστείας καὶ τὰς ἡγεμονίας [16]) c. Urb. et libr. Antid., B. D. τὰς ἡγεμονίας καὶ σφᾶς αὐτούς.

Orat. IX, 42. ἐν ταῖς εὐπραγίαις [17]) c. Urb. pr., B. ἐν ταῖς εὐπραγίαις [καὶ καρτερίαις], D. BS. c. Urb. rec. Vat. Ambr. ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις. Vulg. ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ ταῖς καρτερίαις. 46. τυραννικὸς [18]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. μεγαλοφρῶν. 50.

---

1) Resp. ταῖς οὐσίαις — ταῖς δόξαις.

2) Resp. ταῖς ψυχαῖς διατρίβειν.

3) Resp. sibi: ἡμᾶς δὲ μὴ μόνον τῶν ὄντων ἀποστεροῦσιν et ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς ὀνείδη καθίστωσιν.

4) Resp. ἄνοια καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία.

5) In sententia, quae sequitur, unum subiectum: αἱ κρίσεις per μήτε cum φυλακὴ coniunctum.

6) Resp. ἐν δὲ τοῖς.

7) Resp. τούτους μόνους ὧν δεῖ πλεονεκτεῖν.

8) Resp. πρόχειρον. Sententia est: non convenit suadere auditoribus, ut virtutem exerceant.

9) Oppositum est: ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν.

10) Resp. sibi ἰδίᾳ et κοινοῖς.

11) Resp. ταύτης τῆς εὐγενείας.

12) Resp. ἐπιθυμοῦντας.

13) Praecessit: ἐπιλίποι. Cf. locum simillimum VI, 81.

14) Resp. συμφοράς. Cf. locum similem Epist. VI, 13.

15) Resp. χεῖρον πράττοντα.

16) Vulg.: τὰς ἡγεμονίας et σφᾶς αὐτοὺς male sunt coniuncta.

17) Resp. ἐν ταῖς ἀργίαις.

18) Praecedunt: δημοτικὸς — πολιτικὸς — στρατηγικός. De signi-

καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν [1]) c. Vat. et vulg., B. D. BS. c. Urb. καὶ περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν. 55. στρατόπεδον καταστήσαιντο [2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. καταστήσαιντο στρατόπεδον. 71. τὸν βίον διετέλεσε [3]) c. Vat. et vulg., B. D. BS. c. Urb. διετέλεσε τὸν βίον.

Orat. X, 32. ἄρχειν ζητοῦντας [4]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ζητοῦντας ἄρχειν. 32. ἐπιστρατευομένους [5]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. πολεμίους. 50. τὰς πόλεις [6]). B. D. BS. c. libr. πόλεις.

Orat. XI, 12. παντοδαπώτατα [7]) c. Gregor., B. παντόδαπα [τἀγαθά]. Urb. in παντόδαπα extr. a corr. — Ambr. et Urb. corr. παντόδαπα ἀγαθά. Urb. pr. pro ἀγαθὰ vocabulum habuit penitus diversum. 15. τὴν τροφὴν[8]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. τροφήν. 17. προαιρεῖσθαι πολιτείαν [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. προαιρεῖσθαι πολιτείαν ἐπαινῶν. 23. ἔνια [10]) c. Urb., B. D. BS. ἕτερα. 35. τοῖς ἄλλοις [11]) c. vulg. et Scaph., B. D. c. Urb. τοῖς Ἕλλησιν. 47. τῶν νῦν ὄντων [12]) c. Urb. a quo νῦν non recte additum est in τῶν νῦν σοι συνόντων, B. D. BS. c. libr. τῶν ὄντων.

Orat. XII, 1. ἁπλῶς εἰρῆσθαι δοκοῦντας [13]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἁπλῶς δοκοῦντας εἰρῆσθαι. 50. γεγενημένοι [14]). Urb. γεγονασιν-

---

latione v. II, 53. σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν.

1) Diversi sunt: οἱ περὶ τὴν μουσικὴν et οἱ περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν.

2) Verba quae sequuntur: περιγένοιντο et κρατήσειαν non minus ultimum tenent locum.

3) Resp. τὴν περὶ αὑτοῦ μνήμην κατέλιπε.

4) Resp. καθιστάντας.

5) Resp. συμπολιτευομένους.

6) Resp. τὴν χώραν πορθουμένην. Articulus τὰς significat: suas urbes videbant dirutas.

7) „Sciendum librarios adiectivi παντοδαπὸς gradui superlativo adeo se ubique locorum gessisse inimicos, vix usquam ut nullis turbatum librorum dissensionibus compareat. Cf. IV, 45. XV, 295. Hippocrat. de vict. rat. II, 365, 29. Foes. (ubi παντοδαπώτατα corrigendum coll. 286, 7.) Item Pseudodemosth. Erot. p. 1408, 26. Reisk. παντοδαπωτάτων corrigendum." Dind. in Praefat. IV.

8) Melius sic respondet τόν τε τόπον.

9) Τὴν ἐν Αἰγύπτῳ προαιρεῖσθαι πολιτείαν et ἄριστα διοικεῖν τὴν αὑτῶν πόλιν. Uti hic πόλιν ultimum tenet locum, sic nunc etiam πολιτείαν.

10) Oppos.: πλεῖστα.

11) Oppos.: τῶν καθ' αὑτόν.

12) Νῦν hic nesessarium propter τῶν πώποτε γεγενημένων, supra in τῶν νῦν σοι συνόντων offendit.

13) Resp. μετέχοντας eodem modo collocatum.

14) Sequ.: καὶ — ἐκλελοιπότες. V. me ad Areop. p. 116.

μενο, B. D. BS. γενόμενοι. 98. ἔνοχοι τοῖς πεπραγμένοις [1]) c. U B. D. BS. ἐν τοῖς πραττομένοις. 101. γεγονόσιν ἔργων [2]). Urb. γόνασιν ἔργων, B. D. BS. ἔργων. 111. τὴν σωφροσύνην καὶ πειθ χίαν [3]) c. Urb. Ambr., B. D. τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πειθαρχ 114. περὶ ταύτης τῆς πολιτείας [4]) c. Ambr. (Urb. περὶ ταύτης π τείας), B. D. BS. περὶ ταύτης. 163. ἀγριότητα τὴν [5]) c. vulg., c. Urb. Ambr. ἀγριότητα.

Orat. XIII, 9. τῶν μισθῶν [6]) c. Vat. Ambr. Urb. marg., B. D. μισθοῦ. 13. τοῦ πρεπόντως καὶ καινῶς ἔχειν [7]) c. Urb. Vat., B. D. c. Ambr. τοῦ πρεπόντως καὶ τοῦ καινῶς ἔχειν. Vulg. πρέποντος ἱκαν

Orat. XIV, 17. ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας [8]) c. Ambr. Urb. c B. D. BS. ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας.

Orat. XV, 16. ἡγήσησθε [9]). Laur. ἡγήσασθαι, B. D. BS. ἡγῆσ Urb. Ambr. ἡγεῖσθε, Vat. ἡγεῖσθαι. 56. γίγνεσθαι τοῖς ἄλλοις [10]). D. BS. c. Urb. γίγνεσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις. Pergo c. Ambr. Laur. corr. τοὺς δὲ λόγους ἤδη, B. D. BS. c. Urb. ἤδη. 75. δοῦναι δί ὑμῖν τὴν μεγίστην [11]) c. Laur. et Vat. Urb. in marg., Ambr. δοῦ δίκην τὴν μεγίστην ὑμῖν, B. D. BS. δοῦναι δίκην ὑμῖν. 101. τῇ λει γεγενημένου [12]) c. Laur., B. D. BS. τῇ πόλει. 103. ὀλίγων ἐπεσ τησαν ἀγώνων [13]) c. Ambr. Vat. Laur. Urb. marg., B. D. BS. c. ὀλίγων ἐπεστάτησαν. — κατέστη κύριος πολὺν χρόνον c. Laur., B BS. καὶ πολὺν χρόνον κατέστη κύριος. 120. τῶν πολεμίων [14]). B. BS. c. libr. τῷ πολέμῳ. 157. τὴν δύναμιν [15]). B. D. BS. c. libr.

---

1) Resp. ἔνοχοι et ἀντιτεταγμένοι. Collocatio est alia propter hiat

2) Uti hic ἀρχηγοῖς γεγενημένοις verba διδασκάλοις τῶν τοιού γεγονόσιν ἔργων, sic in iis, quae sequuntur, verba τοῖς ὑπὸ τῶν ὑπισχν μένων ἐξηπατημένοις excipiunt καὶ διημαρτηκόσι τῶν ἐλπίδων.

3) Est una notio, cui respondet: πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν ὀλιγωρί

4) Opposit.: περὶ τῆς τῶν προγόνων.

5) Resp. τοὺς βαρβάρους τούς.

6) Cf. XV, 120. V. me ad Areop. p. 107.

7) Est una notio, cui resp. τῶν καιρῶν. Orator hoc vult: ora nem et opportunam et decoro novoque modo compositam esse debe

8) Resp. sibi: οὐχ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας et οὐδ' ὑπὲρ τῶν συμμάχων ἐλευθερίας.

9) Resp. φανῶ.

10) Oppos.: διὰ ταῦτα.

11) Resp. τῆς μεγίστης τυχεῖν τιμωρίας. In repetito verbo γίστη vis est quaesita.

12) Ita erat scribendum tum quia semper sic solet orator in hac cutione, tum quia resp. ἀνδρὸς τετελευτηκότος.

13) Resp. πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων.

14) Resp. τοῖς στρατιώταις. Idem postulat usus et sententia

15) Resp. sibi ὁμοίαν ἐν ἑκάστῃ τὴν δύναμιν et παραπλησ καὶ τὴν οὐσίαν. Cf. V, 41. XII, 40. XV, 192. 206.

...μιν. 169. ὑπολογισάμενος[1]) c. Ambr., B. D. BS. λογισάμενος. 237. ...ταῖς τῶν θεσμοθετῶν[2]) c. Laur., B. D. BS. ταῖς ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν. — τούς τ' ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἀδικοῦντας[3]). B. D. c. libr. ...τοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἀδικοῦντας. 247. ὡς περὶ πλεονεκτεῖν δυναμένων[4]). B. D. c. libr. ὥσπερ πλεονεκτεῖν δυναμένων. 266. τῆς φιλοσοφίας[5]). B. D. BS. c. libr. φιλοσοφίας. 303. δημοτικωτέρους[6]) c. Urb. corr. Ambr. Vat. pr. Laur., B. D. δημοτικούς. 313. περὶ τῶν ἄλλων[7]) c. Urb. pr., B. D. BS. περὶ τῶν ἄλλων κακουργιῶν.

Orat. XVI, 22. τοῦ ζῶντος[8]). B. D. BS. c. libr. ζῶντος.

[Orat. XXI, 15. ἐλπίζειν[9]). B. D. BS. c. libr. ἤλπιζε.]

Epist. II, 2. σωτηρίας[10]). B. D. BS. c. libr. τῆς σωτηρίας.

III.

Quoniam Isocrates tum in eligendis tum in connectendis verbis diligentissime est versatus, scripsi:

Orat. II, 9. πόλιν τε[11]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πόλιν. 17. κειμένοις[12]) c. Urb. pr., B. D. BS. κειμένοις νόμοις. 20. τὰ πρός[13]). BS. c. Urb. Ambr. Vat. τὰ μὲν πρός. Vulg. τὰ περί.

Orat. III, 5. τῶν ζώων[14]) c. Urb. et Ambr. in Antid., B. D. BS. τῶν ἄλλων ζώων. 26. [αὐτὴν] προέχειν[15]). B. D. BS. c. Urb. αὐτὴν προέχειν. Vulg. προέχειν αὐτήν. 45. μὲν γὰρ[16]) c. vulg., B. BS. c.

1) Resp. παραμυθησάμενος.

2) Sequ.: ταῖς τῶν ἕνδεκα et ταῖς τῶν τετταράκοντα.

3) Resp. τούς τε κακουργοῦντας καὶ τοὺς τούτοις ἐφεστῶτας. Isocrates omnino post ἀμφότερος sequentia per τε — καὶ aut καὶ — καὶ disiungere solet. V. me ad Areop. 291. ubi loc. attuli.

4) E coni. Orell. Resp. ὡς ἐξηπατημένων.

5) Resp. τῆς ψυχῆς.

6) Resp. ἥδιον.

7) Oppos.: περὶ τῶν συκοφαντῶν.

8) De vivo Alcibiade ea libertate uti non auderent, qua in mortuum (περὶ τοῦ τεθνεῶτος) invehuntur.

9) Resp. τότε — ζητεῖν.

10) Oppos.: ὑπὲρ δόξης.

11) Solet Isocrates opposita per τε — καὶ coniungere.

12) Statim praecessit νόμους, sequiturque: τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους.

13) Isocrates μὲν non ponit, nisi δὲ respondet.

14) Molestum est hic ἄλλων repeti, quum antecedat τοῖς ἄλλοις.

15) Praecessit αὐτῇ ad idem relatum. Dici vix potest, quam saepe hoc pronomen a librariis in Isocrate tum additum tum omissum sit. V. me ad Areop. p. 412.

16) Est particula γὰρ ex usu scriptoris, quod praecessit: φανήσομαι πεῖραν — δεδωκώς.

Urb. rec. μέν γε, Urb. pr. μέν. 48. μηδενὸς οὖν [1]) c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. μηδενός.

Orat. IV, 29. τάς τε χρείας [2]) c. Ambr., B. D. τὰς χρείας. 62. κατεκτήσαντο [3]) c. Ambr. (Vulg. in Antid. ἐκτήσαντο.) B. D. c. Urb. κατεστήσαντο. Vulg. κατέστησαν. 78. τοὺς μὲν νόμους [4]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. τοὺς νόμους. 125. τοὺς μὲν τυράννους [5]). B. D. BS. c. libr. τοὺς τυράννους.

Orat. V, 47. καὶ κατὰ γῆν [6]) c. Vat. 2. Aug. 8. 9. Vict. Med., B. D. κατὰ γῆν. 49. καὶ τῆς νυκτὸς [7]) c. Ambr., B. D. τῆς νυκτός. 58. πρῶτον [μέν] [8]). B. D. BS. c. libr. πρῶτον. 72. ἂν [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἂν ἤδη. 132. [προσαγορευομένους] [10]). B. D. BS. c. libr. προσαγορευομένους.

Orat. VI, 13. δεῖν [11]) c. Urb. Ambr., B. D. δεῖν ἡμᾶς. 59. μεγίστην [μέν] [12]). B. D. BS. c. libr. μεγίστην. 85. ἀνορθώσομεν μέν [13]). B. D. c. libr. ἀνορθώσομεν.

Orat. VII, 41. δ' ἀσφαλῶς [14]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. δὲ καλῶς. 43. ἐπιμελείαις [15]). B. D. c. libr. ἐπιθυμίαις. 58. φανερᾶς [16]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πᾶσι φανερᾶς. 78. ἔν τε [17]) c. Ambr., B. D. BS. ἐν. 82. Ἔτι δὲ [18]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ἔτι.

---

1) Sententia est: res vestrae male habebunt, si quid neglexeritis, quod officii vestri est. Nolite igitur etc.

2) Discernit orator tria, v. Retberg. ad Bait. Paneg. p. 23., et ubi discernit, ibi τε — καὶ — καὶ scribit.

3) Repetitur illico καθιστάναι.

4) Resp. οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον.

5) *Μὲν* addendum ex usu scriptoris ob sequ. τῷ δὲ πλήθει.

6) „Nunquam in hac formula non duplici καὶ usus est Isocrates." V. Bait. ad Paneg. p. XIV.

7) Sic erat scribendum ex usu scriptoris. Sequitur enim καὶ τῆς ἡμέρας.

8) Hoc quoque ex usu scriptoris. Resp. huic: Διονύσιος τοίνυν. V. me ad Areop. 376.

9) Sequitur statim ἤδη μοι, unde aberrans oculus librarii hic ἤδη inseruit.

10) Offendit προσαγορευομένους in eadem sententia repetitum.

11) Praecessit ἡμᾶς ἀξιώσαντες.

12) Sequitur: πρὸς δὲ ταύτῃ.

13) Sequitur: κομιούμεθα δέ.

14) Opposuit sibi statim καλῶς et κακῶς. Nunc iterum ἀκριβῶς et καλῶς eum sibi opponere non est verisimile. De ἀσφαλῶς *ferme, accurate* v. IV, 11. et me ad h. l.

15) E coni. Bekk. Praecessit statim ἐπιθυμιῶν. V. me ad h. l.

16) Sequitur ἣν πάντες ἴστε.

17) Oppos. καὶ τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις.

18) Δὲ quatenus ab Isocrate ad ἔτι constanter soleat addi, docui ad h. l.

Orat. VIII, 26. *τοιούτοις* 1) c. Ambr. Laur. Ald. in Antid., B. D. BS. *τούτοις*. 69. *καταστρέψασθαι* 2) c. Urb. Ambr., B. D. BS. *καταστήσασθαι*. 101. *τοῖς ἐπιγιγνομένοις* 3). Urb. Ambr. *ἐπιγιγνομένοις*, B. *τοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ γιγνομένοις*. 123. *καὶ τὰς ὑπὸ* 4) c. Urb., B. D. BS. *τὰς ἐπί*.

Orat. IX, 32. *ἅπαντας [τοὺς ἐχθρούς]* 5). B. D. BS. c. libr. *ἅπαντας τοὺς ἐχθρούς*. 73. *ἡγοῦμαι μὲν* 6) c. Ald., B. D. BS. *ἡγοῦμαι*.

Orat. X, 16. *τοιαύτην* 7) c. Urb., B. D. BS. *τὴν ἀρχήν*. 26. *καὶ τάχει* 8) c. Vat. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *τάχει*. — *ὕστερον* 9) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. *ὕστερον χρόνῳ*. 39. *ἐπανελθούσης αὐτῆς* 10) c. Lucian., B. D. BS. c. libr. *ἐπανελθούσης αὐτῆς*. 62. *θεὸν* 11) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. *θεὸν αὐτόν*.

Orat. XI, 18. *μηδὲν — ἀποροῦντας* 12) c. Ambr., B. *μηδένα — ἀποροῦντα*, D. c. libr. praeter Ambr. *μηδενὸς — ἀποροῦντας*, BS. *μηδένας — ἀποροῦντας*.

Orat. XII, 8. *ἔτι δὲ* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἔτι*. 9. *οὔτε τελείαν* 13). B. D. c. Vat. 2. corr. *οὐ τελείαν*. Cett. libr. *οὔτε λείαν*. 31 *ἔτι δὲ* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἔτι*. 94. *περί τε* 14) c. vulg. (Urb. *περὶ τό*), B. o. *περὶ*, B. b. D. *ἐπί*. 144. *ῥαδίους [συνιδεῖν]* 15). B. D. BS. c libr. *ῥαδίους συνιδεῖν*. 192. *[καὶ ῥηθῆναι]* 16). BS. c. libr. *καὶ ῥηθῆναι* 216. *χρόνον* 17) c. Urb. Ambr., B. D. *χρόνον αὐτούς*. 233. *ἔδοξε μὲν* 18).

---

1) Praetuli *τοιούτοις*, quia de eadem re iam dixit: *περὶ αὐτῶν τούτων*.

2) Praecessit statim *καθεστηκυίας*.

3) *Τελευτὴ* sequitur.

4) Discernit *καὶ τὰς ὑπὸ τῶν τυράννων καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τριάκοντα*.

5) Offendit *τοὺς ἐχθροὺς*, tum quia statim repetitur, tum quia aequabilitas membrorum violatur. Resp. enim *μόνος πρὸς πολλούς*

6) Resp. *πολὺ μέντοι*.

7) Hoc aptius quam repetitum *τὴν ἀρχήν*.

8) Discernit has Centaurorum virtutes, quae inde, quod bimembres erant, explicantur.

9) *Χρόνῳ* melius abest propter sequ. *περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους*. Cf. VIII, 34. et me ad Areop. 225.

10) Sequitur *περὶ αὐτῆς*.

11) Offendit repetitum *αὐτόν*.

12) *Μηδένα* sic repeti aut *μηδένας* sequi, postquam *μηδένα* praecessit, minus Isocratis elegantiae convenit.

13) „*Μήτε* et *οὔτε* praecedenti *μὴ* (*οὐ*) vel *μηδὲ* (*οὐδὲ*) respondere nequit." V. Bait. ad Paneg. p. 67.

14) Diversi sunt: illi Plataeenses, hi Messenii.

15) Offendit verbi *συνιδεῖν* repetitio.

16) Offendit repetitum et prorsus otiosum verbum.

17) *Αὐτοὺς* cogitando supplendum ex *ὑπὲρ αὐτῶν*.

18) Resp. *ὁπότερα δ'*.

Vulg. ἔδοξέ μοι, B. D. BS. c. Urb. ἔδοξε. 268. τινὲς μὲν [1]) c. Urb., B. D. BS. τινές με.

Orat. XIII, 5. παρ' ὧν [2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. παρὰ μὲν ων.

Orat. XIV, 30. δεῖν [3]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. δεῖν συγγνώμην. 49. ἡμετέρων [πολιτῶν] [4]). B. D. BS. c. libr. ἡμετέρων πολιτῶν.

Orat. XV, 111. οὔτε παρὰ [5]) c. libr., D. οὐδὲ παρά. 118. [ἅπασι] τοῖς ἄλλοις [6]). B. D. BS. c. libr. ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν, Ambr. ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν, Laur. τοῖς Ἕλλησιν ἅπασιν. 121. τούς τ' ἀπειλοῦντας [7]) c. Ambr. Laur., B. D. BS. c. Urb. τοὺς ἀπειλοῦντας. 124. εἰ δὲ [8]) c. Laur., B. D. εἴτε. 138. ἦν μὲν καλὸς [9]) c. Laur., B. D. ἦν καλός. 284. πλεονεκτικοὺς νομίζουσιν [10]) c. Ambr. Vat. Laur., B. D. BS. πλεονεκτεῖν νομίζουσιν. 290. καὶ ζητεῖν c. Laur., B. D. c. cett. libr. μήτε ζητεῖν, BS. μηδὲ ζητεῖν. 293. ζώων [11]) c. Urb. pr., B. D. ζώων διήνεγκε. 305. νομιεῖτε [12]) c. Urb. pr., B. D. BS. νομιεῖτε καὶ τῆς πόλεως.

[Orat. XVII, 4. ἅμα καὶ c. Urb., B. D. BS. ἅμα. 5. ὡς καὶ c. Dionys., B. D. BS. ὡς. 10. ταῦτα μὲν μηδὲν c. codd. A. B. Grosii, B. D. c. Urb. ταῦτα μηδέν. Vulg. μηδέν. 14. κατεγγυῶντος [13]) c. Urb. Ambr., B. D. διεγγυῶντος. 42. ἀποθανεῖν τὸ μὲν πρῶτον c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἀποθανεῖν.]

Orat. XX, 12. λυμηναμένους [14]) c. Urb. Ambr., B. D. λυμηναμένους ὑμᾶς.

Epist. II, 11. τήν τε σαυτοῦ [15]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. τὴν σαυτοῦ.

Epist. V, 4. τιμᾶν τε c. Ambr., B. D. τιμᾶν.

Epist. VIII, 7. τοῖς τε c. Ambr., B. D. τοῖς. 8. Κόνων μὲν c. Ambr., B. D. Κόνων.

---

1) Resp. οὐχ ὁμοίως δέ.

2) Particula δὲ, quae huic μὲν respondeat, non sequitur.

3) Συγγνώμης statim praecessit.

4) Cur hic πολιτῶν repetitum sit, idonea caussa non est.

5) Ex οὔτε — οὔτε est οὔτε cogitando supplendum, cui respondeat hoc οὔτε παρά.

6) Nec repetitum ἅπασι neque Ἕλλησιν placet.

7) Diversi sunt: καὶ τοὺς ἀεί.

8) Τε quod vulgo legitur, non habet, cui respondeat.

9) Sic erat scribendum. Sequitur enim οὐ μήν.

10) Respondet εὐφυεῖς supra. Πλεονεκτοῦσι statim sequitur.

11) Ita ζώων ultimum tenet locum, uti βαρβάρων, quod huic respondet. Praecessit: διαφέρετε.

12) Verba: καὶ τῆς πόλεως propter καὶ ante τῆς τῶν addita. Praecessit iam τῇ πόλει.

13) Sequitur et respondet: διηγγυήσατο

14) Molesti quid habet repetitum ὑμᾶς.

15) Affert duo diversa commoda.

IV.

Scriptorem, qui decem vel plures annos in elaborandis et perpoliendis singulis orationibus insumere easque diiudicandas [1]) *et imitandas discipulis proponere solebat, dialecti non temere modo hac modo illa forma esse usum, sed hac quoque in re certas leges esse secutum verisimillimum est. Scripsi igitur:*

Orat. II, 2. διοικοίης [2]) c. libr. praeter Urb., B. D. διοικοῖς, Urb διοικῇς. 4. ὁμιλοῦσιν [3]). B. D. BS. c. libr. ὁμιλοῦσι. 5. 'χρῆν [4]). B. D. BS. c. libr. χρῆν. 9. ἂν [5]) c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν. — ἐστίν. B. D. BS. c. libr. ἐστί. 10. αὑτῶν [6]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἑαυτῶν. 11. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. — τιθέασι [7]) c. vulg., B. BS. τιθέασιν. 13. σαυτὸν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. σεαυτόν. 14. αὑτοῦ [8]) c. Urb. Vat. Ambr. Laur., B. σεαυτοῦ. 16. ἢν c. Laur. in Antid., B. D. BS. ἐάν. 17. ποιοῦσιν c. Urb. Vat., B. D. BS. ποιοῦσι. Vulg. ποιήσουσι. 20. ἂν c. Urb. Ambr. Vat., B. D. ἐάν. 24. ἄμεινον αὑτῶν. B. D. BS. c. Urb. ἄμεινον ἑαυτῶν. Vulg. ἄμεινον. [26. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν.] 29. ἂν c. Urb. Ambr. Vat., B. D. ἐάν. 31. βασιλέας [9]) c. vulg., D. BS. c. Urb. Vat. βασιλεῖς. — ἂν c. Urb. Ambr. Vat., B. D. ἐάν. 35. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν. 36. βασιλέας c. vulg., D. BS. c. Urb. Ambr. βασιλεῖς. — ἢν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. ἐάν. 44. ἀκούσειαν [10]). B. D. BS. c. libr. ἀκούσαιεν. 45. 'θέλοιμεν [11]). B. D. c. Urb. θέλοιμεν. Vulg. ἐθέλοιμεν.

---

1) V. V, 17. et sequ. XII, 200.

2) Ex usu scriptoris, qui sola hac forma in οίην est usus. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 203.

3) Isocrates ubique, ubi pausa quaedam fit in oratione, ν ἐφελκυστικὸν etiam ante litteras consonantes addidit. In ducentis locis ita a Bekkero erat editum, restabant quadraginta. V. me ad Areopag. 185—187.

4) V. infra p. XXIII, 2.

5) Isocrates ἐὰν non dixisse videtur, quod in duodecim tantummodo locis ob omnibus praebetur libris. Dixit ἢν, quod in nonaginta octo locis omnes tuentur libri, aut ἄν. In sexaginta quattuor libri variant. V. me ad Areop. p. 146—148.

6) Forma dissyllaba auctore Urb. Isocrati toties est restituta (legitur apud Bekkerum in quadringentis locis. B.), vix ut triginta quattuor trisyllabae exempla supersint, eaque partim ex aliis libris scriptis emendanda. Dind. ad Paneg. 4.

7) Hic nulla est pausa, uti supra.

8) Strang. (krit. Bmrk. p. 70—71.) cf. II, 38. V, 149. XI, 47. Ep. II, 3. 9.

9) Servant terminationem έας omnes libri in sedecim locis, contractam in duobus (Or. I, 14. 16. non sunt Isocratis. B.). V. Bait. ad Isocr. Brem. p. 200., ita ut Isocrates sola terminatione in έας usus esse videatur.

10) Terminationem optat. aor. in ειαν libri in viginti novem locis constanter tuentur, alteram in αιεν servant in undeviginti. V. Bait. ad Isocr. Brem. p. 204—205. Videtur Isocrates, uti ubique ειας et ειε dixit, sic etiam ubique ειαν dixisse.

11) Cum ἐθέλειν legitur quadragies septies, θέλειν non est nisi hic

Orat. III, 4. τύπτουσιν c. Urb., B. D. BS. τύπτουσι. — ἐπιχειροῦσιν. B. D. BS. c. libr. ἐπιχειροῦσι. 5. αἰσθάνονται 1) c. vulg., B. BS. c. Urb. αἴσθονται. — ἐστιν. B. D. BS. ἐστι. 13. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν. 16. ὁμολογήσειαν. B. D. BS. c. libr. ὁμολογήσαιεν. 28. ἔκτισε. B. D. c. libr. ἔκτισεν. 30. ’θέλοιμεν. B. D. c. libr. θέλοιμεν. 38. βασιλέας c. vulg., D. BS. c. Urb. Ambr. βασιλεῖς. 39. ἠβουλήθην 2) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐβουλήθην. — ἤμελλον. B. D. BS. c. libr. ἔμελλον. 51. ἀλλὰ κἂν c. Harl. Vat. 2., B. D. BS. ἀλλ’ ἐὰν καί. 53. ἄν τινας c. Ambr., B. D. ἐάν τινας. — ἄν τι. B. D. BS. c. libr. ἐάν τι. 57. ὑποδεικνύοντες 3) c. Urb. Ambr., B. D. ὑποδεικνύντες. 62. ἀγὼ c. Urb., D. ἃ ’γώ. Vulg. ἅ. 63. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν.

Orat. IV, 1. αὐτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 17. πόλεε 4) c. Ambr. Urb. corr., B. D. BS. πόλη. Vulg. πόλεις. 18. ’κείνων 5) c. Ambr., B. c. Urb. κείνων. Vulg. ἐκείνων. 29. ὠφελείας 6) c. Ambr. et vulg., B. D. BS. c. Urb. ὠφελίας. 44. ἀθροισθέντων 7) c. Ambr. et vulg., B. D. c. Urb. ἁθροισθέντων. 56. αὐτῶν c. libr. antiqu. in Antid., B. D. BS. ἑαυτῶν, Laur. αὐτῷ. 60. ἔσχεν c. Urb., B. D. BS. ἔσχε. 62. διατελοῦσιν. B. D. BS. c. libr. διατελοῦσι. 83. ἤμελλον. B. D. BS. c. libr. ἔμελλον. 84. τελευτήσειαν c. Laur., B. D. BS. τελευτήσαιεν. 86. ἔφθασαν 8) c. Ambr., B. D. BS. ἔφθησαν. 110. δεκαρχιῶν 9) c. Ambr. et Vict., B. D.

---

et III, 30. post εἰ. V. BS. ad h. l. et me ad Areop. 257. Scribendum igitur ’θέλοιμεν.

1) Equidem valde dubito, num Isocrates αἴσθονται forma apud antiquos rarissima, ap. Isocr. hoc uno in loco obvia, usus sit.

2) Augmentum in η praebent in sex locis omnes libri constanter, alterum in ε etiam in sex. At in ἠδυνάμην et ἠδυνήθην constanter est η (uno excepto loco XIX, 27., ubi vulg. ἐδύνατο legebatur). Pro ἤμελλον in quinque locis legebatur ἔμελλον, in septem Urb. ἤμελλον tuetur. V. loc. all. a Strang. krit. Bemerk. Coeln. 1831. p. 56—57. et in Iahn. Annal. suppl. III, p. 570. Mihi hac ipsa de caussa forma Attica Isocrati videbatur ubique restituenda.

3) Formam in ύοντος etc. tuentur omnes libri in quinque locis, alteram in ύντος in duobus, in nominativo tamen Isocrates υς videtur dixisse. In obliquis casibus ego ubique ύοντος etc. dedi. Cf. Bait. ad Brem. Isocr. p. 202.

4) V. infra p. XXV, 1.

5) „Κεῖνος apud Isocratem nonnisi post vocalem ἢ legitur, cum qua crasin facit.“ V. Bait. ad Paneg. p. 17. et me supra.

6) „Nusquam apud Isocratem ὠφελία sine lectionis varietate reperitur, e contrario plerisque locis in forma ὠφέλεια omnes libri consentiunt.“ V. Bait. ad Isocr. Brem. p. 198. et me ad Areop. 315. Ego hac de caussa ubique ὠφέλεια dedi.

7) Ἀθροίζειν ubique in Isocrate. V. Dind. ad h. l.

8) Est uno tantum loco in omnibus bonis libris ἔφθησαν pro ἔφθασαν. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 199.

9) Sic ubique meliores libri. V, 95. Vat. et XII, 68. Urb. Harpocration δεκαδαρχιῶν, Suidas δεκαρχιῶν legisse videtur.

BS. δεκαδαρχιῶν. 113. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 125. συγκαθιστᾶσιν. B. D. BS. c. libr. συγκαθιστᾶσι. 163. ἂν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. — ἀποκλίνειαν c. Vict., B. D. BS. ἀποκλίναιεν. 171. ἐξεστῶσι [1]). B. D. BS. c. libr. ἐξεστηκόσι. 173. ὠφελείας c. Ambr. Vict., B. D. BS. c. Urb. ὠφελίας. Vulg. φιλίας. 176. ʼχρῆν [2]). B. D. BS. c. Urb. χρῆν. Vulg. χρή. 177. αὑτῶν. Urb. αυτῶν, Ambr. αὐτῶν, B. c. vulg. ἑαυτῶν.

Orat. V, 7. νοῦν ἐχόντως. B. D. BS. c. libr. νουνεχόντως. 10. συμφέρουσαν [3]) c. Urb., B. D. ξυμφέρουσαν. 21. Περραιβοὺς [4]) c. Ambr., B. D. c. Urb. Περραιβαίους. Vulg. Περρεβαίους. 23. ἠγὼ c. Urb., B. D. BS. ἢ ʼγώ. 24. ταὐτόν [5]). B. D. BS. c. libr. ταὐτό. 29. ἠβουλόμην c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐβουλόμην. 31. ἂν c. Med. Ald., B. D. BS. ἐάν. 36. αὑτόν. B. D. BS. c. Urb. ἑαυτόν. Vulg. σεαυτόν. — ʼκείνας. B. c. Urb. κείνας. Vulg. ἐκείνας. 57. ʼκεῖνοι c. Ambr., B. c. Urb. κεῖνοι. Vulg. ἐκεῖνοι. 74. ἂν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. — Φωκέας c. vulg., D. BS. c. Urb. Ambr. Φωκεῖς. 76. βλάψειεν. BS. c. Ald. βλάψειε. — πλείονος [6]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πλέονος. 77. αὑτοῦ c. vulg. (Med. Ald. αὐτοῦ), B. D. BS. c. Urb. ἑαυτοῦ. 80. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 81. καλινδουμένοις [7]) c. vulg. Scaph. Ambr., B. D. BS. c. Urb. κυλινδουμένοις. 88. ἐνεστηκυίας [8]). B. D. BS. c. libr. ἐνεστώσης. 95. δεκαρχίας c. Ambr. Vat. 2., B. D. BS. δεκαδαρχίας. 115. ῥᾷον [9]) c. vulg., BS. c.

---

1) Pleniorem formam huius participii in obliquis casibus generis masculini et neutrius libri tantum in quattuor locis constanter praebent, sed abbreviatam in quadraginta octo. V. me ad Areop. p. 88. Isocratem igitur ubique forma abbreviata usum esse censeo.

2) Isocrates post consonantes litteras ἐχρῆν scripsit (IV, 19. 62. 170. 177. IX, 5. X, 4. XII, 187. XIV, 19.) et post vocales χρῆν, rectius ʼχρῆν. V. II, 5. et XIV, 9. Uno tantum in loco XIX, 3. legebatur χρῆν in initio sententiae. V. infra.

3) „Vocabula cum σὺν composita nunquam apud Isocratem ξ habent pro σ.“ Bait. ad Paneg. XVI.

4) BS. cf. Sophocl. fragm. 265. et Ddf. ad h. l.

5) Isocratem τοιοῦτον, τοσοῦτον, ταὐτὸν ubique scripsisse docui ad Areop. p. 248. ex septuaginta locis. Restabant sex, ubi omnes libri uti hic ταὐτὸ vel τοιοῦτο habebant, quos correxi.

6) Isocrates praeoptavit pleniorem formam in ει. Praebent eam in triginta tribus locis omnes libri scripti, alteram in ε in quinque tantum locis orat. XV. V. me ad Areop. p. 238.

7) Sic Isocrates ubique, v. IV, 151. XIII, 20. XV, 30. 213. et Dind. ad Paneg. 151.

8) In feminino huius participii in tribus tantum locis libri praebent breviorem formam, in sex locis omnes pleniorem. V. me ad Areop. 88. Dedi igitur ubique pleniorem, quamquam qui confirmaverit Isocratem pro Atticorum more hic quoque breviorem formam praetulisse, habebit, quo id defendat.

9) Equidem de usu, quo ῥᾴδιον pro comparativo in Isocrate dicatur,

Urb. Ambr. Vict. *ῥᾴδιον*. 131. *ὠφελειῶν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ὠφελιῶν*. 132. *βασιλέας* c. Urb., D. c. vulg. *βασιλεῖς*. 146. *ἠβουλήθη* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἐβουλήθη*. 154. *τύχωσιν*. B. D. BS. c. libr. *τύχωσι*.

Orat. VI, 2 *αὐτῆς*. B. D. BS. c. libr. *αὑτῆς*. 4. *γιγνώσκειν* [1]) c. libr., B. *γινώσκειν*. 19. *συνεξήμαρτε*. B. b. D. *ξυνεξήμαρτε*. 25. *ἂν* c. vulg. et Laur., B. D. BS. c. Urb. *ἐάν*. 39. *ἂν* c. Urb., B. D. *ἐάν*. 47. *μνησθεῖμεν* [2]). B. D. BS. c. libr. *μνησθείημεν*. 62. *αὐταῖς*. Ambr. *αὑταῖς*, B. D. *ἑαυταῖς*. 69. *ἀλλὰ κἂν* c. Ambr. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἀλλ' ἐάν*. 73. *εἰς* [3]) c. Ambr., B. D. *ἐς*. 75. *ἄν*. B. D. BS. c. libr. *ἐάν*. — *δείσειαν*. B. D. BS. c. libr. *δείσαιεν*. 87. *διατελέσομεν* [4]) c. Ambr. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *διατελοῦμεν*. 89. *οἶμαι* [5]) c. Laur. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *οἴομαι*. 91. *ἐστίν*. B. D. BS. c. libr. *ἐστί*.

Orat. VII, 1. *καθεστώτων* c. Dionys., B. D. BS. *καθεστηκότων*. 11. *ἄν*. B. D. BS. c. libr. *ἐάν*. 23. *καθεστηκυῖαν*. B. D. BS. c. libr. *καθεστῶσαν*. 36. *ἐπιτιμήσειε*. B. D. c. libr. *ἐπιτιμήσειεν*. 37. *πλείονος* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *πλέονος*. 38. *τοιοῦτον*. Vulg. *τοσοῦτον*, B. D. BS. c. Urb. *τοιοῦτο*. 53. *νοῦν ἐχόντως*. B. c. libr. *νουνεχόντως*. 55. *ὠφελείαις* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ὠφελίαις*. 57. *καθεστῶσι*. B. D. BS. c. libr. *καθεστηκόσι*. 60. *λόγον ἐχόντως*. B. c. Ambr. *λογονεχόντως*, Urb. *λογονεχόντων*. Vulg. *νουνεχόντως*. 71. *θαυμάσειεν* c. libr., BS. *θαυμάσειε*.

Orat. VIII, 7. *πλείονος* c. Dionys. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *πλέονος*. 18. *νοῦν ἐχόντως*. B. c. libr. *νουνεχόντως*. 23. *πλείονος* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *πλέονος*. — *αὐτῶν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἑαυτῶν*. 32. *ὠφελείας* c. libr., D. *ὠφελίας*. 37. *ἄλλ' ἤ* [6]). B. D. BS. c. libr. *ἀλλ' ἤ*. 50. *ῥᾷον*. BS. c. Urb. Ambr. Laur. Vat. 2. *ῥᾴδιον*. 57. *ἐρωτήσειεν*. BS. c. Ald. *ἐρωτήσειε*. 69. *καθεστηκυίας* c. Urb. Ambr., B. D. *καθεστώσης*. — *ἂν δυνηθεῖμεν*. B. BS. c. libr. *ἂν δυνηθείημεν*. 72. *ὠφελείᾳ* c. Ambr. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *ὠφελίᾳ*. 82. *ἐπιδεικνύοντες* c. Urb. Ambr., B. D. *ἐπιδεικνύντες*. 84. *ἑστῶτος*. B. D. BS. c. Vat. 2. *ἑστηκότος*. Vulg. *συνεστηκότος*. 93. *ὁμολογήσειεν*. BS. *ὁμολογήσειε*. — *αὐτόν*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτόν*. 115. *'κεῖνοι*. B. c. Urb. *κεῖνοι*. Vulg. *ἐκεῖνοι*.

---

valde dubito. Habet Urb. *ῥᾴδιον* etiam VIII, 50. In loco simillimo Epist. III, 5. recte *ῥᾷον* legitur.

1) Bekkerus paucissimis in locis errore, ut videtur, reliquit *γίνεσθαι* et *γινώσκειν*, quos recte iam correxit Dindorfius. V. me ad Areop. p. 197.

2) Forma abbreviata in persona prima aoristi optativi pass. dominatur in undeviginti locis, forma *είημεν* legebatur in quinque. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 205.

3) Forma in *ἐς* ab Isocrate prorsus aliena est. V. Bait. ad Paneg. VII.

4) *Διατελοῦμεν*, quod Urb. habet, est unicum exemplum futuri Attici verborum in *έω* apud Isocratem. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 206.

5) In octo tantum locis omnes Isocratis libri praebent *οἴομαι*, in octoginta *οἶμαι*, quod solum Isocrateum esse videtur. V. me ad Areop. p. 78—79.

6) Ita scribendum esse recte vidit et docuit Bait. ad Isocr. Brem. p. 208.

116. *πόλεε* [1]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. *πόλη*. 119. *τοιοῦτον*. B. D. BS. c. libr. *τοιοῦτο*. 137. *ποιήσωσιν* c. Urb., B. D. BS. *ποιήσωσι*. Vulg. *ποιῶσιν*.

Orat. IX, 13. *αὑτούς*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτούς*. 16. *ἀθανάτῳ* [2]) c. vulg. Vat. Urb. corr., B. D. BS. c. Urb. pr. *ἀθανάτῃ*. 19. *ἐστιν*. B. D. BS. c. libr. *ἐστι*. 24. *ἀποβλέψειαν*. B. D. BS. c. libr. *ἀποβλέψαιεν*. 30. *ἐχυρὸν* [3]) c. Ambr. Ald., B. D. BS. *ὀχυρόν*. 33. *οἶμαι* c. Vat. et vulg., B. D. BS. c. Urb. *οἴομαι*. 37. *αὑτοῦ*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτοῦ*. 38. *ἐπεχείρησεν*. B. D. BS. c. libr. *ἐπεχείρησε*. 43. *αὑτόν*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτόν*. 49. *αὑτοῦ* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἑαυτοῦ*. 51. *αὑτῶν*. B. D BS. c. libr. *ἑαυτῶν*. 55. *κρατήσειαν* c. vulg., BS. c. Urb. Vat. Ambr. *κρατήσαιεν*. 57. *πλείονος* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. *πλέονος*. 62. *αὑτοῦ*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτοῦ*. — *αὑτῶν*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτῶν*. 65. *ἠβουλήθησαν*. B. D. BS. c. libr. *ἐβουλήθησαν*. 70. *μακαριστότατος* [4]) c. vulg. (Vat. *μακαριστοτάτας*), B. D. BS. c. Urb. *μακαριώτατος*. 73. *πλείονος* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. *πλέονος*. 81. *ἂν* c. Urb. Vat. Ambr., B. D. c. vulg. *ἐάν*.

Orat. X, 1. *δύω* [5]) c. Vat. (Ambr. *δω*), B. D. *δύο*. 35. *ταὐτὸν* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. *ταὐτό*. 48. *τοὺς θεοὺς — φιλονεικοῦντας* [6]) c. Urb., B. D. BS. *τὰς θεὰς — φιλονεικούσας*. 60. *ἠβουλήθησαν* c. vulg. B. BS. c. Urb. Vat. *ἐβουλήθησαν*. 64. *αὑτῆς*. B. D. BS. c. libr. *ἑαυτῆς*. — *κατέστησεν*. B. D. BS. c. libr. *κατέστησε*.

Orat. XI, 5. *τοσοῦτον* c. Ambr. Ald., B. D. BS. *τοσοῦτο*. 20. *βουληθεῖμεν*. B. D. BS. c. libr. *βουληθείημεν*. 34. *ἁγὼ* c. Urb., D. *ἃ 'γώ*. Vulg. *ἃ ἐγώ*. 35. *'κεῖνον*. B. c. Urb. *κεῖνον*. Vulg. *ἐκεῖνον*. 37. *τέτταρσι* [7]) c. Urb., D. c. vulg. *τέτρασι*. 39. *ἁλῆται* [8]) c. Ambr., B. c. Urb. *ἀλῆται*. Vulg. *πλανῆται*. 48. *ἠβουλήθης*. B. D. BS. c. libr. *ἐβουλήθης*.

Orat. XII, 3. *ἁγὼ* c. Urb., D. *ἃ 'γώ*. Vulg. *ὧν ἐγώ*. 4. *ἕνεκα* [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ἕνεκεν*. 11. *ᾤμην* c. vulg., B. D. BS. c. Urb. *ᾠόμην*. — *'κεῖνοι* c. Ambr., B. *κεῖνοι*. 13. *μεσσεγγυήματος*. Vulg. *μεσσεγγυημάτων*, B. D. c. Urb. Ambr. *μεσσεγγυώματος*. 17. *αὑτῶν*. B. D. BS.

---

1) Cf. XII, 156. 157., ubi omnes libri, et IV, 17., ubi omnes meliores libri *πόλεε* habent.

2) *Ἀθάνατος* apud Isocr. est generis communis. Cf. II, 32. 37. IV, 84. VI, 109. VIII, 94. IX, 3. 71. V. me ad h. l.

3) Videtur haec adiectivi forma magis Isocratea. V. VI, 74.

4) Cf. VIII, 143. et me ad h. l. [gitur. V. BS. ad h. l.

5) *Δύο* nisi cum plurali, *δυοῖν* nisi cum duali ab Isocrate non iun-

6) Isocrates forma *θεὰ* non est usus et recte supra 41. *ἐν θεοῖς* ex Urb. pro *ἐν θεαῖς* iam a Bekkero est editum.

7) Cf. XII, 3., ubi omnes libri *τέτταρσιν*, et XII, 267., ubi Urb. Ambr. *τέτρασι*, ceteri *τέτταρσι* habent.

8) Cf. XIV, 46. et IV, 168. V. Dind. ad Paneg. §. 44.

9) Isocratem *ἕνεκα* non *ἕνεκεν* dixisse testantur XLI loci a me ad Areop. 351. allati, ubi constanter sic legitur. *Ἕνεκεν* omnes libri in uno sed non Isocrateo loco or. XXI. tuentur.

c. libr. ἑαυτῶν. 22. συμβεβηκόσιν. B. D. BS. c. libr. συμβεβηκόσι. 32. τελείους [1]) c. Clement. Stob. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. 2. Ald. τελέους. 39. ἠβουλήθην c. vulg., B. BS. c. Urb. ἐβουλήθην. 41. 'κεῖνοι c. Ambr., B. c. Urb. κεῖνοι. Vulg. ἐκεῖνοι. 44. θαλάττης [2]). B. D. c. libr. θαλάσσης. 63. καταρρυπανεῖν. B. D. c. Urb. καταρυπανεῖν. Vulg. καταρυπαίνειν. 65. οἶμαι. B. D. BS. c. libr. οἴομαι. 68. δεκαρχιῶν c. Urb. Ambr., BS. c. vulg. δεκαδαρχιῶν. 78. ἀ'κεῖνος. B. BS. c. libr. ὃ 'κεῖνος. 79. ἠβουλήθη c. vulg., B. BS. c. Urb. ἐβουλήθη. — βασιλέας. B. D. BS. c. libr. βασιλεῖς. 80. Μενελάου [3]) c. Urb. Ambr. B. D. Μενέλεω. 84. ἀποδοκιμάσειαν c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. ἀποδοκιμάσαιεν. — ἐπιτιμήσειαν c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. ἐπιτιμήσαιεν. 92. Πλαταιέας c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Πλαταιᾶς. 93. Πλαταιέας c. libr., D. Πλαταιᾶς. 96. πλείονος c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πλέονος. 108. οὐκ οἶμαι c. vulg., B. D. BS. c. Urb. οὐκ οἴομαι. — οὓς οἶμαι c. vulg., B. D. BS. c. Urb. οὓς οἴομαι. 113. οἶμαι. B. D. BS. c. libr. οἴομαι. 114. καθεστηκυῖαν. B. D. BS. c. libr. καθεστῶσαν. 118. φήσειαν. B. D. BS. c. libr. φήσαιεν. 133. οὕτω [4]) c. Ambr., B. D. οὕτως. 138. 'κεῖνοι c. Ambr., B. κεῖνοι. 148. ἠγὼ c. Urb., D. ἢ 'γώ. Vulg. ἃ ἐγώ. 150. 'κείνας. B. c. libr. κείνας. 172. οὕτω c. Ambr., B. D. οὕτως. 180. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 183. ὁσίας [5]). D. c. Urb. ὁσίους. 184. ἐπιδεικνύοντες. B. D. BS. c. libr. ἐπιδεικνύντες. — αὑτῶν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἑαυτῶν. 196. ταὐτόν. B. D. BS. c. libr. ταὐτό. 199. ταὐτόν. B. D. BS. c. libr. ταὐτό. 203. ἠβουλήθην c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐβουλήθην. 207. ἐπιδεικνύοντα. B. D. BS. c. libr. ἐπιδεικνύντα. 210. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 213. ἐξεστῶτας. B. D. BS. c. libr. ἐξεστηκότας. 217. καθεστῶτα c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. καθεστηκότα. 218. νοῦν ἐχόντως. B. c. libr. νουνεχόντως. 219. ὠφελείᾳ c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ὠφελίᾳ. 220. ἀπολλύοντες c. Urb. Ambr., B. D. ἀπολλύντες. 233. καθεστῶτι c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. καθεστηκότι. 238. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 243. ἀποστεροῦντας [6]) c. vulg., B. D. c. Urb. ἀποστέροντας. 248. διαμαρτάνουσι c. libr., B. D. διαμαρτάνουσιν. 250. οἶμαι c. vulg., B. D. BS. c. Urb. οἴομαι. 251. αὑτῶν. Vulg. αὐτῶν. B. D. BS. c. Urb. ἑαυτῶν. 253. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 267. τέτταρσιν c. vulg., D. c. Urb. Ambr. τέτρασιν. 271. οἶμαι. B. D. BS. c. libr. οἴομαι. 272. τὰς αὑτῶν. B. D. BS. c. Urb. τὰς ἑαυτῶν. Vulg. τάς.

---

1) Cf. IV, 3. XII, 9. 242. XV, 187. Τελέους legebatur XV, 200. At τελέως non τελείως legendum XIII, 18. cl. VIII, 19.

2) Forma θαλάσση auctore Urbinate ex Isocrate ita sublata est, unus ut supersit locus, quem corrigi oporteat. Dind. ad Paneg. 120. V. loc. a me collect. ad Areop. p. 122.

3) Cf. X, 51. 62. XII, 72. 89. V. Bait. ad Paneg. XVIII.

4) Sic Isocrates ubique ante consonantes est locutus. In duobus locis Urb. οὕτως, hic et infra 172.

5) Isocrates terminationem ος feminin. adiectiv. non amavisse videtur. V. exempla a Bait. ad Brem. Isocr. 201. collecta.

6) BS. conferri iubent XV, 281. XX, 15.

Orat. XIII, 1. ἤμελλον. B. D. BS. c. libr. ἔμελλον. 4. ἠμφισβήτη-σαν[1]) c. Scaph. Vat. Ambr. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἠμφεσβήτησαν. 10. πλείονος c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. πλέονος. 18. τελέως. B. D. BS. c. Urb. τελείως. Vulg. τὸ τέλειον.

Orat. XIV, 8. ἀναγκάζουσιν. B. D. BS. c. libr. ἀναγκάζουσι. 9. Θεσπιέας c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. Θεσπιεῖς. 19. ἀπολλύοντες c. libr. (Urb. ἀπολύοντες), B. D. ἀπολλύντες. — καθιστᾶσιν. B. D. BS. c. libr. καθιστᾶσι. 21. χρῆν. B. D. BS. c. libr. χρῆν. 31. πλειόνων c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πλεόνων. 38. ὑπομείνειαν. B. D. BS. c. libr. ὑπομείναιεν. 42. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν.

Orat. XV, 4. ᾤμην c. Laur., B. D. BS. ᾠόμην. 6. ᾤμην. B. D. BS. c. libr. ᾠόμην. 12. ἦν c. Laur. Ald., B. D. BS. ἐάν. 15. ἐπεχείρησεν, B. D. BS. c. libr. ἐπεχείρησε. 23. ἀξιώσειαν. B. D. BS. c. libr. ἀξιώσαιεν. 28. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 45. ἠβουλήθησαν. B. D. BS. c. libr. ἐβουλήθησαν. 46. φήσειαν c. Laur. Ald., B. D. BS. φήσαιεν. 64. ἅπασιν. B. D. BS. c. libr. ἅπασι. 72. αὑτοῦ c. Ald., B. D. BS. ἑαυτοῦ. 80. πλείονος c. Laur., B. D. BS. πλέονος. 83. εὑρήσουσιν. B. D. BS. c. libr. εὑρήσουσι. 85. ἀπαλλάξουσιν. B. D. BS. c. libr. ἀπαλλάξουσι. 88. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 89. τοσοῦτον. B. D. BS. c. libr. τοσοῦτο. 98. τολμήσειαν. B. D. BS. c. libr. τολμήσαιεν. 107. εἶχεν. B. D. BS. c. libr. εἶχε. 111. ἀπέδωκεν. B. D. BS. c. libr. ἀπέδωκε. 112. ἐποίησεν. B. D. BS. c. libr. ἐποίησε. 113. Χαλκιδέας c. Laur., B. D. BS. Χαλκιδεῖς. 121. θαρρήσουσι[2]) c. Ambr. Laur., B. c. Urb. Vat. θαρσήσουσι. 127. παρέσχεν. B. D. BS. c. libr. παρέσχε. 128. νοῦν ἐχόντως. B. c. libr. νουνεχόντως. 136. πλείονος c. Laur., B. D. BS. πλέονος. 138. τυγχάνουσιν. B. D. BS. c. libr. τυγχάνουσι. 141. ᾤμην. B. D. BS. c. libr. ᾠόμην. 142. δυνηθῶσιν. B. D. BS. c. libr. δυνηθῶσι. 143. νομίζουσιν. B. D. BS. c. libr. νομίζουσι. 144. τυγχάνουσιν. B. D. BS. c. libr. τυγχάνουσι. 145. ὠφελειῶν c. Ambr. Vat. Laur., B. D. BS. c. Urb. ὠφελιῶν. — προστάττουσιν. B. D. BS. c. libr. προστάττουσι. 149. αὑτῶν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτῶν. 156. κατέλιπεν. B. D. BS. c. libr. κατέλιπε. 164. ὠφελείας c. Ambr. Vat. Laur., B. D. BS. c. Urb. ὠφελίας. 165. ἤμελλον. B. D. BS. c. libr. ἔμελλον. 174. παραδιδόασιν. B. D. BS. c. libr. παραδιδόασι. 175. πλείονος. B. D. BS. c. libr. πλέονος. — ἐπιτηδεύμασιν. B. D. BS. c. libr. ἐπιτηδεύμασι. 176. προσῆκεν. B. D. BS. c. libr. προσῆκε. 180. πλείονος. B. D. BS. c. libr. πλέονος. 181. τοιοῦτον c. Ambr. Vat. Laur., B. D. BS. c. Urb. τοιοῦτο. 184. τυγχάνουσιν. B. D. BS. c. libr. τυγχάνουσι. 185. ἐπιμελούμενοι[3]) c. Ambr. Vat.

---

1) Cf. XII, 193. XVIII, 52.

2) Θαρρεῖν praeter hunc locum quindecies apud Isocratem legitur, θαρσεῖν nunquam. BS. ad h. l.

3) Isocrateum est ἐπιμελεῖσθαι, non ἐπιμέλεσθαι, uti ἀποστερεῖν, quod supra praetulimus, non ἀποστέρεσθαι. V. ἐπιμελεῖσθαι VII, 26. 37. 39. IX, 80. et ἐπιμελουμένους IX, 42. XI, 29. ἐπιμελησόμενον XIX, 35. — Legebatur ἐπιμέλονται etiam XIX, 49., at vulg. et Marc. rectius ἐπιμελοῦνται habent, v. infra.

Laur., B. D. BS. c. Urb. ἐπιμελόμενοι. — ποιήσειαν. B. D. BS. c. libr. ποιήσαιεν. 199. ληροῦσιν. B. D. BS. c. libr. ληροῦσι. 200. τελείους c. Laur., B. D. BS. τελέους. 202. ὠφελείας c. libr., D. ὠφελίας. 204. ἠβουλήθησαν c. Ambr., B. D. BS. ἐβουλήθησαν. 205. ὁμολογήσειαν c. Laur., B. D. BS. ὁμολογήσαιεν. — ἀποδείξωσιν. B. D. BS. c. libr. ἀποδείξωσι. 206. μετεσχήκασιν. B. D. BS. c. libr. μετεσχήκασι. 208. πλέον [1]. B. D. c. libr. πλεῖον. 210. φήσειαν. B. D. BS. c. libr. φήσαιεν. 212. πλείονος. B. D. BS. c. libr. πλέονος. 218. ἠσθεῖμεν. B. D. BS. c. libr. ἠσθείημεν. 224. διαγιγνώσκειν. Laur. διαγινώσκειν. — παιδευθῶσιν. B. D. BS. c. libr. παιδευθῶσι. 225. ἀναλώσειαν. B. D. BS. c. libr. ἀναλώσαιεν. 228. πλεονεκτῶσιν. B. D. BS. c. libr. πλεονεκτῶσι. 229. ἐθελήσειαν. B. D. BS. c. libr. ἐθελήσαιεν. 234. ἀνήνεγκεν. B. D. BS. c. libr. ἀνήνεγκε. 243. καταγιγνώσκειν c. libr., B. καταγινώσκειν. 250. προκρίνειαν. B. D. BS. c. libr. προκρίναιεν. 251. ἀξιώσειεν (c. Urb.?) B. o. BS. c. vulg. ἀξιώσειε. 252. διαφθείρειαν. B. D. BS. c. libr. διαφθείραιεν. 253. τοιοῦτον. B. D. BS. c. libr. τοιοῦτο. — ἐστιν. B. D. BS. c. libr. ἐστι. 257. ἐστιν. B. D. c. libr. ἐστι. 258. ὠφελήσειαν. B. D. BS. c. libr. ὠφελήσαιεν. 259. διακέησθε. B. D. c. Vat. διάκεισθε, Urb. Ambr. Laur. διακεῖσθαι. 265. πλείονος. B. D. BS. c. libr. πλέονος. 275. πλείονος. B. D. BS. c. libr. πλέονος. — ἐπιθυμήσειαν. B. D. BS. c. libr. ἐπιθυμήσαιεν. 281. πλείοσιν c. Ambr. Laur., B. D. BS. c. Urb. Vat. πλέοσιν. 287. διατρίβουσιν. B. o. BS. c. vulg. διατρίβουσι. 297. ἄλλ' ἤ. B. D. BS. c. libr. ἀλλ' ἤ. 299. ἔχουσιν. B. D. BS. c. libr. ἔχουσι. 307. Πειραιέως [2]) c. Ambr. Laur. Urb. pr., B. D. c. Vat. et Urb. corr. Πειραιῶς.

Orat. XVI, 9. τοσοῦτον c. vulg., B. D. c. Urb. τοσοῦθ'. 25. Ὀλυμπίασιν. B. Ὀλυμπιάσιν. Vulg. Ὀλυμπιᾶσιν. 37. ἔφθασαν. B. D. BS. c. libr. ἔφθησαν. 40. ἀπολέσειαν. B. D. BS. c. libr. ἀπολέσαιεν. 46. Πειραιέως c. Urb., B. D. Πειραιῶς.

[Orat. XVII, 5. οὐμός. D. οὐ'μός.]

Orat. XVIII, 2. Πειραιέως c. libr., D. Πειραιῶς. 4. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 7. Πειραιέως c. libr., D. Πειραιῶς. 15. ἠβουλόμην. B. D. BS. c. libr. ἐβουλόμην. 18. αὐτόν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτόν. 19. λαβέ. B. D. c. libr. λάβε. 29. ἀγανακτήσειεν. B. D. BS. c. libr. ἀγανακτήσειε. 32. ἄλλ' ἤ. B. D. c. libr. ἀλλ' ἤ. 35. ἐπωβελίαν c. Ald., B. ἐπωβελείαν. 37. ἐπωβελίας c. Ald., B. ἐπωβελείας. 38. Πειραιέως c. libr., D. Πειραιῶς. 40. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 49. ἠμέλλετε. B. D. BS. c. libr. ἐμέλλετε. 50. Πειραιέως c. libr., D. Πειραιῶς. 51. ἠβουλόμην. B. D. BS. c. libr. ἐβουλόμην.

Orat. XIX, 1. αὐτοῦ. B. D. BS. c. libr. ἑαυτοῦ. 3. ἐχρῆν. B. D. BS. c. Urb. χρῆν. Vulg. χρή. 4. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. — οἶμαι c. vulg., B. D. BS. c. Urb. οἴομαι. 10. πλείονος c. vulg., B. D. BS. c. Urb.

---

1) Πλεῖον uno hoc in loco ex Urb. erat relictum, in ceteris omnibus est πλέον. V. me ad Areop. 238.

2) Cf. XVIII, 2. 7. 38. 50. et XVI, 46., ubi Urb. Πειραιέως. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 201.

πλέονος. 12. αὑτοῦ c. vulg. et Marc., B. D. BS. c. Urb. ἑαυτοῦ. — λαβέ. B. D. λάβε. 13. λαβέ. B. D. λάβε. 14. λαβέ. B. D. λάβε. 21. πράγμασιν. B. D. BS. c. libr. πράγμασι. 28. ἠβουλόμην. B. D. BS. c. libr. ἐβουλόμην. 29. 'κεῖνον c. Ambr., B. κεῖνον. 32. ἠβουλήθη. B. D. BS. c. libr. ἐβουλήθη. 43. ἠβούλετο. B. D. BS. c. libr. ἐβούλετο. 47. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. 49. ἐπιμελοῦνται c. vulg. et Marc., B. D. BS. c. Urb. ἐπιμέλονται.

Orat. XX, 1. μεμαρτυρήκασιν. B. D. BS. c. libr. μεμαρτυρήκασι. 22. ἂν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐάν.

Epist. I, 4. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν.

Epist. II, 4. καταρρυπαινούσας. B. D. c. libr. καταρυπαινούσας. 5. αὑτάς. B. D. BS. c. libr. ἑαυτάς. 8. αὑτόν. B. D. BS. c. libr. ἑαυτόν. 15. γιγνώσκοις c. Urb., B. γινώσκοις.

Epist. III, 2. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν. — προεχούσας c. vulg., B. D. BS. c. Urb. προεστώσας.

Epist. IV, 2. ἠβουλόμην. B. D. BS. c. libr. ἐβουλόμην. 12. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν.

Epist. V, 2. νοῦν ἐχόντως. B. c. libr. νουνεχόντως. 5. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν.

Epist. VI, 4. οἶμαι. B. D. BS. c. libr. οἴομαι. 9. νοῦν ἐχόντως. B. c. libr. νουνεχόντως. — ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἐάν. 10. ἄν. B. D. BS. c. libr. ἐάν.

Epist. VII, 1. προαιρεῖ [1]). B. D. c. libr. προαιρῇ. 6. συμβέβηκεν. B. D. BS. c. libr. συμβέβηκε. 10. ἂν c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἐάν.

Epist. VIII, 1. υἱιδεῖς. B. υἱϊδεῖς, D. υἱδεῖς.

Epist. IX, 1. ἅπασιν. B. D. BS. c. libr. ἅπασι. 6. νοῦν ἐχόντως. B. c. libr. νουνεχόντως. 11. διήμαρτεν. B. D. BS. c. libr. διήμαρτε. 15. φήσειαν. B. D. BS. c. libr. φήσαιεν.

V.

Dixi Isocratem eadem saepe iisdem verbis repetiisse et omnino orationes suas ad unam speciem conformasse. Scripsi igitur usui eius constanti convenienter et ex similium locorum inter se comparatione:

Orat. II, 22. μᾶλλον ἢ [2]) c. Harl. Aug. r. Vat. Ambr. Laur., B. ἤ. 24. τῆς αὑτῶν [3]). B. D. c. libr. τῆς αὐτῶν. 51. αὑτοῖς. B. D. BS. c. libr. αὐτοῖς.

Orat. III, 56. ἤθεσι [4]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἔθεσι.

---

1) Urb. tantum non ubique secundam passivi per ει effert. Bekk. ad II, 17.

2) BS. conferri iubent III, 16. VI, 89. 109. X, 5. 27. 53. XII, 117. XIV, 13. XVI, 17. XIX, 46. Ep. VIII, 5.

3) De Isocrateo usu huius pronominis reflexivi disputavi ad Areop. 220. et docui saepe αὑτὸν legi, ubi reflexivum exspectaveris, quia verbum secundarium, unde pendeat pronomen, infinitivus sit.

4) Cf. IV, 152. VIII, 102. XII, 197. 212. 250. Ἔθος apud Isocratem *usum* significat et cum *consuetudine* coniungi solet. Pluralem verbi ἔθος in Isocrate me legere non memini.

Orat. IV, 11. πεποιημένους [1]) c. Ambr., B. D. πεπονημένους. 14. μηδεμίαν [2]) c. Ambr. Scaph. Vict., B. D. μηδεμίαν μοι. 17. αὐταῖς. B. D. c. libr. αὑταῖς. 19. πρὶν [3]) c. vulg., B. c. Urb. Ambr. πρὶν ἤ. 31. ἕκαστον τόν [4]). B. D. c. libr. ἕκαστον. 98. συνναυμαχήσαντες [5]) c. Laur. in Antid., B. D. BS. ναυμαχήσαντες. 111. ἢ δεινῶν [6]) c. Urb. Ambr., B. D. καὶ δεινῶν. 128. ἑκάστην τήν. B. D. c. libr. ἑκάστην. 130. ἐπὶ βλαβῇ λοιδοροῦντας [7]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. ἐπὶ βλάβῃ τοιαῦτα λέγοντας. — ἐπ' ὠφελείᾳ τοιαῦτα πράττοντας c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. ἐπ' ὠφελείᾳ λοιδοροῦντας. 145. μετὰ τοῦ βασιλέως [8]) c. Urb. Ambr., B. D. μετὰ βασιλέως. — τὸν τοῦ βασιλέως. Vulg. τοῦ βασιλέως, B. D. BS. c. Urb. Ambr. Vict. τὸν βασιλέως. 168. αὐτῶν. B. D. c. libr. αὑτῶν. 170. αὐτοῖς c. libr., B. o. αὑτοῖς. 179. τοῦ βασιλέως c. libr., B. [τοῦ] βασιλέως.

Orat. V, 9. αὐταῖς. B. D. c. libr. αὑταῖς. 21. αὐτοῦ. B. D. c. libr. αὑτοῦ. 45. αὐταῖς c. libr., B. o. αὑταῖς. 73. τοῖς αὐτῶν c. libr., B. o. τοῖς αὑτῶν. 81. τὸν τὴν τυραννίδα [9]). Vulg. τὸν τυραννίδα, B. D. BS. c. Urb. τὴν τυραννίδα. 88. ἐκφέρειν [10]) c. Ambr. in Epist. IX, 14. et Urb., B. D. ἐκφέρειν τόν. 102. τῷ ναυτικῷ [11]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ναυτικῷ. 103. αὐτόν. B. D. BS. c. libr. αὑτόν. 108. τῶν Ἑλλή-

---

1) Πονέω ab Isocrate nonnisi intransitive usurpatur, formaque passiva nusquam apud eum legitur. Bait. ad h. l.

2) BS. conferri iubent XV, 9. 179.

3) Ut πρὶν solum scribatur constans exposcit Isocratis loquendi consuetudo, quamvis uno et item altero loco ab librariis temerata. IV, 181. VIII, 68. IX, 32. XII, 83. 91. 158. 231. 256. XV, 11. 318. XVI, 8. Deleta est ex Urb. particula ἢ VI, 26. coll. Thucyd. VIII, 12. et V, 61. (ubi delenda). Dind. in Praefat. V.

4) Articuli post ἕκαστος omissi in Urbinate quinque (septem B.) tantum supersunt exempla. Dind. ad Paneg. 29.

5) V. locum simillimum XII, 50.

6) Cf. VI, 68. VIII, 111. et Saupp. in Iahn. Annal. Vol. VI, 65.

7) Eadem fere leguntur VIII, 72. λοιδορεῖν ubique malo sensu usus est scriptor. Cf. inter alia XI, 5.

8) Βασιλεὺς ab Isocrate est sine articulo scriptum, ubi rex Persarum in universum, non certus certoque nomine appellatus intelligitur, ut eodem iure ibi regnum Persicum scribi possit. V. me ad Areop. 125. Hic est de eo Persarum exercitu sermo, qui ipsum Persicum regem, non solum Persicum regnum tuetur, uti infra **τοῦ βασιλέως** est ***regis ipsorum***.

9) Strang. apte contulit IX, 37. Poteris etiam conferre VIII, 89. et de ratione, qua Dionysius significari solet IV, 126.

10) Cf. Epist. IX, 14. et de usu, quo πόλεμος sine articulo dicitur, V, 54. VIII, 36. Epist. IX, 11. V. BS. ad h. l.

11) Cf. IV, 90. 94. 135. 142. VIII, 97. Alius generis est V, 63. et IX, 56.

ῶν[1]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ἑλλήνων. 112. αὑτοῦ[2]) c. Ald. Med., B. D. αὐτοῦ, BS. c. Vict. τῆς αὐτοῦ. 132. βασιλέας τοὺς μεγάλους[3]). B. D. BS. c. libr. βασιλέας μεγάλους. 147. τὴν αὐτὴν δὲ[4]) c. Urb. Ambr., B. D. τὴν δ' αὐτήν.

Orat. VI, 27. πλέον διπλάσιον[5]) c. Urb. Ambr., B. D. πλέον ἢ διπλάσιον. Vulg. πλεῖον ἢ διπλάσιον. 31. ἠδικημένοις[6]) c. Laur. Vat. B. D. BS. ἀδικουμένοις. 58. αὑτοῖς. B. D. BS. c. libr. αὐτοῖς. 62. ὥσπερ περὶ τῶν[7]). BS. c. Ambr. ὥσπερ τῶν, B. D. c. libr. cett. ὡς περὶ τῶν. 65. ἑκάστην τήν. B. D. c. libr. ἑκάστην. 66. ὥστε. B. D. c. libr. ὡς. 69. αὑτῶν c. libr., B. o. αὐτῶν. 78. αὑτοῖς. B. D. c. libr. αὐτοῖς. 105. καταλείψομεν[8]) c. Urb. Ambr., B. D. ὑπολείψομεν.

Orat. VII, 28. κατὰ τήν. B. D. c. libr. καθ'. 32. αὑτοῖς c. libr., B. o. αὐτοῖς. 34. ἀποστερήσεσθαι[9]) c. vulg., B. BS. c. Urb. ἀποστερηθήσεσθαι. 42. αὑτῶν. B. o. c. libr. αὐτῶν. 54. περιποιοῦσιν[10]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ποιοῦσιν. 69. αὑτούς. B. D. BS. c. libr. αὐτούς.

Orat. VIII, 37. πότερα[11]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. πότερον. 38. Μαραθῶνι[12]). B. BS. c. libr. ἐν Μαραθῶνι. 65. τοῦτον

---

1) Isocrates huic verbo articulum praefingit. Tres loci, in quibus id non fecit (IV, 50. V, 139. IX, 66.), alius sunt generis.

2) Constanter Isocrates hanc servat regulam, ut ante genitivos reflexivorum, ubi possessivam vim habent, articulus repetatur, ante genitivos pronominum personalium et αὐτοῦ omittatur. Bait. ad Paneg. XIV.

3) Cf. IV, 121. VI, 84. VIII, 47. 68. IX, 20. 64. V. me ad Areop. p. 125.

4) Est haec legitima sedes particulae δὲ cum hoc pronomine iunctae. V. Bait. ad Paneg. XVII. et Strang. krit. Bem. p. 29. coll. III, 42. IV, 187. XII, 260. XVI, 1.

5) Ἢ legitime abest, cf. VIII, 118. Omnes tamen libri ἢ retinent VIII, 97.

6) Cf. VI, 23.

7) Isocrates post ὁμοίως scribit ὥσπερ cum praepositione repetita. V, 127. VII, 33. IX, 44. XV, 104. Nam quod XV, 160. non est repetita, facit nomen ἀπολογίαν, a quo genitivus ἀδικημάτων non minus apte regi potest.

8) Cf. XVI, 34. Est proprium verbum de maioribus, qui posteris aliquid relinquunt. V. Bait. ad Paneg. VII.

9) Cf. VI, 28. ubi στερησόμεθα ex Urb. pro vulg. στερηθησόμεθα, et XVI, 50. V. me ad h. l.

10) Cf. VI, 10. 38. 109. XII, 146. et me ad h. l. Sententia est: faciem rubore esse circumfusam.

11) Πότερα maxime ante consonantes: V, 100. XI, 7. XIV, 35. XV, 88. Ante vocales dixit πότερον, cf. VII, 9. XII, 22. 233. V. infra ad XV, 218. Ep. III, 3. IX, 18. Quod autem XV, 223. πότερον ante consonantes legitur, non offendit, locus enim non est Isocratis, v. infra. Sed IX, 69. sane sic legitur in omnibus libris.

12) Cf. IV, 91. V, 147. XV, 306. et Dind. ad Paneg. 91.

ὑμῶν [1]) c. Ambr., B. D. c. vulg. τούτων ὑμᾶς, Urb. τοῦτον ὑμᾶς. 84. εἰσβεβληκότων [2]). B. D. c. libr. ἐμβεβληκότων. 89. ἀνθρώπων [3]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. τῶν ἀνθρώπων. 116. ἐπειδὴ δ' [4]). B. D. BS. c. libr. ἐπεὶ δ'. 118. πλέον c. Urb., B. D. πλέον ἤ. 130. αὐτῶν. B. D. c. libr. αὑτῶν. 144. αὐτοῖς. B. D. c. libr. αὑτοῖς. 145. πολὺ βελτίω [5]) c. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. πολλῷ βελτίω.

Orat. IX, 20. τὰ περὶ c. vulg. Ambr. Vat. rec., B. [τὰ] περὶ, Urb. Vat. pr. περί. 24. αὐτοῖς. B. o. c. libr. αὑτοῖς. 30. αὐτῷ. B. D. BS. c. libr. αὑτῷ. 41. αὐτῷ. B. D. BS. c. libr. αὑτῷ. 47. Φοινίκων [6]) c. Ald., B. D. BS. τῶν Φοινίκων. 69. διάνοιαν [7]) c. Vat. Ambr. Urb. marg., B. D. BS. γνώμην.

Orat. X. Ἑλένη [8]) c. Aristot. (III, 14.) Harpocr. (sub Θεράπναι et Ὁμηρίδαι) Rhetor. Walz. II, 45, 5. 446, 23. VII, 1032, 18. Ὑπόθ. 10., B. D. BS. Ἑλένης ἐγκώμιον. 34. αὐτόν. B. D. BS. c. libr. αὑτόν.

Orat. XI, 18. προσέχειν τὸν νοῦν [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. τὸν νοῦν προσέχειν. 49. ποιήσει [10]). B. D. c. libr. ποιήσεις.

Orat. XII, 18. σοφιστῶν τῶν [11]). B. D. BS. c. libr. σοφιστῶν. 22. ἀνεπιτήδειον [12]) c. Urb. pr., BS. ἀνεπιτήδειον τολμώντων, B. D. ἀνε-

---

1) Isocrates verbum ἀνέχεσθαι nunquam cum genitivo iunxit, sed cum accusativo. V. Bait. ad Paneg. VIII.

2) Ἐμβάλλειν apud Isocratem non nisi transitive et metaphorice legitur. V. Bait. ad Paneg. 62. et in Ind. 89.

3) Nunquam substantivum ἄνθρωπος, ubi cum πᾶς vel ἅπας iungitur, articulum (apud Isocratem) assumit. V. Bait. ad Brem. Isocr. p. 160.

4) Ἐπεὶ significatione *quum*, *postquam* apud Isocratem hoc uno in loco legebatur. Cesserat vulgari ἐπειδὴ V, 17. XII, 11. 255. V. Bait. ad Brem. Isocr. 186. et me ad Areop. 306.

5) Isocrates πολλῷ ante comparativos non usus esse videtur. V. me ad Areop. p. 96. et infra ad or. XV.

6) Cf. III, 28. Nomina propria populorum et incolarum urbium sunt apud Isocratem articulo destituta paucis exceptis, quae sunt οἱ Ἕλληνες et οἱ Ἴωνες. V. Bait. ad Brem. Isocr. 207.

7) Isocrates de animo, quem quis in aliquam rem intendit, non verbo γνώμη, sed διάνοια utitur. V. me ad h. l.

8) Cf. or. IX. nunc ex optim. libr. inscriptam Εὐαγόρας, olim Εὐαγόρου ἐγκώμιον et or. XI. Βούσιρις.

9) Isocrates nusquam τὸν νοῦν προσέχειν dixit. Vide loc. a me allat. ad Areop. 117.

10) Cf. VI, 90. VII, 28. X, 1. XII, 35. 96. 108. 175. XV, 58. 69. 178. 276. Ep. VI, 10. V. Strang. in Iahn. annal. suppl. III. p. 14.

11) Adiectivis et participiis sic cum pluribus verbis postpositis articulus ab Isocrate additur.

12) Ἀνεπιτήδειον requirit τι, quod nunc (omisso τολμώντων) ex δεῖ τι ψεύδεσθαι potes cogitando repetere. XV, 4. Urb. etiam sed male τι omittit.

ἐπιτήδειον [τολμώντων]. 26. ὅστις ἂν [1]). B. D. c. libr. ὅστις. 55. ἐνέβαλον c. vulg., B. D. c. Urb. Ambr. εἰσέβαλον. 58. ἐν ἐλάττοσιν [2]). B. D. c. libr. ἐλάττοσιν. 117. τῇ τηλικαύτῃ [3]) c. Urb. rec., D. c. cett. τηλικαύτῃ, B. [τῇ] τηλικαύτῃ. 139. προσεῖχε τὸν νοῦν [4]). B. D. c. libr. προσεῖχεν. 150. ἀντιλέγοντα [5]) c. Urb., B. D. BS. ἀντιλέγοντας. 158. ἐποίησαν [6]). B. D. c. libr. ἐποιήσαντο. 162. τὸν βασιλεα c. libr., B. D. [τὸν] βασιλέα. 173. τὸν Ἀργείων. B. D. c. libr. τῶν Ἀργείων. 202. δι' ἐκεῖνο [7]). B. D. BS. c. libr. ἐκεῖνο. 234. Λακεδαιμονίων. B. D. c. libr. τῶν Λακεδαιμονίων. 263. ὡς ἀληθῶς [8]) c. Ambr. Urb. rec., B. D. ἀληθῶς.

Orat. XIII, 21. πεφυκόσιν [9]). B. D. BS. c. libr. πεφυκόσι πρός. — ἀρετήν. Stobaeus αὐτὴν, B. D. BS. c. libr. praeter Stobaeum: ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην.

Orat. XIV, 15. τὸν Ἀθηναίων. B. D. c. libr. τῶν Ἀθηναίων. 23. πᾶσι φανερὸν εἶναι [10]) c. vulg. Scaph., B. D. c. Urb. ἅπασιν εἶναι φανερόν. — διότι c. Urb. Ambr., B. D. ὅτι.

Orat. XV, 50. πολλῶν χαριεστέραν [11]). B. D. BS. c. libr. πολλῷ χαριεστέραν. 51. παρ' ὑμῶν [12]) c. Ald. Laur., B. D. c. Urb. Ambr. παρ' ὑμῖν. 66. καλοὺς [13]) c. Ald. libris in orat. VIII. et vulg., B. D. c. Urb. καλούς τε. 79. τῷ τῶν [14]). B. D. BS. c. libr. τῶν. — καλῶς ἂν c. Laur., B. D. καλῶς. 110. ἕκαστον τὸν c. Laur., B. D. ἕκαστον. 115. ἀλλὰ [15]) c. Laur., B. D. BS. ἀλλ' ὁ. 123. αὐτοῦ. B. D. BS.

---

1) Cf. XII, 87. 272. V, 78. 100. VII, 59. 62. VIII, 52. IX, 13. 50. XV. 180. 207. 246. Ep. IV, 4. IX, 5. V. BS. ad h. l. et Strang. in Iahn. annal. suppl. III. p. 610.

2) Cf. V, 112. VI, 12.

3) Strang. contulit VII, 64. X, 27. Ep. II, 19.

4) Vide locos ad Areop. 117. a me collectos, ex quibus patet προσέχειν sic nude positum non esse Isocrateum.

5) Cf. III, 34. XII, 201.

6) Cf. XII, 254. et X, 46. V. Coraem ad h. l. et Strang. in Iahn. annal. suppl. III, 13.

7) Saupp. confert XII, 216.

8) Ὡς ab Isocrate ad ἀληθῶς addi solet. XV, 275., ubi libri consentiunt, et VI, 28. VIII, 21., ubi Urb. ὡς tuetur. V. me ad Areop. p. 305.

9) Cf. XV, 254.

10) Bait. ad Paneg. 33. confert VI, 24.

11) Strang. in Iahn. annal. suppl. III. p. 439. cf. X, 42. et III, 5. ubi etiam πολλῶν et πολλῷ in libris permutata.

12) Isocrates non παρ' ὑμῖν sed παρ' ὑμῶν τυγχάνειν dixit. BS. ad h. l. conf. III, 60. XII, 38. 47. 71. XVI, 12. 44. XVIII, 39. XIX, 1.

13) Particula τε in hac locutione nunc ubique in Isocrate deleta.

14) Cf. II, 43. III, 30. VI, 36. VIII, 2. X, 23. XI, 24.

15) Alius generis est locus a Strangio allatus ex X, 18.

c. libr. αὐτοῦ. 130. ἐγγιγνομένους [1]) c. Ambr., B. D. BS. ἐπιγιγνομένους. 140. χρήσωμαι [2]). B. D. BS. c. libr. χρήσομαι. 144. πολιτευόμενοι [3]). B. D. BS. c. libr. οἱ πολιτευόμενοι. 148. αὐτούς. B. D. BS. c. libr. αὑτούς. 164. πώποτ' [4]) c. Laur., B. D. BS. ποτ'. 169. ἐπιγιγνομένων c. Ambr. Laur., B. D. BS. c. Urb. Vat. ἐγγιγνομένων. — χρήσομαι [5]) c. Urb. Laur., B. D. χρήσωμαι. 191. προέχοντας [6]). B. D. c. libr. προσέχοντας. 192. γὰρ ὁμοίαν [7]) c. Laur., B. D. παρομοίαν. 194. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΟΦΙΣΤΩΝ. B. D. BS. c. libr. ΚΑΤΑ ΣΟΦΙΣΤΩΝ. 208. ἔτι [8]) c. Ambr. Laur., B. D. c. Urb. Vat. ἐπί. 218. πότερον ἂν c. Ambr. Laur., B. D. BS. πότερ' ἄν. — αὐτόν. B. D. c. libr. αὑτόν. 219. τῆς παιδείας [9]) c. Laur., B. D. BS. παιδείας. 242. αὐτῶν. B. D. c. libr. αὑτῶν. 261. γεωμετρίαν [10]) c. Urb. Vat., B. D. BS. τὴν γεωμετρίαν 274. πεφυκόσιν [11]) c. Laur., B. D. πεφυκόσι πρὸς, Ambr. πεφυκόσιν πρός. 285. ἀμελήσαντες ἐπαινεῖν [12]) c. Laur., B. D. BS. ἀμελήσαντες. 298. ποιήσετε [13]). Laur. ποιήσητε, B. D. c. cett. libr. ποιήσεσθε. 308. προέχοντας c. Ambr., B. D. προσέχοντας. 314. ἄλλους [14]) c. vulg.,

---

1) Dicitur de iis, quae alicui rei sunt innata aut in animo insunt. Cf. III, 6. VII, 74. XII, 7.

2) Ἀπορῶ struitur ab Isocrate cum ὅπως et coniunctivo aoristi. Cf. VII, 9. VIII, 38. IX, 55. X, 29. XII, 22. 176. XI, 43. XV, 310. XVI, 9. Hic coniunctivum esse legendum patet etiam ex iis, quae sequuntur: καὶ τίνος μνησθῶ; V. me ad Areop. p. 216.

3) Cf. II, 3. Τυγχάνειν absolute, uti hic vulgo, in Isocrate certe non amplius legitur.

4) Πώποτε post negationem sic addere solet Isocrates. V. III, 34. V, 142. XV, 303. XVIII, 64. XIX, 6. 30. 37. Epist. VI, 5. IX, 8.

5) Σκοπεῖν struitur ab Isocrate c. ὅπως et indicativo futuri (uno in loco XII, 175. coniunctivus sequitur). Cf. II, 10. 16. IV, 140. 172. 181. 188. VI, 97. VII, 15. 42. VIII, 131. IX, 54. XIV, 16. XV, 132. 309. Ep. VII, 4.

6) V. Orell. ad h. l., me ad Areop. p. 117. et Bait. ad Paneg. p. XX.

7) Adiectivum παρόμοιος ab Isocrate alienum est. V. Bait. ad Paneg. XX.

8) Ἐπὶ in hoc contextu vix Graecum, certe Isocrateum non est. V. Bait. ad Paneg. 61.

9) Cf. XV, 227. XIII, 19.

10) Cf. XV, 264.

11) Isocrates duas statuit virtutes σωφροσύνην et δικαιοσύνην, et interdum σωφροσύνης loco ἀρετὴν nominat eamque cum δικαιοσύνῃ coniungit. V. me ad Areop. 363. Tale quid hic quoque factum esse, ostendit καὶ ante δικαιοσύνην.

12) Ἀμελήσαντες non potest strui cum accusativo. Struitur cum nudo infinitivo III, 5. IV, 133. V. Bait. ad Paneg. §. 133.

13) BS. conferri iubent XV, 280. V, 27. X, 61.

14) Ἀλλ' οὖν sic interpositum, uti ap. Bekkerum, vix est Isocrateum.

B. D. BS. c. Urb. Vat. ἄλλους ἀλλ' οὖν. 321. πρέπειν. B. D. [τὸ] πρέπειν, libr. τὸ πρέπειν.

Orat. XVI, 1. τῆς Ἀργείων. B. D. BS. c. libr. τῶν Ἀργείων. 21. οὐδεπώποτε [1]) c. Urb., B. D. οὐδέποτε.

[Orat. XVII, 8. παρ' αὐτῷ. B. D. BS. c. libr. παρ' αὐτῷ. 18. αὐτῷ. B. D. BS. c. libr. αὐτῷ. 27. παρακαταθήκης [2]) c. Ambr. et Urb. marg., B. D. καταθήκης. 35. αὐτοῦ. B. D. c. libr. αὐτοῦ.]

Orat. XVIII, 6. ἀμφισβητοῦντος [3]). B. D. BS. c. libr. ἀμφισβητοῦντες. 9. τοὺς λόγους [4]). B. D. BS. c. libr. λόγους. 35. αὐτῷ. B. D. c. libr. αὐτῷ.

Orat. XIX, 1. αἷς c. Ambr., B. D. ἅς. 12. τὸν Αἰγινητῶν. B. D. BS. c. libr. τῶν Αἰγινητῶν. 30. ἑκάστην τήν. B. D. c. libr. ἑκάστην. 32. αὐτῇ. B. D. BS. c. libr. αὐτῇ. 39. αὐτῷ. B. D. BS. c. libr. αὐτῷ. 44. αὐτοῦ [5]) c. Ambr., B. D. αὐτοῦ.

[Orat. XXI, 8. Ἔτι δ'. BS. c. libr. Ὅτι δ'. 21. παρακατέθετο [6]). B. D. BS. c. libr. κατέθετο.]

Epist. IV, 1. ἐπικινδύνου [7]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. κινδύνου. 2. αὐτὸν λόγον [8]). B. D. BS. c. Urb. αὐτὸν τὸν λόγον. Vulg. τὸν λόγον. 11. αὐτόν. B. D. c. libr. αὐτόν.

Epist. VI, 7. τούτου [9]) c. Ambr. Helmst., B. D. τούτων.

Epist. VIII, 7. τῆς τῶν [10]) c. Ambr., B. D. τῶν. 10. θαυμάζετε [11]) c. Ambr., cett. libr. θαυμάζητε, B. D. θαυμάσητε.

Epist. IX, 14. πόλεμον [12]) c. Ambr., B. D. τὸν πόλεμον. 16. ποιούμενον [13]) c. Ambr. et cod. Aug. 16., B. D. ποιούμενος.

Cf. III, 18. IV, 171. V, 85. XI, 6. 28. XII, 27. 202. XVIII, 23. XX, 14. Nam locus V, 68. alius est generis, quia participium διαμαρτὼν praecedit.

1) Bait. ad Paneg. XX. confert VI, 111. V. supra.

2) Bait. ad Paneg. XI. confert ex hac orat. 13. 18. 45. 50. 53. 56.

3) Nominativus absolutus in lectione vulg. ferri nequit.

4) Articulus hic addendus, uti XV, 190. ex Laur. Vat. Urb. additus est. V. loc. a me allat. ad Areop. 165—166.

5) BS. conferri iubent 45.

6) BS. conferri iubent 4. 10.

7) *Κίνδυνός ἐστι πέμπειν* ea vi, ut sit: periculosum est mittere, minime Isocrateum esse videtur.

8) *Λόγος* hic est *eloquentia*, et ea de caussa sine articulo scribendum. Cf. III, 6. IV, 40. 49. VI, 96. VIII, 39. (et I, 4.)

9) Strang. in Iahn. suppl. annal. III, 447. affert: XII, 4. 182. VIII, 41. V, 24. 113. XV, 143. 69. 102. 263. III, 47. XVI, 22.

10) Ex usu scriptoris, qui articulum ita repetere solet.

11) Bait. ad Paneg. XXI. confert Epist. VI, 7.

12) Cf. V, 88.

13) *Προσήκειν* c. infinitivo modo dativum modo accusativum assumere docuit Bait. ad Paneg. §. 28.

VI.

Isocrates sua bene excogitavit et disposuit. Scripsi igitur:

Orat. II, 11. οὐδ' ἓν [1]). B. D. BS. c. libr. οὐδέν. 19. [οἴκει — καταλείψεις] [2]) absunt in Ambr. Vat. Laur. Antid., B. D. BS. οἴκει — καταλείψεις. 20. [τίμα — ἐστί] [3]) abs. in Ambr. Vat. Laur. Antid., B. D. BS. τίμα — ἐστί. 22. [ἅπασι — ἁμαρτανομένων] [4]) abs. in Ambr. Vat. Laur. Antid., B. D. BS. ἅπασι — ἁμαρτανομένων. 24. [οὕτως — ἐπιχειρῶσιν] abs. in Ambr. Vat. Laur. Antid., B. D. BS. οὕτως — ἐπιχειρῶσιν. 26. [καὶ νόμιζε — ἀτυχῇς] abs. in Ambr. Vat. Laur. Antid., B. D. BS. καὶ νόμιζε — ἀτυχῇς. 27. [ἀκριβεῖς — πράξωσιν] abs. in Antid. libr., B. D. BS. ἀκριβεῖς — πράξωσιν. 28. [ἄκουε — λέγωσιν] abs. in Antid. libr., B. D. BS. ἄκουε — λέγωσιν. 29. [μηδεμίαν — ἀλλ'] [5]) abs. in Ambr. Laur., B. D. BS. μηδεμίαν — ἀλλ'. — (Hinc ἔθιζε σαυτὸν ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς χαίρειν c. Ambr. Laur. in Antid. erat scribendum, B. D. BS. ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν.) 30. [νόμιζε — σπουδάζων] [6]) abs. in Antid., B. D. BS. νόμιζε — σπουδάζων. 32. [τρύφα — βουλεύσει] [7]) abs. in Antid. libr., B. D. BS. τρύφα — βουλεύσει. 38.

---

1) Putaveram sententiam esse: ne unam quidem partem. Οὐδὲν μέρος legitur V, 43. XII, 16. 54. quibus si quis vulgatam defendere velit, ego non valde repugno.

2) His verbis turbatur nexus inter 18. et 20. ubi de iustitia sermo. V. me de hiatu p. 37—38. mireque sunt dicta: οἴκει τὴν πόλιν — ταῖς πράξεσιν ἀκριβῶς — διαρκῇς — et ἀναλωμάτων hoc uno loco Isocratis obvium, neque verba ἐν τοῖς προειρημένοις apte possunt referri. Eadem sententia §. 32. est repetita.

3) Orator postquam dixit de iustitia, recte perget, regem oportere veritatis diligentem esse, at hic interposita sunt praecepta, quomodo amici sint comparandi, quae praecepta paulo infra accuratius et aptius sunt repetita. Neque minus offendunt verba: ταῖς μὲν ἀρχαῖς etc. τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν pro τ. οἴκ. τῶν πολιτῶν — δαπανῶντας absolute. V. me de hiatu p. 38.

4) Pergetur recte, qua in re omnino rex se superiorem praestare debeat, id est in prudentia. At hic interposita sunt praecepta, qualem se erga hospites rex praebere debeat. Mire dicta: τοὺς πολλοὺς φόβους ἐξαίρει — περιδεεῖς εἶναι. Vide me de hiatu p. 38.

5) Luculentissimum interpretamentum. His enim verbis: μηδεμίαν et sequ. tertio in loco de amicis sermo fit, verbis ἄρχε σαυτοῦ interpositis, quibus orator praecepta orditur, qualem erga se ipsum praebere se debeat rex et in quibus exponendis §. 30. pergit. Tum διατριβή, si haec praecedunt, significabit: *commercium* cum aliis, quam vim in nullo alio Isocratis loco tenet, sed omissis iis significat *studia*, quod inprimis usui Isocratis convenit. V. me ad Evag. p. 95. (Errore haec in textu non sunt uncis inclusa.) V. me de hiatu p. 39.

6) Haec quoque verba ordinem turbant. V. me de hiatu p. 39.

7) Docuit orator gloriam divitiis esse praeferendam, recte igitur post κτήσασθαι sequitur: δεινὸν ἡγοῦ, omissis verbis τρύφα — βουλεύσει,

...ὸν[1]) c. Ambr. Vat. Laur. in Antid., B. D. BS. ἀξίον. χρῶ τοῖς εἰρημένοις ...ήτει βελτίω τούτων. 39. [μηδὲ — ἐπισταμένους] abs. in Ambr. Vat. ...r. Antid., B. D. BS. μηδὲ — ἐπισταμένους. — ἐπισταμένους] Χρῶ τοῖς ...ημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων c. Ambr. Vat. Laur. in Antid., B. D. BS. ...σταμένους.

Orat. III, 18. τὰ βέλτιστα[2]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. βέλτιστα. ... τῶν ἄλλων[3]). B. D. BS. c. libr. τῶν Ἑλλήνων. 35. οὐδ' ἕνα. B. ... BS. c. Urb. οὐδένα. Vulg. μηδένα. 46. τοὺς καὶ[4]) c. vulg., B. D. ... c. Urb. καὶ τούς. 47. διαμενοῦσιν[5]) c. Ambr., B. D. διαμένουσιν.

Orat. IV, 19. φιλονικίας[6]) c. Urb., D. c. vulg. φιλονεικίας. 85. ...ιλονίκησαν c. Urb., D. c. vulg. ἐφιλονείκησαν. 92. καταπλεύσαντες ...αὶ κατασκευάσαντες τὰ περὶ τὴν πόλιν][7]) c. libr. Antid., B. D. BS. ...ταπλεύσαντες. 97. ἐμελέτησαν[8]) c. Ambr. (in Antid. marg. Ambr. ...bet ἐμέλησαν), B. D. BS. c. Urb. ἐμέλλησαν. Vulg. ἐτόλμησαν. 106. ...τελέσαν[9]). B. D. c. libr. διετελέσαμεν. 107. κεκτημένοι[10]) c. Ambr., ... D. BS. c. Urb. καὶ κεκτημένοι. Vulg. κεκτημένοι δέ. 157. Κήρυκες. ... D. κήρυκες. 160. καιρὸς, οὗ σαφέστερον οὐδὲν c. Ambr. Urb. rec., ... D. BS. c. Urb. pr. et vulg. καιρός. 161. οὐδ' εἷς[11]). BS. c. Ambr. ...δείς. 176. μηδὲ μίαν[12]). B. D. c. libr. μηδεμίαν. 178. ὥσπερ[13]) c. Ambr. Vict., B. D. ὡς. 180. καταθεῖναι[14]) c. Urb. Ambr., B. D. ἀνα-θεῖναι. 183. πολλαχῇ[15]) c. Ambr., B. D. πολλαχοῦ.

...a quibus huc non pertinent, quae de cautione, de moderatione, de urbanitate, gravitate, philosophiae studio sunt dicta. Verbo ἐνδείαις mire etiam est usus scriptor in his. V. me de hiatu p. 39.

1) Verba: χρῶ — τούτων aptius ad finem praeceptorum sunt collocata.

2) Sententia est: in rebus omnibus id statuunt, quod *optimum est*, non: *inter omnes optime se habent.*

3) Carthaginienses simul cum Lacedaemoniis optime inter Graecos (τῶν Ἑλλήνων) rempublicam administrare graecum oratorem scripsisse non credo.

4) Laudandi sunt, qui ratione quoque, non solum natura modesti sunt.

5) Additum est πάντα τὸν βίον.

6) Φιλονεικία certationem significat cum vituperatione quadam, φιλονικία est vincendi studium. V. Bait. ad h. l.

7) Περὶ τῶν λοιπῶν, quod sequitur, est: de ceteris rebus, postquam liberis suis consuluerunt.

8) Curam in eo posuerunt, sese praeparaverunt.

9) „Quis sanae mentis orator contenderit Atheniensibus deberi magnam gratiam, quod ipsi per tot annos felices fuerint.“ V. Bait. ad h. l.

10) Potestas ea ipsa re est significata, quod triremes duplo plures quam reliqui possidebant. [crate non debebant assentire.

11) Iis, quae Buttmannus Gramm. ampl. I, 281. docuit, BS. in Iso-

12) V. Saupp. in Iahn. annal. Vol. VI. p. 65.

13) Quasi nos pro illo bellum gessissemus. V. Bait. ad h. l.

14) Proprie dicuntur, qui res magni momenti, ut leges, foedera, pacta, similia, in templis asservandas reponunt. V. Bait. ad h. l. [Cor. ad h. l.

15) Πολλαχῇ — κατὰ πολλοὺς τρόπους διανοούμενος καὶ σκοπῶν

Orat. V, 4. φιλονικίας c. Urb., D. c. vulg. φιλονεικίας. 14. διαλεχθῆναι σοί [1]). B. D. BS. c. libr. διαλεχθῆναί σοι. 61. τηλικούτων [2]) c. libr. praet. Urb., D. c. Urb. τηλικούτων κακῶν. 113. καλλίστας [3]). B. D. c. libr. κάλλιστα. — φιλονικεῖν c. Urb., D. c. vulg. φιλονεικεῖν. 142. τῶν ἄλλων [4]). Vulg. τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, B. D. BS. c. Urb. τῶν Ἑλλήνων.

Orat. VI, 11. ἡμῶν [5]) c. Med. Ald., B. D. ὑμῶν. 12. ὑμᾶς [6]) c. Ambr. Vat. 2., B. D. BS. ἡμᾶς. 13. διδάσκειν ὑμᾶς c. Ambr. Med., B. D. BS. διδάσκειν ἡμᾶς. 20. τοῖς συνακολουθοῦσιν [7]) c. Urb., B. D. BS. τοῖς συνακολουθήσασιν. 34. ὑμῖν c. Ambr., B. D. BS. ἡμῖν. 59. ἔσεσθαι [8]) c. vulg. et Laur., B. D. BS. c. Urb. γενέσθαι. 69. μενεῖν [9]). B. c. libr. μένειν. 72. ὑμῖν c. Ambr., B. D. BS. ἡμῖν. 89. ὁμοίως δ' [10]). B. D. BS. c. Urb. ὅμως δ'. Vulg. εἰ δέ. — ὑμῖν ἐστιν [11]) c. Laur., B. D. BS. ἡμῖν ἐστιν. 105. ταὐτά [12]). B. D. BS. c. libr. ταὐτό. 106. ὑφ' ὑμῶν [13]). B. D. BS. c. libr. ὑφ' ἡμῶν.

Orat. VII. 10. τοιαύταις c. Ambr., B. D. τοσαύταις. 53. φιλονικιῶν. B. D. BS. c. libr. φιλονεικιῶν. 56. τότε [14]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ποτέ.

Orat. VIII, 1. εἰ περὶ [15]) c. Dionys., B. D. BS. εἰ καὶ περί. 32. βέλτιον [16]) c. Ambr. et libr. omn. Antid., B. D. BS. βέλτιον τῶν ἄλ-

---

1) Est ceteris oppositum.

2) Est minime verisimile Isocratem, qui aliis in locis Alcibiadem summis ornet laudibus, hic eum tantorum malorum auctorem dicere, quippe qui eo, quod Lacedaemoniis auctor malorum factus erat, commoda attulerit Atheniensibus. V. me ad Areop. p. 224—225.

3) De ratione, qua maiores praetulerint illa facta, non est sermo. V. Bait. ad Paneg. p. 7.

4) Tot gentes subegisti, quot urbes nemo alius (orator graecus vix dixerit: nemo Graecorum) cepit.

5) Sequitur τῆς ἡμετέρας φιλίας. V. me ad Areop. 98.

6) Sermo de iis est, qui civibus consilium dederint.

7) Commilitones, qui in eo sunt, ut eum sequantur.

8) Sequitur: εἴπερ χρὴ περὶ τῶν μελλόντων τεκμαίρεσθαι.

9) Praecedunt: ἐμπλησθήσονται καὶ ζητήσουσι.

10) Comparat id, quod singuli debeant facere, quum hostes iniusta imperent, cum eo, quod tota civitas. ὅμως, quod Urb. praebet, ferri nequit. Non enim sibi sunt opposita.

11) Ipse hoc iis suadet.

12) Sequitur ὥνπερ.

13) Archidamus erat inter iuniores, quorum tantummodo erat pugnare, non aliquid cum ceteris statuere.

14) Est de illo tantummodo tempore sermo, quo Areopagitae auctoritate summa fruebantur. V. me ad h. l.

15) Si de ulla alia re id conveniebat.

16) Qui mentem suam excolunt, meliore fortuna utentur quam antea.

λων. 39. νοσούσαις [1]) c. vulg. et Scaph., B. BS. c. Urb. et libr. Antid. ἀγνοούσαις. 41. ἀξιοῦμεν [2]) c. Dionys., B. D. BS. ἔχομεν. 44. ἀκολουθοῦσιν [3]) c. Ambr. Laur. et cett. libr. Antid., B. D. BS. ἀκολουθήσουσιν. 86. Δάτῳ δὲ [4]) c. Urb. Ambr., B. D. δὲ τῷ Πόντῳ. 87. ἀλλ' ἐφησθησόμενοι [5]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἀλλὰ συνησθησόμενοι. 119. ὑμῶν [6]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. ἡμῶν. 142. δυναστείας [7]) c. Laur. et antiqu. libr. Antid., B. D. BS. τὰς δυναστείας.

Orat. IX, 29. πρᾶξιν [8]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. πόλιν. 52. δυστυχήσας [9]) c. Aristot., Urb. δυστυχήσας τῆς πόλεως, B. D. BS. c. cett. libr. δυστυχησάσης τῆς πόλεως. 75. τεκμαίρεσθαι [10]) c. Urb. marg. (Vat., ut videtur, τεκμέρεσθαι), B. D. BS. c. cett. libr. μιμεῖσθαι.

Orat. X, 2. τὰ τοιαῦτα [11]) c. Vat., B. D. BS. τοιαῦτα. 21. οὐδ' ἑνὸς c. Vat. 2., B. D. BS. c. Urb. Vat. οὐδενός. Vulg. οὐθενός. 26. ῥώμῃ [12]) c. Urb., B. D. BS. ῥώμῃ καὶ τόλμῃ. 31. τὴν σωφροσύνην [13]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Vat. σωφροσύνην. 34. ἀεὶ δεδιότα [14]) c. Vat. et vulg., B. D. BS. c. Urb. δεδιότα. 35. τῆς ἀρχῆς [15]). Vulg. τὴν ἀρχὴν, B. D. BS. c. Urb. Vat. τῆς ἀρετῆς.

Orat. XI, 46. γεγονυιῶν [16]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. γενομένων.

Orat. XII, 21. περί με [17]) c. Urb., B. D. c. vulg. περὶ ἐμέ. 22.

---

1) De delictis (τοῖς ἁμαρτανομένοις), non de erroribus est sermo, quos oratio reprehendat.

2) Insani sunt, quod rempublicam propter res a maioribus gestas laudare *volunt*, non quod eam laudare *possunt*.

3) Praecedit: ὁπόταν τις διδῷ.

4) Cf. Herod. VII, 75. V. Bait. ad Paneg. p. IX.

5) Insultaturi.

6) Cf. 116. προσέξετε τὸν νοῦν ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει.

7) Intelligit unum idemque imperium.

8) Navigaturus erat ad tantum facinus. De Salamine ut magna urbe nusquam est sermo.

9) Non quod urbs cladem acceperat sed quod ipse rem male, certe non feliciter, gesserat, ad Evagoram se contulit. Cf. V, 62.

10) Ipsorum mores et quae senserint viri laudati diiudicare i. e. comparare. μιμεῖσθαι frigere iure censet Dobreeus.

11) Sunt ab ipso iam commemorata.

12) Erant bimembres et inde duabus etiam virtutibus i. e. celeritate et viribus praestantes.

13) Τὴν ἄλλην — σωφροσύνην quid sibi velit, non video.

14) Ἀεὶ omisso offendit repetita mentio timendi in μηδὲν ἧττον φοβούμενον.

15) Orator verba facit de eo: Theseum patriam omnibus communem constituisse omnibusque civibus aditum ad magistratus parem reddidisse.

16) Qui defenditur, est adhuc accusatus de criminibus quibusdam.

17) Pronomini non maior vis inest quam sequente versu τοῦ μὴ δύνασθαί με τυχεῖν. Nec tamen ausus est Bekkerus recipere quod prae-

περί μου c. Urb. (Ambr. περὶ 'μοῦ), B. D. περὶ ἐμοῦ. 23. περί μου Ambr. περὶ 'μοῦ, B. D. c. cett. libr. περὶ ἐμοῦ. 81. ἐν αὑτῷ. B. D. c. libr. αὐτῷ. 94. ἔχοιμεν [1]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. εἴχομεν. 120. δέ μοι c. libr. praeter Ambr., B. D. c. Ambr. δ' ἐμοί. 121. τὰς τοιαύτας [2]). B. D. BS. c. Urb. τοιαύτας. Vulg. τάς. 126. Γῆς. B. D. γῆς. 234. πρός με βλέψας. Vulg. προσεμβλέψας, B. D. BS. c. Urb. πρὸς ἐμὲ βλέψας. 237. προσελέσθαι [3]) c. Urb., B. D. BS. προελέσθαι. 248. ὑμετέρας [4]). BD. c. libr. ἡμετέρας. 258. οὐδέν' ἄν. BS. c. libr. οὐδεμίαν (Urb. extr. syll. habet corr.), B. D. οὐδεμίαν [ἔστιν]. 260. φιλοπονίαν [5]) c. Urb., B. D. BS. τὴν φιλοπονίαν. 263. εἰδότας [6]) c. Vat. 2. Med., B. D. c. Urb. Ambr. Ald. εἰδότες.

Orat. XIII, 22. Λείπει πολλά [7]). Ego adscripsi.

Orat. XIV, 2. ἐπὶ δέ [8]). B. D. BS. c. libr. ἔτι δέ. 45. γενέσθαι c. Ambr., B. D. γεγενῆσθαι. 57. γεγενημένοις [9]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. γενομένοις.

Orat. XV, 4. περί μου c. Urb. (Ambr. Laur. περὶ μοῦ), B. D. περὶ ἐμοῦ. 6. περί μου [10]) c. Ambr., B. D. c. Ald. Laur. (Urb.?) περὶ μοῦ, D. περὶ ἐμοῦ. 8. καὶ πράγματα [11]). B. D. BS. c. libr. praeter Ald. καὶ τὸν πράγματα, Ald. καὶ τὸν τὰ πράγματα. 31. περί μου c. Urb. (Vat. Ambr. περὶ 'μοῦ), B. o. περὶ μοῦ, B. b. D. c. Laur. περὶ ἐμοῦ. 32. περί μου [12]). B. περὶ 'μοῦ, D. c. Ald. περὶ ἐμοῦ. 42. ἀφέσθαι. B. D. c. libr. ἀφεῖσθαι. 66. καὶ τὰ λοιπά [13]). BS. ἣν οὖν ἀσκῆτε καὶ προσ-

---

bebatur ab Urbinate περί με, deterritus scilicet vulgari grammaticorum regula, ὅτι αἱ προθέσεις ὀρθοτονοῦσι τὰς ἀντωνυμίας. V. Bait. ad Paneg. p. XVII—XVIII.

1) Habebat sane alia etiam enarrare.

2) Descripsit eas.

3) Vult ille hoc: Isocratem, ut verum consilium dissimularet, laudem urbis *addidisse*.

4) Loquitur is, qui non est Atheniensis.

5) Ἡ τοῦ βίου τάξις et φιλοπονία unam formant notionem.

6) Respondet προσδοκῶντας.

7) Patet hoc ex verbis: ῥᾳδίως οἶμαι — καταστήσειν.

8) Sic erat scribendum propter lectionem Prisciani, de qua vide infra.

9) Adhuc sunt et propterea supplices adstant.

10) Monosyllabam formam ὀρθοτονεῖσθαι non posse constat. V. Bait. ad Paneg. p. XVIII.

11) Est idem qui γεγραμμένος.

12) Elisioni post περὶ nullus est locus, quae praepositio saepissime et apud Isocratem et apud poëtas praecedit vocalem. Bait. ad Paneg. p. XVIII.

13) Verba ἣν οὖν — πολιτευομένοις inepte hic inserta. Nam: si coletis et amplectemini bonos viros pro malis, ad vestras rationes magis accommodatos habebitis demagogos et qui rem publicam administrant, non est dicendum ei, qui est demonstraturus, quinam sint in consilium adhi-

δέχησθε τοὺς χρηστοὺς ἀντὶ τῶν πονηρῶν ὥσπερ τὸ παλαιόν, βέλτιον ἕξετε χρῆσθαι καὶ τοῖς δημαγωγοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολιτευομένοις καὶ τὰ λοιπά. 74. ἀναγιγνωσκομένων. B. D. c. libr. ἀναμιμνησκομένων. 100. ταπεινοτέρα [1]) c. Urb. pr., B. D. BS. δικαιοτέρα. 140. ἴσως [2]) c. Urb. pr., B. D. BS. ἴσως μέν. 147. καὶ διαγωνιζομένους [3]) c. Laur., B. D. BS. διαγωνιζομένους. 163. περί με c. Urb., Laur. πρός με, B. D. περὶ ἐμέ. 165. περί με c. Urb., Vat. περὶ 'μὲ, B. D. περὶ ἐμέ. 168. κοινῆς [4]). B. D. c. libr. κοινῆς καὶ τῆς, BS. κοινῆς τῆς. 195. περί μου. B. c. libr. περὶ 'μοῦ, D. περὶ ἐμοῦ. 205. ἐπὶ c. Laur., B. D. ἀπό. 222. [ἀλλ' ὁμῶς — τολμήσειεν] [5]) abs. in Laur., B. D. BS. ἀλλ' ὁμῶς — τολμήσειεν. 224. ἀλλὰ γὰρ — οἴεται [6]) c. Laur., B. D. BS. ἡδέως δ' ἂν κἀκεῖνο πυθοίμην παρὰ τῶν χαλεπῶς ἐχόντων πρὸς ἡμᾶς, τίνα ποτὲ γνώμην ἔχουσι περὶ τῶν ἐκ Σικελίας καὶ τοῦ Πόντου καὶ τῶν ἄλλων τόπων δεῦρο πλεόντων ὡς ἡμᾶς, ἵνα παιδευθῶσι. πότερον αὐτοὺς οἴονται. — [δηλῶσαι] Laur. om. — ἡμᾶς. Laur. ἡμῶν. — ἑκατέροις τῶν αὐτῶν. Laur. τῶν αὐτῶν ἑκατέρων. — αὐτοὺς πλέοντας [7]). Laur. πρὸς αὐτοὺς πλέοντας. — πλεόντων ὡς ἡμᾶς [8]) c. Vat. Ambr. Urb. corr. (Laur. εἰς ἡμᾶς), BS. c. Urb. pr. πλεόντων. 230. ταὐτόν, BS. ταὐτὸ, B. D. c. libr. τοῦτο. 244. φιλοτίμως [9]) c Laur., B. D. φιλοτίμως μοι. 249. Πειθώ. B. D. πειθώ. 259. ὅμοιος. B. c. vulg. ὁμοίους, Urb. Vat. ὁμοίως. 273. ταῖς c. Laur., B. D. καὶ ταῖς. 277. ταύτῃ [10]) c. Urb. Vat., B. D. BS. ταύτην. 287. Ἐννεακρούνου. B. D. ἐννεακρούνου. 322. συνοίσειν, σημείῳ. BS. c. Vat. 2. Laur Ald. συνοίσειν ἡμῖν, σημείῳ, B. D. συνοίσειν ἡμῖν.

---

bendi, sed ei, qui vult docere, quomodo respublica omnino sit gerenda. Aliena esse neque ab auctore orationis profecta ostendit etiam duplex ἦν.

1) Invocatio, quam fecit, erat non tam iusta quam modesta.

2) Non opponit sed pergit infra dicens: ἃ δ' οὖν.

3) Quae sequuntur verba: καθ' ὑπερβολὴν ὑπισχνουμένους, ἐρίζοντας, λοιδορουμένους, explicant illud διαγωνιζομένους, non ἐπιδείξεις ποιουμένους.

4) Sententia est: timeo, ne mihi generali sophistarum accusatione mali quid accidat, quoniam privata mea caussa negligetur.

5) Haec verba recte absunt in Laur., quia tum in iis, quae antecedunt (§. 220.), iam sunt dicta, tum in iis, quae sequuntur (225.), iterum dicentur.

6) His verbis orator bene respondet adversario, quem futurum esse fingit, discrimen explicans, quod intersit inter se et sophistas illos.

7) Ipsi navigant ad illos, non tantum eos, quum veniunt, excipiunt.

8) In eo, quod ad dicendi magistros navigant, non quod Athenas, momentum est positum.

9) Vertunt vulgatam: *qui mihi adversantur*. At hoc verba significare non possunt. Significantur, qui honoris sunt cupidi.

10) Eandem vim quam in eligendis orationum argumentis, retinebit in agendo.

Orat. XVI, 1. . . . . . . [1]) Lacunae signa ego posui. 37. ἐπέδειξαν [2]) c. Urb. pr., B. D. BS. ἐπέδειξαν καὶ τοὺς δημοτικοὺς καὶ τοὺς ὀλιγαρχικούς.

Orat. XVIII, 5. Φίλον. B. D. φίλον. 8. ἔπειτα [Ῥίνωνα] [3]). B. D. c. libr. ἔπειτα. 24. ἐμμένετε. B. D. c. libr. ἐμμενεῖτε. 32. γενέσθαι. B. D. c. libr. γεγενῆσθαι. 35. ὀδυρεῖσθαι. B. D. c. libr. ὀδύρεσθαι. 47. οὐδὲ μίαν. B. D. c. libr. οὐδεμίαν. 48. ἐπεθύμει. B. D. c. libr. ἐπιθυμεῖ. 50. ἡμῶν [4]) c. Ald., B. D. BS. ὑμῶν. — ἡμᾶς c. Ald., B. D. BS. ὑμᾶς. 58. ἔξεσται. B. D. c. libr. ἔξεστι. 67. ἀδικοῦμεν, τοῖς δ' c. vulg., B. D. BS. c. Vat. 2. ἀδικοῦμεν . . . . . τοῖς. 68. αἱ συνθῆκαι [5]) c. vulg., B. D. BS. c. Vat. 2. ἤδη συνθῆκαι.

Orat. XIX, 42. αὕτη [6]). B. D. c. libr. αὐτή.

Orat. XX, 1. [*ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ*]. Ego addidi.

Epist. I, 10. . . . . . . [7]) Lacunae signa ego posui.

Epist. II, 5. μηδὲ μιᾶς. B. D. c. libr. μηδεμιᾶς. 15. πάντα γε [8]) c. vulg., B. D. BS. c. Urb. Ambr. πάντα τε. — καὶ μήτε. B. D. BS. c. libr. καὶ τοὺς μήτε.

Epist. III, 2. ὑπενοούμην [9]). Urb. ὑπονοούμην, Vat. ἐπενοούμην, B. D. BS. c. Ambr. ὑπονοοῦσι, Helmst. ἐπινοοῦσι.

Epist. IV, 10. προτρέψεσθαι. B. D. BS. c. libr. προτρέψασθαι.

Epist. VI, 7. προσλάβοιμι c. vulg., BS. c. Urb. Ambr. λάβοιμι. 14. . . . . . . Lacunae signa ego posui.

Epist. VII, 5. τοῖς ἄλλοις. B. D. c. Urb. τοῖς Ἕλλησιν. Vulg. τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. 11. ὑμῖν c. Ambr., B. D. ἡμῖν. 12. τὴν δύναμιν [10]). B. D. BS. c. libr. δύναμιν.

Epist. VIII, 1. δέ μου c. libr., B. D. δ' ἐμοῦ.

Epist. IX, 4. τὴν ὅλης [11]). B. D. BS. c. libr. τὴν ἀνδρίαν ὅλης.

---

1) Deesse quaedam initium orationis prodit.

2) Seditiones istae ostenderunt, qui voluerint neque aliis imperare cum paucis neque rempublicam prodere et qui utrumque voluerint.

3) E Saupp. coniect. propter: καὶ τοὺς συνάρχοντας.

4) Ipse etiam ab eo iniuria afficitur.

5) Intelliguntur certa illa foedera et pacta, quae in oratione saepius sunt commemorata.

6) Vide §. 44. ταύτῃ.

7) Est tota epistola nil nisi prooemium orationis sive epistolae ad Dionysium missae, cuius mentionem fecit Orat. V, 81.

8) Est lacuna hic. Praecesserunt sine dubio opprobria quaedam Atheniensibus ab aliis facta. Sint haec, alii dicent, tamen Athenienses in nulla re deliquerunt.

9) Non eo redacti erant Graeci, ut ea cupere coacti essent, quae suspicarentur Philippum velle facere, sed sane eo, ut desiderarent expeditionem in Persas, quam Isocrates suspicatus est Philippum facere velle.

10) Eam potestatem, quam obtinet.

11) De fortitudine iam est locutus. Pergendum certe erat praecedente τὴν ἀνδρίαν — καὶ τὴν σωφροσύνην.

14. φιλονεικίας [1]) c. Vat. et vulg., B. BS. c. Urb. φιλονικίας. 19. ...... [2]) Lacunae signa ego posui.

[Orat. I, 38. ἡ δέ. D. c. Urb. τὸ δέ. 43. σπουδαίοις [3]) c. Urb. Scaph. Ambr. pr. cod. Aug. Barocc., B. D. σπουδαίοις ἡ φύσις.

Orat. XVII, 21. καρτεροῖ [4]). B. D. BS. c. libr. καρτερεῖ. 23. γεγραμμένος [5]). B. D. BS. c. libr. γεγραμμένον. 34. πονηρῶν [6]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. χορηγῶν. 42. ἔθεσαν [7]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. διέθεσαν. 48. ἐπεχείρει c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἐπιχειρεῖ.

Orat. XXI, 2. οἰκίαν [8]). B. D. c. libr. οὐσίαν. 10. ἄλλον [9]). B. D. BS. c. libr. ἂν ἄλλον. 19. εἴπερ [10]). B. D. c. libr. εἴπερ καί.]

VII.

Ex auctoritate optimorum librorum, inprimis Urbinatis, scripsi:

[Orat. I, 2. ὑμᾶς. B. b. et D. c. Ald. Med. Harl. ἡμᾶς. 6. ἔβλαψε. BS. c. Urb. marg. et Scaph. ἐλυμήνατο. 9. ὑπέμενεν. D. BS. ὑφίστατο c. Urb. rec. manu correcto [11]) cod. s. Aug. Scaph. 10. ἑαυτοῦ. BS. c. Ambr. αὐτοῦ, Scaph. αὑτοῦ. — τῷ γένει. BS. c. Scaph. γένει. 11. ὃν c. Urb. Ambr. Scaph. cod. Aug. Barocc., B. D. ὅ. — γινόμενον [12]) c. Ambr. Scaph. (Urb. τινόμενον), B. D. c. vulg. γενόμενον, BS. γιγνόμενον. 12. οὐ δυνατὸν c. Ambr. Scaph. (Urb. δυνατὸν), B. D. c. vulg. ἀδύνατον. — δοκοίης c. libr. omn., BS. δοκεῖς. 13. ὅρκοις [13]) c. Urb. Scaph., B. D. BS. νόμοις. 14. τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας c. Stobaeo, B. D. BS. τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. — ὑγίειαν c. Urb. Ambr. Scaph., B. c. vulg. ὑγίειαν συμφέροντα, D. ὑγίειαν [συμφέροντα]. 16. σεαυτῷ c. Urb. Ambr. Scaph., B. c. vulg. σεαυτῷ γε. 18. ταῦτα διαφύλαττε c. Urb. Ambr. Scaph., B. c. vulg. διαφύλαττε. 19. χρημάτων c. Urb. Scaph., B. D. BS. c. vulg. κτημάτων. 21. πρὸς ἑαυτὸν c. Urb. Ambr., B. D. πρὸς σεαυτόν. — πονηροῖς c. Urb. Ambr. Scaph. Barocc., B. D. λυπη-

1) Est cum vituperatione dictum.
2) Deesse plura concludes ex ultimis verbis: ὡς ἐστὶ ταῦτα δυνατὰ καὶ συμφέροντα — ἐμὸν ἔργον ἤδη διδάξαι περὶ αὐτῶν ἐστίν.
3) Natura non facit, ut homines καλῶς i. e. μετὰ καλῆς δόξης moriantur, id est potius fati.
4) Est ex mente Pasionis dictum.
5) Inveniebatur ille scriptus, ut qui persolvisset omnia.
7) Consilium ipsi sic paraverant.
6) Scelesti homines isti ipsi choragi, qui obsignaverant, uti videtur, fuerant.
8) Non omnes facultates suas oppigneraverat.
9) Eum revera invasit alio non invento.
10) Ἐβούλετο et ἐδόκει αὐτῷ vix possunt per καὶ — καὶ discerni.
11) Sic in Bekk. oxon. legitur, in berol. dicitur Urb. sic habere.
12) Sententia est: moribus illius pro legibus habitis aemulare paternam virtutem.
13) Qui deos publice colit, pium et religiosum se ostendit et talem, qui etiam iusiurandum sit conservaturus.

ροίς. — καὶ αὐτὸν c. Urb. Ambr., B. D. καὶ σαυτόν. 24. δεόμενος τὸ [1] c. libr., B. D. δεόμενός του. 25. προσμένῃς c. Urb. Ambr. Scaph., B περιμένῃς. 31. φιλόνικος c. Urb., D. c. vulg. φιλόνεικος. — παρὰ — παρὰ c. Urb. Ambr. Scaph., B. D. περὶ — περί. 34. διάνοιαν c. Priscian., B. D. BS. c. Urb. γνῶσιν. Vulg. γνώμην. 37. οἷα c. Urb. Ambr. pr. Scaph., B. D. BS. οἵαπερ. — τούτου c. Urb. Ambr. Scaph., B. ταύτης. 45. ἄλλην c. Urb. Ambr. Scaph., B. ἄλλην σου. 46. ὀρέγεσθαι c. Urb. Ambr. pr., B. ὀρεχθῆναι. 47. ἐλυπήθησαν [2]) c. Urb. Scaph., B. D. BS. ἐλυπήθημεν. — διὰ τὰ c. Urb. Scaph., B. D. BS. δι᾽ αὐτὰ τά. 48. φήσαντας c. Urb. Ambr. Scaph., B. D. φάσκοντας. 49. φήσωμεν c. Urb., B. D. BS. φήσομεν. 51. ὀρεγομένοις c. Urb., B. D. BS. ὀρεγομένους.]

Orat. II, 10. βουλευομένους [3]) c. Urb. Ambr., B. D. βουλευσομένους. 14. ἄγνοιαν c. Urb. Vat. Laur. in Antid., B. D. BS. ἄνοιαν. — αὐτοῦ. Urb. Ambr. hic et in Antid. Vat. Laur. αὑτοῦ, B. c. vulg. σαυτοῦ. 15. ἂν c. Urb. Vat. Ambr., B. D. ἦν. 24. πρὸς ἑαυτὸν c. Urb., B. D. πρὸς σεαυτόν. 25. ὧν — μέλλοι c. Urb. Ambr., B. BS. ὧν ἂν — μέλλῃ. 33. μὲν γὰρ [4]) c. Urb., B. D. BS. μέν. 35. βασιλεῖς c. Urb. Ambr., B. c. vulg. βασιλέας. — τυράννοις ἀπ᾽ αὐτῶν [5]) c. Urb., B. D. BS. τυράννοις. 37. μνήμην c. libr., B. b. D. γνώμην. 41. τούτοις [6]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. τοῖς περί. 54. ἃς c. libr., B. D. ἅ.

Orat. III, 2. μεθ᾽ ὧν [7]) c. Urb. Harl., B. D. BS. δι᾽ ὧν. 8. λέγειν δυναμένους [8]) c. Urb. Ambr. Laur. in Antid. et vulg. hic, B. D. BS. c. Urb. hic: δυναμένους λέγειν. 15. δευτέρῳ c. Urb. Stobaeo, B. D. BS. δεύτερον. — τὸ μετ᾽ ἐκεῖνο [9]) c. Stobaeo, B. D. BS. τῷ μετ᾽ ἐκεῖνον. — τρίτῳ δὲ καὶ τετάρτῳ καὶ c. Urb. Stob., B. D. BS. τρίτον δὲ καὶ τέταρτον. 16. κρίναιμεν [10]) c. Stob., B. D. BS. κρίνοιμεν. 20. δυσμενῶς [11]) c. Urb. Ambr. Stob., B. D. πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς. 24. πόλιν c. Urb. Ambr., B. D. BS. πόλιν τῶν Ἀθηναίων. 26. οὔ γ᾽ ἄν. Urb. οὔ γαν, B. D. BS. οὐ γὰρ ἄν. 29. βασιλεύων c. Urb. Ambr., B. D. βασιλεύς. 32. τοιαύτης c. Urb. Ambr., B. D. τοσαύτης. 39. τοὺς πολλοὺς c. Urb. Ambr., B. D. καὶ τοὺς πολλούς. 42. πατέρα c. Urb. Ambr., B. D. πατέρα τὸν ἐμόν. 57. εἰρημένην c. Urb. Ambr., B. D. BS. τοιαύτην.

---

1) BS. conferunt Epist. II, 22.

2) I. e. socordiae et luxuriae amantes. V. me ad Areop. p. 130.

3) Qui deliberant, quomodo sibi haec facultas futura sit.

4) Ne temere neve nimis festinanter age. Optimum enim quidem est opportunitates arripere, sed eas si non cognoveris, malis citra resistere quam ultra progredi.

5) Considera quae fiunt et quae ex iis, quae fiunt, accidunt.

6) Genitivus ἐπιτηδευμάτων regitur a καινότητας, cf. §. 17.

7) Quibuscum honesta ratione commoda adipisci potes. Duplex μετὰ ne te offendat cf. XV, 65.

8) Cf. §. 21.

9) Post illud, quod optimo est tributum.

10) Dixit etiam ὁμολογήσειαν — ἀποδείξειεν et θεωρήσαιμεν.

11) Resp. τὰς εὐνοίας ἔχουσιν.

58. καὶ δικαιότατον τοῖς παισὶ [1]) c. Urb. Ambr., B. D. τοῖς παισὶ καὶ βεβαιότατον, BS. καὶ βεβαιότατον τοῖς παισί. 60. παρόντος μου c. Urb. Ambr., B. D. παρόντος ἐμοῦ. 64. καὶ μηδὲν c. Urb. Ambr., B. D. BS. μηδέν.

Orat. IV, 1. εὐτυχίας c. Urb. Ambr., B. D. εὐεξίας. 29. τοσούτων c. Urb. Ambr. Vict., B. τοιούτων. 31. ἀναιρεῖ c. libr., B. b. D. ἀναιρεῖται. 38. ἄλλων καλῶν c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἄλλων. 48. ἔχοντες c. libr., B. b. ἔχοντας. 57. εἶχε c. Urb. Laur., B. D. εἶχε [καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας]. 62. ὁρμηθέντες c. Ambr. et omn. libr. Antid., Urb. ὁρμηθέντες οἱ πρόγονοι, B. D. c. vulg. ὁρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι. 65. οἰκιστὰς c. Urb. Ambr. hic et in Antid. Laur., B. οἰκιστὰς τῆς Σπαρτῆς. 73. ὑπομνήματα c. libris hic et Ambr. in Antid., B. D. c. Laur. et nonnull. libr. in Antid. ὑμόμνημα. 86. ἴδιον c. Urb. Ambr. Vict. et omn. Antid. libr., B. ἴδιον κίνδυνον. 87. μάχῃ c. Urb. Ambr., B. καὶ μάχῃ. 96. ἔτλησαν [2]) c. Arist. (rhetor. III, 7.) Dionys. (de vi Demosth. c. 40.) Antid. ante Mustoxyd., B. D. ἐτόλμησαν. 101. ταύταις ταῖς c. Urb. Ambr., B. D. τοιαύταις, Vict. τοιαύταις ταῖς. 105. δεινὸν οἰόμενοι c. Ambr. Urb. rec. (Urb. pr. δεινοί), B. D. BS. δεινὸν ἡγούμενοι. 111. ἑνὶ [3]) c. Urb., B. D. BS. ἐνίοις. 112. ἕκαστον — ἔχειν c. Urb. Ambr. Vict., B. D. ἕκαστος ἔχει. — συμπενθήσοντας c. Vict., Urb. συμπεθήσοντας, B. D. συμπαθήσοντας. 124. ἐλευθέροις ἀξιοῦσιν εἶναι [4]) c. Urb. Ambr., B. D. ἐλευθεροῦν ἀξιοῦσι. 133. ἄλλοθεν c. Urb. Ambr. Vict., B. D. ἄλλοθέν ποθεν. — ἀμελήσαντες c. libr., B. b. ἀμελήσαντας. 135. Τειριβάζου c. Urb. Ambr., B. D. Τιριβάζου. 142. μόλις c. Urb. Ambr., B. D. μόλις ποτέ. 144. Κυρείῳ c. Harpocr., B. D. Κύρου. 148. ἐπιβολῆς c. Urb., B. D. BS. ἐπιβουλῆς. 158. τοὺς δ' c. Ambr. Urb. (qui τοὺς δὲ), B. D. BS. τῶν δέ. 159. στρατευσαμένων c. Urb., B. D. στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίαν, Ambr. ἐπ' ἐκείνους στρατευσαμένους. 161. ἐκείνου c. Urb., B. D. BS. τῶν ἐκείνου. 165. μὲν c. Urb. Ambr., B. D. BS. μὲν οὖν. 182. ἄγειν c. Urb. Ambr., B. D. ἄγειν βουλομένοις.

Orat. V. Argumentum c. Urb. omisi [5]). 1. ἄγνοιαν c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἄνοιαν. 6. ἂν c. Urb. (Ambr. εἰ ἂν), B. D. ἦν. — Ἀμαδόκῳ c. Harpocr. Ambr. Urb. corr., B. D. Μηδόκῳ. 13. αὐτῷ [6]) c. Urb., B. D. BS. αὐτοῖς. 15. ὄντων καὶ πείθειν. D. ὄντων. 21. Ἰλλυριοῦ c. Urb., B. D. BS. Ἰλλυρίων. 24. ἂν c. Urb. Ambr., B. D. ἦν. 33. οἷσπερ c. Urb., B. D. BS. οἷς περί. 37. ὑφ' ὧν c. Urb., B. D. BS. ὧν. 47. σκε-

1) In benevolentia regis ex sententia oratoris iustissimae divitiae sunt positae, quia tantummodo iusti et probi bonorum regiorum participes fiunt.

2) V. BS. ad h. l.

3) I. e. Lysandro. V. Saupp. ad h. l.

4) V. Saupp. in Iahn. annal. VI, 65.

5) Omisi hic haec argumenta ut non digna, quae inter Isocratea egantur.

6) I. e. τῷ προστάτῃ ab oratore electo.

ψαίμεθα [1]) c. Urb., B. D. BS. σκεψώμεθα. 61. γίγνεσθαι [2]) c. Urb., B. D. BS. γενέσθαι. 64. τῆς c. Urb. Ambr., B. D. τὰ τῆς. 78. ἐνθυμούμενον [3]) c. Urb. Ambr. Med., B. D. ἐνθυμούμενόν σε. 88. τοὺς — βουλευομένους c. Urb. Ambr., B. D. τὸν — βουλευόμενον. — διαλλάξῃ τις c. libr. omn. Epist. IX., B. D. διαλλάξῃ. 92. κατασκευάσασθαι c. Urb. (Ambr. κατα/παρα σκευάσασθαι), B. D. παρασκευάσασθαι. 108. διάγοντα c. Urb. et vulg., BS. c. Vat. 2. et Vict. διαγαγόντα. 115. κτήσασθαι c. Urb., B. D. κτήσασθαί σε. 120. ἀνελεῖν c. Urb., B. D. BS. ἑλεῖν. 129. πατρίδα τὴν αὑτοῦ [4]). Urb. Ambr. πατρίδα τὴν αὐτοῦ, B. D. πατρίδα. 136. πολλῶν c. Urb., B. D. BS. πολιτῶν. 139. καταστραφεῖσαν c. Urb., B. D. BS. κατασταθεῖσαν. 142. ἀντιπαραβάλλων [5]) c. Urb. Ambr., B. D. ἀντιπαραβαλών. 147. κατὰ ταύτης c. Urb., B. D. BS. κατ᾽ αὐτῆς. — ἐγκωμιάζουσιν c. Urb., B. D. BS. αὐτὴν ἐγκωμιάζουσιν.

Orat. VI. Argumentum c. Urb. Laur. omisi. 5. περιβάλλοιμεν c. Urb. Ambr., B. D. BS. περιβάλοιμεν. — μὲν κατορθώσαντες c. Urb., B. D. BS. κατορθώσαντες μέν. — ὑμᾶς c. Urb. Ambr., B. D. ἄν. — ὠφελήσομεν c. Ambr. Urb. corr., B. D. ὠφελήσαιμεν. 6. παρεσκευασμένος c. libr., B. D. παρεσκευασμένους. 7. τοσούτων c. Urb. Ambr., B. D. τηλικούτων. — νῦν δ᾽ c. Urb., B. D. νυνὶ δ᾽. 8. εἱλόμην c. Urb., B. D. BS. ἑλοίμην. 18. κατάγοντος c. Urb. pr., B. D. BS. καταγαγόντος. 26. ἂν c. Urb. Ambr., B. ἦν. 28. χαλεπώτερον c. Urb., B. D. BS. χαλεπώτατον. 31. ὅτε c. libr., B. ὅτι. 38. ἡμετέρων c. libr. praet. Vat. 2., BS. c. Vat. 2. ὑμετέρων. — σχεδὸν [6]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. τυχόν. 54. μήτε δύνασθαι μήτε πειρᾶσθαι c. Urb. Ambr., B. D. BS. μηδὲ πειρᾶσθαι. 65. αὑτῶν c. libr., B. D. αὐτῶν. 78. πολιορκίας [7]) c. Urb., B. D. BS. πολιορκίαν. 83. ἀφεῖσθαι c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἀφέσθαι. 86. ὑπὲρ c. Urb. Ambr., B. περί. 98. ἀληθινῶς ἀλλὰ καταπεπλασμένως χρῆσθαι c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἀληθιναῖς ἀλλὰ πεπλασμέναις κεχρῆσθαι. 100. αὑτούς [8]). Urb. Ambr. αὐτοὺς, B. D. σφᾶς αὐτούς. 109. ἣν [9]) c. Urb. Ambr., B. D. ἧς. 110. οὐδὲν c. Urb. Ambr., B. D. οὐκ.

---

1) Interpunctio maior post αὐταῖς erat delenda.
2) Sequitur ὅτε — ἐλάμβανον.
3) BS. conferri iubent V, 115. coll. Ep. III, 5. deinde III, 43. et 49. coll. 56. Epist. II, 15. coll. or. II, 11. et VI, 13.
4) I. e. ἐμαυτοῦ. BS. ad h. l.
5) Bene defendit Strangius id in Iahn. annal. suppl. III. p. 35. coll. IX, 34. et praeterea VI, 47. VIII, 11. V, 29.
6) Σχεδὸν — τῶν ἄλλων ἁπάντων.
7) Cf. VIII, 90. IX, 55.
8) Strang. cf. VIII, 94.
9) Nullus hic attractioni locus, quum sensus non sit: pro *ea* vita, *quam*. V. Bait. ad Paneg. VII.

Orat. VII, 6. *ἰδίων* [1]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ἰδιωτικῶν*. 18. *ἕκαστον μὲν* [2]) c. Urb., B. D. BS. *ἕκαστον*. 24. *εἴποτε* [3]) c. Urb., B. D. BS. *ὁπότε*. — *αὐτοῖς* c. libr., BS. *αὑτοῖς*. 36. *γιγνομένας* [4]) c. Urb., B. D. BS. *γεγενημένας*. 37. *ταύταις* c. Urb., B. D. BS. *αὐταῖς*. 41. *παιδευομένους* c. Urb., B. D. BS. *πεπαιδευμένους*. 43. *δαμασθῆναι* c. Urb. pr., B. D. *παιδευθῆναι*. 44. *ἀπορίας μέν*. B. D. *μὲν ἀπορίας*. 73. *μανέντων* c. Urb. pr., B. D. BS. *μανέντων ἀνθρώπων*. 82. *ἅπαντας* c. libr., B. D. *ἅπαντες*.

Orat. VIII, 13. *ἀσκεῖτε* c. Urb., D. c. vulg. *ἐπαινεῖτε*. 19. *ἐποίησε* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *πεποίηκε*. 36. *ἐπαινεῖσθαι* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ἐπαινέσαι*. — *λέγωμεν* c. Urb. Ambr. omn. libr. Antid. (Laur. *λέγομεν*), B. D. BS. *λέγω*. 58. *ἄλλους* c. Urb., B. D. BS. *ἄλλους Ἕλληνας*. 59. *ἔχοιμεν — παρέχοιμεν* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *εἴχομεν — παρέσχομεν*. 63. *τὴν εὐσέβειαν* c. Urb. Ambr., B. D. *τήν τ' εὐσέβειαν*. — *σωφροσύνην* c. Urb. Ambr., B. *σωφροσύνην* [*καὶ τὴν δικαιοσύνην*]. 66. *τοιαύτην* c. Urb. Ambr., B. D. *τοσαύτην*. 72. *ἀλλήλαις* c. libr. praet. Ambr., BS. c. Ambr. *ἀλλήλοις*. 78. *κατέστησαν* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *κατέστησεν*. 80. *πράγμασι* [5]) c. Ambr. et Urb. (qui *πράγμασιν*), B. D. BS. *χρόνοις*. — *γιγνομένων* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *γενομένων*. 82. *τῶν πόρων* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ἐκ τῶν φόρων*. — *διελόντας* c. Urb. Ambr. Vat. 2. Bav., B. D. BS. *διελόντες*. 86. *μείζοσι* [6]) c. Urb. Ambr., B. D. *μείζοσι κακοῖς*. — *αὐτοῖς τοῖς* c. Urb. Ambr., B. *αὐτοῖς*. 93. *πρόνοιαν* c. Urb. Ambr., B. D. *πρόνοιαν τῶν τοιούτων*. 95. *εἶδεν* c. Urb., B. D. BS. *οἶδεν*. 100. *ἧτταν* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ἧτταν τήν*. 101. *ἐκτῶντο γὰρ* c. Urb. Ambr., B. D. c. Vat. 2. *ἐκτῶντό τε*. Vulg. *ἐκ τῶν τότε*. 109. *καὶ ταῦτ'* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ταῦτ'*. 119. *ἰδιωτῶν* c. Urb. Ambr., B. D. *ἰδίων*. 121. *ὅπερ* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *οἷάπερ*. 122. *ἃ* [7]) c. Urb. Ambr., B. D. *ὅ*. 126. *ἀνήγαγεν* [8]) c. Urb. Ambr., B. D. *ἀνήνεγκεν*. 133. *τούτων ἐστὶν* c. libr., B. D. *τούτων*. 135. *τρίτον* [9]) c. Urb. Ambr., B. D. *τρίτον δ'*. 136. *καὶ παρασκευαῖς* [10]). Urb. *παρασκευαῖς*, B. D. BS. *καὶ ταῖς παρασκευαῖς*. — *ἄλλους Ἕλληνας* c. Urb. et libr. Antid., B. D. BS. *Ἕλληνας*. 137. *εἰδῶσιν*. Urb. *ειδωσιν*, B. D.

---

1) Isocrates ubique, ubi de vita privata sermo est, *ἴδιος* dixit, *ἰδιωτικὸς* uno in loco IX, 72. ubi *τοῖς βασιλικοῖς*, non uti hic *τοῖς κοινοῖς*, oppositum est. V. me ad h. l.

2) Respond.: tandem autem in acerbiores etiam clades quam olim.

3) At rarissime postulabatur tale quid, hinc *εἴποτε*, non *ὁπότε*.

4) Resp. *εἶχον* et *διῴκουν*.

5) Quod in illo rerum statu fiebat.

6) Id est *συμφοραῖς*. V. me ad Areop. 224.

7) BS. conferri iubent XV, 19.

8) Etiam verbo *ἀνάγειν* de pecunia in arcem portanda usi sunt oratores Attici, ut Demosth. Olynth. III, 24. 26. Bait. ad Paneg. X.

9) Bait. conf. XV, 187. V. eum ad Paneg. X—XI

10) In *μελέταις* et *παρασκευαῖς* eadem est notio.

BS. ἴδωσιν. 142. τὰς — βασιλείας [1]) c. Urb. Ambr. et libr. Antid., B. την — βασιλείαν.

Orat. IX, 6. τούτους [2]) c. Urb., B. [τούτους], BS. c. Ambr. Vat. τούτων. Vulg. τι τούτων. 15. ἐκεῖνόν τε [3]) c. Urb. Scaph. Med. Ald., B. D. ἐκεῖνον μὲν, Vat. Ambr. ἐκεῖνον. 17. ἑκατέρων c. Urb. pr. (Vat. corr. παρ' ἑκατέρων), B. D. BS. ἑκατέρωθεν. 23. ἑτέροις τισὶν [4]) c. Aristide (Vol. 1, 102, 8.) Ambr. Vat. Scaph. vulg., B. D. c. Urb. ἑτέροις. 29. μέλλοντος c. Urb., B. D. BS. μέλλων τε. 30. προσέβαλλε c. Urb. (qui προσέβαλλεν), B. D. BS. προσέβαλε. 32. καὶ τούς τ' c. Urb. Ambr. Vat., B. D. BS. καὶ τούς. Erat ea de caussa etiam ἑλεῖν c. Ambr. Scaph. vulg. scribendum, B. D. BS. c. Urb. Vat. ἑλών. 36. περιγεγενημένοι c. Urb. Ambr., B. D. BS. περιγενόμενοι. 37. Μήδων [5]) c. Urb. pr. Vat. corr. vulg., B. D. c. Urb. corr. Μήδους. 38. στρατηγίας c. Urb. rec. Ambr. (Urb. pr. στρατηας), B. D. στρατείας. 72. αὐτοῦ c. libr., BS. αὑτοῦ. — οὐδὲν [6]) c. Urb., B. D. BS. οὐδένα. — γεγενημένων [7]) c. Urb., BS. c. vulg. προγεγενημένων.

Orat. X, 18. οὔπω c. libr., B. b. οὕτω. 49. ὑπὲρ μὲν c. Urb. Ambr. Vat., B. D. BS. περὶ μέν. 50. ἀπελθεῖν c. Urb. Vat., B. D. BS. ἐπανελθεῖν. 60. εἰρημένων [8]) c. Urb. pr., B. D. BS. εἰρημένων τεκμήριον. 61. εὐσεβῶς κάτω c. Urb., B. D. BS. εὐσεβῶς. — κατακαλέσωνται c. Urb. Ambr. marg., B. D. BS. ἐπικαλέσωνται.

Orat. XI. Argumentum c. Urb. om. 6. μηδεμιᾶς c. Urb., B. D. BS. μηδεμιᾶς ἄν. 7. αὐτῶν c. libr., BS. αὑτῶν. 18. ἀλλ' ἐπὶ c. Urb., B. D. BS. ἀλλά. 25. τούτων c. libr., D. τοῦτον. 34. φανερὸς ὁ c. libr., BS. φανερός. 44. δ' ὄντων [9]) c. Urb. (qui δὲ ὄντων), B. D. BS. δ' ἐνόντων.

Orat. XII, 1. αὐτῶν c. libr., BS. αὑτῶν. 7. τὴν νῦν c. libr., B. D. νῦν τήν. 8. οὕτω c. Urb. Ambr. Stobaeo, B. D. οὕτω μοι. — ὡς c. Urb., B. D. BS. ἧς. 9. τινὲς c. Urb. Ambr., B. D. τινές μοι. 35. λόγοις c. libr., B. λόγοις τοῖς. 44. ἑκατέρᾳ [10]). Libr. praeter Ambr. ἑκάτερα, Ambr.

---

1) Abstractum positum est pro concreto, ut XV, 71. et II, 8. V. Bait. ad Paneg. p. XI. et me ad Areop. p. 107.

2) Est attractio. Praecedit: οὓς οὐκ ἴσασιν.

3) Respondent sibi saepius τε et δὲ, si ἔπειτα, ἔτι et similia sequuntur. V. me ad h. l.

4) Strang. in Iahn. annal. suppl. III. p. 36. confert V, 57. XV, 98.

5) Saupp. in Iahn. annal. VI. p. 65. cf. IX, 64. X, 68. XII, 106.

6) I. e. τέκνον.

7) De iis, qui revera vixerunt, non tantummodo ficti sunt a poëtis.

8) Cf. V, 136. cui adde III, 21. V, 95. V. me ad Areop. p. 174. et 226. Loquitur orator de honore, qui etiam a Diis tribuatur pulchritudini, id quod pateat ex amoribus Deorum et quod multi propter pulchritudinem immortalitatem sint adepti. Recte igitur pergit: quod summum est eorum, quae dixi.

9) Cf. XIV, 63.

10) BS. conferunt IV, 35. V, 112. XII, 166. Differunt tamen, quod in iis τῆς ἠπείρου, non uti hic τῶν ἠπείρων est additum.

ατεραν, B. D. BS. ἑκατέρας. 50. τροπὴν c. Urb., B. D. BS. ῥοπήν. 2. τίς δ' ἂν c. Urb. pr., B. D. BS. τίνα δ' ἄν τις. 53. εἶναι c. Urb., B. S. γενέσθαι. 56. ἑτέρων c. Urb., B. D. BS. ἑτέροις. 68. αὐτοὶ — ἡμᾶς libr., D. [αὐτοὶ — ἡμᾶς.] 72. γενομένων c. libr., B. D. γενόμενον. 76. τὸν c. libr., BS. αὐτόν. 90. ἀλλὰ γὰρ c. Urb., B. D. BS. ἀλλὰ γὰρ ίως. 102. ἐβλέψαμεν c. Ambr., Urb. ἐβλάψαμεν, B. D. ἀπεβλέψαμεν. 104. στρατηγὸν [1]) c. Urb., B. D. BS. καὶ στρατηγόν. 125. ἔφυσαν μῖν [2]) c. Urb., B. D. BS. ἔφυσαν. 129. τὴν μὲν πόλιν, ὥς λέγεται c. Urb., B. D. BS. ὥς λέγεται, τὴν μὲν πόλιν. 131. δεόντων c. Urb. Ambr., B. D. τοιούτων. 136. ἐκεῖνα [3]) c. Urb., B. D. BS. ἐκείνων. 138. ἀρετῇ [4]) Urb. pr., D. BS. ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ, B. ἀρετῇ [καὶ δικαιοσύνῃ]. 143. εἴ που [5]) c. Urb. Ambr., B. D. εἴ ποι. Vulg. εἴ ποτε. — αὐτοῖς Urb. Ambr., B. D. αὐτοῖς καί. 150. ἐπιδείξαιμεν [6]) c. Urb., B. D. BS. πιδείξαιεν. 161. τοῖς προειρημένοις c. libr., B. D. [τοῖς προειρημένοις]. 162. ἐκείνοις c. Urb., B. D. BS. ἐκείνοις τε. — σφᾶς c. Urb., B D. BS. σφᾶς δ'. — τοὺς ἄλλους Ἕλληνας c. Urb., B. D. BS. τὰς ἄλλας πόλεις. — νῦν δὲ c. Urb., B. D. BS. νῦν τε. 163. εὐσεβεστάτοις c. Urb., B. D. BS. εὐσεβέσι. 174. Θηβαίων c. Urb., B. D. BS. Θηβῶν. 180. που c. libr., B. D. ποι. 190. ἦλθεν ἡμῖν c. Urb., B. D. BS. ἦλθε. 199. τῶν πάνυ c. Urb., B. D. BS. πάνυ. 200. πεπολιτευμένον προῃρημένον c. Urb. corr., BS. πεπολιτευμένον, προῃρημένον δὲ, B. D. c. vulg. πεπολιτευμένων, προῃρημένων δέ. 204. προκρίνει c. libr., B. D. BS προκρινεῖ. 205. εἰ μὲν c. Urb. Ambr., B. D. εἰ μὲν σύ. 217. εἴποιεν [7]) c. libr., BS. ἐπαινοῖεν. 218. αὐτῶν c. Urb., B. D. BS. αὐτῶν τούτων. 220. φάσκειν c. Urb. Ambr., vulg. φάσκειν τούτους, B. φάσκειν [τούτους]. 221. κακῶς [8]) c. Urb., B. D. BS. καλῶς. 223. ἀλλ' ὡς c. Urb. Ambr., B. D. ἀλλ'. 226. τὰς γὰρ οὕτω c. Ambr. Urb. rec., B. D. τὰς οὖν οὕτω, Urb. pr. οὕτω. 229. ἔσχεν c. Urb. Ambr., B. D. ἔσχον. 230. προσῆκε c. Urb. Ambr., B. D. προσήκει. 231. περὶ αὐτῆς c. libr., D. αὐτῆς. 235. ἄμεινον αὐτῶν c. libr., B. b. D. ἄμεινον αὐτῶν. 239. τάξασθαι c. Urb., B. D. BS. τάξαι. 242. ἅπαντας c. Urb., B. D. BS. ἅπασι. 246. παιδείας [9]) c. Urb., B. D. BS. παιδιᾶς. 256.

---

1) Exercitum collectum Clearcho duce imposito miserunt.

2) Nobis posteris.

3) Resp. μηδέν: nihil quod eiusmodi auditores dicunt, sed illa, quae — — dicunt. Ad μέλει in Isocrate semper vel μηδὲν et οὐδὲν vel τι (uti XV, 321.) additum.

4) Cum ἀρετὴ sit additum, non est δικαιοσύνῃ locus, quia ea intelligitur sub ἀρετῇ. V. supra.

5) Si quo loco necesse erat legatos esse.

6) V. me ad Areop. p. 130.

7) Si interrogarentur, quaenam sint intelligenda sub Spartanorum τοῖς καλλίστοις τῶν ἐπιτηδευμάτων.

8) Isocrates contendit Lacedaemonios exercitiis male uti.

9) Erudite et cum arte quadam.

τῆς πόλεως τῆς Ἀργείων c. Urb. Ambr., B. τῆς Ἀργείων πόλεως, D. τῆς Ἀργείων [πόλεως]. 263. χαρίζεσθαι c. Urb., B. D. BS. χαρίσασθαι. 267. ἐγγενομένου c. Urb., B. D. BS. ἐπιγενομένου. 270. λόγον ἂν γράφειν c. Urb., B. D. BS. γράφειν ἂν λόγον.

Orat. XIII, 16. παραδῷ c. Planud. (rhetor. Walz. V, 447.) et Ambr., B. D. παραδιδῷ. — μίξασθαι c. libr. hic et in Antid. praet. Vat. corr., B. D. BS. c. schol. Hermog. et Vat. corr. μῖξαι. — τάξασθαι c. Urb. Vat. Ambr. Laur. in Antid., B. D. BS. τάξαι.

Orat. XIV, 2. τοιούτων καὶ τοιάδε c. Prisciano (18, 1209.), B. D. BS. τοιούτων. 4. ἡμαρτημένων c. Urb. Ambr., B. D. BS. εἰς ἡμᾶς ἡμαρτημένων. 24. γεγενῆσθαι c. Urb. Ambr., B. D. γεγενῆσθαι ποιεῖν ὅ τι ἂν βουληθῶσιν. 28. καὶ τῆς c. Urb., B. D. BS. τῆς. 33. συναγορεύειν [1]) c. Urb. Ambr., B. D. συνηγορεῖν. 43. ὥστε c. Urb., B. D. BS. ὥστε βούλεσθαι. — αὐτῶν c. Urb. Ambr., vulg. ἑαυτῶν, BS. αὑτῶν. 48. αὐτῶν ἀναξίως c. libr., BS. αὑτῶν ἀναξίως. — αὐτῶν ἡλικίαις c. libr., BS. αὑτῶν ἡλικίαις. 52. παρ' c. Urb. Ambr., B. D. BS. πρός. 63. δ' ὄντων c. Urb., B. D. BS. δ' ἐνόντων. — ἐπαγάγοι [2]) c. Urb. pr., B. D. BS. ἐπαγάγοιτο. — αὐτοὺς c. Urb. Ambr., B. D. αὑτοὺς ὑμᾶς. — ψηφίσασθαί τι περὶ ἡμῶν δίκαιον c. Urb. Ambr., B. D. BS. ψηφίσασθαι τὰ δίκαια περὶ ἡμῶν.

Orat. XV, 2. ἔχειν φαίη c. libr., B. b. D. ἔχειν. 7. διαπραξόμενος [3]) c. Urb., B. D. BS. διαπραξάμενος. — βεβιωμένων c. Urb., B. D. BS. ἐμοὶ βεβιωμένων. 9. φανῆται c. libr., B. D. BS. φαίνηται. 11. ὧν c. libr., D. ἄν. 23. αὐτοῦ [4]) c. Urb. Ald., BS. αὑτοῦ, B. D. ἐμαυτοῦ. 27. γεγενημένος [5]) c. Urb. et Vat. pr., B. D. BS. κριτὴς γεγενημένος. 46. ὑμετέρων c. Urb. et Vat. pr., B. D. BS. ἰδίων. 48. τοὺς — ἐμπείρους — γεγενημένους c. Ambr. Laur. (Urb. τοῖς — ἐμπείρους — γεγενημένοις), B. D. τοῖς — ἐμπείροις — γεγενημένοις. 53. ἀναγκαίως c. Urb., B. D. ἀναγκαίως ἄν. 66. πῶς ἐπανορθωσόμεθα τὰ τῆς πόλεως καὶ βελτίω ποιήσομεν; c. Urb., BS. c. vulg. πῶς ἂν ἐπανορθωσαίμεθα τὰ τῆς πόλεως καὶ βελτίω ποιήσαιμεν; — εἶναι νομίζοντες c. libr. Orat VIII. et vulg., B. D. νομίζοντες. — ἀνδρῶν. BS. ἀνδρῶν, γνόντες, ὅτι φύσει μὲν οὐδεὶς αὐτῶν οὐδέτερον τούτων ἐστίν, ἐν ᾗ δ' ἂν ἕκαστοι τιμῶνται, ταύτην βούλονται καθιστάναι τὴν πολιτείαν. 67. βασιλεῖ c. Urb. Vat., B. D. BS. βασιλεύοντι. 71. χεῖρον [6]) c. Urb., B. D. BS. οἱ δὲ χεῖρον. 72. ἄγνοιαν c. libris Orat. II. et Laur. Vat. 2. Ald., B. D. BS. ἄνοιαν. 79. ἡμᾶς c. libr., B. b. D. ὑμᾶς. 99. ἀξιῶ c. Urb. Vat. pr., vulg. c. Ambr. Laur. Vat. marg. ἔχω γὰρ λόγον, ὃς ἐξελέγξει καὶ διαλύσει πάσας τὰς τοιάσδε βλασφημίας. ἀξιῶ, B. D. [ἔχω — βλασφημίας]

1) V. BS. ad h. l.
2) Cf. VI, 58. V. Strang. in Iahn. annal. suppl. III, 453.
3) BS. conferri iubent XV, 100. VI, 62. VIII, 81.
4) Intelligendus: ὅστις εἰς κίνδυνον καταστάς.
5) I. e. δικαστὴς et διαιτητής.
6) Cf. V, 126. ὥστ' ἐξὸν — πολεμοῦμεν et VI, 83. ἀλλὰ δέον — παρέχειν — ἐθελήσαιμεν.

ἀξιῶ. 115. ἀδέως [1]) c. Urb. Vat. pr., B. D. BS. ἡδέως. 116. διαπραξάμενοι [2]) c. libr., BS. διαπραξόμενοι. — εἶχεν. Laur. εἴχειν, Urb. Vat. ἔχειν, Ambr. ἔχην, B. D. ἔσχεν. — ταξιάρχοις c. Urb. Vat., B. D. ταξιάρχοις [ὧν ἔνιοι διὰ τὴν μετ᾽ ἐκείνου στρατείαν ἄξιοι λόγου καὶ χρήσιμοι τῇ πόλει γεγόνασιν]. Vulg. c. Ambr. Laur. Vat. marg. ταξιάρχοις ὧν — γεγόνασιν 121. τοίνυν τούτων c. libr., D. τοίνυν. 136. εἶναι c. Urb. pr., B. D. εἶναι [πόσους δὲ τῶν προγεγενημένων ἀνωνύμους εἶναι]. Vulg. c. Vat. Ambr. Laur. Urb. rec. εἶναι, πόσους — εἶναι. 151. ταῖς ἐμαῖς. B. ἐμαῖς. 156. ἐνδελεχεστάτης c. Urb. pr., B. D. BS. ἐνδελεχεστάτης καὶ πολυτελεστάτης. 164. πιέζουσ᾽ ἂν c. Vat. (Urb. πιέζουσαν), B. D. BS. πιέζουσα. 174. τοιούτοις c. Urb. Vat. Ambr., B. D. τηλικούτοις. 248. ὅ τι ἂν c. Urb. Vat. pr., vulg. ὅτι ἂν αὐτοῖς, B. D. ὅτι ἂν [αὐτοῖς]. 250. ἀνδρὸς [3]) c. Urb. Vat. pr., D. c. vulg. ἑνὸς ἀνδρὸς, B. [ἑνὸς] ἀνδρός. 268. ὁ μὲν — ἔφησεν [4]) c. Urb. Vat., B. D. οἱ μὲν — ἔφησαν. 278. πείθειν c. Urb. pr., B. D. BS. πείθειν τινάς. 286. ἀμελήσαντες [5]) c. libr. praet. Laur. qui ἀμελήσοντας, BS. ἀμελήσαντας. 306. καὶ πεπαιδευμένος c. Urb. Vat., B. D. BS. πεπαιδευμένος. 321. πραγμάτων ἔκδοτον c. Urb., B. D. BS. c. Laur. πραγμάτων, οὐδέ. Vulg. πραγμάτων, ἐκ δή.

Orat. XVI, 5. ἡγοῦντ᾽ c. Urb., B. D. BS. οὐχ ἡγοῦντ᾽. 10. κατηγοροῦσιν c. Urb., BS. κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλειν ἐπιχειροῦσιν, B. D. κατηγοροῦσι [καὶ διαβάλλειν ἐπιχειροῦσιν]. 18. τοιαύτην μὲν c. Urb., B. D. BS. τοιαύτην μὲν οὖν. 27. τηλικαύτην τὸ μέγεθος c. Urb., B. D. BS. τηλικαύτην. 29. Ἀθηναίων c. Urb., B. D. BS. Ἀθηναίων ὁπλίτας. 32. ἀγαπωμένην c. Urb., B. D. BS. ἀγαπωμένην καὶ θαυμαζομένην. 35. χορηγιῶν [καὶ γυμνασιαρχιῶν]. Urb. χορηγιῶν, B. D. BS. χορηγιῶν καὶ γυμνασιαρχιῶν. — ἐν τοῖς ἄλλοις [6]) c. Urb., B. D. τῶν ἄλλων. 36. οὐδέ γε c. Urb., B. D. BS. οὐδὲ γάρ. — οὐδὲ γὰρ c. Urb., B. D. BS. ὥσπερ οὐδ᾽. 37. σαφῶς c. Urb., B. D. σαφῶς ὑμῖν. — φυγεῖν c. Urb., B. D. BS. φυγήν. 41. ὑφ᾽ ὑμῶν, τὰ δὲ δι᾽ ὑμᾶς, τὰ δ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν, τὰ δὲ μεθ᾽ ὑμῶν c. Urb., B. D. ὑφ᾽ ὑμῶν, τὰ δὲ μεθ᾽ ὑμῶν, τὰ δὲ δι᾽ ὑμᾶς, τὰ δ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν.

[Orat. XVII, 1. μὴ δοκεῖν c. Dionys. et vulg., B. D. [μὴ] δοκεῖν, Urb. Ambr. δοκεῖν. 2. τοσούτων c. Dionys. et vulg., B. D. BS. τῶν c. Urb. 3. ὅπως ἂν δύνωμαι, διηγήσομαι c. Dionys., vulg. ὡς ἂν δύνωμαι, διηγήσομαι, B. D. BS. διηγήσομαι. — Σινωπεὺς [7]) c. Dionys., B. D. BS. Σωπαῖος, alii Σωπάλος. 6. πιστεύειν. ἡγούμην — Σάτυρον c. Dionys., B. D. BS. πιστεύειν. [ἡγούμην — Σάτυρον], libri: πιστεύειν.

1) Sine cura et molestia.
2) Quasi per eiusmodi homines iam unquam quidquam confecissetis.
3) Ἀνὴρ idem quod τὶς, cf. IV, 169. VIII, 90. 120. IX, 8. XII, 136. V. me ad Areop. p. 150.
4) Anaxagoram intellige. V. BS. ad h. l.
5) Non curantes, quomodo iuvenes meliores fiant.
6) BS. conferri iubent XII, 113. 175.
7) Dionysii libri hac in or. Urbinate meliores.

— προοίμην c. A. B. Grosii, B. D. προείμην. — Σατύρου c. libr., B. D. τοῦ Σατύρου. 7. τὰ μὲν c. Dionys. Urb. Ambr., vulg. προσομολογεῖν πάντα ποιεῖν, ὅσα Σάτυρος προσέταττε καὶ τὰ μὲν, B. D. [προσομολογεῖν — καὶ] τὰ μέν. — καὶ ἑτέροις c. Dionys., B. D. BS. καὶ τούτῳ καὶ ἑτέροις. 8. κάλλιστον καιρὸν αὐτῷ c. Dionys., B. D. c. Urb. Ambr. κάλλιστον αὐτῷ καιρὸν, vulg. αὐτῷ κάλλιστον καιρὸν, BS. κάλλιστον καιρόν. — πᾶσί τε c. Dionys., B. D. BS. πᾶσι δ' εἶναι. 9. ἐνόμιζεν c. Dionys. Urb. Ambr. Vat. 2. cod. Aug. Ald. Med., B. D. νομίζων. — διαλογιζόμενος c. Dionys., B. D. BS. λογιζόμενος. — διενοεῖτό με ἀποστερεῖν τὰ χρήματα c. Dionys. et vulg., B. D. BS. c. Urb. διενοεῖτ' ἀποστερεῖν με τῶν χρημάτων. — ἐπειδὴ δ' ἐγὼ c. Dionys., B. D. BS. ἐπειδὴ δ'. — εἰδέναι c. Dionys., B. D. BS. εἰδέναι σαφῶς. — Μενέξενον, ἀπαιτήσοντας c. Dionys. et vulg., B. D. BS. c. Urb. Μενέξενον. 10. προσπεπτωκότων c. Dionys., B. D. BS. συμπεπτωκότων. — ᾧ γ' c. Dionys., B. D. BS. ᾧ. 11. ἀφικνοῦνταί μοι οἵ c. Dionys., vulg. ἀφικνοῦνταί μοι, B. D. BS. c. Urb. ἀφικνοῦνται. 12. λόγον c. Dionys., B. D. BS. λόγον πάντων. — πείσαντες τὸν c. Dionys., B. D. BS. πείσαντες αὐτόν. 16. ἔθελεν c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἤθελεν. 19. καταλλαγῆς c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἀπαλλαγῆς. 23. τοὺς παῖδας c. Urb., BS. τοῦ ξένου τοὺς παῖδας. Vulg. τοῦ Μενεξένου τοὺς παῖδας. — ἐγένετο c. Urb. Ambr., B. D. ἐγεγένητο. 29. ποιησάμενον [1]) c. Urb., B. D. ποιησαμένῳ. 30. ἐπεὶ δὲ c. Ambr. (Urb. ἐπειδὴ), B. D. BS. ἐπειδὴ δέ. 33. τοιαῦτα. BS. c. Ambr. τοιαῦτ'. 34. ἕνεκεν c. Urb., D. c. vulg. ἕνεκα. — κατεσφραγισμέναι c. Urb. Ambr., BS. c. vulg. σεσημασμέναι δ'. 35. Εἰ δὲ c. Ambr. (Urb. ἢ δὲ), B. D. BS. ἤδη δέ. — ἄξιον c. Urb. Ambr., B. D. BS. ἄξιον οὖν. 41. Πασίωνος δ' c. Urb. Ambr., B. D. δὲ Πασίωνος. 44. μοι κατέστη c. Urb. Ambr., B. D. BS. μοι ἐγένετο. 46. εὐθὺς ἐμοὶ c. Urb. Ambr., B. D. εὐθύς μοι. 47. πάντων ἐν c. Urb. Ambr., B. D. BS. πάντων τῶν ἐν. 50. ἔχομεν c. Urb. Ambr., B. D. ἔχοιμεν. 51. ἐκεῖσε. BS. c. Ambr. ἐκεῖσ'. — εἰσπέμψειε. Urb. εἰσπέμψει, Ambr. pr. εἰσπέμψ, B. D. πέμψειε.]

Orat. XVIII, 11. μὲν οὖν οὐκ c. Vat. 2., B. D. BS. μὲν οὐκ. 13. διαιτᾶν c. libr., B. D. BS. δίαιταν. 26. ὠργίζεσθε c. Vat. 2. Med., B. D. ὀργίζεσθε. 31. ἥκιστα c. libr., B. D. ἥκισθ'. 39. κύριος αὐτός ἐστι c. Vat. 2., B. D. BS. κύριός ἐστιν αὐτός. 42. ἵν' [2]) c. Vat. 2., B. D. ἦν, BS. εἰ. — φανήσεσθε c. libr., B. D. φαίνησθε. 50. τυγχάνειν [3]) c. libr., B. D. τυγχάνων. 53. ὁ μεμαρτυρηκὼς c. libr., B. D. BS. μεμαρτυρηκώς. — ἡμῖν [4]) c. Vat. 2., cett. libr. ὑμῖν, B. D. BS. ἢ μήν. 57. Φιλουργὸς c. Suid. et Phot., B. D. c. Vat. 2. Φιλοργός. Vulg. Φιλεργός. — μάρτυρα c. libr., B. D. BS. μάρτυρας.

Orat. XIX, 9. αὐτῶν c. libr., BS. αὑτῶν. 13. Κείων. Urb. Ambr.

1) V. BS. ad h. l.
2) Ubi i. e. qua in urbe.
3) Cf. Demosth. LV, 19. V. me ad Areop. 300, Strang. ad Dem. p. 33. et BS. ad h. l.
4) Nobis i. e. sub nostris manibus.

Ald. *κίων*, cett. libr. *κίον*, B. D. *Σιφνίων*. 20. *τοιούτου* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *τοσούτου*. — *οἰκέτας* [1]) c. Urb., B. D. BS. *οἰκείους*. 23. *ὁρῶν* c. libr., BS. *ἑώρων*. — *τὴν αὑτοῦ* c. Priscian. (qui *ἑαυτοῦ*), B. D. BS. *ἑαυτοῦ*. — *δὲ ξένης* c. libr. praeter Ambr., qui *ξένοις δὲ*, BS. *ξένης δέ*. 24. *ἐνεπεδειξάμην* c. Priscian. II, 81. Kr., B. D. BS. *ἐπεδειξάμην*. — *μῆνας δὲ* c. Urb. Ambr., B. *δὲ μῆνας*. 27. *διέλειπεν* c. Urb., B. D. BS. *διέλιπεν*. 32. *πολὺ ἂν* c. Urb. Ambr., BS. *πολὺ ἂν δήπου*, B. D. *πολὺ ἂν* [*δή που*]. — *γίγνοιτο* c. Urb., B. D. BS. *γένοιτο* (Marc. *γένηται*). 35. *τὴν δ'* c. Urb. Ambr., B. D. *τήν τ'*. 51. *περιφερόμενοι* [2]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. *διαφερόμενοι*. Vulg. *διαφέρονται*.

Orat. XX, 1. *ἐθέμεθα καὶ* c. Urb. pr. (Urb. rec. *καὶ* om.), B. D. BS. *ἐθέμεθα καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχόμεθα καί*. 2. *δυνάμενος* c. Urb. pr., B. D. BS. *δυνάμενος καὶ βουλόμενος*. — *πράγματος* c. Urb. Ambr., B. D. BS. *πράγματος ὄντος*. 16. *ὧν οὖν* c. Urb., B. D. BS. *ὧν*. 17. *ἂν* c. Urb. Ambr., B. D. *ἦν*. 20. *ἐθέλοιμεν* [3]) c. Urb., B. D. BS. *ὁμοίως ἐθέλοιμεν*. 21. *ἅπαντας* c. libr., B. b. D. *ἅπαντες*.

[Orat. XXI, 5. *δὴ πάντας* c. Planud., B. D. *οὖν ἅπαντας*. 14. *ὑμῖν* c. libr., B. D. *ἡμῖν*. 20. *ἐκινδύνευεν* c. libr., BS. *ἐκινδύνευε*. 21. *ἕνεκεν* c. libr., D. *ἕνεκα*.]

Epist. II, 8. *κρατήσας ἂν τῶν πραγμάτων, εἰ μὴ* [4]) c. Urb. qui *κρατήσας τῶν πραγμάτων, εἰ μή*, B. D. BS. *κρατήσας τῶν πραγμάτων*. 9. *προαιρουμένοις*. B. b. D. *προαιρουμένους*. 10. *μόνος ἂν* c. Urb. Ambr., B. D. *μόνον ἂν σύ*. 14. *τὰ περὶ* [5]) c. Urb. Ambr., B. D. *τά γε περί*. — *προσέχειν* c. Urb. Ambr., B. D. *προσέχειν σε*. 15. *τὴν τέχνην* c. libr., D. *τέχνην*. 19. *ξενιτευομένων στρατόπεδα* c. libr., B. b. D. *ξενιτευομένων*. 22. *πιστεύσοις* c. Urb. Ambr., B. D. *πιστεύοις*. 24. *πλείω δεῖ* c. libr. praeter Ambr. qui *δὴ πλείω*, BS. *δεῖ πλείω*.

Epist. III, 4. *ἔσται* [6]) c. Urb. Ambr., B. D. BS. *ἔστι*. Vulg. *ἔτι*. — *δεόντων* c. Urb. Ambr., BS. c. vulg. *ὄντων*.

Epist. IV, 7. *περὶ πολλὰ* [7]) c. Urb. Ambr., B. D. *πολλά*.

Epist. V, 3. *οὐδὲ γὰρ* c. Urb. Ambr., B. D. *οὐ γάρ*. — *συμφέρον οὐδὲ πρέπον ἐστὶ* c. Urb., B. D. BS. *συμφέρειν οὐδὲ πρέπειν*.

Epist. VI, 6. *ἡγοῦμαι δὲ* [8]) c. Urb. Ambr., B. D. *ἡγοῦμαι*.

Epist. VII, 3. *τυραννευόντων* c. Urb. Ambr., B. D. *δυναστευόντων*. 7. *καλῶς* c. libr., B. b. D. *καλοῖς*.

---

1) Non solum servos sed etiam matrem cum liberis potest hoc vocabulum significare.

2) Modo hoc modo illud statuentes et iudicantes.

3) *Πολιτεία* est democratia. Dicit igitur: iniquissimum fuerit in proeliis pro hac reipublicae forma velle oppetere, in ferenda autem sententia ditioribus plus tribuere, ergo aristocratiae studere.

4) Rerum non revera potitus est.

5) V. me ad Areop. p. 113.

6) Si rem accurate consideraverimus.

7) Bait. ad Paneg. XXI. affert III, 51. *περὶ πλεῖστα*.

8) Interpunctionem mutandam esse vidit Bait. ad Paneg. p. XXI.

Epist. VIII, 8. δ' εἰ c. vulg. et Urb., BS. c. Ambr. Helmst. δ' ἂν εἰ. — οἶδα, τί c. Ambr. Vat., B. D. οἶδ' ὅτι. 9. πρέπουσαν c. libr., B. b. D. πρέπουσιν. 10. ἂν c. Vat. Ambr., B. D. ἦν.

Epist. IX, 2. ἀγνοῶν τὸν λόγον c. libr., B. b. D. ἀγνοῶν. 17. ἄλλους Ἕλληνας c. Urb. Vat. Ambr. cod. Aug. 11., B. D. Ἕλληνας.

[Epist. X, 1. κενὸν c. libr., B. κεκὸν, D. κακόν. — καὶ κοῦφον δοξάριον c. cod. Mosqu., B. D. δοξάριον. — τοσοῦτο c. cod. Mosqu., B. D. τοσοῦτον. 2. ἠνάγκασε c. cod. Mosqu., B. D. ἠνάγκασεν. — παρεσκεύασε c. cod. Mosqu., B. D. παρεσκεύασεν.]

(Adde ad I. Epist. VIII, 1. ὑπ'. B. D. BS. c. libr. ὑπό.
- - III. Or. XVIII, 48. φησὶ μέν. BS. c. libr. φησίν.)

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.

Hac parte (I.) continentur:

Orat. I. *ad Demonicum.* (p. 1—13.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἔγραψε πολλοὺς λόγους, ὧν εἰσὶν αἱ παραινέσεις, εἰ καί τινες ἠβουλήθησαν αὐτὰς εἰπεῖν μὴ εἶναι αὐτοῦ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς φράσεως, ἃς πρῶτον εἰκότως ἀναγινώσκομεν, οὐχ ὡς βελτίονας οὔσας τῶν ἄλλων λόγων· καὶ γὰρ καὶ ὁ πανηγυρικὸς αὐτῶν προέχει καὶ ἄλλοι πολλοί· ἀλλ' ὅτι περὶ ἠθῶν διαλαμβάνουσιν. ἀναγκαῖον δὲ τὰ ἤθη πρὸ τῶν λόγων κοσμῆσαι, ὥσπερ ὁ γεωργὸς ὀφείλει πρὸ τῶν σπερμάτων καὶ ἧς μέλλει καταβάλλειν φυτείας ἐκκόπτειν ἀπὸ τῶν χωρίων τὰ λυμαινόμενα τούτοις, οἷον ἄγρωστιν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· δι' ὃ, ὡς καὶ πρὸς παῖδας ταῦτα γράφων, ἠναγκάσθη ταπεινοτέρᾳ χρήσασθαι τῇ φράσει· ὥστε αὐτοῦ ἂν εἴησαν καὶ αἱ παραινέσεις. ἄξιον δὲ ζητῆσαι, διὰ ποίαν αἰτίαν οὕτως αὐτὰς ἀναγινώσκομεν κατὰ τάξιν, πρῶτον τὴν πρὸς Δημόνικον, ἔπειτα τὴν πρὸς Νικοκλέα, καὶ μὴ ἀδιαφόρως, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις. λέγομεν, ὅτι Ἰσοκράτης βουλόμενος κοινωφελὴς γενέσθαι, φορτικὸν δὲ ἡγούμενος τὸ πρὸς πάντας γράφειν τὰς συμβουλὰς, ἦλθεν ὡς τούτους γράφειν. τὸ δὲ ἀληθὲς πᾶσι παραινεῖ διὰ τῶν τριῶν παραινέσεων, ὥσπερ καὶ ὁ Ἡσίοδος, ὡς πρὸς τὸν ἀδελφὸν λέγων, ἐ ρ γ ά ζ ε υ ν ή π ι ε Π έ ρ σ η, πᾶσι παραινεῖ. οὕτω καὶ ὁ Ἰσοκράτης. τάττει οὖν πρῶτον τὸν πρὸς Δημόνικον, ὡς πρὸς ἰδιώτας πρῶτον διαλεγόμενος, εἶτα βασιλεύειν διδάσκων ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα· πρῶτον γάρ τις ἰδιώτης γενόμενος ὕστερον ἔρχεται ἐπὶ τὴν βασιλείαν. εἶτα λέγει ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα ἢ συμμαχικῷ, πῶς δεῖ καὶ τὸν ἰδιώτην βασιλεύεσθαι. — Ἀνάγονται δὲ αἱ παραινέσεις ὑπὸ τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος, κέκληνται δὲ παραινέσεις παρὰ τὸν αἶνον, ὅ ἐστι τὴν συμβουλὴν, ὡς καὶ Ἡσίοδος· ν ῦ ν δ ὲ α ἶ ν ο ν β α σ ι λ ε ῦ σ ι· στάσιν δὲ οὐκ ἐπιδέχονται· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸν ἀντιλέγοντα. καιρὸς μὲν ἤδη, ὡς εἴπομεν, ἐπ' αὐτὰς λοιπὸν χωρεῖν τῶν λόγων τὰς ἐξηγήσεις. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖον πρὸ αὐτῶν τῶν ἐξηγήσεων προηγεῖσθαι τὰς ὑποθέσεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν λόγων, δεικτέον πρῶτον τοῦ λόγου τὴν ὑπόθεσιν. Ἱππόνικός τις, ὡς ἔχει ὁ πολὺς λόγος, Κύπριος μὲν ἦν τῷ γένει, Ἰσοκράτους δὲ φίλος τοῦ σοφιστοῦ· οὗτος

τελευτήσας κατέλειψε παῖδα, ὀνόματι Δημόνικον. τοῦτον Ἰσοκράτης ὁρῶν παῖδα ὄντα καὶ πολλῆς ἐπιμελείας λόγων δεόμενον, γράφει αὐτῷ ὑποθήκας, ὅπως δεῖ ζῆν αὐτὸν διδάξαι βουλόμενος· ὥσπερ ἣν εἶχε πρὸς τὸν πατέρα εὔνοιαν παραπέμψαι καὶ μέχρι τοῦ παιδὸς, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου προοιμιάζεται. συμβουλεύει οὖν αὐτῷ, γράψας δι' ἐπιστολῆς· οὐ γὰρ ἐδύνατο καταλεῖψαι Ἀθήνας διὰ τοὺς μαθητάς. τινὲς δὲ ἐπιχειροῦσι λέγειν τὸν λόγον, ἐπιστολὴ πρὸς Δημόνικον. καὶ ἡ μὲν φαινομένη ὑπόθεσις αὕτη. εἰρήκαμεν δὲ ἐν τοῖς ἄνω, ὡς ὅτι κοινωφελεῖς αὐτοῦ βούλεται ποιήσασθαι τὰς παραινέσεις καὶ συμβουλεῦσαι, πῶς δεῖ ζῆν τὸν ἰδιώτην. καὶ τοῦτο ποιεῖ διὰ τοῦ Δημονίκου, καὶ τὸ πῶς δεῖ βασιλεύειν προβαλλόμενος τὸν Νικοκλέα. φεύγων δὲ τὸ φορτικὸν οὐ φανερῶς ἐπιφέρει τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις τὸν ἴδιον σκοπόν. ἄρχεται δὲ ἀπὸ θείων, εἶτα εἰς γονέας μεταβαίνει, εἶτα φίλους καὶ οἶκον καὶ πατρίδα, τήν τε δίαιταν καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν περὶ ψυχήν. χωρητέον οὖν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὸ προοίμιον, παρὰ τὸν οἶμον, ὅ ἐστιν ὁδόν. Ἡσίοδος·

μακρός τε καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.

ὁδὸς δὲ τοῦ λόγου οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ πράξεις.

Orat. II. *ad Nicoclem.* (p. 13—25.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἤδη φθάσαντες εἰρήκαμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὕτως ἀναγινώσκομεν· ἡ δὲ φαινομένη ὑπόθεσις αὕτη. Νικοκλῆς υἱὸς μὲν ὢν Εὐαγόρου, κατάγων δὲ τὸ γένος ἀπὸ Τεύκρου καὶ Τελαμῶνος, ὡς σὺν θεῷ μαθησόμεθα ἐν αὐτῷ τῷ Εὐαγόρᾳ, ἐβασίλευσε Σαλαμῖνος, μιᾶς πόλεως ἐν Κύπρῳ τῆς νῦν Κωνσταντίνου καλουμένης καὶ μητροπόλεως οὔσης πάσης τῆς Κύπρου. πρὸς τοῦτον γράφει πάλιν ὁ Ἰσοκράτης παραινέσεις, πῶς δεῖ βασιλεύειν ὀρθῶς. Ἕρμιππος δέ φησιν ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἰσοκράτους, παρατιθέμενος Εὔανδρόν τινα κατὰ τῶν σοφιστῶν εἰρηκότα, ὡς ὅτι λαβὼν εἴκοσι τάλαντα παρὰ τοῦ Νικοκλέους αὐτὸς ὁ Ἰσοκράτης, ἔπεμψεν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, τελευτήσαντος τοῦ Εὐαγόρου, ὥσπερ καὶ τούτῳ βουλόμενος χρήσιμος γενέσθαι μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν.

Orat. III. *Nicocles.* (p. 26—41.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΙΚΟΚΛΕΑ Η ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Οὗτος ὁ λόγος οὔτε περὶ τῶν αὐτῶν ἐστιν οὔτε μὴν παρὰ τοῦ αὐτοῦ λέγεται. ἐν γὰρ τῷ πρὸ αὐτοῦ λόγῳ διελέγετο, πῶς δεῖ βασιλεύειν, ὧδε δὲ πῶς δεῖ βασιλεύεσθαι τὸ ὑπήκοον. καὶ πάλιν ἐκεῖ παρὰ Ἰσοκράτους ἦν λεγόμενα πρὸς Νικοκλέα, ὧδε δὲ παρὰ τοῦ Νικοκλέους πρὸς τοὺς τῶν ὑπηκόων τιμιωτάτους, τοῦ Ἰσοκράτους αὐτῷ πέμψαντος τὸν λόγον. Εἰ δέ τις εἴποι, διὰ τί γὰρ μὴ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἔπεμψε τὸν λόγον Ἰσοκράτης, λέγομεν, ὅτι εἰκότως οὐ δι'

ἑαυτοῦ ἀλλὰ διὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς συμβουλεύει, ἐπειδὴ πλήθει συμβουλεύων ἀνάγκην εἶχε καὶ φόβον κεράσαι τῷ λόγῳ, ἵνα πάντως πεισθῇ τοῖς λεγομένοις τὸ πλῆθος. ἐπιγέγραπται δὲ Νικοκλῆς ἢ συμμαχικός, οὐχ ὅτι διὰ τοῦ συνδέσμου ἀναιροῦμεν τὸ ἕν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ δύο ἕν ἐστιν, ὥσπερ καὶ οὗτος· Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς. καὶ λέγεται οὗτος ὁ σύνδεσμος διαζευκτικός, ὁ καὶ τὸ πρότερον πρᾶγμα διαβεβαιούμενος. καὶ γὰρ καὶ ὁ λόγος ὑπὸ Νικοκλέους λέγεται καὶ πρὸς τοὺς ξυμμάχους καὶ ὑπηκόους. ὅτι δὲ διὰ τοῦτο παρ' Ἰσοκράτους ἐστὶν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα πεμφθείς, αὐτὸς ἡμῖν σαφὲς ποιεῖ, ἐν τῷ λόγῳ λέγων· τὸν μὲν οὖν ἕτερον λόγον, ὡς χρὴ τυραννεῖν, Ἰσοκράτους ἠκούσατε, ἃ δὲ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν, οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλούμενος ἀλλ' ὡς πρέπον μοι περὶ αὐτῶν διελθεῖν.

Orat. IV. *Panegyricus.* (p. 41—87.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ.

Ὁ λόγος κατ' ἐκείνους ἐγράφη τοὺς χρόνους, ὅτε Λακεδαιμόνιοι μὲν ἦρχον τῶν Ἑλλήνων, ἡμεῖς δὲ ταπεινῶς ἐπράττομεν. ἔστι δὲ τοὺς μὲν Ἕλληνας παρακαλῶν ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, Λακεδαιμονίοις δὲ περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητῶν. τοιαύτην δὲ τὴν ὑπόθεσιν ποιησάμενος ἀποφαίνω τὴν πόλιν ἁπάντων τῶν ὑπαρχόντων τοῖς Ἕλλησιν ἀγαθῶν αἰτίαν γεγενημένην. ἀφορισάμενος δὲ τὸν λόγον τὸν περὶ τῶν τοιούτων εὐεργεσιῶν καὶ βουλόμενος τὴν ἡγεμονίαν ἔτι σαφέστερον ἀποφαίνειν ὡς ἔστι τῆς πόλεως, ἐνθένδε ποθὲν ἐπιχειρῶ διδάσκειν περὶ τούτων, ὡς τῇ πόλει τιμᾶσθαι προσήκει πολὺ μᾶλλον ἐκ τῶν περὶ τὸν πόλεμον κινδύνων ἢ τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν.

Orat. V. *Philippus.* (p. 88—125.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΛΟΓΟΥ ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Ἰστέον, ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψε τῷ Φιλίππῳ ὁ Ἰσοκράτης μετὰ τὴν εἰρήνην τὴν γενομένην ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Αἰσχίνην καὶ Δημοσθένην· διὸ καὶ ἔσχε καιρὸν γράψαι αὐτῷ, τῷ Φιλίππῳ, ὡς φίλῳ γενομένῳ τῆς Ἀθηναίων πόλεως. ἐν σχήματι δὲ τοῦ ἐγκωμιάσαι αὐτὸν παραινεῖ αὐτῷ διαλλάξαντα τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τὰς μεγάλας, πρὸς ἑαυτὰς στασιαζούσας, στρατεῦσαι κατὰ Περσῶν. πρέπει γάρ σοι, φησί, τοῦτο ποιῆσαι, Ἡρακλείδῃ ὄντι καὶ τοιούτῳ δυνατῷ. καὶ ὁ μὲν Φίλιππος λαβὼν τὸν λόγον καὶ ἀναγνοὺς οὐκ ἐπείσθη τοῖς λεγομένοις ἀλλ' ἀνεβάλετο τέως· ὕστερον δὲ ὁ παῖς ὁ τούτου Ἀλέξανδρος ἀναγνοὺς τὸν λόγον καὶ ἐρεθισθεὶς ἐστράτευσε κατὰ Δαρείου τοῦ ὑστέρου καὶ λεγομένου Ὤχου. τὸ μὲν γὰρ κύριον ὄνομα Ὦχος ἐλέγετο, κολακεύοντες δ' αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἐπίκλην αὐτὸν ὠνόμαζον Δαρεῖον, ὡς πρὸς τοὺς πρώτους προγόνους.

Ἡ δὲ στάσις τοῦ λόγου πραγματική· συμβουλεύει γάρ. ἔγραψε δὲ

ὁ Ἰσοκράτης τὸν λόγον γέρων ὢν, μικρὸν πρὸ τῆς ἑαυτοῦ καὶ Φιλίππου τελευτῆς, ὥς φησιν ὁ Ἕρμιππος.

Orat. VI. *Archidamus.* (p. 125—152.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Μετὰ τὰ Λευκτρικὰ κατέτρεχον τὴν Λακεδαίμονα Θηβαῖοι, καὶ πολλάκις αὐτὴν ἐκάκωσαν, ὡς καὶ τὰς Λακεδαιμονίων γυναῖκας ἀπαντῆσαι Λακεδαιμονίοις συνεχῶς φεύγουσι, καὶ εἰπεῖν „ἦ καὶ δεύτερον ὑμᾶς ἔχομεν ἐν τῇ γαστρὶ δέξασθαι;" καὶ οὕτω συστραφέντες ἐν Μαντινείᾳ ἐνίκησαν, τῶν Ἀθηναίων ἱππέων καλῶς παραταξαμένων. μετὰ τὰ ἐν Μαντινείᾳ οὖν ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς Θηβαίους, αἰτοῦντες αὐτοὺς τὴν εἰρήνην· οἱ δὲ ὑπέσχοντο αὐτοῖς ἡσυχάσειν, εἰ Μεσσήνην ἀνοικίσωσι καὶ αὐτόνομον ἐάσωσι. τῶν οὖν ἄλλων συμβουλευόντων Λακεδαιμονίοις ἀνοικίσαι, Ἀρχίδαμος ὁ νεώτερος συμβουλεύει Λακεδαιμονίοις μὴ ἀνοικίσαι. κατάγεται δ' οὕτως ὁ μικρὸς Ἀρχίδαμος· Ζευξίδαμος, οὗ Ἀρχίδαμος, οὗ Ἆγις, οὗ Ἀγησίλαος, οὗ Ἀρχίδαμος· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι πέμψας Ἀρχίδαμος ἐν Ἀθήναις τὸν λόγον παρὰ Ἰσοκράτους ἐδέξατο· ἄλλοι δέ φασι γυμνασίαν εἶναι τὸν λόγον Ἰσοκράτους, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀρχίδαμος συμβουλεύων Λακεδαιμονίοις. καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη, στάσις δὲ τῷ λόγῳ πραγματική, κεφάλαιον δὲ τὸ ξυμφέρον.

Orat. VII. *Areopagiticus.* (p. 152—171.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ συμβουλεύει ὥστε τοὺς Ἀρεοπαγίτας ἀναλαβεῖν τὴν προτέραν πολιτείαν, ἥτις ἦν ἔχουσα πᾶσαν ἐξουσίαν, σχεδὸν εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων πραγμάτων. ἦσαν γὰρ αὐτὴν ἀποβαλόντες ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. Ἐφιάλτης τις καὶ Θεμιστοκλῆς χρεωστοῦντες τῇ πόλει χρήματα καὶ εἰδότες, ὅτι, ἐὰν δικάσωσιν οἱ Ἀρεοπαγῖται, πάντως ἀποδώσουσι, καταλῦσαι αὐτοὺς ἔπεισαν τὴν πόλιν, οὕτως οὔπως τινὸς μέλλοντος κριθῆναι. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης λέγει ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὅτι καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς αἴτιος ἦν μὴ πάντα δικάζειν τοὺς Ἀρεοπαγίτας· δῆθεν μὲν, ὡς δι' αὐτοὺς τοῦτο ποιοῦντες, τὸ δ' ἀληθὲς διὰ τοῦτο πάντα κατασκευάζοντες. εἶτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀσμένως ἀκούσαντες τῆς τοιαύτης συμβουλῆς κατέλυσαν αὐτούς. καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη· ἡ δὲ στάσις τοῦ λόγου πραγματική. κεφάλαιον δὲ τὸ συμφέρον. ἐγράφη δ' ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς τῶν Φιλιππικῶν χρόνων, ὡς καὶ αὐτὸς δηλοῖ.

Orat. VIII. *de Pace.* (p. 172—206.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Πεμφθεὶς ὁ Χάρης καταδουλώσασθαι τὴν Ἀμφίπολιν, αὐτονομουμένην κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον καὶ καθ' ἑαυτὴν γενομένην, ὡς τῶν Λακεδαιμονίων μὲν κακῶς διακειμένων μετὰ τὰ Λευκτρικά, τῶν

Ἀθηναίων δ' ἀσθενῶν ὄντων, οὗτος νομίζων εὐχερῶς αὐτὴν ὅτε δή ποτε λαβεῖν, καὶ μᾶλλον βουλόμενος τὴν ἀρχαίαν δύναμιν περιποιῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπεχείρησε Χίοις καὶ Ῥοδίοις καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις. εἶτα ἐκεῖνοι ἀντέστησαν, καὶ ἡττήθη ὁ Χάρης οὕτως ὥστε λοιπὸν αὐτὸν ἀπορεῖν, τί δεῖ ποιῆσαι· καὶ γὰρ εἰ ἀνεχώρησεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ἀμφίπολιν, αὐτοὶ ἂν ἀμυνόμενοι ἤρχοντο εἰς τὴν Ἀττικήν. ταῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ᾔτησαν σπονδάς, καὶ εὐθὺς οἱ Χῖοι καὶ Ῥόδιοι σὺν τοῖς ἄλλοις συνέθεντο. καὶ οὗτός ἐστιν ὁ συμμαχικὸς πόλεμος. Νῦν οὖν πρόκειται ἐκκλησία περὶ τοῦ καταθέσθαι τὸν πόλεμον, καὶ ἀνίσταται ὁ Ἰσοκράτης συμβουλεύων, ὡς δεῖ μὴ πολυπραγμονεῖν ἀλλ' ἡσυχάζειν. καὶ μερίζει τὸν λόγον εἰς δύο, ἓν μὲν τὸ καὶ τοὺς Χίους καὶ τοὺς ἄλλους ἐᾶσαι αὐτονόμους, ἓν δὲ τὸ ἐᾶσαι τὴν ἡγεμονίαν τὴν κατὰ θάλατταν. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ μέρος λέγεται Ἀριστείδης ἐπαφεῖναι τὸν ἀντιρρητικὸν τῆς εἰρήνης. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη, κεφάλαιον δὲ τοῦ λόγου τὸ συμφέρον, ἡ δὲ στάσις πραγματική· συμβουλὴ γὰρ περὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐὰν δέ ποτε ἀναγκασθῇς κοινὸν προοίμιον εἰπεῖν, τὴν κατασκευὴν αὐτῷ ἰδίαν πρόσαγε, ὡς ἐν τῷδε τῷ περὶ εἰρήνης Ἰσοκράτους ἡ κατασκευὴ ἰδία προσετέθη, ὅπου φησί, „περὶ μεγάλων ἥκομεν· περὶ γὰρ πολέμου καὶ εἰρήνης.“ κάλλιστον δὲ ἐν τούτοις καὶ τὸ τῆς μεθόδου, εἰ μεθοδεύοιμεν αὐτὰ ἐπισημαινόμενοι, εἰ καὶ πᾶσιν εἰωθὼς ὁ λόγος εἴη.

Orat. IX. *Evagoras.* (p. 206—225.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἰστέον, ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψεν Ἰσοκράτης πρὸς τὸν Νικοκλέα μετὰ τὴν παραίνεσιν τὴν πρὸς αὐτόν. πόθεν δὲ τοῦτο δῆλον; λέγομεν, ἐπειδὴ αὐτὸς φανερὸν ἡμῖν τοῦτο καθίστησι περὶ τὸ τέλος τοῦ λόγου τούτου λέγων ὅτι· οὐ νῦν σὲ παρακελεύομαι σπουδάζειν περὶ τὴν ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ πάλαι, ὅ ἐστιν ἐν ταῖς παραινέσεσιν. πρῶτον οὖν ἔγραψεν αὐτῷ τὰς παραινέσεις μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον, εἶτα δεύτερον τὸν ἐπιτάφιον τοῦτον, ἵνα πλέον καὶ διὰ τούτου εὔνους αὐτῷ φανῇ τιμῶν τὸν Εὐαγόρου θάνατον. λέγουσι δέ τινες, ὅτι καὶ τριάκοντα τάλαντα ὑπὲρ τούτου ἐδέξατο. Ζητήσειε δ' ἄν τις ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, διὰ τί ἐπιταφίου ὄντος καὶ τοῦ ἐπιταφίου ἀπαιτοῦντος παρὰ τὰ ἐγκωμιαστικὰ πάντα κεφάλαια πλέον τό τε θρηνητικὸν ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τὸ παραμυθητικὸν ἐν τῷ τέλει, ἐν γὰρ μόνοις τοῖς δύο τούτοις κεφαλαίοις διαφέρουσιν ὅ τε ἐπιτάφιος λόγος καὶ τὸ ἐγκώμιον, ἐνταῦθα δὲ παρῆκε τὰ δύο κεφάλαια; καὶ λέγομεν, ὅτι φαίνεται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου τετελευτηκὼς Εὐαγόρας· καὶ ὁ Ἰσοκράτης νῦν πέμψας τὸν λόγον μετὰ πολὺ τοῦ ἐκείνου θανάτου, ἄτοπον ἡγεῖτο θρηνητικὸν τάττειν καὶ ἀναμιμνήσκειν τῶν θρήνων τῶν ὀφειλόντων προτοῦ λεχθῆναι παρ' αὐτὸν τὸν θάνατον. Εἰ δέ τις εἴποι, ὅτι, εἰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρῆκε τὸ θρηνητικόν, διὰ τί καὶ ἐν τῷ τέλει ἐξέστη τοῦ εἰπεῖν τὸ παραμυθητικόν; λέγομεν, ὅτι, εἰ τοῦτο ἐπήγαγε, μὴ προηγησαμένου τοῦ

θρηνητικοῦ, ἔτι πλέον ἀκαιρότερον ἐδόκει ποιεῖν. Ἔνθα γαρ εἰσι θρῆνοι, ἐκεῖ ὀφείλει καὶ ἡ παραμυθία παρέπεσθαι· εἰ δὲ μηδένα ἐθρηνήσαμεν τῷ λόγῳ, ὑπὲρ τίνος ἐμέλλομεν παραμυθεῖσθαι τοὺς τῷ γένει προσήκοντας; Ὥστε οὖν δύναται ὁ λόγος καὶ Ἐπιτάφιος λέγεσθαι καὶ Ἐγκώμιον· Ἐπιτάφιος μὲν, διότι εἰς τὸν τετελευτηκότα Εὐαγόραν γράφει τὸν λόγον, Ἐγκώμιον δὲ, διότι παρῆκε τὰ δύο κεφάλαια τοῦ Ἐπιταφίου. Ἐνίκησε δὲ αὐτὸν τὸν λόγον Ἐγκώμιον μᾶλλον λέγεσθαι. Ἰστέον δὲ, ὡς ὅτι ἀντὶ τῶν δύο τούτων κεφαλαίων ἕτερα δύο ἀντεισήγαγε, τό τε τρίτον προοίμιον, ὅπερ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἐγκώμιον, ὡς προείρηται, καὶ τὸ παραινετικόν. Καὶ τὸ μὲν προσθεῖναι τρίτον προοίμιον ἦν ἀντὶ τοῦ θρηνητικοῦ· τὸ δὲ παραινετικὸν ἐν τῷ τέλει ἀντὶ τοῦ παραμυθητικοῦ· ἐν ᾧ αὐτῷ παραινεῖ, ὅτι „Ὀφείλεις, ὦ Νικόκλεις, μιμήσασθαι τὰς πράξεις τὰς τοῦ πατρὸς, ἃς νῦν διήλθομεν ἐν τῷ ἐπιταφίῳ.“ Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ παραινετικὸν ἐν τῷ τέλει ἔταξε καὶ οὐκ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐπειδὴ ἔδει πρῶτον ἀποδειχθῆναι τοῦ πατρὸς τὰς πράξεις, ἵνα πρὸς ταύτας ὕστερον δυνηθῇ αὐτῷ παραινεῖν βιῶναι.

Orat. X. *Helena.* (p. 225—241.)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Τινὲς λέγουσιν, ὡς ὅτι καὶ τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψε προς Πολυκράτην, ἐπιλαμβανόμενος αὐτοῦ καὶ ἐν τούτῳ, οὐκ ἔστι δέ· καὶ γὰρ τὸ ἐναντίον συνέβη. ἐκεῖνος γὰρ Πολυκράτης ἐπελάβετο τοῦ Ἰσοκράτους ὡς κακῶς γράψαντος τὸν λόγον τοῦτον, ὥσπερ ἐκείνου ἐπελάβετο ἐν τῷ Βουσίριδι. ἀλλὰ τί οὖν ἐροῦμεν; λέγομεν, ὅτι Γοργίου ἐπιλαμβάνεται τοῦ Λεοντίνου, τοῦ ἐνεγκόντος τὴν ῥητορικὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς κακῶς γράψαντος, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς προοιμίοις δηλοῖ ὑποκατιών. βέλτιον δὲ λέγειν, ὥσπερ ὁ Μαχάων, ὅτι πρὸς Ἀναξιμένην τὸν Λαμψακηνὸν γράφει. φέρεται δὲ ἐκείνου λόγος, Ἑλένης ἀπολογία μᾶλλον οὖσα ἤπερ ἐγκώμιον. ἐπαινεῖ μὲν γὰρ αὐτὸν, καθὸ καλὴν ὑπόθεσιν προείλετο γράφειν, περὶ Ἑλένης· ψέγει δὲ διὰ πολλῶν ἐν τοῖς προοιμίοις φιλοσόφους τινὰς, τοὺς μὴ αἱρουμένους τοιαύτας τινὰς καλὰς ὑποθέσεις γράφειν, ἀλλ' ἁπλῶς ἄτοπά τινα καὶ παράδοξα λέγειν ἐπιχειροῦντας, μηδεμίαν ὄνησιν ἔχοντα, ἅτινα καὶ διεξέρχεται.

1.

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ.

(α΄.) Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ δι- 2
εστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ Steph.
τὰς τῶν φαύλων διανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφο-
ρὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· οἱ
μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ
καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύ-
λων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν b
σπουδαίων φιλίας οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν.
2 ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ
παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ
τῶν φαύλων εἶναι μιμητὰς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν
λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας,
σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας· πρέπει
γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φι-
3 λίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β΄.) Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν c
τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν
συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς,
ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ
φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ.
ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτι-
κοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχει-
4 ροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας
διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ d
δι᾽ ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν,
ἀλλ᾽ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι

δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας 3
ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦ-
σιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παρ-
αίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν
χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχε-
σθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν
ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν
ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι b
γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον
6 οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος
ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλ-
λον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστὶν, ἐξουσίαν μὲν τῇ
ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέ-
ους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέ-
λησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε,
καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ
7 τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς c
κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ,
μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησι-
μωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστὶ, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα
δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσα-
λέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ
8 πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμα-
θεῖν ἐστὶν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν Θη-
σέως ἔργων, οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐ- d
δοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν ὥστε μηδὲ τὸν
ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκεί-
νοις πεπραγμένων.

9 (γʹ.) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέ-
σεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα
τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ σοι λεγομένων. οὐ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρε-

τῆς οὐδὲ ῥᾳθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν
σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύ- e
νους ὑπέμενεν. οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγά-
πα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνη-
τὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος.
10 οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκα-
λος ἦν καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ τοῖς φίλοις κοινὸς, καὶ 4
μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὑτὸν σπουδάζοντας ἢ τοὺς
τῷ γένει προσήκοντας· ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑται-
ρίαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους
11 καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς
χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαί-
μεθα. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς
δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξ-
ενηνόχαμεν, πρὸς ὃν δεῖ ζῆν σε ὥσπερ πρὸς παρά- b
δειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον,
μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γινόμε-
νον· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ
καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς
12 σπουδαίους τῶν γονέων. ἡγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλη-
τῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν,
ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πα-
τρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν c
διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων
πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις
πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι
πέφυκε. διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑπο-
θέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖ-
στον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

13 (δ'.) Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς d
μὴ μόνον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο

μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο
δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. τίμα τὸ
δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω
γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις
14 ἐμμένειν. τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν e
εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας.
ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν
ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπι-
τύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. 5
15 μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε μήτε λόγον μετὰ θρά-
σους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν.
ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι κα-
λόν. ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύν-
νουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρό-
νιμος εἶναι δόξεις. ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κό-
σμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις b
γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος.
16 μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ
γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ συνειδήσεις. τοὺς
μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους
αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. τὰς ἡδονὰς θήρευε
τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, c
17 ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον. εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν
ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνο-
οῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. ἅπαντα δόκει
ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύ-
ψῃς, ὕστερον ὀφθήσει. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ
φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράτ- d
18 τουσιν ἐπιτιμῴης. ἐὰν ᾖς φιλομαθής, ἔσει πολυμα-
θής. ἃ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέ-
ταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστή-
μαις· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον

μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων
μὴ λαβεῖν. καταναλίσκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν
τῶν λόγων φιληκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χα- e
λεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.
19 ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημά-
των κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ
πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν
χρημάτων ἀθάνατον. μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πο- 6
ρεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελ-
λομένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα
πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρ-
χουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ κατὰ γῆν πο-
ρείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν αὑτῶν
20 διάνοιαν. τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ
δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν b
τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ
τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. ἡδέως μὲν
ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ
τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος γενήσει. τὰς
ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς
21 περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. γύμναζε
σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ τοὺς
ἀκουσίους ὑπομένειν. ὑφ᾽ ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν c
αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους,
ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη
μὲν εἶναι νομίζῃς, δι᾽ ὧν εὐδοκιμήσεις ἀλλὰ μὴ δι᾽
ὧν εὐπορήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς
τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς ἑαυτὸν ἁμαρ-
τάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς
τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρ
χειν, ταῖς δ᾽ ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, d
ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ αὑτὸν ὡς

22 ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν
λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ
τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαί-
νεσθαι παρεχομένους. προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς
ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. περὶ τῶν
ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς e
πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι κἀκείνοις τοῖς
23 ἀκούουσιν. ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφά-
σεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ
μεγάλων κινδύνων διασῴζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μη-
δένα θεῶν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις 7
γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

24 Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέ-
χρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ
περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους
γέγονε. βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πει-
ρῶ διαμένειν. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν
καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. μήτε μετὰ βλάβης b
πειρῶ τῶν φίλων μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων
θέλε. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι
25 προσποιῇ. περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ·
μὴ τυχὼν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχὼν δὲ μᾶλλον
αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ
τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις
κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζο-
μεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. c
οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς
τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς
26 ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς. ὁμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε
τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων
ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ
μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας ἀλλὰ καὶ

τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ d
ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθο-
νοῦσι. τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρ-
όντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.
27 εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ
μὴ καλλωπιστής. ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλο-
πρεπὲς, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. ἀγάπα τῶν e
ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν
ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. καταφρόνει τῶν περὶ
τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μὲν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρ-
χουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι
πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κα- 8
28 κῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. πειρῶ τὸν πλοῦτον χρή-
ματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν
τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι
δυναμένοις. τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνε-
κεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι δύνασθαι καὶ τοῦ
φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν b
ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν
29 ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα.
μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ
μέλλον ἀόρατον. τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει· καλὸς γὰρ
θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη.
τοὺς κακοὺς εὖ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας
κύνας σιτίζουσιν· ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας ὥσπερ c
τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦν-
30 τας ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσιν. μίσει τοὺς κο-
λακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ
πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. ἐὰν ἀπο-
δέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομέ-
νους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπ-
εχθανομένους. γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμι- d

λητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτι-
κῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ
τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν.
31 ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὢν μηδὲ δυσάρεστος μη-
δὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλη-
σιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως
ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐ- e
τοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων·
μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπου-
δαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ
λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος,
ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀηδῶς δὲ
τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὤν, βαρὺ 9
32 γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. μάλιστα
μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δέ
ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. ὅταν
γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταὐτὰ πάσχει τοῖς
ἅρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν· ἐκεῖνά τε
γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνούντων
ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς δια- b
νοίας. ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνη-
33 τὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. ἡγοῦ
τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαι-
δευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνον-
τες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς
ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὧν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τού-
των τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. οὓς ἂν βούλῃ c
ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς
τοὺς ἀπαγγέλλοντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος,
ἔχθρας δὲ ψόγος.

34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρελη-
λυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανε-

ροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. βουλεύου μὲν βρα-
δέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. ἡγοῦ κράτιστον
εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν
αὐτῶν εὐβουλίαν. περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παρρησιάσα- d
σθαι, βούλῃ δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ
τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω
γὰρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ
35 καταφανῆ ποιήσεις. ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς
τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυ-
τοῦ διῴκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰ-
κείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλο- e
τρίων. οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυν-
θείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέ-
ψειας· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν,
ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν.
36 μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπι- 10
τηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζη-
λοῦν, ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον
εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν
ἔχειν. πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασι-
λέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν
ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολι-
τευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν b
ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυ-
37 μάζειν. εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ
πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτῃ, σοὶ
τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν
ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολ-
λῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους c
ἔπαινος. μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο
μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράτ-
38 τειν, οἷα ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς. παρα-

σκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου
δὲ τὸ ἴσον ἔχων, ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης
μὴ δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. μᾶλλον ἀποδέ-
χου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γὰρ d
κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας
μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευά-
ζει, κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς
39 μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. μηδένα ζήλου τῶν
ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς
μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν
ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι e
40 γε σπουδαίαις ὑπερέχουσιν. πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν
περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει·
μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου
σώματι. πειρῶ τῷ μὲν σώματι εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ 11
ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαν-
41 τα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα. πᾶν ὅ τι
ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολ-
λοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. δύο ποιοῦ b
καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ
ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος
τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν
ἢ λέγειν.

42 Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον·
οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρὴς οὔτε δυστυχῶν
περίλυπος. χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγα-
θῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κα-
κῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἑτέροις ὢν κατά-
δηλος· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις
ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περι-
43 πατεῖν. μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ c
εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευ-

τὴν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. μά-
λιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν. ἐὰν δέ ποτέ
σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σω-
τηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φή-
μης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη
κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπου- d
δαίοις ἀπένειμεν.

44 (ε'.) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων
οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ
γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐ-
τῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβου-
λίαν ἐξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα
καταλιπεῖν. τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδή-
σεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὑ-
ρήσεις. ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῇς ἀλλ' e
ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμιείου προφέρῃς, ᾠήθην δεῖν
μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ δια-
μάρτοιμι τῆς δόξης ἧς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν 12
μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὥσπερ τῶν
σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαί-
ροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι
πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω
τοὐναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ
περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὑτῷ τὰ
βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν
ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχε- b
46 σθαι. μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν κα-
λῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τού-
των μάλιστα γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥᾳθυ-
μεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς
ἡδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλο-

πονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὑτοῦ βίον οἰκονομεῖν ἀεὶ
τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι·
47 κἀκεῖ μὲν πρότερον ἡσθέντες ὕστερον ἐλυπήθησαν, c
ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. ἐν
πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν,
ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖ-
στα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ διὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν,
48 ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. (ϛʹ.) Ἐν-
θυμοῦ δὲ ὅτι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα
πράττειν· εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται
τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρε- d
τῆς ἀμελεῖν διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας.
πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας
ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν
49 τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γὰρ τοὺς τῷ
λόγῳ μόνον ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἦ πού γε
τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους οὐ φαύλους εἶναι
φήσωμεν; δικαίως δ᾽ ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν
μὴ μόνον εἰς αὑτοὺς ἁμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης e
εἶναι προδότας· ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν
καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους
50 τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ
θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, 13
ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δη-
λῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπου-
δαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάν-
ταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πι-
στεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε,
τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκό-
51 λασεν. οἷς δεῖ παραδείγμασι χρωμένοις ὀρέγεσθαι τῆς
καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν εἰρημένοις b
ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθά-

νειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκα-
52 σιν ἀναγιγνώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας c
ἐπικρατήσειεν.

2.
ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ.

(α'.) **Οἱ** μὲν εἰωθότες, ὦ Νικόκλεις, τοῖς βασι- 14
λεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσὶν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδο- 15
ξαν εἶναί μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν
2 ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησάμην ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ b
πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην ἀγω-
3 νίζεσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς

δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινὲς τῶν προγεγενημέ-
νων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ᾽ ἐξ c
ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι.
4 τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ᾽ οὓς
ἔδει παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὰν εἰς τὴν
ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν
γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν,
οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρ τοι κύ-
ριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμά- d
των μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς
ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν,
πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιω-
τευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν
5 τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς
τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέ-
ους ἅπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας·
ἐπειδὰν δ᾽ ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύ-
νους, καὶ διεξιόντες ὁρῶσι τοὺς μὲν ὑφ᾽ ὧν ἥκιστα e
χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ᾽ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους
ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους, τοῖς δ᾽ ἀμφότερα ταῦτα
συμβεβηκότα, πάλιν ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτε-
λεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἁπάσης τῆς
6 Ἀσίας βασιλεύειν. ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς 16
ταραχῆς αἴτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερω-
σύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρω-
πίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προ-
νοίας δεόμενον.

(β΄.) Καθ᾽ ἑκάστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὧν
ἄν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ
μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύ-
γειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν·
καθ᾽ ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζε- b

σθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελ-
7 θεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς
ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ
γὰρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν κατα-
λογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα
τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν,
ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ
8 καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν· οὐ μὴν c
ἀλλὰ τό γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παρα-
λελειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ
τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὠφελοῦσιν·
εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν
προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὀνήσειε, καὶ τοὺς τὰς
δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐταῖς ὄντας· τοῖς
μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πο-
λιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

9 (γ'.) Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευ- d
όντων ἔργον ἐστίν· ἂν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύνα-
μιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ'
ἀποβλέποντες ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν.
οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πό-
λιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν
διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ
ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην τού- e
10 των ἕνεκα πρακτέον ἐστίν. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανε-
ρὸν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλι-
κούτων βουλευομένους μὴ ῥᾳθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν
ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν
ἄλλων. δέδεικται γὰρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας ἕξου- 17
11 σιν, οἵας ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστ'
οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνά-
ζειν ὡς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὑτῶν· ἅπα-

σαι γὰρ αἱ πανηγύρεις οὐδ᾽ ἓν μέρος τιθέασι τούτων
τῶν ἄθλων, περὶ ὧν ὑμεῖς καθ᾽ ἑκάστην ἀγωνίζεσθε
τὴν ἡμέραν. (δ΄.) Ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν
τὸν νοῦν, ὅπως ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προ-
12 έχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ b
μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι
χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονι-
μωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ
καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς
περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς
ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς
δ᾽ αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν, ἀλλ᾽
ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας δυναμένης c
13 τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν
γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις
πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου,
καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων μήτε τῶν
σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν
μὲν ἀκροατὴς γίγνου, τῶν δὲ μαθητής, καὶ παρασκεύ-
αζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτήν, τῶν δὲ μει-
ζόνων ἀγωνιστήν· διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων d
τάχιστ᾽ ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι
τὸν ὀρθῶς βασιλεύσοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοι-
14 κήσοντα. μάλιστα δ᾽ ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακλη-
θείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων
ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις
προστάττειν· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρως τὴν τῶν
ἄλλων ἄγνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν αὑτοῦ
διάνοιαν ἀσκήσεις.

15 (ε΄.) Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλ-
λοντάς τι τῶν δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτοις φιλ- e
άνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων

οὔτε κυνῶν οὔτ᾽ ἀνδρῶν οὔτ᾽ ἄλλου πράγματος οὐ-
δενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἂν μή τις χαίρῃ τούτοις,
ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι
τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως
16 αὐτοῖς ἄρχειν, γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν 18
καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον δια-
μένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσιν.
καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἢν μήθ᾽ ὑβρίζειν τὸν ὄχλον
ἐᾷς μήθ᾽ ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως
οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ᾽ ἄλλοι μηδὲν
ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα
17 χρηστῆς πολιτείας ἐστίν. (ϛ΄.) Τῶν προσταγμάτων καὶ
τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς b
καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίγνου τῶν βελ-
τίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὀρθῶς
ἔχοντα. ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμ-
φέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ
τούτοις οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας,
τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις
ποιοῦσιν· ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς
18 κειμένοις. τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, c
τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι,
πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσιν. τὰς κρίσεις ποιοῦ
περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς χάριν
μηδ᾽ ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ᾽ ἀεὶ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν
γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασι-
λέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσ-
19 περ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. [οἴκει τὴν πό- d
λιν ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον ταῖς μὲν κατα-
σκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν
ἀκριβῶς, ἵν᾽ εὐδοκιμῇς ἅμα καὶ διαρκῇς. τὴν μεγαλο-
πρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ᾽ ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν

εὐθὺς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἔν τε τοῖς προειρημένοις καὶ
τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργε-
σίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ
παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἄξια τῶν e
δεδαπανημένων καταλείψεις.]

20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι
κατέδειξαν, ἡγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ
θεραπείαν μεγίστην, ἂν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον
σαυτὸν παρέχῃς· μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους ἢ
τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν 19
θεῶν ἀγαθόν. (ζ'.) [Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν φίλων
τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εὐ-
21 νουστάτους. φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώμα-
τος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολι-
τῶν εὔνοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων
καὶ κτᾶσθαι καὶ σῴζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν
τις δύναιτο. κήδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν, καὶ νό-
μιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν b
καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντα
γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς
22 βασιλευόντων ἐστί.] διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλή-
θειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν ὥστε πιστοτέρους εἶναι
τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους.
[ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ
πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ
τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας ἀλλὰ c
τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς
23 τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. τοὺς
πολλοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ βούλου
περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γὰρ ἂν
τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς
ἐκείνους ἕξεις. ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς

ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν
σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμω- d
ρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.]

24 Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ
σφόδρα κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς
διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὑτῶν σωτηρίας ἄμει-
νον αυτῶν σὲ βουλεύεσθαι. πολεμικὸς μὲν ἴσθι ταῖς
ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μη-
δὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. [οὕτως ὁμίλει τῶν
πόλεων πρὸς τὰς ἥττους ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς e
25 ἑαυτὸν ἀξιώσειας. φιλονείκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ
περὶ ὧν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. φαύλους
ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους αλλὰ τοὺς
μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. μεγαλόφρονας νόμιζε 20
μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους ὧν οἷοί τ' εἰσι κατα-
σχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι
26 δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσιν.] ζήλου μὴ τοὺς με-
γίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρ-
ούσῃ χρησαμένους [καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν,
οὐκ ἐὰν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων
καὶ κακίας ἄρξῃς, ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ὢν οἷον χρὴ καὶ
πράττων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι μετρίων ἐπιθυμῇς καὶ b
μηδενὸς τούτων ἀτυχῇς].

27 (η'.) Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους
ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν
ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν
διοικήσεις. [ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν σύν-
όντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες οἱ μή σοι πλησιάσαντες
ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσιν. τοιούτους
ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, c
ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσιν.]
28 πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς

ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτι-
μῶντας. δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ
ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. διόρα
καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας
θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν
ἔχωσιν. [ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ
πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τούς τε λέγοντας, ὁποῖοί τινές
29 εἰσι, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσιν.] ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζη- d
μίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἷσπερ τοὺς ἐξαμαρ-
τάνοντας.

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ'
ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδο-
νῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολι-
τῶν. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογί-
στως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν
χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ τοῖς ἄλλοις βελ- e
30 τίων εἶναι δόξεις. (θ'.) Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος
ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι
δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν
μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν. [νόμιζε τῶν τιμῶν ἀλη-
θεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γι-
γνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες μᾶλλόν 21
σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσιν. λάνθανε
μὲν, ἤν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδεί-
31 κνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων.] μὴ τοὺς μὲν
ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως,
ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις
καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος
ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν. σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς
βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους b
καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέ-
32 λειαν. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον

μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ'
ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρη-
μάτων οὐκ ὠνητὴ, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παρα-
γίγνεται, τὴν δ' οὐχ οἷόν τ' ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας
κτήσασθαι. [τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ
τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύον- c
τας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν' οἱ μὲν ὁρῶντες
διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ
δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκεί-
33 νοις γνώμην ἔχωσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς
σαυτοῦ καὶ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἁμαρτήμασι
περιπίπτῃς. κράτιστον μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν
τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλεί-
πειν αἱροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες d
μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν.
34 (ι'.) Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ
τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει.
χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμάτων·
εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους
ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι
ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέ-
ραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέρᾳ e
35 προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουληθῇς
ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλεῖς, ἐμπειρίᾳ μέτ-
ιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς
σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι
δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. 22

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ
τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις ἀπ' αὐτῶν· ἂν γὰρ
τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον περὶ τῶν μελ-
36 λόντων βουλεύσει.] δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τι-
νὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινε-

θῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτη-
δεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. βούλου
τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώμα- b
τος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ
σαυτῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἢν δ' ἀναγκασθῇς
κινδυνεύειν, αἱροῦ τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰ-
37 σχρῶς. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας,
καὶ φρόντιζ' ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης
πράξεις. (ια'.) Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅπασαν
ἅμα διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες,
38 πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. με- c
λέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθι-
σθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἅττ' ἂν σοι λογι-
ζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.
ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. ἃ τοῖς αὑτοῦ
παισὶν ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
39 ἀξίου. σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν d
ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας·
[μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμέ-
νους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς
μέτρια μὲν περὶ αὑτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς
πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ δια-
ταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ κα-
λῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας
φέρειν ἐπισταμένους.] χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει
βελτίω τούτων.

40 (ιβ'.) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων e
ἐστίν, ἃ καὶ σὺ γιγνώσκεις· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέ-
λαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆ-
θος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μέν τι τού-
των εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἑτέρους ποιοῦν- 23
τας ἑωράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες.

41 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τούτοις τῶν ἐπιτηδευ-
μάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον
οὔτ' ἄπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔξεστιν
εἰπεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν
διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι
τὰ πλεῖστα δυνηθῇ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. b
42 ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα
καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώ-
τατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν
ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθε-
τοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μέν, πλησιάζειν
δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς
43 ἀποτρέπουσιν. σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιό- c
δου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ
τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους
τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἱροῦν-
ται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς
44 ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν προε-
χόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖ-
νοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας
διατεθεῖεν· ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτά- d
της ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν.
45 (ιγ'.) Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν;
ὅλως γὰρ εἰ 'θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀν-
θρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σι-
τίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευ-
μάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελ-
τίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ
παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχον- e
τας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι
46 τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ἄν τις τοῖς
τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέ-

γων ἀρέσειεν; οἳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν
τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἁπλοῦς δ' ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ 24
ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύ-
γουσιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ
λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι
δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἂν
τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι
47 καὶ σκέψασθαι περί τινος τῶν ἀναγκαίων. εὕροι δ' ἄν
τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ
λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις b
οὐ βουλευομένους ἀλλ' εὐχομένους. λέγω δ' οὐ καθ'
ἁπάντων ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄν-
48 των. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερὸν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους
ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ
τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν ἀλλὰ τοὺς μυ-
θωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαί-
ρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας c
ψυχαγωγοῦνται. διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς
πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι
κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις
ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν.
49 ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τοὺς τῶν
ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας
καὶ πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς
ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. τοιούτων οὖν παρα- d
δειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι
τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν
καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον,
οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους μάλιστα χαίροντας.

50 (ιδ'.) Ταῦτα δὲ διῆλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν
οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον,
μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ

σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας
τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν e
51 χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ
μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ
περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, καί φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν
ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι'
ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλη-
σιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν
καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι
52 βουλεύεσθαι δυνάμενον. χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν
ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμ-
βάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν
καιρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ'
ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. καὶ τοὺς μὲν μηδὲν b
γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γὰρ
ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνι-
53 μον ποιήσειε· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους
ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θε-
ράπευε, γιγνώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώ-
τατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων τῶν κτημάτων
ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους μεγίστην σοι ποιεῖν τὴν βασι-
λείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφε- c
λῆσαι δυνηθῶσιν.

54 (ιε'.) Ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γιγνώσκω παρήνεκα καὶ
τιμῶ σε τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ
καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθι-
σμένας ἄγειν σοι δωρεάς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος
ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούν-
των, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς κἂν σφόδρα χρῇ καὶ μηδεμίαν
ἡμέραν διαλείπῃς οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ καὶ πλείονος d
ἀξίας ποιήσεις.

———

3.
ΝΙΚΟΚΛΗΣ Η ΚΥΠΡΙΟΙ.

(α΄.) Εἰσί τινες, οἳ δυσκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς 26
λόγους καὶ διαμέμφονται τοὺς φιλοσοφοῦντας καί
φασιν αὐτοὺς οὐκ ἀρετῆς ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα ποι-
εῖσθαι τὰς τοιαύτας διατριβάς. ἡδέως ἂν οὖν πυθοί-
μην τῶν οὕτω διακειμένων, διὰ τί τοὺς μὲν εὖ λέγειν
ἐπιθυμοῦντας ψέγουσι, τοὺς δ' ὀρθῶς πράττειν βου-
λομένους ἐπαινοῦσιν· εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λυποῦσιν b
αὐτοὺς, πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων ἢ τῶν λό-
2 γων εὑρήσομεν γιγνομένας. ἔπειτα κἀκεῖν' ἄτοπον,
εἰ λέληθεν αὐτοὺς, ὅτι τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβοῦ-
μεν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσκοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας ἀρε- 27
τὰς ἐπιτηδεύομεν, οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχω-
μεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον
διάγωμεν. ὥστ' οὐ κατηγορητέον τῶν πραγμάτων τού-
των ἐστὶν, μεθ' ὧν ἄν τις μετ' ἀρετῆς πλεονεκτήσειεν,
ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτα-
νόντων ἢ τοῖς λόγοις ἐξαπατώντων καὶ μὴ δικαίως
3 χρωμένων αὐτοῖς. (β΄.) Θαυμάζω δὲ τῶν ταύτην τὴν b
γνώμην ἐχόντων, ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν
ῥώμην καὶ τὴν ἀνδρίαν κακῶς λέγουσιν. εἴπερ γὰρ διὰ
τοὺς ἐξαμαρτάνοντας καὶ τοὺς ψευδομένους πρὸς τοὺς
λόγους χαλεπῶς ἔχουσι, προσήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγα-
θοῖς αὐτοὺς ἐπιτιμᾶν· φανήσονται γάρ τινες καὶ τῶν
ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες καὶ πολλοὺς διὰ
4 τούτων κακῶς ποιοῦντες. ἀλλὰ γὰρ οὐ δίκαιον, οὔτ'
εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτουσι, τῆς ῥώμης κατη- c
γορεῖν, οὔτε διὰ τοὺς ἀποκτείνοντας οὓς οὐ δεῖ τὴν
ἀνδρίαν λοιδορεῖν, οὔθ' ὅλως τὴν τῶν ἀνθρώπων

πονηρίαν ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν, ἀλλ' αὐτοὺς
ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγαθοῖς κακῶς χρῶνται καὶ
τοῖς ὠφελεῖν δυναμένοις τούτοις βλάπτειν τοὺς συμ-
5 πολιτευομένους ἐπιχειροῦσιν. νῦν δ' ἀμελήσαντες
τοῦτον τὸν τρόπον περὶ ἑκάστου διορίζεσθαι πρὸς
ἅπαντας τοὺς λόγους δυσκόλως διάκεινται, καὶ τ-
σοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστ' οὐκ αἰσθάνονται τοιούτῳ
πράγματι δυσμενῶς ἔχοντες, ὃ πάντων τῶν ἐνόντων d
ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείστων ἀγαθῶν αἴτιόν
ἐστιν. (γ'.) Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις οἷς ἔχομεν οὐδὲν
τῶν ζώων διαφέρομεν, ἀλλὰ πολλῶν καὶ τῷ τάχει
καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις εὐπορίαις καταδεέστεροι
6 τυγχάνομεν ὄντες· ἐγγενομένου δ' ἡμῖν τοῦ πείθειν
ἀλλήλους καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, περὶ ὧν ἂν
βουληθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ θηριωδῶς ζῆν ἀπηλλά-
γημεν ἀλλὰ καὶ συνελθόντες πόλεις ᾠκίσαμεν καὶ νό- e
μους ἐθέμεθα καὶ τέχνας εὕρομεν, καὶ σχεδὸν ἅπαντα
τὰ δι' ἡμῶν μεμηχανημένα λόγος ἡμῖν ἐστιν ὁ συγκα-
7 τασκευάσας. οὗτος γὰρ περὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδί-
κων καὶ τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν καλῶν ἐνομοθέτησεν·
ὧν μὴ διαταχθέντων οὐκ ἂν οἷοί τ' ἦμεν οἰκεῖν μετ' 28
ἀλλήλων. τούτῳ καὶ τοὺς κακοὺς ἐξελέγχομεν καὶ τοὺς
ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζομεν. διὰ τούτου τούς τ' ἀνοήτους
παιδεύομεν καὶ τοὺς φρονίμους δοκιμάζομεν· τὸ γὰρ
λέγειν ὡς δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποι-
ούμεθα, καὶ λόγος ἀληθὴς καὶ νόμιμος καὶ δίκαιος
8 ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ πιστῆς εἴδωλόν ἐστιν. μετὰ τούτου
καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητησίμων ἀγωνιζόμεθα καὶ περὶ
τῶν ἀγνοουμένων σκοπούμεθα· ταῖς γὰρ πίστεσιν, b
αἷς τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθομεν, ταῖς αὐταῖς ταύ-
ταις βουλευόμενοι χρώμεθα, καὶ ῥητορικοὺς μὲν κα-
λοῦμεν τοὺς ἐν τῷ πλήθει λέγειν δυναμένους, εὐβού-

λους δὲ νομίζομεν, οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄρι
9 στα περὶ τῶν πραγμάτων διαλεχθῶσιν. εἰ δὲ δεῖ συλ-
λήβδην περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν
φρονίμως πραττομένων εὑρήσομεν ἀλόγως γιγνόμε- c
νον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων [illegible] τῶν διανοημάτων ἁπάν-
των ἡγεμόνα λ[illegible] μάλιστα χρωμένους αὐ-
τῷ τοὺς πλεῖστον νουν ἔχοντας· ὥστε τοὺς τολμῶντας
βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδευόντων καὶ φιλοσοφούν-
των ὁμοίως ἄξιον μισεῖν ὥσπερ τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν
ἐξαμαρτάνοντας.
10 Ἐγὼ δ' ἀποδέχομαι μὲν ἅπαντας τοὺς λόγους τοὺς
καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν δυναμένους, οὐ μὴν d
ἀλλὰ καλλίστους ἡγοῦμαι καὶ βασιλικωτάτους καὶ μά-
λιστα πρέποντας ἐμοὶ τοὺς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων
καὶ τῶν πολιτειῶν παραινοῦντας, καὶ τούτων αὐτῶν
ὅσοι διδάσκουσι τούς τε δυναστεύοντας, ὡς δεῖ τῷ
πλήθει χρῆσθαι, καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὡς χρὴ πρὸς τοὺς
ἄρχοντας διακεῖσθαι· διὰ γὰρ τούτων ὁρῶ τὰς πόλεις
11 εὐδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνομένας. (δ'.) Τὸν
μὲν οὖν ἕτερον, ὡς χρὴ τυραννεῖν, Ἰσοκράτους ἠκού-
σατε, τὸν δ' ἐχόμενον, ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, e
ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν, οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλού-
μενος, ἀλλ' ὡς προσῆκόν μοι περὶ τούτων μάλιστα
διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐμοῦ μὴ δηλώσαν-
τος ἃ βούλομαι ποιεῖν ὑμᾶς διαμάρτοιτε τῆς ἐμῆς γνώ- 29
μης, οὐκ ἂν εἰκότως ὑμῖν ὀργιζοίμην· εἰ δὲ προει-
πόντος ἐμοῦ μηδὲν γίγνοιτο τούτων, δικαίως ἂν ἤδη
12 τοῖς μὴ πειθομένοις μεμφοίμην. ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν
μάλιστα παρακαλέσαι καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημο-
νεύειν ὑμᾶς τὰ ῥηθέντα καὶ πειθαρχεῖν αὐτοῖς, οὐκ
εἰ περὶ τὸ συμβουλεύειν μόνον γενοίμην καὶ ταῦτ'
ἀπαριθμήσας ἀπαλλαγείην, ἀλλ' εἰ προεπιδείξαιμι

πρῶτον μὲν τὴν πολιτείαν τὴν παροῦσαν ὡς ἄξιόν b
ἐστιν ἀγαπᾶν οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὅτι
πάντα τὸν χρόνον μετὰ ταύτης οἰκοῦμεν, ἀλλ' ὅτι βελ-
13 *τίστη τῶν πολιτειῶν ἐστὶν, ἔπειθ' ὡς ἐγὼ ταύτην ἔχω*
τὴν ἀρχὴν οὐ παρανόμως οὐδ' ἀλλοτρίαν ἀλλ' ὁσίως
καὶ δικαίως καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς προγόνους καὶ διὰ
τὸν πατέρα καὶ δι' ἐμαυτόν. τούτων γὰρ προαποδει-
χθέντων τίς οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγί- c
στην ζημίαν, ἂν μὴ πειθαρχῇ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμβου-
λευθεῖσι καὶ προσταχθεῖσιν;

14 (ε'.) *Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ*
ὑποτιθέμενος ἠρξάμην, οἶμαι πᾶσι δοκεῖν δεινότατον
μὲν εἶναι τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ
τοὺς πονηροὺς, δικαιότατον δὲ τὸ διωρίσθαι περὶ
τούτων καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν,
ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκά- d
15 *στους. αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς*
ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ
τοῦτ' εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἢν μηδὲν ἕτερος ἑτέρου
δύνηται πλέον ἔχειν· ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν·
αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ,
δευτέρῳ δὲ τὸ μετ' ἐκεῖνο, τρίτῳ δὲ καὶ τετάρτῳ καὶ
τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ ταῦτ' εἰ μὴ
πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολι- e
16 *τείας τοιοῦτόν ἐστιν. καὶ μὲν δὴ διορᾶν καὶ τὰς φύσεις*
τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πράξεις ἅπαντες ἂν τὰς τυ-
ραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσειαν. καίτοι τίς οὐκ ἂν δέ-
ξαιτο τῶν εὖ φρονούντων τοιαύτης πολιτείας μετ-
έχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὢν, μᾶλλον ἢ φέρε- 30
σθαι μετὰ τοῦ πλήθους μὴ γιγνωσκόμενος, ὁποῖός τίς
ἐστιν; ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ δικαίως ἂν
αὐτὴν εἶναι κρίναιμεν, ὅσῳπερ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀν-

δρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον ἢ πολλαῖς καὶ
17 παντοδαπαῖς διανοίαις ζητεῖν ἀρέσκειν. ὅτι μὲν οὖν
ἡδίων ἐστὶ καὶ πραοτέρα καὶ δικαιοτέρα, διὰ πλειόνων b
μὲν ἄν τις ἀποδείξειεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων
συνιδεῖν ῥᾴδιόν ἐστι· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ὅσον αἱ
μοναρχίαι πρὸς τὸ βουλεύεσθαι καὶ πρᾶξαί τι τῶν
δεόντων διαφέρουσιν, οὕτως ἂν κάλλιστα θεωρήσαι-
μεν, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παρ' ἀλλήλας τι-
θέντες ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν αὐτάς. οἱ μὲν τοίνυν
κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες πρότερον ἰδιῶ-
ται γίγνονται, πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως καὶ c
18 λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν· οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπι-
στατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν,
ἀλλ' οὖν ταῖς γ' ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχου-
σιν. ἔπειθ' οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν εἰς ἀλλήλους
ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν, εἰδότες, ὅτι
πάντα δεῖ δι' αὐτῶν γίγνεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις οἱ
μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς δημοκρατίαις διὰ τὰς
πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλοτιμίας λυμαίνονται τοῖς κοι-
νοῖς· οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ d
φθονήσουσι, πάντων ὡς οἷόν τ' ἐστὶ τὰ βέλτιστα πράτ-
19 τουσιν. ἔπειθ' οἱ μὲν ὑστερίζουσι τῶν πραγμάτων·
τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρί-
βουσιν, ἐπειδὰν δ' εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσιν, πλεο-
νάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βου-
λευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς
ἀποδεδειγμένων ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας
ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες οὐκ ἀπολείπονται τῶν και- e
20 ρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν. ἔτι δ' οἱ
μὲν δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ
αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τοὺς ἐφ' αὐτοῖς ὡς κάκιστα διοι-
κῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λάβω-

σιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμά- 31
των ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας
21 ἔχουσιν. τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς
ἰδίοις, οἱ δ᾽ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ
συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀστῶν
τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δ᾽ ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοῖς
φρονιμωτάτοις, καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις
εἰπεῖν δυναμένους, οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμα-
22 σιν ἐπισταμένους. (ϛ΄.) Οὐ μόνον δ᾽ ἐν τοῖς ἐγκυ- b
κλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην γιγνομένοις
αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ
πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασιν. καὶ γὰρ παρασκευ-
άσασθαι δυνάμεις καὶ χρήσασθαι ταύταις ὥστε καὶ
λαθεῖν καὶ φθῆναι, καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιά-
σασθαι, παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι, τοὺς δὲ ταῖς ἄλ-
λαις θεραπείαις προσαγαγέσθαι μᾶλλον αἱ τυραννί-
δες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τ᾽ εἰσίν. καὶ ταῦτ᾽ ἐκ c
τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν.
23 τοῦτο μὲν γὰρ τὴν τῶν Περσῶν δύναμιν ἅπαντες
ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην οὐ διὰ τὴν
τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ᾽ ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων
τὴν βασιλείαν τιμῶσι· τοῦτο δὲ Διονύσιον τὸν τύραν-
νον, ὅτι παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην Σικελίαν ἀνάστα-
τον γεγενημένην, τὴν δ᾽ αὑτοῦ πατρίδα πολιορκουμέ-
νην, οὐ μόνον αὐτὴν τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλ- d
λαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων
24 ἐποίησεν· ἔτι δὲ Καρχηδονίους καὶ Λακεδαιμονίους,
τοὺς ἄριστα τῶν ἄλλων πολιτευομένους, οἴκοι μὲν
ὀλιγαρχουμένους, παρὰ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευομέ-
νους. ἔχοι δ᾽ ἄν τις ἐπιδεῖξαι καὶ τὴν πόλιν τὴν μάλι-
στα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν, ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκ-
πέμψῃ στρατηγούς, ἀτυχοῦσαν, ὅταν δὲ δι᾽ ἑνὸς ποιή-

25 σηται τοὺς κινδύνους, κατορθοῦσαν. καίτοι πῶς ἄν τις e
σαφέστερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων παραδειγμά-
των πλείστου τὰς μοναρχίας ἀξίας οὔσας; φαίνονται
γὰρ οἵ τε διὰ τέλους τυραννευόμενοι μεγίστας δυνά-
μεις ἔχοντες, οἵ τε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι, περὶ ἃ μά- 32
λιστα σπουδάζουσιν, οἱ μὲν ἕνα μόνον στρατηγὸν,
οἱ δὲ βασιλέα τῶν στρατοπέδων κύριον καθιστάντες,
οἵ τε μισοῦντες τὰς τυραννίδας, ὁπόταν πολλοὺς ἄρ-
χοντας ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες.
26 εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται καὶ τοὺς
θεοὺς ὑπὸ Διὸς βασιλεύεσθαι. περὶ ὧν εἰ μὲν ἀληθὴς
ὁ λόγος ἐστὶ, δῆλον ὅτι κἀκεῖνοι ταύτην τὴν κατάστα-
σιν προκρίνουσιν, εἰ δὲ τὸ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, b
αὐτοὶ δ' εἰκάζοντες οὕτω περὶ αὐτῶν ὑπειλήφαμεν,
σημεῖον ὅτι πάντες τὴν μοναρχίαν προτιμῶμεν· οὐ
γ' ἄν ποτ' αὐτῇ χρῆσθαι τοὺς θεοὺς ἔφαμεν, εἰ μὴ
πολὺ τῶν ἄλλων [αὐτὴν] προέχειν ἐνομίζομεν.

27 *Περὶ* μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ὅσον ἀλλήλων δια-
φέρουσιν, ἅπαντα μὲν οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' εἰπεῖν δυνα-
τόν ἐστιν· οὐ μὴν ἀλλὰ πρός γε τὸ παρὸν ἀποχρών-
τως καὶ νῦν εἴρηται περὶ αὐτῶν. (ζ'.) Ὡς δὲ προση- c
κόντως τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς ἔχομεν, πολὺ τούτου συντο-
28 μώτερος καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστίν. τίς
γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι Τεῦκρος μὲν ὁ τοῦ γένους ἡμῶν
ἀρχηγὸς, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προ-
γόνους, πλεύσας δεῦρο καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἔκτισε
καὶ τὴν χώραν κατένειμεν, ὁ δὲ πατὴρ Εὐαγόρας ἀπο-
λεσάντων ἑτέρων τὴν ἀρχὴν πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστὰς
τοὺς μεγίστους κινδύνους, καὶ τοσοῦτον μετέστησεν d
ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ'
ὧνπερ ἦν τὴν ἀρχὴν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βα-
σιλείαν;

29 (η'.) Λοιπὸν οὖν ἐστὶν ὧν προεθέμην περὶ ἐμαυ-
τοῦ διελθεῖν, ἵν' ἐπίστησθ' ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὑμῶν
ὁ βασιλεύων, ὃς οὐ μόνον διὰ τοὺς προγόνους ἀλλὰ
καὶ δι' ἐμαυτὸν δικαίως ἂν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τη-
λικαύτης ἠξιώθην. οἶμαι γὰρ ἐγὼ πάντας ἂν ὁμολο-
γῆσαι πλείστου τῶν ἀρετῶν ἀξίας εἶναι τήν τε σωφρο-
30 σύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην. οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς τὸ e
καθ' αὑτὰς ὠφελοῦσιν, ἀλλ' εἰ 'θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ
τὰς φύσεις καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς χρήσεις τῶν
πραγμάτων, εὑρήσομεν τὰς μὲν μὴ μετεχούσας τού-
των τῶν ἰδεῶν μεγάλων κακῶν αἰτίας οὔσας, τὰς δὲ
μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένας πολλὰ 33
τὸν βίον τὸν τῶν ἀνθρώπων ὠφελούσας. εἰ δή τινες
τῶν προγεγενημένων ἐπὶ ταύταις ταῖς ἀρεταῖς εὐδοκί-
μησαν, ἡγοῦμαι κἀμοὶ προσήκειν τῆς αὐτῆς δόξης
ἐκείνοις τυγχάνειν.
31 (θ'.) Τὴν μὲν οὖν δικαιοσύνην ἐκεῖθεν ἂν μάλι-
στα κατίδοιτε. παραλαβὼν γάρ, ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν
καθιστάμην, τὰ μὲν βασίλεια χρημάτων κενὰ καὶ πάν-
τα κατηναλωμένα, τὰ δὲ πράγματα ταραχῆς μεστὰ καὶ b
πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα καὶ φυλακῆς καὶ δαπάνης,
εἰδὼς ἑτέρους ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἐκ παντὸς τρό-
που τὰ σφέτερ' αὐτῶν διορθουμένους καὶ πολλὰ παρὰ
32 τὴν φύσιν τὴν αὑτῶν πράττειν ἀναγκαζομένους, ὅμως
οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τούτων διεφθάρην, ἀλλ' οὕτως ὁσίως
καὶ καλῶς ἐπεμελήθην τῶν πραγμάτων ὥστε μηδὲν
ἐλλείπειν, ἐξ ὧν οἷόν τ' ἦν αὐξηθῆναι καὶ πρὸς εὐδαι-
μονίαν ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν. πρός τε γὰρ τοὺς πολί- c
τας μετὰ τοιαύτης πρᾳότητος προσηνέχθην ὥστε μήτε
φυγὰς μήτε θανάτους μήτε χρημάτων ἀποβολὰς μήτ'
ἄλλην μηδεμίαν τοιαύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γε-
33 γενῆσθαι βασιλείας. ἀβάτου δὲ τῆς Ἑλλάδος ἡμῖν οὔ-

σης διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγενημένον, καὶ πανταχοῦ
συλωμένων ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων διέλυσα, τοῖς
μὲν ἅπαντ' ἀποτίνων, τοῖς δὲ μέρη, τῶν δ' ἀναβαλέ-
σθαι δεόμενος, πρὸς δὲ τοὺς ὅπως ἠδυνάμην περὶ τῶν d
ἐγκλημάτων διαλλαττόμενος. ἔτι δὲ καὶ τῶν τὴν νῆσον
οἰκούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων, καὶ βα-
σιλέως τῷ μὲν λόγῳ διηλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ τρα-
34 χέως ἔχοντος, ἀμφότερα ταῦτα κατεπράϋνα, τῷ μὲν
προθύμως ὑπηρετῶν, πρὸς δὲ τοὺς δίκαιον ἐμαυτὸν
παρέχων. τοσούτου γὰρ δέω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυ-
μεῖν, ὥσθ' ἕτεροι μὲν, ἢν καὶ μικρῷ μείζω τῶν ὁμό-
ρων δύναμιν ἔχωσιν, ἀποτέμνονται τῆς γῆς καὶ πλεο- e
νεκτεῖν ζητοῦσιν, ἐγὼ δ' οὐδὲ τὴν διδομένην χώραν
ἠξίωσα λαβεῖν, ἀλλ' αἱροῦμαι μετὰ δικαιοσύνης τὴν
ἐμαυτοῦ μόνον ἔχειν μᾶλλον ἢ μετὰ κακίας πολλα-
35 πλασίαν τῆς ὑπαρχούσης κτήσασθαι. καὶ τί δεῖ καθ' 34
ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν, ἄλλως τε καὶ συντό-
μως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ ἐμαυτοῦ; φανήσομαι γὰρ
οὐδένα μὲν πώποτ' ἀδικήσας, πλείους δὲ καὶ τῶν πο-
λιτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὖ πεποιηκὼς καὶ μεί-
ζους δωρεὰς ἑκατέροις δεδωκὼς ἢ σύμπαντες οἱ πρὸ
ἐμοῦ βασιλεύσαντες. καίτοι χρὴ τοὺς μέγα φρονοῦν-
τας ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ προσποιουμένους χρημάτων
εἶναι κρείττους τοιαύτας ὑπερβολὰς ἔχειν εἰπεῖν περὶ b
αὑτῶν.

36 (ι΄.) Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ σωφροσύνης ἔτι μείζω
τούτων ἔχω διελθεῖν. εἰδὼς γὰρ ἅπαντας ἀνθρώπους
περὶ πλείστου ποιουμένους τοὺς παῖδας τοὺς αὑτῶν
καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ μάλιστ' ὀργιζομένους τοῖς εἰς
ταῦτ' ἐξαμαρτάνουσι, καὶ τὴν ὕβριν τὴν περὶ ταῦτα
μεγίστων κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολλοὺς ἤδη
καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν δυναστευσάντων διὰ ταύτην

ἀπολομένους, οὕτως ἔφυγον τας αἰτίας ταύτας, ὥστ᾽ c
ἐξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, οὐδενὶ φανήσομαι σώματι
37 πεπλησιακὼς πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναικὸς, οὐκ ἀγνο-
ῶν, ὅτι κἀκεῖνοι παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦσιν,
ὅσοι περὶ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δίκαιοι τυγχάνουσιν
ὄντες, ἄλλοθεν δέ ποθεν αὑτοῖς ἐπορίσαντο τὰς ἡδο-
νὰς, ἀλλὰ βουλόμενος ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὡς πορρω-
τάτω ποιῆσαι τῶν τοιούτων ὑποψιῶν, ἅμα δὲ παρά-
δειγμα καταστῆσαι τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλ- d
λοις πολίταις, γιγνώσκων, ὅτι φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν
τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν
38 τοὺς ἄρχοντας τοὺς αὑτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. ἔπειτα
καὶ προσήκειν ἡγησάμην τοσούτῳ τοὺς βασιλέας βελ-
τίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳ περ καὶ τὰς τιμὰς μεί-
ζους αὐτῶν ἔχουσι, καὶ δεινὰ ποιεῖν, ὅσοι τοὺς μὲν
ἄλλους κοσμίως ζῆν ἀναγκάζουσιν, αὐτοὶ δ᾽ αὑτοὺς
39 μὴ σωφρονεστέρους τῶν ἀρχομένων παρέχουσιν. πρὸς e
δὲ τούτοις τῶν μὲν ἄλλων πράξεων ἑώρων ἐγκρατεῖς
τοὺς πολλοὺς γιγνομένους, τῶν δ᾽ ἐπιθυμιῶν τῶν
περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς βελτίστους
ἡττωμένους· ἠβουλήθην οὖν ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπι-
δεῖξαι καρτερεῖν δυνάμενον, ἐν οἷς ἤμελλον οὐ μόνον
τῶν ἄλλων διοίσειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ᾽ ἀρετῇ μέγα
40 φρονούντων. ἔτι δὲ καὶ τῶν τοιούτων πολλὴν κακίαν
κατεγίγνωσκον, ὅσοι γυναῖκας λαβόντες καὶ κοινω-
νίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου μὴ στέργουσιν οἷς
ἔπραξαν, ἀλλὰ ταῖς αὑτῶν ἡδοναῖς λυποῦσι ταύτας,
ὑφ᾽ ὧν αὐτοὶ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι, καὶ περὶ μὲν
ἄλλας τινὰς κοινωνίας ἐπιεικεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρέχου-
σιν, ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναῖκας ἐξαμαρτάνουσιν·
ἃς ἔδει τοσούτῳ μᾶλλον διαφυλάττειν, ὅσῳ περ οἰκειό-
41 τεραι καὶ μείζους οὖσαι τῶν ἄλλων τυγχάνουσιν. εἶτα

3*

λανθάνουσιν ἔνδον ἐν τοῖς βασιλείοις στάσεις καὶ δια-
φορὰς αὐτοῖς ἐγκαταλείποντες. καίτοι χρὴ τοὺς ὀρθῶς
βασιλεύοντας μὴ μόνον τὰς πόλεις ἐν ὁμονοίᾳ πειρᾶ-
σθαι διάγειν, ὧν ἂν ἄρχωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἴκους
τοὺς ἰδίους καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν κατοικῶσιν·
ἅπαντα γὰρ ταῦτα σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύνης
42 ἐστίν. οὐ τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔσχον οὐδὲ περὶ τῆς
παιδοποιίας τοῖς πλείστοις τῶν βασιλέων, οὐδ᾽ ᾠήθην c
δεῖν τοὺς μὲν ἐκ ταπεινοτέρας ποιήσασθαι τῶν παί-
δων, τοὺς δ᾽ ἐκ σεμνοτέρας, οὐδὲ τοὺς μὲν νόθους
αὐτῶν, τοὺς δὲ γνησίους καταλιπεῖν, ἀλλὰ πάντας
ἔχειν τὴν αὐτὴν φύσιν καὶ πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς μη-
τρὸς ἀνενεγκεῖν, τῶν μὲν θνητῶν εἰς Εὐαγόραν τὸν
πατέρα, τῶν δ᾽ ἡμιθέων εἰς Αἰακίδας, τῶν δὲ θεῶν
εἰς Δία, καὶ μηδένα τῶν ἐξ ἐμοῦ γενομένων ἀποστερη-
θῆναι ταύτης τῆς εὐγενείας. d
43 (ια΄.) *Πολλῶν δέ με προτρεπόντων ἐμμένειν τοῖς*
ἐπιτηδεύμασι τούτοις, οὐχ ἥκιστα κἀκεῖνο παρεκάλε-
σεν, ὅτι τῆς μὲν ἀνδρίας καὶ τῆς δεινότητος καὶ τῶν
ἄλλων τῶν εὐδοκιμούντων ἑώρων καὶ τῶν κακῶν ἀν-
δρῶν πολλοὺς μετέχοντας, τὴν δὲ δικαιοσύνην καὶ
τὴν σωφροσύνην ἴδια κτήματα τῶν καλῶν κἀγαθῶν
ὄντα. κάλλιστον οὖν ὑπέλαβον, εἴ τις δύναιτο ταύ-
ταις ταῖς ἀρεταῖς προέχειν τῶν ἄλλων, ὧν οὐδὲν μέ- e
ρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν, ἀλλὰ γνησιώταται καὶ
βεβαιόταται καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἄξιαι τυγχάνουσιν
44 οὖσαι. τούτων ἕνεκα καὶ ταῦτα διανοηθεὶς περιττο-
τέρως τῶν ἄλλων ἤσκησα τὴν σωφροσύνην καὶ προει-
λόμην τῶν ἡδονῶν οὐ τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις τοῖς μηδε- 36
μίαν τιμὴν ἔχουσιν, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι᾽
ἀνδραγαθίαν γιγνομέναις. χρὴ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρε-
τὰς οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ἰδέαις ἁπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν

δικαιοσύνην ἐν ταῖς ἀπορίαις, τὴν δὲ σωφροσύνην ἐν
ταῖς δυναστείαις, τὴν δ' ἐγκράτειαν ἐν ταῖς τῶν νεω-
45 τέρων ἡλικίαις. ἐγὼ τοίνυν ἐν πᾶσι τοῖς καιροῖς φα-
νήσομαι πεῖραν τῆς ἐμαυτοῦ φύσεως δεδωκώς. ἐνδεὴς
μὲν γὰρ χρημάτων καταλειφθεὶς οὕτω δίκαιον ἐμαυ- b
τὸν παρέσχον ὥστε μηδένα λυπῆσαι τῶν πολιτῶν· λα-
βὼν δ' ἐξουσίαν ὥστε ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλωμαι, σω-
φρονέστερος τῶν ἰδιωτῶν ἐγενόμην· τούτων δ' ἀμ-
φοτέρων ἐκράτησα ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν, ἐν ᾗ
τοὺς πλείστους ἂν εὕροιμεν πλεῖστα περὶ τὰς πράξεις
46 ἐξαμαρτάνοντας. καὶ ταῦτ' ἐν ἑτέροις μὲν ἴσως ἂν
ὤκνουν εἰπεῖν, οὐχ ὡς οὐ φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς c
πεπραγμένοις, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν πιστευθεὶς ἐκ τῶν λε-
γομένων· ὑμεῖς δ' αὐτοί μοι μάρτυρές ἐστε πάντων
τῶν εἰρημένων. ἄξιον μὲν οὖν καὶ τοὺς φύσει κοσμί-
ους ὄντας ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς
47 καὶ μετὰ λογισμοῦ τοιούτους ὄντας· οἱ μὲν γὰρ τύχῃ
καὶ μὴ γνώμῃ σωφρονοῦντες τυχὸν ἂν καὶ μεταπει-
σθεῖεν· οἱ δὲ πρὸς τῷ πεφυκέναι καὶ διεγνωκότες,
ὅτι μέγιστόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀρετή, δῆλον ὅτι πάν-
τα τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ τάξει διαμενοῦσιν. διὰ τοῦτο d
δὲ πλείους ἐποιησάμην τοὺς λόγους καὶ περὶ ἐμαυτοῦ
καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, ἵνα μηδε-
μίαν ὑπολίπω πρόφασιν, ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ὑμᾶς ἑκόν-
τας καὶ προθύμως, ἅττ' ἂν ἐγὼ συμβουλεύσω καὶ
προστάξω.

48 (ιβ'.) Φημὶ δὲ χρῆναι πράττειν ἕκαστον ὑμῶν ἐφ'
οἷς ἐφέστηκεν ἐπιμελῶς καὶ δικαίως· καθ' ὁπότερον
γὰρ ἂν ἐλλίπητε τούτων, ἀνάγκη κακῶς σχεῖν ταύτῃ e
τὰς πράξεις. μηδενὸς οὖν ὀλιγωρεῖτε μηδὲ καταφρο-
νεῖτε τῶν προστεταγμένων, ὑπολαμβάνοντες, ὡς οὐ
παρὰ τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ' ὡς παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ

καλῶς ἢ κακῶς τὸ σύμπαν ἔξον, οὕτω σπουδάζετε περὶ
49 αὐτῶν. κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν ἐμῶν ἢ τῶν ὑμετέ- 37
ρων αὐτῶν, καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς
τιμάς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ἡμετέρων ἐπιστατοῦν-
τες. ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων, ἵν' ἀσφαλέστερον τοὺς
οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κεκτῆσθε. τοιούτους εἶ-
ναι χρὴ περὶ τοὺς ἄλλους ὑμᾶς, οἷόν περ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς
50 ἀξιοῦτε γίγνεσθαι. μὴ σπεύδετε πλουτεῖν μᾶλλον ἢ
χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι, γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ τῶν βαρβάρων οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας b
ἔχοντες πλείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται. τοὺς
χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖ-
σθε μὴ πλοῦτον ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. μὴ τὸ μὲν
λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλῶσαι ζημίαν·
οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν,
ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται,
51 τοῦτ' ὠφελεῖ τοὺς ποιοῦντας. μηδὲ πρὸς ἓν χαλεπῶς c
ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένων· ὅσοι γὰρ ἂν
ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρησίμους αὑτοὺς πα-
ράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς οἴκους τοὺς αὑτῶν
ὠφελήσουσιν. ὅ τι ἂν ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ τύχῃ
συνειδώς, ἡγείσθω μηδ' ἐμὲ λήσειν, ἀλλὰ κἂν τὸ σῶμα
τοὐμὸν μὴ παρῇ, τήν γε διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς
γιγνομένοις παρεστάναι· ταύτην γὰρ τὴν γνώμην d
ἔχοντες σωφρονέστερον βουλεύσεσθε περὶ ἁπάντων.
52 μηδὲν ἀποκρύπτεσθε μήθ' ὧν κέκτησθε μήθ' ὧν ποι-
εῖτε μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες, ὅτι περὶ τὰ
κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς
φόβους γίγνεσθαι. μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι
μηδ' ἀφανῶς ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ φανερῶς, ὥστε
μηδ' ἄν τις βούληται ῥᾴδιον ὑμᾶς εἶναι διαβαλεῖν.
δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομίζετε πονηρὰς μέν, e

ἃς πράττοντες λανθάνειν ἐμὲ βούλεσθε, χρηστὰς δέ,
περὶ ὧν ἐγὼ μέλλω πυθόμενος βελτίους ὑμᾶς νομιεῖν.
53 μὴ κατασιωπᾶτ᾽ ἄν τινας ὁρᾶτε περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν
ἐμὴν πονηροὺς ὄντας, ἀλλ᾽ ἐξελέγχετε καὶ νομίζετε
τῆς αὐτῆς ζημίας ἀξίους εἶναι τοὺς συγκρύπτοντας
τοῖς ἁμαρτάνουσιν. εὐτυχεῖν νομίζετε μὴ τοὺς λανθά- 38
νοντας, ἄν τι κακὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν ἐξα-
μαρτάνοντας· τοὺς μὲν γὰρ εἰκὸς τοιαῦτα παθεῖν,
οἷά περ αὐτοὶ ποιοῦσι, τοὺς δὲ χάριν ἀπολαβεῖν, ἧς
54 ἄξιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἑταιρείας μὴ ποιεῖσθε μηδὲ
συνόδους ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης· αἱ γὰρ τοιαῦται συ-
στάσεις ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις πλεονεκτοῦσιν,
ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις κινδυνεύουσιν. μὴ μόνον ἀπ-
έχεσθε τῶν ἁμαρτημάτων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμά- b
των τῶν τοιούτων, ἐν οἷς ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑποψίαν
ἐγγίγνεσθαι. (ιγ΄.) Τὴν ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτην
55 καὶ βεβαιοτάτην εἶναι νομίζετε. διαφυλάττετε τὴν
παροῦσαν κατάστασιν, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μετα-
βολῆς, εἰδότες, ὅτι διὰ τὰς ταραχὰς ἀναγκαῖόν ἐστι
καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους
ἀναστάτους γίγνεσθαι. μὴ μόνον τὰς φύσεις αἰτίας
νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πράους εἶναι τοὺς τυράννους, c
ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τὸν τῶν πολιτῶν· πολλοὶ γὰρ
ἤδη διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων κακίαν τραχύτερον ἢ κατὰ
τὴν αὑτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν. θαρρεῖτε
μὴ μᾶλλον διὰ τὴν πραότητα τὴν ἐμὴν ἢ διὰ τὴν ὑμε-
56 τέραν αὐτῶν ἀρετήν. τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν ἄδειαν ὑμῖν
αὐτοῖς εἶναι νομίζετε· καλῶς γὰρ τῶν περὶ ἐμὲ καθε-
στώτων τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ περὶ ὑμᾶς ἕξει. τα- d
πεινοὺς μὲν εἶναι χρὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμήν, ἐμ-
μένοντας τοῖς ἤθεσι καὶ διαφυλάττοντας τοὺς νόμους
τοὺς βασιλικούς, λαμπροὺς δ᾽ ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως

λειτουργίαις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ προσταττο-
57 μένοις. προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ᾽ ἀρετὴν μὴ μό-
νον παραινοῦντες ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς πράξεις ὑποδει-
κνύοντες αὐτοῖς, οἵους εἶναι χρὴ τοὺς ἄνδρας τοὺς
ἀγαθούς. διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐ- e
τῶν βασιλεύεσθαι, καὶ περὶ τὴν παίδευσιν τὴν εἰρημέ-
νην ἐθίζετ᾽ αὐτοὺς ὡς μάλιστα διατρίβειν· ἢν γὰρ κα-
λῶς ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῶν ἄρχειν δυνήσονται,
καὶ πιστοὶ μὲν ὄντες καὶ δίκαιοι μεθέξουσι τῶν ἡμε-
τέρων ἀγαθῶν, κακοὶ δὲ γενόμενοι κινδυνεύσουσι
58 περὶ τῶν ὑπαρχόντων. μέγιστον ἡγεῖσθε καὶ δικαιό- 39
τατον τοῖς παισὶ πλοῦτον παραδώσειν, ἢν αὐτοῖς δύ-
νησθε τὴν ἡμετέραν εὔνοιαν καταλείπειν. ἀθλιωτά-
τους ἡγεῖσθε καὶ δυστυχεστάτους, ὅσοι περὶ τοὺς πι-
στεύοντας ἄπιστοι γεγόνασιν· ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιού-
τους ἀθύμως ἔχοντας καὶ φοβουμένους ἅπαντα καὶ
μηδὲν μᾶλλον πιστεύοντας τοῖς φίλοις ἢ τοῖς ἐχθροῖς
59 τὸν ἐπίλοιπον χρόνον διάγειν. ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖ-
στα κεκτημένους ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐ- b
τοῖς συνειδότας· μετὰ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς ἥδιστ᾽ ἄν
τις δύναιτο τὸν βίον διαγαγεῖν. μὴ τὴν κακίαν οἴεσθε
δύνασθαι μὲν πλείω τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν, τὸ δ᾽ ὄνομα
δυσχερέστερον ἔχειν, ἀλλ᾽ οἵων περ ὀνομάτων ἕκα-
στον τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ
60 τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι. μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ᾽ ἐμοὶ
πρωτεύουσιν ἀλλ᾽ ἁμιλλᾶσθε καὶ πειρᾶσθε χρηστοὺς
ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντες ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσιν. c
φιλεῖν οἴεσθε δεῖν καὶ τιμᾶν οὕσπερ ἂν [καὶ] ὁ βασι-
λεὺς, ἵνα καὶ παρ᾽ ἐμοῦ τυγχάνητε τῶν αὐτῶν τού-
των. οἷά περ παρόντος μου λέγετε, τοιαῦτα καὶ περὶ
61 ἀπόντος φρονεῖτε. τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐν τοῖς
ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον ἢ τοῖς λόγοις. ἃ πάσχον-

τες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε. περὶ ὧν ἂν ἐν τοῖς λόγοις κατηγορῆτε, μηδὲν τούτων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε. τοιαῦτα προσδο- d
κᾶτε πράξειν, οἷ' ἂν περὶ ἡμῶν διανοῆσθε. μὴ μόνον
62 ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθοὺς ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθε. τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς νόμους εἶναι νομίζοντες πειρᾶσθε τούτοις ἐμμένειν, εἰδότες, ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν ὑμῶν ἁγὼ βούλομαι, τάχιστα τούτοις ἐξέσται ζῆν, ὡς αὐτοὶ βούλονται. (ιδ'.) Κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων· οἵους περ τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι, τοιούτους χρὴ καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν e
ὑμᾶς γίγνεσθαι.

63 Καὶ ταῦτ' ἂν ποιῆτε, τί δεῖ περὶ τῶν συμβησομένων μακρολογεῖν; ἢν γὰρ ἐγώ τε παρέχω τοιοῦτον ἐμαυτὸν, οἷόν περ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ὁμοίως ὑπηρετῆται, ταχέως ὄψεσθε καὶ τὸν βίον 40
τὸν ὑμέτερον αὐτῶν ἐπιδεδωκότα καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ηὐξημένην καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημέ-
64 νην. ἄξιον μὲν οὖν τηλικούτων ἀγαθῶν ἕνεκα καὶ μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλὰ καὶ πόνους καὶ κινδύνους οὑστινασοῦν ὑπενεγκεῖν· ὑμῖν δ' ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν ἀλλὰ πιστοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν ἅπαντα ταῦτα διαπράξασθαι.

4.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ.

(α'.) Πολλάκις ἐθαύμασα τῶν τὰς πανηγύρεις 41
συναγαγόντων καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐτυχίας οὕτω με-

γάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ
πονήσασι καὶ τὰς αὑτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν
ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, τούτοις δ'
2 οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, ὧν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς μᾶλ- b
λον ποιήσασθαι πρόνοιαν· τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δὶς
τοσαύτην ῥώμην λαβόντων οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο
τοῖς ἄλλοις, ἑνὸς δ' ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος ἅπαντες
ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου
3 διανοίας. οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις ἀθυμήσας εἱλόμην ῥᾳ-
θυμεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἆθλον ἔσεσθαί μοι τὴν
δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην ἥκω συμ-
βουλεύσων περί τε τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, οὐκ c
ἀγνοῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σο-
4 φιστῶν ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησαν, ἀλλ' ἅμα μὲν 42
ἐλπίζων τοσοῦτον διοίσειν ὥστε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώ-
ποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας
τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων, οἵτινες περὶ με-
γίστων τυγχάνουσιν ὄντες καὶ τούς τε λέγοντας μάλιστ'
ἐπιδεικνύουσι καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστ' ὠφελοῦσιν,
5 ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. ἔπειτ' οὐδ' οἱ καιροί πω παρελη-
λύθασιν ὥστ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνῆσθαι περὶ
τούτων. τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντας, ὅταν ἢ τὰ b
πράγματα λάβῃ τέλος καὶ μηκέτι δέῃ βουλεύεσθαι περὶ
αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας ὥστε μηδε-
6 μίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν. ἕως δ' ἂν τὰ
μὲν ὁμοίως ὥσπερ πρότερον φέρηται, τὰ δ' εἰρημένα
φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ, πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φι-
λοσοφεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὃς ἢν κατορθωθῇ, καὶ
τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ταραχῆς τῆς
παρούσης καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει; c
7 πρὸς δὲ τούτοις εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἷόν τ' ἦν δη-

λοῦν τὰς αὐτὰς πράξεις ἀλλ' ἢ διὰ μιᾶς ἰδέας, εἶχεν
ἄν τις ὑπολαβεῖν, ὡς περίεργόν ἐστι τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἐκείνοις λέγοντα πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν·
8 ἐπειδὴ δ' οἱ λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν φύσιν ὥσθ'
οἷόν τ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι,
καὶ τά τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι καὶ τοῖς μικροῖς μέ-
γεθος περιθεῖναι, καὶ τά τε παλαιὰ καινῶς διελθεῖν d
καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγενημένων ἀρχαίως εἰπεῖν, οὐκ-
έτι φευκτέον ταῦτ' ἐστὶ, περὶ ὧν ἕτεροι πρότερον εἰ-
9 ρήκασιν, ἀλλ' ἄμεινον ἐκείνων εἰπεῖν πειρατέον. αἱ
μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγενημέναι κοιναὶ πᾶσιν ἡμῖν
κατελείφθησαν, τὸ δ' ἐν καιρῷ ταύταις καταχρήσα-
σθαι καὶ τὰ προσήκοντα περὶ ἑκάστης ἐνθυμηθῆναι
καὶ τοῖς ὀνόμασιν εὖ διαθέσθαι τῶν εὖ φρονούντων
10 ἴδιόν ἐστιν. ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν
λαμβάνειν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας καὶ τὴν περὶ τοὺς λό- e
γους φιλοσοφίαν, εἴ τις θαυμάζοι καὶ τιμῴη μὴ τοὺς
πρώτους τῶν ἔργων ἀρχομένους ἀλλὰ τοὺς ἄρισθ'
ἕκαστον αὐτῶν ἐξεργαζομένους, μηδὲ τοὺς περὶ τού-
των ζητοῦντας λέγειν, περὶ ὧν μηδεὶς πρότερον εἴρη- 43
κεν, ἀλλὰ τοὺς οὕτως ἐπισταμένους εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς
ἂν ἄλλος δύναιτο.

11 (β'.) Καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν λόγων τοῖς ὑπὲρ
τοὺς ἰδιώτας ἔχουσι καὶ λίαν ἀπηκριβωμένοις, καὶ το-
σοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν
πεποιημένους πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ἰδίων
συμβολαίων σκοποῦσιν, ὥσπερ ὁμοίως δέον ἀμφοτέ-
ρους ἔχειν, ἀλλ' οὐ τοὺς μὲν ἀσφαλῶς, τοὺς δ' ἐπι-
δεικτικῶς, ἢ σφᾶς μὲν διορῶντας τὰς μετριότητας, b
τὸν δ' ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν ἁπλῶς οὐκ ἂν δυ-
12 νάμενον εἰπεῖν. οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελήθασιν, ὅτι τού-
τους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγὺς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες.

ἐμοὶ δ' οὐδὲν πρὸς τοὺς τοιούτους ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους
ἐστὶ τοὺς οὐδὲν ἀποδεξομένους τῶν εἰκῇ λεγομένων
ἀλλὰ δυσχερανοῦντας καὶ ζητήσοντας ἰδεῖν τι τοιοῦ-
τον ἐν τοῖς ἐμοῖς, οἷον παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὑρήσου-
σιν. πρὸς οὓς ἔτι μικρὸν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ θρασυνάμενος c
13 ἤδη περὶ τοῦ πράγματος ποιήσομαι τοὺς λόγους. τοὺς
μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τοῖς προοιμίοις ὁρῶ καταπραΰνον-
τας τοὺς ἀκροατὰς καὶ προφασιζομένους ὑπὲρ τῶν
μελλόντων ῥηθήσεσθαι, καὶ λέγοντας τοὺς μὲν ὡς ἐξ
ὑπογυίου γέγονεν αὐτοῖς ἡ παρασκευή, τοὺς δ' ὡς χα-
λεπόν ἐστιν ἴσους τοὺς λόγους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων
14 ἐξευρεῖν. ἐγὼ δ' ἢν μὴ καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἴπω
καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ καὶ τοῦ χρόνου, μὴ μόνον d
τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατριφθέντος ἀλλὰ καὶ σύμ-
παντος οὗ βεβίωκα, παρακελεύομαι μηδεμίαν συγ-
γνώμην ἔχειν ἀλλὰ καταγελᾶν καὶ καταφρονεῖν· οὐ-
δὲν γὰρ ὅ τι τῶν τοιούτων οὐκ ἄξιός εἰμι πάσχειν,
εἴπερ μηδὲν τῶν ἄλλων διαφέρων οὕτω μεγάλας ποι-
οῦμαι τὰς ὑποσχέσεις. ✗

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἰδίων ταῦτά μοι προειρήσθω.
15 περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντες διδά- e
σκουσιν, ὡς χρὴ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς
ἔχθρας ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι, καὶ διεξέρχον-
ται τάς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας καὶ τὰς ὠφελείας τὰς ἐκ
τῆς στρατείας τῆς ἐπ' ἐκεῖνον ἐσομένας, ἀληθῆ μὲν
λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεῦθεν ποιοῦνται τὴν ἀρχήν, 44
16 ὅθεν ἂν μάλιστα συστῆσαι ταῦτα δυνηθεῖεν. τῶν γὰρ
Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίοις
εἰσίν· αἱ γὰρ πολιτεῖαι, δι' ὧν οἰκοῦσι τὰς πόλεις,
οὕτω τοὺς πλείστους αὐτῶν διειλήφασιν. ὅστις οὖν
οἴεται τοὺς ἄλλους κοινῇ τι πράξειν ἀγαθὸν, πρὶν ἂν

τοὺς προεστῶτας αὐτῶν διαλλάξῃ, λίαν ἁπλῶς ἔχει
17 καὶ πόρρω τῶν πραγμάτων ἐστίν. ἀλλὰ δεῖ τὸν μὴ b
μόνον ἐπίδειξιν ποιούμενον ἀλλὰ καὶ διαπράξασθαί
τι βουλόμενον ἐκείνους τοὺς λόγους ζητεῖν, οἵτινες
τὼ πόλεε τούτω πείσουσιν ἰσομοιρῆσαι πρὸς ἀλλήλας
καὶ τάς θ' ἡγεμονίας διελέσθαι, καὶ τὰς πλεονεξίας,
ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὑταῖς γί-
γνεσθαι, ταύτας παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι.
18 (γ'.) Τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν ῥᾴδιον ἐπὶ ταῦτα
προαγαγεῖν, Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἔτι δυσπείστως c
ἔχουσι· παρειλήφασι γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὐ-
τοῖς ἡγεῖσθαι πάτριον· ἢν δ' ἐπιδείξῃ τις αὐτοῖς ταύ-
την τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὖσαν μᾶλλον ἢ 'κείνων, τάχ'
ἂν ἐάσαντες τὸ διακριβοῦσθαι περὶ τούτων ἐπὶ τὸ
συμφέρον ἔλθοιεν.

19 Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν ἄρχε-
σθαι καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμ-
βουλεύειν, πρὶν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἡμᾶς
ἐδίδαξαν· ἐμοὶ δ' οὖν ἀμφοτέρων ἕνεκα προσήκει περὶ
ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διατριβήν, μάλιστα d
μὲν ἵνα προὔργου τι γένηται καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς
ἡμᾶς αὐτοὺς φιλονικίας κοινῇ τοῖς βαρβάροις πολε-
20 μήσωμεν, εἰ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω
τοὺς ἐμποδὼν ὄντας τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ, καὶ
πᾶσι γένηται φανερὸν, ὅτι καὶ πρότερον ἡ πόλις ἡμῶν
δικαίως τῆς θαλάττης ἦρξε καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφι-
21 σβητεῖ τῆς ἡγεμονίας. τοῦτο μὲν γὰρ εἰ δεῖ τούτους
ἐφ' ἑκάστῳ τιμᾶσθαι τῶν ἔργων τοὺς ἐμπειροτάτους e
ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἀναμφισβητήτως
ἡμῖν προσήκει τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἥνπερ πρό-
τερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑτέραν πό-
λιν ἐπιδείξειε τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν

ὑπερέχουσαν, ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις 45
22 τοῖς κατὰ θάλατταν διαφέρουσαν. τοῦτο δ' εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζουσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίγνεσθαι, τὰς γὰρ δυναστείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παραμένειν, ἀξιοῦσι δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ὥσπερ ἄλλο τι γέρας ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς ἢ τοὺς πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τούτους
23 εἶναι μεθ' ἡμῶν· ὅσῳ γὰρ ἄν τις πορρωτέρωθεν σκο- b
πῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων, τοσούτῳ πλέον ἀπολείψομεν τοὺς ἀμφισβητοῦντας περὶ αὐτῶν. (δ'.) Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι καὶ μεγίστην καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην· οὕτω δὲ καλῆς τῆς ὑποθέσεως οὔσης, ἐπὶ τοῖς ἐχομένοις τούτων ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τιμᾶσθαι.
24 ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες οὐδ' ἐρήμην καταλαβόντες οὐδ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες c
συλλεγέντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὥστ' ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τοὺς οἰκειοτάτους τὴν
25 πόλιν ἔχοντες προσειπεῖν· μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προσήκει. καίτοι χρὴ τοὺς εὐλόγως μέγα φρονοῦντας καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμφισβη- d
τοῦντας καὶ τῶν πατρίων πολλάκις μεμνημένους τοιαύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἔχοντας φαίνεσθαι.

26 (ε'.) Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα καὶ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα τηλικαῦθ' ἡμῖν τὸ μέγεθός ἐστιν· ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἴτιοι γεγόναμεν, οὕτως ἂν κάλλιστ' ἐξετάσαιμεν, εἰ τόν τε χρόνον ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως ἐφεξῆς διέλ-

θοιμεν· εὑρήσομεν γὰρ αὐτὴν οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν e
πόλεμον κινδύνων ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς,
27 ἐν ᾗ κατοικοῦμεν καὶ μεθ᾽ ἧς πολιτευόμεθα καὶ δι᾽ ἣν
ζῆν δυνάμεθα, σχεδὸν ἁπάσης αἰτίαν οὖσαν. ἀνάγκη
δὲ προαιρεῖσθαι τῶν εὐεργεσιῶν μὴ τὰς διὰ μικρό-
τητα διαλαθούσας καὶ κατασιωπηθείσας ἀλλὰ τὰς διὰ 46
τὸ μέγεθος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων καὶ πάλαι καὶ νῦν
καὶ πανταχοῦ καὶ λεγομένας καὶ μνημονευομένας.

28 (ϛ΄.) Πρῶτον μὲν τοίνυν, οὗ πρῶτον ἡ φύσις
ἡμῶν ἐδεήθη, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη·
καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὅμως αὐτῷ καὶ
νῦν ῥηθῆναι προσήκει. Δήμητρος γὰρ ἀφικομένης εἰς
τὴν χώραν, ὅτ᾽ ἐπλανήθη τῆς Κόρης ἁρπασθείσης,
καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν εὐμενῶς διατεθείσης b
ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ οἷόν τ᾽ ἄλλοις ἢ τοῖς με-
μυημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς διττάς, αἵπερ
μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρπούς, οἳ τοῦ
μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελε-
τήν, ἧς οἱ μετασχόντες περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς
καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν,
29 οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θεοφιλῶς ἀλλὰ καὶ
φιλανθρώπως ἔσχεν, ὥστε κυρία γενομένη τοσούτων c
ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις, ἀλλ᾽ ὧν ἔλαβεν
ἅπασι μετέδωκεν. καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν καθ᾽ ἕκα-
στον τὸν ἐνιαυτὸν δείκνυμεν, τῶν δὲ συλλήβδην τάς
τε χρείας καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τὰς ὠφελείας τὰς ἀπ᾽
30 αὐτῶν γιγνομένας ἐδίδαξεν. καὶ τούτοις ἀπιστεῖν μι-
κρῶν ἔτι προστεθέντων οὐδεὶς ἂν ἀξιώσειεν. (ζ΄.) Πρῶ-
τον μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἄν τις καταφρονήσειε τῶν λεγομέ-
νων ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων εἰκότως d
ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσειεν· διὰ γὰρ το
πολλοὺς εἰρηκέναι καὶ πάντας ἀκηκοέναι προσήκει μη

καινὰ μὲν, πιστὰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. ἔπειτ᾽ οὐ μόνον ἐνταῦθα καταφυγεῖν ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρειλήφαμεν, ἀλλὰ καὶ σημείοις μείζοσιν ἢ τούτοις ἔστιν ἡμῖν
31 χρήσασθαι περὶ αὐτῶν. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται τῶν πόλεων ὑπόμνημα τῆς παλαιᾶς εὐεργεσίας ἀπαρχὰς τοῦ e
σίτου καθ᾽ ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν ὡς ἡμᾶς ἀποπέμπουσι, ταῖς δ᾽ ἐκλειπούσαις πολλάκις ἡ Πυθία προσέταξεν ἀποφέρειν τὰ μέρη τῶν καρπῶν καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πάτρια. καίτοι περὶ τίνων χρὴ μᾶλλον πιστεύειν ἢ περὶ ὧν ὅ τε θεὸς ἀναι- 47
ρεῖ καὶ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων συνδοκεῖ, καὶ τά τε πάλαι ῥηθέντα τοῖς παροῦσιν ἔργοις συμμαρτυρεῖ καὶ τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ᾽ ἐκείνων εἰρημένοις ὁμολογεῖ;
32 (η΄.) Χωρὶς δὲ τούτων, ἢν ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐάσαντες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπῶμεν, εὑρήσομεν, ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φανέντες ἐπὶ γῆς οὐκ εὐθὺς οὕτως ὥσπερ νῦν ἔχοντα κατέλαβον, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν αὐτοὶ συνεπορίσαντο. τίνας οὖν χρὴ μᾶλλον νομίζειν ἢ δωρεὰν παρὰ b
33 τῶν θεῶν λαβεῖν ἢ ζητοῦντας αὐτοὺς ἐντυχεῖν; οὐ τοὺς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένους καὶ πρώτους γενομένους καὶ πρός τε τὰς τέχνας εὐφυεστάτους ὄντας καὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους; καὶ μὴν ὅσης προσήκει τιμῆς τυγχάνειν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους, περίεργον διδάσκειν. οὐδεὶς γὰρ ἂν δύναιτο δωρεὰν τοσαύτην τὸ μέγεθος εὑρεῖν, ἥτις ἴση τοῖς πεπραγμένοις ἐστίν.

34 (θ΄.) Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετη- c
μάτων καὶ πρώτου γενομένου καὶ πᾶσι κοινοτάτου ταῦτ᾽ εἰπεῖν ἔχομεν. περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁρῶσα τοὺς μὲν βαρβάρους τὴν πλείστην τῆς χώρας κατέχοντας, τοὺς δ᾽ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατα-

κεκλειμένους καὶ διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύ-
οντάς τε σφίσιν αὐτοῖς καὶ στρατείας ἐπ' ἀλλήλους
ποιουμένους, καὶ τοὺς μὲν δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέ-
35 ραν, τοὺς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένους, οὐδὲ d
ταῦθ' οὕτως ἔχοντα περιεῖδεν ἀλλ' ἡγεμόνας εἰς τὰς
πόλεις ἐξέπεμψεν, οἳ παραλαβόντες τοὺς μάλιστα βίου
δεομένους, στρατηγοὶ καταστάντες αὐτῶν καὶ πολέμῳ
κρατήσαντες τοὺς βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἐφ' ἑκατέ-
ρας τῆς ἠπείρου πόλεις ἔκτισαν, ἁπάσας δὲ τὰς νήσους
κατῴκισαν, ἀμφοτέρους δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας
36 καὶ τοὺς ὑπομείναντας ἔσωσαν· τοῖς μὲν γὰρ ἱκανὴν
τὴν οἴκοι χώραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρ- e
χούσης ἐπόρισαν· ἅπαντα γὰρ περιεβάλοντο τὸν τό-
πον, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες. ὥστε καὶ τοῖς
ὕστερον βουληθεῖσιν ἀποικίσαι τινὰς καὶ μιμήσασθαι
τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν πολλὴν ῥᾳστώνην ἐποίησαν·
οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔδει κτωμένους χώραν διακινδυνεύειν,
ἀλλ' εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀφορισθεῖσαν, εἰς ταύτην οἰ- 48
37 κεῖν ἰόντας. καίτοι τίς ἂν ταύτης ἡγεμονίαν ἐπιδεί-
ξειεν ἢ πατριωτέραν τῆς πρότερον γενομένης πρὶν τὰς
πλείστας οἰκισθῆναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἢ μᾶλλον
συμφέρουσαν τῆς τοὺς μὲν βαρβάρους ἀναστάτους
ποιησάσης, τοὺς δ' Ἕλληνας εἰς τοσαύτην εὐπορίαν
προαγαγούσης;

38 (ι'.) Οὐ τοίνυν, ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδιέπραξε,
τῶν ἄλλων ὠλιγώρησεν, ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποι- b
ήσατο τῶν εὐεργεσιῶν, τροφὴν τοῖς δεομένοις εὑρεῖν,
ἥνπερ χρὴ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶν
καλῶς διοικήσειν, ἡγουμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τού-
τοις μόνον οὔπω τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἀξίως ἔχειν οὕτως
ἐπεμελήθη καὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε τῶν παρόντων τοῖς
ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ τῶν θεῶν ἔχομεν,

ἀλλὰ δι' ἀλλήλους ἡμῖν γέγονε, μηδὲν μὲν ἄνευ τῆς
πόλεως τῆς ἡμετέρας εἶναι, τὰ δὲ πλεῖστα διὰ ταύτην
39 γεγενῆσθαι. παραλαβοῦσα γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἀνόμως c
ζῶντας καὶ σποράδην οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ
δυναστειῶν ὑβριζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν ἀπολ-
λυμένους, καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλλαξε,
τῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὑτὴν παράδειγμα
ποιήσασα· πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο καὶ πολιτείαν
40 κατεστήσατο. δῆλον δ' ἐκεῖθεν· οἱ γὰρ ἐν ἀρχῇ περὶ
τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες καὶ βουληθέντες μετὰ λό- d
γου καὶ μὴ μετὰ βίας διαλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους
ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἡμετέροις τὰς κρίσεις ἐποιήσαντο
περὶ αὐτῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν τεχνῶν τάς τε πρὸς
τἀναγκαῖα τοῦ βίου χρησίμας καὶ τὰς πρὸς ἡδονὴν
μεμηχανημένας, τὰς μὲν εὑροῦσα, τὰς δὲ δοκιμάσασα
41 χρῆσθαι τοῖς ἄλλοις παρέδωκεν. (ια'.) Τὴν τοίνυν
ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκευάσατο καὶ
πρὸς ἅπαντας οἰκείως ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομέ- e
νοις καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦ-
σιν ἀμφοτέροις ἁρμόττειν καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι
μήτε τοῖς δυστυχοῦσιν ἐν ταῖς αὑτῶν ἀχρήστως ἔχειν
ἀλλ' ἑκατέροις αὐτῶν εἶναι παρ' ἡμῖν, τοῖς μὲν ἡδίστας
42 διατριβάς, τοῖς δ' ἀσφαλεστάτην καταφυγήν. ἔτι δὲ 49
τὴν χώραν οὐκ αὐτάρκη κεκτημένων ἑκάστων, ἀλλὰ
τὰ μὲν ἐλλείπουσαν, τὰ δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν φέρου-
σαν, καὶ πολλῆς ἀπορίας οὔσης τὰ μὲν ὅπου χρὴ δια-
θέσθαι, τὰ δ' ὁπόθεν εἰσαγαγέσθαι, καὶ ταύταις ταῖς
συμφοραῖς ἐπήμυνεν· ἐμπόριον γὰρ ἐν μέσῳ τῆς Ἑλ-
λάδος τὸν Πειραιᾶ κατεσκευάσατο, τοσαύτην ἔχονθ'
ὑπερβολήν, ὥσθ' ἃ παρὰ τῶν ἄλλων ἓν παρ' ἑκάστων
χαλεπόν ἐστι λαβεῖν, ταῦθ' ἅπαντα παρ' αὐτῆς ῥᾴδιον b
εἶναι πορίσασθαι.

43 (ιβ΄.) Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις καταστησάντων δικαίως ἐπαινουμένων, ὅτι τοιοῦτον ἔθος ἡμῖν παρέδοσαν ὥστε σπεισαμένους καὶ τὰς ἔχθρας τὰς ἐνεστηκυίας διαλυσαμένους συνελθεῖν εἰς ταὐτὸν, καὶ μετὰ ταῦτ᾽ εὐχὰς καὶ θυσίας κοινὰς ποιησαμένους ἀναμνησθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμενεστέρως δ᾽ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διατεθῆναι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τάς τε παλαιὰς ξε- c
44 νίας ἀνανεώσασθαι καὶ καινὰς ἑτέρας ποιήσασθαι, καὶ μήτε τοῖς ἰδιώταις μήτε τοῖς διενεγκοῦσι τὴν φύσιν ἀργὸν εἶναι τὴν διατριβὴν, ἀλλ᾽ ἀθροισθέντων τῶν Ἑλλήνων ἐγγενέσθαι τοῖς μὲν ἐπιδείξασθαι τὰς αυτῶν εὐεξίας, τοῖς δὲ θεάσασθαι τούτους πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους, καὶ μηδετέρους ἀθύμως διάγειν, ἀλλ᾽ ἑκατέρους ἔχειν, ἐφ᾽ οἷς φιλοτιμηθῶσιν, οἱ μὲν ὅταν d
ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς αὑτῶν ἕνεκα πονοῦντας, οἱ δ᾽ ὅταν ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέραν θεωρίαν ἥκουσι, — τοσούτων τοίνυν ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόδους ἡμῖν γιγνομένων οὐδ᾽ ἐν τούτοις ἡ πόλις ἡμῶν ἀπε-
45 λείφθη. καὶ γὰρ θεάματα πλεῖστα καὶ κάλλιστα κέκτηται, τὰ μὲν ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλοντα, τὰ δὲ κατὰ τὰς τέχνας εὐδοκιμοῦντα, τὰ δ᾽ ἀμφοτέροις τούτοις διαφέροντα· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσαφικνουμένων ὡς e
ἡμᾶς τοσοῦτόν ἐστιν, ὥστ᾽ εἴ τι ἐν τῷ πλησιάζειν ἀλλήλοις ἀγαθόν ἐστι, καὶ τοῦθ᾽ ὑπ᾽ αὐτῆς περιειλῆφθαι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ φιλίας εὑρεῖν πιστοτάτας καὶ συνουσίαις ἐντυχεῖν παντοδαπωτάταις μάλιστα παρ᾽ ἡμῖν ἔστιν, ἔτι δ᾽ ἀγῶνας ἰδεῖν μὴ μόνον τάχους καὶ ῥώμης ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ γνώμης καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ἁπάντων, καὶ τούτων ἆθλα μέγιστα.
46 πρὸς γὰρ οἷς αὐτὴ τίθησι, καὶ τοὺς ἄλλους διδόναι συναναπείθει· τὰ γὰρ ὑφ᾽ ἡμῶν κριθέντα τοσαύτην

λαμβάνει δόξαν ὥστε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαπᾶ-
σθαι. χωρὶς δὲ τούτων αἱ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ
πολλοῦ χρόνου συλλεγεῖσαι ταχέως διελύθησαν, ἡ δ' b
ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις
πανήγυρίς ἐστιν.

47 (ιγ'.) Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἣ πάντα ταῦτα συνεξ-
εῦρε καὶ συγκατεσκεύασε, καὶ πρός τε τὰς πράξεις
ἡμᾶς ἐπαίδευσε καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράϋνε, καὶ τῶν
συμφορῶν τάς τε δι' ἀμαθίαν καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γι-
γνομένας διεῖλε, καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ κα-
λῶς ἐνεγκεῖν ἐδίδαξεν, ἡ πόλις ἡμῶν κατέδειξε, καὶ
λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δ' c
48 ἐπισταμένοις φθονοῦσι, συνειδυῖα μέν, ὅτι τοῦτο μό-
νον ἐξ ἁπάντων τῶν ζῴων ἴδιον ἔφυμεν ἔχοντες, καὶ
διότι τούτῳ πλεονεκτήσαντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
αὐτῶν διηνέγκαμεν, ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας
πράξεις οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας ὥστε πολ-
λάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς
ἀνοήτους κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ
τεχνικῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς
49 εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας, καὶ τούς τε σοφοὺς καὶ d
τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι ταύτῃ πλεῖστον ἀλλή-
λων διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέ-
ρως τεθραμμένους ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ
τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γιγνωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν
λεγομένων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους, καὶ τοῦτο
σύμβολον τῆς παιδεύσεως ἡμῶν ἑκάστου πιστότατον
ἀποδεδειγμένον, καὶ τοὺς λόγῳ καλῶς χρωμένους οὐ
μόνον ἐν ταῖς αὑτῶν δυναμένους ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς e
50 ἄλλοις ἐντίμους ὄντας. τοσοῦτον δ' ἀπολέλοιπεν ἡ
πόλις ἡμῶν περὶ τὸ φρονεῖν καὶ λέγειν τοὺς ἄλλους
ἀνθρώπους, ὥσθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων δι-

δάσκαλοι γεγόνασι, καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πε- 51
ποίηκε μηκέτι τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν
εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παι-
δεύσεως τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετ-
έχοντας.

51 (ιδ΄.) Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατρίβειν
ὑπὲρ ὅλων τῶν πραγμάτων ὑποθέμενος ἐρεῖν μηδ' ἐκ
τούτων ἐγκωμιάζειν τὴν πόλιν ἀπορῶν τὰ πρὸς τὸν
πόλεμον αὐτὴν ἐπαινεῖν, ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι πρὸς b
τοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις φιλοτιμουμένους, ἡγοῦμαι δὲ
τοῖς προγόνοις ἡμῶν οὐχ ἧττον ἐκ τῶν κινδύνων τι-
52 μᾶσθαι προσήκειν ἢ τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν. οὐ γὰρ
μικροὺς οὐδ' ὀλίγους οὐδ' ἀφανεῖς ἀγῶνας ὑπέμειναν
ἀλλὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς καὶ μεγάλους, τοὺς μὲν ὑπὲρ
τῆς αὑτῶν χώρας, τοὺς δ' ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευ-
θερίας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινὴν c
τὴν πόλιν παρέχοντες καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἀεὶ τῶν
53 Ἑλλήνων ἐπαμύνουσαν. διὸ δὴ καὶ κατηγοροῦσί τινες
ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευομένων, ὅτι τοὺς ἀσθενε-
στέρους εἰθίσμεθα θεραπεύειν, ὥσπερ οὐ μετὰ τῶν
ἐπαινεῖν βουλομένων ἡμᾶς τοὺς λόγους ὄντας τοὺς
τοιούτους. οὐ γὰρ ἀγνοοῦντες, ὅσον διαφέρουσιν αἱ
μείζους τῶν συμμαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, οὕτως
ἐβουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πολὺ τῶν ἄλλων
ἀκριβέστερον εἰδότες τὰ συμβαίνοντ' ἐκ τῶν τοιούτων d
ὅμως ᾑρούμεθα τοῖς ἀσθενεστέροις καὶ παρὰ τὸ συμ-
φέρον βοηθεῖν μᾶλλον ἢ τοῖς κρείττοσι τοῦ λυσιτε-
λοῦντος ἕνεκα συναδικεῖν.

54 (ιε΄.) Γνοίη δ' ἄν τις καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν
ῥώμην τὴν τῆς πόλεως ἐκ τῶν ἱκετειῶν, ἃς ἤδη τινὲς
ἡμῖν ἐποιήσαντο. τὰς μὲν οὖν ἢ νεωστὶ γεγενημένας
ἢ περὶ μικρῶν ἐλθούσας παραλείψω· πολὺ δὲ πρὸ τῶν

Τρωϊκῶν, ἐκεῖθεν γὰρ δίκαιον τὰς πίστεις λαμβάνειν e
τοὺς ὑπὲρ τῶν πατρίων ἀμφισβητοῦντας, ἦλθον οἵ
θ' Ἡρακλέους παῖδες καὶ μικρὸν πρὸ τούτων Ἄδρα-
55 *στος ὁ Ταλαοῦ, βασιλεὺς ὢν Ἄργους, οὗτος μὲν ἐκ*
τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ Θήβας δεδυστυχηκώς, καὶ τοὺς 52
ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ τελευτήσαντας αὐτὸς μὲν οὐ δυνά-
μενος ἀνελέσθαι, τὴν δὲ πόλιν ἀξιῶν βοηθεῖν ταῖς
κοιναῖς τύχαις καὶ μὴ περιορᾶν τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις
ἀποθνήσκοντας ἀτάφους γιγνομένους μηδὲ παλαιὸν
56 *ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυόμενον, οἱ δ' Ἡρα-*
κλέους παῖδες φεύγοντες τὴν Εὐρυσθέως ἔχθραν, καὶ
τὰς μὲν ἄλλας πόλεις ὑπερορῶντες ὡς οὐκ ἂν δυνα-
μένας βοηθῆσαι ταῖς αὑτῶν συμφοραῖς, τὴν δ' ἡμε- b
τέραν ἱκανὴν νομίζοντες εἶναι μόνην ἀποδοῦναι χάριν
ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ἅπαντας ἀνθρώπους εὐεργέ-
57 *τησεν. ἐκ δὴ τούτων ῥᾴδιον κατιδεῖν, ὅτι καὶ κατ'*
ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡ πόλις ἡμῶν ἡγεμονικῶς εἶχε·
τίς γὰρ ἂν ἱκετεύειν τολμήσειεν ἢ τοὺς ἥττους αὑτῶν
ἢ τοὺς ὑφ' ἑτέροις ὄντας, παραλιπὼν τοὺς μείζω δύ-
ναμιν ἔχοντας, ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων οὐκ ἰδίων c
ἀλλὰ κοινῶν καὶ περὶ ὧν οὐδένας ἄλλους εἰκὸς ἦν
ἐπιμεληθῆναι πλὴν τοὺς προεστάναι τῶν Ἑλλήνων
58 *ἀξιοῦντας. ἔπειτ' οὐδὲ ψευσθέντες φαίνονται τῶν*
ἐλπίδων, δι' ἃς κατέφυγον ἐπὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν.
ἀνελόμενοι γὰρ πόλεμον ὑπὲρ μὲν τῶν τελευτησάν-
των πρὸς Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρα-
κλέους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν, τοὺς μὲν ἐπι-
στρατεύσαντες ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι τοὺς νε- d
κροὺς τοῖς προσήκουσι, Πελοποννησίων δὲ τοὺς μετ'
Εὐρυσθέως εἰς τὴν χώραν ἡμῶν εἰσβαλόντας ἐπεξ-
ελθόντες ἐνίκησαν μαχόμενοι κἀκεῖνον τῆς ὕβρεως
59 *ἔπαυσαν. θαυμαζόμενοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἄλλας πράξεις*

ἐκ τούτων τῶν ἔργων ἔτι μᾶλλον εὐδοκίμησαν. οὐ γὰρ
παρὰ μικρὸν ἐποίησαν ἀλλὰ τοσοῦτον τὰς τύχας ἑκα-
τέρων μετήλλαξαν, ὥσθ' ὁ μὲν ἱκετεύειν ἡμᾶς ἀξιώ- e
σας βίᾳ τῶν ἐχθρῶν ἅπανθ' ὅσων ἐδεήθη διαπραξάμε-
νος ἀπῆλθεν, Εὐρυσθεὺς δὲ βιάσεσθαι προσδοκήσας
αὐτὸς αἰχμάλωτος γενόμενος ἱκέτης ἠναγκάσθη κατα-
60 στῆναι, καὶ τῷ μὲν ὑπερενεγκόντι τὴν ἀνθρωπίνην
φύσιν, ὃς ἐκ Διὸς μὲν γεγονὼς, ἔτι δὲ θνητὸς ὢν
θεοῦ ῥώμην ἔσχε, τούτῳ μὲν ἐπιτάττων καὶ λυμαινό-
μενος ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσεν, ἐπειδὴ δ' εἰς 53
ἡμᾶς ἐξήμαρτεν, εἰς τοσαύτην κατέστη μεταβολὴν,
ὥστ' ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκείνου γενόμενος ἐπονειδί-
στως τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

61 (ιϛ'.) Πολλῶν δ' ὑπαρχουσῶν ἡμῖν εὐεργεσιῶν
εἰς τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων περὶ ταύτης μόνης
μοι συμβέβηκεν εἰπεῖν· ἀφορμὴν γὰρ λαβόντες τὴν
δι' ἡμῶν αὐτοῖς γενομένην σωτηρίαν οἱ πρόγονοι μὲν
τῶν νῦν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευόντων, ἔκγονοι δ'
Ἡρακλέους, κατῆλθον μὲν εἰς Πελοπόννησον, κατέ- b
σχον δ' Ἄργος καὶ Λακεδαίμονα καὶ Μεσσήνην, οἰκι-
σταὶ δὲ Σπάρτης ἐγένοντο, καὶ τῶν παρόντων ἀγαθῶν
62 αὐτοῖς ἁπάντων ἀρχηγοὶ κατέστησαν. ὧν ἐχρῆν ἐκεί-
νους μεμνημένους μηδέποτ' εἰς τὴν χώραν ταύτην
εἰσβάλλειν, ἐξ ἧς ὁρμηθέντες τοσαύτην εὐδαιμονίαν
κατεκτήσαντο, μηδ' εἰς κινδύνους καθιστάναι τὴν
πόλιν ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους προκινδυ-
νεύσασαν, μηδὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γεγονόσι διδόναι c
τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν
63 οὖσαν δουλεύειν αὐτοῖς ἀξιοῦν. εἰ δὲ δεῖ τὰς χάριτας
καὶ τὰς ἐπιεικείας ἀνελόντας ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν
ἐπανελθεῖν καὶ τὸν ἀκριβέστατον τῶν λόγων εἰπεῖν,
οὐ δή που πάτριόν ἐστιν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπήλυδας τῶν

αὐτοχθόνων, οὐδὲ τοὺς εὖ παθόντας τῶν εὖ ποιησάν-
των, οὐδὲ τοὺς ἱκέτας γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων. d
64 *(ιζ΄.) Ἔτι δὲ συντομώτερον ἔχω δηλῶσαι περὶ αὐτῶν.*
τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων πόλεων χωρὶς τῆς ἡμετέρας
Ἄργος καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαίμων καὶ τότ' ἦσαν μέ-
γισται καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσιν. φαίνονται δ' ἡμῶν οἱ
πρόγονοι τοσοῦτον ἁπάντων διενεγκόντες, ὥσθ' ὑπὲρ
μὲν Ἀργείων δυστυχησάντων Θηβαίοις, ὅτε μέγιστον
65 *ἐφρόνησαν, ἐπιτάττοντες, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν*
Ἡρακλέους Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίων e
μάχῃ κρατήσαντες, ἐκ δὲ τῶν πρὸς Εὐρυσθέα κινδύ-
νων τοὺς οἰκιστὰς καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαι-
μονίων διασώσαντες, ὥστε περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι
δυναστείας οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον ἐπιδεῖξαι
δυνηθείη.

66 *(ιη΄.) Δοκεῖ δέ μοι καὶ περὶ τῶν πρὸς τοὺς βαρ-* 54
βάρους τῇ πόλει πεπραγμένων προσήκειν εἰπεῖν, ἄλ-
λως τ' ἐπειδὴ καὶ τὸν λόγον κατεστησάμην περὶ τῆς
ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἐκείνους. ἅπαντας μὲν οὖν ἐξαριθ-
μῶν τοὺς κινδύνους λίαν ἂν μακρολογοίην· ἐπὶ δὲ τῶν
μεγίστων στὰς τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ὀλίγῳ πρότε-
67 *ρον πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν· ἔστι γὰρ*
ἀρχικώτατα μὲν τῶν γενῶν καὶ μεγίστας δυναστείας b
ἔχοντα Σκύθαι καὶ Θρᾷκες καὶ Πέρσαι, τυγχάνουσι
δ' οὗτοι μὲν ἅπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες, ἡ δὲ πόλις
πρὸς ἅπαντας τούτους διακινδυνεύσασα. καίτοι τί
λοιπὸν ἔσται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢν ἐπιδειχθῶσι τῶν
μὲν Ἑλλήνων οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν δικαίων
ἡμᾶς ἱκετεύειν ἀξιοῦντες, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ βου-
λόμενοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας ἐφ' ἡμᾶς
πρώτους ἰόντες; c

68 *(ιθ΄.) Ἐπιφανέστατος μὲν οὖν τῶν πολέμων ὁ*

Περσικὸς γέγονεν, οὐ μὴν ἐλάττω τεκμήρια τὰ παλαιὰ
τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ τῶν πατρίων ἀμφισβητοῦ-
σιν. ἔτι γὰρ ταπεινῆς οὔσης τῆς Ἑλλάδος ἦλθον εἰς
τὴν χώραν ἡμῶν Θρᾷκες μὲν μετ' Εὐμόλπου τοῦ
Ποσειδῶνος, Σκύθαι δὲ μετ' Ἀμαζόνων τῶν Ἄρεως
θυγατέρων, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ὃν
ἑκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπῆρχον, μισοῦντες μὲν ἅπαν
τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα d
ποιησάμενοι, νομίζοντες ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς
μίαν μὲν πόλιν κινδυνεύσειν, ἁπασῶν δ' ἅμα κρατή-
69 σειν. οὐ μὴν κατώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς
προγόνους τοὺς ἡμετέρους συμβαλόντες ὁμοίως διε-
φθάρησαν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους
ἐπολέμησαν. δῆλον δὲ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῶν γε-
νομένων ἐκείνοις· οὐ γὰρ ἄν ποθ' οἱ λόγοι περὶ αὐ-
τῶν τοσοῦτον χρόνον διέμειναν, εἰ μὴ καὶ τὰ πραχθέν-
70 τα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκεν. λέγεται δ' οὖν περὶ e
μὲν Ἀμαζόνων, ὡς τῶν μὲν ἐλθουσῶν οὐδεμία πάλιν
ἀπῆλθεν, αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι διὰ τὴν ἐνθάδε συμφο-
ρὰν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξεβλήθησαν, περὶ δὲ Θρᾳκῶν, ὅτι
τὸν ἄλλον χρόνον ὅμοροι προσοικοῦντες ἡμῖν τοσοῦ-
τον διὰ τὴν τότε στρατείαν διέλιπον ὥστ' ἐν τῷ μεταξὺ 55
τῆς χώρας ἔθνη πολλὰ καὶ γένη παντοδαπὰ καὶ πόλεις
μεγάλας κατοικισθῆναι.

71 (κ'.) Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ πρέποντα τοῖς
περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητοῦσιν, ἀδελφὰ δὲ τῶν
εἰρημένων καὶ τοιαῦθ' οἷά περ εἰκὸς τοὺς ἐκ τοιούτων
γεγονότας, οἱ πρὸς Δαρεῖον καὶ Ξέρξην πολεμήσαντες
ἔπραξαν. μεγίστου γὰρ πολέμου συστάντος ἐκείνου
καὶ πλείστων κινδύνων εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον συμπε- b
σόντων, καὶ τῶν μὲν πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων
εἶναι διὰ τὸ πλῆθος, τῶν δὲ συμμάχων ἀνυπέρβλητον

72 ἡγουμένων ἔχειν τὴν ἀρετήν, ἀμφοτέρων κρατήσαν-
τες ὡς ἑκατέρων προσῆκεν, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς
κινδύνους διενεγκόντες εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων
ἠξιώθησαν, οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τὴν ἀρχὴν τῆς θα-
λάττης ἔλαβον, δόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ
ἀμφισβητούντων δὲ τῶν νῦν ἡμᾶς ἀφαιρεῖσθαι ζη- c
τούντων.

73 (κα'.) Καὶ μηδεὶς οἰέσθω μ' ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ
Λακεδαιμόνιοι περὶ τοὺς καιροὺς τούτους πολλῶν
ἀγαθῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν· ἀλλὰ διὰ
τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, ὅτι τοι-
ούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα τοσοῦτον αὐτῶν διή-
νεγκεν. βούλομαι δ' ὀλίγῳ μακρότερα περὶ τοῖν πο-
λέοιν εἰπεῖν καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν, ἵν' ἀμ-
φοτέρων ἡμῖν ὑπομνήματα γένηται, τῆς τε τῶν προ- d
γόνων ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔχθρας.
74 καίτοι μ' οὐ λέληθεν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν ὕστατον ἐπελ-
θόντα λέγειν περὶ πραγμάτων πάλαι προκατειλημμέ-
νων καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα δυνηθέντες τῶν πολιτῶν
εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις πολλάκις εἰρή-
κασιν· ἀνάγκη γὰρ τὰ μὲν μέγιστ' αὐτῶν ἤδη κατα-
κεχρῆσθαι, μικρὰ δέ τινα παραλελεῖφθαι. ὅμως δ' ἐκ e
τῶν ὑπολοίπων, ἐπειδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ
ὀκνητέον μνησθῆναι περὶ αὐτῶν.

75 (κβ'.) Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰτίους καὶ με-
γίστων ἐπαίνων ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι τοὺς τοῖς
σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσαντας· οὐ
μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου τούτου γενομένων 56
καὶ δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ τοῖν πολέοιν δίκαιον
ἀμνημονεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προασκήσαντες τοὺς
ἐπιγιγνομένους καὶ τὰ πλήθη προτρέψαντες ἐπ' ἀρε-
τὴν καὶ χαλεποὺς ἀνταγωνιστὰς τοῖς βαρβάροις ποιή-

76 σαντες. οὐ γὰρ ὠλιγώρουν τῶν κοινῶν, οὐδ' ἀπέλαυον
μὲν ὡς ἰδίων, ἠμέλουν δ' ὡς ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκήδοντο
μὲν ὡς οἰκείων, ἀπείχοντο δ' ὥσπερ χρὴ τῶν μηδὲν
προσηκόντων· οὐδὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν b
ἔκρινον, ἀλλ' οὗτος ἐδόκει πλοῦτον ἀσφαλέστατον κε-
κτῆσθαι καὶ κάλλιστον, ὅστις τοιαῦτα τυγχάνοι πράτ-
των, ἐξ ὧν αὐτός τε μέλλοι μάλιστ' εὐδοκιμήσειν καὶ
77 τοῖς παισὶ μεγίστην δόξαν καταλείψειν. οὐδὲ τὰς θρα-
σύτητας τὰς ἀλλήλων ἐζήλουν, οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς
αὑτῶν ἤσκουν, ἀλλὰ δεινότερον μὲν ἐνόμιζον εἶναι
κακῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν ἢ καλῶς ὑπὲρ τῆς
πόλεως ἀποθνήσκειν, μᾶλλον δ' ᾐσχύνοντ' ἐπὶ τοῖς c
κοινοῖς ἁμαρτήμασιν ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τοῖς σφετέ-
78 ροις αὐτῶν. τούτων δ' ἦν αἴτιον, ὅτι τοὺς μὲν νόμους
ἐσκόπουν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἕξουσιν, οὐχ οὕτω
τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων ὡς τοὺς περὶ τῶν
καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων· ἠπίσταντο
γάρ, ὅτι τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν
δεήσει πολλῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἀπ' ὀλίγων συνθη-
μάτων ῥᾳδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοι- d
79 νῶν ὁμονοήσουσιν. οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον, ὥστε καὶ
τὰς στάσεις ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ὁπότεροι
τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες τῶν λοιπῶν ἄρξουσιν, ἀλλ'
ὁπότεροι φθήσονται τὴν πόλιν ἀγαθόν τι ποιήσαντες·
καὶ τὰς ἑταιρείας συνῆγον οὐχ ὑπὲρ τῶν ἰδίᾳ συμφε-
80 ρόντων ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελείᾳ. τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον καὶ τὰ τῶν ἄλλων διῴκουν, θεραπεύοντες
ἀλλ' οὐχ ὑβρίζοντες τοὺς Ἕλληνας, καὶ στρατηγεῖν e
οἰόμενοι δεῖν ἀλλὰ μὴ τυραννεῖν αὐτῶν, καὶ μᾶλλον
ἐπιθυμοῦντες ἡγεμόνες η δεσπόται προσαγορεύεσθαι
καὶ σωτῆρες ἀλλὰ μὴ λυμεῶνες ἀποκαλεῖσθαι, τῷ
ποιεῖν εὖ προσαγόμενοι τὰς πόλεις ἀλλ' οὐ βίᾳ κατα-

81 στρεφόμενοι, πιστοτέροις μὲν τοῖς λόγοις ἢ νῦν τοῖς 57
ὅρκοις χρώμενοι, ταῖς δὲ συνθήκαις ὥσπερ ἀνάγκαις
ἐμμένειν ἀξιοῦντες, οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς δυναστείαις
μέγα φρονοῦντες ὡς ἐπὶ τῷ σωφρόνως ζῆν φιλοτι-
μούμενοι, τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες γνώμην ἔχειν πρὸς
τοὺς ἥττους ἥνπερ τοὺς κρείττους πρὸς σφᾶς αὐτοὺς,
ἴδια μὲν ἄστη τὰς αὑτῶν πόλεις ἡγούμενοι, κοινὴν δὲ
πατρίδα τὴν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι.
82 (κγ'.) Τοιαύταις διανοίαις χρώμενοι καὶ τοὺς νεω-
τέρους ἐν τοῖς τοιούτοις ἤθεσι παιδεύοντες οὕτως ἄν- b
δρας ἀγαθοὺς ἀπέδειξαν τοὺς πολεμήσαντας πρὸς τοὺς
ἐκ τῆς Ἀσίας ὥστε μηδένα πώποτε δυνηθῆναι περὶ αὐ-
τῶν μήτε τῶν ποιητῶν μήτε τῶν σοφιστῶν ἀξίως τῶν
ἐκείνοις πεπραγμένων εἰπεῖν. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω
συγγνώμην· ὁμοίως γάρ ἐστι χαλεπὸν ἐπαινεῖν τοὺς
ὑπερβεβληκότας τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ὥσπερ τοὺς μη-
δὲν ἀγαθὸν πεποιηκότας· τοῖς μὲν γὰρ οὐχ ὕπεισι πρά-
83 ξεις, πρὸς δὲ τοὺς οὐκ εἰσὶν ἁρμόττοντες λόγοι. πῶς γὰρ c
ἂν γένοιντο σύμμετροι τοιούτοις ἀνδράσιν, οἳ τοσοῦ-
τον μὲν τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγκαν,
ὅσον οἱ μὲν περὶ μίαν πόλιν ἔτη δέκα διέτριψαν, οἱ δὲ τὴν
ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας δύναμιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεπο-
λέμησαν, οὐ μόνον δὲ τὰς αὑτῶν πατρίδας διέσωσαν,
ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν ἠλευθέρωσαν; ποίων
δ' ἂν ἔργων ἢ πόνων ἢ κινδύνων ἀπέστησαν ὥστε ζῶν- d
τες εὐδοκιμεῖν, οἵτινες ὑπὲρ τῆς δόξης ἧς ἤμελλον τε-
λευτήσαντες ἕξειν οὕτως ἑτοίμως ἤθελον ἀποθνήσκειν;
84 οἶμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον θεῶν τινὰ συναγαγεῖν ἀγα-
σθέντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτοι γενόμενοι
τὴν φύσιν διαλάθοιεν μηδ' ἀκλεῶς τὸν βίον τελευτή-
σειαν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν θεῶν γεγονόσι καὶ
καλουμένοις ἡμιθέοις ἀξιωθεῖεν· καὶ γὰρ ἐκείνων τὰ

μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν, τῆς e
δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην ἐποίησαν.
85 (κδ΄.) Ἀεὶ μὲν οὖν οἵ θ' ἡμέτεροι πρόγονοι καὶ
Λακεδαιμόνιοι φιλοτίμως πρὸς ἀλλήλους εἶχον, οὐ μὴν
ἀλλὰ περὶ καλλίστων ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐφιλο-
νίκησαν, οὐκ ἐχθροὺς ἀλλ' ἀνταγωνιστὰς σφᾶς αὐτοὺς 58
εἶναι νομίζοντες, οὐδ' ἐπὶ δουλείᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων
τὸν βάρβαρον θεραπεύοντες ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς κοι-
νῆς σωτηρίας ὁμονοοῦντες, ὁπότεροι δὲ ταύτης αἴτιοι
γενήσονται, περὶ τούτου ποιούμενοι τὴν ἅμιλλαν.
ἐπεδείξαντο δὲ τὰς αὑτῶν ἀρετὰς πρῶτον μὲν ἐν τοῖς
86 ὑπὸ Δαρείου πεμφθεῖσιν. ἀποβάντων γὰρ αὐτῶν εἰς
τὴν Ἀττικὴν οἱ μὲν οὐ περιέμειναν τοὺς συμμάχους,
ἀλλὰ τὸν κοινὸν πόλεμον ἴδιον ποιησάμενοι πρὸς τοὺς b
ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἀπήντων τὴν
οἰκείαν δύναμιν ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας,
ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλλοντες κινδυνεύσειν,
οἱ δ' οὐκ ἔφθασαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν
πόλεμον καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες ἧκον
ἡμῖν ἀμυνοῦντες, τοσαύτην ποιησάμενοι σπουδήν,
ὅσην περ ἂν τῆς αὑτῶν χώρας πορθουμένης. σημεῖον c
87 δὲ τοῦ τάχους καὶ τῆς ἁμίλλης· τοὺς μὲν γὰρ ἡμετέ-
ρους προγόνους φασὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πυθέσθαι τε
τὴν ἀπόβασιν τῶν βαρβάρων καὶ βοηθήσαντας ἐπὶ
τοὺς ὅρους τῆς χώρας μάχῃ νικήσαντας τρόπαιον στῆ-
σαι τῶν πολεμίων, τοὺς δ' ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ το-
σαύταις νυξὶ διακόσια καὶ χίλια στάδια διελθεῖν στρα-
τοπέδῳ πορευομένους. οὕτω σφόδρ' ἠπείχθησαν οἱ d
μὲν μετασχεῖν τῶν κινδύνων, οἱ δὲ φθῆναι συμβα-
88 λόντες πρὶν ἐλθεῖν τοὺς βοηθήσοντας. (κε΄.) Μετὰ δὲ
ταῦτα γενομένης τῆς ὕστερον στρατείας, ἣν αὐτὸς
Ξέρξης ἤγαγεν, ἐκλιπὼν μὲν τὰ βασίλεια, στρατηγὸς

δὲ καταστῆναι τολμήσας, ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας
συναγείρας· περὶ οὗ τίς οὐχ ὑπερβολὰς προθυμηθεὶς
89 εἰπεῖν ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων εἴρηκεν; ὃς εἰς τοσοῦ-
τον ἦλθεν ὑπερηφανίας, ὥστε μικρὸν μὲν ἡγησάμενος
ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρώσασθαι, βουληθεὶς δὲ e
τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης
φύσεώς ἐστιν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐξεῦρε καὶ
συνηνάγκασεν, ὃ πάντες θρυλοῦσιν, ὥστε τῷ στρατο-
πέδῳ πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ
τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ'
90 Ἄθω διορύξας. πρὸς δὴ τὸν οὕτω μέγα φρονήσαντα 59
καὶ τηλικαῦτα διαπραξάμενον καὶ τοσούτων δεσπότην
γενόμενον ἀπήντων διελόμενοι τὸν κίνδυνον, Λακε-
δαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας πρὸς τὸ πεζὸν, χιλίους
αὐτῶν ἐπιλέξαντες καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παρα-
λαβόντες, ὡς ἐν τοῖς στενοῖς κωλύσοντες αὐτοὺς πε-
ραιτέρω προελθεῖν, οἱ δ' ἡμέτεροι πατέρες ἐπ' Ἀρτε-
μίσιον, ἑξήκοντα τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ b
91 τῶν πολεμίων ναυτικόν. ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων οὐχ
οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες ὡς πρὸς ἀλλή-
λους ἀγωνιῶντες, Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν
πόλιν τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ ζητοῦντες αὑτοὺς ἐξι-
σῶσαι καὶ δεδιότες, μὴ δὶς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία
γένηται τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας, οἱ δ' ἡμέτεροι μά-
λιστα μὲν βουλόμενοι διαφυλάξαι τὴν παροῦσαν δόξαν
καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι καὶ τὸ πρότερον δι' ἀρε- c
τὴν ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν, ἔπειτα καὶ προαγα-
γέσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ διαναυμαχεῖν ἐπιδείξαν-
τες αὐτοῖς ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις ὥσπερ
ἐν τοῖς πεζοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομένην.
92 (κϛ'.) Ἴσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόντες οὐχ ὁμοίαις
ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις, ἀλλ' οἱ μὲν διεφθάρησαν καὶ

ταῖς ψυχαῖς νικῶντες τοῖς σώμασιν ἀπεῖπον, οὐ γὰρ
δὴ τοῦτό γε θέμις εἰπεῖν, ὡς ἡττήθησαν· οὐδεὶς γὰρ d
αὐτῶν φυγεῖν ἠξίωσεν· οἱ δ' ἡμέτεροι τὰς μὲν πρό-
πλους ἐνίκησαν, ἐπειδὴ δ' ἤκουσαν τῆς παρόδου τοὺς
πολεμίους κρατοῦντας, οἴκαδε καταπλεύσαντες [καὶ
κατασκευάσαντες τὰ περὶ τὴν πόλιν] οὕτως ἐβουλεύ-
σαντο περὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε πολλῶν καὶ καλῶν αὐ-
τοῖς προειργασμένων ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν κινδύ-
93 νων ἔτι πλέον διήνεγκαν. ἀθύμως γὰρ ἁπάντων τῶν
συμμάχων διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν δια-
τειχιζόντων τὸν Ἰσθμὸν καὶ ζητούντων ἰδίαν αὑτοῖς e
σωτηρίαν, τῶν ἄλλων πόλεων ὑπὸ τοῖς βαρβάροις γε-
γενημένων καὶ συστρατευομένων ἐκείνοις, πλὴν εἴ τις
διὰ μικρότητα παρημελήθη, προσπλεουσῶν δὲ τριή-
ρων διακοσίων καὶ χιλίων καὶ πεζῆς στρατιᾶς ἀναριθ-
μήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβάλλειν, οὐδε-
μιᾶς σωτηρίας αὐτοῖς ὑποφαινομένης, ἀλλ' ἔρημοι
συμμάχων γεγενημένοι καὶ τῶν ἐλπίδων ἁπασῶν διη-
94 μαρτηκότες, ἐξὸν αὐτοῖς μὴ μόνον τοὺς παρόντας
κινδύνους διαφυγεῖν ἀλλὰ καὶ τιμὰς ἐξαιρέτους λα-
βεῖν, ἃς αὐτοῖς ἐδίδου βασιλεὺς ἡγούμενος, εἰ τὸ τῆς
πόλεως προσλάβοι ναυτικόν, παραχρῆμα καὶ Πελο-
ποννήσου κρατήσειν, οὐχ ὑπέμειναν τὰς παρ' ἐκείνου
δωρεάς, οὐδ' ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι προὐδό-
θησαν, ἀσμένως ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τοὺς βαρ-
95 βάρους ὥρμησαν, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
πολεμεῖν παρεσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δουλείαν
αἱρουμένοις συγγνώμην εἶχον. ἡγοῦντο γὰρ ταῖς μὲν
ταπειναῖς τῶν πόλεων προσήκειν ἐκ παντὸς τρόπου
ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ταῖς δὲ προεστάναι τῆς Ἑλλάδος
ἀξιούσαις οὐχ οἷόν τ' εἶναι διαφεύγειν τοὺς κινδύνους, c
ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς αἱρετώ-

τερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχρῶς, οὕτω καὶ
τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώ-
πων ἀφανισθῆναι μᾶλλον ἢ δούλαις ὀφθῆναι γενομέ-
96 ναις. δῆλον δ' ὅτι ταῦτα διενοήθησαν· ἐπειδὴ γὰρ
οὐχ οἷοί τ' ἦσαν πρὸς ἀμφοτέρας ἅμα παρατάξασθαι
τὰς δυνάμεις, παραλαβόντες ἅπαντα τὸν ὄχλον τὸν
ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἐχομένην νῆσον ἐξέπλευσαν, ἵν' d
ἐν μέρει πρὸς ἑκατέραν κινδυνεύσωσιν. (κζ'.) Καίτοι
πῶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους ἢ μᾶλλον φιλέλληνες
ὄντες ἐπιδειχθεῖεν, οἵτινες ἔτλησαν ἐπιδεῖν ὥστε μὴ
τοῖς λοιποῖς αἴτιοι γενέσθαι τῆς δουλείας, ἐρήμην μὲν
τὴν πόλιν γενομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην,
ἱερὰ δὲ συλώμενα καὶ νεὼς ἐμπιπραμένους, ἅπαντα
δὲ τὸν πόλεμον περὶ τὴν πατρίδα τὴν αὑτῶν γιγνό- e
97 μενον; καὶ μηδὲ ταῦτ' ἀπέχρησεν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς
χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι διαναυμαχεῖν ἐμε-
λέτησαν. οὐ μὴν εἰάθησαν· καταισχυνθέντες γὰρ Πε-
λοποννήσιοι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ νομίσαντες προ-
διαφθαρέντων μὲν τῶν ἡμετέρων οὐδ' αὐτοὶ σωθήσε-
σθαι, κατορθωσάντων δ' εἰς ἀτιμίαν τὰς αὑτῶν πόλεις
καταστήσειν, ἠναγκάσθησαν μετασχεῖν τῶν κινδύνων. 61
καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τῷ πράγματι γενομέ-
νους καὶ τὰς κραυγὰς καὶ τὰς παρακελεύσεις, ἃ κοινὰ
πάντων ἐστὶ τῶν ναυμαχούντων, οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ λέ-
98 γοντα διατρίβειν· ἃ δ' ἐστὶν ἴδια καὶ τῆς ἡγεμονίας
ἄξια καὶ τοῖς προειρημένοις ὁμολογούμενα, ταῦτα δ'
ἐμὸν ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν. τοσοῦτον γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν
διέφερεν, ὅτ' ἦν ἀκέραιος, ὥστ' ἀνάστατος γενομένη
πλείους μὲν συνεβάλετο τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον τὸν b
ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἢ σύμπαντες οἱ συνναυμαχήσαντες,
οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενῶς, ὅστις οὐκ
ἂν ὁμολογήσειε διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πο-

λέμῳ κρατῆσαι, ταύτης δὲ τὴν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι.
99 (*κη΄.*) *Καίτοι μελλούσης στρατείας ἐπὶ τοὺς βαρβά-*
ρους ἔσεσθαι τίνας χρὴ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν; οὐ τοὺς
ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ μάλιστ' εὐδοκιμήσαντας, καὶ
πολλάκις μὲν ἰδίᾳ προκινδυνεύσαντας, ἐν δὲ τοῖς κοι- c
νοῖς τῶν ἀγώνων ἀριστείων ἀξιωθέντας; οὐ τοὺς τὴν
αὑτῶν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, καὶ
τό τε παλαιὸν οἰκιστὰς τῶν πλείστων πόλεων γενομέ-
νους, καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τῶν μεγίστων συμφορῶν
διασώσαντας; πῶς δ' οὐκ ἂν δεινὰ πάθοιμεν, εἰ
τῶν κακῶν πλεῖστον μέρος μετασχόντες ἐν ταῖς τιμαῖς
ἔλαττον ἔχειν ἀξιωθεῖμεν καὶ τότε προταχθέντες ὑπὲρ
ἁπάντων νῦν ἑτέροις ἀκολουθεῖν ἀναγκασθεῖμεν; d
100 (*κθ΄.*) *Μέχρι μὲν οὖν τούτων οἶδ' ὅτι πάντες ἂν*
ὁμολογήσειαν πλείστων ἀγαθῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμε-
τέραν αἰτίαν γεγενῆσθαι καὶ δικαίως ἂν αὐτῆς τὴν
ἡγεμονίαν εἶναι, μετὰ δὲ ταῦτ' ἤδη τινὲς ἡμῶν κατη-
γοροῦσιν, ὡς ἐπειδὴ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης παρε-
λάβομεν, πολλῶν κακῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέστη-
μεν, καὶ τόν τε Μηλίων ἀνδραποδισμὸν καὶ τὸν Σκιω-
ναίων ὄλεθρον ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἡμῖν προφέρου- e
101 *σιν. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶναι τοῦτο*
σημεῖον, ὡς κακῶς ἤρχομεν, εἴ τινες τῶν πολεμησάν-
των ἡμῖν σφόδρα φαίνονται κολασθέντες, ἀλλὰ πολὺ
τόδε μεῖζον τεκμήριον, ὡς καλῶς διῳκοῦμεν τὰ τῶν
συμμάχων, ὅτι τῶν πόλεων τῶν ὑφ' ἡμῖν οὐσῶν οὐ- 62
102 *δεμία ταύταις ταῖς συμφοραῖς περιέπεσεν. ἔπειτ' εἰ*
μὲν ἄλλοι τινὲς τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρᾳότερον
ἐπεμελήθησαν, εἰκότως ἂν ἡμῖν ἐπιτιμῷεν· εἰ δὲ μήτε
τοῦτο γέγονε μήθ' οἷόν τ' ἐστὶ τοσούτων πόλεων τὸ
πλῆθος κρατεῖν, ἣν μή τις κολάζῃ τοὺς ἐξαμαρτάνον-
τας, πῶς οὐκ ἤδη δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς ἐπαινεῖν, οἵτινες

ἐλαχίστοις χαλεπήναντες πλεῖστον χρόνον τὴν ἀρχὴν
103 κατασχεῖν ἠδυνήθημεν; (λ΄.) Οἶμαι δὲ πᾶσι δοκεῖν b
τούτους κρατίστους προστάτας γενήσεσθαι τῶν Ἑλλή-
νων, ἐφ' ὧν οἱ πειθαρχήσαντες ἄριστα τυγχάνουσι
πράξαντες. ἐπὶ τοίνυν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας εὑρή-
σομεν καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν
πλεῖστον ἐπιδόντας καὶ τὰς πόλεις μεγίστας γενομέ-
104 νας. οὐ γὰρ ἐφθονοῦμεν ταῖς αὐξανομέναις αὐτῶν,
οὐδὲ ταραχὰς ἐνεποιοῦμεν πολιτείας ἐναντίας παρα-
καθιστάντες, ἵν' ἀλλήλοις μὲν στασιάζοιεν, ἡμᾶς δ' c
ἀμφότεροι θεραπεύοιεν, ἀλλὰ τὴν τῶν συμμάχων ὁμό-
νοιαν κοινὴν ὠφέλειαν νομίζοντες τοῖς αὐτοῖς νόμοις
ἁπάσας τὰς πόλεις διῳκοῦμεν, συμμαχικῶς ἀλλ' οὐ
δεσποτικῶς βουλευόμενοι περὶ αὐτῶν, ὅλων μὲν τῶν
πραγμάτων ἐπιστατοῦντες, ἰδίᾳ δ' ἑκάστους ἐλευθέ-
105 ρους ἐῶντες εἶναι, καὶ τῷ μὲν πλήθει βοηθοῦντες,
ταῖς δὲ δυναστείαις πολεμοῦντες, δεινὸν οἰόμενοι τοὺς
πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις εἶναι, καὶ τοὺς ταῖς οὐ-
σίαις ἐνδεεστέρους, τὰ δ' ἄλλα μηδὲν χείρους ὄντας, d
ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν, ἔτι δὲ κοινῆς τῆς πατρίδος
οὔσης τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν, καὶ φύ-
σει πολίτας ὄντας νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστερεῖσθαι.
106 τοιαῦτ' ἔχοντες ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐπιτιμᾶν καὶ πλείω
τούτων τὴν αὐτὴν πολιτείαν ἥνπερ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς
καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατεστήσαμεν, ἣν οὐκ οἶδ' ὅ τι
δεῖ διὰ μακροτέρων ἐπαινεῖν, ἄλλως τε καὶ συντόμως
ἔχοντα δηλῶσαι περὶ αὐτῆς. μετὰ γὰρ ταύτης οἰκοῦν- e
τες ἑβδομήκοντ' ἔτη διετέλεσαν ἄπειροι μὲν τυραννί-
δων, ἐλεύθεροι δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἀστασίαστοι
δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς, εἰρήνην δ' ἄγοντες πρὸς πάν-
107 τας ἀνθρώπους. (λα΄.) Ὑπὲρ ὧν προσήκει τοὺς εὖ 63
φρονοῦντας μεγάλην χάριν ἔχειν πολὺ μᾶλλον ἢ τὰς

κληρουχίας ἡμῖν ὀνειδίζειν, ἃς ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρημου-
μένας τῶν πόλεων φυλακῆς ἕνεκα τῶν χωρίων ἀλλ'
οὐ διὰ πλεονεξίαν ἐξεπέμπομεν. σημεῖον δὲ τούτων·
ἔχοντες γὰρ χώραν μὲν ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολι-
τῶν ἐλαχίστην, ἀρχὴν δὲ μεγίστην, κεκτημένοι τριή-
108 ρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες, δυναμένας δὲ πρὸς
δὶς τοσαύτας κινδυνεύειν, ὑποκειμένης τῆς Εὐβοίας b
ὑπὸ τὴν Ἀττικὴν, ἣ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάτ-
της εὐφυῶς εἶχε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἁπασῶν τῶν νή-
σων διέφερε, κρατοῦντες αὐτῆς μᾶλλον ἢ τῆς ἡμετέρας
αὐτῶν, καὶ πρὸς τούτοις εἰδότες καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ
τῶν βαρβάρων τούτους μάλιστ' εὐδοκιμοῦντας, ὅσοι
τοὺς ὁμόρους ἀναστάτους ποιήσαντες ἄφθονον καὶ
ῥᾴθυμον αὑτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον, ὅμως οὐδὲν
τούτων ἡμᾶς ἐπῆρε περὶ τοὺς ἔχοντας τὴν νῆσον ἐξα- c
109 μαρτεῖν, ἀλλὰ μόνοι δὴ τῶν μεγάλην δύναμιν λαβόν-
των περιείδομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπορωτέρως ζῶντας τῶν
δουλεύειν αἰτίαν ἐχόντων. καίτοι βουλόμενοι πλεο-
νεκτεῖν οὐκ ἂν δή που τῆς μὲν Σκιωναίων γῆς ἐπε-
θυμήσαμεν, ἣν Πλαταιέων τοῖς ὡς ἡμᾶς καταφυγοῦσι
φαινόμεθα παραδόντες, τοσαύτην δὲ χώραν παρελί-
πομεν, ἣ πάντας ἂν ἡμᾶς εὐπορωτέρους ἐποίησεν. d
110 (λβ'.) Τοιούτων τοίνυν ἡμῶν γεγενημένων καὶ
τοσαύτην πίστιν δεδωκότων ὑπὲρ τοῦ μὴ τῶν ἀλλο-
τρίων ἐπιθυμεῖν τολμῶσι κατηγορεῖν οἱ τῶν δεκαρ-
χιῶν κοινωνήσαντες καὶ τὰς αὑτῶν πατρίδας λυμηνά-
μενοι, καὶ μικρὰς μὲν ποιήσαντες δοκεῖν εἶναι τὰς τῶν
προγεγενημένων ἀδικίας, οὐδεμίαν δὲ λιπόντες ὑπερ-
βολὴν τοῖς αὖθις βουλομένοις γενέσθαι πονηροῖς, ἀλ-
λὰ φάσκοντες μὲν λακωνίζειν, τἀναντία δ' ἐκείνοις e
ἐπιτηδεύοντες, καὶ τὰς μὲν Μηλίων ὀδυρόμενοι συμ-
φορὰς, περὶ δὲ τοὺς αὑτῶν πολίτας ἀνήκεστα τολμή-

111 σαντες ἐξαμαρτεῖν. ποῖον γὰρ αὐτοὺς ἀδίκημα διέφυ-
γεν; ἢ τί τῶν αἰσχρῶν ἢ δεινῶν οὐ διεξῆλθον; οἳ τοὺς 64
μὲν ἀνομωτάτους πιστοτάτους ἐνόμιζον, τοὺς δὲ προ-
δότας ὥσπερ εὐεργέτας ἐθεράπευον, ᾑροῦντο δὲ τῶν
Εἱλώτων ἑνὶ δουλεύειν ὥστ' εἰς τὰς αὑτῶν πατρίδας
ὑβρίζειν, μᾶλλον δ' ἐτίμων τοὺς αὐτόχειρας [καὶ φο-
112 νέας] τῶν πολιτῶν ἢ τοὺς γονέας τοὺς αὑτῶν, εἰς
τοῦτο δ' ὠμότητος ἅπαντας ἡμᾶς κατέστησαν, ὥστε
πρὸ τοῦ μὲν διὰ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν καὶ ταῖς
μικραῖς ἀτυχίαις πολλοὺς ἕκαστον ἡμῶν ἔχειν τοὺς
συμπενθήσοντας, ἐπὶ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς διὰ τὸ πλῆ- b
θος τῶν οἰκείων κακῶν ἐπαυσάμεθ' ἀλλήλους ἐλεοῦν-
τες. οὐδενὶ γὰρ τοσαύτην σχολὴν παρέλιπον ὥσθ'
113 ἑτέρῳ συναχθεσθῆναι. τίνος γὰρ οὐκ ἐφίκοντ' ἢ τίς
οὕτω πόρρω τῶν πολιτικῶν ἦν πραγμάτων, ὅστις οὐκ
ἐγγὺς ἠναγκάσθη γενέσθαι τῶν συμφορῶν, εἰς ἃς αἱ
τοιαῦται φύσεις ἡμᾶς κατέστησαν; εἶτ' οὐκ αἰσχύνον-
ται τὰς αὑτῶν πόλεις οὕτως ἀνόμως διαθέντες καὶ τῆς c
ἡμετέρας ἀδίκως κατηγοροῦντες, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλ-
λοις καὶ περὶ τῶν δικῶν καὶ τῶν γραφῶν τῶν ποτε
παρ' ἡμῖν γενομένων λέγειν τολμῶσιν, αὐτοὶ πλείους
ἐν τρισὶ μησὶν ἀκρίτους ἀποκτείναντες ὧν ἡ πόλις ἐπὶ
114 τῆς ἀρχῆς ἁπάσης ἔκρινεν. φυγὰς δὲ καὶ στάσεις καὶ
νόμων συγχύσεις καὶ πολιτειῶν μεταβολάς, ἔτι δὲ παί-
δων ὕβρεις καὶ γυναικῶν αἰσχύνας καὶ χρημάτων ἁρ- d
παγὰς τίς ἂν δύναιτο διεξελθεῖν; πλὴν τοσοῦτον εἰ-
πεῖν ἔχω καθ' ἁπάντων, ὅτι τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν δεινὰ
ῥᾳδίως ἄν τις ἑνὶ ψηφίσματι διέλυσε, τὰς δὲ σφαγὰς
καὶ τὰς ἀνομίας τὰς ἐπὶ τούτων γενομένας οὐδεὶς ἂν
ἰάσασθαι δύναιτο.

115 (λγ'.) Καὶ μὴν οὐδὲ τὴν παροῦσαν εἰρήνην, οὐδὲ
τὴν αὐτονομίαν τὴν ἐν ταῖς πολιτείαις μὲν οὐκ ἐνοῦ-

σαν, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἀναγεγραμμένην, ἄξιον e
ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν. τίς γὰρ
ἂν τοιαύτης καταστάσεως ἐπιθυμήσειεν, ἐν ᾗ κατα-
ποντισταὶ μὲν τὴν θάλατταν κατέχουσι, πελτασταὶ δὲ
116 τὰς πόλεις καταλαμβάνουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ πρὸς ἑτέ-
ρους περὶ τῆς χώρας πολεμεῖν ἐντὸς τείχους οἱ πολῖ-
ται πρὸς ἀλλήλους μάχονται, πλείους δὲ πόλεις αἰχμά- 65
λωτοι γεγόνασιν ἢ πρὶν τὴν εἰρήνην ἡμᾶς ποιήσασθαι,
διὰ δὲ τὴν πυκνότητα τῶν μεταβολῶν ἀθυμοτέρως
διάγουσιν οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες τῶν ταῖς φυγαῖς
ἐζημιωμένων· οἱ μὲν γὰρ τὸ μέλλον δεδίασιν, οἱ δ'
117 ἀεὶ κατιέναι προσδοκῶσιν. τοσοῦτον δ' ἀπέχουσι τῆς
ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας, ὥσθ' αἱ μὲν ὑπὸ τυ-
ράννοις εἰσί, τὰς δ' ἁρμοσταὶ κατέχουσιν, ἔνιαι δ'
ἀνάστατοι γεγόνασι, τῶν δ' οἱ βάρβαροι δεσπόται b
καθεστήκασιν· οὓς ἡμεῖς διαβῆναι τολμήσαντας εἰς
τὴν Εὐρώπην καὶ μεῖζον ἢ προσῆκεν αὐτοῖς φρονή-
118 σαντας οὕτω διέθεμεν ὥστε μὴ μόνον παύσασθαι
στρατείας ἐφ' ἡμᾶς ποιουμένους ἀλλὰ καὶ τὴν αὑτῶν
χώραν ἀνέχεσθαι πορθουμένην, καὶ διακοσίαις καὶ
χιλίαις ναυσὶ περιπλέοντας εἰς τοσαύτην ταπεινότητα
κατεστήσαμεν ὥστε μακρὸν πλοῖον ἐπὶ τάδε Φασήλι-
δος μὴ καθέλκειν ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τοὺς και- c
ροὺς περιμένειν ἀλλὰ μὴ τῇ παρούσῃ δυνάμει πιστεύ-
119 ειν. καὶ ταῦθ' ὅτι διὰ τὴν τῶν προγόνων τῶν ἡμετέ-
ρων ἀρετὴν οὕτως εἶχεν, αἱ τῆς πόλεως συμφοραὶ
σαφῶς ἐπέδειξαν· ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπε-
στερούμεθα καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τῶν κακῶν ἐγίγνε-
το. μετὰ γὰρ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ γενομένην ἀτυχίαν
ἑτέρων ἡγεμόνων καταστάντων ἐνίκησαν μὲν οἱ βάρ-
βαροι ναυμαχοῦντες, ἦρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατ- d
έσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δ' εἰς

τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἷλον, ἅπα-
σαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες περιέ-
120 πλευσαν. (λδ΄.) Μάλιστα δ' ἄν τις συνίδοι τὸ μέγεθος
τῆς μεταβολῆς, εἰ παραναγνοίη τὰς συνθήκας τάς τ'
ἐφ' ἡμῶν γενομένας καὶ τὰς νῦν γεγραμμένας. τότε
μὲν γὰρ ἡμεῖς φανησόμεθα τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως
ὁρίζοντες καὶ τῶν φόρων ἐνίους τάττοντες καὶ κωλύ- e
οντες αὐτὸν τῇ θαλάττῃ χρῆσθαι· νῦν δ' ἐκεῖνός ἐστιν
ὁ διοικῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ προστάττων, ἃ χρὴ
ποιεῖν ἑκάστους, καὶ μόνον οὐκ ἐπιστάθμους ἐν ταῖς
121 πόλεσι καθιστάς. πλὴν γὰρ τούτου τί τῶν ἄλλων ὑπό-
λοιπόν ἐστιν; οὐ καὶ τοῦ πολέμου κύριος ἐγένετο καὶ 66
τὴν εἰρήνην ἐπρυτάνευσε καὶ τῶν παρόντων πραγμά-
των ἐπιστάτης καθέστηκεν; οὐχ ὡς ἐκεῖνον πλέομεν
ὥσπερ πρὸς δεσπότην ἀλλήλων κατηγορήσοντες; οὐ
βασιλέα τὸν μέγαν αὐτὸν προσαγορεύομεν ὥσπερ
αἰχμάλωτοι γεγονότες; οὐκ ἐν τοῖς πολέμοις τοῖς πρὸς
ἀλλήλους ἐν ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχομεν τῆς σωτηρίας,
ὃς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἡδέως ἂν ἀπολέσειεν;

122 Ὧν ἄξιον ἐνθυμηθέντας ἀγανακτῆσαι μὲν ἐπὶ b
τοῖς παροῦσι, ποθέσαι δὲ τὴν ἡγεμονίαν τὴν ἡμετέ-
ραν, μέμψασθαι δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅτι τὴν μὲν ἀρ-
χὴν εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν ὡς ἐλευθερώσοντες
τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ δὲ τελευτῆς οὕτω πολλοὺς αὐ-
τῶν ἐκδότους ἐποίησαν, καὶ τῆς μὲν ἡμετέρας πόλεως
τοὺς Ἴωνας ἀπέστησαν, ἐξ ἧς ἀπῴκησαν καὶ δι' ἣν
πολλάκις ἐσώθησαν, τοῖς δὲ βαρβάροις αὐτοὺς ἐξέδο- c
σαν, ὧν ἀκόντων τὴν χώραν ἔχουσι καὶ πρὸς οὓς οὐδὲ
123 πώποτ' ἐπαύσαντο πολεμοῦντες. καὶ τότε μὲν ἠγα-
νάκτουν, ὅθ' ἡμεῖς νομίμως ἐπάρχειν τινῶν ἠξιοῦ-
μεν· νῦν δ' εἰς τοιαύτην δουλείαν καθεστώτων οὐ-
δὲν φροντίζουσιν αὐτῶν, οἷς οὐκ ἐξαρκεῖ δασμολογεῖ-

σθαι καὶ τὰς ἀκροπόλεις ὁρᾶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατ-
εχομένας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς καὶ τοῖς
σώμασι δεινότερα πάσχουσι τῶν παρ᾽ ἡμῖν ἀργυρω-
νήτων· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτως αἰκίζεται τοὺς οἰκέτας d
124 ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ἐλευθέρους κολάζουσιν. μέγιστον δὲ
τῶν κακῶν, ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δουλείας ἀναγκά-
ζωνται συστρατεύεσθαι, καὶ πολεμεῖν τοῖς ἐλευθέροις
ἀξιοῦσιν εἶναι, καὶ τοιούτους κινδύνους ὑπομένειν, ἐν
οἷς ἡττηθέντες μὲν παραχρῆμα διαφθαρήσονται, κατ-
ορθώσαντες δὲ μᾶλλον εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον δου-
125 λεύσουσιν. (λε΄.) Ὧν τίνας ἄλλους αἰτίους χρὴ νομί-
ζειν ἢ Λακεδαιμονίους, οἳ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχοντες e
περιορῶσι τοὺς μὲν αὑτῶν συμμάχους γενομένους οὕ-
τω δεινὰ πάσχοντας, τὸν δὲ βάρβαρον τῇ τῶν Ἑλλή-
νων ῥώμῃ τὴν ἀρχὴν τὴν αὑτοῦ κατασκευαζόμενον;
καὶ πρότερον μὲν τοὺς μὲν τυράννους ἐξέβαλλον, τῷ
δὲ πλήθει τὰς βοηθείας ἐποιοῦντο, νῦν δὲ τοσοῦτον 67
μεταβεβλήκασιν, ὥστε ταῖς μὲν πολιτείαις πολεμοῦσι,
126 τὰς δὲ μοναρχίας συγκαθιστᾶσιν. τὴν μέν γε Μαντι-
νέων πόλιν εἰρήνης ἤδη γεγενημένης ἀνάστατον ἐποί-
ησαν, καὶ τὴν Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον, καὶ νῦν
Ὀλυνθίους καὶ Φλιασίους πολιορκοῦσιν, Ἀμύντᾳ δὲ
τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ καὶ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυ-
ράννῳ καὶ τῷ βαρβάρῳ τῷ τῆς Ἀσίας κρατοῦντι συμ- b
127 πράττουσιν, ὅπως ὡς μεγίστην ἀρχὴν ἕξουσιν. καίτοι
πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς προεστῶτας τῶν Ἑλλήνων ἕνα
μὲν ἄνδρα τοσούτων ἀνθρώπων καθιστάναι δεσπό-
την, ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἐξευρεῖν ῥᾴδιόν ἐστι, τὰς
δὲ μεγίστας τῶν πόλεων μηδ᾽ αὐτὰς αὑτῶν ἐᾶν εἶναι
κυρίας, ἀλλ᾽ ἀναγκάζειν δουλεύειν ἢ ταῖς μεγίσταις
128 συμφοραῖς περιβάλλειν; ὃ δὲ πάντων δεινότατον, ὅταν
τις ἴδῃ τοὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιοῦντας ἐπὶ μὲν c

τους Ἕλληνας καθ᾽ ἑκάστην τὴν ἡμέραν στρατευομέ-
νους, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον
συμμαχίαν πεποιημένους.
129 (λϛ΄.) Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με δυσκόλως ἔχειν, ὅτι
τραχύτερον τούτων ἐμνήσθην, προειπὼν, ὡς περὶ
διαλλαγῶν ποιήσομαι τοὺς λόγους· οὐ γὰρ ἵνα πρὸς
τοὺς ἄλλους διαβάλω τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων
οὕτως εἴρηκα περὶ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἵν᾽ αὐτοὺς ἐκείνους
παύσω, καθ᾽ ὅσον ὁ λόγος δύναται, τοιαύτην ἔχοντας
130 τὴν γνώμην. ἔστι δ᾽ οὐχ οἷόν τ᾽ ἀποτρέπειν τῶν ἁμαρ- d
τημάτων, οὐδ᾽ ἑτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν,
ἢν μή τις ἐρρωμένως ἐπιτιμήσῃ τοῖς παροῦσιν· χρὴ δὲ
κατηγορεῖν μὲν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας,
νουθετεῖν δὲ τοὺς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τοιαῦτα πράττοντας.
τὸν γὰρ αὐτὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ,
131 μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς διανοίας λεγόμενον. ἐπεὶ καὶ τοῦτ᾽
ἔχομεν αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, ὅτι τῇ μὲν αὐτῶν πόλει τοὺς
ὁμόρους εἱλωτεύειν ἀναγκάζουσι, τῷ δὲ κοινῷ τῷ τῶν e
συμμάχων οὐδὲν τοιοῦτον κατασκευάζουσιν, ἐξὸν αὐ-
τοῖς τὰ πρὸς ἡμᾶς διαλυσαμένοις ἅπαντας τοὺς βαρ-
132 βάρους περιοίκους ὅλης τῆς Ἑλλάδος καταστῆσαι. καί-
τοι χρὴ τοὺς φύσει καὶ μὴ διὰ τύχην μέγα φρονοῦντας
τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς νη- 68
σιώτας δασμολογεῖν, οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐλεεῖν, ὁρῶντας
τούτους μὲν διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ὄρη γεωργεῖν
ἀναγκαζομένους, τοὺς δ᾽ ἠπειρώτας δι᾽ ἀφθονίαν τῆς
χώρας τὴν μὲν πλείστην αὐτῆς ἀργὸν περιορῶντας,
ἐξ ἧς δὲ καρποῦνται τοσοῦτον πλοῦτον κεκτημένους.
133 (λζ΄.) Ἡγοῦμαι δ᾽ εἴ τινες ἄλλοθεν ἐπελθόντες
θεαταὶ γένοιντο τῶν παρόντων πραγμάτων, πολλὴν ἂν
αὐτοὺς καταγνῶναι μανίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν, οἵτινες b
οὕτω περὶ μικρῶν κινδυνεύομεν, ἐξὸν ἀδεῶς πολλὰ

κεκτῆσθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν χώραν διαφθεί-
134 ρομεν, ἀμελήσαντες τὴν Ἀσίαν καρποῦσθαι. καὶ τῷ
μὲν οὐδὲν προὐργιαίτερόν ἐστιν ἢ σκοπεῖν, ἐξ ὧν μη-
δέποτε παυσόμεθα πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦντες· ἡμεῖς
δὲ τοσούτου δέομεν συγκρούειν τι τῶν ἐκείνου πραγ-
μάτων ἢ ποιεῖν στασιάζειν, ὥστε καὶ τὰς διὰ τύχην
αὐτῷ γεγενημένας ταραχὰς συνδιαλύειν ἐπιχειροῦμεν, c
οἵτινες καὶ τοῖν στρατοπέδοιν τοῖν περὶ Κύπρον ἐῶμεν
αὐτὸν τῷ μὲν χρῆσθαι, τὸ δὲ πολιορκεῖν, ἀμφοτέροιν
135 αὐτοῖν τῆς Ἑλλάδος ὄντοιν. οἵ τε γὰρ ἀφεστῶτες πρὸς
ἡμᾶς τ' οἰκείως ἔχουσι καὶ Λακεδαιμονίοις σφᾶς αὐ-
τοὺς ἐνδιδόασιν, τῶν τε μετὰ Τειριβάζου στρατευο-
μένων καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν
τόπων ἤθροισται, καὶ τοῦ ναυτικοῦ τὸ πλεῖστον ἀπ'
Ἰωνίας συμπέπλευκεν, οἳ πολὺ ἂν ἥδιον κοινῇ τὴν d
Ἀσίαν ἐπόρθουν ἢ πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα μικρῶν ἐκιν-
136 δύνευον. ὧν ἡμεῖς οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν,
ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων ἀμφισβητοῦμεν,
τοσαύτας δὲ τὸ πλῆθος πόλεις καὶ τηλικαύτας τὸ μέ-
γεθος δυνάμεις οὕτως εἰκῇ τῷ βαρβάρῳ παραδεδώ-
καμεν. τοιγαροῦν τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει, τοῖς δ'
ἐπιβουλεύει, δικαίως ἁπάντων ἡμῶν καταπεφρονη-
137 κώς. διαπέπρακται γάρ, ὃ τῶν ἐκείνου προγόνων οὐ- e
δεὶς πώποτε· τήν τε γὰρ Ἀσίαν διωμολόγηται καὶ παρ'
ἡμῶν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων βασιλέως εἶναι, τάς τε
πόλεις τὰς Ἑλληνίδας οὕτω κυρίως παρείληφεν ὥστε
τὰς μὲν αὐτῶν κατασκάπτειν, ἐν δὲ ταῖς ἀκροπόλεις
ἐντειχίζειν. καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν
ἄνοιαν ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν.

138 (λη'.) Καίτοι τινὲς θαυμάζουσι τὸ μέγεθος τῶν 69
βασιλέως πραγμάτων καὶ φασὶν αὐτὸν εἶναι δυσπολέ-
μητον, διεξιόντες, ὡς πολλὰς τὰς μεταβολὰς τοῖς Ἑλ-

λησι πεποίηκεν. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι μὲν τοὺς ταῦτα λέ-
γοντας οὐκ ἀποτρέπειν ἀλλ' ἐπισπεύδειν τὴν στρα-
τείαν· εἰ γὰρ ἡμῶν ὁμονοησάντων αὐτὸς ἐν ταραχαῖς
ὢν χαλεπὸς ἔσται προσπολεμεῖν, ἦ που σφόδρα χρὴ
δεδιέναι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅταν τὰ μὲν τῶν βαρβά-
ρων καταστῇ καὶ διὰ μιᾶς γένηται γνώμης, ἡμεῖς δὲ b
139 πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ νῦν πολεμικῶς ἔχωμεν. οὐ μὴν
οὐδ' εἰ συναγορεύουσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, οὐδ'
ὣς ὀρθῶς περὶ τῆς ἐκείνου δυνάμεως γιγνώσκουσιν.
εἰ μὲν γὰρ ἀπέφαινον αὐτὸν ἅμα τοῖν πολέοιν ἀμφο-
τέροιν πρότερόν ποτε περιγεγενημένον, εἰκότως ἂν
ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκφοβεῖν ἐπεχείρουν· εἰ δὲ τοῦτο μὲν μὴ
γέγονεν, ἀντιπάλων δ' ὄντων ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων
προσθέμενος τοῖς ἑτέροις ἐπικυδέστερα τὰ πράγματα c
θάτερ' ἐποίησεν, οὐδέν ἐστι τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκεί-
νου ῥώμης. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς πολλάκις
μικραὶ δυνάμεις μεγάλας ῥοπὰς ἐποίησαν, ἐπεὶ καὶ
περὶ Χίων ἔχοιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον εἰπεῖν, ὡς ὁπο-
τέροις ἐκεῖνοι προσθέσθαι βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ
140 θάλατταν κρείττους ἦσαν. (λθ'.) Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ
τούτων δίκαιόν ἐστι σκοπεῖν τὴν βασιλέως δύναμιν,
ἐξ ὧν μεθ' ἑκατέρων γέγονεν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ d
αὑτοῦ πεπολέμηκεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποστάσης Αἰ-
γύπτου τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν;
οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε
τοὺς εὐδοκιμωτάτους Περσῶν, Ἀβροκόμαν καὶ Τι-
θραύστην καὶ Φαρνάβαζον, οὗτοι δὲ τρί' ἔτη μείναν-
τες καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες, τελευτῶν-
τες οὕτως αἰσχρῶς ἀπηλλάγησαν ὥστε τοὺς ἀφεστῶτας
μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὁμό- e
141 ρων ζητεῖν ἐπάρχειν; μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπ' Εὐαγόραν
στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς

συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν, οἰκῶν δὲ νῆσον κατὰ μὲν θάλατταν προδεδυστύχηκεν, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τρισχιλίους ἔχει μόνον πελταστὰς, ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφεν, εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλείων ἐλπίς ἐστιν ἕτερον ἀποστῆναι πρὶν ἐκεῖνον ἐκπολιορκηθῆναι· τοιαῦται βραδυτῆτες ἐν ταῖς πράξεσι
142 ταῖς βασιλέως ἔνεισιν. ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῷ περὶ Ῥόδον ἔχων μὲν τοὺς Λακεδαιμονίων συμμάχους εὔνους διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν πολιτειῶν, χρώμενος δὲ ταῖς b
ὑπηρεσίαις ταῖς παρ' ἡμῶν, στρατηγοῦντος δ' αὐτῷ Κόνωνος, ὃς ἦν ἐπιμελέστατος μὲν τῶν στρατηγῶν, πιστότατος δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ἐμπειρότατος δὲ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, τοιοῦτον λαβὼν συναγωνιστὴν τρία μὲν ἔτη περιεῖδε τὸ ναυτικὸν τὸ προκινδυνεῦον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας ὑπὸ τριήρων ἑκατὸν μόνων πολιορκούμενον, πεντεκαίδεκα δὲ μηνῶν τοὺς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεστέρησεν, ὥστε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ πολλάκις ἂν διελύθησαν, διὰ δὲ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυ- c
νον καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν περὶ Κόρινθον συστᾶσαν
143 μόλις ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν. καὶ ταῦτ' ἐστὶ τὰ βασιλικώτατα καὶ σεμνότατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, καὶ περὶ ὧν οὐδέποτε παύονται λέγοντες οἱ βουλόμενοι τὰ τῶν βαρβάρων μεγάλα ποιεῖν. (μ'.) Ὥστ' οὐδεὶς ἂν ἔχοι τοῦτ' εἰπεῖν, ὡς οὐ δικαίως χρῶμαι τοῖς παραδείγμασιν, οὐδ' ὡς ἐπὶ μικροῖς διατρίβω τὰς με-
144 γίστας τῶν πράξεων παραλείπων· φεύγων γὰρ ταύ- d
την τὴν αἰτίαν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων διῆλθον, οὐκ ἀμνημονῶν οὐδ' ἐκείνων, ὅτι Δερκυλίδας μὲν χιλίους ἔχων ὁπλίτας τῆς Αἰολίδος ἐπῆρξε, Δράκων δ' Ἀταρνέα καταλαβὼν καὶ τρισχιλίους πελταστὰς συλλέξας τὸ

Μύσιον πεδίον ἀνάστατον ἐποίησε, Θίβρων δ' ὀλίγῳ
πλείους τούτων διαβιβάσας τὴν Λυδίαν ἅπασαν ἐπόρ-
θησεν, Ἀγησίλαος δὲ τῷ Κυρείῳ στρατεύματι χρώ-
μενος μικροῦ δεῖν τῆς ἐντὸς Ἅλυος χώρας ἐκράτησεν. e
145 καὶ μὴν οὐδὲ τὴν στρατιὰν τὴν μετὰ τοῦ βασιλέως πε-
ριπολοῦσαν, οὐδὲ τὴν Περσῶν ἀνδρίαν ἄξιον φοβη-
θῆναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπεδείχθησαν ὑπὸ
τῶν Κύρῳ συναναβάντων οὐδὲν βελτίους ὄντες τῶν
ἐπὶ θαλάττῃ. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας μάχας ὅσας ἡττήθη- 71
σαν ἐῶ, καὶ τίθημι στασιάζειν αὐτοὺς καὶ μὴ βούλε-
σθαι προθύμως πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν τοῦ βασιλέως
146 διακινδυνεύειν. ἀλλ' ἐπειδὴ Κύρου τελευτήσαντος
συνῆλθον ἅπαντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες, ἐν τού-
τοις τοῖς καιροῖς οὕτως αἰσχρῶς ἐπολέμησαν ὥστε μη-
δένα λόγον ὑπολιπεῖν τοῖς εἰθισμένοις τὴν Περσῶν
ἀνδρίαν ἐπαινεῖν. λαβόντες γὰρ ἑξακισχιλίους τῶν b
Ἑλλήνων οὐκ ἀριστίνδην ἐπειλεγμένους, ἀλλ' οἳ διὰ
φαυλότητας ἐν ταῖς αὑτῶν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ζῆν, ἀπεί-
ρους μὲν τῆς χώρας ὄντας, ἐρήμους δὲ συμμάχων γε-
γενημένους, προδεδομένους δ' ὑπὸ τῶν συναναβάν-
των, ἀπεστερημένους δὲ τοῦ στρατηγοῦ, μεθ' οὗ συν-
147 ηκολούθησαν, τοσοῦτον αὐτῶν ἥττους ἦσαν, ὥσθ' ὁ
βασιλεὺς ἀπορήσας τοῖς παροῦσι πράγμασι καὶ κατα-
φρονήσας τῆς περὶ αὑτὸν δυνάμεως τοὺς ἄρχοντας
τοὺς τῶν ἐπικούρων ὑποσπόνδους συλλαβεῖν ἐτόλμη- c
σεν, ὡς εἰ τοῦτο παρανομήσειε συνταράξων τὸ στρα-
τόπεδον, καὶ μᾶλλον εἵλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαρ-
τεῖν ἢ πρὸς ἐκείνους ἐκ τοῦ φανεροῦ διαγωνίσασθαι.
148 διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς καὶ τῶν στρατιωτῶν συμ-
μεινάντων καὶ καλῶς ἐνεγκόντων τὴν συμφορὰν,
ἀπιοῦσιν αὐτοῖς Τισσαφέρνην καὶ τοὺς ἱππέας συνέ-
πεμψεν, ὑφ' ὧν ἐκεῖνοι παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι

τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν ὥσπερανεὶ προπεμ-
πόμενοι, μάλιστα μὲν φοβούμενοι τὴν ἀοίκητον τῆς d
χώρας, μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν νομίζοντες, εἰ τῶν
149 πολεμίων ὡς πλείστοις ἐντύχοιεν. κεφάλαιον δὲ τῶν
εἰρημένων· ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ λείαν ἐλθόντες, οὐδὲ
κώμην καταλαβόντες ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα στρα-
τεύσαντες, ἀσφαλέστερον κατέβησαν τῶν περὶ φιλίας
ὡς αὐτὸν πρεσβευόντων. ὥστε μοι δοκοῦσιν ἐν ἅπασι
τοῖς τόποις σαφῶς ἐπιδεδεῖχθαι τὴν αὐτῶν μαλακίαν· e
καὶ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ἀσίας πολλὰς μάχας ἥττην-
ται, καὶ διαβάντες εἰς τὴν Εὐρώπην δίκην ἔδοσαν, οἱ
μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώλονθ' οἱ δ' αἰσχρῶς ἐσώ-
θησαν, καὶ τελευτῶντες ὑπ' αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις
καταγέλαστοι γεγόνασιν.

150 (μα'.) Καὶ τούτων οὐδὲν ἀλόγως γέγονεν, ἀλλὰ 72
πάντ' εἰκότως ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ οἷόν τε τοὺς οὕτω
τρεφομένους καὶ πολιτευομένους οὔτε τῆς ἄλλης ἀρε-
τῆς μετέχειν οὔτ' ἐν ταῖς μάχαις τρόπαιον ἱστάναι τῶν
πολεμίων. πῶς γὰρ ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπιτηδεύμασιν
ἐγγενέσθαι δύναιτ' ἂν ἢ στρατηγὸς δεινὸς ἢ στρατιώ-
της ἀγαθὸς, ὧν τὸ μὲν πλεῖστόν ἐστιν ὄχλος ἄτακτος
καὶ κινδύνων ἄπειρος, πρὸς μὲν τὸν πόλεμον ἐκλελυ-
μένος, πρὸς δὲ τὴν δουλείαν ἄμεινον τῶν παρ' ἡμῖν b
151 οἰκετῶν πεπαιδευμένος, οἱ δ' ἐν ταῖς μεγίσταις δόξαις
ὄντες αὐτῶν ὁμαλῶς μὲν οὐδὲ κοινῶς οὐδὲ πολιτικῶς
οὐδεπώποτ' ἐβίωσαν, ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον διάγου-
σιν εἰς μὲν τοὺς ὑβρίζοντες, τοῖς δὲ δουλεύοντες, ὡς
ἂν ἄνθρωποι μάλιστα τὰς φύσεις διαφθαρεῖεν, καὶ
τὰ μὲν σώματα διὰ τοὺς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ
ψυχὰς διὰ τὰς μοναρχίας ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχον-
τες, ἐξεταζόμενοι πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καὶ προ- c
καλινδούμενοι καὶ πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν με-

λετῶντες, θνητὸν μὲν ἄνδρα προσκυνοῦντες καὶ δαί-
μονα προσαγορεύοντες, τῶν δὲ θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν
152 ἀνθρώπων ὀλιγωροῦντες. τοιγαροῦν οἱ καταβαίνον-
τες αὐτῶν ἐπὶ θάλατταν, οὓς καλοῦσι σατράπας, οὐ
καταισχύνουσι τὴν ἐκεῖ παίδευσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἤθεσι
τοῖς αὐτοῖς διαμένουσι, πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἀπί- d
στως, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀνάνδρως ἔχοντες, καὶ
τὰ μὲν ταπεινῶς, τὰ δ' ὑπερηφάνως ζῶντες, τῶν μὲν
συμμάχων καταφρονοῦντες, τοὺς δὲ πολεμίους θερα-
153 πεύοντες. τὴν μέν γε μετ' Ἀγησιλάου στρατιὰν ὀκτὼ
μῆνας ταῖς αὑτῶν δαπάναις διέθρεψαν, τοὺς δ' ὑπὲρ
αὑτῶν κινδυνεύοντας ἑτέρου τοσούτου χρόνου τὸν
μισθὸν ἀπεστέρησαν· καὶ τοῖς μὲν Κισθήνην καταλα-
βοῦσιν ἑκατὸν τάλαντα διένειμαν, τοὺς δὲ μεθ' αὑτῶν
εἰς Κύπρον στρατευσαμένους μᾶλλον ἢ τοὺς αἰχμαλώ- e
154 τους ὕβριζον. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ μὴ καθ' ἓν ἕκα-
στον ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τίς ἢ τῶν πολεμησάντων
αὐτοῖς οὐκ εὐδαιμονήσας ἀπῆλθεν, ἢ τῶν ὑπ' ἐκεί-
νοις γενομένων οὐκ αἰκισθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν; 73
οὐ Κόνωνα μὲν ὃς ὑπὲρ τῆς Ἀσίας στρατηγήσας τὴν
ἀρχὴν τὴν Λακεδαιμονίων κατέλυσεν, ἐπὶ θανάτῳ συλ-
λαβεῖν ἐτόλμησαν, Θεμιστοκλέα δ' ὃς ὑπὲρ τῆς Ἑλ-
λάδος αὐτοὺς κατεναυμάχησε, τῶν μεγίστων δωρεῶν
155 ἠξίωσαν; καίτοι πῶς χρὴ τὴν τούτων φιλίαν ἀγαπᾶν,
οἳ τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμωροῦνται, τοὺς δὲ κακῶς
ποιοῦντας οὕτως ἐπιφανῶς κολακεύουσιν; περὶ τίνας
δ' ἡμῶν οὐκ ἐξημαρτήκασιν; ποῖον δὲ χρόνον διαλε- b
λοίπασιν ἐπιβουλεύοντες τοῖς Ἕλλησιν; τί δ' οὐκ ἐχ-
θρὸν αὐτοῖς ἐστι τῶν παρ' ἡμῖν, οἳ καὶ τὰ τῶν θεῶν
ἕδη καὶ τοὺς νεὼς συλᾶν ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ καὶ
156 κατακάειν ἐτόλμησαν; διὸ καὶ τοὺς Ἴωνας ἄξιον ἐπαι-
νεῖν, ὅτι τῶν ἐμπρησθέντων ἱερῶν ἐπηράσαντ' εἴ

τινες κινήσειαν ἢ πάλιν εἰς τἀρχαῖα καταστῆσαι βου-
ληθεῖεν, οὐκ ἀποροῦντες, πόθεν ἐπισκευάσωσιν, ἀλλ'
ἵν' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ᾖ τῆς τῶν βαρβά- c
ρων ἀσεβείας, καὶ μηδεὶς πιστεύῃ τοῖς τοιαῦτ' εἰς τὰ
τῶν θεῶν ἐξαμαρτεῖν τολμῶσιν, ἀλλὰ καὶ φυλάτ-
τωνται καὶ δεδίωσιν, ὁρῶντες αὐτοὺς οὐ μόνον τοῖς
σώμασιν ἡμῶν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀναθήμασι πολεμή-
σαντας.

157 (μβ'.) Ἔχω δὲ καὶ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέ-
ρων τοιαῦτα διελθεῖν. καὶ γὰρ οὗτοι πρὸς μὲν τοὺς
ἄλλους, ὅσοις πεπολεμήκασιν, ἅμα διαλλάττονται καὶ
τῆς ἔχθρας τῆς γεγενημένης ἐπιλανθάνονται, τοῖς δ' d
ἠπειρώταις οὐδ' ὅταν εὖ πάσχωσι χάριν ἴσασιν· οὕ-
τως ἀείμνηστον τὴν ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν. καὶ
πολλῶν μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν μηδισμοῦ θάνατον κατ-
έγνωσαν, ἐν δὲ τοῖς συλλόγοις ἔτι καὶ νῦν ἀρὰς ποι-
οῦνται, πρὶν ἄλλο τι χρηματίζειν, εἴ τις ἐπικηρυκεύε-
ται Πέρσαις τῶν πολιτῶν· Εὐμολπίδαι δὲ καὶ Κήρυ-
κες ἐν τῇ τελετῇ τῶν μυστηρίων διὰ τὸ τούτων μῖσος
καὶ τοῖς ἄλλοις βαρβάροις εἴργεσθαι τῶν ἱερῶν ὥσπερ e
158 τοῖς ἀνδροφόνοις προαγορεύουσιν. οὕτω δὲ φύσει πο-
λεμικῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχομεν, ὥστε καὶ τῶν μύθων
ἥδιστα συνδιατρίβομεν τοῖς Τρωϊκοῖς καὶ Περσικοῖς,
δι' ὧν ἔστι πυνθάνεσθαι τὰς ἐκείνων συμφοράς. εὕ- 74
ροι δ' ἄν τις ἐκ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους ὕμνους πεποιημένους, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τοὺς
Ἕλληνας θρήνους ἡμῖν γεγενημένους, καὶ τοὺς μὲν
ἐν ταῖς ἑορταῖς ᾀδομένους, τοὺς δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς
159 ἡμᾶς μεμνημένους. ‖ οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν
μείζω λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολεμήσαντας
τοῖς βαρβάροις ἐνεκωμίασε, καὶ διὰ τοῦτο βουληθῆναι
τοὺς προγόνους ἡμῶν ἔντιμον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν

τέχνην ἔν τε τοῖς τῆς μουσικῆς ἄθλοις καὶ τῇ παιδεύ- b
σει τῶν νεωτέρων, ἵνα πολλάκις ἀκούοντες τῶν ἐπῶν
ἐκμανθάνωμεν τὴν ἔχθραν τὴν ὑπάρχουσαν πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ ζηλοῦντες τὰς ἀρετὰς τῶν στρατευσαμένων
160 τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπιθυμῶμεν. (μγ'.) Ὥστε
μοι δοκεῖ πολλὰ λίαν εἶναι τὰ παρακελευόμενα πολε-
μεῖν αὐτοῖς, μάλιστα δ' ὁ παρὼν καιρὸς, οὗ σαφέστε- c
ρον οὐδέν. ὃν οὐκ ἀφετέον· καὶ γὰρ αἰσχρὸν παρόντι
μὲν μὴ χρῆσθαι, παρελθόντος δ' αὐτοῦ μεμνῆσθαι.
τί γὰρ ἂν καὶ βουληθεῖμεν ἡμῖν προσγενέσθαι, μέλ-
λοντες βασιλεῖ πολεμεῖν, ἔξω τῶν νῦν ὑπαρχόντων;
161 οὐκ Αἴγυπτος μὲν αὐτοῦ καὶ Κύπρος ἀφέστηκε, Φοι-
νίκη δὲ καὶ Συρία διὰ τὸν πόλεμον ἀνάστατοι γεγό-
νασι, Τύρος δ' ἐφ' ᾗ μέγ' ἐφρόνησεν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
ἐκείνου κατείληπται; τῶν δ' ἐν Κιλικίᾳ πόλεων τὰς
μὲν πλείστας οἱ μεθ' ἡμῶν ὄντες ἔχουσι, τὰς δ' οὐ d
χαλεπόν ἐστι κτήσασθαι. Λυκίας δ' οὐδ' εἷς πώποτε
162 Περσῶν ἐκράτησεν. Ἑκατόμνως δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθ-
μος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν,
ὁμολογήσει δ' ὅταν ἡμεῖς βουληθῶμεν. ἀπὸ δὲ Κνίδου
μέχρι Σινώπης Ἕλληνες τὴν Ἀσίαν παροικοῦσιν, οὓς
οὐ δεῖ πείθειν ἀλλὰ μὴ κωλύειν πολεμεῖν. καίτοι τοι-
ούτων ὁρμητηρίων ὑπαρξάντων καὶ τοσούτου πολέ-
μου τὴν Ἀσίαν περιστάντος τί δεῖ τὰ συμβησόμενα e
λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζειν; ὅπου γὰρ μικρῶν μερῶν ἥτ-
τους εἰσὶν, οὐκ ἄδηλον, ὡς ἂν διατεθεῖεν, εἰ πᾶσιν
163 ἡμῖν πολεμεῖν ἀναγκασθεῖεν. ἔχει δ' οὕτως. ἂν μὲν ὁ
βάρβαρος ἐρρωμενεστέρως κατάσχῃ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ
θαλάττῃ φρουρὰς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκατα- 75
στήσας, τάχ' ἂν καὶ τῶν νήσων αἱ περὶ τὴν ἤπειρον,
οἷον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος, ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας
ἀποκλίνειαν· ἢν δ' ἡμεῖς αὐτὰς πρότεροι καταλάβω-

μεν, εἰκὸς τοὺς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερκειμένην χώραν οἰκοῦντας ἐπὶ τοῖς ἐν-
164 τεῦθεν ὁρμωμένοις εἶναι. διὸ δεῖ σπεύδειν καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβὴν, ἵνα μὴ πάθωμεν, ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν. ἐκεῖνοι γὰρ ὑστερίσαντες τῶν βαρβά- b
ρων καὶ προέμενοί τινας τῶν συμμάχων ἠναγκάσθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς κινδυνεύειν, ἐξὸν αὐτοῖς προτέροις διαβᾶσιν εἰς τὴν ἤπειρον μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἐν μέρει τῶν ἐθνῶν ἕκαστον
165 χειροῦσθαι. δέδεικται γὰρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν τόπων συλλεγομένους, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν, ἕως ἂν ἐπιστῶσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. ἐκεῖνοι μὲν προεξαμαρτόντες c
ἅπαντα ταῦτ' ἐπηνωρθώσαντο, καταστάντες εἰς τοὺς μεγίστους ἀγῶνας· ἡμεῖς δ' ἂν σωφρονῶμεν, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα καὶ πειρασόμεθα φθῆναι περὶ τὴν Λυδίαν
166 καὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες, εἰδότες, ὅτι καὶ βασιλεὺς οὐχ ἑκόντων ἄρχει τῶν ἠπειρωτῶν ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἑκάστων αὐτῶν ποιησάμενος· ἧς ἡμεῖς ὅταν κρείττω διαβιβάσωμεν, ὃ βου- d
ληθέντες ῥᾳδίως ἂν ποιήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καρπωσόμεθα. πολὺ δὲ κάλλιον ἐκείνῳ περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν.

167 (μδ'.) Ἄξιον δ' ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνήσαντες, οὗτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσι καὶ μὴ πάντα τὸν χρόνον δυστυχοῦντες διαγάγωσιν. ἱκανὸς γὰρ ὁ παρε- e
ληλυθὼς, ἐν ᾧ τί τῶν δεινῶν οὐ γέγονεν; πολλῶν γὰρ κακῶν τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων ὑπαρχόντων αὐτοὶ
168 πλείω τῶν ἀναγκαίων προσεξευρήκαμεν, πολέμους καὶ στάσεις ἡμῖν αὐτοῖς ἐμποιήσαντες, ὥστε τοὺς μὲν

ἐν ταῖς αὑτῶν ἀνόμως ἀπόλλυσθαι, τοὺς δ' ἐπὶ ξένης 76
μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἀλᾶσθαι, πολλοὺς δὲ δι'
ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν ἐπικουρεῖν ἀναγκαζομένους
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῖς φίλοις μαχομένους ἀποθνή-
σκειν. ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ἐπὶ
μὲν ταῖς συμφοραῖς ταῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν συγκειμέ-
ναις δακρύειν ἀξιοῦσιν, ἀληθινὰ δὲ πάθη πολλὰ καὶ
δεινὰ γιγνόμενα διὰ τὸν πόλεμον ἐφορῶντες τοσού-
του δέουσιν ἐλεεῖν, ὥστε καὶ μᾶλλον χαίρουσιν ἐπὶ b
τοῖς ἀλλήλων κακοῖς ἢ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἀγαθοῖς.
169 ἴσως δ' ἂν καὶ τῆς ἐμῆς εὐηθείας πολλοὶ καταγελά-
σειαν, εἰ δυστυχίας ἀνδρῶν ὀδυροίμην ἐν τοῖς τοιού-
τοις καιροῖς, ἐν οἷς Ἰταλία μὲν ἀνάστατος γέγονε,
Σικελία δὲ καταδεδούλωται, τοσαῦται δὲ πόλεις τοῖς
βαρβάροις ἐκδέδονται, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῶν Ἑλλήνων
ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις ἐστίν.

170 (με'.) Θαυμάζω δὲ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς
πόλεσιν, εἰ προσήκειν αὑτοῖς ἡγοῦνται μέγα φρονεῖν, c
μηδὲν πώποθ' ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων μήτ' εἰ-
πεῖν μήτ' ἐνθυμηθῆναι δυνηθέντες. ἐρχῆν γὰρ αὐ-
τούς, εἴπερ ἦσαν ἄξιοι τῆς παρούσης δόξης, ἁπάντων
ἀφεμένους τῶν ἄλλων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
171 βαρβάρους εἰσηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν. τυχὸν μὲν
γὰρ ἄν τι συνεπέραναν· εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον, ἀλλ'
οὖν τούς γε λόγους ὥσπερ χρησμοὺς εἰς τὸν ἐπιόντα
χρόνον ἂν κατέλιπον. νῦν δ' οἱ μὲν ἐν ταῖς μεγίσταις d
δόξαις ὄντες ἐπὶ μικροῖς σπουδάζουσιν, ἡμῖν δὲ τοῖς
τῶν πολιτικῶν ἐξεστῶσι περὶ τηλικούτων πραγμάτων
συμβουλεύειν παραλελοίπασιν.

172 Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσῳ μικροψυχότεροι τυγχάνουσιν
ὄντες οἱ προεστῶτες ἡμῶν, τοσούτῳ τοὺς ἄλλους ἐρρω-
μενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς

παρούσης ἔχθρας. νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας· οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα καὶ περιμένομεν τοὺς e
καιροὺς, ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλήλους ἐργά-
173 σασθαι δυνησόμεθα. (μς'.) Δεῖ δὲ ταύτας τὰς ἐπιβουλὰς ἐκποδὼν ποιησαμένους ἐκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖν, ἐξ ὧν τάς τε πόλεις ἀσφαλέστερον οἰκήσομεν καὶ πιστότερον διακεισόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ἔστι δ' ἁπλοῦς καὶ ῥᾴδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων·
οὔτε γὰρ εἰρήνην οἷόν τε βεβαίαν ἀγαγεῖν, ἢν μὴ κοινῇ 77
τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν, οὔθ' ὁμονοῆσαι τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἂν καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς αὐτοὺς ποιησώμεθα.
174 τούτων δὲ γενομένων καὶ τῆς ἀπορίας τῆς περὶ τὸν βίον ἡμῶν ἀφαιρεθείσης, ἣ καὶ τὰς ἑταιρίας διαλύει καὶ τὰς συγγενείας εἰς ἔχθραν προάγει καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς πολέμους καὶ στάσεις καθίστησιν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν καὶ τὰς εὐνοίας ἀληθι-
νὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἕξομεν. ὧν ἕνεκα περὶ παντὸς b
ποιητέον, ὅπως ὡς τάχιστα τὸν ἐνθένδε πόλεμον εἰς τὴν ἤπειρον διοριοῦμεν, ὡς μόνον ἂν τοῦτ' ἀγαθὸν ἀπολαύσαιμεν τῶν κινδύνων τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, εἰ ταῖς ἐμπειρίαις ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις πρὸς τὸν βάρβαρον καταχρήσασθαι δόξειεν ἡμῖν.

175 (μζ'.) Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον
ἐπισχεῖν ἀλλ' οὐκ ἐπειχθῆναι καὶ θᾶττον ποιήσασθαι c
τὴν στρατείαν; δι' ἃς αἱ μὲν ἠλευθερωμέναι τῶν πόλεων βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκεῖνον τυχοῦσαι τῆς αὐτονομίας ταύτης, αἱ δ' ἐκδεδομέναι τοῖς βαρβάροις μάλιστα μὲν Λακεδαιμονίοις ἐπικαλοῦσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετασχοῦσι τῆς εἰρήνης, ὡς ὑπὸ τούτων δουλεύειν ἠναγκασμέναι. καίτοι πῶς οὐ

ἐν ταῖς αὑτῶν ἀνόμως ἀπόλλυσθαι, τοὺς δ' ἐπὶ ξένης 76
μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἀλᾶσθαι, πολλοὺς δὲ δι'
ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν ἐπικουρεῖν ἀναγκαζομένους
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῖς φίλοις μαχομένους ἀποθνή-
σκειν. ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ἐπὶ
μὲν ταῖς συμφοραῖς ταῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν συγκειμέ-
ναις δακρύειν ἀξιοῦσιν, ἀληθινὰ δὲ πάθη πολλὰ καὶ
δεινὰ γιγνόμενα διὰ τὸν πόλεμον ἐφορῶντες τοσού-
του δέουσιν ἐλεεῖν, ὥστε καὶ μᾶλλον χαίρουσιν ἐπὶ b
τοῖς ἀλλήλων κακοῖς ἢ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἀγαθοῖς.
169 ἴσως δ' ἂν καὶ τῆς ἐμῆς εὐηθείας πολλοὶ καταγελά-
σειαν, εἰ δυστυχίας ἀνδρῶν ὀδυροίμην ἐν τοῖς τοιού-
τοις καιροῖς, ἐν οἷς Ἰταλία μὲν ἀνάστατος γέγονε,
Σικελία δὲ καταδεδούλωται, τοσαῦται δὲ πόλεις τοῖς
βαρβάροις ἐκδέδονται, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῶν Ἑλλήνων
ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις ἐστίν.

170 (με'.) Θαυμάζω δὲ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς
πόλεσιν, εἰ προσήκειν αὐτοῖς ἡγοῦνται μέγα φρονεῖν, c
μηδὲν πώποθ' ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων μήτ' εἰ-
πεῖν μήτ' ἐνθυμηθῆναι δυνηθέντες. ἐρχῆν γὰρ αὐ-
τούς, εἴπερ ἦσαν ἄξιοι τῆς παρούσης δόξης, ἁπάντων
ἀφεμένους τῶν ἄλλων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
171 βαρβάρους εἰσηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν. τυχὸν μὲν
γὰρ ἄν τι συνεπέραναν· εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον, ἀλλ'
οὖν τούς γε λόγους ὥσπερ χρησμοὺς εἰς τὸν ἐπιόντα
χρόνον ἂν κατέλιπον. νῦν δ' οἱ μὲν ἐν ταῖς μεγίσταις d
δόξαις ὄντες ἐπὶ μικροῖς σπουδάζουσιν, ἡμῖν δὲ τοῖς
τῶν πολιτικῶν ἐξεστῶσι περὶ τηλικούτων πραγμάτων
συμβουλεύειν παραλελοίπασιν.

172 Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσῳ μικροψυχότεροι τυγχάνουσιν
ὄντες οἱ προεστῶτες ἡμῶν, τοσούτῳ τοὺς ἄλλους ἐρρω-
μενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς

παρούσης ἔχθρας. νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας· οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα καὶ περιμένομεν τοὺς e
καιροὺς, ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλήλους ἐργά-
173 σασθαι δυνησόμεθα. (μς'.) Δεῖ δὲ ταύτας τὰς ἐπιβουλὰς ἐκποδὼν ποιησαμένους ἐκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖν, ἐξ ὧν τάς τε πόλεις ἀσφαλέστερον οἰκήσομεν καὶ πιστότερον διακεισόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ἔστι δ' ἁπλοῦς καὶ ῥᾴδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων· οὔτε γὰρ εἰρήνην οἷόν τε βεβαίαν ἀγαγεῖν, ἢν μὴ κοινῇ 77
τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν, οὔθ' ὁμονοῆσαι τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἂν καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς αὐτοὺς ποιησώμεθα.
174 τούτων δὲ γενομένων καὶ τῆς ἀπορίας τῆς περὶ τὸν βίον ἡμῶν ἀφαιρεθείσης, ἣ καὶ τὰς ἑταιρίας διαλύει καὶ τὰς συγγενείας εἰς ἔχθραν προάγει καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς πολέμους καὶ στάσεις καθίστησιν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν καὶ τὰς εὐνοίας ἀληθινὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἕξομεν. ὧν ἕνεκα περὶ παντὸς b
ποιητέον, ὅπως ὡς τάχιστα τὸν ἐνθένδε πόλεμον εἰς τὴν ἤπειρον διοριοῦμεν, ὡς μόνον ἂν τοῦτ' ἀγαθὸν ἀπολαύσαιμεν τῶν κινδύνων τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, εἰ ταῖς ἐμπειρίαις ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις πρὸς τὸν βάρβαρον καταχρήσασθαι δόξειεν ἡμῖν.

175 (μζ'.) Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον ἐπισχεῖν ἀλλ' οὐκ ἐπειχθῆναι καὶ θᾶττον ποιήσασθαι c
τὴν στρατείαν; δι' ἃς αἱ μὲν ἠλευθερωμέναι τῶν πόλεων βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκεῖνον τυχοῦσαι τῆς αὐτονομίας ταύτης, αἱ δ' ἐκδεδομέναι τοῖς βαρβάροις μάλιστα μὲν Λακεδαιμονίοις ἐπικαλοῦσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετασχοῦσι τῆς εἰρήνης, ὡς ὑπὸ τούτων δουλεύειν ἠναγκασμέναι. καίτοι πῶς οὐ

χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας, ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα
γέγονεν, ὡς ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος καὶ d
φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστὶν, ἡμῶν δέ τινές εἰσιν οἱ λυ-
176 μαινόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; ὃ δὲ πάντων
καταγελαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμο-
λογίαις τὰ χείριστα τυγχάνομεν διαφυλάττοντες. ἃ μὲν
γὰρ αὐτονόμους ἀφίησι τάς τε νήσους καὶ τὰς πόλεις
τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, πάλαι λέλυται καὶ μάτην ἐν ταῖς
στήλαις ἐστίν· ἃ δ' αἰσχύνην ἡμῖν φέρει καὶ πολλοὺς
τῶν συμμάχων ἐκδέδωκε, ταῦτα δὲ κατὰ χώραν μένει e
καὶ πάντες αὐτὰ κύρια ποιοῦμεν, ἃ 'χρῆν ἀναιρεῖν καὶ
μηδὲ μίαν ἐᾶν ἡμέραν, νομίζοντας προστάγματα καὶ
μὴ συνθήκας εἶναι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι συνθῆκαι
μέν εἰσιν, αἵτινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς ἀμφοτέροις
ἔχωσι, προστάγματα δὲ τὰ τοὺς ἑτέρους ἐλαττοῦντα 78
177 παρὰ τὸ δίκαιον; διὸ καὶ τῶν πρεσβευσάντων ταύτην
τὴν εἰρήνην δικαίως ἂν κατηγοροῖμεν, ὅτι πεμφθέντες
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐποιήσαντο
τὰς συνθήκας. ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς, εἴτ' ἐδόκει τὴν αὑ-
τῶν ἔχειν ἑκάστους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπάρ-
χειν, εἴτε τούτων κρατεῖν ὧν ὑπὸ τὴν εἰρήνην ἐτυγ-
χάνομεν ἔχοντες, ἕν τι τούτων ὁρισαμένους καὶ κοινὸν
τὸ δίκαιον ποιησαμένους, οὕτω συγγράφεσθαι περὶ b
178 αὐτῶν. νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τῇ Λακεδαι-
μονίων οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, τὸν δὲ βάρβαρον
ἁπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην κατέστησαν, ὥσπερ ὑπὲρ
ἐκείνου πολεμησάντων ἡμῶν, ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρχῆς
πάλαι καθεστηκυίας, ἡμῶν δ' ἄρτι τὰς πόλεις κατοι-
κούντων, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ ταύτην τὴν
τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς c
179 Ἕλλησι δυναστευόντων. (μη'.) Οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν
μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημέ-

*νην καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πλεονεξίαν. τῆς γὰρ γῆς
ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης δίχα τετμημένης,
καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δ' Εὐρώπης καλουμένης, τὴν
ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν, εἴληφεν ὥσπερ πρὸς τὸν
Δία τὴν χώραν νεμόμενος ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς ἀν-*
180 *θρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. καὶ ταύτας ἡμᾶς* d
*ἠνάγκασεν ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας ἐν τοῖς
κοινοῖς τῶν ἱερῶν καταθεῖναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον
τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων· τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ
μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστίν, αὗται δ' ὑπὲρ
ἅπαντος τοῦ πολέμου καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἑστή-
κασιν.*

181 *Ὑπὲρ ὧν ἄξιον ὀργίζεσθαι καὶ σκοπεῖν, ὅπως
τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα
διορθωσόμεθα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβά-* e
*ροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους
τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας, καὶ τοὺς
μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους μιᾶς γυναικὸς ἁρπα-
σθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικη-
θεῖσιν ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας,
πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος* 79
182 *ἐξαμαρτεῖν, ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης
μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐ-
χῆς ἄξια διαπράξασθαι. μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος
εἰρήνης κρείττων ἐστί, θεωρίᾳ μὲν μᾶλλον ἢ στρατείᾳ
προσεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυ-
χίαν ἄγειν καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. εἴη γὰρ* b
*ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρποῦσθαι,
τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατα-
κτήσασθαι.*

183 (*μθ'.*) *Πολλαχῇ δ' ἄν τις λογιζόμενος εὕροι ταύ-
τας τὰς πράξεις μάλιστα λυσιτελούσας ἡμῖν. φέρε γάρ,*

πρὸς τίνας χρὴ πολεμεῖν τοὺς μηδεμιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ δίκαιον σκοποῦντας; οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότερον κακῶς τὴν Ἑλλάδα ποιήσαντας καὶ νῦν ἐπιβουλεύοντας καὶ πάντα τὸν χρόνον c
184 οὕτω πρὸς ἡμᾶς διακειμένους; τίσι δὲ φθονεῖν εἰκός ἐστι τοὺς μὴ παντάπασιν ἀνάνδρως διακειμένους ἀλλὰ μετρίως τούτῳ τῷ πράγματι χρωμένους; οὐ τοῖς μείζους μὲν τὰς δυναστείας ἢ κατ᾽ ἀνθρώπους περιβεβλημένοις, ἐλάττονος δ᾽ ἀξίοις τῶν παρ᾽ ἡμῖν δυστυχούντων; ἐπὶ τίνας δὲ στρατεύειν προσήκει τοὺς ἅμα μὲν εὐσεβεῖν βουλομένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος ἐνθυμουμένους; οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους καὶ πατρικοὺς ἐχθρούς, καὶ πλεῖστα μὲν ἀγαθὰ κεκτη- d
μένους, ἥκιστα δ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν ἀμύνεσθαι δυναμένους; οὐκοῦν ἐκεῖνοι πᾶσι τούτοις ἔνοχοι τυγχάνουσιν ὄντες.
185 (ν΄.) Καὶ μὴν οὐδὲ τὰς πόλεις λυπήσομεν στρατιώτας ἐξ αὐτῶν καταλέγοντες, ὃ νῦν ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους ὀχληρότατόν ἐστιν αὐταῖς· πολὺ γὰρ οἶμαι σπανιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς μένειν ἐθελήσοντας τῶν συνακολουθεῖν ἐπιθυμησόντων. τίς γὰρ οὕτως ἢ νέος ἢ παλαιὸς ῥᾴθυμός ἐστιν, ὅστις οὐ μετασχεῖν βουλή- e
σεται ταύτης τῆς στρατιᾶς τῆς ὑπ᾽ Ἀθηναίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης, ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροιζομένης, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκπεμπομένης, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν βαρ-
186 βάρων τιμωρίαν πορευομένης; φήμην δὲ καὶ μνήμην καὶ δόξαν πόσην τινὰ χρὴ νομίζειν ἢ ζῶντας ἕξειν ἢ 80
τελευτήσαντας καταλείψειν τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἀριστεύσαντας; ὅπου γαρ οἱ πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσαντες καὶ μίαν πόλιν ἑλόντες τοιούτων ἐπαίνων ἠξιώθησαν, ποίων τινῶν χρὴ προσδοκᾶν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς ὅλης τῆς Ἀσίας κρατήσαντας;

τίς γὰρ ἢ τῶν ποιεῖν δυναμένων ἢ τῶν λέγειν ἐπι-
σταμένων οὐ πονήσει καὶ φιλοσοφήσει βουλόμενος
ἅμα τῆς θ' αὑτοῦ διανοίας καὶ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς μνη- b
μεῖον εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καταλιπεῖν;

187 (να'.) Οὐ τὴν αὐτὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων
ἔν τε τῷ παρόντι καιρῷ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λόγου.
τότε μὲν γὰρ ᾤμην ἀξίως δυνήσεσθαι τῶν πραγμάτων
εἰπεῖν· νῦν δ' οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ μεγέθους αὐτῶν,
ἀλλὰ πολλά με διαπέφευγεν ὧν διενοήθην. αὐτοὺς
οὖν χρὴ συνδιορᾶν, ὅσης ἂν εὐδαιμονίας τύχοιμεν,
εἰ τὸν μὲν πόλεμον τὸν νῦν ὄντα περὶ ἡμᾶς πρὸς τοὺς c
ἠπειρώτας ποιησαίμεθα, τὴν δ' εὐδαιμονίαν τὴν ἐκ
188 τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διακομίσαιμεν, καὶ μὴ
μόνον ἀκροατὰς γενομένους ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοὺς μὲν
πράττειν δυναμένους παρακαλοῦντας ἀλλήλους πει-
ρᾶσθαι διαλλάττειν τήν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ
τὴν Λακεδαιμονίων, τοὺς δὲ τῶν λόγων ἀμφισβητοῦν-
τας πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην καὶ περὶ τῶν ἄλλων d
ὧν νῦν φλυαροῦσι παύεσθαι γράφοντας, πρὸς δὲ
τοῦτον τὸν λόγον ποιεῖσθαι τὴν ἅμιλλαν καὶ σκοπεῖν,
ὅπως ἄμεινον ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐροῦ-
189 σιν, ἐνθυμουμένους, ὅτι τοῖς μεγάλ' ὑπισχνουμένοις
οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν,
ἐξ ὧν ὁ βίος μηδὲν ἐπιδώσει τῶν πεισθέντων, ἀλλ'
ὧν ἐπιτελεσθέντων αὐτοί τ' ἀπαλλαγήσονται τῆς e
παρούσης ἀπορίας καὶ τοῖς ἄλλοις μεγάλων ἀγαθῶν
αἴτιοι δόξουσιν εἶναι.

5.
ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

(α΄.) Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Φίλιππε, διότι τοῦ λόγου 82
ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν οὐ τοῦ πρὸς σὲ ῥηθησομένου
καὶ νῦν δειχθήσεσθαι μέλλοντος ἀλλὰ τοῦ περὶ Ἀμφι-
πόλεως γραφέντος. περὶ οὗ μικρὰ βούλομαι προειπεῖν,
ἵνα δηλώσω καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς οὐ δι᾽ ἄγνοιαν
οὐδὲ διαψευσθεὶς τῆς ἀρρωστίας τῆς νῦν μοι παρού-
σης ἐπεθέμην γράφειν τὸν πρὸς σὲ λόγον ἀλλ᾽ εἰκό- b
τως καὶ κατὰ μικρὸν ὑπαχθείς.
2 (β΄.) Ὁρῶν γὰρ τὸν πόλεμον τὸν ἐνστάντα σοὶ
καὶ τῇ πόλει περὶ Ἀμφιπόλεως πολλῶν κακῶν αἴτιον
γιγνόμενον ἐπεχείρησα λέγειν περί τε τῆς πόλεως ταύ-
της καὶ τῆς χώρας οὐδὲν τῶν αὐτῶν οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν
σῶν ἑταίρων λεγομένοις οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν ῥητόρων
τῶν παρ᾽ ἡμῖν ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε πλεῖστον ἀφεστῶτα
3 τῆς τούτων διανοίας. οὗτοι μὲν γὰρ παρώξυνον ἐπὶ
τὸν πόλεμον, συναγορεύοντες ταῖς ἐπιθυμίαις ὑμῶν· c
ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἀμφισβητουμένων οὐδὲν ἀπεφαι-
νόμην, ὃν δ᾽ ὑπελάμβανον τῶν λόγων εἰρηνικώτατον
εἶναι, περὶ τοῦτον διέτριβον, λέγων, ὡς ἀμφότεροι
διαμαρτάνετε τῶν πραγμάτων, καὶ σὺ μὲν πολεμεῖς 83
ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων, ἡ δὲ πόλις ὑπὲρ τῆς σῆς
δυναστείας· λυσιτελεῖν γὰρ σοὶ μὲν ἡμᾶς ἔχειν τὴν
χώραν ταύτην, τῇ δὲ πόλει μηδ᾽ ἐξ ἑνὸς τρόπου λαβεῖν
4 αὐτήν. καὶ περὶ τούτων οὕτως ἐδόκουν διεξιέναι τοῖς
ἀκούουσιν ὥστε μηδένα τὸν λόγον αὐτῶν μηδὲ τὴν
λέξιν ἐπαινεῖν ὡς ἀκριβῶς καὶ καθαρῶς ἔχουσαν, ὅπερ
εἰώθασί τινες ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμά-
των θαυμάζειν καὶ νομίζειν οὐδαμῶς ἂν ἄλλως παύ- b

5 σασθαι τῆς φιλονικίας ὑμᾶς, πλὴν εἰ σὺ μὲν πεισθείης
πλείονος ἀξίαν ἔσεσθαί σοι τὴν τῆς πόλεως φιλίαν ἢ
τὰς προσόδους τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως γιγνομένας, ἡ δὲ
πόλις δυνηθείη καταμαθεῖν, ὡς χρὴ τὰς μὲν τοιαύτας
φεύγειν ἀποικίας, αἵτινες τετράκις ἢ πεντάκις ἀπο-
λωλέκασι τοὺς ἐμπολιτευθέντας, ζητεῖν δ' ἐκείνους
τοὺς τόπους τοὺς πόρρω μὲν κειμένους τῶν ἄρχειν
δυναμένων, ἐγγὺς δὲ τῶν δουλεύειν εἰθισμένων, εἰς c
6 οἷόν περ Λακεδαιμόνιοι Κυρηναίους ἀπῴκισαν· πρὸς
δὲ τούτοις, εἰ σὺ μὲν γνοίης, ὅτι λόγῳ παραδοὺς τὴν
χώραν ἡμῖν ταύτην αὐτὸς ἔργῳ κρατήσεις αὐτῆς καὶ
προσέτι τὴν εὔνοιαν τὴν ἡμετέραν κτήσει· τοσούτους
γὰρ ὁμήρους λήψει παρ' ἡμῶν τῆς φιλίας, ὅσους περ
ἂν ἐποίκους εἰς τὴν σὴν δυναστείαν ἀποστείλωμεν,
τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν εἴ τις διδάξειεν, ὡς ἂν λάβωμεν
Ἀμφίπολιν, ἀναγκασθησόμεθα τὴν αὐτὴν εὔνοιαν d
ἔχειν τοῖς σοῖς πράγμασι διὰ τοὺς ἐνταῦθα κατοικοῦν-
τας, οἵαν περ εἴχομεν Ἀμαδόκῳ τῷ παλαιῷ διὰ τοὺς
7 ἐν Χερρονήσῳ γεωργοῦντας. τοιούτων δὲ πολλῶν λε-
γομένων ἤλπισαν, ὅσοι περ ἤκουσαν, διαδοθέντος τοῦ
λόγου διαλύσεσθαι τὸν πόλεμον ὑμᾶς καὶ γνωσιμαχή-
σαντας βουλεύσεσθαί τι κοινὸν ἀγαθὸν περὶ ὑμῶν
αὐτῶν. εἰ μὲν οὖν ἀφρόνως ἢ καὶ νοῦν ἐχόντως ταῦτ' e
ἐδόξαζον, δικαίως ἂν ἐκεῖνοι τὴν αἰτίαν ἔχοιεν· ὄντος
δ' οὖν ἐμοῦ περὶ τὴν πραγματείαν ταύτην ἔφθητε
ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην πρὶν ἐξεργασθῆναι τὸν λό-
γον, σωφρονοῦντες· ὅπως γὰρ οὖν πεπρᾶχθαι κρεῖτ- 84
τον ἦν αὐτὴν ἢ συνέχεσθαι τοῖς κακοῖς τοῖς διὰ τὸν
8 πόλεμον γιγνομένοις. (δ'.) Συνησθεὶς δὲ τοῖς περὶ
τῆς εἰρήνης ψηφισθεῖσι καὶ νομίσας οὐ μόνον ἡμῖν
ἀλλὰ καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἅπασι συνοίσειν,
ἀποστῆσαι μὲν τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν τῶν ἐχομένων

οὐχ οἷός τ' ἦν, ἀλλ' οὕτω διεκείμην ὥστ' εὐθὺς σκο-
πεῖσθαι, πῶς ἂν τὰ πεπραγμένα παραμείνειεν ἡμῖν
καὶ μὴ χρόνον ὀλίγον ἡ πόλις ἡμῶν διαλιποῦσα πάλιν b
9 ἑτέρων πολέμων ἐπιθυμήσειε· διεξιὼν δὲ περὶ τούτων
πρὸς ἐμαυτὸν εὕρισκον οὐδαμῶς ἂν ἄλλως αὐτὴν
ἡσυχίαν ἄγουσαν, πλὴν εἰ δόξειε ταῖς πόλεσι ταῖς με-
γίσταις διαλυσαμέναις τὰ πρὸς σφᾶς αὐτὰς εἰς τὴν
Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ τὰς πλεονεξίας,
ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν αὑταῖς γίγνεσθαι,
ταύτας εἰ παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι βουληθεῖεν·
ἅπερ ἐν τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ τυγχάνω συμβεβου- c
λευκώς.

10 (ε΄.) Ταῦτα δὲ διανοηθεὶς καὶ νομίσας οὐδέποτ'
ἂν εὑρεθῆναι καλλίω ταύτης ὑπόθεσιν οὐδὲ κοινοτέ-
ραν οὐδὲ μᾶλλον ἅπασιν ἡμῖν συμφέρουσαν, ἐπήρθην
πάλιν γράψαι περὶ αὐτῆς, οὐκ ἀγνοῶν οὐδὲν τῶν περὶ
ἐμαυτὸν, ἀλλ' εἰδὼς μὲν τὸν λόγον τοῦτον οὐ τῆς ἡλι-
κίας τῆς ἐμῆς δεόμενον ἀλλ' ἀνδρὸς ἀνθοῦσαν τὴν
ἀκμὴν ἔχοντος καὶ τὴν φύσιν πολὺ τῶν ἄλλων δια-
11 φέροντος, ὁρῶν δ' ὅτι χαλεπόν ἐστι περὶ τὴν αὐτὴν d
ὑπόθεσιν δύο λόγους ἀνεκτῶς εἰπεῖν, ἄλλως τε κἂν
ὁ πρότερον ἐκδοθεὶς οὕτως ᾖ γεγραμμένος ὥστε καὶ
τοὺς βασκαίνοντας ἡμᾶς μιμεῖσθαι καὶ θαυμάζειν
αὐτὸν μᾶλλον τῶν καθ' ὑπερβολὴν ἐπαινούντων.
12 ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταύτας τὰς δυσχερείας ὑπεριδὼν οὕ-
τως ἐπὶ γήρως γέγονα φιλότιμος, ὥστ' ἠβουλήθην
ἅμα τοῖς πρὸς σὲ λεγομένοις καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ δια- e
τρίψασιν ὑποδεῖξαι καὶ ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι τὸ μὲν
ταῖς πανηγύρεσιν ἐνοχλεῖν καὶ πρὸς ἅπαντας λέγειν
τοὺς συντρέχοντας ἐν αὐταῖς πρὸς οὐδένα λέγειν ἐστὶν,
ἀλλ' ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἄκυροι τυγχάνου-
σιν ὄντες τοῖς νόμοις καὶ ταῖς πολιτείαις ταῖς ὑπὸ τῶν

13 σοφιστῶν γεγραμμέναις, δεῖ δὲ τοὺς βουλομένους μὴ
μάτην φλυαρεῖν ἀλλὰ προὔργου τι ποιεῖν, καὶ τοὺς οἰ- 85
ομένους ἀγαθόν τι κοινὸν εὑρηκέναι τοὺς μὲν ἄλλους
ἐᾶν πανηγυρίζειν, αὐτοὺς δ᾽ ὧν εἰσηγοῦνται ποιήσα-
σθαί τινα προστάτην τῶν καὶ λέγειν καὶ πράττειν δυνα-
μένων καὶ δόξαν μεγάλην ἐχόντων, εἴπερ μέλλουσί τι-
14 νες προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν. (ϛʹ.) Ἅπερ ἐγὼ γνοὺς δια-
λεχθῆναι σοὶ προειλόμην, οὐ πρὸς χάριν ἐκλεξάμενος,
καίτοι πρὸ πολλοῦ ποιησαίμην ἄν σοι κεχαρισμένως b
εἰπεῖν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ τούτῳ τὴν διάνοιαν ἔσχον. ἀλλὰ
τοὺς μὲν ἄλλους ἑώρων τοὺς ἐνδόξους τῶν ἀνδρῶν
ὑπὸ πόλεσι καὶ νόμοις οἰκοῦντας, [καὶ] οὐδὲν ἐξὸν αὐ-
τοῖς ἄλλο πράττειν πλὴν τὸ προσταττόμενον, ἔτι δὲ
πολὺ καταδεεστέρους ὄντας τῶν πραγμάτων τῶν ῥη-
15 θησομένων, σοὶ δὲ μόνῳ πολλὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τῆς
τύχης δεδομένην καὶ πρέσβεις πέμπειν πρὸς οὕστινας
ἂν βουληθῇς, καὶ δέχεσθαι παρ᾽ ὧν ἄν σοι δοκῇ, καὶ
λέγειν ὅ τι ἂν ἡγῇ συμφέρειν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πλοῦ- c
τον καὶ δύναμιν κεκτημένον, ὅσην οὐδεὶς τῶν Ἑλλή-
νων, ἃ μόνα τῶν ὄντων καὶ πείθειν καὶ βιάζεσθαι πέ-
φυκεν· ὧν οἶμαι καὶ τὰ ῥηθησόμενα προσδεήσεσθαι.
16 μέλλω γάρ σοι συμβουλεύειν προστῆναι τῆς τε τῶν Ἑλ-
λήνων ὁμονοίας καὶ τῆς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους στρατείας·
ἔστι δὲ τὸ μὲν πείθειν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμφέρον,
τὸ δὲ βιάζεσθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους χρήσιμον. ἡ μὲν d
οὖν περιβολὴ παντὸς τοῦ λόγου τοιαύτη τίς ἐστιν.

17 (ζʹ.) Οὐκ ὀκνήσω δὲ πρὸς σὲ κατειπεῖν, ἐφ᾽ οἷς
ἐλύπησάν τινές με τῶν πλησιασάντων· οἶμαι γὰρ
ἔσεσθαί τι προὔργου. δηλώσαντος γάρ μου πρὸς αὐ-
τούς, ὅτι μέλλω σοι λόγον πέμπειν οὐκ ἐπίδειξιν ποιη-
σόμενον οὐδ᾽ ἐγκωμιασόμενον τοὺς πολέμους τοὺς
διὰ σοῦ γεγενημένους, ἕτεροι γὰρ τοῦτο ποιήσουσιν,

ἀλλὰ πειρασόμενόν σε προτρέπειν ἐπὶ πράξεις οἰκειο- e
τέρας καὶ καλλίους καὶ μᾶλλον συμφερούσας ὧν νῦν
18 τυγχάνεις προῃρημένος, οὕτως ἐξεπλάγησαν, μὴ διὰ
τὸ γῆρας ἐξεστηκὼς ὦ τοῦ φρονεῖν, ὥστ' ἐτόλμησαν
ἐπιπλῆξαί μοι πρότερον οὐκ εἰωθότες τοῦτο ποιεῖν,
λέγοντες, ὡς ἀτόποις καὶ λίαν ἀνοήτοις ἐπιχειρῶ 86
πράγμασιν, „ὅστις Φιλίππῳ συμβουλεύσοντα λόγον
μέλλεις πέμπειν, ὃς εἰ καὶ πρότερον ἐνόμιζεν αὑτὸν
εἶναί τινος πρὸς τὸ φρονεῖν καταδεέστερον, νῦν διὰ
τὸ μέγεθος τῶν συμβεβηκότων οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ
οἴεται βέλτιον δύνασθαι βουλεύεσθαι τῶν ἄλλων.
19 ἔπειτα καὶ Μακεδόνων ἔχει περὶ αὑτὸν τοὺς σπου-
δαιοτάτους, οὓς εἰκός, εἰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπείρως
ἔχουσι, τό γε συμφέρον ἐκείνῳ μᾶλλον ἢ σὲ γιγνώ- b
σκειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς ἂν ἴδοις ἐκεῖ
κατοικοῦντας, οὐκ ἀδόξους ἄνδρας οὐδ' ἀνοήτους,
ἀλλ' οἷς ἐκεῖνος ἀνακοινούμενος οὐκ ἐλάττω τὴν βα-
20 σιλείαν πεποίηκεν ἀλλ' εὐχῆς ἄξια διαπέπρακται. τί
γὰρ ἐλλέλοιπεν; οὐ Θετταλοὺς μὲν τοὺς πρότερον
ἐπάρχοντας Μακεδονίας οὕτως οἰκείως πρὸς αὑτὸν
διακεῖσθαι πεποίηκεν ὥσθ' ἑκάστους αὐτῶν μᾶλλον
ἐκείνῳ πιστεύειν ἢ τοῖς συμπολιτευομένοις; τῶν δὲ c
πόλεων τῶν περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον τὰς μὲν ταῖς εὐερ-
γεσίαις πρὸς τὴν αὑτοῦ συμμαχίαν προσῆκται, τὰς δὲ
21 σφόδρα λυπούσας αὐτὸν ἀναστάτους πεποίηκεν; Μά-
γνητας δὲ καὶ Περραιβοὺς καὶ Παίονας κατέστραπται
καὶ πάντας ὑπηκόους αὑτοὺς εἴληφεν; τοῦ δ' Ἰλλυ-
ριοῦ πλήθους πλὴν τῶν παρὰ τὸν Ἀδρίαν οἰκούντων
ἐγκρατὴς καὶ κύριος γέγονεν; ἁπάσης δὲ τῆς Θρᾴκης
οὓς ἠβουλήθη δεσπότας κατέστησεν; τὸν δὴ τοιαῦτα d
καὶ τηλικαῦτα διαπεπραγμένον οὐκ οἴει πολλὴν μω-
ρίαν καταγνώσεσθαι τοῦ πέμψαντος τὸ βιβλίον καὶ

πολὺ διεψεῦσθαι νομιεῖν τῆς τε τῶν λόγων δυνάμεως
22 καὶ τῆς αὑτοῦ διανοίας;" ταῦτ' ἀκούσας ὡς μὲν τὸ
πρῶτον ἐξεπλάγην, καὶ πάλιν ὡς ἀναλαβὼν ἐμαυτὸν
ἀντεῖπον πρὸς ἕκαστον τῶν ῥηθέντων, παραλείψω, μὴ
καὶ δόξω τισὶ λίαν ἀγαπᾶν, εἰ χαριέντως αὐτοὺς ἠμυ-
νάμην· λυπήσας δ' οὖν μετρίως, ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον, e
τοὺς ἐπιπλῆξαί μοι τολμήσαντας, τελευτῶν ὑπεσχόμην
μόνοις αὐτοῖς τὸν λόγον τῶν ἐν τῇ πόλει δείξειν καὶ
ποιήσειν οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ, πλὴν ὅ τι ἂν ἐκείνοις
23 δόξῃ. τούτων ἀκούσαντες ἀπῆλθον, οὐκ οἶδ' ὅπως τὴν 87
διάνοιαν ἔχοντες. πλὴν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον
ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου καὶ δειχθέντος αὐτοῖς το-
σοῦτον μετέπεσον, ὥστ' ᾐσχύνοντο μὲν ἐφ' οἷς ἐθρα-
σύναντο, μετέμελε δ' αὐτοῖς ἁπάντων τῶν εἰρημένων,
ὡμολόγουν δὲ μηδενὸς πώποτε τοσοῦτον πράγματος
διαμαρτεῖν, ἔσπευδον δὲ μᾶλλον ἠγὼ πεμφθῆναί σοι
τὸν λόγον τοῦτον, ἔλεγον δ' ὡς ἐλπίζουσιν οὐ μόνον
σὲ καὶ τὴν πόλιν ἕξειν μοι χάριν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων b
ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας.

24 (θ'.) Τούτου δ' ἕνεκά σοι ταῦτα διῆλθον, ἵν' ἄν
τί σοι φανῇ τῶν ἐν ἀρχῇ λεγομένων ἢ μὴ πιστὸν ἢ μὴ
δυνατὸν ἢ μὴ πρέπον σοι πράττειν, μὴ δυσχεράνας
ἀποστῇς τῶν λοιπῶν, μηδὲ πάθῃς ταὐτὸν τοῖς ἐπιτη-
δείοις τοῖς ἐμοῖς ἀλλ' ἐπιμείνῃς ἡσυχάζουσαν ἔχων τὴν
διάνοιαν, ἕως ἂν διὰ τέλους ἀκούσῃς ἁπάντων τῶν
λεγομένων. οἶμαι γὰρ ἐρεῖν τι τῶν δεόντων καὶ τῶν
25 σοὶ συμφερόντων. (ι'.) Καίτοι μ' οὐ λέληθεν, ὅσον c
διαφέρουσι τῶν λόγων εἰς τὸ πείθειν οἱ λεγόμενοι τῶν
ἀναγιγνωσκομένων, οὐδ' ὅτι πάντες ὑπειλήφασι τοὺς
μὲν περὶ σπουδαίων πραγμάτων καὶ κατεπειγόντων
ῥητορεύεσθαι, τοὺς δὲ πρὸς ἐπίδειξιν καὶ πρὸς ἐργο-
26 λαβίαν γεγράφθαι. καὶ ταῦτ' οὐκ ἀλόγως ἐγνώκασιν·

ἐπειδὰν γὰρ ὁ λόγος ἀποστερηθῇ τῆς τε δόξης τῆς τοῦ
λέγοντος καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐν d
ταῖς ῥητορείαις γιγνομένων, ἔτι δὲ τῶν καιρῶν καὶ τῆς
σπουδῆς τῆς περὶ τὴν πρᾶξιν, καὶ μηδὲν ᾖ τὸ συνα-
γωνιζόμενον καὶ συμπεῖθον, ἀλλὰ τῶν μὲν προειρη-
μένων ἁπάντων ἔρημος γένηται καὶ γυμνός, ἀναγι-
γνώσκῃ δέ τις αὐτὸν ἀπιθάνως καὶ μηδὲν ἦθος ἐνση-
27 μαινόμενος ἀλλ' ὥσπερ ἀπαριθμῶν, εἰκότως, οἶμαι,
φαῦλος εἶναι δοκεῖ τοῖς ἀκούουσιν. ἅπερ καὶ τὸν νῦν
ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψειε καὶ φαυλότερον
φαίνεσθαι ποιήσειεν· οὐδὲ γὰρ ταῖς περὶ τὴν λέξιν e
εὐρυθμίαις καὶ ποικιλίαις κεκοσμήκαμεν αὐτόν, αἷς
αὐτός τε νεώτερος ὢν ἐχρώμην καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπέ-
δειξα, δι' ὧν τοὺς λόγους ἡδίους ἂν ἅμα καὶ πιστο-
28 τέρους ποιοῖεν. ὧν οὐδὲν ἔτι δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν, 88
ἀλλ' ἀπόχρη μοι τοσοῦτον, ἢν αὐτὰς τὰς πράξεις
ἁπλῶς δυνηθῶ διελθεῖν. ἡγοῦμαι δὲ καὶ σοὶ προσήκειν
ἁπάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντι ταύταις μόναις προσ-
έχειν τὸν νοῦν. οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα καὶ κάλλιστα
29 θεωρήσειας, εἴ τι τυγχάνομεν λέγοντες, ἢν τὰς μὲν
δυσχερείας τὰς περὶ τοὺς σοφιστὰς καὶ τοὺς ἀναγιγνω-
σκομένους τῶν λόγων ἀφέλῃς, ἀναλαμβάνων δ' ἕκα- b
στον αὐτῶν εἰς τὴν διάνοιαν ἐξετάζῃς, μὴ πάρεργον
ποιούμενος μηδὲ μετὰ ῥᾳθυμίας ἀλλὰ μετὰ λογισμοῦ
καὶ φιλοσοφίας, ἧς καὶ σὲ μετεσχηκέναι φασίν. μετὰ
γὰρ τούτων σκοπούμενος μᾶλλον ἢ μετὰ τῆς τῶν
πολλῶν δόξης ἄμεινον ἂν βουλεύσαιο περὶ αὐτῶν.
ἃ μὲν οὖν ἠβουλόμην σοι προειρῆσθαι, ταῦτ' ἐστίν.
30 (ια'.) Περὶ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἤδη ποιήσομαι
τοὺς λόγους. φημὶ γὰρ χρῆναί σε τῶν μὲν ἰδίων μη- c
δενὸς ἀμελῆσαι, πειραθῆναι δὲ διαλλάξαι τήν τε πόλιν
τὴν Ἀργείων καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων

καὶ τὴν ἡμετέραν. ἢν γὰρ ταύτας συστῆσαι δυνηθῇς,
31 *οὐ χαλεπῶς καὶ τὰς ἄλλας ὁμονοεῖν ποιήσεις· ἅπασαι*
γάρ εἰσιν ὑπὸ ταῖς εἰρημέναις καὶ καταφεύγουσιν,
ὅταν φοβηθῶσιν, ἐφ᾽ ἣν ἂν τύχωσι τούτων, καὶ τὰς
βοηθείας ἐντεῦθεν λαμβάνουσιν. ὥστ᾽ ἂν τέτταρας d
μόνον πόλεις εὖ φρονεῖν πείσῃς, καὶ τὰς ἄλλας πολ-
λῶν κακῶν ἀπαλλάξεις.

32 (ιβ'.) *Γνοίης δ᾽ ἂν ὡς οὐδεμιᾶς σοι προσήκει τού-*
των ὀλιγωρεῖν, ἢν ἀνενέγκῃς αὐτῶν τὰς πράξεις ἐπὶ
τοὺς σοὺς προγόνους· εὑρήσεις γὰρ ἑκάστῃ πολλὴν
φιλίαν πρὸς ὑμᾶς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας ὑπαρχούσας.
Ἄργος μὲν γάρ ἐστί σοι πατρὶς, ἧς δίκαιον τοσαύτην
σε ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅσην περ τῶν γονέων τῶν
σαυτοῦ· Θηβαῖοι δὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γένους ὑμῶν e
τιμῶσι καὶ ταῖς προσόδοις καὶ ταῖς θυσίαις μᾶλλον ἢ
33 *τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους· Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῖς ἀπ᾽*
ἐκείνου γεγονόσι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν
εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον δεδώκασι· τὴν δὲ πόλιν τὴν 89
ἡμετέραν φασὶν, οἷσπερ τῶν παλαιῶν πιστεύομεν,
Ἡρακλεῖ μὲν συναιτίαν γενέσθαι τῆς ἀθανασίας, ὃν
δὲ τρόπον σοὶ μὲν αὖθις πυθέσθαι ῥᾴδιον, ἐμοὶ δὲ
νῦν εἰπεῖν οὐ καιρὸς, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἐκείνου τῆς
34 *σωτηρίας. μόνη γὰρ ὑποστᾶσα τοὺς μεγίστους κινδύ-*
νους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν ἐκεῖνόν τε τῆς
ὕβρεως ἔπαυσε καὶ τοὺς παῖδας τῶν φόβων τῶν ἀεὶ
παραγιγνομένων αὐτοῖς ἀπήλλαξεν. ὑπὲρ ὧν οὐ μό- b
νον τοὺς τότε σωθέντας δίκαιον ἦν ἡμῖν χάριν ἔχειν
ἀλλὰ καὶ τοὺς νῦν ὄντας· διὰ γὰρ ἡμᾶς καὶ ζῶσι καὶ
τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἀπολαύουσι· μὴ γὰρ σω-
θέντων ἐκείνων οὐδὲ γενέσθαι τὸ παράπαν ὑπῆρχεν
αὐτοῖς.

35 (ιγ'.) *Τοιούτων οὖν ἁπασῶν τῶν πόλεων γεγε-*

νημένων ἔδει μὲν μηδέποτέ σοι μηδὲ πρὸς μίαν αὐτῶν
γενέσθαι διαφοράν. ἀλλὰ γὰρ ἅπαντες πλείω πεφύ-
καμεν ἐξαμαρτάνειν ἢ κατορθοῦν. ὥστε τὰ μὲν πρό-
τερον γεγενημένα κοινὰ θεῖναι δίκαιόν ἐστιν, εἰς δὲ c
τὸν ἐπίλοιπον χρόνον φυλακτέον, ὅπως μηδὲν συμ-
βήσεταί σοι τοιοῦτον, καὶ σκεπτέον, τί ἂν ἀγαθὸν αὐ-
τὰς ἐργασάμενος φανείης ἄξια καὶ σαυτοῦ καὶ τῶν
36 ἐκείναις πεπραγμένων πεποιηκώς. ἔχεις δὲ καιρόν·
ἀποδιδόντα γάρ σε χάριν ὧν ὤφειλες, ὑπολήψονται
διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου τοῦ μεταξὺ προϋπάρχειν
τῶν εὐεργεσιῶν. καλὸν δ' ἐστὶ δοκεῖν μὲν τὰς μεγί-
στας τῶν πόλεων εὖ ποιεῖν, μηδὲν δ' ἧττον αὑτὸν ἢ d
37 'κείνας ὠφελεῖν. χωρὶς δὲ τούτων εἰ πρός τινας αὐτῶν
ἀηδές τί σοι συμβέβηκεν, ἅπαντα ταῦτα διαλύσεις·
αἱ γὰρ ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς εὐεργεσίαι λήθην ἐμ-
ποιοῦσι τῶν πρότερον ὑμῖν εἰς ἀλλήλους πεπλημμε-
λημένων. ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο φανερὸν, ὅτι πάντες ἄν-
θρωποι τούτων πλείστην μνείαν ἔχουσιν, ὑφ' ὧν ἂν
38 ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. ὁρᾷς δ' ὡς τεταλαιπώ-
ρηνται διὰ τὸν πόλεμον καὶ [ὡς] παραπλησίως ἔχουσι e
τοῖς ἰδίᾳ μαχομένοις. καὶ γὰρ ἐκείνους αὐξομένης μὲν
τῆς ὀργῆς οὐδεὶς ἂν διαλλάξειεν· ἐπὴν δὲ κακῶς ἀλ-
λήλους διαθῶσιν, οὐδενὸς διαλύοντος αὐτοὶ διέστη-
σαν. ὅπερ οἶμαι καὶ ταύτας ποιήσειν, ἢν μὴ σὺ πρό- 90
τερον αὐτῶν ἐπιμεληθῇς.

39 (ιδ'.) Τάχ' οὖν ἄν τις ἐνστῆναι τοῖς εἰρημένοις
τολμήσειε, λέγων, ὡς ἐπιχειρῶ σε πείθειν ἀδυνάτοις
ἐπιτίθεσθαι πράγμασιν· οὔτε γὰρ Ἀργείους φίλους
ἄν ποτε γενέσθαι Λακεδαιμονίοις οὔτε Λακεδαιμο-
νίους Θηβαίοις οὐθ' ὅλως τοὺς εἰθισμένους ἅπαντα
τὸν χρόνον πλεονεκτεῖν οὐδέποτ' ἂν ἰσομοιρῆσαι πρὸς
40 ἀλλήλους. (ιε'.) Ἐγὼ δ' ὅτε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν ἐν τοῖς

Ἕλλησιν ἐδυνάστευε καὶ πάλιν ἡ Λακεδαιμονίων, οὐ- b
δὲν ἂν ἡγοῦμαι περανθῆναι τούτων· ῥᾳδίως γὰρ ἂν
ἑκατέραν ἐμποδὼν γενέσθαι τοῖς πραττομένοις· νῦν
δ' οὐχ ὁμοίως ἔγνωκα περὶ αὐτῶν. οἶδα γὰρ ἁπάσας
ὡμαλισμένας ὑπὸ τῶν συμφορῶν, ὥσθ' ἡγοῦμαι πολὺ
μᾶλλον αὐτὰς αἱρήσεσθαι τὰς ἐκ τῆς ὁμονοίας ὠφε-
λείας ἢ τὰς ἐκ τῶν τότε πραττομένων πλεονεξίας.
41 (ιϛ'.) Ἔπειτα τῶν μὲν ἄλλων ὁμολογῶ μηδέν' ἂν δυ-
νηθῆναι διαλλάξαι τὰς πόλεις ταύτας, σοὶ δ' οὐδὲν c
τῶν τοιούτων ἐστὶ χαλεπόν. ὁρῶ γάρ σε τῶν τοῖς ἄλ-
λοις ἀνελπίστων δοκούντων εἶναι καὶ παραδόξων πολ-
λὰ διαπεπραγμένον, ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον, εἰ καὶ ταῦτα
μόνος συστῆσαι δυνηθείης. χρὴ δὲ τοὺς μέγα φρο-
νοῦντας καὶ τοὺς διαφέροντας μὴ τοῖς τοιούτοις ἐπι-
χειρεῖν, ἃ καὶ τῶν τυχόντων ἄν τις καταπράξειεν, ἀλλ'
ἐκείνοις οἷς μηδεὶς ἂν ἄλλος ἐπιχειρήσειε πλὴν τῶν
ὁμοίαν σοὶ καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν ἐχόντων. d
42 (ιζ'.) Θαυμάζω δὲ τῶν ἡγουμένων ἀδύνατον εἶ-
ναι πραχθῆναί τι τούτων, εἰ μήτ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν
εἰδότες μήθ' ἑτέρων ἀκηκόασιν, ὅτι πολλοὶ δὴ πόλε-
μοι καὶ δεινοὶ γεγόνασιν, οὓς οἱ διαλυσάμενοι μεγά-
λων ἀγαθῶν ἀλλήλοις αἴτιοι κατέστησαν. τίς γὰρ ἂν
ὑπερβολὴ γένοιτο τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς Ξέρξην τοῖς
Ἕλλησι γενομένης; οὗ τὴν φιλίαν ἅπαντες ἴσασιν
ἡμᾶς τε καὶ Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἀγαπήσαντας ἢ e
τῶν συγκατασκευασάντων ἑκατέροις ἡμῶν τὴν ἀρχήν.
43 καὶ τί δεῖ λέγειν τὰ παλαιὰ καὶ τὰ πρὸς τοὺς βαρβά-
ρους; ἀλλ' εἴ τις ἀθρήσειε καὶ σκέψαιτο τὰς τῶν Ἑλ-
λήνων συμφοράς, οὐδὲν ἂν μέρος οὖσαι φανεῖεν τῶν
διὰ Θηβαίους καὶ Λακεδαιμονίους ἡμῖν γεγενημένων. 91
ἀλλ' οὐδὲν ἧττον Λακεδαιμονίων τε στρατευσάντων
ἐπὶ Θηβαίους καὶ βουλομένων λυμήνασθαι τὴν Βοιω-

τες, αὐτοὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ πλουσιωτάτους τῶν
πολιτῶν ἀπολλύουσι, καὶ ταῦτα δρῶντες οὕτω χαίρου-
σιν, ὡς οὐδένες ἄλλοι τοὺς πολεμίους ἀποκτείνοντες.
αἴτιον δ' ἐστὶ τοῦ ταραχωδῶς αὐτοὺς ζῆν οὕτως οὐδὲν
ἄλλο πλὴν ὁ πόλεμος· ὃν ἢν διαλύσῃς, οὐ μόνον αὐ-
τοὺς τούτων ἀπαλλάξεις ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων e
ἄμεινον βουλεύεσθαι ποιήσεις.
53 (κα΄.) Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους οὐδὲ σὲ λέλη-
θεν. καλλίστην γὰρ μάχην νικήσαντες καὶ μεγίστην
ἐξ αὐτῆς δόξαν λαβόντες διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι
ταῖς εὐτυχίαις οὐδὲν βέλτιον πράττουσι τῶν ἡττηθέν-
των καὶ δυστυχησάντων. οὐ γὰρ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν
κρατήσαντες, καὶ πάντων ἀμελήσαντες ἠνώχλουν μὲν 93
ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν Πελοποννήσῳ, Θετταλίαν δ' ἐτόλ-
μων καταδουλοῦσθαι, Μεγαρεῦσι δ' ὁμόροις οὖσιν
ἠπείλουν, τὴν δ' ἡμετέραν πόλιν μέρος τι τῆς χώρας
ἀπεστέρουν, Εὔβοιαν δ' ἐπόρθουν, εἰς Βυζάντιον δὲ
τριήρεις ἐξέπεμπον, ὡς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρξοντες.
54 τελευτῶντες δὲ πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν ὡς
τῶν τε πόλεων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κρατήσοντες, τόν τε
τόπον ἅπαντα τὸν περιέχοντα κατασχήσοντες, τῶν τε
χρημάτων τῶν ἐν Δελφοῖς περιγενησόμενοι ταῖς ἐκ b
τῶν ἰδίων δαπάναις. ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ἀποβέβηκεν,
ἀλλ' ἀντὶ μὲν τοῦ λαβεῖν τὰς Φωκέων πόλεις τὰς αὑ-
τῶν ἀπολωλέκασιν, εἰσβάλλοντες δ' εἰς τὴν τῶν πο-
λεμίων ἐλάττω κακὰ ποιοῦσιν ἐκείνους ἢ πάσχουσιν
55 ἀπιόντες εἰς τὴν αὑτῶν· ἐν μὲν γὰρ τῇ Φωκίδι τῶν
μισθοφόρων τινὰς ἀποκτείνουσιν, οἷς λυσιτελεῖ τε-
θνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν, ἀναχωροῦντες δὲ τοὺς ἐνδοξο-
τάτους αὑτῶν καὶ μάλιστα τολμῶντας ὑπὲρ τῆς πα- c
τρίδος ἀποθνήσκειν ἀπολλύουσιν. εἰς τοῦτο δὲ τὰ
πράγματ' αὐτῶν περιέστηκεν, ὥστ' ἐλπίσαντες ἅπαν-

τας τοὺς Ἕλληνας ὑφ᾽ αὑτοῖς ἔσεσθαι νῦν ἐν σοὶ τὰς
ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὑτῶν σωτηρίας. ὥστ᾽ οἶμαι καὶ
τούτους ταχέως ποιήσειν, ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς καὶ συμ-
βουλεύῃς.

56 (κβ΄.) Λοιπὸν δ᾽ ἂν ἦν ἡμῖν ἔτι περὶ τῆς πόλεως
διαλεχθῆναι τῆς ἡμετέρας, εἰ μὴ προτέρα τῶν ἄλλων
εὖ φρονήσασα τὴν εἰρήνην ἐπεποίητο. νῦν δ᾽ αὐτὴν d
οἶμαι καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς ὑπὸ σοῦ πραττομένοις,
ἄλλως τε κἂν δυνηθῇ συνιδεῖν, ὅτι ταῦτα διοικεῖς πρὸ
τῆς ἐπὶ τὸν βάρβαρον στρατείας.

57 (κγ΄.) Ὡς μὲν οὖν οὐκ ἀδύνατόν ἐστί σοι συστῆ-
σαι τὰς πόλεις ταύτας, ἐκ τῶν εἰρημένων ἡγοῦμαί σοι
γεγενῆσθαι φανερόν· ἔτι τοίνυν ὡς καὶ ῥᾳδίως ταῦτα
πράξεις, ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων οἶμαί σε γνῶναι
ποιήσειν. ἢν γὰρ φανῶσιν ἕτεροί τινες τῶν προγεγε- e
νημένων μὴ καλλίοσι μὲν μηδ᾽ ὁσιωτέροις ὧν ἡμεῖς
συμβεβουλεύκαμεν ἐπιχειρήσαντες, μείζω δὲ καὶ δυσ-
κολώτερα τούτων ἐπιτελέσαντες, τί λοιπὸν ἔσται τοῖς
ἀντιλέγουσιν, ὡς οὐ θᾶττον σὺ τὰ ῥᾴω πράξεις ἢ
᾽κεῖνοι τὰ χαλεπώτερα;

58 (κδ΄.) Σκέψαι δὲ πρῶτον [μὲν] τὰ περὶ Ἀλκιβιά- 94
δην. ἐκεῖνος γὰρ φυγὼν παρ᾽ ἡμῶν καὶ τοὺς ἄλλους
ὁρῶν τοὺς πρὸ αὑτοῦ ταύτῃ τῇ συμφορᾷ κεχρημένους
ἐπτηχότας διὰ τὸ μέγεθος τὸ τῆς πόλεως, οὐ τὴν αὐ-
τὴν γνώμην ἔσχεν ἐκείνοις ἀλλ᾽ οἰηθεὶς πειρατέον εἶ-
ναι βίᾳ κατελθεῖν προείλετο πολεμεῖν πρὸς αὐτήν.
59 καθ᾽ ἕκαστον μὲν οὖν τῶν τότε γενομένων εἴ τις λέ-
γειν ἐπιχειρήσειεν, οὔτ᾽ ἂν διελθεῖν ἀκριβῶς δύναι-
το, πρός τε τὸ παρὸν ἴσως ἂν ἐνοχλήσειεν· εἰς τοσαύ- b
την δὲ ταραχὴν κατέστησεν οὐ μόνον τὴν πόλιν ἀλλὰ
καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥσθ᾽
ἡμᾶς μὲν παθεῖν, ἃ πάντες ἴσασι, τοὺς δ᾽ ἄλλους τη-

60 λικούτοις κακοῖς περιπεσεῖν ὥστε μηδέπω νῦν ἐξιτή-
λους εἶναι τὰς συμφορὰς τὰς δι' ἐκεῖνον τὸν πόλεμον
ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγγεγενημένας, Λακεδαιμονίους δὲ
τοὺς τότε δόξαντας εὐτυχεῖν εἰς τὰς νῦν ἀτυχίας δι'
Ἀλκιβιάδην καθεστάναι· πεισθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ c
τῆς κατὰ θάλατταν δυνάμεως ἐπιθυμῆσαι καὶ τὴν κατὰ
61 γῆν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν, ὥστ' εἴ τις φαίη τότε τὴν
ἀρχὴν αὐτοῖς γίγνεσθαι τῶν παρόντων κακῶν, ὅτε
τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἐλάμβανον, οὐκ ἂν ἐξελεγ-
χθείη ψευδόμενος. ἐκεῖνος μὲν οὖν τηλικούτων αἴ-
τιος γενόμενος κατῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, μεγάλης μὲν
δόξης τυχών, οὐ μὴν ἐπαινούμενος ὑφ' ἁπάντων.
(κε'.) Κόνων δ' οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἀντίστρο-
62 φα τούτων ἔπραξεν. ἀτυχήσας γὰρ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ d
περὶ Ἑλλήσποντον οὐ δι' αὐτὸν ἀλλὰ διὰ τοὺς συνάρ-
χοντας οἴκαδε μὲν ἀφικέσθαι κατῃσχύνθη, πλεύσας δ'
εἰς Κύπρον χρόνον μέν τινα περὶ τὴν τῶν ἰδίων ἐπι-
μέλειαν διέτριβεν, αἰσθόμενος δ' Ἀγησίλαον μετὰ
πολλῆς δυνάμεως εἰς τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότα καὶ
63 πορθοῦντα τὴν χώραν οὕτω μέγ' ἐφρόνησεν, ὥστ'
ἀφορμὴν οὐδεμίαν ἄλλην ἔχων πλὴν τὸ σῶμα καὶ τὴν e
διάνοιαν ἤλπισε Λακεδαιμονίους καταπολεμήσειν ἄρ-
χοντας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
ταν, καὶ ταῦτα πέμπων ὡς τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς
ὑπισχνεῖτο ποιήσειν. καὶ τί δεῖ τὰ πλείω λέγειν; συ-
στάντος γὰρ αὐτῷ ναυτικοῦ περὶ Ῥόδον καὶ νικήσας
τῇ ναυμαχίᾳ Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρ-
64 χῆς, τοὺς δ' Ἕλληνας ἠλευθέρωσεν, οὐ μόνον δὲ τὰ
τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν εἰς
τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν, ἐξ ἧσπερ ἐξέπεσεν. καί-
τοι τίς ἂν προσεδόκησεν ὑπ' ἀνδρὸς οὕτω ταπεινῶς
πράξαντος ἀναστραφήσεσθαι τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγμα-

τα, καὶ τὰς μὲν ἀτιμωθήσεσθαι, τὰς δ' ἐπιπολάσειν
τῶν Ἑλληνίδων πόλεων;

65 (κς΄.) Διονύσιος τοίνυν, βούλομαι γὰρ ἐκ πολ-
λῶν σε πεισθῆναι ῥᾳδίαν εἶναι τὴν πρᾶξιν, ἐφ' ἣν σε b
τυγχάνω παρακαλῶν, πολλοστὸς ὢν Συρακοσίων καὶ
τῷ γένει καὶ τῇ δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἐπιθυ-
μήσας μοναρχίας ἀλόγως καὶ μανικῶς καὶ τολμήσας
ἅπαντα πράττειν τὰ φέροντα πρὸς τὴν δύναμιν ταύ-
την, κατέσχε μὲν Συρακούσας, ἁπάσας δὲ τὰς ἐν Σι-
κελίᾳ πόλεις, ὅσαι περ ἦσαν Ἑλληνίδες, κατεστρέψατο,
τηλικαύτην δὲ δύναμιν περιεβάλετο καὶ πεζὴν καὶ ναυ-
τικὴν, ὅσην οὐδεὶς ἀνὴρ τῶν πρὸ ἐκείνου γενομένων. c

66 (κζ΄.) Ἔτι τοίνυν Κῦρος, ἵνα μνησθῶμεν καὶ περὶ τῶν
βαρβάρων, ἐκτεθεὶς μὲν ὑπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὴν ὁδὸν,
ἀναιρεθεὶς δ' ὑπὸ Περσίδος γυναικὸς, εἰς τοσαύτην
ἦλθε μεταβολὴν ὥσθ' ἁπάσης τῆς Ἀσίας γενέσθαι δε-
σπότης.

67 (κη΄.) Ὅπου δ' Ἀλκιβιάδης μὲν φυγὰς ὢν, Κό-
νων δὲ δεδυστυχηκὼς, Διονύσιος δ' οὐκ ἔνδοξος ὢν,
Κῦρος δ' οὕτως οἰκτρᾶς αὐτῷ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως
ὑπαρξάσης, εἰς τοσοῦτον προῆλθον καὶ τηλικαῦτα διε- d
πράξαντο, πῶς οὐ σέ γε χρὴ προσδοκᾶν, τὸν ἐκ τοιού-
των μὲν γεγονότα, Μακεδονίας δὲ βασιλεύοντα, το-
σούτων δὲ κύριον ὄντα, ῥᾳδίως τὰ προειρημένα συ-
στήσειν;

68 (κθ΄.) Σκέψαι δ' ὡς ἄξιόν ἐστι τοῖς τοιούτοις τῶν
ἔργων μάλιστ' ἐπιχειρεῖν, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν ἐνά-
μιλλον τὴν σαυτοῦ δόξαν καταστήσεις τοῖς πρωτεύ-
σασι, διαμαρτὼν δὲ τῆς προσδοκίας ἀλλ' οὖν τήν γ'
εὔνοιαν κτήσει τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἣν πολὺ κάλ- e
λιόν ἐστι λαβεῖν ἢ πολλὰς πόλεις τῶν Ἑλληνίδων κατὰ
κράτος ἑλεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἔργων φθόνου

ἔχει καὶ δυσμένειαν καὶ πολλὰς βλασφημίας, οἷς δ'
ἡμεῖς συμβεβουλεύκαμεν οὐδὲν πρόσεστι τούτων. ἀλλ'
εἴ τις θεῶν αἵρεσίν σοι δοίη, μετὰ ποίας ἂν ἐπιμελείας 96
καὶ διατριβῆς εὔξαιο τὸν βίον διαγαγεῖν, οὐδεμίαν
ἕλοι' ἄν, εἴπερ ἐμοὶ συμβούλῳ χρῷο, μᾶλλον ἢ ταύ-
69 την. οὐ γὰρ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἔσει ζηλωτὸς ἀλλὰ
καὶ σὺ σαυτὸν μακαριεῖς. τίς γὰρ ἂν ὑπερβολὴ γέ-
νοιτο τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας, ὅταν πρέσβεις μὲν
ἥκωσιν ἐκ τῶν μεγίστων πόλεων οἱ μάλιστ' εὐδοκι-
μοῦντες εἰς τὴν σὴν δυναστείαν, μετὰ δὲ τούτων βου-
λεύῃ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, περὶ ἧς οὐδεὶς ἄλλος
70 φανήσεται τοιαύτην πρόνοιαν πεποιημένος, αἰσθάνῃ b
δὲ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ὀρθὴν οὖσαν ἐφ' οἷς σὺ τυγχά-
νεις εἰσηγούμενος, μηδεὶς δ' ὀλιγώρως ἔχῃ τῶν παρὰ
σοὶ βραβευομένων, ἀλλ' οἱ μὲν πυνθάνωνται περὶ αὐ-
τῶν, ἐν οἷς ἐστὶν, οἱ δ' εὔχωνταί σε μὴ διαμαρτεῖν,
ὧν ἐπεθύμησας, οἱ δὲ δεδίωσι, μὴ πρότερόν τι πάθῃς
71 πρὶν τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς πραττομένοις; ὧν γιγνομέ-
νων πῶς οὐκ ἂν εἰκότως μέγα φρονοίης; πῶς δ' οὐκ
ἂν περιχαρὴς ὢν τὸν βίον διατελοίης, τηλικούτων εἰ- c
δὼς σαυτὸν πραγμάτων ἐπιστάτην γεγενημένον; τίς
δ' οὐκ ἂν τῶν καὶ μετρίως λογιζομένων ταύτας ἄν σοι
παραινέσειε μάλιστα προαιρεῖσθαι τῶν πράξεων τὰς
ἀμφότερα φέρειν ἅμα δυναμένας ὥσπερ καρποὺς,
ἡδονάς θ' ὑπερβαλλούσας καὶ τιμὰς ἀνεξαλείπτους;
72 (λ'.) Ἀπέχρη δ' ἄν μοι τὰ προειρημένα περὶ
τούτων, εἰ μὴ παραλελοιπὼς ἦν τινα λόγον, οὐκ ἀμνη- d
μονήσας ἀλλ' ὀκνήσας εἰπεῖν, ὃν ἤδη μοι δοκῶ δηλώ-
σειν· οἶμαι γὰρ σοί τε συμφέρειν ἀκοῦσαι περὶ αὐτῶν
ἐμοί τε προσήκειν μετὰ παρρησίας, ὥσπερ εἴθισμαι,
ποιεῖσθαι τοὺς λόγους.
73 (λα'.) Αἰσθάνομαι γάρ σε διαβαλλόμενον ὑπὸ τῶν

σοὶ μὲν φθονούντων, τὰς δὲ πόλεις τὰς αὑτῶν εἰθισμένων εἰς ταραχὰς καθιστάναι, καὶ τὴν εἰρήνην τὴν τοῖς ἄλλοις κοινὴν πόλεμον τοῖς αὑτῶν ἰδίοις εἶναι νομιζόντων, οἳ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες περὶ e
τῆς σῆς δυνάμεως λέγουσιν, ὡς οὐχ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀλλ' ἐπὶ ταύτην αὐξάνεται, καὶ σὺ πολὺν χρόνον
74 ἤδη πᾶσιν ἡμῖν ἐπιβουλεύεις, καὶ λόγῳ μὲν μέλλεις Μεσσηνίοις βοηθεῖν, ἂν τὰ περὶ Φωκέας διοικήσῃς, ἔργῳ δ' ὑπὸ σαυτῷ ποιεῖσθαι Πελοπόννησον· ὑπάρ- 97
χουσι δέ σοι Θετταλοὶ μὲν καὶ Θηβαῖοι καὶ πάντες οἱ τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχοντες ἕτοιμοι συνακολουθεῖν, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ συμπολεμεῖν καὶ ποιεῖν ἀναστάτους Λακεδαιμονίους· ἢν δὲ ταῦτα πράξῃς, ὡς καὶ τῶν ἄλλων
75 Ἑλλήνων ῥᾳδίως κρατήσεις. ταῦτα φλυαροῦντες καὶ φάσκοντες ἀκριβῶς εἰδέναι καὶ ταχέως ἅπαντα τῷ λό- b
γῳ καταστρεφόμενοι πολλοὺς πείθουσι, καὶ μάλιστα μὲν τοὺς τῶν αὐτῶν κακῶν ἐπιθυμοῦντας ὧνπερ οἱ λογοποιοῦντες, ἔπειτα καὶ τοὺς οὐδενὶ λογισμῷ χρωμένους ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀλλὰ παντάπασιν ἀναισθήτως διακειμένους καὶ πολλὴν χάριν ἔχοντας τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν φοβεῖσθαι καὶ δεδιέναι προσποιουμένοις, ἔτι δὲ τοὺς οὐκ ἀποδοκιμάζοντας τὸ δοκεῖν ἐπιβουλεύειν σε τοῖς Ἕλλησιν ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀξίαν ἐπι- c
76 θυμίας εἶναι νομίζοντας· οἳ τοσοῦτον ἀφεστᾶσι τοῦ νοῦν ἔχειν, ὥστ' οὐκ ἴσασιν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἄν τις λόγοις χρώμενος τοὺς μὲν βλάψειε, τοὺς δ' ὠφελήσειεν. οἷον καὶ νῦν, εἰ μέν τις φαίη τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύειν καὶ παρεσκευάσθαι στρατεύειν ἐφ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ αὐτοῦ φλαῦρον ἀλλ' ἀνδρωδέστερον αὐτὸν καὶ πλείονος ἄξιον δοκεῖν εἶναι ποιήσειεν· εἰ δὲ τῶν ἀφ' Ἡρα-

κλέους τινὶ πεφυκότων, ὃς ἁπάσης κατέστη τῆς Ἑλ- d
λάδος εὐεργέτης, ἐπιφέροι τὴν αἰτίαν ταύτην, εἰς τὴν
77 μεγίστην αἰσχύνην ἂν αὐτὸν καταστήσειεν. τίς γὰρ
οὐκ ἂν ἀγανακτήσειε καὶ μισήσειεν, εἰ φαίνοιτο τού-
τοις ἐπιβουλεύων, ὑπὲρ ὧν ὁ πρόγονος αὐτοῦ προεί-
λετο κινδυνεύειν, καὶ τὴν μὲν εὔνοιαν, ἣν ἐκεῖνος
κατέλιπε τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένοις, μὴ πειρῷτο δια-
φυλάττειν, ἀμελήσας δὲ τούτων ἐπονειδίστων ἐπιθυ-
μοίη καὶ πονηρῶν πραγμάτων;

78 (λβ'.) Ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ μὴ περιορᾶν τοιαύ- e
την φήμην σαυτῷ περιφυομένην, ἣν οἱ μὲν ἐχθροὶ
περιθεῖναί σοι ζητοῦσι, τῶν δὲ φίλων οὐδεὶς ὅστις οὐκ
ἂν ἀντειπεῖν ὑπὲρ σοῦ τολμήσειεν. καίτοι περὶ τῶν
σοὶ συμφερόντων ἐν ταῖς τούτων ἀμφοτέρων γνώμαις
μάλιστ' ἂν κατίδοις τὴν ἀλήθειαν.

79 (λγ'.) Ἴσως οὖν ὑπολαμβάνεις μικροψυχίαν εἶναι
τὸ τῶν βλασφημούντων καὶ φλυαρούντων καὶ τῶν 98
πειθομένων τούτοις φροντίζειν, ἄλλως θ' ὅταν καὶ
μηδὲν σαυτῷ συνειδῇς ἐξαμαρτάνων. χρὴ δὲ μὴ κατα-
φρονεῖν τοῦ πλήθους, μηδὲ παρὰ μικρὸν ἡγεῖσθαι
τὸ παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν, ἀλλὰ τότε νομίζειν κα-
λὴν ἔχειν καὶ μεγάλην τὴν δόξαν καὶ πρέπουσαν σοὶ
καὶ τοῖς προγόνοις καὶ τοῖς ὑφ' ὑμῶν πεπραγμένοις,
80 ὅταν οὕτω διαθῇς τοὺς Ἕλληνας, ὥσπερ ὁρᾷς Λακε- b
δαιμονίους τε πρὸς τοὺς αὑτῶν βασιλέας ἔχοντας τούς
θ' ἑταίρους τοὺς σοὺς πρὸς σὲ διακειμένους. ἔστι δ'
οὐ χαλεπὸν τυχεῖν τούτων, ἢν ἐθελήσῃς κοινὸς ἅπασι
γενέσθαι, καὶ παύσῃ ταῖς μὲν τῶν πόλεων οἰκείως
ἔχων, πρὸς δὲ τὰς ἀλλοτρίως διακείμενος, ἔτι δ' ἢν
τὰ τοιαῦτα προαιρῇ πράττειν, ἐξ ὧν τοῖς μὲν Ἕλλη-
σιν ἔσει πιστὸς, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερός.

81 (λδ'.) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς c

Διονύσιον τὸν τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε
στρατηγὸς ὢν μήτε ῥήτωρ μήτ᾽ ἄλλως δυνάστης θρα-
σύτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων. ἐγὼ γὰρ πρὸς μὲν
τὸ πολιτεύεσθαι πάντων ἀφυέστατος ἐγενόμην τῶν
πολιτῶν, οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἱκανὴν οὔτε τόλμαν
δυναμένην ὄχλῳ χρῆσθαι καὶ μολύνεσθαι καὶ λοιδο-
82 ρεῖσθαι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδουμένοις, τοῦ δὲ
φρονεῖν εὖ καὶ πεπαιδεῦσθαι καλῶς, εἰ καί τις ἀγροι- d
κότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν, ἀμφισβητῶ, καὶ θείην
ἂν ἐμαυτὸν οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλ᾽ ἐν τοῖς
προέχουσι τῶν ἄλλων. διόπερ ἐπιχειρῶ συμβουλεύειν
τὸν τρόπον τοῦτον, ὃν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ
τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς
ἐνδοξοτάτοις.

83 (λε΄.) Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐμῶν καὶ περὶ ὧν σοὶ
πρακτέον ἐστὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας σχεδὸν ἀκήκοας,
περὶ δὲ τῆς στρατείας τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ταῖς μὲν πό- e
λεσιν, ἃς ἔφην χρῆναί σε διαλλάττειν, τότε συμβου-
λεύσομεν, ὡς χρὴ πολεμεῖν πρὸς τοὺς βαρβάρους,
ὅταν ἴδωμεν αὐτὰς ὁμονοούσας, πρὸς σὲ δὲ νῦν ποι-
ήσομαι τοὺς λόγους, οὐ τὴν αὐτὴν ἔχων διάνοιαν καὶ
κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡλικίαν, ὅτ᾽ ἔγραφον περὶ τὴν αὐτὴν 99
84 ὑπόθεσιν ταύτην. τότε μὲν γὰρ παρεκελευόμην τοῖς
ἀκουσομένοις καταγελᾶν μου καὶ καταφρονεῖν, ἢν μὴ
καὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ καὶ
τοῦ χρόνου τοῦ περὶ τὸν λόγον διατριφθέντος ἀξίως
φαίνωμαι διεξιών, νῦν δὲ φοβοῦμαι, μὴ πάντων τῶν
προειρημένων πολὺ καταδεέστερον τύχω διαλεχθείς.
καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ λόγος ὁ πανηγυρικὸς, ὁ
τοὺς ἄλλους τοὺς περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντας b
εὐπορωτέρους ποιήσας, ἐμοὶ πολλὴν ἀπορίαν παρέ-
σχηκεν· οὔτε γὰρ ταὐτὰ βούλομαι λέγειν τοῖς ἐν

ἐκείνῳ γεγραμμένοις οὔτ' ἔτι καινὰ δύναμαι ζητεῖν.
85 οὐ μὴν ἀποστατέον ἐστὶν ἀλλὰ λεκτέον, περὶ ὧν ὑπεθέμην, ὅ τι ἂν ὑποπέσῃ καὶ συμφέρῃ πρὸς τὸ πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν. καὶ γὰρ ἢν ἐλλίπω τι καὶ μὴ δυνηθῶ τὸν αὐτὸν τρόπον γράψαι τοῖς πρότερον ἐκδεδομένοις, ἀλλ' οὖν ὑπογράψειν γ' οἶμαι χαριέντως c
τοῖς ἐξεργάζεσθαι καὶ διαπονεῖν δυναμένοις.

86 (λϛ.) Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου τοῦ σύμπαντος οἶμαι πεποιῆσθαι ταύτην, ἥνπερ προσήκει τοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πείθοντας στρατεύειν. δεῖ γὰρ μηδὲν πρότερον πράττειν, πρὶν ἂν λάβῃ τις τοὺς Ἕλληνας δυοῖν θάτερον, ἢ συναγωνιζομένους ἢ πολλὴν εὔνοιαν ἔχοντας τοῖς πραττομένοις. ὧν Ἀγησίλαος ὁ δόξας εἶναι Λακεδαιμονίων φρονιμώτατος ὠλιγώρη- d
87 σεν οὐ διὰ κακίαν ἀλλὰ διὰ φιλοτιμίαν. ἔσχε γὰρ διττὰς ἐπιθυμίας, καλὰς μὲν ἀμφοτέρας, οὐ συμφωνούσας δ' ἀλλήλαις οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας. προῃρεῖτο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν καὶ τοὺς ἑταίρους εἰς τὰς πόλεις τὰς αὑτῶν καταγαγεῖν καὶ κυρίους ποιῆσαι τῶν πραγμάτων. συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἑταίρων ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς Ἕλληνας, διὰ δὲ τὴν ταραχὴν τὴν e
ἐνθάδε γιγνομένην μὴ σχολὴν ἄγειν μηδὲ δύνασθαι
88 πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. ὥστ' ἐκ τῶν ἀγνοηθέντων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς Ἕλ- 10
ληνας καὶ παύσῃ τῆς μανίας τῆς νῦν αὐτοῖς ἐνεστηκυίας· ἅπερ καὶ σοὶ συμβεβουλευκότες τυγχάνομεν.

89 (λζ.) Περὶ μὲν οὖν τούτων οὐδεὶς ἂν ἀντειπεῖν τῶν εὖ φρονούντων τολμήσειεν, οἶμαι δὲ τῶν μὲν ἄλ-

λων εἴ τισι δόξειε περὶ τῆς στρατείας τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν
συμβουλεύειν, ἐπὶ ταύτην ἂν ἐπιπεσεῖν τὴν παράκλη-
σιν, λέγοντας, ὡς ὅσοι περ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸν βα- b
σιλέα πολεμεῖν, ἅπασι συνέπεσεν ἐξ ἀδόξων μὲν γενέ-
σθαι λαμπροῖς, ἐκ πενήτων δὲ πλουσίοις, ἐκ ταπει-
90 νῶν δὲ πολλῆς χώρας καὶ πόλεων δεσπόταις. ἐγὼ δ'
οὐκ ἐκ τῶν τοιούτων μέλλω σε παρακαλεῖν ἀλλ' ἐκ
τῶν ἠτυχηκέναι δοξάντων, λέγω δ' ἐκ τῶν μετὰ Κύ-
ρου καὶ Κλεάρχου συστρατευσαμένων. ἐκείνους γὰρ
ὁμολογεῖται νικῆσαι μὲν μαχομένους ἅπασαν τὴν βα-
σιλέως δύναμιν τοσοῦτον, ὅσον περ ἂν εἰ ταῖς γυναι- c
ξὶν αὐτῶν συνέβαλον, ἤδη δ' ἐγκρατεῖς δοκοῦντας εἶ-
ναι τῶν πραγμάτων διὰ τὴν Κύρου προπέτειαν ἀτυ-
χῆσαι· περιχαρῆ γὰρ αὐτὸν ὄντα καὶ διώκοντα πολὺ
πρὸ τῶν ἄλλων, ἐν μέσοις γενόμενον τοῖς πολεμίοις
91 ἀποθανεῖν. ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης συμφορᾶς συμπε-
σούσης οὕτω σφόδρα κατεφρόνησεν ὁ βασιλεὺς τῆς
περὶ αὐτὸν δυνάμεως, ὥστε προκαλεσάμενος Κλέαρχον
καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς λόγον ἐλθεῖν, καὶ τού-
τοις μὲν ὑπισχνούμενος μεγάλας δωρεὰς δώσειν, τοῖς δ' d
ἄλλοις στρατιώταις ἐντελῆ τὸν μισθὸν ἀποδοὺς ἀπο-
πέμψειν, τοιαύταις ἐλπίσιν ὑπαγαγόμενος, καὶ πίστεις
δοὺς τῶν ἐκεῖ νομιζομένων τὰς μεγίστας, συλλαβὼν
αὐτοὺς ἀπέκτεινε, καὶ μᾶλλον εἵλετο περὶ τοὺς θεοὺς
ἐξαμαρτεῖν ἢ τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐρήμοις οὖσι
92 συμβαλεῖν. (λη'.) Ὥστε τίς ἂν γένοιτο παράκλησις
ταύτης καλλίων καὶ πιστοτέρα; φαίνονται γὰρ κἀκεῖ-
νοι κρατήσαντες ἂν τῶν βασιλέως πραγμάτων, εἰ μὴ e
διὰ Κῦρον. σοὶ δὲ τήν τ' ἀτυχίαν τὴν τότε γεγενημένην
οὐ χαλεπὸν φυλάξασθαι, τοῦ τε στρατοπέδου τοῦ κρα-
τήσαντος τὴν ἐκείνου δύναμιν ῥᾴδιον πολὺ κρεῖττον
κατασκευάσασθαι. καίτοι τούτων ἀμφοτέρων ὑπαρ-

ξάντων πῶς οὐ χρὴ θαρρεῖν ποιούμενον τὴν στρατείαν ταύτην;

93 (λθ΄.) Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με βούλεσθαι λαθεῖν, 10
ὅτι τούτων ἔνια πέφρακα τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ
πρότερον. ἐπιστὰς γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς διανοίας εἱλόμην μὴ πονεῖν γλιχόμενος τὰ δεδηλωμένα καλῶς ἑτέρως εἰπεῖν· καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐπίδειξιν ἐποιούμην, ἐπει-
94 ρώμην ἂν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα διαφεύγειν, σοὶ δὲ συμβουλεύων μωρὸς ἂν ἦν, εἰ περὶ τὴν λέξιν πλείω χρόνον διέτριβον ἢ περὶ τὰς πράξεις, ἔτι δ᾽ εἰ τοὺς ἄλλους
ὁρῶν τοῖς ἐμοῖς χρωμένους αὐτὸς μόνος ἀπειχόμην b
τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ πρότερον εἰρημένων. τοῖς μὲν οὖν οἰκείοις τυχὸν ἂν χρησαίμην, ἢν σφόδρα κατεπείγῃ καὶ πρέπῃ, τῶν δ᾽ ἀλλοτρίων οὐδὲν ἂν προσδεξαίμην, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ.

95 (μ΄.) Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως· δοκεῖ δέ μοι μετὰ ταῦτα περὶ τῆς παρασκευῆς διαλεκτέον εἶναι τῆς τε σοὶ γενησομένης καὶ τῆς ἐκείνοις ὑπαρξάσης. τὸ μὲν τοίνυν μέγιστον, σὺ μὲν τοὺς Ἕλληνας εὔνους ἕξεις, ἤν- c
περ ἐθελήσῃς ἐμμεῖναι τοῖς περὶ τούτων εἰρημένοις, ἐκεῖνοι δὲ διὰ τὰς δεκαρχίας τὰς ἐπὶ Λακεδαιμονίων ὡς οἷόν τε δυσμενεστάτους [εἶχον]. ἡγοῦντο γὰρ Κύρου μὲν καὶ Κλεάρχου κατορθωσάντων μᾶλλον ἔτι δουλεύσειν, βασιλέως δὲ κρατήσαντος ἀπαλλαγήσεσθαι τῶν κακῶν τῶν παρόντων· ὅπερ καὶ συνέπεσεν
96 αὐτοῖς. καὶ μὴν καὶ στρατιώτας σὺ μὲν ἐξ ἑτοίμου λήψει τοσούτους, ὅσους ἂν βουληθῇς· οὕτω γὰρ ἔχει τὰ d
τῆς Ἑλλάδος ὥστε ῥᾷον εἶναι συστῆσαι στρατόπεδον μεῖζον καὶ κρεῖττον ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ τῶν πολιτευομένων· ἐν ἐκείνοις δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἦν ξενικὸν οὐδέν, ὥστ᾽ ἀναγκαζόμενοι ξενολογεῖν ἐκ τῶν πόλεων πλέον ἀνήλισκον εἰς τὰς διδομένας τοῖς συλ-

λέγουσι δωρεὰς ἢ τὴν εἰς τοὺς στρατιώτας μισθοφο-
97 ράν. καὶ μὴν εἰ βουληθεῖμεν ἐξετάσαι καὶ παραβαλεῖν
σέ τε τὸν νῦν ἡγησόμενον τῆς στρατείας καὶ βουλευ- e
σόμενον περὶ ἁπάντων καὶ Κλέαρχον τὸν ἐπιστατή-
σαντα τῶν τότε πραγμάτων, εὑρήσομεν ἐκεῖνον μὲν
οὐδεμιᾶς πώποτε δυνάμεως πρότερον οὔτε ναυτικῆς
οὔτε πεζῆς καταστάντα κύριον ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτυχίας τῆς
συμβάσης αὐτῷ περὶ τὴν ἤπειρον ὀνομαστὸν γενόμε-
98 νον, σὲ δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος διαπε- 102
πραγμένον, περὶ ὧν εἰ μὲν πρὸς ἑτέρους τοὺς λόγους
ἐποιούμην, καλῶς ἂν εἶχε διελθεῖν, πρὸς σὲ δὲ διαλε-
γόμενος, εἰ τὰς σὰς πράξεις σοι διεξιοίην, δικαίως ἂν
ἀνόητος ἅμα καὶ περίεργος εἶναι δοκοίην.

99 (μα'.) Ἄξιον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν βασιλέων ἀμ-
φοτέρων, ἐφ' ὃν σοί τε συμβουλεύω στρατεύειν καὶ
πρὸς ὃν Κλέαρχος ἐπολέμησεν, ἵν' ἑκατέρου καὶ τὴν
γνώμην καὶ τὴν δύναμιν εἰδῇς. ὁ μὲν τοίνυν τούτου b
πατὴρ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ πάλιν τὴν Λακε-
δαιμονίων κατεπολέμησεν, οὗτος δ' οὐδενὸς πώποτε
τῶν στρατευμάτων τῶν τὴν χώραν αὐτοῦ λυμαινομέ-
100 νων ἐπεκράτησεν. ἔπειθ' ὁ μὲν τὴν Ἀσίαν ἅπασαν
παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς συνθήκαις ἐξέλαβεν, οὗ-
τος δὲ τοσούτου δεῖ τῶν ἄλλων ἄρχειν, ὥστ' οὐδὲ τῶν
ἐκδοθεισῶν αὐτῷ πόλεων ἐγκρατής ἐστιν. ὥστ' οὐδεὶς
ὅστις οὐκ ἂν ἀπορήσειε, πότερα χρὴ νομίζειν τοῦτον c
αὐτῶν ἀφεστάναι δι' ἀνανδρίαν ἢ 'κείνας ὑπερεωρα-
κέναι καὶ καταπεφρονηκέναι τῆς βαρβαρικῆς δυνα-
στείας.

101 (μβ'.) Τὰ τοίνυν περὶ τὴν χώραν ὡς διάκειται,
τίς οὐκ ἂν ἀκούσας παροξυνθείη πολεμεῖν πρὸς αὐ-
τόν; Αἴγυπτος γὰρ ἀφειστήκει μὲν καὶ κατ' ἐκεῖνον
τὸν χρόνον, οὐ μὴν ἀλλ' ἐφοβοῦντο, μή ποτε βασι-

λεὺς αὐτὸς ποιησάμενος στρατείαν κρατήσειε καὶ τῆς
διὰ τὸν ποταμὸν δυσχωρίας καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς d
ἁπάσης· νῦν δ' οὗτος ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ δέους
τούτου. συμπαρασκευασάμενος γὰρ δύναμιν, ὅσην
οἷός τ' ἦν πλείστην, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀπῆλ-
θεν ἐκεῖθεν οὐ μόνον ἡττηθεὶς ἀλλὰ καὶ καταγελα-
σθεὶς καὶ δόξας οὔτε βασιλεύειν οὔτε στρατηγεῖν ἄξιος
102 εἶναι. τὰ τοίνυν περὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην καὶ Κιλι-
κίαν καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἐχρῶντο τῷ ναυτι-
κῷ, τότε μὲν ἦν βασιλέως, νῦν δὲ τὰ μὲν ἀφέστηκε, e
τὰ δ' ἐν πολέμῳ καὶ κακοῖς τοσούτοις ἐστὶν ὥστ' ἐκεί-
νῳ μὲν μηδὲν εἶναι τούτων τῶν ἐθνῶν χρήσιμον, σοὶ
δ' ἢν πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν βουληθῇς συμφόρως ἕξειν.
103 (μγ'.) Καὶ μὴν Ἰδριέα γε τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν
περὶ τὴν ἤπειρον προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς
βασιλέως πράγμασι τῶν πολεμούντων· ἢ πάντων γ'
ἂν εἴη σχετλιώτατος, εἰ μὴ βούλοιτο καταλελύσθαι 103
ταύτην τὴν ἀρχὴν, τὴν αἰκισαμένην μὲν τὸν ἀδελφὸν,
πολεμήσασαν δὲ πρὸς αὐτὸν, ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον
ἐπιβουλεύουσαν καὶ βουλομένην τοῦ τε σώματος αὐ-
τοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἁπάντων γενέσθαι κυρίαν.
104 ὑπὲρ ὧν δεδιὼς νῦν μὲν ἀναγκάζεται θεραπεύειν αὐ-
τὸν καὶ χρήματα πολλὰ καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν
ἀναπέμπειν· εἰ δὲ σὺ διαβαίης εἰς τὴν ἤπειρον, ἐκεῖ- b
νός τ' ἂν ἄσμενος ἴδοι βοηθὸν ἥκειν αὐτῷ σε νομίζων,
τῶν τ' ἄλλων σατραπῶν πολλοὺς ἀποστήσεις, ἢν
ὑπόσχῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς καὶ τοὔνομα τοῦτο δια-
σπείρῃς εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπερ εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰσπε-
σὸν καὶ τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν
κατέλυσεν.

105 (μδ'.) Ἔτι δ' ἂν πλείω λέγειν ἐπεχείρουν, ὃν τρό-
πον πολεμῶν τάχιστ' ἂν περιγένοιο τῆς τοῦ βασιλέως

δυνάμεως· νῦν δὲ φοβοῦμαι μή τινες ἐπιτιμήσωσιν c
ἡμῖν, εἰ μηδὲν πώποτε μεταχειρισάμενος τῶν στρατη-
γικῶν νῦν τολμῴην σοὶ παραινεῖν τῷ πλεῖστα καὶ μέ-
γιστα διαπεπραγμένῳ κατὰ πόλεμον. ὥστε περὶ μὲν
τούτων οὐδὲν οἶμαι δεῖν πλείω λέγειν. (με΄.) Περὶ δὲ
τῶν ἄλλων ἡγοῦμαι τόν τε πατέρα σου καὶ τὸν κτη-
σάμενον τὴν βασιλείαν καὶ τὸν τοῦ γένους ἀρχηγὸν,
εἰ τῷ μὲν εἴη θέμις, οἱ δὲ δύναμιν λάβοιεν, τῶν αὐ-
τῶν ἂν τούτων γενέσθαι συμβούλους, ὧνπερ ἐγώ. d
106 χρῶμαι δὲ τεκμηρίοις ἐξ ὧν διαπεπραγμένοι τυγχά-
νουσιν. ὅ τε γὰρ πατήρ σου πρὸς τὰς πόλεις ταύτας,
αἷς σοὶ παραινῶ προσέχειν τὸν νοῦν, πρὸς ἁπάσας οἰ-
κείως εἶχεν· ὅ τε κτησάμενος τὴν ἀρχὴν, μεῖζον φρο-
νήσας τῶν αὑτοῦ πολιτῶν καὶ μοναρχίας ἐπιθυμήσας,
οὐχ ὁμοίως ἐβουλεύσατο τοῖς πρὸς τὰς τοιαύτας φιλο-
107 τιμίας ὁρμωμένοις. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς αὑτῶν πόλεσι
στάσεις καὶ ταραχὰς καὶ σφαγὰς ἐμποιοῦντες ἐκτῶντο e
τὴν τιμὴν ταύτην, ὁ δὲ τὸν μὲν τόπον τὸν Ἑλληνικὸν
ὅλως εἴασε, τὴν δ' ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείαν κατασχεῖν
ἐπεθύμησεν· ἠπίστατο γὰρ τοὺς μὲν Ἕλληνας οὐκ εἰ-
θισμένους ὑπομένειν τὰς μοναρχίας, τοὺς δ' ἄλλους
οὐ δυναμένους ἄνευ τῆς τοιαύτης δυναστείας διοικεῖν 104
108 τὸν βίον τὸν σφέτερον αὐτῶν. καὶ γάρ τοι συνέβη διὰ
τὸ γνῶναι περὶ τούτων αὐτὸν ἰδίως καὶ τὴν βασιλείαν
γεγενῆσθαι πολὺ τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένην· μόνος
γὰρ τῶν Ἑλλήνων οὐχ ὁμοφύλου γένους ἄρχειν ἀξιώ-
σας μόνος καὶ διαφυγεῖν ἠδυνήθη τοὺς κινδύνους τοὺς
περὶ τὰς μοναρχίας γιγνομένους. τοὺς μὲν γὰρ ἐν τοῖς
Ἕλλησι τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους εὕροιμεν ἂν οὐ
μόνον αὐτοὺς διεφθαρμένους ἀλλὰ καὶ τὸ γένος αὐ- b
τῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον, ἐκεῖνον δ' αὐτόν τ' ἐν

*εὐδαιμονίᾳ τὸν βίον διάγοντα τῷ τε γένει καταλιπόντα
τὰς αὐτὰς τιμὰς, ὥσπερ αὐτὸς εἶχεν.*

109 (μς´.) *Περὶ τοίνυν Ἡρακλέους οἱ μὲν ἄλλοι τὴν
ἀνδρίαν ὑμνοῦντες αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄθλους ἀπαριθ-
μοῦντες διατελοῦσι, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν τῇ ψυχῇ
προσόντων ἀγαθῶν οὐδεὶς οὔτε τῶν ποιητῶν οὔτε τῶν
λογοποιῶν οὐδεμίαν φανήσεται μνείαν πεποιημένος.
ἐγὼ δ' ὁρῶ μὲν τόπον ἴδιον καὶ παντάπασιν ἀδιεξέρ-* c
*γαστον, οὐ μικρὸν οὐδὲ κενὸν, ἀλλὰ πολλῶν μὲν ἐπαί-
νων καὶ καλῶν πράξεων γέμοντα, ποθοῦντα δὲ τὸν*
110 *ἀξίως ἂν δυνηθέντα διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν· ἐφ' ὃν
εἰ μὲν νεώτερος ὢν ἐπέστην, ῥᾳδίως ἂν ἐπέδειξα τὸν
πρόγονον ὑμῶν καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ
τῇ δικαιοσύνῃ πλέον διενεγκόντα πάντων τῶν προ-
γεγενημένων ἢ τῇ ῥώμῃ τῇ τοῦ σώματος· νῦν δ' ἐπελ-
θὼν ἐπ' αὐτὸν καὶ κατιδὼν τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων* d
*εἰπεῖν, τήν τε δύναμιν τὴν παροῦσάν μοι κατεμεμψά-
μην καὶ τὸν λόγον ᾐσθόμην διπλάσιον ἂν γενόμενον
τοῦ νῦν ἀναγιγνωσκομένου. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἀπέ-
στην διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, μίαν δὲ πρᾶξιν ἐξ αὐτῶν
ἔλαβον, ἥπερ ἦν προσήκουσα μὲν καὶ πρέπουσα τοῖς
προειρημένοις, τὸν δὲ καιρὸν ἔχουσα μάλιστα σύμμε-
τρον τοῖς νῦν λεγομένοις.*

111 (μζ´.) *Ἐκεῖνος γὰρ ὁρῶν τὴν Ἑλλάδα πολέμων καὶ* e
*στάσεων καὶ πολλῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὖσαν,
παύσας ταῦτα καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας
ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγιγνομένοις, μεθ' ὧν χρὴ καὶ πρὸς
οὓς δεῖ τοὺς πολέμους ἐκφέρειν. ποιησάμενος γὰρ
στρατείαν ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε τότε μεγίστην δύνα-* 105
*μιν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, τοσοῦτον διήνεγκε τῇ στρα-
τηγίᾳ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὕστερον πολεμη-*
112 *σάντων, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως*

ἐν ἔτεσι δέκα μόλις αὐτὴν ἐξεπολιόρκησαν, ὁ δ' ἐν ἡμέραις ἐλάττοσιν ἢ τοσαύταις καὶ μετ' ὀλίγων στρατεύσας ῥᾳδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἷλεν. καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς βασιλέας τῶν ἐθνῶν τῶν ἐφ' ἑκατέρας τῆς ἠπείρου τὴν παραλίαν κατοικούντων ἅπαντας ἀπέ- b
κτεινεν· οὓς οὐδέποτ' ἂν διέφθειρεν, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησεν. ταῦτα δὲ πράξας τὰς στήλας τὰς Ἡρακλέους καλουμένας ἐποιήσατο, τρόπαιον μὲν τῶν βαρβάρων, μνημεῖον δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων, ὅρους δὲ τῆς Ἑλλήνων χώρας.

113 Τούτου δ' ἕνεκά σοι περὶ τούτων διῆλθον, ἵνα γνῷς, ὅτι σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας πράξεις, ἃς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί σου φαί- c
νονται καλλίστας προκρίναντες. (μη'.) Ἅπαντας μὲν οὖν χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας τὸν κράτιστον ὑποστησαμένους πειρᾶσθαι γίγνεσθαι τοιούτους, μάλιστα δὲ σοὶ προσήκει. τὸ γὰρ μὴ δεῖν ἀλλοτρίοις χρῆσθαι παραδείγμασιν ἀλλ' οἰκεῖον ὑπάρχειν, πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι καὶ φιλονικεῖν, ὅπως τῷ προ-
114 γόνῳ σαυτὸν ὅμοιον παρασκευάσεις; λέγω δ' οὐχ ὡς δυνησόμενον ἁπάσας σε μιμήσασθαι τὰς Ἡρακλέους d
πράξεις, οὐδὲ γὰρ ἂν τῶν θεῶν ἔνιοι δυνηθεῖεν· ἀλλὰ κατά γε τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν εὔνοιαν, ἣν εἶχεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, δύναι' ἂν ὁμοιωθῆναι τοῖς ἐκείνου βουλήμασιν. ἔστι δέ σοι πεισθέντι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις τυχεῖν δόξης οἵας ἂν
115 αὐτὸς βουληθῇς· ῥᾷον γάρ ἐστιν ἐκ τῶν παρόντων κτήσασθαι τὴν καλλίστην ἤπερ ἐξ ὧν παρέλαβες ἐπὶ τὴν νῦν ὑπάρχουσαν προελθεῖν. σκέψαι δ' ὅτι σε τυγχάνω παρακαλῶν, ἐξ ὧν ποιήσει τὰς στρατείας οὐ e
μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐφ' οὓς οὐ δίκαιόν ἐστιν, ἀλλὰ

μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τούτους, πρὸς οὓς προσήκει
τοὺς ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότας πολεμεῖν.

116 (μθ'.) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ διὰ παντός σε τοῦ 106
λόγου πειρῶμαι προτρέπειν ἐπί τε τὰς εὐεργεσίας τὰς
τῶν Ἑλλήνων καὶ πραότητα καὶ φιλανθρωπίαν· ὁρῶ
γὰρ τὰς μὲν χαλεπότητας λυπηρὰς οὔσας καὶ τοῖς ἔχουσι
καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι, τὰς δὲ πραότητας οὐ μόνον ἐπὶ
τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἁπάντων εὐδο-
117 κιμούσας, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν τῶν ἀγαθῶν
αἰτίους ἡμῖν ὄντας Ὀλυμπίους προσαγορευομένους,
τοὺς δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ ταῖς τιμωρίαις τεταγ-
μένους δυσχερεστέρας τὰς ἐπωνυμίας ἔχοντας, καὶ b
τῶν μὲν καὶ τοὺς ἰδιώτας καὶ τὰς πόλεις καὶ νεὼς καὶ
βωμοὺς ἱδρυμένους, τοὺς δ' οὔτ' ἐν ταῖς εὐχαῖς οὔτ'
ἐν ταῖς θυσίαις τιμωμένους, ἀλλ' ἀποπομπὰς αὐτῶν
118 ἡμᾶς ποιουμένους. ὧν ἐνθυμούμενον ἐθίζειν σαυτὸν
χρὴ καὶ μελετᾶν, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν τοιαύτην
ἅπαντες περὶ σοῦ τὴν γνώμην ἕξουσιν. χρὴ δὲ τοὺς
μείζονος δόξης τῶν ἄλλων ἐπιθυμοῦντας περιβάλλε- c
σθαι μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις, δυνατὰς μὲν, εὐχῇ
δ' ὁμοίας, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐτὰς, ὅπως ἂν οἱ
καιροὶ παραδιδῶσιν.

119 (ν'.) Ἐκ πολλῶν δ' ἂν κατανοήσειας, ὅτι δεῖ τοῦ-
τον τὸν τρόπον πράττειν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν Ἰάσονι
συμβάντων. ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον οἷον σὺ κατ-
εργασάμενος μεγίστης δόξης ἔτυχεν, οὐκ ἐξ ὧν ἔπρα-
ξεν ἀλλ' ἐξ ὧν ἔφησεν· ἐποιεῖτο γὰρ τοὺς λόγους ὡς
εἰς τὴν ἤπειρον διαβησόμενος καὶ βασιλεῖ πολεμήσων. d
120 ὅπου δ' Ἰάσων λόγῳ μόνον χρησάμενος οὕτως αὑτὸν
ηὔξησεν, ποίαν τινὰ χρὴ προσδοκᾶν περὶ σοῦ γνώμην
αὐτοὺς ἕξειν, ἢν ἔργῳ ταῦτα πράξῃς, καὶ μάλιστα μὲν
πειραθῇς ὅλην τὴν βασιλείαν ἀνελεῖν, εἰ δὲ μή, χώραν

ὅτι πλείστην ἀφορίσασθαι καὶ διαλαβεῖν τὴν Ἀσίαν,
ὡς λέγουσί τινες, ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Σινώπης, πρὸς
δὲ τούτοις κτίσαι πόλεις ἐπὶ τούτῳ τῷ τόπῳ καὶ κατ-
οικίσαι τοὺς νῦν πλανωμένους δι᾽ ἔνδειαν τῶν καθ᾽ e
121 ἡμέραν καὶ λυμαινομένους οἷς ἂν ἐντύχωσιν. οὓς εἰ
μὴ παύσομεν ἀθροιζομένους βίον αὐτοῖς ἱκανὸν πο-
ρίσαντες, λήσουσιν ἡμᾶς τοσοῦτοι γενόμενοι τὸ πλῆ-
θος ὥστε μηδὲν ἧττον αὐτοὺς εἶναι φοβεροὺς τοῖς
Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις· ὧν οὐδεμίαν ποιούμεθα 107
πρόνοιαν, ἀλλ᾽ ἀγνοοῦμεν κοινὸν φόβον καὶ κίνδυνον
122 ἅπασιν ἡμῖν αὐξανόμενον. ἔστιν οὖν ἀνδρὸς μέγα
φρονοῦντος καὶ φιλέλληνος καὶ πορρωτέρω τῶν ἄλλων
τῇ διανοίᾳ καθορῶντος, ἀποχρησάμενον τοῖς τοιούτοις
πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ χώραν ἀποτεμόμενον το-
σαύτην, ὅσην ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν, ἀπαλλάξαι
τε τοὺς ξενιτευομένους τῶν κακῶν ὧν αὐτοί τ᾽ ἔχουσι
καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχουσι, καὶ πόλεις ἐξ αὐτῶν συστῆ- b
σαι καὶ ταύταις ὁρίσαι τὴν Ἑλλάδα καὶ προβαλέσθαι
123 πρὸ ἁπάντων ἡμῶν. ταῦτα γὰρ πράξας οὐ μόνον ἐκεί-
νους εὐδαίμονας ποιήσεις ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς εἰς
ἀσφάλειαν καταστήσεις. ἢν δ᾽ οὖν τούτων διαμάρτῃς,
ἀλλ᾽ ἐκεῖνό γε ῥᾳδίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν
Ἀσίαν κατοικούσας ἐλευθερώσεις. ὅ τι δ᾽ ἂν τούτων
πρᾶξαι δυνηθῇς ἢ καὶ μόνον ἐπιχειρήσῃς, οὐκ ἔσθ᾽
ὅπως οὐ μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεις, καὶ δικαίως, c
ἤν περ αὐτός τ᾽ ἐπὶ ταῦθ᾽ ὁρμήσῃς καὶ τοὺς Ἕλληνας
124 προτρέψῃς. (να΄.) Ἐπεὶ νῦν γε τίς οὐκ ἂν εἰκότως τὰ
συμβεβηκότα θαυμάσειε καὶ καταφρονήσειεν ἡμῶν,
ὅπου παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις, οὓς ὑπειλήφαμεν μα-
λακοὺς εἶναι καὶ πολέμων ἀπείρους καὶ διεφθαρμένους
ὑπὸ τῆς τρυφῆς, ἄνδρες ἐγγεγόνασιν, οἳ τῆς Ἑλλάδος
ἄρχειν ἠξίωσαν, τῶν δ᾽ Ἑλλήνων οὐδεὶς τοσοῦτον πε- d

125 φρόνηκεν ὥστ' ἐπιχειρῆσαι τῆς Ἀσίας ἡμᾶς ποιῆσαι
κυρίους, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῶν ἀπολελειμμένοι τυγχά-
νομεν, ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ὤκνησαν οὐδὲ προϋπάρ-
ξαι τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἡμεῖς δ' οὐδ'
ὑπὲρ ὧν κακῶς ἐπάθομεν ἀμύνεσθαι τολμῶμεν αὐ-
τούς, ἀλλ' ὁμολογούντων ἐκείνων ἐν ἅπασι τοῖς πο-
λέμοις μήτε στρατιώτας ἔχειν μήτε στρατηγοὺς μήτ'
126 ἄλλο μηδὲν τῶν εἰς τοὺς κινδύνους χρησίμων ἀλλὰ
ταῦτα πάντα παρ' ἡμῶν μεταπεμπομένων, εἰς τοῦθ' e
ἥκομεν ἐπιθυμίας τοῦ κακῶς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιεῖν, ὥστ'
ἐξὸν ἡμῖν τἀκείνων ἀδεῶς ἔχειν, πρὸς ἡμᾶς τ' αὐτοὺς
περὶ μικρῶν πολεμοῦμεν καὶ τοὺς ἀφισταμένους τῆς
ἀρχῆς τῆς βασιλέως συγκαταστρεφόμεθα καὶ λελήθα-
μεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνίοτε μετὰ τῶν πατρικῶν ἐχθρῶν 108
τοὺς τῆς αὐτῆς συγγενείας μετέχοντας ἀπολλύναι ζη-
τοῦντες.

127 (νβ'.) Διὸ καὶ σοὶ νομίζω συμφέρειν οὕτως ἀνάν-
δρως διακειμένων τῶν ἄλλων προστῆναι τοῦ πολέμου
τοῦ πρὸς ἐκεῖνον. προσήκει δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς
ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκόσι καὶ τοῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ νόμοις
ἐνδεδεμένοις ἐκείνην τὴν πόλιν στέργειν, ἐν ᾗ τυγχά-
νουσι κατοικοῦντες, σὲ δ' ὥσπερ ἄφετον γεγενημένον
ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα πατρίδα νομίζειν, ὥσπερ ὁ γεννή- b
σας ὑμᾶς, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῆς ὁμοίως, ὥσπερ
ὑπὲρ ὧν μάλιστα σπουδάζεις.

128 (νγ'.) Ἴσως δ' ἄν τινες ἐπιτιμῆσαί μοι τολμήσειαν
τῶν οὐδὲν ἄλλο δυναμένων ἢ τοῦτο ποιεῖν, ὅτι σὲ
προειλόμην παρακαλεῖν ἐπί τε τὴν στρατείαν τὴν ἐπὶ
τοὺς βαρβάρους καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν τῶν Ἑλλήνων,
129 παραλιπὼν τὴν ἐμαυτοῦ πόλιν. (νδ'.) Ἐγὼ δ' εἰ μὲν
πρὸς ἄλλους τινὰς πρότερον ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι c
περὶ τούτων ἢ πρὸς τὴν πατρίδα τὴν αὑτοῦ τὴν τρὶς

τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερώσασαν, δὶς μὲν ἀπὸ τῶν βαρ-
βάρων, ἅπαξ δ' ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίων ἀρχῆς, ὡμο-
λόγουν ἂν πλημμελεῖν· νῦν δ' ἐκείνην μὲν φανήσομαι
πρώτην ἐπὶ ταῦτα προτρέπων ὡς ἠδυνάμην μετὰ
πλείστης σπουδῆς, αἰσθανόμενος δ' ἔλαττον αὐτὴν
φροντίζουσαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων ἢ τῶν ἐπὶ τοῦ
βήματος μαινομένων ἐκείνην μὲν εἴασα, τῆς δὲ πραγ- d
130 ματείας οὐκ ἀπέστην. διὸ δικαίως ἄν με πάντες ἐπαι-
νοῖεν, ὅτι τῇ δυνάμει ταύτῃ χρώμενος, ἣν ἔχων τυγ-
χάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον πολεμῶν μὲν
τοῖς βαρβάροις, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν ἐμοὶ
γνώμην ἐχόντων, προτρέπειν δ' ἐπιχειρῶν, οὓς ἂν
ἐλπίσω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀγα-
θόν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν
131 ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν. διόπερ καὶ νῦν πρὸς σὲ e
ποιοῦμαι τοὺς λόγους, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι τούτοις μὲν
ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πολλοὶ φθονήσουσι, τοῖς δ' αὐ-
τοῖς τούτοις ὑπὸ σοῦ πραττομένοις ἅπαντες συνησθή-
σονται. τῶν μὲν γὰρ εἰρημένων οὐδεὶς κεκοινώνηκε,
τῶν δ' ὠφελειῶν τῶν κατεργασθησομένων οὐκ ἔστιν
ὅστις οὐκ οἰήσεται μεθέξειν.
132 (νε'.) *Σκέψαι δ'* ὡς αἰσχρὸν περιορᾶν τὴν Ἀσίαν 109
ἄμεινον πράττουσαν τῆς Εὐρώπης καὶ τοὺς βαρβάρους
εὐπορωτέρους ὄντας τῶν Ἑλλήνων, ἔτι δὲ τοὺς μὲν
ἀπὸ Κύρου τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ὃν ἡ μήτηρ εἰς τὴν
ὁδὸν ἐξέβαλε, βασιλέας τοὺς μεγάλους [προσαγορευο-
μένους], τοὺς δ' ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκότας, ὃν ὁ γεν-
νήσας διὰ τὴν ἀρετὴν εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, ταπεινοτέ-
ροις ὀνόμασιν ἢ 'κείνους προσαγορευομένους. ὧν οὐ-
δὲν ἐατέον οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἀναστρεπτέον καὶ μετα- b
στατέον ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν.
133 (νϛ'.) *Εὖ δ' ἴσθι* μηδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρή-

σαυτά σε πείθειν, εἰ δυναστείαν μόνον καὶ πλοῦτον
ἑώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον· ἡγοῦμαι γὰρ τά γε
τοιαῦτα καὶ νῦν σοι πλείω τῶν ἱκανῶν ὑπάρχειν, καὶ
πολλὴν ἀπληστίαν ἔχειν, ὅστις προαιρεῖται κινδυνεύ-
ειν ὥστ' ἢ ταῦτα λαβεῖν ἢ στερηθῆναι τῆς ψυχῆς.
134 ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποβλέψας
ποιοῦμαι τοὺς λόγους ἀλλ' οἰόμενος ἐκ τούτων μεγί- e
στην σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθαι δόξαν. ἐνθυμοῦ
δ' ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν, κατὰ δὲ
τὴν εὐλογίαν καὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν φήμην καὶ
τὴν μνήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν ἀθα-
νασίας μεταλαμβάνομεν, ἧς ἄξιον ὀρεγομένους καθ'
135 ὅσον οἷοί τ' ἐσμὲν ὁτιοῦν πάσχειν. ἴδοις δ' ἂν καὶ τῶν
ἰδιωτῶν τοὺς ἐπιεικεστάτους ὑπὲρ ἄλλου μὲν οὐδενὸς
ἂν τὸ ζῆν ἀντικαταλλαξαμένους, ὑπὲρ δὲ τοῦ τυχεῖν d
καλῆς δόξης ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς πολέμοις ἐθέλοντας,
ὅλως δὲ τοὺς μὲν τιμῆς ἐπιθυμοῦντας ἀεὶ μείζονος ἧς
ἔχουσιν ὑπὸ πάντων ἐπαινουμένους, τοὺς δὲ πρὸς
ἄλλο τι τῶν ὄντων ἀπλήστως διακειμένους ἀκρατεστέ-
136 ρους καὶ φαυλοτέρους εἶναι δοκοῦντας. τὸ δὲ μέγιστον
τῶν εἰρημένων, ὅτι συμβαίνει τοῦ μὲν πλούτου καὶ
τῶν δυναστειῶν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς κυρίους γί- e
γνεσθαι, τῆς δ' εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τῶν
ἄλλων τῶν προειρημένων μηδένας ἄλλους καταλείπε-
σθαι κληρονόμους πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν γεγονότας.
ὥστ' ᾐσχυνόμην ἄν, εἰ μὴ τούτων ἕνεκα συνεβούλευον
καὶ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι ταύτην καὶ πολεμεῖν καὶ 110
κινδυνεύειν.

137 (νζ.) Οὕτω δ' ἄριστα βουλεύσει περὶ τούτων, ἢν
ὑπολάβῃς μὴ μόνον τὸν λόγον τοῦτόν σε παρακαλεῖν
ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους καὶ τὴν τῶν βαρβάρων ἀναν-
δρίαν καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους γενομένους καὶ δόξαν-

τας ἡμιθέους εἶναι διὰ τὴν στρατείαν τὴν ἐπ᾽ ἐκείνους,
μάλιστα δὲ πάντων τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ σὺ μὲν τυγχά-
νεις τοσαύτην δύναμιν κεκτημένος, ὅσην οὐδεὶς τῶν
τὴν Εὐρώπην κατοικησάντων, πρὸς ὃν δὲ πολεμήσεις, b
οὕτω σφόδρα μεμισημένος καὶ καταπεφρονημένος ὑφ᾽
ἁπάντων, ὡς οὐδεὶς πώποτε τῶν βασιλευσάντων.

138 (νη΄.) Πρὸ πολλοῦ δ᾽ ἂν ἐποιησάμην οἷόν τ᾽ εἶναι
συνεράσαι τοὺς λόγους ἅπαντας τοὺς ὑπ᾽ ἐμοῦ περὶ
τούτων εἰρημένους· μᾶλλον γὰρ ἂν ἄξιος οὗτος ἔδο-
ξεν εἶναι τῆς ὑποθέσεως. οὐ μὴν ἀλλὰ σέ γε χρὴ σκο-
πεῖν ἐξ ἁπάντων τὰ συντείνοντα καὶ προτρέποντα c
πρὸς τὸν πόλεμον τοῦτον· οὕτω γὰρ ἂν ἄριστα βου-
λεύσαιο περὶ αὐτῶν.

139 (νθ΄.) Οὐκ ἀγνοῶ δ᾽ ὅτι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων
τὴν βασιλέως δύναμιν ἄμαχον εἶναι νομίζουσιν· ὧν
ἄξιον θαυμάζειν, εἰ τὴν ὑπ᾽ ἀνθρώπου βαρβάρου καὶ
κακῶς τεθραμμένου καταστραφεῖσαν καὶ συναχθεῖσαν
ἐπὶ δουλείᾳ, ταύτην ὑπ᾽ ἀνδρὸς Ἕλληνος καὶ περὶ τοὺς
πολέμους πολλὴν ἐμπειρίαν ἔχοντος μὴ νομίζουσιν ἂν
ἐπ᾽ ἐλευθερίᾳ διαλυθῆναι, καὶ ταῦτ᾽ εἰδότες, ὅτι d
συστῆσαι μέν ἐστιν ἅπαντα χαλεπὸν, διαστῆσαι δὲ
ῥᾴδιον.

140 (ξ΄.) Ἐνθυμοῦ δ᾽ ὅτι μάλιστα τούτους τιμῶσιν
ἅπαντες καὶ θαυμάζουσιν, οἵτινες ἀμφότερα δύναν-
ται, καὶ πολιτεύεσθαι καὶ στρατηγεῖν. ὅταν οὖν ὁρᾷς
τοὺς ἐν μιᾷ πόλει ταύτην ἔχοντας τὴν φύσιν εὐδοκι-
μοῦντας, ποίους τινὰς χρὴ προσδοκᾶν τοὺς ἐπαίνους
ἔσεσθαι τοὺς περὶ σοῦ ῥηθησομένους, ὅταν φαίνῃ ταῖς
μὲν εὐεργεσίαις ἐν ἅπασι τοῖς Ἕλλησι πεπολιτευμένος, e
ταῖς δὲ στρατηγίαις τοὺς βαρβάρους κατεστραμμένος;
141 ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι ταῦτα πέρας ἕξειν· οὐδένα γὰρ
ἄλλον ποτὲ δυνήσεσθαι μείζω πρᾶξαι τούτων· οὔτε

γὰρ ἐν τοῖς Ἕλλησι γενήσεσθαι τηλικοῦτον ἔργον, 111
ὅσον ἐστὶ τὸ πάντας ἡμᾶς ἐκ τοσούτων πολέμων ἐπὶ
τὴν ὁμόνοιαν προαγαγεῖν, οὔτε τοῖς βαρβάροις εἰκός
ἐστι συστῆναι τηλικαύτην δύναμιν, ἢν τὴν νῦν ὑπάρ-
142 χουσαν καταλύσῃς. ὥστε τῶν μὲν ἐπιγιγνομένων οὐδ'
ἤν τις τῶν ἄλλων διενέγκῃ τὴν φύσιν, οὐδὲν ἕξει ποι-
ῆσαι τοιοῦτον. ἀλλὰ μὴν τῶν γε προγεγενημένων ἔχω
μὲν ὑπερβαλεῖν τὰς πράξεις τοῖς ἤδη διὰ σοῦ κατειρ- b
γασμένοις, οὐ γλίσχρως ἀλλ' ἀληθινῶς· ὅστις γὰρ
ἔθνη τοσαῦτα τυγχάνεις κατεστραμμένος, ὅσας οὐδεὶς
πώποτε τῶν ἄλλων πόλεις εἷλε, πῶς οὐκ ἂν πρὸς
ἕκαστον αὐτῶν ἀντιπαραβάλλων ῥᾳδίως ἂν ἐπέδειξα
143 μείζω σε κἀκείνων διαπεπραγμένον; ἀλλὰ γὰρ εἱλό-
μην ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ἰδέας δι' ἀμφότερα, διά
τε τοὺς οὐκ εὐκαίρως αὐτῇ χρωμένους καὶ διὰ τὸ μὴ
βούλεσθαι ταπεινοτέρους ποιεῖν τῶν νῦν ὄντων τοὺς c
ἡμιθέους εἶναι νομιζομένους.

144 (ξα'.) Ἐνθυμοῦ δ' ἵνα τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἴπω-
μεν, ὅτι τὸν Ταντάλου πλοῦτον καὶ τὴν Πέλοπος ἀρ-
χὴν καὶ τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν οὐδεὶς ἂν οὔτε λό-
γων εὑρετὴς οὔτε ποιητὴς ἐπαινέσειεν, ἀλλὰ μετά γε
τὴν Ἡρακλέους ὑπερβολὴν καὶ τὴν Θησέως ἀρετὴν
τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένους καὶ τοὺς ἐκείνοις
145 ὁμοίους γενομένους ἅπαντες ἂν εὐλογήσειαν. καίτοι
τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ τοὺς ἀρίστους αὐτῶν ἴσμεν d
ἐν μικροῖς πολιχνίοις καὶ νησυδρίοις τὰς ἀρχὰς κατα-
σχόντας. ἀλλ' ὅμως ἰσόθεον καὶ παρὰ πᾶσιν ὀνομα-
στὴν τὴν αὑτῶν δόξαν κατέλιπον· ἅπαντες γὰρ φι-
λοῦσιν οὐ τοὺς σφίσιν αὐτοῖς μεγίστην δυναστείαν
κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς τοῖς Ἕλλησι πλείστων ἀγαθῶν
αἰτίους γεγενημένους.

146 (ξβ'.) Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων αὐτοὺς ὄψει τὴν

γνώμην ταύτην ἔχοντας ἀλλ' ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ἐπεὶ
καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν οὐδεὶς ἂν ἐπαινέσειεν, οὔθ' ὅτι
τῆς θαλάττης ἦρξεν, οὔθ' ὅτι τοσοῦτον πλῆθος χρη- e
μάτων εἰσπράξασα τοὺς συμμάχους εἰς τὴν ἀκρόπολιν
ἀνήνεγκεν, ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅτι πολλῶν πόλεων ἐξου-
σίαν ἔλαβε τὰς μὲν ἀναστάτους ποιῆσαι, τὰς δ' αὐξῆ-
147 σαι, τὰς δ' ὅπως ἠβουλήθη διοικῆσαι· πάντα γὰρ
ταῦτα παρῆν αὐτῇ πράττειν· ἀλλ' ἐκ τούτων μὲν πολ- 112
λαὶ κατηγορίαι κατὰ ταύτης γεγόνασιν, ἐκ δὲ τῆς Μα-
ραθῶνι μάχης καὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ
μάλισθ' ὅτι τὴν αὑτῶν ἐξέλιπον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλή-
νων σωτηρίας, ἅπαντες ἐγκωμιάζουσιν. τὴν αὐτὴν δὲ
148 γνώμην καὶ περὶ Λακεδαιμονίων ἔχουσιν· καὶ γὰρ
ἐκείνων μᾶλλον ἄγανται τὴν ἧτταν τὴν ἐν Θερμοπύ-
λαις ἢ τὰς ἄλλας νίκας, καὶ τὸ τρόπαιον τὸ μὲν κατ'
ἐκείνων ὑπὸ τῶν βαρβάρων σταθὲν ἀγαπῶσι καὶ θεω- b
ροῦσι, τὰ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἄλλων οὐκ
ἐπαινοῦσιν ἀλλ' ἀηδῶς ὁρῶσιν· ἡγοῦνται γὰρ τὸ μὲν
ἀρετῆς εἶναι σημεῖον, τὰ δὲ πλεονεξίας.

149 (ξγ'.) Ταῦτ' οὖν ἐξετάσας ἅπαντα καὶ διελθὼν
πρὸς αὑτὸν, ἢν μέν τι τῶν εἰρημένων ᾖ μαλακώτερον
ἢ καταδεέστερον, αἰτιῶ τὴν ἡλικίαν τὴν ἐμὴν, ᾗ δι- c
καίως ἂν ἅπαντες συγγνώμην ἔχοιεν· ἢν δ' ὅμοια τοῖς
πρότερον διαδεδομένοις, νομίζειν αὐτὰ χρὴ μὴ τὸ γῆ-
ρας τοὐμὸν εὑρεῖν ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον ὑποβαλεῖν, οὐκ
ἐμοῦ φροντίζον ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος κηδόμενον, καὶ βου-
λόμενον ταύτην τε τῶν κακῶν ἀπαλλάξαι τῶν παρόν-
των καὶ σοὶ πολὺ μείζω περιθεῖναι δόξαν τῆς νῦν
150 ὑπαρχούσης. οἶμαι δέ σ' οὐκ ἀγνοεῖν, ὃν τρόπον οἱ
θεοὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικοῦσιν. οὐ γὰρ αὐτόχει- d
ρες οὔτε τῶν ἀγαθῶν οὔτε τῶν κακῶν γίγνονται τῶν
συμβαινόντων αὐτοῖς ἀλλ' ἑκάστοις τοιαύτην ἔννοιαν

ἐμποιοῦσιν, ὥστε δι' ἀλλήλων ἡμῖν ἑκάτερα παραγί-
151 *γνεσθαι τούτων. οἷον ἴσως καὶ νῦν τοὺς μὲν λόγους*
ἡμῖν ἀπένειμαν, ἐπὶ δὲ τὰς πράξεις σὲ τάττουσι, νο-
μίζοντες τούτων μὲν σὲ κάλλιστ' ἂν ἐπιστατῆσαι, τὸν
δὲ λόγον τὸν ἐμὸν ἥκιστ' ἂν ὀχληρὸν γενέσθαι τοῖς
ἀκούουσιν. ἡγοῦμαι δὲ καὶ τὰ πεπραγμένα πρότερον e
οὐκ ἄν ποτέ σοι γενέσθαι τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, εἰ
152 *μή τις θεῶν αὐτὰ συγκατώρθωσεν, οὐχ ἵνα τοῖς βαρ-*
βάροις μόνον τοῖς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦσι πολε-
μῶν διατελῇς, ἀλλ' ὅπως ἂν ἐν τούτοις γυμνασθεὶς 11
καὶ λαβὼν ἐμπειρίαν καὶ γνωσθεὶς οἷος εἶ, τούτων ἐπι-
θυμήσῃς ὧν ἐγὼ τυγχάνω συμβεβουλευκώς. αἰσχρὸν
οὖν ἐστι καλῶς τῆς τύχης ἡγουμένης ἀπολειφθῆναι
καὶ μὴ παρασχεῖν σαυτὸν, εἰς ὃ βούλεταί σε προα-
γαγεῖν.

153 (ξδ'.) *Νομίζω δὲ χρῆναί σε πάντας μὲν τιμᾶν τοὺς*
περὶ τῶν σοι πεπραγμένων ἀγαθόν τι λέγοντας, κάλ-
λιστα μέντοι νομίζειν ἐκείνους ἐγκωμιάζειν τοὺς μει-
ζόνων ἔργων ἢ τηλικούτων τὴν σὴν φύσιν ἀξιοῦντας, b
καὶ τοὺς μὴ μόνον ἐν τῷ παρόντι κεχαρισμένως διει-
λεγμένους, ἀλλ' οἵτινες ἂν τοὺς ἐπιγιγνομένους οὕτω
ποιήσωσι τὰς σὰς πράξεις θαυμάζειν ὡς οὐδενὸς ἄλ-
λου τῶν προγεγενημένων. πολλὰ δὲ βουλόμενος τοι-
αῦτα λέγειν οὐ δύναμαι· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν πλεο-
νάκις τοῦ δέοντος εἴρηκα.

154 (ξε'.) *Λοιπὸν οὖν ἐστι τὰ προειρημένα συναγα-*
γεῖν, ἵν' ὡς ἐν ἐλαχίστοις κατίδοις τὸ κεφάλαιον τῶν c
συμβεβουλευμένων. φημὶ γὰρ χρῆναί σε τοὺς μὲν Ἕλ-
ληνας εὐεργετεῖν, Μακεδόνων δὲ βασιλεύειν, τῶν δὲ
βαρβάρων ὡς πλείστων ἄρχειν. ἢν γὰρ ταῦτα πράτ-
τῃς, ἅπαντές σοι χάριν ἕξουσιν, οἱ μὲν Ἕλληνες ὑπὲρ
ὧν εὖ πάσχουσι, Μακεδόνες δ' ἢν βασιλικῶς ἀλλὰ μὴ

τυραννικῶς αὐτῶν ἐπιστατῇς, τὸ δὲ τῶν ἄλλων γένος, ἣν διὰ σὲ βαρβαρικῆς δεσποτείας ἀπαλλαγέντες Ἑλ- d ληνικῆς ἐπιμελείας τύχωσιν. ταῦθ' ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς καὶ ταῖς ἀκριβείαις, παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστιν· ὅτι μέντοι βελτίω τούτων καὶ μᾶλλον ἁρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσιν οὐδεὶς ἄν σοι συμβουλεύσειε, σαφῶς εἰδέναι νομίζω.

6.
ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ

(α'.) Ἴσως τινὲς ὑμῶν θαυμάζουσιν, ὅτι τὸν ἄλ- 116
λον χρόνον ἐμμεμενηκὼς τοῖς τῆς πόλεως νομίμοις, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος τῶν ἡλικιωτῶν, τοσαύτην πεποίημαι τὴν μεταβολήν, ὥστε περὶ ὧν ὀκνοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι λέγειν, περὶ τούτων νεώτερος ὢν παρε-
2 λήλυθα συμβουλεύσων. ἐγὼ δ' εἰ μέν τις τῶν εἰθισμένων ἐν ὑμῖν ἀγορεύειν ἀξίως ἦν τῆς πόλεως εἰρηκώς, πολλὴν ἂν ἡσυχίαν ἦγον· νῦν δ' ὁρῶν τοὺς μὲν συναγορεύοντας οἷς οἱ πολέμιοι προστάττουσι, τοὺς b
δ' οὐκ ἐρρωμένως ἐναντιουμένους, τοὺς δὲ παντάπασιν ἀποσεσιωπηκότας, ἀνέστην ἀποφανούμενος, ἃ γιγνώσκω περὶ τούτων, αἰσχρὸν νομίσας, εἰ τὴν ἰδίαν τοῦ βίου τάξιν διαφυλάττων περιόψομαι τὴν πόλιν
3 ἀνάξια ψηφισαμένην αὑτῆς. (β'.) Ἡγοῦμαι δ' εἰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων πρέπει τοὺς τηλικούτους σιωπᾶν, περί γε τοῦ πολεμεῖν ἢ μὴ προσήκειν τούτους μάλιστα συμβουλεύειν, οἵπερ καὶ τῶν κινδύνων πλεῖστον μέρος μεθέξουσιν, ἄλλως τε δὴ καὶ τοῦ γνῶναί τι τῶν δεόν- c

4 των ἐν κοινῷ καθεστῶτος ἡμῖν. εἰ μὲν γὰρ ἦν δε-
δειγμένον ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους περὶ ἁπάντων
εἰδέναι τὸ βέλτιστον, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ περὶ
ἑνὸς ὀρθῶς γιγνώσκειν, καλῶς ἂν εἶχεν ἀπείργειν
ἡμᾶς τοῦ συμβουλεύειν· ἐπειδὴ δ' οὐ τῷ πλήθει τῶν
ἐτῶν πρὸς τὸ φρονεῖν εὖ διαφέρομεν ἀλλήλων ἀλλὰ
τῇ φύσει καὶ ταῖς ἐπιμελείαις, πῶς οὐκ ἀμφοτέρων 117
χρὴ τῶν ἡλικιῶν πεῖραν λαμβάνειν, ἵν' ἐξ ἁπάντων
ὑμῖν ἐξῇ τῶν ῥηθέντων ἑλέσθαι τὰ συμφορώτατα;
5 θαυμάζω δ' ὅσοι τριήρων μὲν ἡγεῖσθαι καὶ στρατο-
πέδων ἄρχειν ἀξιοῦσιν ἡμᾶς, ὑπὲρ ὧν μὴ καλῶς βου-
λευσάμενοι πολλαῖς ἂν συμφοραῖς καὶ μεγίσταις τὴν
πόλιν περιβάλλοιμεν, εἰπεῖν δ' ἃ γιγνώσκομεν περὶ
ὧν ὑμεῖς μέλλετε κρίνειν οὐκ οἴονται δεῖν ἡμᾶς, ἐν
οἷς μὲν κατορθώσαντες ἅπαντας ὑμᾶς ὠφελήσομεν, b
διαμαρτόντες δὲ τῆς ὑμετέρας γνώμης αὐτοὶ μὲν ἴσως
φαυλότεροι δόξομεν εἶναι, τὸ δὲ κοινὸν οὐδὲν ἂν ζη-
μιώσαιμεν.

6 Οὐ μὴν ὡς ἐπιθυμῶν τοῦ λέγειν, οὐδ' ὡς ἄλλως
πως παρεσκευασμένος ζῆν ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον,
οὕτως εἴρηκα περὶ τούτων, ἀλλὰ βουλόμενος ὑμᾶς
προτρέψαι μηδεμίαν ἀποδοκιμάζειν τῶν ἡλικιῶν ἀλλ'
ἐν ἁπάσαις ζητεῖν, εἴ τίς τι δύναται περὶ τῶν παρόν- c
7 των πραγμάτων εἰπεῖν ἀγαθόν. (γ'.) Ὡς ἐξ οὗ τὴν
πόλιν οἰκοῦμεν, οὐδεὶς οὔτε κίνδυνος οὔτε πόλεμος
περὶ τοσούτων τὸ μέγεθος ἡμῖν γέγονε, περὶ ὅσων
νυνὶ βουλευσόμενοι συνεληλύθαμεν. πρότερον μὲν
γὰρ ὑπὲρ τοῦ τῶν ἄλλων ἄρχειν ἠγωνιζόμεθα, νῦν δ'
ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν αὐτοὶ τὸ προσταττόμενον· ὃ ση-
μεῖον ἐλευθερίας ἐστίν, ὑπὲρ ἧς οὐδὲν ὅ τι τῶν δει-
νῶν οὐχ ὑπομενετέον, οὐ μόνον ἡμῖν ἀλλὰ καὶ τοῖς d
ἄλλοις τοῖς μὴ λίαν ἀνάνδρως διακειμένοις ἀλλὰ καὶ

8 κατὰ μικρὸν ἀρετῆς ἀντιποιουμένοις. ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ
δεῖ τοὐμὸν ἴδιον εἰπεῖν, εἱλόμην ἂν ἀποθανεῖν ἤδη
μὴ ποιήσας τὸ προσταττόμενον μᾶλλον ἢ πολλαπλά-
σιον χρόνον ζῆν τοῦ τεταγμένου ψηφισάμενος, ἃ Θη-
βαῖοι κελεύουσιν· αἰσχυνοίμην γὰρ ἄν, εἰ γεγονὼς
μὲν ἀφ' Ἡρακλέους, τοῦ δὲ πατρὸς βασιλεύοντος, αὐ-
τὸς δ' ἐπίδοξος ὢν τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης, περι- e
ίδοιμι, καθ' ὅσον ἐστὶν ἐπ' ἐμοί, τὴν χώραν, ἣν ἡμῖν
οἱ πατέρες κατέλιπον, ταύτην τοὺς οἰκέτας τοὺς ἡμε-
9 τέρους ἔχοντας. ἀξιῶ δ' ὑμᾶς τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην
ἔχειν, ἐνθυμηθέντας, ὅτι μέχρι μὲν ταυτησὶ τῆς ἡμέ-
ρας δεδυστυχηκέναι δοκοῦμεν ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Θη-
βαίους, καὶ τοῖς μὲν σώμασι κρατηθῆναι διὰ τὸν οὐκ 118
ὀρθῶς ἡγησάμενον, τὰς δὲ ψυχὰς ἔτι καὶ νῦν ἀηττή-
10 τους ἔχειν, εἰ δὲ φοβηθέντες τοὺς ἐπιόντας κινδύνους
προησόμεθά τι τῶν ἡμετέρων αὐτῶν, βεβαιώσομεν
τὰς Θηβαίων ἀλαζονείας καὶ πολὺ σεμνότερον τρό-
παιον τοῦ περὶ Λεῦκτρα καὶ φανερώτερον στήσομεν
καθ' ἡμῶν αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ ἀτυχίας, τὸ δὲ τῆς ἡμε-
τέρας διανοίας ἔσται γεγενημένον. μηδεὶς οὖν ὑμᾶς
πείσῃ τοιαύταις αἰσχύναις τὴν πόλιν περιβαλεῖν. b
11 (δ'.) Καίτοι λίαν προθύμως οἱ σύμμαχοι συμβε-
βουλεύκασιν ὑμῖν, ὡς χρὴ Μεσσήνην ἀφέντας ποιή-
σασθαι τὴν εἰρήνην. οἷς ὑμεῖς δικαίως ἂν ὀργίζοισθε
πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀποστᾶσιν ἡμῶν. ἐκεῖνοι
μὲν γὰρ ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας τὰς αὑτῶν πό-
λεις ἀπώλεσαν, εἰς στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ πολιτείας
πονηρὰς ἐμβαλόντες, οὗτοι δ' ἡμᾶς ἥκουσι κακῶς
12 ποιήσοντες· τὴν γὰρ δόξαν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ c
πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσι κτησάμενοι
κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ὑμᾶς
ἀποβαλεῖν, ἧς οὔτ' ἀπρεπεστέραν τῇ Λακεδαίμονι συμ-

φορὰν οὔτε δεινοτέραν οὐδέποτ' ἂν εὑρεῖν ἠδυνήθη-
13 σαν. εἰς τοῦτο δ' ἥκουσι πλεονεξίας καὶ τοσαύτην
ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς
ἀξιώσαντες ὑπὲρ τῆς αὑτῶν πολεμεῖν, ὑπὲρ Μεσσή-
νης οὐκ οἴονται δεῖν κινδυνεύειν, ἀλλ' ἵν' αὐτοὶ τὴν
σφετέραν αὐτῶν ἀσφαλῶς καρπῶνται, πειρῶνται δι- d
δάσκειν ὑμᾶς, ὡς χρὴ τοῖς ἐχθροῖς τῆς ἡμετέρας πα-
ραχωρῆσαι, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπαπειλοῦσιν, ὡς
εἰ μὴ ταῦτα συγχωρήσομεν ποιησόμενοι τὴν εἰρήνην
14 κατὰ σφᾶς αὐτούς. ἐγὼ δ' οὐ τοσούτῳ χαλεπώτερον
ἡγοῦμαι τὸν κίνδυνον ἡμῖν ἔσεσθαι τὸν ἄνευ τούτων,
ὅσῳ καλλίω καὶ λαμπρότερον καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις ὀνομαστότερον· τὸ γὰρ μὴ δι' ἑτέρων ἀλλὰ δι'
ἡμῶν αὐτῶν πειρᾶσθαι σώζεσθαι καὶ περιγενέσθαι e
τῶν ἐχθρῶν ὁμολογούμενον τοῖς ἄλλοις τοῖς τῆς πό-
λεως ἔργοις ἐστίν.

15 Οὐδὲ πώποτε δὲ λόγους ἀγαπήσας, ἀλλ' ἀεὶ νο-
μίζων τοὺς περὶ τοῦτο διατρίβοντας ἀργοτέρους εἶναι 119
πρὸς τὰς πράξεις, νῦν οὐδὲν ἂν περὶ πλείονος ποιη-
σαίμην ἢ δυνηθῆναι περὶ τῶν προκειμένων ὡς βού-
λομαι διελθεῖν· ἐν γὰρ τῷ παρόντι διὰ τούτων ἐλπί-
ζω μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος ἂν γενέσθαι τῇ πόλει.
16 (ε'.) Πρῶτον μὲν οὖν οἶμαι δεῖν διαλεχθῆναι πρὸς
ὑμᾶς, ὃν τρόπον ἐκτησάμεθα Μεσσήνην, καὶ δι' ἃς
αἰτίας ἐν Πελοποννήσῳ κατῳκήσατε, Δωριεῖς τὸ πα-
λαιὸν ὄντες. διὰ τοῦτο δὲ προλήψομαι πορρωτέρωθεν,
ἵν' ἐπίστησθε, διότι ταύτην ὑμᾶς τὴν χώραν ἐπιχει- b
ροῦσιν ἀποστερεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐδὲν ἧττον ἢ τὴν ἄλλην
Λακεδαίμονα κέκτησθε δικαίως.

17 (ϛ'.) Ἐπειδὴ γὰρ Ἡρακλῆς μετήλλαξε τὸν βίον,
θεὸς ἐκ θνητοῦ γενόμενος, κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ παῖδες
αὐτοῦ διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν δύναμιν ἐν πολλοῖς πλά-

νοις καὶ κινδύνοις ἦσαν, τελευτήσαντος δ' Εὐρυσθέως
κατῴκησαν ἐν Δωριεῦσιν. ἐπὶ δὲ τρίτης γενεᾶς εἰς
Δελφοὺς ἀφίκοντο, χρήσασθαι τῷ μαντείῳ περί τινων
βουληθέντες. ὁ δὲ θεὸς περὶ μὲν ὧν ἐπηρώτησαν οὐκ c
ἀνεῖλεν, ἐκέλευσε δ' αὐτοὺς ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἰέναι
18 χώραν. σκοπούμενοι δὲ τὴν μαντείαν εὕρισκον Ἄργος
μὲν κατ' ἀγχιστείαν αὑτῶν γιγνόμενον, Εὐρυσθέως
γὰρ ἀποθανόντος μόνοι Περσειδῶν ἦσαν καταλελειμ-
μένοι, Λακεδαίμονα δὲ κατὰ δόσιν, ἐκβληθεὶς γὰρ
Τυνδάρεως ἐκ τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὴ Κάστωρ καὶ Πολυ-
δεύκης ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθησαν, κατάγοντος αὐ- d
τὸν Ἡρακλέους δίδωσιν αὐτῷ τὴν χώραν διά τε τὴν
εὐεργεσίαν ταύτην καὶ διὰ τὴν συγγένειαν τὴν πρὸς
19 τοὺς παῖδας, Μεσσήνην δὲ δοριάλωτον ληφθεῖσαν,
συληθεὶς γὰρ Ἡρακλῆς τὰς βοῦς τὰς ἐκ τῆς Ἐρυθείας
ὑπὸ Νηλέως καὶ τῶν παίδων πλὴν ὑπὸ Νέστορος, λα-
βὼν αὐτὴν αἰχμάλωτον τοὺς μὲν ἀδικήσαντας ἀπέ-
κτεινεν, Νέστορι δὲ παρακατατίθεται τὴν πόλιν, νο-
μίσας αὐτὸν εὖ φρονεῖν, ὅτι νεώτατος ὢν οὐ συνεξή- e
20 μαρτε τοῖς ἀδελφοῖς. (ζ.) Ὑπολαβόντες δ' οὕτως ἔχειν
τὴν μαντείαν καὶ τοὺς προγόνους τοὺς ὑμετέρους πα-
ραλαβόντες καὶ στρατόπεδον συστησάμενοι τὴν μὲν
ἰδίαν χώραν εἰς τὸ κοινὸν τοῖς συνακολουθοῦσιν ἔδο-
σαν, τὴν δὲ βασιλείαν ἐξαίρετον αὐτοὶ παρ' ἐκείνων 120
ἔλαβον· ἐπὶ δὲ τούτοις πίστεις ἀλλήλοις δόντες ἐποι-
21 οῦντο τὴν στρατείαν. τοὺς μὲν οὖν κινδύνους τοὺς ἐν
τῇ πορείᾳ γενομένους καὶ τὰς ἄλλας πράξεις τὰς οὐ-
δὲν πρὸς τὸ παρὸν φερούσας τί δεῖ λέγοντα διατρί-
βειν; πολέμῳ δὲ κρατήσαντες τοὺς ἐν τοῖς τόποις τοῖς
εἰρημένοις κατοικοῦντας τριχῇ διείλοντο τὰς βασι-
λείας. ὑμεῖς μὲν οὖν μέχρι ταυτησὶ τῆς ἡμέρας ἐμμέ-
νετε ταῖς συνθήκαις καὶ τοῖς ὅρκοις, οὓς ἐποιήσασθε b

22 πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους· διὸ καὶ τὸν
παρελθόντα χρόνον ἄμεινον τῶν ἄλλων ἐφέρεσθε, καὶ
τὸν ἐπιόντα προσδοκᾶν χρὴ τοιούτους ὄντας βέλτιον
ἢ νῦν πράξειν. Μεσσήνιοι δ' εἰς τοῦτ' ἀσεβείας ἦλ-
θον, ὥστ' ἐπιβουλεύσαντες ἀπέκτειναν Κρεσφόντην
τὸν οἰκιστὴν μὲν τῆς πόλεως, κύριον δὲ τῆς χώρας,
ἔκγονον δ' Ἡρακλέους, αὐτῶν δ' ἡγεμόνα γεγενημέ-
23 νον. διαφυγόντες δ' οἱ παῖδες αὐτοῦ τοὺς κινδύνους c
ἱκέται κατέστησαν ταυτησὶ τῆς πόλεως, ἀξιοῦντες βοη-
θεῖν τῷ τεθνεῶτι καὶ τὴν χώραν διδόντες ἡμῖν. ἐπε-
ρόμενοι δὲ τὸν θεὸν κἀκείνου προστάξαντος δέχε-
σθαι ταῦτα καὶ τιμωρεῖν τοῖς ἠδικημένοις ἐκπολιορ-
κήσαντες Μεσσηνίους οὕτως ἐκτήσασθε τὴν χώραν.
24 (η'.) Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρξάντων ἡμῖν
ἀκριβῶς μὲν οὐ διῆλθον, ὁ γὰρ παρὼν καιρὸς οὐκ ἐᾷ
μυθολογεῖν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦν συντομώτερον ἢ σα- d
φέστερον διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
διὰ τούτων οἶμαι πᾶσι φανερὸν εἶναι, διότι τὴν ὁμο-
λογουμένην ἡμετέραν εἶναι χώραν οὐδὲν διαφερόντως
κεκτημένοι τυγχάνομεν ἢ τὴν ἀμφισβητουμένην. ταύ-
την τε γὰρ οἰκοῦμεν ἐνδόντων μὲν Ἡρακλειδῶν, ἀνε-
λόντος δὲ τοῦ θεοῦ, πολέμῳ δὲ κρατήσαντες τοὺς
ἔχοντας· ἐκείνην τ' ἐλάβομεν παρὰ τῶν αὐτῶν καὶ τὸν
αὐτὸν τρόπον καὶ ταῖς μαντείαις χρησάμενοι ταῖς αὐ- e
25 ταῖς. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχομεν ὥστε μηδὲ περὶ ἑνὸς
ἀντιλέγειν, μηδ' ἂν αὐτὴν τὴν Σπάρτην ἐκλιπεῖν
προστάττωσιν ἡμῖν, περίεργόν ἐστιν ὑπὲρ Μεσσήνης
σπουδάζειν· εἰ δὲ μηδεὶς ἂν ὑμῶν ἀξιώσειε ζῆν ἀπο-
στερούμενος τῆς πατρίδος, προσήκει καὶ περὶ ἐκείνης
τὴν αὐτὴν ὑμᾶς γνώμην ἔχειν. τὰ γὰρ αὐτὰ δικαιώ- 121
ματα καὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους περὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν
ἔχομεν εἰπεῖν.

26 (θ'.) Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖν' ὑμᾶς λέληθεν, ὅτι τὰς
κτήσεις καὶ τὰς ἰδίας καὶ τὰς κοινάς, ἂν ἐπιγένηται
πολὺς χρόνος, κυρίας καὶ πατρῴας ἅπαντες εἶναι νο-
μίζουσιν. ἡμεῖς τοίνυν Μεσσήνην εἵλομεν πρὶν Πέρ-
σας λαβεῖν τὴν βασιλείαν καὶ κρατῆσαι τῆς ἠπείρου
καὶ πρὶν οἰκισθῆναί τινας τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνί- b
27 δων. καὶ τούτων ἡμῖν ὑπαρχόντων τῷ μὲν βαρβάρῳ
τὴν Ἀσίαν ὡς πατρῴαν οὖσαν ἀποδιδόασιν, ὃς οὔπω
διακόσι' ἔτη κατέσχηκε τὴν ἀρχήν, ἡμᾶς δὲ Μεσσήνην
ἀποστεροῦσιν, οἳ πλέον διπλάσιον χρόνον ἢ τοσοῦ-
τον τυγχάνομεν ἔχοντες αὐτήν· καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ
Πλαταιὰς ἐχθὲς καὶ πρώην ἀναστάτους πεποιήκασι,
ταύτην δὲ διὰ τετρακοσίων ἐτῶν μέλλουσι κατοικίζειν,
ἀμφότερα παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας πράτ- c
28 τοντες. καὶ εἰ μὲν τοὺς ὡς ἀληθῶς Μεσσηνίους κατῆ-
γον, ἠδίκουν μὲν ἄν, ὅμως δ' εὐλογωτέρως ἂν εἰς
ἡμᾶς ἐξημάρτανον· νῦν δὲ τοὺς Εἵλωτας ὁμόρους ἡμῖν
παρακατοικίζουσιν, ὥστε μὴ τοῦτ' εἶναι χαλεπώτερον,
εἰ τῆς χώρας στερησόμεθα παρὰ τὸ δίκαιον, ἀλλ' εἰ
τοὺς δούλους τοὺς ἡμετέρους ὀψόμεθα κυρίους αὐτῆς
ὄντας.
29 (ι'.) Ἔτι τοίνυν ἐκ τῶν ἐχομένων γνώσεσθε σα- d
φέστερον, ὅτι καὶ νῦν δεινὰ πάσχομεν καὶ τότε Μεσ-
σήνην εἴχομεν δικαίως. πολλῶν γὰρ κινδύνων ἡμῖν
γεγενημένων ἤδη ποτὲ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην ἠναγ-
κάσθημεν πολὺ χεῖρον πράττοντες τῶν πολεμίων·
ἀλλ' ὅμως ἐν τοιούτοις καιροῖς γιγνομένων τῶν συν-
30 θηκῶν, ἐν οἷς οὐχ οἷόν τ' ἦν πλεονεκτεῖν, περὶ μὲν
ἄλλων τινῶν ἀμφισβητήσεις ἐγίγνοντο, περὶ δὲ Μεσ-
σήνης οὔτε βασιλεὺς οὔθ' ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις e
οὐδὲ πώποθ' ἡμῖν ἐνεκάλεσεν ὡς ἀδίκως κεκτημένοις
αὐτήν. καίτοι πῶς ἂν περὶ τοῦ δικαίου κρίσιν ἀκρι-

*βεστέραν ταύτης εὕροιμεν τῆς ὑπὸ μὲν τῶν ἐχθρῶν
ἐγνωσμένης, ἐν δὲ ταῖς ἡμετέραις δυσπραξίαις γεγε-
νημένης;*
31 (ια΄.) *Τὸ τοίνυν μαντεῖον, ὃ πάντες ἂν ὁμολο-* 122
*γήσειαν ἀρχαιότατον εἶναι καὶ κοινότατον καὶ πιστό-
τατον, οὐ μόνον ἔγνω τόθ' ἡμετέραν εἶναι Μεσσήνην,
ὅτε διδόντων ἡμῖν αὐτὴν τῶν Κρεσφόντου παίδων
προσέταξε δέχεσθαι τὴν δωρεὰν καὶ βοηθεῖν τοῖς ἠδι-
κημένοις, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολέμου μακροῦ γιγνομένου
πεμψάντων ἀμφοτέρων εἰς Δελφούς, κἀκείνων μὲν
σωτηρίαν αἰτούντων, ἡμῶν δ' ἐπερωτώντων, ὅτῳ
τρόπῳ τάχιστ' ἂν κρατήσαιμεν τῆς πόλεως, τοῖς μὲν
οὐδὲν ἀνεῖλεν ὡς οὐ δικαίαν ποιουμένοις τὴν αἴτησιν,* b
ἡμῖν δ' ἐδήλωσε καὶ θυσίας ἃς ἔδει ποιήσασθαι καὶ
32 *βοήθειαν παρ' ὧν μεταπέμψασθαι.* (ιβ΄.) *Καίτοι πῶς
ἄν τις μαρτυρίαν μείζω καὶ σαφεστέραν τούτων παρά-
σχοιτο; φαινόμεθα γὰρ πρῶτον μὲν παρὰ τῶν κυρίων
τὴν χώραν λαβόντες, οὐδὲν γὰρ κωλύει πάλιν διὰ βρα-
χέων περὶ αὐτῶν διελθεῖν, ἔπειτα κατὰ πόλεμον αὐ-
τὴν ἑλόντες, ὅνπερ τρόπον αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων* c
*περὶ ἐκείνους τοὺς χρόνους ᾠκίσθησαν· ἔτι δὲ τοὺς
ἠσεβηκότας εἰς τοὺς παῖδας τοὺς Ἡρακλέους ἐκβεβλη-
κότες, οἳ δικαίως ἂν ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης ὑπερ-
ωρίσθησαν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῷ πλήθει τοῦ χρό-
νου καὶ τῇ τῶν ἐχθρῶν κρίσει καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ μαν-*
33 *τείαις προσηκόντως ἔχοντες αὐτήν. ὧν ἓν ἕκαστον
ἱκανόν ἐστι διαλῦσαι τοὺς λόγους τῶν τολμώντων κα-
τηγορεῖν, ὡς ἢ νῦν διὰ πλεονεξίαν οὐ ποιούμεθα τὴν* d
*εἰρήνην, ἢ τότε τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμοῦντες ἐπολε-
μήσαμεν πρὸς Μεσσηνίους. περὶ μὲν οὖν τῆς κτήσεως
ἔνεστι μὲν ἴσως πλείω τούτων εἰπεῖν, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ ταῦθ' ἱκανῶς εἰρῆσθαι νομίζω.*

34 (ιγ'.) *Λέγουσι δ' οἱ συμβουλεύοντες ὑμῖν ποιεῖ-*
σθαι τὴν εἰρήνην, ὡς χρὴ τοὺς εὖ φρονοῦντας μὴ τὴν
αὐτὴν γνώμην ἔχειν περὶ τῶν πραγμάτων εὐτυχοῦν- e
τας καὶ δυστυχοῦντας, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἀεὶ βου-
λεύεσθαι καὶ ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν καὶ μὴ μεῖζον
φρονεῖν τῆς δυνάμεως, μηδὲ τὸ δίκαιον ἐν τοῖς τοιού-
35 *τοις καιροῖς ἀλλὰ τὸ συμφέρον ζητεῖν.* (ιδ'.) *Ἐγὼ δὲ*
περὶ μὲν τῶν ἄλλων ὁμολογῶ τούτοις, ὅπως δὲ χρὴ
τοῦ δικαίου ποιεῖσθαί τι προὐργιαίτερον, οὐδεὶς ἄν με
λέγων πείσειεν. ὁρῶ γὰρ καὶ τοὺς νόμους ἕνεκα τού- 123
του κειμένους καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς
ἐπὶ τούτῳ φιλοτιμουμένους καὶ τὰς εὖ πολιτευομένας
36 *πόλεις περὶ τούτου μάλιστα σπουδαζούσας. ἔτι δὲ τοὺς*
πολέμους τοὺς προγεγενημένους οὐ κατὰ τὰς δυνά-
μεις ἀλλὰ κατὰ τὸ δίκαιον τὸ τέλος ἅπαντας εἰληφό-
τας, ὅλως δὲ τὸν βίον τὸν τῶν ἀνθρώπων διὰ μὲν κα-
κίαν ἀπολλύμενον, δι' ἀρετὴν δὲ σωζόμενον, ὥστ'
οὐκ ἀθυμεῖν δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων κινδυνεύειν b
μέλλοντας ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς ὑβρίζοντας καὶ τοὺς
37 *τὰς εὐτυχίας μὴ μετρίως φέρειν ἐπισταμένους. ἔπειτα*
κἀκεῖνο χρὴ σκοπεῖν· νυνὶ γὰρ περὶ μὲν τοῦ δικαίου
πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχομεν, περὶ δὲ τοῦ συμ-
φέροντος ἀντιλέγομεν, δυοῖν δὲ προτεινομένοιν ἀγα-
θοῖν, καὶ τοῦ μὲν ὄντος προδήλου, τοῦ δ' ἀγνοουμέ-
νου, πῶς οὐκ ἂν ποιήσαιτε καταγέλαστον, εἰ τὸ μὲν
ὁμολογούμενον ἀποδοκιμάσαιτε, τὸ δ' ἀμφισβητού- c
μενον ἑλέσθαι δόξειεν ὑμῖν, ἄλλως τε καὶ τῆς αἱρέ-
38 *σεως τοσοῦτον διαφερούσης; ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐμοῖς*
λόγοις ἔνεστι μηδὲν μὲν προέσθαι τῶν ἡμετέρων αὐ-
τῶν μηδ' αἰσχύνῃ μηδεμιᾷ τὴν πόλιν περιβαλεῖν, ὑπὲρ
δὲ τῶν δικαίων κινδυνεύοντας ἐλπίζειν ἄμεινον ἀγω-
νιεῖσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐν δὲ τοῖς τούτων ἀφεστάναι

μὲν ἤδη Μεσσήνης, προεξαμαρτόντας δὲ τοῦτ' εἰς
ὑμᾶς αὐτοὺς σχεδὸν καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δι- d
καίου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν προσδοκᾶτε δια-
39 μαρτεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτό πω φανερόν ἐστιν, ὡς
ἂν ποιήσωμεν τὰ κελευόμενα, βεβαίως ἤδη τὴν εἰρή-
νην ἄξομεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἀγνοεῖν, ὅτι πάντες
εἰώθασι πρὸς μὲν τοὺς ἀμυνομένους περὶ τῶν δικαίων
διαλέγεσθαι, τοῖς δὲ λίαν ἑτοίμως ποιοῦσι τὸ προσ-
ταττόμενον ἀεὶ πλείω προσεπιβάλλειν οἷς ἂν ἐξ ἀρ-
χῆς διανοηθῶσιν, ὥστε συμβαίνειν βελτίονος εἰρήνης e
τυγχάνειν τοὺς πολεμικῶς διακειμένους τῶν ῥᾳδίως
τὰς ὁμολογίας ποιουμένων.

40 (ιε´.) Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ ταῦτα πολὺν χρόνον
διατρίβειν, ἁπάντων τῶν τοιούτων ἀφέμενος ἐπὶ τὸν
ἁπλούστατον ἤδη τρέψομαι τῶν λόγων. εἰ μὲν γὰρ 124
μηδένες πώποτε τῶν δυστυχησάντων ἀνέλαβον αὑτοὺς
μηδ' ἐπεκράτησαν τῶν ἐχθρῶν, οὐδ' ἡμᾶς εἰκὸς ἐλπί-
ζειν περιγενήσεσθαι πολεμοῦντας. εἰ δὲ πολλάκις γέ-
γονεν ὥστε καὶ τοὺς μείζω δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν
ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι καὶ τοὺς πολιορκοῦντας
ὑπὸ τῶν κατακεκλειμένων διαφθαρῆναι, τί θαυμα-
στὸν, εἰ καὶ τὰ νῦν καθεστῶτα λήψεταί τινα μετά-
στασιν;

41 (ιϛ´.) Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ἡμετέρας πόλεως οὐδὲν ἔχω b
τοιοῦτον εἰπεῖν· ἐν γὰρ τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις οὐδένες
πώποτε κρείττους ἡμῶν εἰς ταύτην τὴν χώραν εἰσ-
έβαλον· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πολλοῖς ἄν τις παραδείγ-
μασι χρήσαιτο, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς Ἀθη-
42 ναίων. τούτους γὰρ εὑρήσομεν ἐξ ὧν μὲν τοῖς ἄλλοις
προσέταττον, πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβληθέντας, ἐξ
ὧν δὲ τοὺς ὑβρίζοντας ἠμύναντο, παρὰ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις εὐδοκιμήσαντας. τοὺς μὲν οὖν παλαιοὺς κινδύ- c

νους εἰ διεξιοίην, οὓς ἐποιήσαντο πρὸς Ἀμαζόνας ἢ Θρᾷκας ἢ Πελοποννησίους τοὺς μετ' Εὐρυσθέως εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσβαλόντας, ἴσως ἀρχαῖα καὶ πόρρω τῶν νῦν παρόντων λέγειν ἂν δοκοίην· ἐν δὲ τῷ Περσικῷ πολέμῳ τίς οὐκ οἶδεν, ἐξ οἵων συμφορῶν εἰς
43 *ὅσην εὐδαιμονίαν κατέστησαν; μόνοι γὰρ τῶν ἔξω Πελοποννήσου κατοικούντων ὁρῶντες τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν ἀνυπόστατον οὖσαν οὐκ ἠξίωσαν βου-* d
λεύσασθαι περὶ τῶν προσταττομένων αὐτοῖς ἀλλ' εὐθὺς εἵλοντο περιιδεῖν ἀνάστατον τὴν πόλιν γεγενημένην μᾶλλον ἢ δουλεύουσαν. ἐκλιπόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ πατρίδα μὲν τὴν ἐλευθερίαν νομίσαντες, κοινωνήσαντες δὲ τῶν κινδύνων ἡμῖν, τοσαύτης μεταβολῆς ἔτυχον, ὥστ' ὀλίγας ἡμέρας στερηθέντες τῶν αὐτῶν πολὺν χρόνον τῶν ἄλλων δεσπόται κατέστησαν. e

44 (ιζ.) *Οὐ μόνον δ' ἐπὶ ταύτης ἄν τις τῆς πόλεως ἐπιδείξειε τὸ τολμᾶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ὡς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος καταστὰς εἰς πολιορκίαν ὑπὸ Καρχηδονίων, οὐδεμιᾶς αὐτῷ σωτηρίας ὑποφαινομένης, ἀλλὰ καὶ τῷ πολέμῳ κατεχόμενος καὶ τῶν πολιτῶν δυσκόλως πρὸς* 125
αὐτὸν διακειμένων, αὐτὸς μὲν ἐμέλλησεν ἐκπλεῖν, τῶν
45 *δὲ χρωμένων τινὸς τολμήσαντος εἰπεῖν, ὡς καλόν ἐστιν ἐντάφιον ἡ τυραννὶς, αἰσχυνθεὶς ἐφ' οἷς διενοήθη καὶ πάλιν ἐπιχειρήσας πολεμεῖν πολλὰς μὲν μυριάδας Καρχηδονίων διέφθειρεν, ἐγκρατεστέραν δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν τῶν πολιτῶν κατεστήσατο, πολὺ δὲ μείζω τὴν δύναμιν τὴν αὑτοῦ τῆς πρότερον ὑπαρχούσης ἐκτήσατο, τυραννῶν δὲ τὸν βίον διετέλεσε, καὶ* b
τὸν υἱὸν ἐν ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ δυναστείαις, ἐν αἷσπερ αὐτὸς ἦν, κατέλιπεν.

46 (ιη'.) *Παραπλήσια δὲ τούτοις Ἀμύντας ὁ Μακε-*

μὲν ἤδη Μεσσήνης, προεξαμαρτόντας δὲ τοῦτ' εἰς
ὑμᾶς αὐτοὺς σχεδὸν καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δι- d
καίου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν προσδοκᾶτε δια-
39 μαρτεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτό πω φανερόν ἐστιν, ὡς
ἂν ποιήσωμεν τὰ κελευόμενα, βεβαίως ἤδη τὴν εἰρή-
νην ἄξομεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἀγνοεῖν, ὅτι πάντες
εἰώθασι πρὸς μὲν τοὺς ἀμυνομένους περὶ τῶν δικαίων
διαλέγεσθαι, τοῖς δὲ λίαν ἑτοίμως ποιοῦσι τὸ πρόσ-
ταττόμενον ἀεὶ πλείω προσεπιβάλλειν οἷς ἂν ἐξ ἀρ-
χῆς διανοηθῶσιν, ὥστε συμβαίνειν βελτίονος εἰρήνης e
τυγχάνειν τοὺς πολεμικῶς διακειμένους τῶν ῥᾳδίως
τὰς ὁμολογίας ποιουμένων.

40 (ιε΄.) Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ ταῦτα πολὺν χρόνον
διατρίβειν, ἁπάντων τῶν τοιούτων ἀφέμενος ἐπὶ τὸν
ἁπλούστατον ἤδη τρέψομαι τῶν λόγων. εἰ μὲν γὰρ 124
μηδένες πώποτε τῶν δυστυχησάντων ἀνέλαβον αὑτοὺς
μηδ' ἐπεκράτησαν τῶν ἐχθρῶν, οὐδ' ἡμᾶς εἰκὸς ἐλπί-
ζειν περιγενήσεσθαι πολεμοῦντας. εἰ δὲ πολλάκις γέ-
γονεν ὥστε καὶ τοὺς μείζω δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν
ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι καὶ τοὺς πολιορκοῦντας
ὑπὸ τῶν κατακεκλειμένων διαφθαρῆναι, τί θαυμα-
στὸν, εἰ καὶ τὰ νῦν καθεστῶτα λήψεταί τινα μετά-
στασιν;

41 (ιϛ΄.) Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ἡμετέρας πόλεως οὐδὲν ἔχω b
τοιοῦτον εἰπεῖν· ἐν γὰρ τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις οὐδένες
πώποτε κρείττους ἡμῶν εἰς ταύτην τὴν χώραν εἰσ-
έβαλον· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πολλοῖς ἄν τις παραδείγ-
μασι χρήσαιτο, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς Ἀθη-
42 ναίων. τούτους γὰρ εὑρήσομεν ἐξ ὧν μὲν τοῖς ἄλλοις
προσέταττον, πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβληθέντας, ἐξ
ὧν δὲ τοὺς ὑβρίζοντας ἠμύναντο, παρὰ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις εὐδοκιμήσαντας. τοὺς μὲν οὖν παλαιοὺς κινδύ- c

νους εἰ διεξιοίην, οὓς ἐποιήσαντο πρὸς Ἀμαζόνας ἢ Θρᾷκας ἢ Πελοποννησίους τοὺς μετ' Εὐρυσθέως εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσβαλόντας, ἴσως ἀρχαῖα καὶ πόρρω τῶν νῦν παρόντων λέγειν ἂν δοκοίην· ἐν δὲ τῷ Περσικῷ πολέμῳ τίς οὐκ οἶδεν, ἐξ οἵων συμφορῶν εἰς
43 ὅσην εὐδαιμονίαν κατέστησαν; μόνοι γὰρ τῶν ἔξω Πελοποννήσου κατοικούντων ὁρῶντες τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν ἀνυπόστατον οὖσαν οὐκ ἠξίωσαν βου- d
λεύσασθαι περὶ τῶν προστattομένων αὐτοῖς ἀλλ' εὐθὺς εἵλοντο περιιδεῖν ἀνάστατον τὴν πόλιν γεγενημένην μᾶλλον ἢ δουλεύουσαν. ἐκλιπόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ πατρίδα μὲν τὴν ἐλευθερίαν νομίσαντες, κοινωνήσαντες δὲ τῶν κινδύνων ἡμῖν, τοσαύτης μεταβολῆς ἔτυχον, ὥστ' ὀλίγας ἡμέρας στερηθέντες τῶν αὐτῶν πολὺν χρόνον τῶν ἄλλων δεσπόται κατέστησαν. e

44 (ιζ΄.) Οὐ μόνον δ' ἐπὶ ταύτης ἄν τις τῆς πόλεως ἐπιδείξειε τὸ τολμᾶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ὡς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος καταστὰς εἰς πολιορκίαν ὑπὸ Καρχηδονίων, οὐδεμιᾶς αὐτῷ σωτηρίας ὑποφαινομένης, ἀλλὰ καὶ τῷ πολέμῳ κατεχόμενος καὶ τῶν πολιτῶν δυσκόλως πρὸς 125
αὐτὸν διακειμένων, αὐτὸς μὲν ἐμέλλησεν ἐκπλεῖν, τῶν
45 δὲ χρωμένων τινὸς τολμήσαντος εἰπεῖν, ὡς καλόν ἐστιν ἐντάφιον ἡ τυραννίς, αἰσχυνθεὶς ἐφ' οἷς διενοήθη καὶ πάλιν ἐπιχειρήσας πολεμεῖν πολλὰς μὲν μυριάδας Καρχηδονίων διέφθειρεν, ἐγκρατεστέραν δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν τῶν πολιτῶν κατεστήσατο, πολὺ δὲ μείζω τὴν δύναμιν τὴν αὑτοῦ τῆς πρότερον ὑπαρχούσης ἐκτήσατο, τυραννῶν δὲ τὸν βίον διετέλεσε, καὶ b
τὸν υἱὸν ἐν ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ δυναστείαις, ἐν αἷσπερ αὐτὸς ἦν, κατέλιπεν.

46 (ιη΄.) Παραπλήσια δὲ τούτοις Ἀμύντας ὁ Μακε-

δόνων βασιλεὺς ἔπραξεν. ἡττηθεὶς γὰρ ὑπὸ τῶν βαρ-
βάρων τῶν προσοικούντων μάχῃ καὶ πάσης Μακεδο-
νίας ἀποστερηθεὶς τὸ μὲν πρῶτον ἐκλιπεῖν τὴν χώραν
διενοήθη καὶ τὸ σῶμα διασώζειν, ἀκούσας δέ τινος
ἐπαινοῦντος τὸ πρὸς Διονύσιον ῥηθὲν καὶ μεταγνοὺς
ὥσπερ ἐκεῖνος χωρίον μικρὸν καταλαβὼν καὶ βοήθειαν c
ἐνθένδε μεταπεμψάμενος ἐντὸς μὲν τριῶν μηνῶν κατ-
έσχεν ἅπασαν Μακεδονίαν, τὸν δ᾽ ἐπίλοιπον χρόνον
βασιλεύων γήρᾳ τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

47 (ιθ΄.) Ἀπείποιμεν δ᾽ ἂν ἀκούοντές τε καὶ λέγον-
τες, εἰ πάσας τὰς τοιαύτας πράξεις ἐξετάζοιμεν, ἐπεὶ
καὶ τῶν περὶ Θήβας πραχθέντων εἰ μνησθεῖμεν, ἐπὶ
μὲν τοῖς γεγενημένοις ἂν λυπηθεῖμεν, περὶ δὲ τῶν
μελλόντων βελτίους ἐλπίδας ἂν λάβοιμεν. τολμησάν- d
των γὰρ αὐτῶν ὑπομεῖναι τὰς εἰσβολὰς καὶ τὰς ἀπει-
λὰς τὰς ἡμετέρας εἰς τοῦθ᾽ ἡ τύχη τὰ πράγματ᾽ αὐ-
τῶν περιέστησεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ὑφ᾽ ἡμῖν
ὄντες νῦν ἡμῖν προστάττειν ἀξιοῦσιν.

48 (κ΄.) Ὅστις οὖν ὁρῶν τοσαύτας μεταβολὰς γεγε-
νημένας ἐφ᾽ ἡμῶν οἴεται παύσεσθαι, λίαν ἀνόητός
ἐστιν· ἀλλὰ δεῖ καρτερεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσι καὶ θαρ-
ρεῖν περὶ τῶν μελλόντων, ἐπισταμένους, ὅτι τὰς τοι- e
αύτας συμφορὰς αἱ πόλεις ἐπανορθοῦνται πολιτείᾳ
χρηστῇ καὶ ταῖς περὶ τὸν πόλεμον ἐμπειρίαις. περὶ ὧν
οὐδεὶς ἂν τολμήσειεν ἀντειπεῖν, ὡς οὐ τὴν μὲν ἐμπει-
ρίαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχομεν, πολιτείαν δ᾽ οἵαν εἶ-
ναι χρὴ παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστίν. ὧν ὑπαρχόντων οὐκ 126
ἔστιν ὅπως οὐκ ἄμεινον πράξομεν τῶν μηδετέρου τού-
των πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποιημένων.

49 (κα΄.) Κατηγοροῦσι δέ τινες τοῦ πολέμου καὶ δι-
εξέρχονται τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, τεκμηρίοις ἄλλοις τε
πολλοῖς χρώμενοι καὶ μάλιστα τοῖς περὶ ἡμᾶς γεγενη-

μένοις, καὶ θαυμάζουσιν, εἴ τινες οὕτω χαλεπῷ καὶ
παραβόλῳ πράγματι πιστεύειν ἀξιοῦσιν. (κβ΄.) Ἐγὼ
δὲ πολλοὺς μὲν οἶδα διὰ τὸν πόλεμον μεγάλην εὐδαι- b
μονίαν κτησαμένους, πολλοὺς δὲ τῆς ὑπαρχούσης ἀπο-
50 στερηθέντας διὰ τὴν εἰρήνην· οὐδὲν γὰρ τῶν τοιού-
των ἐστὶν ἀποτόμως οὔτε κακὸν οὔτ᾽ ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ ὡς
ἂν χρήσηταί τις τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς, οὕ-
τως ἀνάγκη καὶ τὸ τέλος ἐκβαίνειν ἐξ αὐτῶν. χρὴ δὲ
τοὺς μὲν εὖ πράττοντας τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖν· ἐν
ταύτῃ γὰρ τῇ καταστάσει πλεῖστον ἄν τις χρόνον τὰ
παρόντα διαφυλάξειεν· τοὺς δὲ δυστυχοῦντας τῷ πο-
λέμῳ προσέχειν τὸν νοῦν· ἐκ γὰρ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς c
51 καινουργίας θᾶττον ἂν μεταβολῆς τύχοιεν. ὧν ἡμεῖς
δέδοικα μὴ τἀναντία πράττοντες φανῶμεν· ὅτε μὲν
γὰρ ἐξῆν ἡμῖν τρυφᾶν, πλείους τοὺς πολέμους ἐποι-
ούμεθα τοῦ δέοντος, ἐπειδὴ δ᾽ εἰς ἀνάγκην καθέστα-
μεν ὥστε κινδυνεύειν, ἡσυχίας ἐπιθυμοῦμεν καὶ περὶ
ἀσφαλείας βουλευόμεθα. καίτοι χρὴ τοὺς βουλομένους
ἐλευθέρους εἶναι τὰς μὲν ἐκ τῶν ἐπιταγμάτων συν- d
θήκας φεύγειν ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας, ποιεῖσθαι δὲ
τὰς διαλλαγὰς, ὅταν ἢ περιγένωνται τῶν ἐχθρῶν ἢ
τὴν δύναμιν τὴν αὑτῶν ἐξισώσωσι τῇ τῶν πολεμίων·
ὡς τοιαύτην ἕκαστοι τὴν εἰρήνην ἕξουσιν, οἵαν περ
ἂν τοῦ πολέμου ποιήσωνται τὴν κατάλυσιν.
52 (κγ΄.) Ὧν ἐνθυμουμένους χρὴ μὴ προπετῶς ὑμᾶς
αὑτοὺς ἐμβαλεῖν εἰς αἰσχρὰς ὁμολογίας, μηδὲ ῥαθυ-
μότερον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἢ τῶν ἄλλων φανῆναι βου-
λευομένους. ἀναμνήσθητε δὲ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὅτι e
τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰ πολιορκουμένῃ τινὶ τῶν
πόλεων τῶν συμμαχίδων εἷς μόνος Λακεδαιμονίων
βοηθήσειεν, ὑπὸ πάντων ἂν ὡμολογεῖτο παρὰ τοῦτον
γενέσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς. καὶ τοὺς μὲν πλείστους

τῶν τοιούτων ἀνδρῶν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἄν τις 127
ἀκούσειεν, τοὺς δ' ὀνομαστοτάτους ἔχω κἀγὼ διελθεῖν.
53 Πεδάριτος μὲν γὰρ εἰς Χίον εἰσπλεύσας τὴγ πόλιν αὐ-
τῶν διέσωσε· Βρασίδας δ' εἰς Ἀμφίπολιν εἰσελθών,
ὀλίγους τοὺς περὶ αὑτὸν τῶν πολιορκουμένων συν-
ταξάμενος, πολλοὺς ὄντας τοὺς πολιορκοῦντας ἐνί-
κησε μαχόμενος· Γύλιππος δὲ Συρακοσίοις βοηθήσας
οὐ μόνον ἐκείνους διέσωσεν ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν
τὴν κρατοῦσαν αὐτῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
54 ταν ἅπασαν αἰχμάλωτον ἔλαβεν. καίτοι πῶς οὐκ αἰ- b
σχρὸν τότε μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἱκανὸν εἶναι τὰς ἀλλο-
τρίας πόλεις διαφυλάττειν, νυνὶ δὲ πάντας μήτε δύ-
νασθαι μήτε πειρᾶσθαι τὴν ἡμετέραν αὐτῶν διασώ-
ζειν; καὶ τὴν μὲν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν μεστην πε-
ποιηκέναι τροπαίων ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολεμοῦντας,
ὑπὲρ δὲ τῆς πατρίδος οὕτω φανερῶς ὑβριζομένης μηδὲ
μίαν μάχην ἀξίαν λόγου φαίνεσθαι μεμαχημένους;
55 ἀλλ' ἑτέρας μὲν πόλεις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς τὰς c
ἐσχάτας ὑπομεῖναι πολιορκίας, αὐτοὺς δ' ἡμᾶς ὑπὲρ
τοῦ μηδὲν ἀναγκασθῆναι παρὰ τὸ δίκαιον ποιεῖν μηδὲ
μικρὰν οἴεσθαι δεῖν ὑπενεγκεῖν κακοπάθειαν, ἀλλὰ
ζεύγη μὲν ἵππων ἀδηφαγούντων ἔτι καὶ νῦν ὁρᾶσθαι
τρέφοντας, ὥσπερ δὲ τοὺς εἰς τὰς δεινοτάτας ἀνάγκας
ἀφιγμένους καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐνδεεῖς ὄντας οὕτω
56 ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην; (κδ΄.) Ὃ δὲ πάντων σχετλιώ- d
τατον, εἰ φιλοπονώτατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν Ἑλλήνων
ῥᾳθυμότερον τῶν ἄλλων βουλευσόμεθα περὶ τούτων.
τίνας γὰρ ἴσμεν, ὧν καὶ ποιήσασθαι μνείαν ἄξιόν ἐστιν,
οἵτινες ἅπαξ ἡττηθέντες καὶ μιᾶς εἰσβολῆς γενομένης
οὕτως ἀνάνδρως ὡμολόγησαν πάντα τὰ προστατττό-
μενα ποιήσειν; πῶς δ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πολὺν χρόνον
57 δυστυχοῦντες ἀνταρκέσειαν; τίς δ' οὐκ ἂν ἐπιτιμή- e

σειεν ἡμῖν, εἰ Μεσσηνίων ὑπὲρ ταύτης τῆς χώρας εἴ-
κοσιν ἔτη πολιορκηθέντων ἡμεῖς οὕτω ταχέως κατὰ
συνθήκας αὐτῆς ἀποσταίημεν καὶ μηδὲ τῶν προγό-
νων μνησθεῖμεν, ἀλλ' ἣν ἐκεῖνοι μετὰ πολλῶν πόνων
καὶ κινδύνων ἐκτήσαντο, ταύτην ἡμεῖς ὑπὸ λόγων 128
πεισθέντες ἀποβάλοιμεν;
58 (κε'.) Ὧν οὐδὲν ἔνιοι φροντίσαντες ἀλλὰ πάσας
τὰς αἰσχύνας ὑπεριδόντες τοιαῦτα συμβουλεύουσιν
ὑμῖν, ἐξ ὧν εἰς ὀνείδη τὴν πόλιν καταστήσουσιν. οὕτω
δὲ προθύμως ἐπάγουσιν ὑμᾶς πρὸς τὸ παραδοῦναι
Μεσσήνην, ὥστε καὶ διεξελθεῖν ἐτόλμησαν τήν τε τῆς
πόλεως ἀσθένειαν καὶ τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, καὶ
κελεύουσιν ἀποκρίνασθαι τοὺς ἐναντιουμένους αὐ- b
τοῖς, πόθεν βοήθειαν προσδοκῶντες ἥξειν διακελευό-
59 μεθα πολεμεῖν ὑμῖν. (κϛ'.) Ἐγὼ δὲ μεγίστην [μὲν]
ἡγοῦμαι συμμαχίαν εἶναι καὶ βεβαιοτάτην τὸ τὰ δί-
καια πράττειν, εἰκὸς γὰρ καὶ τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν
ἔσεσθαι μετὰ τούτων, εἴπερ χρὴ περὶ τῶν μελλόντων
τεκμαίρεσθαι τοῖς ἤδη γεγενημένοις, πρὸς δὲ ταύτῃ
τὸ καλῶς πολιτεύεσθαι καὶ σωφρόνως ζῆν καὶ μεχρὶ
θανάτου μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐθέλειν καὶ μηδὲν c
οὕτω δεινὸν νομίζειν ὡς τὸ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν
πολιτῶν· ἃ μᾶλλον ἡμῖν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις
60 ὑπάρχει. μεθ' ὧν ἐγὼ πολὺ ἂν ἥδιον πολεμοίην ἢ μετὰ
πολλῶν μυριάδων· οἶδα γὰρ καὶ τοὺς πρώτους ἡμῶν
εἰς ταύτην τὴν χώραν ἀφικομένους οὐ τῷ πλήθει τῶν
ἄλλων περιγενομένους ἀλλὰ ταῖς ἀρεταῖς ταῖς ὑπ' ἐμοῦ
προειρημέναις. ὥστ' οὐκ ἄξιον διὰ τοῦτο φοβεῖσθαι
τοὺς πολεμίους, ὅτι πολλοὶ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ
πολὺ μᾶλλον ἐπ' ἐκείνοις θαρρεῖν, ὅταν ὁρῶμεν ἡμᾶς d
μὲν αὐτοὺς οὕτως ἐνηνοχότας τὰς συμφοράς, ὡς οὐδέ-
61 νες ἄλλοι πώποτε, καὶ τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς ἐπιτη-

δεύμασιν ἐμμένοντας οἷς ἐξ ἀρχῆς κατεστησάμεθα, τοὺς δὲ μηδὲ τὰς εὐτυχίας φέρειν δυναμένους ἀλλὰ διατεταραγμένους, καὶ τοὺς μὲν τὰς συμμαχίδας πόλεις καταλαμβάνοντας, τοὺς δὲ τἀναντία τούτοις πράττοντας, ἄλλους δὲ περὶ χώρας τοῖς ὁμόροις ἀμφισβητοῦντας, τοὺς δὲ μᾶλλον ἀλλήλοις φθονοῦντας ἢ πρὸς ἡμᾶς
πολεμοῦντας. ὥστε θαυμάζω τῶν μείζω συμμαχίαν e
ζητούντων ὧν οἱ πολέμιοι τυγχάνουσιν ἐξαμαρτάνοντες.

62 (κζ΄.) Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν
εἰπεῖν, ἡγοῦμαι πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους 129
ἐπαμύνειν ἡμῖν. ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτον μὲν Ἀθηναίους, εἰ καὶ μὴ πάντα μεθ᾽ ἡμῶν εἰσίν, ἀλλ᾽ ὑπέρ γε τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὁτιοῦν ἂν ποιήσοντας· ἔπειτα τῶν ἄλλων πόλεων ἔστιν ἃς ὁμοίως ἂν ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων ὥσπερ περὶ τῶν αὑταῖς βου-
63 λευσομένας· ἔτι δὲ Διονύσιον τὸν τύραννον καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνάστας, καθ᾽ ὅσον ἕκαστοι δύνανται, προ-
θύμως ἂν ἡμῖν ἐπικουρήσοντας· πρὸς δὲ τούτοις καὶ b
τῶν Ἑλλήνων τοὺς ταῖς οὐσίαις προέχοντας καὶ ταῖς δόξαις πρωτεύοντας καὶ τῶν βελτίστων πραγμάτων ἐπιθυμοῦντας, εἰ καὶ μήπω συνεστήκασιν, ἀλλὰ ταῖς γ᾽ εὐνοίαις μεθ᾽ ἡμῶν ὄντας, ἐν οἷς περὶ τῶν μελλόντων εἰκότως ἂν μεγάλας ἐλπίδας ἔχοιμεν.

64 (κη΄.) Οἶμαι δὲ καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὸν δῆμον, ὃν οἰόμεθα μάλιστα πολεμεῖν ἡμῖν, ποθεῖν ἤδη τὴν ἡμετέραν ἐπιμέλειαν. οὐδὲν
γὰρ αὐτοῖς ἀποστᾶσι γέγονεν ὧν προσεδόκησαν, ἀλλ᾽ c
ἀντὶ μὲν τῆς ἐλευθερίας τοὐναντίον ἀποβέβηκεν· ἀπολέσαντες γὰρ αὑτῶν τοὺς βελτίστους ἐπὶ τοῖς χειρίστοις τῶν πολιτῶν γεγόνασιν, ἀντὶ δὲ τῆς αὐτονομίας εἰς

65 πολλὰς καὶ δεινὰς ἀνομίας ἐμπεπτώκασιν, εἰθισμένοι
δὲ τὸν ἄλλον χρόνον μεθ' ἡμῶν ἐφ' ἑτέρους ἰέναι, νῦν
τοὺς ἄλλους ὁρῶσιν ἐφ' αὑτοὺς στρατευομένους, καὶ
τὰς στάσεις, ἃς ἐπυνθάνοντο πρότερον παρ' ἑτέροις d
οὔσας, νῦν παρ' αὑτοῖς ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην τὴν
ἡμέραν γιγνομένας. οὕτω δ' ὡμαλισμένοι ταῖς συμ-
φοραῖς εἰσὶν ὥστε μηδένα διαγνῶναι δύνασθαι τοὺς
66 κάκιστα πράττοντας αὐτῶν· οὐδεμία γάρ ἐστι τῶν
πόλεων ἀκέραιος, οὐδ' ἥτις οὐχ ὁμόρους ἔχει τοὺς
κακῶς ποιήσοντας, ὥστε τετμῆσθαι μὲν τὰς χώρας,
πεπορθῆσθαι δὲ τὰς πόλεις, ἀναστάτους δὲ γεγενῆ-
σθαι τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους, ἀνεστράφθαι δὲ τὰς e
πολιτείας καὶ καταλελύσθαι τοὺς νόμους, μεθ' ὧν
67 οἰκοῦντες εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν. οὕτω
δ' ἀπίστως τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς καὶ δυσμενῶς ἔχου-
σιν, ὥστε μᾶλλον τοὺς πολίτας ἢ τοὺς πολεμίους δε-
δίασιν· ἀντὶ δὲ τῆς ἐφ' ἡμῶν ὁμονοίας καὶ τῆς παρ'
ἀλλήλων εὐπορίας εἰς τοσαύτην ἀμιξίαν ἐληλύθασιν, 130
ὥσθ' οἱ μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας ἥδιον ἂν εἰς τὴν
θάλατταν τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἐκβάλοιεν ἢ τοῖς δεομέ-
νοις ἐπαρκέσειαν, οἱ δὲ καταδεέστερον πράττοντες οὐδ'
ἂν εὑρεῖν δέξαιντο μᾶλλον ἢ τὰ τῶν ἐχόντων ἀφελέ-
68 σθαι· καταλύσαντες δὲ τὰς θυσίας ἐπὶ τῶν βωμῶν
σφάττουσιν ἀλλήλους· πλείους δὲ φεύγουσι νῦν ἐκ
μιᾶς πόλεως ἢ πρότερον ἐξ ἁπάσης τῆς Πελοποννή-
σου. καὶ τοσούτων ἀπηριθμημένων κακῶν πολὺ πλείω b
τὰ παραλελειμμένα τῶν εἰρημένων ἐστίν· οὐδὲν γὰρ
ὅ τι τῶν δεινῶν ἢ χαλεπῶν οὐκ ἐνταῦθα συνδεδρά-
69 μηκεν. ὧν οἱ μὲν ἤδη μεστοὶ τυγχάνουσιν ὄντες, οἱ δὲ
διὰ ταχέων ἐμπλησθήσονται, καὶ ζητήσουσί τινα τῶν
παρόντων πραγμάτων εὑρεῖν ἀπαλλαγήν. μὴ γὰρ
οἴεσθ' αὐτοὺς μενεῖν ἐπὶ τούτοις· οἵτινες γὰρ εὖ

πράττοντες ἀπεῖπον, πῶς ἂν οὗτοι κακοπαθοῦντες
πολὺν χρόνον καρτερήσειαν; ὥστ' οὐ μόνον ἢν μαχό- c
μενοι νικήσωμεν, ἀλλὰ κἂν ἡσυχίαν ἔχοντες περιμεί-
νωμεν, ὄψεσθ' αὐτοὺς μεταβαλλομένους καὶ τὴν ἡμε-
τέραν συμμαχίαν σωτηρίαν αὐτῶν εἶναι νομίζοντας.
τὰς μὲν οὖν ἐλπίδας ἔχω τοιαύτας.

70 (κθ'.) Τοσοῦτον δ' ἀπέχω τοῦ ποιῆσαί τι τῶν
προσταττομένων, ὥστ' εἰ μηδὲν γίγνοιτο τούτων μηδὲ
βοηθείας μηδαμόθεν τυγχάνοιμεν, ἀλλὰ τῶν Ἑλλή-
νων οἱ μὲν ἀδικοῖεν ἡμᾶς, οἱ δὲ περιορῷεν, οὐδ' ἂν
οὕτω μεταγνοίην, ἀλλὰ πάντας ἂν τοὺς ἐκ τοῦ πολέ- d
μου κινδύνους ὑπομείναιμι πρὶν ποιήσασθαι τὰς ὁμο-
λογίας ταύτας. αἰσχυνθείην γὰρ ἂν ὑπὲρ ἀμφοτέρων,
εἴτε καταγνοίημεν τῶν προγόνων, ὡς ἀδίκως Μεσση-
νίους ἀφείλοντο τὴν χώραν, εἴτ' ἐκείνων ὀρθῶς κτη-
σαμένων καὶ προσηκόντως ἡμεῖς παρὰ τὸ δίκαιον συγ-
71 χωρήσαιμέν τι περὶ αὐτῆς. τούτων μὲν οὖν οὐδέτερον
ποιητέον, σκεπτέον δ' ὅπως ἀξίως ἡμῶν αὐτῶν πολε-
μήσομεν καὶ μὴ τοὺς εἰθισμένους ἐγκωμιάζειν τὴν πό- e
λιν ἐλέγξομεν ψευδεῖς ὄντας, ἀλλὰ τοιούτους ἡμᾶς
αὐτοὺς παρασχήσομεν ὥστε δοκεῖν ἐκείνους ἐλάττω
72 τῶν ὑπαρχόντων εἰρηκέναι περὶ ἡμῶν. (λ'.) Οἶμαι μὲν
οὖν οὐδὲν συμβήσεσθαι δεινότερον τῶν νῦν παρόν-
των, ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς τοιαῦτα βουλεύσεσθαι καὶ 13
πράξειν, ἐξ ὧν ἐπανορθώσουσιν ἡμᾶς· ἂν δ' ἄρα ψευ-
σθῶμεν τῶν ἐλπίδων καὶ πανταχόθεν ἐξειργώμεθα καὶ
μηδὲ τὴν πόλιν ἔτι δυνώμεθα διαφυλάττειν, χαλεπὰ
μέν ἐστιν, ἃ μέλλω λέγειν, ὅμως δ' οὐκ ὀκνήσω παρ-
ρησιάσασθαι περὶ αὐτῶν. καὶ γὰρ ἐξαγγελθῆναι τοῖς
Ἕλλησι καλλίω ταῦτ' ἐστὶ καὶ μᾶλλον ἁρμόττοντα τοῖς
ἡμετέροις φρονήμασιν ὧν ἔνιοί τινες ὑμῖν συμβου-
λεύουσιν. b

73 (λα΄.) Φημὶ γὰρ χρῆναι τοὺς μὲν γονέας τοὺς ἡμε-
τέρους αὐτῶν καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ
τὸν ὄχλον τὸν ἄλλον ἐκ τῆς πόλεως ἐκπέμψαι, τοὺς
μὲν εἰς Σικελίαν, τοὺς δ' εἰς Κυρήνην, τοὺς δ' εἰς
τὴν ἤπειρον, ἄσμενοι δ' αὐτοὺς ἅπαντες οὗτοι δέξον-
ται καὶ χώρᾳ πολλῇ καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς περὶ τὸν βίον
εὐπορίαις, οἱ μὲν χάριν ἀποδιδόντες ὧν εὖ πεπόνθα-
σιν, οἱ δὲ κομιεῖσθαι προσδοκῶντες ὧν ἂν προϋπάρ-
74 ξωσιν, ὑπολειφθέντας δὲ τοὺς βουλομένους καὶ δυ- c
ναμένους κινδυνεύειν τῆς μὲν πόλεως ἀφεῖσθαι καὶ
τῶν ἄλλων κτημάτων, πλὴν ὅσ' ἂν οἷοί τ' ὦμεν ἀπε-
νέγκασθαι μεθ' ἡμῶν αὐτῶν, καταλαβοντας δὲ χω-
ρίον, ὅ τι ἂν ἐχυρώτατον ᾖ καὶ πρὸς τὸν πόλεμον συμ-
φορώτατον, ἄγειν καὶ φέρειν τοὺς πολεμίους καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἕως ἂν παύσωνται τῶν ἡμε-
75 τέρων ἀμφισβητοῦντες. καὶ ταῦτ' ἂν τολμήσωμεν καὶ
μὴ κατοκνήσωμεν, ὄψεσθε τοὺς νῦν ἐπιτάττοντας ἱκε- d
τεύοντας καὶ δεομένους ἡμῶν Μεσσήνην ἀπολαβεῖν
καὶ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην.

(λβ΄.) Ποία γὰρ ἂν τῶν πόλεων τῶν ἐν Πελοπον-
νήσῳ τοιοῦτον πόλεμον ὑπομείνειεν, οἷον εἰκὸς γενέ-
σθαι βουληθέντων ἡμῶν; τίνες δ' οὐκ ἂν ἐκπλαγεῖεν
καὶ δείσειαν στρατόπεδον συνιστάμενον τοιαῦτα μὲν
διαπεπραγμένον, δικαίως δὲ τοῖς αἰτίοις τούτων ὠρ-
γισμένον, ἀπονενοημένως δὲ πρὸς τὸ ζῆν διακείμενον,
76 καὶ τῷ μὲν σχολὴν ἄγειν καὶ μηδὲ περὶ ἓν ἄλλο δια- e
τρίβειν ἢ περὶ τὸν πόλεμον τοῖς ξενικοῖς στρατεύμα-
σιν ὡμοιωμένον, ταῖς δ' ἀρεταῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι τοιοῦτον, οἷον ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων οὐδεὶς ἂν
συντάξειεν, ἔτι δὲ μηδεμιᾷ πολιτείᾳ τεταγμένῃ χρώ-
μενον ἀλλὰ θυραυλεῖν καὶ πλανᾶσθαι κατὰ τὴν χώ- 132
ραν δυνάμενον καὶ ῥᾳδίως μὲν ὅμορον οἷς ἂν βούλη-

ται γιγνόμενον, τοὺς δὲ τόπους ἅπαντας τοὺς πρὸς
τὸν πόλεμον συμφέροντας πατρίδας εἶναι νομίζον;
77 ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τῶν λόγων μόνον ῥηθέντων τού-
των καὶ διασπαρέντων εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰς πολλὴν
ταραχὴν καταστήσεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ἔτι δὲ
μᾶλλον, ἣν καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τούτοις ἀναγκασθῶ-
μεν. τίνα γὰρ οἰηθῶμεν αὐτοὺς γνώμην ἕξειν, ὅταν
αὐτοὶ μὲν κακῶς πάσχωσιν, ἡμᾶς δὲ μηδὲν δύνωνται b
78 ποιεῖν; καὶ τὰς μὲν αὐτῶν πόλεις ἴδωσιν εἰς πολιορ-
κίας καθεστηκυίας, τὴν δ' ἡμετέραν οὕτω διεσκευα-
σμένην ὥστε μηκέτι τῇ συμφορᾷ ταύτῃ περιπεσεῖν;
ἔτι δὲ τὴν τῶν σωμάτων τροφὴν ἡμῖν μὲν ῥᾳδίαν οὖ-
σαν ἔκ τε τῶν ὑπαρχόντων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου
γιγνομένων, αὐτοῖς δὲ χαλεπὴν διὰ τὸ μὴ ταὐτὸν εἶ-
ναι στρατόπεδόν τε τοιοῦτον διοικεῖν καὶ τοὺς ὄχλους
79 τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι διατρέφειν; ὃ δὲ πάντων ἄλγιστον c
ἐκείνοις, ὅταν τοὺς μὲν ἡμετέρους οἰκείους ἐν πολλαῖς
εὐπορίαις πυνθάνωνται γεγενημένους, τοὺς δ' αὑτῶν
ὁρῶσι καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν τῶν ἀναγκαίων ἐν-
δεεῖς ὄντας, καὶ μηδ' ἐπικουρῆσαι δύνωνται τοῖς κα-
κοῖς τούτοις, ἀλλ' ἐργαζόμενοι μὲν τὴν χώραν τὰ σπέρ-
ματα προσαπολλύωσιν, ἀργὸν δὲ περιορῶντες μηδένα
80 χρόνον ἀνταρκεῖν οἷοί τ' ὦσιν. (λγ'.) Ἀλλὰ γὰρ ἴσως
ἀθροισθέντες καὶ κοινὸν ποιησάμενοι στρατόπεδον d
παρακολουθήσουσι καὶ κωλύσουσιν ἡμᾶς κακῶς ποι-
εῖν αὐτούς. καὶ τί ἂν εὐξαίμεθα μᾶλλον ἢ λαβεῖν πλη-
σιάζοντας καὶ παρατεταγμένους καὶ περὶ τὰς αὐτὰς
δυσχωρίας ἡμῖν ἀντιστρατοπεδεύοντας ἀνθρώπους
ἀτάκτους καὶ μιγάδας καὶ πολλοῖς ἄρχουσι χρωμένους;
οὐδὲν γὰρ ἂν πολλῆς πραγματείας δεήσειεν, ἀλλὰ τα- e
χέως ἂν αὐτοὺς ἐξαναγκάσαιμεν ἐν τοῖς ἡμετέροις και-
ροῖς ἀλλὰ μὴ τοῖς αὑτῶν ποιήσασθαι τοὺς κινδύνους.

81 (λδ΄.) Ἐπιλίποι δ᾽ ἂν τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέ-
ρας, εἰ τὰς πλεονεξίας τὰς ἐσομένας λέγειν ἐπιχειρή-
σαιμεν. ἐκεῖνο δ᾽ οὖν πᾶσι φανερὸν, ὅτι τῶν Ἑλλή-
νων διενηνόχαμεν οὐ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως οὐδὲ τῷ
πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν πολιτείαν ὁμοίαν 133
κατεστησάμεθα στρατοπέδῳ καλῶς διοικουμένῳ καὶ
πειθαρχεῖν ἐθέλοντι τοῖς ἄρχουσιν. ἢν οὖν εἰλικρινὲς
τοῦτο ποιήσωμεν, ὃ μιμησαμένοις ἡμῖν συνήνεγκεν,
οὐκ ἄδηλον, ὅτι ῥᾳδίως τῶν πολεμίων ἐπικρατήσομεν.
82 (λε΄.) Ἴσμεν δὲ καὶ τοὺς οἰκιστὰς ταυτησὶ τῆς πόλεως
γενομένους, ὅτι μικρὸν μὲν στρατόπεδον εἰς τὴν Πε-
λοπόννησον εἰσῆλθον ἔχοντες, πολλῶν δὲ καὶ μεγά- b
λων πόλεων ἐκράτησαν. καλὸν οὖν μιμήσασθαι τοὺς
προγόνους, καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανελθόντας,
ἐπειδὴ προσεπταίκαμεν, πειραθῆναι τὰς τιμὰς καὶ
τὰς δυναστείας ἀναλαβεῖν, ἃς πρότερον ἐτυγχάνομεν
83 ἔχοντες. πάντων δ᾽ ἂν δεινότατον ποιήσαιμεν, εἰ συν-
ειδότες Ἀθηναίοις ἐκλιποῦσι τὴν αὑτῶν χώραν ὑπὲρ
τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἡμεῖς μηδ᾽ ὑπὲρ τῆς
ἡμετέρας αὐτῶν σωτηρίας ἀφιεῖσθαι τῆς πόλεως τολ- c
μήσαιμεν, ἀλλὰ δέον ἡμᾶς παράδειγμα τῶν τοιούτων
ἔργων τοῖς ἄλλοις παρέχειν, μηδὲ μιμήσασθαι τὰς
84 ἐκείνων πράξεις ἐθελήσαιμεν. ἔτι δὲ τούτου καταγε-
λαστότερον, εἰ Φωκαεῖς μὲν, φεύγοντες τὴν βασιλέως
τοῦ μεγάλου δεσποτείαν, ἐκλιπόντες τὴν Ἀσίαν εἰς
Μασσαλίαν ἀπῴκησαν, ἡμεῖς δ᾽ εἰς τοσοῦτον μικρο-
ψυχίας ἔλθοιμεν, ὥστε τὰ προστάγματα τούτων ὑπο-
μείναιμεν, ὧν ἄρχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετελέ-
85 σαμεν. (λϛ΄.) Χρὴ δὲ μὴ περὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ταῖς d
ψυχαῖς διατρίβειν, ἐν ᾗ δεήσει χωρίζειν τοὺς οἰκειο-
τάτους ἀφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνους τοὺς χρό-
νους εὐθὺς ἀφορᾶν, ἐν οἷς περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν

ἀνορθώσομεν μὲν τὴν πόλιν, κομιούμεθα δὲ τοὺς ἡμε-
τέρους αὐτῶν, ἐπιδειξόμεθα δὲ πᾶσιν, ὅτι νῦν μὲν
ἀδίκως δεδυστυχήκαμεν, τὸν δὲ παρελθόντα χρόνον
86 δικαίως τῶν ἄλλων πλέον ἔχειν ἠξιοῦμεν. ἔχει δ' οὕ-
τως. ἐγὼ τούτους εἴρηκα τοὺς λόγους, οὐχ ὡς δέον e
ἡμᾶς ἤδη ταῦτα πράττειν, οὐδ' ὡς οὐδεμιᾶς ἄλλης
ἐνούσης ἐν τοῖς πράγμασι σωτηρίας, ἀλλὰ βουλόμενος
ὑμῶν προτρέψασθαι τὰς γνώμας, ὡς καὶ ταύτας τὰς
συμφορὰς καὶ πολὺ δεινοτέρας τούτων ὑπομενετέον
ἡμῖν πρὶν ὑπὲρ Μεσσήνης ποιήσασθαι συνθήκας, οἵας 134
κελεύουσιν ἡμᾶς.
87 (λζ.) Οὐχ οὕτω δ' ἂν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον
ὑμᾶς παρεκάλουν, εἰ μὴ τὴν εἰρήνην ἑώρων ἐξ ὧν μὲν
ἐγὼ λέγω καλὴν καὶ βεβαίαν γενησομένην, ἐξ ὧν δ'
ἔνιοί τινες συμβουλεύουσιν οὐ μόνον αἰσχρὰν ἐσομέ-
νην ἀλλ' οὐδὲ χρόνον οὐδένα παραμενοῦσαν. ἢν γὰρ
παρακατοικισώμεθα τοὺς Εἵλωτας καὶ τὴν πόλιν ταύ-
την περιίδωμεν αὐξηθεῖσαν, τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι πάντα
τὸν βίον ἐν ταραχαῖς καὶ κινδύνοις διατελέσομεν ὄν-
τες; ὥσθ' οἱ περὶ ἀσφαλείας διαλεγόμενοι λελήθασιν b
αὑτοὺς τὴν μὲν εἰρήνην ὀλίγας ἡμέρας ἡμῖν ποιοῦν-
τες, τὸν δὲ πόλεμον εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον κατα-
88 σκευάζοντες. (λη'.) Ἡδέως δ' ἂν αὐτῶν πυθοίμην,
ὑπὲρ τίνων οἴονται χρῆναι μαχομένους ἡμᾶς ἀποθνή-
σκειν· οὐχ ὅταν οἱ πολέμιοι προστάττωσί τι παρὰ τὸ
δίκαιον καὶ τῆς χώρας ἀποτέμνωνται καὶ τοὺς οἰκέτας
ἐλευθερῶσι, καὶ τούτους μὲν κατοικίζωσιν εἰς ταύ-
την, ἣν ἡμῖν οἱ πατέρες κατέλιπον, ἡμᾶς δὲ μὴ μόνον c
τῶν ὄντων ἀποστερῶσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις
89 εἰς ὀνείδη καθιστῶσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὑπὲρ τούτων οὐ
μόνον πόλεμον ἀλλὰ καὶ φυγὰς καὶ θανάτους οἶμαι
προσήκειν ἡμῖν ὑπομένειν· πολὺ γὰρ κρεῖττον ἐν ταῖς

δόξαις αἷς ἔχομεν τελευτῆσαι τὸν βίον μᾶλλον ἢ ζῆν
ἐν ταῖς ἀτιμίαις, ἃς ληψόμεθα ποιήσαντες, ἃ προσ-
τάττουσιν ἡμῖν. ὁμοίως δ' εἰ δεῖ μηδὲν ὑποστειλάμε-
νον εἰπεῖν, αἱρετώτερον ὑμῖν ἐστιν ἀναστάτοις γενέ- d
σθαι μᾶλλον ἢ καταγελάστοις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. τοὺς
γὰρ ἐν ἀξιώμασι καὶ φρονήμασι τηλικούτοις βεβιωκό-
τας δυοῖν δεῖ θάτερον, ἢ πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ
παντάπασιν ἀνῃρῆσθαι μηδὲν ταπεινὸν διαπραξαμέ-
νους ἀλλὰ καλὴν τὴν τελευτὴν τοῦ βίου ποιησαμένους.

90 (λθ'.) Ἃ χρὴ διαλογισαμένους μὴ φιλοψυχεῖν,
μηδ' ἐπακολουθεῖν ταῖς τῶν συμμάχων γνώμαις, ὧν e
ἡγεῖσθαι πρότερον ἠξιοῦμεν, ἀλλ' αὐτοὺς σκεψαμέ-
νους ἑλέσθαι μὴ τὸ τούτοις ῥᾷστον, ἀλλ' ὃ πρέπον
ἔσται τῇ Λακεδαίμονι καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἡμῖν. περὶ
γὰρ τῶν αὐτῶν οὐχ ὁμοίως ἅπασι βουλευτέον, ἀλλ'
ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς ἕκαστοι τοῦ βίου ποιήσωνται τὴν ὑπό-
91 θεσιν. Ἐπιδαυρίοις μὲν γὰρ καὶ Κορινθίοις καὶ Φλια- 135
σίοις οὐδεὶς ἂν ἐπιπλήξειεν, εἰ μηδενὸς ἄλλου φρον-
τίζοιεν ἢ τοῦ διαγενέσθαι καὶ περιποιῆσαι σφᾶς αὐ-
τούς· Λακεδαιμονίους δ' οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν ἐκ παντὸς
τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' ἂν μὴ προσῇ τὸ
καλῶς τῷ σώζεσθαι, τὸν θάνατον ἡμῖν μετ' εὐδοξίας
αἱρετέον ἐστίν. τοῖς γὰρ ἀρετῆς ἀμφισβητοῦσιν ὑπὲρ
οὐδενὸς οὕτω σπουδαστέον, ὡς ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰ-
92 σχρὸν φανῆναι πράττοντας. εἰσὶ δ' αἱ τῶν πόλεων κα-
κίαι καταφανεῖς οὐχ ἧττον ἐν τοῖς τοιούτοις βουλεύ- b
μασιν ἢ τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνοις. τῶν μὲν γὰρ
ἐκεῖ γιγνομένων τὸ πλεῖστον μέρος τῇ τύχῃ μέτεστι,
τὸ δ' ἐνθάδε γνωσθὲν αὐτῆς τῆς διανοίας σημεῖόν
ἐστιν. ὥσθ' ὁμοίως ἡμῖν φιλονικητέον ἐστὶν ὑπὲρ
τῶν ἐνθάδε ψηφισθησομένων ὥσπερ ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς
ὅπλοις ἀγώνων.

93 (μ΄.) Θαυμάζω δὲ τῶν ὑπὲρ μὲν τῆς ἰδίας δόξης
ἀποθνήσκειν ἐθελόντων, ὑπὲρ δὲ τῆς κοινῆς μὴ τὴν
αὐτὴν γνώμην ἐχόντων· ὑπὲρ ἧς ὁτιοῦν πάσχειν ἄξιον c
ὥστε μὴ καταισχῦναι τὴν πόλιν, μηδὲ περιιδεῖν τὴν
τάξιν λιποῦσαν, εἰς ἣν οἱ πατέρες κατέστησαν αὐτήν.
πολλῶν δὲ πραγμάτων ἡμῖν καὶ δεινῶν ἐφεστώτων,
94 ἃ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκεῖνο μάλιστα φυλακτέον, ὅπως μη-
δὲν ἀνάνδρως φανησόμεθα διαπραττόμενοι μηδὲ συγ-
χωροῦντες τοῖς πολεμίοις παρὰ τὸ δίκαιον. αἰσχρὸν
γὰρ τοὺς ἄρξαι τῶν Ἑλλήνων ἀξιωθέντας ὀφθῆναι
τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας, καὶ τοσοῦτον ἀπολει- d
φθῆναι τῶν προγόνων, ὥστε τοὺς μὲν ὑπὲρ τοῦ τοῖς
ἄλλοις ἐπιτάττειν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἡμᾶς δ᾽ ὑπὲρ
τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ κελευόμενον μὴ τολμᾶν διακινδυ-
νεύειν.
95 (μα΄.) Ἄξιον δὲ καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα καὶ τὰς ἄλλας
αἰσχυνθῆναι πανηγύρεις, ἐν αἷς ἕκαστος ἡμῶν ζηλω-
τότερος ἦν καὶ θαυμαστότερος τῶν ἀθλητῶν τῶν ἐν
τοῖς ἀγῶσι τὰς νίκας ἀναιρουμένων. εἰς ἃς τίς ἂν ἐλ- e
θεῖν τολμήσειεν, ἀντὶ μὲν τοῦ τιμᾶσθαι καταφρονη-
θησόμενος, ἀντὶ δὲ τοῦ περίστατος ὑπὸ πάντων δι᾽
ἀρετὴν εἶναι περίβλεπτος ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπὶ κακίᾳ
96 γενησόμενος, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὀψόμενος μὲν τοὺς 136
οἰκέτας ἀπὸ τῆς χώρας ἧς οἱ πατέρες ἡμῖν κατέλιπον
ἀπαρχὰς καὶ θυσίας μείζους ἡμῶν ποιουμένους, ἀκου-
σόμενος δ᾽ αὐτῶν τοιαύταις βλασφημίαις χρωμένων
οἵαις περ εἰκὸς τοὺς χαλεπώτερον μὲν τῶν ἄλλων δε-
δουλευκότας, ἐξ ἴσου δὲ νῦν τὰς συνθήκας τοῖς δε-
σπόταις πεποιημένους· ἐφ᾽ αἷς ἕκαστος ἡμῶν οὕτως
ἂν ἀλγήσειεν, ὡς οὐδεὶς ἂν τῶν ζώντων διὰ λόγου
97 δηλώσειεν. ὑπὲρ ὧν χρὴ βουλεύεσθαι καὶ μὴ τότ᾽ b
ἀγανακτεῖν, ὅτ᾽ οὐδὲν ἡμῖν ἔσται πλέον, ἀλλὰ νῦν

σκοπεῖν, ὅπως μηδὲν συμβήσεται τοιοῦτον. ὡς ἔστιν
ἓν τῶν αἰσχρῶν πρότερον μὲν μηδὲ τὰς τῶν ἐλευθέ-
ρων ἰσηγορίας ἀνέχεσθαι, νῦν δὲ καὶ τὴν τῶν δούλων
98 παρρησίαν ὑπομένοντας φαίνεσθαι. δόξομεν γὰρ τὸν
παρελθόντα χρόνον ἀλαζονεύεσθαι, καὶ τὴν μὲν φύ-
σιν ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις εἶναι, ταῖς δ' αὐθαδείαις καὶ
ταῖς σεμνότησιν οὐκ ἀληθινῶς ἀλλὰ καταπεπλασμέ- c
νως χρῆσθαι. μηδὲν οὖν ἐνδῶμεν τοιοῦτον τοῖς εἰθι-
σμένοις ἡμᾶς κακολογεῖν, ἀλλὰ τοὺς λόγους αὐτῶν
ἐξελέγξαι πειραθῶμεν, ὅμοιοι γενόμενοι τοῖς τῶν προ-
γόνων ἔργοις.
99 (μβ'.) Ἀναμνήσθητε δὲ τῶν ἐν Διπαίᾳ πρὸς Ἀρ-
κάδας ἀγωνισαμένων, οὕς φασιν ἐπὶ μιᾶς ἀσπίδος πα-
ραταξαμένους τρόπαιον στῆσαι πολλῶν μυριάδων, καὶ
τῶν τριακοσίων τῶν ἐν Θυρέαις ἅπαντας Ἀργείους d
μάχῃ νικησάντων, καὶ τῶν χιλίων τῶν εἰς Θερμοπύ-
100 λας ἀπαντησάντων, οἳ πρὸς ἑβδομήκοντα μυριάδας
τῶν βαρβάρων συμβαλόντες οὐκ ἔφυγον οὐδ' ἡττή-
θησαν, ἀλλ' ἐνταῦθα τὸν βίον ἐτελεύτησαν, οὗπερ
ἐτάχθησαν, τοιούτους αὑτοὺς παρασχόντες ὥστε τοὺς
μετὰ τέχνης ἐγκωμιάζοντας μὴ δύνασθαι τοὺς ἐπαί-
101 νους ἐξισῶσαι ταῖς ἐκείνων ἀρεταῖς. ἁπάντων οὖν τού-
των ἀναμνησθέντες ἐρρωμενέστερον ἀντιλαβώμεθα e
τοῦ πολέμου καὶ μὴ περιμένωμεν ὡς ἄλλων τινῶν τὰς
παρούσας ἀτυχίας ἰασομένων, ἀλλ' ἐπειδή περ ἐφ'
ἡμῶν γεγόνασιν, ἡμεῖς αὐτὰς καὶ διαλῦσαι πειραθῶ-
μεν. χρὴ δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐν τοῖς τοιού- 137
102 τοις καιροῖς φαίνεσθαι διαφέροντας· αἱ μὲν γὰρ εὐ-
τυχίαι καὶ τοῖς φαύλοις τῶν ἀνθρώπων τὰς κακίας
συγκρύπτουσιν, αἱ δὲ δυσπραξίαι ταχέως καταφα-
νεῖς ποιοῦσιν, ὁποῖοί τινες ἕκαστοι τυγχάνουσιν
ὄντες· ἐν αἷς ἡμῖν ἐπιδεικτέον ἐστὶν, εἴ τι τῶν ἄλ-

λων ἄμεινον τεθράμμεθα καὶ πεπαιδεύμεθα πρὸς
ἀρετήν.
103 (μγ΄.) Ἔστι δ' οὐδὲν ἀνέλπιστον ἐκ τῶν νῦν παρ-
όντων συμβῆναί τι τῶν δεόντων ἡμῖν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς b
οὐκ ἀγνοεῖν, ὅτι πολλαὶ πράξεις ἤδη τοιαῦται γεγό-
νασιν, ἃς ἐν ἀρχῇ μὲν ἅπαντες ὑπέλαβον εἶναι συμ-
φοράς, καὶ τοῖς παθοῦσι συνηχθέσθησαν, ὕστερον δὲ
τὰς αὐτὰς ταύτας ἔγνωσαν μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίας
104 γεγενημένας. καὶ τί δεῖ τὰ πόρρω λέγειν; ἀλλὰ καὶ
νῦν τὰς πόλεις τάς γε πρωτευούσας, λέγω δὲ τὴν Ἀθη-
ναίων καὶ Θηβαίων, εὕροιμεν ἂν οὐκ ἐκ τῆς εἰρήνης c
μεγάλην ἐπίδοσιν λαβούσας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐν τῷ πολέμῳ
προδυστυχήσασαι πάλιν αὑτὰς ἀνέλαβον, ἐκ δὲ τού-
των τὴν μὲν ἡγεμόνα τῶν Ἑλλήνων καταστᾶσαν, τὴν
δ' ἐν τῷ παρόντι τηλικαύτην γεγενημένην, ὅσην οὐ-
δεὶς πώποτ' ἔσεσθαι προσεδόκησεν· αἱ γὰρ ἐπιφάνειαι
καὶ λαμπρότητες οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγώ-
105 νων γίγνεσθαι φιλοῦσιν. ὧν ἡμᾶς ὀρέγεσθαι προσή-
κει, μήτε τῶν σωμάτων μήτε τῆς ψυχῆς μήτε τῶν ἄλ- d
λων ὧν ἔχομεν μηδενὸς φειδομένους. ἢν γὰρ κατορ-
θώσωμεν καὶ τὴν πόλιν εἰς ταὐτὰ καταστῆσαι δυνη-
θῶμεν, ἐξ ὧνπερ ἐκπέπτωκε, καὶ τῶν προγεγενημένων
μᾶλλον θαυμασθησόμεθα, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις
οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἀνδραγαθίας καταλείψομεν, ἀλλὰ
καὶ τοὺς βουλομένους εὐλογεῖν ἡμᾶς ἀπορεῖν ποιήσο-
106 μεν, ὅ τι τῶν πεπραγμένων ἡμῖν ἄξιον ἐροῦσιν. δεῖ e
δὲ μηδὲ τοῦτο λανθάνειν ὑμᾶς, ὅτι πάντες τῷ συλ-
λόγῳ τούτῳ καὶ τοῖς γνωσθησομένοις ὑφ' ὑμῶν προσ-
έχουσι τὸν νοῦν. ὥσπερ οὖν ἐν κοινῷ θεάτρῳ τῶν
Ἑλλήνων διδοὺς ἔλεγχον ἕκαστος ὑμῶν τῆς αὑτοῦ φύ-
σεως, οὕτω διακείσθω τὴν γνώμην.
107 (μδ΄.) Ἔστι δ' ἁπλοῦν τὸ καλῶς βουλεύσασθαι 138

περὶ τούτων. ἢν μὲν γὰρ ἐθέλωμεν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ
τῶν δικαίων, οὐ μόνον εὐδοκιμήσομεν, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἐπίλοιπον χρόνον ἀσφαλῶς ἡμῖν ἐξέσται ζῆν· εἰ δὲ φο-
βησόμεθα τοὺς κινδύνους, εἰς πολλὰς ταραχὰς κατα-
108 στήσομεν ἡμᾶς αὐτούς. παρακαλέσαντες οὖν ἀλλή-
λους ἀποδῶμεν τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι, καὶ μὴ περιί-
δωμεν ὑβρισθεῖσαν τὴν Λακεδαίμονα καὶ καταφρο-
νηθεῖσαν, μηδὲ ψευσθῆναι ποιήσωμεν τῶν ἐλπίδων b
τοὺς εὔνους ἡμῖν ὄντας, μηδὲ περὶ πλείονος φανῶμεν
ποιούμενοι τὸ ζῆν τοῦ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐδο-
109 κιμεῖν, ἐνθυμηθέντες, ὅτι κάλλιόν ἐστιν ἀντὶ θνητοῦ
σώματος ἀθάνατον δόξαν ἀντικαταλλάξασθαι, καὶ ψυ-
χῆς, ἣν οὐχ ἕξομεν ὀλίγων ἐτῶν, πρίασθαι τοιαύτην
εὔκλειαν, ἣ πάντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἐξ ἡμῶν γενομένοις
παραμενεῖ, πολὺ μᾶλλον ἢ μικροῦ χρόνου γλιχομέ- c
νους μεγάλαις αἰσχύναις ἡμᾶς αὐτοὺς περιβαλεῖν.
110 ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν ὑμᾶς μάλιστα παροξυνθῆναι
πρὸς τὸν πόλεμον, εἰ ταῖς διανοίαις ὥσπερ παρεστῶ-
τας ἴδοιτε τοὺς γονέας καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέ-
ρους αὐτῶν, τοὺς μὲν παρακελευομένους μὴ καται-
σχῦναι τὸ τῆς Σπάρτης ὄνομα, μηδὲ τοὺς νόμους, ἐν
οἷς ἐπαιδεύθημεν, μηδὲ τὰς μάχας τὰς ἐφ' αὐτῶν γε-
νομένας, τοὺς δ' ἀπαιτοῦντας τὴν χώραν, ἣν οἱ πρό- d
γονοι κατέλιπον, καὶ τὴν δυναστείαν τὴν ἐν τοῖς Ἕλ-
λησι καὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἥνπερ αὐτοὶ παρὰ τῶν πατέ-
ρων παρελάβομεν· πρὸς οὓς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν,
ὡς οὐκ ἀμφότεροι δίκαια τυγχάνουσι λέγοντες.
111 (με΄.) Οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ μακρολογεῖν πλὴν τοσοῦ-
τον, ὡς πλείστων τῇ πόλει ταύτῃ πολέμων καὶ κινδύ-
νων γεγενημένων οὐδεπώποθ' οἱ πολέμιοι τρόπαιον
ἡμῶν ἔστησαν ἡγουμένου βασιλέως ἐκ τῆς οἰκίας τῆς e
ἡμετέρας. ἔστι δὲ νοῦν ἐχόντων ἀνδρῶν, οἷσπερ ἂν ἐν

ταῖς μάχαις ἡγεμόσι χρώμενοι κατορθῶσι, τούτοις καὶ περὶ τῶν μελλόντων κινδύνων συμβουλεύουσι μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις πείθεσθαι.

7.
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ.

(α΄.) *Πολλοὺς* ὑμῶν οἶμαι θαυμάζειν, ἥντινά 140
ποτε γνώμην ἔχων περὶ σωτηρίας τὴν πρόσοδον ἐποιησάμην, ὥσπερ τῆς πόλεως ἐν κινδύνοις οὔσης, ἢ σφαλερῶς αὐτῇ τῶν πραγμάτων καθεστώτων, ἀλλ᾽ οὐ πλείους μὲν τριήρεις ἢ διακοσίας κεκτημένης, εἰρήνην δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν ἀγούσης, καὶ τῶν κατὰ
2 θάλατταν ἀρχούσης, ἔτι δὲ συμμάχους ἐχούσης πολ- b
λοὺς μὲν τοὺς ἑτοίμως ἡμῖν, ἤν τι δέῃ, βοηθήσοντας, πολὺ δὲ πλείους τοὺς τὰς συντάξεις ὑποτελοῦντας καὶ τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας· ὧν ὑπαρχόντων ἡμᾶς μὲν ἄν τις φήσειεν εἰκὸς εἶναι θαρρεῖν ὡς πόρρω τῶν κινδύνων ὄντας, τοῖς δ᾽ ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέροις προσήκειν δεδιέναι καὶ βουλεύεσθαι περὶ τῆς αὑτῶν σωτηρίας.

3 (β΄.) Ὑμεῖς μὲν οὖν οἶδ᾽ ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ
λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε καὶ πᾶ- c
σαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα ταύτῃ τῇ δυνάμει κατασχήσειν· ἐγὼ δὲ δι᾽ αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιώς. ὁρῶ γὰρ τῶν πόλεων τὰς ἄριστα πράττειν οἰομένας κάκιστα βουλευομένας καὶ τὰς μάλιστα θαρρούσας εἰς πλεί-
4 στους κινδύνους καθισταμένας. αἴτιον δὲ τούτων ἐστὶν,
ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ d

παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ συντέτακται καὶ
συνακολουθεῖ τοῖς μὲν πλούτοις καὶ ταῖς δυναστείαις
ἄνοια καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία, ταῖς δ' ἐνδείαις καὶ
ταῖς ταπεινότησι σωφροσύνη καὶ πολλὴ μετριότης, 141
5 ὥστε χαλεπὸν εἶναι διαγνῶναι, ποτέραν ἄν τις δέξαι-
το τῶν μερίδων τούτων τοῖς παισὶ τοῖς αὑτοῦ καταλι-
πεῖν. ἴδοιμεν γὰρ ἂν ἐκ μὲν τῆς φαυλοτέρας εἶναι δο-
κούσης ἐπὶ τὸ βέλτιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς πράξεις ἐπι-
διδούσας, ἐκ δὲ τῆς κρείττονος φαινομένης ἐπὶ τὸ χεῖ-
6 ρον εἰθισμένας μεταπίπτειν. καὶ τούτων ἐνεγκεῖν ἔχω
παραδείγματα πλεῖστα μὲν ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων,
πυκνοτάτας γὰρ ταῦτα λαμβάνει τὰς μεταβολάς, οὐ b
μὴν ἀλλὰ μείζω γε καὶ φανερώτερα τοῖς ἀκούουσιν ἐκ
τῶν ἡμῖν καὶ Λακεδαιμονίοις συμβάντων. (γʹ.) Ἡμεῖς
τε γὰρ ἀναστάτου μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων
γεγενημένης διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν
τοῖς πράγμασιν ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ
δ' ἀνυπέρβλητον ᾠήθημεν τὴν δύναμιν ἔχειν, παρὰ
7 μικρὸν ἤλθομεν ἐξανδραποδισθῆναι· Λακεδαιμόνιοί
τε τὸ μὲν παλαιὸν ἐκ φαύλων καὶ ταπεινῶν πόλεων c
ὁρμηθέντες διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν καὶ στρατιωτικῶς
κατέσχον Πελοπόννησον, μετὰ δὲ ταῦτα μεῖζον φρο-
νήσαντες τοῦ δέοντος καὶ λαβόντες καὶ τὴν κατὰ γῆν
καὶ τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχήν, εἰς τοὺς αὐτοὺς κιν-
δύνους κατέστησαν ἡμῖν.
8 Ὅστις οὖν εἰδὼς τοσαύτας μεταβολὰς γεγενημέ-
νας καὶ τηλικαύτας δυνάμεις οὕτω ταχέως ἀναιρεθεί-
σας πιστεύει τοῖς παροῦσι, λίαν ἀνόητός ἐστιν, ἄλλως
τε καὶ τῆς μὲν πόλεως ἡμῶν πολὺ καταδεέστερον νῦν d
πραττούσης ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τοῦ δὲ μίσους
τοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς βασιλέα
πάλιν ἀνακεκαινισμένης, ἃ τότε κατεπολέμησεν ἡμᾶς.

9 (δ΄.) Ἀπορῶ δὲ, πότερον ὑπολάβω μηδὲν μέλειν ὑμῖν
τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἢ φροντίζειν μὲν αὐτῶν, εἰς
τοῦτο δ' ἀναισθησίας ἥκειν ὥστε λανθάνειν ὑμᾶς, εἰς
ὅσην ταραχὴν ἡ πόλις καθέστηκεν. ἐοίκατε γὰρ οὕτω e
διακειμένοις ἀνθρώποις, οἵτινες ἁπάσας μὲν τὰς πό-
λεις τὰς ἐπὶ Θρᾴκης ἀπολωλεκότες, πλείω δ' ἢ χίλια
10 τάλαντα μάτην εἰς τοὺς ξένους ἀνηλωκότες, πρὸς δὲ
τοὺς Ἕλληνας διαβεβλημένοι καὶ τῷ βαρβάρῳ πολέ-
μιοι γεγονότες, ἔτι δὲ τοὺς μὲν Θηβαίων φίλους σώζειν
ἠναγκασμένοι, τοὺς δ' ἡμετέρους αὐτῶν συμμάχους 142
ἀπολωλεκότες, ἐπὶ τοιαύταις πράξεσιν εὐαγγέλια μὲν
δὶς ἤδη τεθύκαμεν, ῥᾳθυμότερον δὲ περὶ αὐτῶν ἐκ-
κλησιάζομεν τῶν πάντα τὰ δέοντα πραττόντων.
11 Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ ποιοῦμεν καὶ πάσχομεν·
οὐδὲν γὰρ οἷόν τε γίγνεσθαι κατὰ τρόπον τοῖς μὴ κα-
λῶς περὶ ὅλης τῆς διοικήσεως βεβουλευμένοις, ἀλλ'
ἂν καὶ κατορθώσωσι περί τινας τῶν πράξεων ἢ διὰ
τύχην ἢ δι' ἀνδρὸς ἀρετὴν, μικρὸν διαλιπόντες πά- b
λιν εἰς τὰς αὐτὰς ἀπορίας κατέστησαν. καὶ ταῦτα γνοίη
12 τις ἂν ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς γεγενημένων. (ε΄.) Ἁπάσης
γὰρ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν πόλιν ἡμῶν ὑποπεσούσης
καὶ μετὰ τὴν Κόνωνος ναυμαχίαν καὶ μετὰ τὴν Τιμο-
θέου στρατηγίαν, οὐδένα χρόνον τὰς εὐτυχίας κατα-
σχεῖν ἠδυνήθημεν, ἀλλὰ ταχέως διεσκαριφησάμεθα
καὶ διελύσαμεν αὐτάς. πολιτείαν γὰρ τὴν ὀρθῶς ἂν
τοῖς πράγμασι χρησαμένην οὔτ' ἔχομεν οὔτε καλῶς c
13 ζητοῦμεν. καίτοι τὰς εὐπραγίας ἅπαντες ἴσμεν καὶ
παραγιγνομένας καὶ παραμενούσας οὐ τοῖς τὰ τείχη
κάλλιστα καὶ μέγιστα περιβεβλημένοις, οὐδὲ τοῖς μετὰ
πλείστων ἀνθρώπων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνηθροι-
σμένοις, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα καὶ σωφρονέστατα τὴν αὑ-
14 τῶν πόλιν διοικοῦσιν. ἔστι γὰρ ψυχὴ πόλεως οὐδὲν

ἕτερον ἢ πολιτεία, τοσαύτην ἔχουσα δύναμιν, ὅσην
περ ἐν σώματι φρόνησις. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ βουλευο-
μένη περὶ ἁπάντων, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττουσα, d
τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγουσα. ταύτῃ καὶ τοὺς νόμους
καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκαῖόν ἐστιν
ὁμοιοῦσθαι καὶ πράττειν οὕτως ἑκάστους, οἵαν περ ἂν
15 ταύτην ἔχωσιν. ἧς ἡμεῖς διεφθαρμένης οὐδὲν φρον-
τίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν, ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐ-
τήν· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἐργαστηρίων καθίζοντες κατη-
γοροῦμεν τῶν καθεστώτων καὶ λέγομεν, ὡς οὐδέποτ'
ἐν δημοκρατίᾳ κάκιον ἐπολιτεύθημεν, ἐν δὲ τοῖς πράγ- e
μασι καὶ ταῖς διανοίαις αἷς ἔχομεν μᾶλλον αὐτὴν ἀγα-
πῶμεν τῆς ὑπὸ τῶν προγόνων καταλειφθείσης. ὑπὲρ
ἧς ἐγὼ καὶ τοὺς λόγους μέλλω ποιεῖσθαι καὶ τὴν πρόσ-
16 οδον ἀπεγραψάμην. (ς΄.) Εὑρίσκω γὰρ ταύτην μόνην 143
ἂν γενομένην καὶ τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτροπὴν
καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν, ἢν ἐθελήσωμεν
ἐκείνην τὴν δημοκρατίαν ἀναλαβεῖν, ἣν Σόλων μὲν ὁ
δημοτικώτατος γενόμενος ἐνομοθέτησε, Κλεισθένης
δ' ὁ τοὺς τυράννους ἐκβαλὼν καὶ τὸν δῆμον καταγα-
17 γὼν πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατέστησεν. ἧς οὐκ ἂν εὕροιμεν
οὔτε δημοτικωτέραν οὔτε τῇ πόλει μᾶλλον συμφέρου-
σαν· τεκμήριον δὲ μέγιστον· οἱ μὲν γὰρ ἐκείνῃ χρώ- b
μενοι, πολλὰ καὶ καλὰ διαπραξάμενοι καὶ παρὰ πᾶσιν
ἀνθρώποις εὐδοκιμήσαντες, παρ' ἑκόντων τῶν Ἑλλή-
νων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον, οἱ δὲ τῆς νῦν παρούσης
ἐπιθυμήσαντες, ὑπὸ πάντων μισηθέντες καὶ πολλὰ
καὶ δεινὰ παθόντες, μικρὸν ἀπέλιπον τοῦ μὴ ταῖς
18 ἐσχάταις συμφοραῖς περιπεσεῖν. καίτοι πῶς χρὴ ταύ-
την τὴν πολιτείαν ἐπαινεῖν ἢ στέργειν τὴν τοσούτων
μὲν κακῶν αἰτίαν πρότερον γενομένην, νῦν δὲ καθ' c
ἕκαστον μὲν τὸν ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον φερομένην;

πῶς δ' οὐ χρὴ δεδιέναι μὴ τοιαύτης ἐπιδόσεως γιγνο-
μένης τελευτῶντες εἰς τραχύτερα πράγματα τῶν τότε
γενομένων ἐξοκείλωμεν;

19 (ζ'.) Ἵνα δὲ μὴ συλλήβδην μόνον ἀκηκοότες ἀλλ
ἀκριβῶς εἰδότες ποιῆσθε καὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν κρί-
σιν αὐτῶν, ὑμέτερον μὲν ἔργον ἐστὶ παρασχεῖν ὑμᾶς
αὐτοὺς προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομέ- d
νοις, ἐγὼ δ' ὡς ἂν δύνωμαι συντομώτατα περὶ ἀμφο-
τέρων τούτων πειράσομαι διελθεῖν πρὸς ὑμᾶς.

20 (η'.) Οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὴν πόλιν
διοικοῦντες κατεστήσαντο πολιτείαν οὐκ ὀνόματι μὲν
τῷ κοινοτάτῳ καὶ πραοτάτῳ προσαγορευομένην, ἐπὶ
δὲ τῶν πράξεων οὐ τοιαύτην τοῖς ἐντυγχάνουσι φαι-
νομένην, οὐδ' ἣ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπαίδευε τοὺς πο-
λίτας ὥσθ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασίαν δημοκρατίαν, e
τὴν δὲ παρανομίαν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ παρρησίαν ἰσο-
νομίαν, τὴν δ' ἐξουσίαν τοῦ ταῦτα ποιεῖν εὐδαιμο-
νίαν, ἀλλὰ μισοῦσα καὶ κολάζουσα τοὺς τοιούτους
βελτίους καὶ σωφρονεστέρους ἅπαντας τοὺς πολίτας
21 ἐποίησεν. μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ κα-
λῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέ- 144
ναιν εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταὐτὸν ἅπασιν ἀπονεμούσης,
τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἑκάστοις, οὐκ ἠγνόουν τὴν χρη-
σιμωτέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς
χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκίμαζον ὡς οὐ δι-
22 καίαν οὖσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν
καὶ κολάζουσαν προῃροῦντο, καὶ διὰ ταύτης ᾤκουν
τὴν πόλιν, οὐκ ἐξ ἁπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες ἀλλὰ
τοὺς βελτίστους καὶ τοὺς ἱκανωτάτους ἐφ' ἕκαστον b
τῶν ἔργων προκρίνοντες. τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ἔσε-
σθαι καὶ τοὺς ἄλλους, οἷοί περ ἂν ὦσιν οἱ τῶν πραγ-
23 μάτων ἐπιστατοῦντες. ἔπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνό-

μιξον εἶναι ταύτην τὴν κατάστασιν ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγ-
χάνειν γιγνομένην· ἐν μὲν γὰρ τῇ κληρώσει τὴν τύχην
βραβεύσειν καὶ πολλάκις λήψεσθαι τὰς ἀρχὰς τοὺς
ὀλιγαρχίας ἐπιθυμοῦντας, ἐν δὲ τῷ προκρίνειν τοὺς
ἐπιεικεστάτους τὸν δῆμον ἔσεσθαι κύριον ἑλέσθαι τοὺς c
ἀγαπῶντας μάλιστα τὴν καθεστηκυῖαν πολιτείαν.
24 (θ′.) *Αἴτιον* δ' ἦν τοῦ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν
καὶ μὴ περιμαχήτους εἶναι τὰς ἀρχάς, ὅτι μεμαθηκό-
τες ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ φείδεσθαι, καὶ μὴ τῶν μὲν
οἰκείων ἀμελεῖν, τοῖς δ' ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύειν, μηδ'
ἐκ τῶν δημοσίων τὰ σφέτερ' αὐτῶν διοικεῖν, ἀλλ' ἐκ
τῶν ἑκάστοις ὑπαρχόντων, εἴ ποτε δεήσειε, τοῖς κοινοῖς
ἐπαρκεῖν, μηδ' ἀκριβέστερον εἰδέναι τὰς ἐκ τῶν ἀρ-
χείων προσόδους ἢ τὰς ἐκ τῶν ἰδίων γιγνομένας αὐ- d
25 τοῖς. οὕτω δ' ἀπείχοντο σφόδρα τῶν τῆς πόλεως, ὥστε
χαλεπώτερον ἦν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις εὑρεῖν τοὺς
βουλομένους ἄρχειν ἢ νῦν τοὺς μηδὲν δεομένους· οὐ
γὰρ ἐμπορίαν ἀλλὰ λειτουργίαν ἐνόμιζον εἶναι τὴν τῶν
κοινῶν ἐπιμέλειαν, οὐδ' ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐσκό-
πουν ἐλθόντες, εἴ τι λῆμμα παραλελοίπασιν οἱ πρότε-
ρον ἄρχοντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εἴ τινος πράγματος
26 κατημελήκασι τῶν τέλος ἔχειν κατεπειγόντων. ὡς δὲ e
συντόμως εἰπεῖν, ἐκεῖνοι διεγνωκότες ἦσαν, ὅτι δεῖ
τὸν μὲν δῆμον ὥσπερ τύραννον καθιστάναι τὰς ἀρ-
χὰς καὶ κολάζειν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας καὶ κρίνειν περὶ
τῶν ἀμφισβητουμένων, τοὺς δὲ σχολὴν ἄγειν δυνα- 145
μένους καὶ βίον ἱκανὸν κεκτημένους ἐπιμελεῖσθαι τῶν
κοινῶν ὥσπερ οἰκέτας, καὶ δικαίους μὲν γενομένους
27 ἐπαινεῖσθαι καὶ στέργειν ταύτῃ τῇ τιμῇ, κακῶς δὲ δι-
οικήσαντας μηδεμιᾶς συγγνώμης τυγχάνειν ἀλλὰ ταῖς
μεγίσταις ζημίαις περιπίπτειν. καίτοι πῶς ἄν τις εὕροι
ταύτης βεβαιοτέραν ἢ δικαιοτέραν δημοκρατίαν, τῆς

τοὺς μὲν δυνατωτάτους ἐπὶ τὰς πράξεις καθιστάσης, b
αὐτῶν δὲ τούτων τὸν δῆμον κύριον ποιούσης;
28 (ι΄). Τὸ μὲν οὖν σύνταγμα τῆς πολιτείας τοιοῦ-
τον ἦν αὐτοῖς· ῥᾴδιον δ᾽ ἐκ τούτων καταμαθεῖν ὡς
καὶ τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ὀρθῶς καὶ νομί-
μως πράττοντες διετέλεσαν. ἀνάγκη γὰρ τοῖς περὶ
ὅλων τῶν πραγμάτων καλὰς τὰς ὑποθέσεις πεποιημέ-
νοις καὶ τὰ μέρη τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν ἐκείνοις.
29 (ια΄.) Καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεούς, ἐντεῦ- c
θεν γὰρ ἄρχεσθαι δίκαιον, οὐκ ἀνωμάλως οὐδ᾽ ἀτά-
κτως οὔτ᾽ ἐθεράπευον οὔτ᾽ ὠργίαζον· οὐδ᾽ ὁπότε μὲν
δόξειεν αὐτοῖς, τριακοσίους βοῦς ἔπεμπον, ὁπότε δὲ
τύχοιεν, τὰς πατρίους θυσίας ἐξέλειπον· οὐδὲ τὰς μὲν
ἐπιθέτους ἑορτάς, αἷς ἑστίασίς τις προσείη, μεγαλο-
πρεπῶς ἦγον, ἐν δὲ τοῖς ἁγιωτάτοις τῶν ἱερῶν ἀπὸ
30 μισθωμάτων ἔθυον· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μόνον ἐτήρουν, ὅπως
μηδὲν μήτε τῶν πατρίων καταλύσουσι μήτ᾽ ἔξω τῶν d
νομιζομένων προσθήσουσιν. οὐ γὰρ ἐν ταῖς πολυτε-
λείαις ἐνόμιζον εἶναι τὴν εὐσέβειαν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ μηδὲν
κινεῖν ὧν αὐτοῖς οἱ πρόγονοι παρέδοσαν. καὶ γάρ τοι
καὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν οὐκ ἐμπλήκτως οὐδὲ ταραχω-
δῶς αὐτοῖς συνέβαινεν ἀλλ᾽ εὐκαίρως καὶ πρὸς τὴν
ἐργασίαν τῆς χώρας καὶ πρὸς τὴν συγκομιδὴν τῶν
καρπῶν.
31 (ιβ΄.) Παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ πρὸς
σφᾶς αὐτοὺς διῴκουν. οὐ γὰρ μόνον περὶ τῶν κοινῶν e
ὡμονόουν ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν ἴδιον βίον τοσαύτην ἐποι-
οῦντο πρόνοιαν ἀλλήλων, ὅσην περ χρὴ τοὺς εὖ φρο-
νοῦντας καὶ πατρίδος κοινωνοῦντας. οἵ τε γὰρ πενέ- 146
στεροι τῶν πολιτῶν τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ φθονεῖν
32 τοῖς πλείω κεκτημένοις, ὥσθ᾽ ὁμοίως ἐκήδοντο τῶν
οἴκων τῶν μεγάλων ὥσπερ τῶν σφετέρων αὐτῶν,

ἡγούμενοι τὴν ἐκείνων εὐδαιμονίαν αὑτοῖς εὐπορίαν
ὑπάρχειν· οἵ τε τὰς οὐσίας ἔχοντες οὐχ ὅπως ὑπερεώ-
ρων τοὺς καταδεέστερον πράττοντας, ἀλλ' ὑπολαμβά-
νοντες αἰσχύνην αὑτοῖς εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν ἀπορίαν
ἐπήμυνον ταῖς ἐνδείαις, τοῖς μὲν γεωργίας ἐπὶ μετρίαις b
μισθώσεσι παραδιδόντες, τοὺς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἐκ-
πέμποντες, τοῖς δ' εἰς τὰς ἄλλας ἐργασίας ἀφορμὴν
33 παρέχοντες. οὐ γὰρ ἐδεδίεσαν μὴ δυοῖν θάτερον πά-
θοιεν, ἢ πάντων στερηθεῖεν, ἢ πολλὰ πράγματα σχόν-
τες μέρος τι κομίσαιντο τῶν προεθέντων· ἀλλ' ὁμοίως
ἐθάρρουν περὶ τῶν ἔξω δεδομένων ὥσπερ περὶ τῶν
ἔνδον κειμένων. ἑώρων γὰρ τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων
κρίνοντας οὐ ταῖς ἐπιεικείαις χρωμένους ἀλλὰ τοῖς νό- c
34 μοις πειθομένους, οὐδ' ἐν τοῖς τῶν ἄλλων ἀγῶσιν
αὑτοῖς ἀδικεῖν ἐξουσίαν παρασκευάζοντας, ἀλλὰ μᾶλ-
λον ὀργιζομένους τοῖς ἀποστεροῦσιν αὐτῶν τῶν ἀδι-
κουμένων καὶ νομίζοντας διὰ τοὺς ἄπιστα τὰ συμβό-
λαια ποιοῦντας μείζω βλάπτεσθαι τοὺς πένητας τῶν
πολλὰ κεκτημένων· τοὺς μὲν γάρ, ἢν παύσωνται προϊ-
έμενοι, μικρῶν προσόδων ἀποστερήσεσθαι, τοὺς δ' ἢν
ἀπορήσωσι τῶν ἐπαρκούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν d
35 καταστήσεσθαι. καὶ γάρ τοι διὰ τὴν γνώμην ταύτην
οὐδεὶς οὔτ' ἀπεκρύπτετο τὴν οὐσίαν οὔτ' ὤκνει συμ-
βάλλειν, ἀλλ' ἥδιον ἑώρων τοὺς δανειζομένους ἢ τοὺς
ἀποδιδόντας. ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς συνέβαινεν, ἅπερ
ἂν βουληθεῖεν ἄνθρωποι νοῦν ἔχοντες· ἅμα γὰρ τούς
τε πολίτας ὠφέλουν καὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἐνεργὰ καθ-
ίστασαν. κεφάλαιον δὲ τοῦ καλῶς ἀλλήλοις ὁμιλεῖν·
αἱ μὲν γὰρ κτήσεις ἀσφαλεῖς ἦσαν, οἷσπερ κατὰ τὸ e
δίκαιον ὑπῆρχον, αἱ δὲ χρήσεις κοιναὶ πᾶσι τοῖς δεο-
μένοις τῶν πολιτῶν.
36 (ιγ'.) Ἴσως ἂν οὖν τις ἐπιτιμήσειε τοῖς εἰρημένοις,

ὅτι τὰς μὲν πράξεις ἐπαινῶ τὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις
γιγνομένας, τὰς δ' αἰτίας οὐ φράζω, δι' ἃς οὕτω κα- 147
λῶς καὶ τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς εἶχον καὶ τὴν πόλιν διῴ-
κουν. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν εἰρηκέναι τι καὶ τοιοῦτον, οὐ
μὴν ἀλλ' ἔτι πλείω καὶ σαφέστερον πειράσομαι δια-
37 λεχθῆναι περὶ αὐτῶν. (ιδ'.) Ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐν μὲν
ταῖς παιδείαις πολλοὺς τοὺς ἐπιστατοῦντας εἶχον,
ἐπειδὴ δ' εἰς ἄνδρας δοκιμασθεῖεν, ἐξῆν αὐτοῖς ποιεῖν
ὅ τι βουληθεῖεν, ἀλλ' ἐν ταύταις ταῖς ἀκμαῖς πλείονος b
ἐπιμελείας ἐτύγχανον ἢ παῖδες ὄντες. οὕτω γὰρ ἡμῶν
οἱ πρόγονοι σφόδρα περὶ τὴν σωφροσύνην ἐσπούδα-
ζον, ὥστε τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐπέστησαν ἐπι-
μελεῖσθαι τῆς εὐκοσμίας, ἧς οὐχ οἷόν τ' ἦν μετασχεῖν
πλὴν τοῖς καλῶς γεγονόσι καὶ πολλὴν ἀρετὴν ἐν τῷ
βίῳ καὶ σωφροσύνην ἐνδεδειγμένοις, ὥστ' εἰκότως
αὐτὴν διενεγκεῖν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι συνεδρίων.

38 (ιε'.) Σημείοις δ' ἄν τις χρήσαιτο περὶ τῶν τότε c
καθεστώτων καὶ τοῖς ἐν τῷ παρόντι γιγνομένοις· ἔτι
γὰρ καὶ νῦν ἁπάντων τῶν περὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν
δοκιμασίαν κατημελημένων ἴδοιμεν ἂν τοὺς ἐν τοῖς
ἄλλοις πράγμασιν οὐκ ἀνεκτοὺς ὄντας, ἐπειδὰν εἰς
Ἄρειον πάγον ἀναβῶσιν, ὀκνοῦντας τῇ φύσει χρῆσθαι
καὶ μᾶλλον τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἢ ταῖς αὑτῶν κακίαις
ἐμμένοντας. τοσοῦτον φόβον ἐκεῖνοι τοῖς πονηροῖς
ἐνειργάσαντο καὶ τοιοῦτον μνημεῖον ἐν τῷ τόπῳ τῆς d
αὑτῶν ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης ἐγκατέλιπον.

39 (ιϛ'.) Τὴν δὴ τοιαύτην, ὥσπερ εἶπον, κυρίαν ἐποί-
ησαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐταξίας, ἣ τοὺς μὲν οἰομένους
ἐνταῦθα βελτίστους ἄνδρας γίγνεσθαι, παρ' οἷς οἱ
νόμοι μετὰ πλείστης ἀκριβείας κείμενοι τυγχάνουσιν,
ἀγνοεῖν ἐνόμιζεν· οὐδὲν γὰρ ἂν κωλύειν ὁμοίους
ἅπαντας εἶναι τοὺς Ἕλληνας ἕνεκά γε τοῦ ῥᾴδιον εἶναι

40 τὰ γράμματα λαβεῖν παρ' ἀλλήλων. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ
τούτων τὴν ἐπίδοσιν εἶναι τῆς ἀρετῆς ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' e
ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων· τοὺς γὰρ πολ-
λοὺς ὁμοίους τοῖς ἤθεσιν ἀποβαίνειν, ἐν οἷς ἂν ἕκα-
στοι παιδευθῶσιν. ἐπεὶ τά γε πλήθη καὶ τὰς ἀκριβείας
τῶν νόμων σημεῖον εἶναι τοῦ κακῶς οἰκεῖσθαι τὴν πό-
λιν ταύτην· ἐμφράγματα γὰρ αὐτοὺς ποιουμένους τῶν 148
ἁμαρτημάτων πολλοὺς τίθεσθαι τοὺς νόμους ἀναγκά-
41 ζεσθαι. δεῖν δὲ τοὺς ὀρθῶς πολιτευομένους οὐ τὰς
στοὰς ἐμπιπλάναι γραμμάτων ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς
ἔχειν τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν ἀλλὰ τοῖς
ἤθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, καὶ τοὺς μὲν
κακῶς τεθραμμένους καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων
ἀναγεγραμμένους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὺς δ'
ἀσφαλῶς παιδευομένους καὶ τοῖς ἁπλῶς κειμένοις b
42 ἐθελήσειν ἐμμένειν. ταῦτα διανοηθέντες οὐ τοῦτο
πρῶτον ἐσκόπουν, δι' ὧν κολάσουσι τοὺς ἀκοσμοῦν-
τας, ἀλλ' ἐξ ὧν παρασκευάσουσι μηδὲν αὐτοὺς ἄξιον
ζημίας ἐξαμαρτάνειν· ἡγοῦντο γὰρ τοῦτο μὲν αὐτῶν
ἔργον εἶναι, τὸ δὲ περὶ τὰς τιμωρίας σπουδάζειν τοῖς
ἐχθροῖς προσήκειν.

43 (ιζ.) Ἁπάντων μὲν οὖν ἐφρόντιζον τῶν πολιτῶν,
μάλιστα δὲ τῶν νεωτέρων. ἑώρων γὰρ τοὺς τηλικού- c
τους ταραχωδέστατα διακειμένους καὶ πλείστων γέ-
μοντας ἐπιθυμιῶν, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν μάλιστα δα-
μασθῆναι δεομένας ἐπιμελείαις καλῶν ἐπιτηδευμάτων
καὶ πόνοις ἡδονὰς ἔχουσιν· ἐν μόνοις γὰρ ἂν τούτοις
ἐμμεῖναι τοὺς ἐλευθέρως τεθραμμένους καὶ μεγαλο-
44 φρονεῖν εἰθισμένους. ἅπαντας μὲν οὖν ἐπὶ τὰς αὐτὰς
ἄγειν διατριβὰς οὐχ οἷόν τ' ἦν, ἀνωμάλως τὰ περὶ τὸν
βίον ἔχοντας· ὡς δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν ἥρμοττεν, οὕτως d
ἑκάστοις προσέταττον. τοὺς μὲν γὰρ ὑποδεέστερον

πράττοντας ἐπὶ τὰς γεωργίας καὶ τὰς ἐμπορίας ἔτρε-
πον, εἰδότες τὰς ἀπορίας μὲν διὰ τὰς ἀργίας γιγνο-
45 μένας, τὰς δὲ κακουργίας διὰ τὰς ἀπορίας· ἀναιροῦν-
τες οὖν τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν ἀπαλλάξειν ᾤοντο καὶ
τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων τῶν μετ' ἐκείνην γιγνομένων.
τοὺς δὲ βίον ἱκανὸν κεκτημένους περὶ τὴν ἱππικὴν καὶ
τὰ γυμνάσια καὶ τὰ κυνηγέσια καὶ τὴν φιλοσοφίαν e
ἠνάγκασαν διατρίβειν, ὁρῶντες ἐκ τούτων τοὺς μὲν
διαφέροντας γιγνομένους, τοὺς δὲ τῶν πλείστων κα-
46 κῶν ἀπεχομένους. (ιη'.) Καὶ ταῦτα νομοθετήσαντες
οὐδὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ὠλιγώρουν, ἀλλὰ διελόμενοι 149
τὴν μὲν πόλιν κατὰ κώμας, τὴν δὲ χώραν κατὰ δήμους,
ἐθεώρουν τὸν βίον τὸν ἑκάστου, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦν-
τας ἀνῆγον εἰς τὴν βουλήν. ἡ δὲ τοὺς μὲν ἐνουθέτει,
τοῖς δ' ἠπείλει, τοὺς δ' ὡς προσῆκεν, ἐκόλαζεν. ἠπί-
σταντο γὰρ, ὅτι δύο τρόποι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ καὶ
προτρέποντες ἐπὶ τὰς ἀδικίας καὶ παύοντες τῶν πονη-
47 ριῶν· παρ' οἷς μὲν γὰρ μήτε φυλακὴ μηδεμία τῶν
τοιούτων καθέστηκε μήθ' αἱ κρίσεις ἀκριβεῖς εἰσὶ, b
παρὰ τούτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπιεικεῖς τῶν
φύσεων, ὅπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικοῦσι ῥᾴδιόν
ἐστι μήτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐν-
ταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας. ἅπερ
ἐκεῖνοι γιγνώσκοντες ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολί-
48 τας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις· τοσούτου
γὰρ ἔδεον αὐτοὺς λανθάνειν οἱ κακόν τι δεδρακότες,
ὥστε καὶ τοὺς ἐπιδόξους ἁμαρτήσεσθαί τι προῃσθά- c
νοντο. τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείοις οἱ νεώτεροι
διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοι-
ούτοις συλλόγοις, ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν, ἀλλ' ἐν
τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον, ἐν οἷς ἐτάχθησαν, θαυμά-
ζοντες καὶ ζηλοῦντες τοὺς ἐν τούτοις πρωτεύοντας.

οὕτω δ' ἔφευγον τὴν ἀγοράν, ὥστ' εἰ καί ποτε διελ-
θεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφρο-
49 σύνης ἐφαίνοντο τοῦτο ποιοῦντες. ἀντειπεῖν δὲ τοῖς
πρεσβυτέροις ἢ λοιδορήσασθαι δεινότερον ἐνόμιζον ἢ d
νῦν περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτεῖν. ἐν καπηλείῳ δὲ φα-
γεῖν ἢ πιεῖν οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμη-
σεν· σεμνύνεσθαι γὰρ ἐμελέτων ἀλλ' οὐ βωμολοχεύε-
σθαι. καὶ τοὺς εὐτραπέλους δὲ καὶ τοὺς σκώπτειν δυ-
ναμένους, οὓς νῦν εὐφυεῖς προσαγορεύουσιν, ἐκεῖνοι
δυστυχεῖς ἐνόμιζον.

50 (ιθ'.) Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με δυσκόλως διακεῖσθαι e
πρὸς τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν ἡλικίαν. οὔτε γὰρ ἡγοῦ-
μαι τούτους αἰτίους εἶναι τῶν γιγνομένων, σύνοιδά
τε τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἥκιστα χαίρουσι ταύτῃ τῇ
καταστάσει, δι' ἣν ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἀκολασίαις
ταύταις διατρίβειν· ὥστ' οὐκ ἂν εἰκότως τούτοις ἐπι-
τιμῴην ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον τοῖς ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν 150
51 τὴν πόλιν διοικήσασιν. ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προτρέ-
ψαντες ἐπὶ ταύτας τὰς ὀλιγωρίας καὶ καταλύσαντες
τὴν τῆς βουλῆς δύναμιν. (κ'.) Ἧς ἐπιστατούσης οὐ δι-
κῶν οὐδ' ἐγκλημάτων οὐδ' εἰσφορῶν οὐδὲ πενίας οὐδὲ
πολέμων ἡ πόλις ἔγεμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡσυ-
χίαν εἶχον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἰρήνην ἦγον.
παρεῖχον γὰρ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς μὲν Ἕλλησι πιστούς, b
52 τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερούς· τοὺς μὲν γὰρ σεσωκότες
ἦσαν, παρὰ δὲ τῶν δίκην τηλικαύτην εἰληφότες ὥστ'
ἀγαπᾶν ἐκείνους, εἰ μηδὲν ἔτι κακὸν πάσχοιεν. τοι-
γάρτοι διὰ ταῦτα μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας διῆγον
ὥστε καλλίους εἶναι καὶ πολυτελεστέρας τὰς οἰκήσεις
καὶ τὰς κατασκευὰς τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἢ τὰς ἐντὸς
τείχους, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν μηδ' εἰς τὰς ἑορτὰς
εἰς ἄστυ καταβαίνειν ἀλλ' αἱρεῖσθαι μένειν ἐπὶ τοῖς c

53 *ἰδίοις ἀγαθοῖς μᾶλλον ἢ τῶν κοινῶν ἀπολαύειν. οὐδὲ
γὰρ τὰ περὶ τὰς θεωρίας, ὧν ἕνεκ' ἄν τις ἦλθεν, ἀσελ-
γῶς οὐδ' ὑπερηφάνως ἀλλὰ νοῦν ἐχόντως ἐποίουν.
οὐ γὰρ ἐκ τῶν πομπῶν οὐδ' ἐκ τῶν περὶ τὰς χορηγίας
φιλονικιῶν οὐδ' ἐκ τῶν τοιούτων ἀλαζονειῶν τὴν εὐ-
δαιμονίαν ἐδοκίμαζον ἀλλ' ἐκ τοῦ σωφρόνως οἰκεῖν καὶ
τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέραν καὶ τοῦ μηδένα τῶν πολι-
τῶν ἀπορεῖν τῶν ἐπιτηδείων. ἐξ ὧνπερ χρὴ κρίνειν* d
τοὺς ὡς ἀληθῶς εὖ πράττοντας καὶ μὴ φορτικῶς πο-
54 *λιτευομένους· ἐπεὶ νῦν γε τίς οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς γιγνο-
μένοις τῶν εὖ φρονούντων ἀλγήσειεν, ὅταν ἴδῃ πολ-
λοὺς τῶν πολιτῶν αὐτοὺς μὲν περὶ τῶν ἀναγκαίων,
εἴθ' ἕξουσιν εἴτε μή, πρὸ τῶν δικαστηρίων κληρου-
μένους, τῶν δ' Ἑλλήνων τοὺς ἐλαύνειν τὰς ναῦς βου-
λομένους τρέφειν ἀξιοῦντας, καὶ χορεύοντας μὲν ἐν* e
*χρυσοῖς ἱματίοις, χειμάζοντας δ' ἐν τοιούτοις, ἐν οἷς
οὐ βούλομαι λέγειν, καὶ τοιαύτας ἄλλας ἐναντιώσεις
περὶ τὴν διοίκησιν γιγνομένας, αἳ μεγάλην αἰσχύνην*
55 *τῇ πόλει περιποιοῦσιν.* (κα'.) *Ὧν οὐδὲν ἦν ἐπ' ἐκεί-
νης τῆς βουλῆς· ἀπήλλαξε γὰρ τοὺς μὲν πένητας τῶν
ἀποριῶν ταῖς ἐργασίαις καὶ ταῖς παρὰ τῶν ἐχόντων* 151
*ὠφελείαις, τοὺς δὲ νεωτέρους τῶν ἀκολασιῶν τοῖς
ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις, τοὺς δὲ πο-
λιτευομένους τῶν πλεονεξιῶν ταῖς τιμωρίαις καὶ τῷ
μὴ λανθάνειν τοὺς ἀδικοῦντας, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους
τῶν ἀθυμιῶν ταῖς τιμαῖς ταῖς πολιτικαῖς καὶ ταῖς παρὰ
τῶν νεωτέρων θεραπείαις. καίτοι πῶς ἂν γένοιτο ταύ-
της πλείονος ἀξία πολιτεία, τῆς οὕτω καλῶς ἁπάντων
τῶν πραγμάτων ἐπιμεληθείσης;*

56 (κβ'.) *Περὶ μὲν οὖν τῶν τότε καθεστώτων τὰ μὲν* b
*πλεῖστα διεληλύθαμεν· ὅσα δὲ παραλελοίπαμεν ἐκ τῶν
εἰρημένων, ὅτι κἀκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον εἶχε τούτοις,*

ῥᾴδιόν ἐστι καταμαθεῖν. (κγ′.) Ἤδη δέ τινες ἀκούσαν-
τές μου ταῦτα διεξιόντος ἐπῄνεσαν μὲν ὡς οἷόν τε μά-
λιστα καὶ τοὺς προγόνους ἐμακάρισαν, ὅτι τὸν τρόπον
57 τοῦτον τὴν πόλιν διῴκουν, οὐ μὴν ὑμᾶς γ᾽ ᾤοντο πει-
σθήσεσθαι χρῆσθαι τούτοις ἀλλ᾽ αἱρήσεσθαι διὰ τὴν c
συνήθειαν ἐν τοῖς καθεστῶσι πράγμασι κακοπαθεῖν
μᾶλλον ἢ μετὰ πολιτείας ἀκριβεστέρας ἄμεινον τὸν
βίον διάγειν. εἶναι δ᾽ ἔφασαν ἐμοὶ καὶ κίνδυνον, μὴ
τὰ βέλτιστα συμβουλεύων μισόδημος εἶναι δόξω καὶ
58 τὴν πόλιν ζητεῖν εἰς ὀλιγαρχίαν ἐμβαλεῖν. (κδ′.) Ἐγὼ
δ᾽ εἰ μὲν περὶ πραγμάτων ἀγνοουμένων καὶ μὴ κοινῶν
τοὺς λόγους ἐποιούμην καὶ περὶ τούτων ἐκέλευον ὑμᾶς
ἑλέσθαι συνέδρους ἢ συγγραφέας, δι᾽ ὧν ὁ δῆμος κατ- d
ελύθη τὸ πρότερον, εἰκότως ἂν εἶχον ταύτην τὴν
αἰτίαν· νῦν δ᾽ οὐδὲν εἴρηκα τοιοῦτον ἀλλὰ διείλεγμαι
περὶ διοικήσεως οὐκ ἀποκεκρυμμένης ἀλλὰ φανερᾶς,
59 ἣν πάντες ἴστε καὶ πατρίαν ἡμῖν οὖσαν καὶ πλείστων
ἀγαθῶν καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν αἰτίαν
γεγενημένην, πρὸς δὲ τούτοις ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν
νομοθετηθεῖσαν καὶ κατασταθεῖσαν, οὓς οὐδεὶς ὅστις
οὐκ ἂν ὁμολογήσειε δημοτικωτάτους γεγενῆσθαι τῶν e
πολιτῶν. ὥστε πάντων ἄν μοι συμβαίη δεινότατον,
εἰ τοιαύτην πολιτείαν εἰσηγούμενος νεωτέρων δόξαιμι
πραγμάτων ἐπιθυμεῖν.
60 Ἔπειτα κἀκεῖθεν ῥᾴδιον γνῶναι τὴν ἐμὴν διά-
νοιαν· ἐν γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν λόγων τῶν εἰρημέ- 152
νων ὑπ᾽ ἐμοῦ φανήσομαι ταῖς μὲν ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς
πλεονεξίαις ἐπιτιμῶν, τὰς δ᾽ ἰσότητας καὶ τὰς δημο-
κρατίας ἐπαινῶν, οὐ πάσας ἀλλὰ τὰς καλῶς καθεστη-
κυίας, οὐδ᾽ ὡς ἔτυχον ἀλλὰ δικαίως καὶ λόγον ἐχόν-
61 τως. οἶδα γὰρ τούς τε προγόνους τοὺς ἡμετέρους ἐν
ταύτῃ τῇ καταστάσει πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκόντας

93 (μ΄.) Θαυμάζω δὲ τῶν ὑπὲρ μὲν τῆς ἰδίας δόξης
ἀποθνήσκειν ἐθελόντων, ὑπὲρ δὲ τῆς κοινῆς μὴ τὴν
αὐτὴν γνώμην ἐχόντων· ὑπὲρ ἧς ὁτιοῦν πάσχειν ἄξιον c
ὥστε μὴ καταισχῦναι τὴν πόλιν, μηδὲ περιιδεῖν τὴν
τάξιν λιποῦσαν, εἰς ἣν οἱ πατέρες κατέστησαν αὐτήν.
πολλῶν δὲ πραγμάτων ἡμῖν καὶ δεινῶν ἐφεστώτων,
94 ἃ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκεῖνο μάλιστα φυλακτέον, ὅπως μη-
δὲν ἀνάνδρως φανησόμεθα διαπραττόμενοι μηδὲ συγ-
χωροῦντες τοῖς πολεμίοις παρὰ τὸ δίκαιον. αἰσχρὸν
γὰρ τοὺς ἄρξαι τῶν Ἑλλήνων ἀξιωθέντας ὀφθῆναι
τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας, καὶ τοσοῦτον ἀπολει- d
φθῆναι τῶν προγόνων, ὥστε τοὺς μὲν ὑπὲρ τοῦ τοῖς
ἄλλοις ἐπιτάττειν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἡμᾶς δ' ὑπὲρ
τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ κελευόμενον μὴ τολμᾶν διακινδυ-
νεύειν.
95 (μα΄.) Ἄξιον δὲ καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα καὶ τὰς ἄλλας
αἰσχυνθῆναι πανηγύρεις, ἐν αἷς ἕκαστος ἡμῶν ζηλω-
τότερος ἦν καὶ θαυμαστότερος τῶν ἀθλητῶν τῶν ἐν
τοῖς ἀγῶσι τὰς νίκας ἀναιρουμένων. εἰς ἃς τίς ἂν ἐλ- e
θεῖν τολμήσειεν, ἀντὶ μὲν τοῦ τιμᾶσθαι καταφρονη-
θησόμενος, ἀντὶ δὲ τοῦ περίστατος ὑπὸ πάντων δι'
ἀρετὴν εἶναι περίβλεπτος ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπὶ κακίᾳ
96 γενησόμενος, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὀψόμενος μὲν τοὺς 136
οἰκέτας ἀπὸ τῆς χώρας ἧς οἱ πατέρες ἡμῖν κατέλιπον
ἀπαρχὰς καὶ θυσίας μείζους ἡμῶν ποιουμένους, ἀκου-
σόμενος δ' αὐτῶν τοιαύταις βλασφημίαις χρωμένων
οἵαις περ εἰκὸς τοὺς χαλεπώτερον μὲν τῶν ἄλλων δε-
δουλευκότας, ἐξ ἴσου δὲ νῦν τὰς συνθήκας τοῖς δε-
σπόταις πεποιημένους· ἐφ' αἷς ἕκαστος ἡμῶν οὕτως
ἂν ἀλγήσειεν, ὡς οὐδεὶς ἂν τῶν ζώντων διὰ λόγου
97 δηλώσειεν. ὑπὲρ ὧν χρὴ βουλεύεσθαι καὶ μὴ τότ' b
ἀγανακτεῖν, ὅτ' οὐδὲν ἡμῖν ἔσται πλέον, ἀλλὰ νῦν

καὶ Λακεδαιμονίους διὰ τοῦτο κάλλιστα πολιτευομέ-
νους, ὅτι μάλιστα δημοκρατούμενοι τυγχάνουσιν. ἐν b
γὰρ τῇ τῶν ἀρχῶν αἱρέσει καὶ τῷ βίῳ τῷ καθ' ἡμέραν
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἴδοιμεν ἂν παρ' αὐτοῖς
τὰς ἰσότητας καὶ τὰς ὁμοιότητας μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς
ἄλλοις ἰσχυούσας· οἷς αἱ μὲν ὀλιγαρχίαι πολεμοῦσιν,
οἱ δὲ καλῶς δημοκρατούμενοι χρώμενοι διατελοῦσιν.

62 (κε΄.) Τῶν τοίνυν ἄλλων πόλεων ταῖς ἐπιφανε-
στάταις καὶ μεγίσταις, ἢν ἐξετάζειν βουληθῶμεν, εὑ- c
ρήσομεν τὰς δημοκρατίας μᾶλλον ἢ τὰς ὀλιγαρχίας
συμφερούσας· ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτείαν, ᾗ πάν-
τες ἐπιτιμῶσιν, ἢν παραβάλωμεν αὐτὴν μὴ πρὸς τὴν
ὑπ' ἐμοῦ ῥηθεῖσαν ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν τριάκοντα
καταστᾶσαν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν θεοποίητον εἶναι
63 νομίσειεν. (κς΄.) Βούλομαι δ' εἰ καί τινές με φήσουσιν
ἔξω τῆς ὑποθέσεως λέγειν, δηλῶσαι καὶ διελθεῖν, ὅσον
αὕτη τῆς τότε διήνεγκεν, ἵνα μηδεὶς οἴηταί με τὰ μὲν
ἁμαρτήματα τοῦ δήμου λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζειν, εἰ δέ d
τι καλὸν ἢ σεμνὸν διαπέπρακται, ταῦτα δὲ παραλεί-
πειν. ἔσται δ' ὁ λόγος οὔτε μακρὸς οὔτ' ἀνωφελὴς τοῖς
64 ἀκούουσιν. (κζ΄.) Ἐπειδὴ γὰρ τὰς ναῦς τὰς περὶ Ἑλ-
λήσποντον ἀπωλέσαμεν, καὶ ταῖς συμφοραῖς ἐκείναις
ἡ πόλις περιέπεσε, τίς οὐκ οἶδε τῶν πρεσβυτέρων τοὺς
μὲν δημοτικοὺς καλουμένους ἑτοίμους ὄντας ὁτιοῦν
πάσχειν ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, καὶ
δεινὸν ἡγουμένους, εἴ τις ὄψεται τὴν πόλιν τὴν τῶν e
Ἑλλήνων ἄρξασαν, ταύτην ὑφ' ἑτέροις οὖσαν, τοὺς δὲ
τῆς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμήσαντας ἑτοίμως καὶ τὰ τείχη
65 καθαιροῦντας καὶ τὴν δουλείαν ὑπομένοντας; καὶ τότε
μέν, ὅτε τὸ πλῆθος ἦν κύριον τῶν πραγμάτων, ἡμᾶς
τὰς τῶν ἄλλων ἀκροπόλεις φρουροῦντας, ἐπειδὴ δ' οἱ 153
τριάκοντα παρέλαβον τὴν πολιτείαν, τοὺς πολεμίους

*τὴν ἡμετέραν ἔχοντας; καὶ κατὰ μὲν ἐκεῖνον τὸν χρό-
νον δεσπότας ἡμῶν ὄντας Λακεδαιμονίους, ἐπειδὴ δ'
οἱ φεύγοντες κατελθόντες πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθε-
ρίας ἐτόλμησαν καὶ Κόνων ναυμαχῶν ἐνίκησε, πρέ-
σβεις ἐλθόντας παρ' αὐτῶν καὶ διδόντας τῇ πόλει τὴν
66 ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάττης; καὶ μὲν δὴ καὶ τάδε τίς οὐ
μνημονεύει τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐμῶν, τὴν μὲν δημο- b
κρατίαν οὕτω κοσμήσασαν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἱεροῖς
καὶ τοῖς ὁσίοις ὥστ' ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀφικνουμένους
νομίζειν αὐτὴν ἀξίαν εἶναι μὴ μόνον τῶν Ἑλλήνων
ἄρχειν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, τοὺς δὲ τριά-
κοντα τῶν μὲν ἀμελήσαντας, τὰ δὲ συλήσαντας, τοὺς
δὲ νεωσοίκους ἐπὶ καθαιρέσει τριῶν ταλάντων ἀπο-
δομένους, εἰς οὓς ἡ πόλις ἀνήλωσεν οὐκ ἐλάττω χιλίων
67 ταλάντων; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν πρᾳότητα δικαίως ἂν c
τις ἐπαινέσειε τὴν ἐκείνων μᾶλλον ἢ τὴν τῆς δημοκρα-
τίας. οἱ μὲν γὰρ ψηφίσματι παραλαβόντες τὴν πόλιν
πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους
ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ φυγεῖν πλείους ἢ πεν-
τακισχιλίους ἠνάγκασαν· οἱ δὲ κρατήσαντες καὶ μεθ'
ὅπλων κατιόντες, αὐτοὺς τοὺς αἰτιωτάτους τῶν κακῶν d
ἀνελόντες, οὕτω τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους καλῶς καὶ νομί-
μως διῴκησαν ὥστε μηδὲν ἔλαττον ἔχειν τοὺς ἐκβα-
68 λόντας τῶν κατελθόντων. (κη'.) Ὃ δὲ πάντων κάλλι-
στον καὶ μέγιστον τεκμήριον τῆς ἐπιεικείας τοῦ δήμου·
δανεισαμένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει μεινάντων ἑκατὸν
τάλαντα παρὰ Λακεδαιμονίων εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν
τὸν Πειραιᾶ κατασχόντων, ἐκκλησίας γενομένης περὶ
ἀποδόσεως τῶν χρημάτων, καὶ λεγόντων πολλῶν, ὡς
δίκαιόν ἐστι διαλύειν τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους μὴ τοὺς e
πολιορκουμένους ἀλλὰ τοὺς δανεισαμένους, ἔδοξε τῷ
69 δήμῳ κοινὴν ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν. καὶ γάρ τοι*

καὶ Λακεδαιμονίους διὰ τοῦτο κάλλιστα πολιτευομέ-
νους, ὅτι μάλιστα δημοκρατούμενοι τυγχάνουσιν. ἐν b
γὰρ τῇ τῶν ἀρχῶν αἱρέσει καὶ τῷ βίῳ τῷ καθ' ἡμέραν
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἴδοιμεν ἂν παρ' αὐτοῖς
τὰς ἰσότητας καὶ τὰς ὁμοιότητας μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς
ἄλλοις ἰσχυούσας· οἷς αἱ μὲν ὀλιγαρχίαι πολεμοῦσιν,
οἱ δὲ καλῶς δημοκρατούμενοι χρώμενοι διατελοῦσιν.
62 (κε'.) Τῶν τοίνυν ἄλλων πόλεων ταῖς ἐπιφανε-
στάταις καὶ μεγίσταις, ἢν ἐξετάζειν βουληθῶμεν, εὑ- c
ρήσομεν τὰς δημοκρατίας μᾶλλον ἢ τὰς ὀλιγαρχίας
συμφερούσας· ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτείαν, ᾗ πάν-
τες ἐπιτιμῶσιν, ἢν παραβάλωμεν αὐτὴν μὴ πρὸς τὴν
ὑπ' ἐμοῦ ῥηθεῖσαν ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν τριάκοντα
καταστᾶσαν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν θεοποίητον εἶναι
63 νομίσειεν. (κς'.) Βούλομαι δ' εἰ καί τινές με φήσουσιν
ἔξω τῆς ὑποθέσεως λέγειν, δηλῶσαι καὶ διελθεῖν, ὅσον
αὕτη τῆς τότε διήνεγκεν, ἵνα μηδεὶς οἴηταί με τὰ μὲν
ἁμαρτήματα τοῦ δήμου λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζειν, εἰ δέ d
τι καλὸν ἢ σεμνὸν διαπέπρακται, ταῦτα δὲ παραλεί-
πειν. ἔσται δ' ὁ λόγος οὔτε μακρὸς οὔτ' ἀνωφελὴς τοῖς
64 ἀκούουσιν. (κζ'.) Ἐπειδὴ γὰρ τὰς ναῦς τὰς περὶ Ἑλ-
λήσποντον ἀπωλέσαμεν, καὶ ταῖς συμφοραῖς ἐκείναις
ἡ πόλις περιέπεσε, τίς οὐκ οἶδε τῶν πρεσβυτέρων τοὺς
μὲν δημοτικοὺς καλουμένους ἑτοίμους ὄντας ὁτιοῦν
πάσχειν ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, καὶ
δεινὸν ἡγουμένους, εἴ τις ὄψεται τὴν πόλιν τὴν τῶν e
Ἑλλήνων ἄρξασαν, ταύτην ὑφ' ἑτέροις οὖσαν, τοὺς δὲ
τῆς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμήσαντας ἑτοίμως καὶ τὰ τείχη
65 καθαιροῦντας καὶ τὴν δουλείαν ὑπομένοντας; καὶ τότε
μὲν, ὅτε τὸ πλῆθος ἦν κύριον τῶν πραγμάτων, ἡμᾶς
τὰς τῶν ἄλλων ἀκροπόλεις φρουροῦντας, ἐπειδὴ δ' οἱ 153
τριάκοντα παρέλαβον τὴν πολιτείαν, τοὺς πολεμίους

τὴν ἡμετέραν ἔχοντας; καὶ κατὰ μὲν ἐκεῖνον τὸν χρό-
νον δεσπότας ἡμῶν ὄντας Λακεδαιμονίους, ἐπειδὴ δ'
οἱ φεύγοντες κατελθόντες πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθε-
ρίας ἐτόλμησαν καὶ Κόνων ναυμαχῶν ἐνίκησε, πρέ-
σβεις ἐλθόντας παρ' αὐτῶν καὶ διδόντας τῇ πόλει τὴν
66 ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάττης; καὶ μὲν δὴ καὶ τάδε τίς οὐ
μνημονεύει τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐμῶν, τὴν μὲν δημο- b
κρατίαν οὕτω κοσμήσασαν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἱεροῖς
καὶ τοῖς ὁσίοις ὥστ' ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀφικνουμένους
νομίζειν αὐτὴν ἀξίαν εἶναι μὴ μόνον τῶν Ἑλλήνων
ἄρχειν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, τοὺς δὲ τριά-
κοντα τῶν μὲν ἀμελήσαντας, τὰ δὲ συλήσαντας, τοὺς
δὲ νεωσοίκους ἐπὶ καθαιρέσει τριῶν ταλάντων ἀπο-
δομένους, εἰς οὓς ἡ πόλις ἀνήλωσεν οὐκ ἐλάττω χιλίων
67 ταλάντων; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν πρᾳότητα δικαίως ἄν c
τις ἐπαινέσειε τὴν ἐκείνων μᾶλλον ἢ τὴν τῆς δημοκρα-
τίας. οἱ μὲν γὰρ ψηφίσματι παραλαβόντες τὴν πόλιν
πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους
ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ φυγεῖν πλείους ἢ πεν-
τακισχιλίους ἠνάγκασαν· οἱ δὲ κρατήσαντες καὶ μεθ'
ὅπλων κατιόντες, αὐτοὺς τοὺς αἰτιωτάτους τῶν κακῶν d
ἀνελόντες, οὕτω τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους καλῶς καὶ νομί-
μως διῴκησαν ὥστε μηδὲν ἔλαττον ἔχειν τοὺς ἐκβα-
68 λόντας τῶν κατελθόντων. (κη'.) Ὃ δὲ πάντων κάλλι-
στον καὶ μέγιστον τεκμήριον τῆς ἐπιεικείας τοῦ δήμου·
δανεισαμένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει μεινάντων ἑκατὸν
τάλαντα παρὰ Λακεδαιμονίων εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν
τὸν Πειραιᾶ κατασχόντων, ἐκκλησίας γενομένης περὶ
ἀποδόσεως τῶν χρημάτων, καὶ λεγόντων πολλῶν, ὡς
δίκαιόν ἐστι διαλύειν τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους μὴ τοὺς e
πολιορκουμένους ἀλλὰ τοὺς δανεισαμένους, ἔδοξε τῷ
69 δήμῳ κοινὴν ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν. καὶ γάρ τοι

διὰ ταύτην τὴν γνώμην εἰς τοιαύτην ἡμᾶς ὁμόνοιαν κατέστησαν καὶ τοσοῦτον ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν ἐποίησαν ὥστε Λακεδαιμονίους, τοὺς ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας 154
ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν προστάττοντας ἡμῖν, ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἱκετεύσοντας καὶ δεησομένους μὴ περιιδεῖν αὑτοὺς ἀναστάτους γενομένους. τὸ δ' οὖν κεφάλαιον τῆς ἑκατέρων διανοίας τοιοῦτον ἦν· οἱ μὲν γὰρ ἠξίουν τῶν μὲν πολιτῶν ἄρχειν, τοῖς δὲ πολεμίοις δουλεύειν, οἱ δὲ τῶν μὲν ἄλλων
70 ἄρχειν, τοῖς δὲ πολίταις ἴσον ἔχειν. (κθ'.) Ταῦτα δὲ b
διῆλθον δυοῖν ἕνεκα, πρῶτον μὲν ἐμαυτὸν ἐπιδεῖξαι βουλόμενος οὐκ ὀλιγαρχιῶν οὐδὲ πλεονεξιῶν ἀλλὰ δικαίας καὶ κοσμίας ἐπιθυμοῦντα πολιτείας, ἔπειτα τὰς δημοκρατίας τάς τε κακῶς καθεστηκυίας ἐλαττόνων συμφορῶν αἰτίας γιγνομένας, τάς τε καλῶς πολιτευομένας προεχούσας τῷ δικαιοτέρας εἶναι καὶ κοινοτέρας καὶ τοῖς χρωμένοις ἡδίους.

71 (λ'.) Τάχ' οὖν ἄν τις θαυμάσειεν, τί βουλόμενος ἀντὶ τῆς πολιτείας τῆς οὕτω πολλὰ καὶ καλὰ διαπε- c
πραγμένης ἑτέραν ὑμᾶς πείθω μεταλαβεῖν, καὶ τίνος ἕνεκα νῦν μὲν οὕτω καλῶς ἐγκεκωμίακα τὴν δημοκρατίαν, ὅταν δὲ τύχω, πάλιν μεταβαλὼν ἐπιτιμῶ καὶ κατηγορῶ τῶν καθεστώτων.

72 (λα'.) Ἐγὼ δὲ καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ὀλίγα μὲν κατορθοῦντας, πολλὰ δ' ἐξαμαρτάνοντας μέμφομαι καὶ νομίζω φαυλοτέρους εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ πρός γε τούτοις τοὺς γεγονότας ἐκ καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν, d
καὶ μικρῷ μὲν ὄντας ἐπιεικεστέρους τῶν ὑπερβαλλόντων ταῖς πονηρίαις, πολὺ δὲ χείρους τῶν πατέρων, λοιδορῶ, καὶ συμβουλεύσαιμ' ἂν αὐτοῖς παύσασθαι
73 τοιούτοις οὖσιν. τὴν αὐτὴν οὖν γνώμην ἔχω καὶ περὶ τῶν κοινῶν· ἡγοῦμαι γὰρ δεῖν ἡμᾶς οὐ μέγα φρονεῖν,

οὐδ' ἀγαπᾶν, εἰ κακοδαιμονησάντων καὶ μανέντων
νομιμώτεροι γεγόναμεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀγανα-
κτεῖν καὶ βαρέως φέρειν, εἰ χείρους τῶν προγόνων e
τυγχάνοιμεν ὄντες· πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν ἀλλ'
οὐ πρὸς τὴν τῶν τριάκοντα πονηρίαν ἁμιλλητέον ἡμῖν
ἐστὶν, ἄλλως τε καὶ προσῆκον ἡμῖν βελτίστοις ἁπάν-
74 των ἀνθρώπων εἶναι. (λβʹ.) Καὶ τοῦτον εἴρηκα τὸν 155
λόγον οὐ νῦν πρῶτον ἀλλὰ πολλάκις ἤδη καὶ πρὸς
πολλούς. ἐπίσταμαι γὰρ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τόποις φύ-
σεις ἐγγιγνομένας καρπῶν καὶ δένδρων καὶ ζώων ἰδίας
ἐν ἑκάστοις καὶ πολὺ τῶν ἄλλων διαφερούσας, τὴν δ'
ἡμετέραν χώραν ἄνδρας φέρειν καὶ τρέφειν δυναμέ-
νην οὐ μόνον πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰς πράξεις καὶ
τοὺς λόγους εὐφυεστάτους ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνδρίαν καὶ
75 πρὸς ἀρετὴν πολὺ διαφέροντας. τεκμαίρεσθαι δὲ δί- b
καιόν ἐστι τοῖς τε παλαιοῖς ἀγῶσιν, οὓς ἐποιήσαντο
πρὸς Ἀμαζόνας καὶ Θρᾷκας καὶ Πελοποννησίους ἅπαν-
τας καὶ τοῖς κινδύνοις τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομέ-
νοις, ἐν οἷς καὶ μόνοι καὶ μετὰ Πελοποννησίων, καὶ
πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες, νικήσαντες τοὺς
βαρβάρους ἀριστείων ἠξιώθησαν· ὧν οὐδὲν ἂν ἔπρα-
76 ξαν, εἰ μὴ πολὺ τὴν φύσιν διήνεγκαν. (λγʹ.) Καὶ μη-
δεὶς οἰέσθω ταύτην τὴν εὐλογίαν ἡμῖν προσήκειν τοῖς
νῦν πολιτευομένοις, ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον. εἰσὶ γὰρ c
οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἔπαινος μὲν τῶν ἀξίους σφᾶς
αὐτοὺς τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς παρεχόντων, κατη-
γορία δὲ τῶν τὰς εὐγενείας ταῖς αὑτῶν ῥᾳθυμίαις καὶ
κακίαις καταισχυνόντων. ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν· εἰρή-
σεται γὰρ τἀληθές. τοιαύτης γὰρ ἡμῖν τῆς φύσεως
ὑπαρχούσης οὐ διεφυλάξαμεν αὐτὴν ἀλλ' ἐμπεπτώκα-
μεν εἰς ἄνοιαν καὶ ταραχὴν καὶ πονηρῶν πραγμάτων
77 ἐπιθυμίαν. ἀλλὰ γὰρ ἢν ἐπακολουθῶ τοῖς ἐνοῦσιν d

ἐπιτιμῆσαι καὶ κατηγορῆσαι τῶν ἐνεστώτων πραγμά-
των, δέδοικα, μὴ πόρρω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀπο-
πλανηθῶ. (λδ΄.) Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πρότερον
εἰρήκαμεν καὶ πάλιν ἐροῦμεν, ἢν μὴ πείσωμεν ὑμᾶς
παύσασθαι τοιαῦτ᾽ ἐξαμαρτάνοντας· περὶ δ᾽ ὧν ἐξ
ἀρχῆς τὸν λόγον κατεστησάμην, βραχέα διαλεχθεὶς
παραχωρῶ τοῖς βουλομένοις ἔτι συμβουλεύειν περὶ e
τούτων.

78 (λε΄.) Ἡμεῖς γὰρ ἢν μὲν οὕτως οἰκῶμεν τὴν πό-
λιν ὥσπερ νῦν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ καὶ βουλευσόμεθα
καὶ πολεμήσομεν καὶ βιωσόμεθα καὶ σχεδὸν ἅπαντα
καὶ πεισόμεθα καὶ πράξομεν, ἅπερ ἔν τε τῷ παρόντι 156
καιρῷ καὶ τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις· ἢν δὲ μεταβάλω-
μεν τὴν πολιτείαν, δῆλον, ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον,
οἷά περ ἦν τοῖς προγόνοις τὰ πράγματα, τοιαῦτ᾽ ἔσται
καὶ περὶ ἡμᾶς· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν πολιτευ-
μάτων καὶ τὰς πράξεις ὁμοίας ἀεὶ καὶ παραπλησίας
79 ἀποβαίνειν. (λϛ΄.) Δεῖ δὲ τὰς μεγίστας αὐτῶν παρ᾽
ἀλλήλας θέντας βουλεύσασθαι, ποτέρας ἡμῖν αἱρετέον
ἐστίν. καὶ πρῶτον μὲν σκεψώμεθα τοὺς Ἕλληνας καὶ
τοὺς βαρβάρους, πῶς πρὸς ἐκείνην τὴν πολιτείαν διέ- b
κειντο καὶ πῶς νῦν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐλάχι-
στον μέρος τὰ γένη ταῦτα συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμο-
80 νίαν, ὅταν ἔχῃ κατὰ τρόπον ἡμῖν. (λζ΄.) Οἱ μὲν τοί-
νυν Ἕλληνες οὕτως ἐπίστευον τοῖς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν
χρόνον πολιτευομένοις ὥστε τοὺς πλείστους αὐτῶν
ἑκόντας ἐγχειρίσαι τῇ πόλει σφᾶς αὐτούς· οἱ δὲ βάρ-
βαροι τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ πολυπραγμονεῖν περὶ τῶν
Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὥστ᾽ οὔτε μακροῖς πλοίοις ἐπὶ c
τάδε Φασήλιδος ἔπλεον οὔτε στρατοπέδοις ἐντὸς Ἅλυος
81 ποταμοῦ κατέβαινον ἀλλὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἦγον. νῦν
δ᾽ εἰς τοῦτο τὰ πράγματα περιέστηκεν, ὥσθ᾽ οἱ μὲν

μισοῦσι τὴν πόλιν, οἱ δὲ καταφρονοῦσιν ἡμῶν. καὶ περὶ μὲν τοῦ μίσους τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν ἀκηκόατε τῶν στρατηγῶν· ὡς δὲ βασιλεὺς ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔπεμψεν, ἐδήλωσεν.

82 (λη΄.) Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὑπὸ μὲν ἐκείνης τῆς d
εὐταξίας οὕτως ἐπαιδεύθησαν οἱ πολῖται πρὸς ἀρετήν, ὥστε σφᾶς μὲν αὐτοὺς μὴ λυπεῖν, τοὺς δ' εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας ἅπαντας μαχόμενοι νικᾶν. ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον· ἀλλήλοις μὲν γὰρ κακὰ παρέχοντες οὐδεμίαν ἡμέραν διαλείπομεν, τῶν δὲ περὶ τὸν πόλεμον οὕτω κατημελήκαμεν, ὥστ' οὐδ' εἰς ἐξετάσεις ἰέ-
83 ναι τολμῶμεν, ἢν μὴ λαμβάνωμεν ἀργύριον. τὸ δὲ
μέγιστον· τότε μὲν οὐδεὶς ἦν τῶν πολιτῶν ἐνδεὴς τῶν e
ἀναγκαίων, οὐδὲ προσαιτῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας τὴν πόλιν κατῄσχυνε, νῦν δὲ πλείους εἰσὶν οἱ σπανίζοντες τῶν ἐχόντων· οἷς ἄξιόν ἐστι πολλὴν συγγνώμην ἔχειν, εἰ μηδὲν τῶν κοινῶν φροντίζουσιν ἀλλὰ τοῦτο σκοποῦσιν, ὁπόθεν τὴν ἀεὶ παροῦσαν ἡμέραν διάξουσιν. 157

84 (λθ΄.) Ἐγὼ μὲν οὖν ἡγούμενος, ἢν μιμησώμεθα τοὺς προγόνους, καὶ τῶν κακῶν ἡμᾶς τούτων ἀπαλλαγήσεσθαι καὶ σωτῆρας οὐ μόνον τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων γενήσεσθαι, τήν τε πρόσοδον ἐποιησάμην καὶ τοὺς λόγους εἴρηκα τούτους· ὑμεῖς δὲ πάντα λογισάμενοι ταῦτα χειροτονεῖθ' ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ μάλιστα συμφέρειν τῇ πόλει.

8.
ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ.

(α΄.) Ἅπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε 159
ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς
ἄξια τῇ πόλει, περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλεύ-
σειν· οὐ μὴν ἀλλ' εἰ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων
ἥρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ περὶ
τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν.
2 ἥκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, b
ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώ-
πων, καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους
ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν. τὸ μὲν οὖν μέγεθος
ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν, τηλικοῦτόν ἐστιν.
3 (β΄.) Ὁρῶ δ' ὑμᾶς οὐκ ἐξ ἴσου τῶν λεγόντων τὴν
ἀκρόασιν ποιουμένους, ἀλλὰ τοῖς μὲν προσέχοντας τὸν
νοῦν, τῶν δ' οὐδὲ τὴν φωνὴν ἀνεχομένους. καὶ θαυ-
μαστὸν οὐδὲν ποιεῖτε· καὶ γὰρ τὸν ἄλλον χρόνον εἰώ- c
θατε πάντας τοὺς ἄλλους ἐκβάλλειν πλὴν τοὺς συν-
4 αγορεύοντας ταῖς ὑμετέραις ἐπιθυμίαις. ὃ καὶ δικαίως
ἄν τις ὑμῖν ἐπιτιμήσειεν, ὅτι συνειδότες πολλοὺς καὶ
μεγάλους οἴκους ὑπὸ τῶν κολακευόντων ἀναστάτους
γεγενημένους καὶ μισοῦντες ἐπὶ τῶν ἰδίων τοὺς ταύ-
την ἔχοντας τὴν τέχνην, ἐπὶ τῶν κοινῶν οὐχ ὁμοίως
διάκεισθε πρὸς αὐτοὺς ἀλλὰ κατηγοροῦντες τῶν προσ-
ιεμένων καὶ χαιρόντων τοῖς τοιούτοις αὐτοὶ φαίνεσθε d
μᾶλλον τούτοις πιστεύοντες ἢ τοῖς ἄλλοις πολίταις.
5 καὶ γάρ τοι πεποιήκατε τοὺς ῥήτορας μελετᾶν καὶ φι-
λοσοφεῖν οὐ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει συνοίσειν, ἀλλ'
ὅπως ἀρέσκοντας ὑμῖν λόγους ἐροῦσιν. ἐφ' οὓς καὶ
νῦν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐρρύηκεν. πᾶσι γὰρ ἦν φανε-

ρὸν, ὅτι μᾶλλον ἡσθήσεσθε τοῖς παρακαλοῦσιν ὑμᾶς
ἐπὶ τὸν πόλεμον ἢ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης συμβουλεύ-
6 ουσιν. οἱ μὲν γὰρ προσδοκίαν ἐμποιοῦσιν, ὡς καὶ τὰς e
κτήσεις τὰς ἐν ταῖς πόλεσι κομιούμεθα καὶ τὴν δύνα-
μιν ἀναληψόμεθα πάλιν, ἣν πρότερον ἐτυγχάνομεν
ἔχοντες· οἱ δ' οὐδὲν τοιοῦτον ὑποτείνουσιν, ἀλλ' ὡς
ἡσυχίαν ἔχειν δεῖ καὶ μὴ μεγάλων ἐπιθυμεῖν παρὰ τὸ
7 δίκαιον ἀλλὰ στέργειν τοῖς παροῦσιν, ὃ χαλεπώτατον 160
πάντων τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. οὕτω
γὰρ ἐξηρτήμεθα τῶν ἐλπίδων καὶ πρὸς τὰς δοκούσας
εἶναι πλεονεξίας ἀπλήστως ἔχομεν, ὥστ' οὐδ' οἱ κεκτη-
μένοι τοὺς μεγίστους πλούτους μένειν ἐπὶ τούτοις
ἐθέλουσιν ἀλλ' ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενοι περὶ τῶν
ὑπαρχόντων κινδυνεύουσιν. ὅπερ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι,
μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἔνοχοι γενώμεθα ταύταις ταῖς ἀνοί-
8 αις· λίαν γάρ τινές μοι δοκοῦσιν ὡρμῆσθαι πρὸς τὸν b
πόλεμον, ὥσπερ οὐ τῶν τυχόντων συμβεβουλευκότων
ἀλλὰ τῶν θεῶν ἀκηκοότες, ὅτι κατορθώσομεν ἅπαντα
καὶ ῥᾳδίως ἐπικρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν. (γ'.) Χρὴ δὲ
τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ μὲν ὧν ἴσασι, μὴ βουλεύεσθαι,
περίεργον γὰρ, ἀλλὰ πράττειν, ὡς ἐγνώκασι, περὶ ὧν
δ' ἂν βουλεύωνται, μὴ νομίζειν εἰδέναι τὸ συμβησό-
μενον, ἀλλ' ὡς δόξῃ μὲν χρωμένους, ὅ τι ἂν τύχῃ δὲ c
9 γενησόμενον, οὕτω διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν. ὧν ὑμεῖς
οὐδέτερον τυγχάνετε ποιοῦντες ἀλλ' ὡς οἷόν τε ταρα-
χωδέστατα διάκεισθε. συνεληλύθατε μὲν γὰρ, ὡς δέον
ὑμᾶς ἐξ ἁπάντων τῶν ῥηθέντων ἐκλέξασθαι τὸ βέλ-
τιστον, ὥσπερ δ' ἤδη σαφῶς εἰδότες, ὃ πρακτέον ἐστὶν,
οὐκ ἐθέλετ' ἀκούειν πλὴν τῶν πρὸς ἡδονὴν δημηγο-
10 ρούντων. καίτοι προσῆκεν ὑμᾶς, εἴπερ ἠβούλεσθε ζη-
τεῖν τὸ τῇ πόλει συμφέρον, μᾶλλον τοῖς ἐναντιουμέ- d
νοις ταῖς ὑμετέραις γνώμαις προσέχειν τὸν νοῦν ἢ τοῖς

καταχαριζομένοις, εἰδότας, ὅτι τῶν ἐνθάδε παριόντων
οἱ μὲν ἃ βούλεσθε λέγοντες ῥᾳδίως ἐξαπατᾶν δύναν-
ται, τὸ γὰρ πρὸς χάριν ῥηθὲν ἐπισκοτεῖ τῷ καθορᾶν
ὑμᾶς τὸ βέλτιστον, ὑπὸ δὲ τῶν μὴ πρὸς ἡδονὴν συμ-
11 βουλευόντων οὐδὲν ἂν πάθοιτε τοιοῦτον· οὐ γάρ ἐστιν
ὅπως ἂν μεταπεῖσαι δυνηθεῖεν ὑμᾶς, μὴ φανερὸν τὸ e
συμφέρον ποιήσαντες. χωρὶς δὲ τούτων πῶς ἂν ἄν-
θρωποι καλῶς δυνηθεῖεν ἢ κρῖναι περὶ τῶν γεγενη-
μένων ἢ βουλεύσασθαι περὶ τῶν μελλόντων, εἰ μὴ
τοὺς μὲν λόγους τοὺς τῶν ἐναντιουμένων παρ' ἀλλή-
λους ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτοὺς κοινοὺς ἀμφοτέροις 161
12 ἀκροατὰς παράσχοιεν; (δ'.) Θαυμάζω δὲ τῶν τε πρε-
σβυτέρων, εἰ μηκέτι μνημονεύουσι, καὶ τῶν νεωτέ-
ρων, εἰ μηδενὸς ἀκηκόασιν, ὅτι διὰ μὲν τοὺς παραι-
νοῦντας ἀντέχεσθαι τῆς εἰρήνης οὐδὲν πώποτε κακὸν
ἐπάθομεν, διὰ δὲ τοὺς ῥᾳδίως τὸν πόλεμον αἱρουμέ-
νους πολλαῖς ἤδη καὶ μεγάλαις συμφοραῖς περιεπέσο-
μεν. ὧν ἡμεῖς οὐδεμίαν ποιούμεθα μνείαν ἀλλ' ἑτοί-
μως ἔχομεν, μηδὲν εἰς τοὔμπροσθεν ἡμῖν αὐτοῖς πράτ- b
τοντες, τριήρεις πληροῦν καὶ χρημάτων εἰσφορὰς ποι-
εῖσθαι καὶ βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν οἷς ἂν τύχωμεν, ὥσ-
13 περ ἐν ἀλλοτρίᾳ τῇ πόλει κινδυνεύοντες. τούτων δ'
αἴτιόν ἐστιν, ὅτι, προσῆκον ὑμᾶς ὁμοίως ὑπὲρ τῶν
κοινῶν ὥσπερ ὑπὲρ τῶν ἰδίων σπουδάζειν, οὐ τὴν αὐ-
τὴν γνώμην ἔχετε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅταν μὲν ὑπὲρ
τῶν ἰδίων βουλεύησθε, ζητεῖτε συμβούλους τοὺς ἄμει-
νον φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν, ὅταν δ' ὑπὲρ τῆς πό- c
λεως ἐκκλησιάζητε, τοῖς μὲν τοιούτοις ἀπιστεῖτε καὶ
φθονεῖτε, τοὺς δὲ πονηροτάτους τῶν ἐπὶ τὸ βῆμα παρ-
ιόντων ἀσκεῖτε καὶ νομίζετε δημοτικωτέρους εἶναι τοὺς
μεθύοντας τῶν νηφόντων καὶ τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας
τῶν εὖ φρονούντων καὶ τοὺς τὰ τῆς πόλεως διανεμο-

μένους τῶν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ὑμῖν λειτουργούντων.
ὥστ' ἄξιον θαυμάζειν, εἴ τις ἐλπίζει τὴν πόλιν τοιού-
τοις συμβούλοις χρωμένην ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδώσειν. d
14 (ε΄.) Ἐγὼ δ' οἶδα μὲν, ὅτι πρόσαντές ἐστιν ἐναν-
τιοῦσθαι ταῖς ὑμετέραις διανοίαις, [καὶ] ὅτι δημοκρα-
τίας οὔσης οὐκ ἔστι παρρησία, πλὴν ἐνθάδε μὲν τοῖς
ἀφρονεστάτοις καὶ μηδὲν ὑμῶν φροντίζουσιν, ἐν δὲ τῷ
θεάτρῳ τοῖς κωμῳδοδιδασκάλοις· ὃ καὶ πάντων ἐστὶ
δεινότατον, ὅτι τοῖς μὲν ἐκφέρουσιν εἰς τοὺς ἄλλους
Ἕλληνας τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα τοσαύτην ἔχετε
χάριν, ὅσην οὐδὲ τοῖς εὖ ποιοῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἐπι- e
πλήττοντας καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς οὕτω διατίθεσθε
δυσκόλως ὥσπερ πρὸς τοὺς κακόν τι τὴν πόλιν ἐργα-
15 ζομένους. ὅμως δὲ καὶ τούτων ὑπαρχόντων οὐκ ἂν
ἀποσταίην ὧν διενοήθην. παρελήλυθα γὰρ οὐ χαριού-
μενος ὑμῖν οὐδὲ χειροτονίαν μνηστεύσων ἀλλ' ἀπο- 162
φανούμενος, ἃ τυγχάνω γιγνώσκων πρῶτον μὲν περὶ
ὧν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν, ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων
τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἔσται
τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων, ἢν μὴ καὶ περὶ
16 τῶν λοιπῶν ὀρθῶς βουλευσώμεθα. (ς΄.) Φημὶ δ' οὖν
χρῆναι ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς Χίους
καὶ Ῥοδίους καὶ Βυζαντίους ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας ἀν- b
θρώπους, καὶ χρῆσθαι ταῖς συνθήκαις μὴ ταύταις αἷς
νῦν τινὲς γεγράφασιν, ἀλλὰ ταῖς γενομέναις μὲν πρὸς
βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους, προσταττούσαις δὲ τοὺς
Ἕλληνας αὐτονόμους εἶναι καὶ τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν
ἀλλοτρίων πόλεων ἐξιέναι καὶ τὴν αὑτῶν ἔχειν ἑκά-
στους. τούτων γὰρ οὔτε δικαιοτέρας εὑρήσομεν οὔτε
μᾶλλον τῇ πόλει συμφερούσας.

17 (ζ΄.) Ἢν μὲν οὖν ἐνταῦθα καταλίπω τὸν λόγον, c
οἶδ' ὅτι δόξω τὴν πόλιν ἐλαττοῦν, εἰ Θηβαῖοι μὲν ἕξουσι

Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ἃς παρὰ
τοὺς ὅρκους κατειλήφασιν, ἡμεῖς δ' ἕξιμεν μηδεμιᾶς
ἀνάγκης οὔσης ἐξ ὧν τυγχάνομεν ἔχοντες· ἢν δὲ διὰ
τέλους ἀκούσητέ μου προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι
πάντας ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μα-
νίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων καὶ
τῶν τὰς ἀλλοτρίας πόλεις βίᾳ κατεχόντων καὶ μὴ λο- d
γιζομένων τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῶν τοιούτων ἔργων
18 γιγνομένας. ταῦτα μὲν οὖν διὰ παντὸς τοῦ λόγου πει-
ρασόμεθα διδάσκειν ὑμᾶς. (η'.) Περὶ δὲ τῆς εἰρήνης
πρῶτον διαλεχθῶμεν καὶ σκεψώμεθα, τί ἂν ἐν τῷ
παρόντι γενέσθαι βουληθεῖμεν ἡμῖν. ἢν γὰρ ταῦτα
καλῶς ὁρισώμεθα καὶ νοῦν ἐχόντως, πρὸς ταύτην τὴν
ὑπόθεσιν ἀποβλέποντες ἄμεινον βουλευσόμεθα καὶ e
περὶ τῶν ἄλλων.

19 (θ'.) Ἆρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τήν τε πό-
λιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτε-
ροι γιγνοίμεθα καὶ τά τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖ-
μεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; ἐγὼ μὲν
γὰρ ἡγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν 163
εὐδαιμονήσειν. ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἁπάντων ἡμᾶς
τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους
ἐποίησε καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασε
καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκε καὶ πάντας τρόπους
20 τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. ἢν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα,
καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παράσχωμεν, οἵους αἱ κοι-
ναὶ συνθῆκαι προστάττουσι, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφα-
λείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ b
κινδύνων καὶ ταραχῆς, εἰς ἣν νῦν πρὸς ἀλλήλους καθ-
έσταμεν, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν
ἐπιδώσομεν, ἀναπεπαυμένοι μὲν τῶν εἰσφορῶν καὶ
τῶν τριηραρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὸν πόλε-

μον λειτουργιῶν, ἀδεῶς δὲ γεωργοῦντες καὶ τὴν θά-
λατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦν-
21 τες, αἳ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. ὀψόμεθα
δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμ- c
βάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων
καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. τὸ δὲ μέγι-
στον, συμμάχους ἕξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βε-
βιασμένους ἀλλὰ πεπεισμένους, οὐδ' ἐν μὲν ταῖς ἀσφα-
λείαις διὰ τὴν δύναμιν ἡμᾶς ὑποδεχομένους, ἐν δὲ τοῖς
κινδύνοις ἀποστησομένους, ἀλλ' οὕτω διακειμένους
ὥσπερ χρὴ τοὺς ὡς ἀληθῶς συμμάχους καὶ φίλους ὄν- d
22 τας. πρὸς δὲ τούτοις ἃ νῦν ἀπολαβεῖν οὐ δυνάμεθα
διὰ πολέμου καὶ πολλῆς δαπάνης, ταῦτα διὰ πρεσβείας
ῥᾳδίως κομιούμεθα. μὴ γὰρ οἴεσθε μήτε Κερσοβλέ-
πτην ὑπὲρ Χερρονήσου μήτε Φίλιππον ὑπὲρ Ἀμφιπό-
λεως πολεμήσειν, ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς μηδενὸς τῶν ἀλ-
λοτρίων ἐφιεμένους. νῦν μὲν γὰρ εἰκότως φοβοῦνται
γείτονα ποιήσασθαι τὴν πόλιν ταῖς αὑτῶν δυναστείαις·
23 ὁρῶσι γὰρ ἡμᾶς οὐ στέργοντας ἐφ' οἷς ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' e
ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένους· ἢν δὲ μεταβαλώμεθα
τὸν τρόπον καὶ δόξαν βελτίω λάβωμεν, οὐ μόνον ἀπο-
στήσονται τῆς ἡμετέρας ἀλλὰ καὶ τῆς αὑτῶν προσδώ-
σουσι· λυσιτελήσει γὰρ αὐτοῖς θεραπεύουσι τὴν δύ-
ναμιν τὴν τῆς πόλεως ἀσφαλῶς ἔχειν τὰς αὑτῶν βα-
24 σιλείας. καὶ μὲν δὴ καὶ τῆς Θρᾴκης ἡμῖν ἐξέσται το-
σαύτην ἀποτεμέσθαι χώραν ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς 164
ἄφθονον ἔχειν ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις τῶν Ἑλλήνων
καὶ δι' ἀπορίαν πλανωμένοις ἱκανὸν δύνασθαι βίον
παρασχεῖν. ὅπου γὰρ Ἀθηνόδωρος καὶ Καλλίστρατος,
ὁ μὲν ἰδιώτης ὤν, ὁ δὲ φυγάς, οἰκίσαι πόλεις οἷοί τε
γεγόνασιν, ἦ που βουληθέντες ἡμεῖς πολλοὺς ἂν τό-
πους τοιούτους κατασχεῖν δυνηθεῖμεν. χρὴ δὲ τοὺς

πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀξιοῦντας τοιούτων ἔργων b
ἡγεμόνας γίγνεσθαι πολὺ μᾶλλον ἢ πολέμου καὶ στρατοπέδων ξενικῶν, ὧν νῦν ἐπιθυμοῦντες ἡμεῖς τυγχάνομεν.

25 (ι΄.) Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρέσβεις ἐπαγγέλλονται, καὶ ταῦθ' ἱκανὰ καὶ πόλλ' ἂν ἴσως τις προσθείη τούτοις· ἡγοῦμαι δὲ δεῖν ἡμᾶς οὐ μόνον ψηφισαμένους τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπελθεῖν ἀλλὰ καὶ βουλευσαμένους, ὅπως ἄξομεν αὐτὴν καὶ μὴ ποιήσομεν, c
ὅπερ εἰώθαμεν, ὀλίγον χρόνον διαλιπόντες πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς καταστησόμεθα ταραχάς, μηδ' ἀναβολὴν ἀλλ' ἀπαλλαγὴν εὑρήσομέν τινα τῶν κακῶν τῶν παρ-
26 όντων. οὐδὲν δὲ τούτων οἷόν τ' ἐστὶ γενέσθαι πρότερον, πρὶν ἂν πεισθῆτε τὴν μὲν ἡσυχίαν ὠφελιμωτέραν καὶ κερδαλεωτέραν εἶναι τῆς πολυπραγμοσύνης, τὴν δὲ δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας, τὴν δὲ τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας. περὶ ὧν οὐδεὶς πώποτε τῶν ῥητόρων εἰπεῖν ἐν ὑμῖν ἐτόλμησεν· ἐγὼ d
δὲ περὶ αὐτῶν τούτων τοὺς πλείστους τῶν λόγων μέλλω ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς· ὁρῶ γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τοιούτοις ἐνοῦσαν, ἀλλ' οὐκ ἐν οἷς νῦν τυγχάνομεν
27 πράττοντες. ἀνάγκη δὲ τὸν ἔξω τῶν εἰθισμένων ἐπιχειροῦντα δημηγορεῖν καὶ τὰς ὑμετέρας γνώμας μεταστῆσαι βουλόμενον πολλῶν πραγμάτων ἅψασθαι καὶ διὰ μακροτέρων τοὺς λόγους ποιήσασθαι, καὶ τὰ μὲν ἀναμνῆσαι, τῶν δὲ κατηγορῆσαι, τὰ δ' ἐπαινέσαι, περὶ e
δὲ τῶν συμβουλεῦσαι· μόλις γὰρ ἄν τις ὑμᾶς ἐξ ἁπάντων τούτων ἐπὶ τὸ βέλτιον φρονῆσαι δυνηθείη προαγαγεῖν.

28 (ια΄.) Ἔχει γὰρ οὕτως. ἐμοὶ δοκοῦσιν ἅπαντες μὲν ἐπιθυμεῖν τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων, οὐκ εἰδέναι δὲ τὰς πράξεις τὰς ἐπὶ ταῦτα φε- 165

ρούσας ἀλλὰ ταῖς δόξαις διαφέρειν ἀλλήλων· οἱ μὲν
γὰρ ἔχειν ἐπιεικεῖς καὶ στοχάζεσθαι τοῦ δέοντος δυ-
ναμένας, οἱ δ' ὡς οἷόν τε πλεῖστον τοῦ συμφέροντος
29 διαμαρτανούσας. ὅπερ καὶ τῇ πόλει συμβέβηκεν. ἡμεῖς
γὰρ οἰόμεθα μὲν, ἢν τὴν θάλατταν πλέωμεν πολλαῖς
τριήρεσι καὶ βιαζώμεθα τὰς πόλεις συντάξεις διδόναι
καὶ συνέδρους ἐνθάδε πέμπειν, διαπράξασθαί τι τῶν
δεόντων· πλεῖστον δὲ διεψεύσμεθα τῆς ἀληθείας. ὧν b
μὲν γὰρ ἠλπίζομεν, οὐδὲν ἀποβέβηκεν, ἔχθραι δ' ἡμῖν
ἐξ αὐτῶν καὶ πόλεμοι καὶ δαπάναι μεγάλαι γεγόνασιν,
30 εἰκότως· καὶ γὰρ τὸ πρότερον ἐκ μὲν τῆς τοιαύτης πο-
λυπραγμοσύνης εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστη-
μεν, ἐκ δὲ τοῦ δικαίαν τὴν πόλιν παρέχειν καὶ βοη-
θεῖν τοῖς ἀδικουμένοις καὶ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυ-
μεῖν παρ' ἑκόντων τῶν Ἑλλήνων τὴν ἡγεμονίαν ἐλά-
βομεν· ὧν νῦν ἀλογίστως καὶ λίαν εἰκῇ πολὺν ἤδη c
31 χρόνον καταφρονοῦμεν. (ιβ'.) Εἰς τοῦτο γάρ τινες
ἀνοίας ἐληλύθασιν, ὥσθ' ὑπειλήφασι τὴν μὲν ἀδικίαν
ἐπονείδιστον μὲν εἶναι, κερδαλέαν δὲ καὶ πρὸς τὸν βίον
τὸν καθ' ἡμέραν συμφέρουσαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην
εὐδόκιμον μὲν, ἀλυσιτελῆ δὲ καὶ μᾶλλον δυναμένην
32 τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν ἢ τοὺς ἔχοντας αὐτὴν, κακῶς εἰ-
δότες, ὡς οὔτε πρὸς χρηματισμὸν οὔτε πρὸς δόξαν
οὔτε πρὸς ἃ δεῖ πράττειν οὔθ' ὅλως πρὸς εὐδαιμονίαν d
οὐδὲν ἂν συμβάλοιτο τηλικαύτην δύναμιν, ὅσην περ
ἀρετὴ καὶ τὰ μέρη ταύτης. τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οἷς ἔχομεν
ἐν τῇ ψυχῇ, τούτοις κτώμεθα καὶ τὰς ἄλλας ὠφελείας,
ὧν δεόμενοι τυγχάνομεν· ὥσθ' οἱ τῆς αὑτῶν διανοίας
ἀμελοῦντες λελήθασι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τοῦ τε φρονεῖν
33 ἄμεινον καὶ τοῦ πράττειν βέλτιον ὀλιγωροῦντες. θαυ-
μάζω δ' εἴ τις οἴεται τοὺς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δι- e
καιοσύνην ἀσκοῦντας καρτερεῖν καὶ μένειν ἐν τούτοις,

ἐλπίζοντας ἔλαττον ἕξειν τῶν πονηρῶν, ἀλλ' οὐχ ἡγου-
μένους καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις πλέον οἴ-
σεσθαι τῶν ἄλλων. ἐγὼ μὲν γὰρ πέπεισμαι τούτους 166
μόνους ὧν δεῖ πλεονεκτεῖν, τοὺς δ' ἄλλους οὐδὲ γι-
34 γνώσκειν οὐδὲν ὧν βέλτιόν ἐστιν. ὁρῶ γὰρ τοὺς μὲν
τὴν ἀδικίαν προτιμῶντας καὶ τὸ λαβεῖν τι τῶν ἀλλο-
τρίων μέγιστον ἀγαθὸν νομίζοντας ὅμοια πάσχοντας
τοῖς δελεαζομένοις τῶν ζώων, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπο-
λαύοντας ὧν ἂν λάβωσιν, ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἐν τοῖς
μεγίστοις κακοῖς ὄντας, τοὺς δὲ μετ' εὐσεβείας καὶ
δικαιοσύνης ζῶντας ἔν τε τοῖς παροῦσι χρόνοις ἀσφα- b
λῶς διάγοντας καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους
35 τὰς ἐλπίδας ἔχοντας. καὶ ταῦτ' εἰ μὴ κατὰ πάντων οὕ-
τως εἴθισται συμβαίνειν, ἀλλὰ τό γ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
τοῦτον γίγνεται τὸν τρόπον. χρὴ δὲ τοὺς εὖ φρονοῦν-
τας, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀεὶ συνοίσειν οὐ καθορῶμεν,
τὸ πολλάκις ὠφελοῦν, τοῦτο φαίνεσθαι προαιρουμέ-
νους. πάντων δ' ἀλογώτατον πεπόνθασιν, ὅσοι κάλ-
λιον μὲν ἐπιτήδευμα νομίζουσιν εἶναι καὶ θεοφιλέστε-
ρον τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας, χεῖρον δ' οἴονται c
βιώσεσθαι τοὺς ταύτῃ χρωμένους τῶν τὴν πονηρίαν
προῃρημένων.

36 (ιγ'.) Ἠβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ πρόχειρόν ἐστιν
ἐπαινεῖσθαι τὴν ἀρετήν, οὕτω προσῆκον εἶναι πεῖσαι
τοὺς ἀκούοντας ἀσκεῖν αὐτήν· νῦν δὲ δέδοικα, μὴ
μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν. διεφθάρμεθα γὰρ πολὺν
ἤδη χρόνον ὑπ' ἀνθρώπων οὐδὲν ἀλλ' ἢ φενακίζειν
δυναμένων, οἳ τοσοῦτον τοῦ πλήθους καταπεφρονή- d
κασιν, ὥσθ' ὁπόταν βουληθῶσι πόλεμον πρός τινας
ἐξενεγκεῖν, αὐτοὶ χρήματα λαμβάνοντες λέγειν τολ-
μῶσιν, ὡς χρὴ τοὺς προγόνους μιμεῖσθαι, καὶ μὴ πε-
ριορᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς καταγελωμένους, μηδὲ τὴν θά-

λατταν πλέοντας τοὺς μὴ τὰς συντάξεις ἐθέλοντας ἡμῖν
37 ὑποτελεῖν. (ιδʹ.) Ἡδέως ἂν οὖν αὐτῶν πυθοίμην, τί-
σιν ἡμᾶς τῶν προγεγενημένων κελεύουσιν ὁμοίους
γίγνεσθαι, πότερα τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομένοις
ἢ τοῖς πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ Δεκελεικοῦ τὴν πόλιν e
διοικήσασιν; εἰ μὲν γὰρ τούτοις, οὐδὲν ἄλλ' ἢ συμ-
βουλεύουσιν ἡμῖν πάλιν περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυ-
38 νεύειν· εἰ δὲ τοῖς Μαραθῶνι τοὺς βαρβάρους νική-
σασι καὶ τοῖς πρὸ τούτων γενομένοις, πῶς οὐ πάντων 167
ἀναισχυντότατοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἰ τοὺς τότε πο-
λιτευομένους ἐπαινοῦντες τἀναντία πράττειν ἐκείνοις
πείθουσιν ἡμᾶς, καὶ τοιαῦτ' ἐξαμαρτάνειν, περὶ ὧν
ἀπορῶ, τί ποιήσω, πότερα χρήσωμαι ταῖς ἀληθείαις
ὥσπερ περὶ τῶν ἄλλων, ἢ κατασιωπήσω, δείσας τὴν
πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν. (ιεʹ.) Δοκεῖ μὲν γάρ μοι βέλ-
τιον εἶναι διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν, ὁρῶ δ' ὑμᾶς χα-
λεπώτερον διατιθεμένους πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας ἢ b
39 πρὸς τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν γεγενημένους. οὐ μὴν
ἀλλ' αἰσχυνθείην ἄν, εἰ φανείην μᾶλλον φροντίζων
τῆς ἐμαυτοῦ δόξης ἢ τῆς κοινῆς σωτηρίας. ἐμὸν μὲν
οὖν ἔργον ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πό-
λεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους ἀλλὰ
τοὺς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν τοῦτο
γιγνώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολ-
λαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται, c
ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσούσαις καὶ γεμούσαις πονηρῶν
ἐπιθυμιῶν οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ
40 τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν, ἔπειθ' ὅτι
καταγέλαστόν ἐστι τὰς μὲν καύσεις καὶ τὰς τομὰς τῶν
ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγηδόνων ἀπαλλα-
γῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάζειν πρὶν εἰδέναι σα-

φῶς, εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν ὥστ' ὠφελῆσαι
τοὺς ἀκούοντας. d

41 (ιϛ'.) Τούτου δ' ἕνεκα ταῦτα προεῖπον, ὅτι περὶ
τῶν λοιπῶν οὐδὲν ὑποστειλάμενος ἀλλὰ παντάπασιν
ἀνειμένως μέλλω τοὺς λόγους ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς. τίς
γὰρ ἄλλοθεν ἐπελθὼν καὶ μήπω συνδιεφθαρμένος
ἡμῖν ἀλλ' ἐξαίφνης ἐπιστὰς τοῖς γιγνομένοις οὐκ ἂν
μαίνεσθαι καὶ παραφρονεῖν ἡμᾶς νομίσειεν; οἳ φιλο-
τιμούμεθα μὲν ἐπὶ τοῖς τῶν προγόνων ἔργοις καὶ τὴν
πόλιν ἐκ τῶν τότε πραχθέντων ἐγκωμιάζειν ἀξιοῦμεν, e
οὐδὲν δὲ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις πράττομεν, ἀλλὰ πᾶν
42 τοὐναντίον. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τοῖς βαρ-
βάροις πολεμοῦντες διετέλεσαν, ἡμεῖς δὲ τοὺς ἐκ τῆς
Ἀσίας τὸν βίον ποριζομένους ἐκεῖθεν ἀναστήσαντες
ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἠγάγομεν· κἀκεῖνοι μὲν ἐλευθε- 168
ροῦντες τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας καὶ βοηθοῦντες αὐ-
ταῖς τῆς ἡγεμονίας ἠξιώθησαν, ἡμεῖς δὲ καταδουλού-
μενοι καὶ τἀναντία τοῖς τότε πράττοντες ἀγανακτοῦ-
43 μεν, εἰ μὴ τὴν αὐτὴν τιμὴν ἐκείνοις ἕξομεν, οἳ τοσοῦ-
τον ἀπολελείμμεθα καὶ τοῖς ἔργοις καὶ ταῖς διανοίαις
τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένων, ὅσον οἱ μὲν
ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας τήν τε πατρίδα τὴν αὐ- b
τῶν ἐκλιπεῖν ἐτόλμησαν, καὶ μαχόμενοι καὶ ναυμα-
χοῦντες τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν, ἡμεῖς δ' οὐδ' ὑπὲρ
τῆς ἡμετέρας αὐτῶν πλεονεξίας κινδυνεύειν ἀξιοῦμεν,
44 ἀλλ' ἄρχειν μὲν ἁπάντων ζητοῦμεν, στρατεύεσθαι δ'
οὐκ ἐθέλομεν, καὶ πόλεμον μὲν μικροῦ δεῖν πρὸς
ἅπαντας ἀνθρώπους ἀναιρούμεθα, πρὸς δὲ τοῦτον
οὐχ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀσκοῦμεν, ἀλλ' ἀνθρώπους τοὺς μὲν
ἀπόλιδας, τοὺς δ' αὐτομόλους, τοὺς δ' ἐκ τῶν ἄλλων c
κακουργιῶν συνερρυηκότας, οἷς ὁπόταν τις διδῷ πλείω

45 μισθὸν, μετ' ἐκείνων ἐφ' ἡμᾶς ἀκολουθοῦσιν. ἀλλ'
ὅμως οὕτως αὐτοὺς ἀγαπῶμεν, ὥσθ' ὑπὲρ μὲν τῶν
παίδων τῶν ἡμετέρων, εἴ περί τινας ἐξαμάρτοιεν, οὐκ
ἂν ἐθελήσαιμεν δίκας ὑποσχεῖν, ὑπὲρ δὲ τῆς ἐκείνων
ἁρπαγῆς καὶ βίας καὶ παρανομίας μελλόντων τῶν ἐγ-
κλημάτων ἐφ' ἡμᾶς ἥξειν οὐχ ὅπως ἀγανακτοῦμεν ἀλ-
λὰ καὶ χαίρομεν, ὅταν ἀκούσωμεν αὐτοὺς τοιοῦτόν τι d
46 διαπεπραγμένους. εἰς τοῦτο δὲ μωρίας ἐληλύθαμεν,
ὥστ' αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς τῶν καθ' ἡμέραν ἐσμὲν, ξενο-
τροφεῖν δ' ἐπικεχειρήκαμεν, καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς
ἡμετέρους αὐτῶν ἰδίᾳ λυμαινόμεθα καὶ δασμολογοῦ-
μεν, ἵνα τοῖς ἁπάντων ἀνθρώπων κοινοῖς ἐχθροῖς τὸν
47 μισθὸν ἐκπορίζωμεν. τοσούτῳ δὲ χείρους ἐσμὲν τῶν
προγόνων, οὐ μόνον τῶν εὐδοκιμησάντων ἀλλὰ καὶ
τῶν μισηθέντων, ὅσον ἐκεῖνοι μὲν εἰ πολεμεῖν πρός e
τινας ψηφίσαιντο, μεστῆς οὔσης ἀργυρίου καὶ χρυσίου
τῆς ἀκροπόλεως ὅμως ὑπὲρ τῶν δοξάντων τοῖς αὑτῶν
σώμασιν ᾤοντο δεῖν κινδυνεύειν, ἡμεῖς δ' εἰς τοσαύ-
την ἀπορίαν ἐληλυθότες καὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὄντες
ὥσπερ βασιλεὺς ὁ μέγας μισθωτοῖς χρώμεθα τοῖς στρα-
48 τοπέδοις. καὶ τότε μὲν εἰ τριήρεις πληροῖεν, τοὺς μὲν 169
ξένους καὶ τοὺς δούλους ναύτας εἰσεβίβαζον, τοὺς δὲ
πολίτας μεθ' ὅπλων ἐξέπεμπον· νῦν δὲ τοῖς μὲν ξέ-
νοις ὁπλίταις χρώμεθα, τοὺς δὲ πολίτας ἐλαύνειν
ἀναγκάζομεν, ὥσθ' ὁπόταν ἀποβαίνωσιν εἰς τὴν τῶν
πολεμίων, οἱ μὲν ἄρχειν τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦντες ὑπη-
ρέσιον ἔχοντες ἐκβαίνουσιν, οἱ δὲ τοιοῦτοι τὰς φύσεις
ὄντες, οἵους ὀλίγῳ πρότερον διῆλθον, μεθ' ὅπλων b
κινδυνεύουσιν.

49 (ιζ'.) Ἀλλὰ γὰρ τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἄν τις ἰδὼν
καλῶς διοικούμενα περὶ τῶν ἄλλων θαρρήσειεν, ἀλλ'
οὐκ ἂν ἐπ' αὐτοῖς τούτοις μάλιστ' ἀγανακτήσειεν; οἵ-

τινες αὐτόχθονες μὲν εἶναί φαμεν καὶ τὴν πόλιν ταύ-
την προτέραν οἰκισθῆναι τῶν ἄλλων, προσῆκον δ'
ἡμᾶς ἅπασιν εἶναι παράδειγμα τοῦ καλῶς καὶ τεταγ-
μένως πολιτεύεσθαι, χεῖρον καὶ ταραχωδέστερον τὴν c
ἡμετέραν αὐτῶν διοικοῦμεν τῶν ἄρτι τὰς πόλεις οἰκι-
50 ζόντων, καὶ σεμνυνόμεθα μὲν καὶ μέγα φρονοῦμεν
ἐπὶ τῷ βέλτιον γεγονέναι τῶν ἄλλων, ῥᾷον δὲ μετα-
δίδομεν τοῖς βουλομένοις ταύτης τῆς εὐγενείας ἢ Τρι-
βαλλοὶ καὶ Λευκανοὶ τῆς αὑτῶν δυσγενείας· πλείστους
δὲ τιθέμενοι νόμους οὕτως ὀλίγον αὐτῶν φροντίζο-
μεν, ἓν γὰρ ἀκούσαντες γνώσεσθε καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων, ὥστε θανάτου τῆς ζημίας ἐπικειμένης, ἤν τις
ἁλῷ δεκάζων, τοὺς τοῦτο φανερώτατα ποιοῦντας στρα- d
τηγοὺς χειροτονοῦμεν, καὶ τὸν πλείστους διαφθεῖραι
τῶν πολιτῶν δυνηθέντα, τοῦτον ἐπὶ τὰ μέγιστα τῶν
51 πραγμάτων καθίσταμεν· σπουδάζοντες δὲ περὶ τὴν
πολιτείαν οὐχ ἧττον ἢ περὶ τὴν σωτηρίαν ὅλης τῆς πό-
λεως, καὶ τὴν δημοκρατίαν εἰδότες ἐν μὲν ταῖς ἡσυ-
χίαις καὶ ταῖς ἀσφαλείαις αὐξανομένην καὶ διαμένου-
σαν, ἐν δὲ τοῖς πολέμοις δὶς ἤδη καταλυθεῖσαν, πρὸς
μὲν τοὺς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμοῦντας ὡς πρὸς ὀλιγαρ- e
χικοὺς ὄντας δυσκόλως ἔχομεν, τοὺς δὲ τὸν πόλεμον
ἀγαπῶντας ὡς τῆς δημοκρατίας κηδομένους εὔνους
52 εἶναι νομίζομεν· ἐμπειρότατοι δὲ λόγων καὶ πραγμά-
των ὄντες οὕτως ἀλογίστως ἔχομεν, ὥστε περὶ τῶν αὐ- 170
τῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οὐ ταὐτὰ γιγνώσκομεν, ἀλλ'
ὧν μὲν πρὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι κατηγοροῦ-
μεν, ταῦτα συνελθόντες χειροτονοῦμεν, οὐ πολὺν δὲ
χρόνον διαλιπόντες τοῖς ἐνθάδε ψηφισθεῖσιν, ἐπειδὰν
ἀπίωμεν, πάλιν ἐπιτιμῶμεν· προσποιούμενοι δὲ σο-
φώτατοι τῶν Ἑλλήνων εἶναι τοιούτοις χρώμεθα συμ-
βούλοις, ὧν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν καταφρονήσειεν,

καὶ τοὺς αὐτοὺς τούτους κυρίους ἁπάντων τῶν κοι- b
νῶν καθίσταμεν, οἷς οὐδεὶς ἂν οὐδὲν τῶν ἰδίων ἐπι-
53 τρέψειεν. ὃ δὲ πάντων σχετλιώτατον· οὓς γὰρ ὁμολο-
γήσαιμεν ἂν πονηροτάτους εἶναι τῶν πολιτῶν, τού-
τους πιστοτάτους φύλακας ἡγούμεθα τῆς πολιτείας
εἶναι· καὶ τοὺς μὲν μετοίκους τοιούτους εἶναι νομί-
ζομεν, οἵους περ ἂν τοὺς προστάτας νέμωσιν, αὐτοὶ
δ' οὐκ οἰόμεθα τὴν αὐτὴν λήψεσθαι δόξαν τοῖς προ-
54 εστῶσιν ἡμῶν. τοσοῦτον δὲ διαφέρομεν τῶν προγό- c
νων, ὅσον ἐκεῖνοι μὲν τοὺς αὐτοὺς προστάτας τε τῆς
πόλεως ἐποιοῦντο καὶ στρατηγοὺς ᾑροῦντο, νομίζον-
τες τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι
δυνάμενον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ἄριστ' ἂν βουλεύσασθαι
καὶ καθ' αὑτὸν γενόμενον, ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον τού-
55 των ποιοῦμεν· οἷς μὲν γὰρ περὶ τῶν μεγίστων συμ-
βούλοις χρώμεθα, τούτους μὲν οὐκ ἀξιοῦμεν στρατη-
γοὺς χειροτονεῖν ὡς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οἷς δ' οὐδεὶς d
ἂν οὔτε περὶ τῶν ἰδίων οὔτε περὶ τῶν κοινῶν συμ-
βουλεύσαιτο, τούτους δ' αὐτοκράτορας ἐκπέμπομεν
ὡς ἐκεῖ σοφωτέροις ἐσομένους καὶ ῥᾷον βουλευσομέ-
νους περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἢ περὶ τῶν ἐν-
56 θάδε προτιθεμένων. λέγω δὲ ταῦτ' οὐ κατὰ πάντων
ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς λεγομένοις ὄντων. ἐπιλί-
ποι δ' ἄν με τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέρας, εἰ πάσας
τὰς πλημμελείας τὰς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐγγεγενημένας e
ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν.

57 (ιη'.) Τάχ' οὖν ἄν τις τῶν σφόδρα τοῖς λεγομέ-
νοις ἐνόχων ὄντων ἀγανακτήσας ἐρωτήσειεν, „πῶς, εἴ-
περ οὕτω κακῶς βουλευόμεθα, σωζόμεθα καὶ δύνα-
μιν οὐδεμιᾶς πόλεως ἐλάττω κεκτημένοι τυγχάνο-
μεν;“ ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτ' ἀποκριναίμην ἄν, ὅτι τοὺς 171
ἀντιπάλους ἔχομεν οὐδὲν βέλτιον ἡμῶν φρονοῦντας.

58 εἰ γὰρ μετὰ τὴν μάχην ἣν ἐνίκησαν Θηβαῖοι Λακεδαι-
μονίους, ἐκεῖνοι μὲν ἐλευθερώσαντες τὴν Πελοπόν-
νησον καὶ τοὺς ἄλλους αὐτονόμους ποιήσαντες ἡσυ-
χίαν εἶχον, ἡμεῖς δὲ τοιαῦτ' ἐξημαρτάνομεν, οὔτ' ἂν
οὗτος ἔσχε ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐρώτησιν, ἡμεῖς τ'
ἂν ἔγνωμεν, ὅσῳ κρεῖττόν ἐστι τὸ σωφρονεῖν τοῦ πο-
59 λυπραγμονεῖν. νῦν δ' ἐνταῦθα τὰ πράγματα περιέστη- b
κεν, ὥστε Θηβαῖοι μὲν ἡμᾶς σῴζουσιν, ἡμεῖς δὲ Θη-
βαίους, καὶ συμμάχους ἐκεῖνοι μὲν ἡμῖν ποιοῦσιν,
ἡμεῖς δ' ἐκείνοις. ὥστ' εἰ νοῦν ἔχοιμεν, ἀλλήλοις ἂν
εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀργύριον παρέχοιμεν· ὁπότεροι γὰρ
ἂν πλεονάκις συλλεγῶσιν, οὗτοι τοὺς ἐναντίους ἄμει-
60 νον πράττειν ποιοῦσιν. χρὴ δὲ τοὺς καὶ μικρὰ λογίζε-
σθαι δυναμένους οὐκ ἐν τοῖς τῶν ἐχθρῶν ἁμαρτήμασι
τὰς ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἐν τοῖς αὑτῶν c
πράγμασι καὶ ταῖς αὑτῶν διανοίαις· τὸ μὲν γὰρ διὰ
τὴν ἐκείνων ἀμαθίαν συμβαῖνον ἡμῖν ἀγαθὸν τυχὸν
ἂν παύσαιτο καὶ λάβοι μεταβολήν, τὸ δὲ δι' ἡμᾶς αὐ-
τοὺς γιγνόμενον βεβαιοτέρως ἂν ἔχοι καὶ μᾶλλον πα-
ραμείνειεν ἡμῖν.

61 (ιθ'.) Πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰκῇ τὰς ἐπιλήψεις ποι-
ουμένους οὐ χαλεπὸν ἀντειπεῖν· εἰ δὲ δή τις μοι πα- d
ραστὰς τῶν ἐπιεικέστερον διακειμένων ἀληθῆ μὲν λέ-
γειν με προσομολογήσειε καὶ προσηκόντως ἐπιτιμᾶν
τοῖς γιγνομένοις, δίκαιον δ' εἶναι φαίη τοὺς ἐπ' εὐ-
νοίᾳ νουθετοῦντας μὴ μόνον κατηγορεῖν τῶν πε-
62 πραγμένων ἀλλὰ καὶ συμβουλεύειν, τίνων ἀπεχό-
μενοι καὶ ποίων ὀρεγόμενοι παυσαίμεθ' ἂν ταύτην
ἔχοντες τὴν γνώμην καὶ τοιαῦτ' ἐξαμαρτάνοντες,
οὗτος ὁ λόγος ἀπορεῖν ἄν με ποιήσειεν ἀποκρίσεως,
οὐκ ἀληθοῦς καὶ συμφερούσης ἀλλ' ἀρεσκούσης ὑμῖν. e
οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδή περ ἀποκεκαλυμμένως ὥρμη-

μαι λέγειν, οὐκ ἀποκνητέον ἀποφήνασθαι καὶ περὶ
τούτων.
63 (κ΄.) Ἃ μὲν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μέλλουσιν εὐ-
δαιμονήσειν, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ
τὴν ἄλλην ἀρετὴν, ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν· ὡς δ' 172
ἂν τάχιστα πρὸς τὸ τοιοῦτοι γενέσθαι παιδευθεῖμεν,
ἀληθὲς μέν ἐστι τὸ ῥηθησόμενον, ἴσως δ' ἂν ἀκούσα-
σιν ὑμῖν δεινὸν εἶναι δόξειε καὶ παρὰ πολὺ τῆς τῶν
64 ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας. (κα΄.) Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦ-
μαι καὶ τὴν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκήσειν καὶ βελτίους
αὐτοὺς ἔσεσθαι καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς πράξεις ἐπιδώ-
σειν, ἢν παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν
ἐπιθυμοῦντες. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν b
ἡμᾶς καθιστᾶσα καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην κατα-
λύσασα, μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες εὐδαιμονέστατοι
τῶν Ἑλλήνων ἦσαν, καὶ σχεδὸν ἁπάντων αἰτία τῶν
κακῶν ὧν αὐτοί τ' ἔχομεν καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν.
65 οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστι δυναστείας ὑπὸ πάν-
των ἐρωμένης καὶ περιμαχήτου γεγενημένης κατηγο-
ροῦντα δοκεῖν ἀνεκτόν τι λέγειν· ὅμως δ' ἐπειδή περ
ὑπεμείνατε καὶ τοὺς ἄλλους λόγους, ἀληθεῖς μὲν ὄν- c
τας, φιλαπεχθήμονας δὲ, καὶ τοῦτον ὑμῶν ἀνασχέσθαι
66 δέομαι, καὶ μὴ καταγνῶναί μου τοιαύτην μανίαν, ὡς
ἄρ' ἐγὼ προειλόμην ἂν διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς περὶ
πραγμάτων οὕτω παραδόξων, εἰ μή τι λέγειν ἀληθὲς
εἶχον περὶ αὐτῶν. νῦν δ' οἶμαι πᾶσι φανερὸν ποιή-
σειν, ὡς οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν οὔτε γενέ-
σθαι δυνατῆς οὔτε συμφερούσης ἡμῖν.
67 (κβ΄.) Ὅτι μὲν οὖν οὐ δικαίας, παρ' ὑμῶν μα- d
θὼν ὑμᾶς ἔχω διδάσκειν. ὅτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ταύ-
την εἶχον τὴν δύναμιν, ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσα-
μεν, κατηγοροῦντες μὲν τῆς ἐκείνων ἀρχῆς, διεξιόντες

δ' ὡς δίκαιόν ἐστιν αὐτονόμους εἶναι τοὺς Ἕλληνας;
68 τίνας δὲ τῶν πόλεων τῶν ἐλλογίμων οὐ παρεκαλέσα-
μεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ὑπὲρ τούτων συστᾶσαν;
πόσας δὲ πρεσβείας ὡς βασιλέα τὸν μέγαν ἀπεστείλα- e
μεν, διδαξούσας αὐτὸν, ὡς οὔτε δίκαιόν ἐστιν οὔτε
συμφέρον μίαν πόλιν κυρίαν εἶναι τῶν Ἑλλήνων; οὐ
πρότερον δ' ἐπαυσάμεθα πολεμοῦντες καὶ κινδυνεύ-
οντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, πρὶν ἠθέλη- 1
σαν Λακεδαιμόνιοι ποιήσασθαι τὰς συνθήκας τὰς περὶ
69 τῆς αὐτονομίας. ὅτι μὲν οὖν οὐ δίκαιόν ἐστι τοὺς κρείτ-
τους τῶν ἡττόνων ἄρχειν, ἐν ἐκείνοις τε τοῖς χρόνοις
τυγχάνομεν ἐγνωκότες καὶ νῦν ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς
παρ' ἡμῖν καθεστηκυίας.

(κγ'.) Ὡς δ' οὐδ' ἂν δυνηθεῖμεν τὴν ἀρχὴν ταύ-
την καταστρέψασθαι, ταχέως οἶμαι δηλώσειν. ἣν γὰρ
μετὰ μυρίων ταλάντων οὐχ οἷοί τ' ἦμεν διαφυλάξαι,
πῶς ἂν ταύτην ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας κτήσασθαι b
δυνηθεῖμεν, ἄλλως τε καὶ χρώμενοι τοῖς ἤθεσιν οὐχ
70 οἷς ἐλάβομεν ἀλλ' οἷς ἀπωλέσαμεν αὐτήν; (κδ'.) Ὡς
τοίνυν οὐδὲ δέξασθαι διδομένην τῇ πόλει συμφέρει,
δοκεῖτέ μοι τάχιστ' ἂν ἐκεῖθεν καταμαθεῖν. μᾶλλον δὲ
καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα
γὰρ, μὴ διὰ τὸ πολλοῖς ἐπιτιμᾶν δόξω τισὶ προῃρῆσθαι
τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

71 (κε'.) Ἐγὼ δ' εἰ μὲν πρὸς ἄλλους τινὰς ἐπεχεί-
ρουν οὕτω διεξιέναι περὶ τῶν πραγμάτων, εἰκότως c
ἂν εἶχον τὴν αἰτίαν ταύτην· νῦν δὲ πρὸς ὑμᾶς ποιοῦ-
μαι τοὺς λόγους, οὐ διαβάλλειν ἑτέροις ἐπιθυμῶν ἀλλ'
αὐτοὺς βουλόμενος παῦσαι τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ
τὴν εἰρήνην, περὶ ἧς ἅπας ὁ λόγος ἐστὶ, βεβαίως καὶ
72 τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἀγαγεῖν. ἀνάγκη
δὲ τοὺς νουθετοῦντας καὶ τοὺς κατηγοροῦντας τοῖς

μὲν λόγοις χρῆσθαι παραπλησίοις, τὰς δὲ διανοίας
ἔχειν ἀλλήλαις ὡς οἷόν τ' ἐναντιωτάτας. ὥστε περὶ d
τῶν ταὐτὰ λεγόντων οὐκ ἀεὶ προσήκει τὴν αὐτὴν ὑμᾶς
γνώμην ἔχειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦν-
τας μισεῖν ὡς κακόνους ὄντας τῇ πόλει, τοὺς δ' ἐπ'
ὠφελείᾳ νουθετοῦντας ἐπαινεῖν καὶ βελτίστους τῶν
73 πολιτῶν νομίζειν, καὶ τούτων αὐτῶν μάλιστα τὸν
ἐναργέστατα δυνάμενον δηλῶσαι τὰς πονηρίας τῶν
πράξεων καὶ τὰς συμφορὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομέ-
νας· οὗτος γὰρ ἂν τάχιστα ποιήσειεν ὑμᾶς, μισήσαν- e
τας ἃ δεῖ, βελτιόνων ἐπιθυμῆσαι πραγμάτων. ὑπὲρ
μὲν οὖν τῆς τῶν λόγων τραχύτητος καὶ τῶν εἰρημέ-
νων καὶ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων ταῦτ' ἔχω λέγειν
πρὸς ὑμᾶς· ὅθεν δ' ἀπέλιπον, πάλιν ποιήσομαι τὴν
ἀρχήν.

74 (κϛ'.) Ἔφασκον γὰρ ἐκεῖθεν κάλλιστ' ἂν ὑμᾶς κα- 174
ταμαθεῖν, ὡς οὐ συμφέρει λαβεῖν τὴν κατὰ θάλατταν
ἀρχήν, εἰ σκέψαισθε, τίνα τρόπον ἡ πόλις διέκειτο
πρὶν τὴν δύναμιν ταύτην κτήσασθαι, καὶ πῶς ἐπειδὴ
κατέσχεν αὐτήν· ἢν γὰρ ταῦτα παρ' ἄλληλα τῇ δια-
νοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθ' ὅσων κακῶν αἰτία τῇ πό-
λει γέγονεν.

75 (κζ'.) Ἡ μὲν τοίνυν πολιτεία τοσούτῳ βελτίων
ἦν καὶ κρείττων ἡ τότε τῆς ὕστερον καταστάσης, ὅσῳ b
περ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης ἄνδρες
ἀμείνους ἦσαν Ὑπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος καὶ τῶν
νῦν δημηγορούντων· τὸν δὲ δῆμον εὑρήσετε τὸν τότε
πολιτευόμενον οὐκ ἀργίας οὐδ' ἀπορίας οὐδ' ἐλπίδων
76 κενῶν ὄντα μεστόν, ἀλλὰ νικᾶν μὲν δυνάμενον ἐν ταῖς
μάχαις ἅπαντας τοὺς εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας,
ἀριστείων δ' ἀξιούμενον ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος
κινδύνοις, οὕτω δὲ πιστευόμενον ὥστε τὰς πλείστας c

αὐτῷ τῶν πόλεων ἑκούσας ἐγχειρίσαι σφᾶς αὐτάς.
77 τούτων δ' ὑπαρχόντων ἀντὶ μὲν τῆς πολιτείας τῆς πα-
ρὰ πᾶσιν εὐδοκιμούσης ἐπὶ τοιαύτην ἀκολασίαν ἡ δύ-
ναμις ἡμᾶς αὕτη προήγαγεν, ἣν οὐδεὶς ἂν ἀνθρώπων
ἐπαινέσειεν· ἀντὶ δὲ τοῦ νικᾶν τοὺς ἐπιστρατεύοντας
οὕτω τοὺς πολίτας ἐπαίδευσεν ὥστε μηδὲ πρὸ τῶν τει-
78 χῶν τολμᾶν ἐπεξιέναι τοῖς πολεμίοις· ἀντὶ δὲ τῆς εὐ-
νοίας τῆς παρὰ τῶν συμμάχων αὐτοῖς ὑπαρχούσης καὶ d
τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰς τοσοῦτον
μῖσος κατέστησαν, ὥστε παρὰ μικρὸν ἐλθεῖν ἐξανδρα-
ποδισθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ Λακεδαιμονίων τῶν ἐξ
ἀρχῆς πολεμούντων εὐνουστέρων ἐτύχομεν ἢ τῶν πρό-
79 τερον ἡμῖν συμμάχων ὄντων. οἷς οὐκ ἂν δικαίως ἐγ-
καλοῖμεν, ὅτι χαλεπῶς πρὸς ἡμᾶς διετέθησαν· οὐ
γὰρ ὑπάρχοντες ἀλλ' ἀμυνόμενοι καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ
παθόντες τοιαύτην γνώμην ἔσχον περὶ ἡμᾶς. (κη'.) Τίς e
γὰρ ἂν ὑπέμεινε τὴν ἀσέλγειαν τῶν πατέρων τῶν ἡμε-
τέρων, οἳ συναγαγόντες ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος τοὺς
ἀργοτάτους καὶ τοὺς ἁπασῶν τῶν πονηριῶν μετέχον-
τας, πληροῦντες τούτων τὰς τριήρεις, ἀπηχθάνοντο
τοῖς Ἕλλησι, καὶ τοὺς μὲν βελτίστους τῶν ἐν ταῖς ἄλ- 175
λαις πόλεσιν ἐξέβαλλον, τοῖς δὲ πονηροτάτοις τῶν
80 Ἑλλήνων τἀκείνων διένεμον; ἀλλὰ γὰρ εἰ τολμήσαιμι
περὶ τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς πράγμασι γιγνομένων ἀκρι-
βῶς διελθεῖν, ὑμᾶς μὲν ἴσως ἂν ποιήσαιμι βέλτιον
βουλεύσασθαι περὶ τῶν παρόντων, αὐτὸς δ' ἂν δια-
βληθείην· εἰώθατε γὰρ μισεῖν οὐχ οὕτω τοὺς αἰτίους
τῶν ἁμαρτημάτων ὡς τοὺς κατηγοροῦντας αὐτῶν.
81 τοιαύτην οὖν ὑμῶν γνώμην ἐχόντων δέδοικα, μὴ πει- b
ρώμενος ὑμᾶς εὐεργετεῖν αὐτὸς ἀπολαύσω τι φλαῦ-
ρον. οὐ μὴν ἀποστήσομαι παντάπασιν ὧν διενοήθην,
ἀλλὰ τὰ μὲν πικρότατα καὶ μάλιστ' ἂν ὑμᾶς λυπή-

σοντα παραλείψω, μνησθήσομαι δὲ τούτων μόνον, ἐξ
ὧν γνώσεσθε τὴν ἄνοιαν τῶν τότε πολιτευομένων.
82 (κθ΄.) Οὕτω γὰρ ἀκριβῶς εὕρισκον, ἐξ ὧν ἄνθρω-
ποι μάλιστ' ἂν μισηθεῖεν, ὥστ' ἐψηφίσαντο τὸ πε-
ριγιγνόμενον τῶν πόρων ἀργύριον διελόντας κατὰ c
τάλαντον εἰς τὴν ὀρχήστραν τοῖς Διονυσίοις εἰσφέρειν,
ἐπειδὰν πλῆρες ᾖ τὸ θέατρον· καὶ τοῦτ' ἐποίουν καὶ
παρεισῆγον τοὺς παῖδας τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευ-
τηκότων, ἀμφοτέροις ἐπιδεικνύοντες, τοῖς μὲν συμ-
μάχοις τὰς τιμὰς τῆς οὐσίας αὐτῶν ὑπὸ μισθωτῶν εἰσ-
φερομένας, τοῖς δ' ἄλλοις Ἕλλησι τὸ πλῆθος τῶν ὀρ-
φανῶν καὶ τὰς συμφορὰς τὰς διὰ τὴν πλεονεξίαν ταύ-
83 την γιγνομένας. καὶ ταῦτα δρῶντες αὐτοί τε τὴν d
πόλιν εὐδαιμόνιζον καὶ πολλοὶ τῶν νοῦν οὐκ ἐχόντων
ἐμακάριζον αὐτὴν, τῶν μὲν συμβήσεσθαι διὰ ταῦτα
μελλόντων οὐδεμίαν ποιούμενοι πρόνοιαν, τὸν δὲ
πλοῦτον θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες, ὃς ἀδίκως εἰς τὴν
πόλιν εἰσελθὼν καὶ τὸν δικαίως ὑπάρξαντα διὰ τα-
84 χέων ἤμελλε προσαπολεῖν. εἰς τοῦτο γὰρ κατέστησαν
τῶν μὲν οἰκείων ἀμελείας, τῶν δ' ἀλλοτρίων ἐπιθυ- e
μίας, ὥστε Λακεδαιμονίων εἰσβεβληκότων εἰς τὴν
χώραν καὶ τοῦ τείχους ἤδη τοῦ Δεκελειᾶσιν ἑστῶτος
εἰς Σικελίαν τριήρεις ἐπλήρουν, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο
τὴν μὲν πατρίδα τεμνομένην καὶ πορθουμένην περι-
ορῶντες, ἐπὶ δὲ τοὺς οὐδὲν πώποτ' εἰς ἡμᾶς ἐξαμαρ-
85 τόντας στρατιὰν ἐκπέμποντες, ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἀφρο- 176
σύνης ἦλθον, ὥστε τῶν προαστείων τῶν οἰκείων οὐ
κρατοῦντες Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ Καρχηδόνος ἄρ-
ξειν προσεδόκησαν. τοσοῦτον δὲ διήνεγκαν ἀνοίᾳ πάν-
των ἀνθρώπων, ὥστε τοὺς μὲν ἄλλους αἱ συμφοραὶ
συστέλλουσι καὶ ποιοῦσιν ἐμφρονεστέρους, ἐκεῖνοι δ'
86 οὐδ' ὑπὸ τούτων ἐπαιδεύθησαν. καίτοι πλείοσι καὶ

μείζοσι περιέπεσον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης τῶν ἐν ἅπαντι
τῷ χρόνῳ τῇ πόλει γεγενημένων. εἰς Αἴγυπτον μέν b
γε διακόσιαι πλεύσασαι τριήρεις αὐτοῖς τοῖς πληρώ-
μασι διεφθάρησαν, περὶ δὲ Κύπρον πεντήκοντα καὶ
ἑκατόν· ἐν Δάτῳ δὲ μυρίους ὁπλίτας αὑτῶν καὶ τῶν
συμμάχων ἀπώλεσαν, ἐν Σικελίᾳ δὲ τέτταρας μυριά-
δας καὶ τριήρεις τετταράκοντα καὶ διακοσίας, τὸ δὲ τε-
87 λευταῖον ἐν Ἑλλησπόντῳ διακοσίας. τὰς δὲ κατὰ δέκα
καὶ πέντε καὶ πλείους τούτων ἀπολλυμένας καὶ τοὺς c
κατὰ χιλίους καὶ δισχιλίους ἀποθνήσκοντας τίς ἂν ἐξ-
αριθμήσειεν; πλὴν ἓν ἦν τοῦτο τῶν ἐγκυκλίων, τα-
φὰς ποιεῖν καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς ἃς πολλοὶ
καὶ τῶν ἀστυγειτόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐφοί-
των, οὐ συμπενθήσοντες τοὺς τεθνεῶτας ἀλλ' ἐφη-
88 σθησόμενοι ταῖς ἡμετέραις συμφοραῖς. τελευτῶντες
δ' ἔλαθον σφᾶς αὐτοὺς τοὺς μὲν τάφους τοὺς δημο-
σίους τῶν πολιτῶν ἐμπλήσαντες, τὰς δὲ φρατρίας καὶ d
τὰ γραμματεῖα τὰ ληξιαρχικὰ τῶν οὐδὲν τῇ πόλει προσ-
ηκόντων. γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν μάλιστα τὸ πλῆθος
τῶν ἀπολλυμένων· τὰ γὰρ γένη τῶν ἀνδρῶν τῶν ὀνο-
μαστοτάτων καὶ τοὺς οἴκους τοὺς μεγίστους, οἳ καὶ
τὰς τυραννικὰς στάσεις καὶ τὸν Περσικὸν πόλεμον
διέφυγον, εὑρήσομεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἧς ἐπιθυμοῦ-
89 μεν, ἀναστάτους γεγενημένους. ὥστ' εἴ τις σκοπεῖ- e
σθαι βούλοιτο περὶ τῶν ἄλλων ὥσπερ πρὸς δεῖγμα
τοῦτ' ἀναφέρων, φανεῖμεν ἂν μικροῦ δεῖν ἀντηλλαγ-
μένοι. (λ'.) Καίτοι χρὴ πόλιν μὲν εὐδαιμονίζειν μὴ τὴν
ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων εἰκῇ πολλοὺς πολίτας ἀθροί-
ζουσαν ἀλλὰ τὴν τὸ γένος τῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν πόλιν οἰ-
κισάντων μᾶλλον τῶν ἄλλων διασώζουσαν, ἄνδρας δὲ
ζηλοῦν μὴ τοὺς τὰς τυραννίδας κατέχοντας μηδὲ τοὺς 177
μείζω δυναστείαν τοῦ δικαίου κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς

ἀξίους μὲν ὄντας τῆς μεγίστης τιμῆς, στέργοντας δ'
90 ἐπὶ ταῖς ὑπὸ τοῦ πλήθους διδομέναις. ταύτης γὰρ ἕξιν
οὔτ' ἀνὴρ οὔτε πόλις λαβεῖν ἂν δύναιτο σπουδαιοτέ-
ραν οὐδ' ἀσφαλεστέραν οὐδὲ πλείονος ἀξίαν· ἥνπερ
οἱ περὶ τὰ Περσικὰ γενόμενοι σχόντες οὐχ ὁμοίως τοῖς
λησταῖς ἐβίωσαν, τοτὲ μὲν πλείω τῶν ἱκανῶν ἔχοντες, b
τοτὲ δ' ἐν σιτοδείαις καὶ πολιορκίαις καὶ τοῖς μεγίστοις
κακοῖς καθεστῶτες, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν τροφὴν τὴν
καθ' ἡμέραν οὔτ' ἐν ἐνδείαις οὔτ' ἐν ὑπερβολαῖς ὄντες,
ἐπὶ δὲ τῇ τῆς πολιτείας δικαιοσύνῃ καὶ ταῖς ἀρεταῖς
ταῖς αὑτῶν φιλοτιμούμενοι καὶ τὸν βίον ἥδιον τῶν
91 ἄλλων διάγοντες. ὧν ἀμελήσαντες οἱ γενόμενοι μετ'
ἐκείνους οὐκ ἄρχειν ἀλλὰ τυραννεῖν ἐπεθύμησαν, ἃ
δοκεῖ μὲν τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν, πλεῖστον δ' ἀλλή- c
λων κεχώρισται· τῶν μὲν γὰρ ἀρχόντων ἔργον ἐστὶ
τοὺς ἀρχομένους ταῖς αὑτῶν ἐπιμελείαις ποιεῖν εὐδαι-
μονεστέρους, τοῖς δὲ τυράννοις ἔθος καθέστηκε τοῖς
τῶν ἄλλων πόνοις καὶ κακοῖς αὑτοῖς ἡδονὰς παρα-
σκευάζειν. ἀνάγκη δὲ τοὺς τοιούτοις ἔργοις ἐπιχει-
ροῦντας τυραννικαῖς καὶ ταῖς συμφοραῖς περιπίπτειν,
καὶ τοιαῦτα πάσχειν, οἷά περ ἂν καὶ τοὺς ἄλλους δρά-
92 σωσιν. ἃ καὶ τῇ πόλει συνέπεσεν· ἀντὶ μὲν γὰρ τοῦ
φρουρεῖν τὰς τῶν ἄλλων ἀκροπόλεις τῆς αὑτῶν ἐπεῖ- d
δον τοὺς πολεμίους κυρίους γενομένους· ἀντὶ δὲ τοῦ
παῖδας ὁμήρους λαμβάνειν ἀποσπῶντες ἀπὸ πατέρων
καὶ μητέρων, πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἠναγκάσθησαν τοὺς
αὑτῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ χεῖρον παιδεύειν καὶ τρέφειν
ἢ προσῆκεν αὐτοῖς· ἀντὶ δὲ τοῦ γεωργεῖν τὰς χώρας
τὰς ἀλλοτρίας πολλῶν ἐτῶν οὐδ' ἰδεῖν αὐτοῖς ἐξεγέ-
93 νετο τὴν αὑτῶν. (λα'.) Ὥστ' εἴ τις ἡμᾶς ἐρωτήσειεν,
εἰ δεξαίμεθ' ἂν τοσοῦτον χρόνον ἄρξαντες τοιαῦτα πα-
θοῦσαν τὴν πόλιν ἐπιδεῖν, τίς ἂν ὁμολογήσειεν, πλὴν e

εἴ τις παντάπασιν ἀπονενοημένος ἐστὶ καὶ μήθ' ἱερῶν μήτε γονέων μήτε παίδων μήτ' ἄλλου μηδενὸς φροντίζει πλὴν τοῦ χρόνου μόνον τοῦ καθ' αὑτόν; ὧν οὐκ 17
ἄξιον τὴν διάνοιαν ζηλοῦν ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν πολλὴν πρόνοιαν ποιουμένων καὶ μηδὲν ἧττον ὑπὲρ τῆς κοινῆς δόξης ἢ τῆς ἰδίας φιλοτιμουμένων καὶ προαιρουμένων μέτριον βίον μετὰ δικαιοσύνης μᾶλλον
94 ἢ μέγαν πλοῦτον μετ' ἀδικίας. καὶ γὰρ οἱ πρόγονοι τοιούτους αὑτοὺς παρασχόντες τήν τε πόλιν εὐδαιμονεστάτην τοῖς ἐπιγιγνομένοις παρέδοσαν καὶ τῆς αὑτῶν ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον. ἐξ ὧν b
ἀμφότερα ῥᾴδιόν ἐστι καταμαθεῖν, καὶ τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτι δύναται τρέφειν ἄνδρας ἀμείνους τῶν ἄλλων, καὶ τὴν καλουμένην μὲν ἀρχὴν, οὖσαν δὲ συμφορὰν, ὅτι πέφυκε χείρους ἅπαντας ποιεῖν τοὺς χρωμένους αὐτῇ.

95 (λβʹ.) Μέγιστον δὲ τεκμήριον· οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν διέφθειρεν, ὥστε τοῖς εἰθισμένοις ἐπαινεῖν τὰς ἐκείνων ἀρετὰς οὐχ οἷόν c
τ' ἐστὶν εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὡς ἡμεῖς μὲν διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι κακῶς ἐχρησάμεθα τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ Λακεδαιμόνιοι ταύτην τὴν δύναμιν παρέλαβον, εὐδαίμονας ἂν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐποίησαν. πολὺ γὰρ θᾶττον ἐν ἐκείνοις ἐπεδείξατο τὴν φύσιν τὴν αὑτῆς· τὴν γὰρ πολιτείαν, ἣν ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν οὐδεὶς εἶδεν οὔθ' ὑπὸ κινδύνων οὔθ' ὑπὸ συμφορῶν κινηθεῖσαν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σαλεῦ- d
96 σαι καὶ λυθῆναι παρὰ μικρὸν ἐποίησεν. ἀντὶ γὰρ τῶν καθεστώτων παρ' αὐτοῖς ἐπιτηδευμάτων τοὺς μὲν ἰδιώτας ἐνέπλησεν ἀδικίας, ῥᾳθυμίας, ἀνομίας, φιλαργυρίας, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ὑπεροψίας μὲν τῶν συμμάχων, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων, ὀλιγωρίας

δὲ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. τοσοῦτον γαρ ὑπερ-
εβάλοντο τοὺς ἡμετέρους τοῖς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρ-
τήμασιν, ὅσον πρὸς τοῖς πρότερον ὑπάρχουσι σφαγὰς e
καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ἐποίησαν, ἐξ ὧν ἀειμνή-
97 στους τὰς ἔχθρας πρὸς ἀλλήλους ἕξουσιν. οὕτω δὲ
φιλοπολέμως καὶ φιλοκινδύνως διετέθησαν, τὸν ἄλλον
χρόνον πρὸς τὰ τοιαῦτα πεφυλαγμένως μᾶλλον τῶν
ἄλλων ἔχοντες, ὥστ' οὐδὲ τῶν συμμάχων οὐδὲ τῶν 179
εὐεργετῶν ἀπέσχοντο τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἀλλὰ
βασιλέως μὲν αὐτοῖς εἰς τὸν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πλέον
ἢ πεντακισχίλια τάλαντα παρασχόντος, Χίων δὲ προ-
θυμότατα πάντων τῶν συμμάχων τῷ ναυτικῷ συγκιν-
98 δυνευσάντων, Θηβαίων δὲ μεγίστην δύναμιν εἰς τὸ
πεζὸν συμβαλομένων, οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατα-
σχόντες, καὶ Θηβαίοις μὲν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν, ἐπὶ
δὲ τὸν βασιλέα Κλέαρχον καὶ στρατιὰν ἀνέπεμψαν, b
Χίων δὲ τοὺς μὲν πρώτους τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευσαν,
τὰς δὲ τριήρεις ἐκ τῶν νεωρίων ἐξελκύσαντες ἁπάσας
99 ᾤχοντο λαβόντες. (λγ'.) Οὐκ ἐξήρκεσε δ' αὐτοῖς ταῦτ'
ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπόρθουν
μὲν τὴν ἤπειρον, ὕβριζον δὲ τὰς νήσους, ἀνῄρουν δὲ
τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ πολιτείας καὶ τυράννους
καθίστασαν, ἐλυμαίνοντο δὲ τὴν Πελοπόννησον καὶ
μεστὴν στάσεων καὶ πολέμων ἐποίησαν. ἐπὶ ποίαν γὰρ c
τῶν πόλεων οὐκ ἐστράτευσαν; ἢ περὶ τίνας αὐτῶν
100 οὐκ ἐξήμαρτον; οὐκ Ἠλείων μὲν μέρος τι τῆς χώρας
ἀφείλοντο, τὴν δὲ γῆν τὴν Κορινθίων ἔτεμον, Μαν-
τινέας δὲ διῴκισαν, Φλιασίους δ' ἐξεπολιόρκησαν, εἰς
δὲ τὴν Ἀργείων εἰσέβαλον, οὐδὲν δ' ἐπαύσαντο τοὺς
μὲν ἄλλους κακῶς ποιοῦντες, αὑτοῖς δὲ τὴν ἧτταν ἐν
Λεύκτροις παρασκευάζοντες; ἥν φασί τινες αἰτίαν γε-
γενῆσθαι τῇ Σπάρτῃ τῶν κακῶν, οὐκ ἀληθῆ λέγοντες· d

οὐ γὰρ διὰ ταύτην ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐμισήθησαν,
ἀλλὰ διὰ τὰς ὕβρεις τὰς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις
καὶ ταύτην ἡττήθησαν καὶ περὶ τῆς αὑτῶν ἐκινδύνευ-
101 σαν. χρὴ δὲ τὰς αἰτίας ἐπιφέρειν οὐ τοῖς κακοῖς τοῖς
ἐπιγιγνομένοις ἀλλὰ τοῖς πρώτοις τῶν ἁμαρτημάτων,
ἐξ ὧν ἐπὶ τὴν τελευτὴν ταύτην κατηνέχθησαν. ὥστε
πολὺ ἄν τις ἀληθέστερα τυγχάνοι λέγων, εἰ φαίη τότε e
τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γεγενῆσθαι τῶν συμφορῶν, ὅτε τὴν
ἀρχὴν τῆς θαλάττης παρελάμβανον· ἐκτῶντο γὰρ δύ-
102 ναμιν οὐδὲν ὁμοίαν τῇ πρότερον ὑπαρχούσῃ. διὰ μὲν
γὰρ τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν καὶ τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν
καρτερίαν τὴν ἐν αὐτῇ μελετωμένην ῥᾳδίως τῆς κατὰ 180
θάλατταν δυνάμεως ἐπεκράτησαν, διὰ δὲ τὴν ἀκολα-
σίαν τὴν ὑπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς ἐγγενομένην
ταχέως κἀκείνης τῆς ἡγεμονίας ἀπεστερήθησαν. οὐ
γὰρ ἔτι τοὺς νόμους ἐφύλαττον, οὓς παρὰ τῶν προ-
γόνων παρέλαβον, οὐδ᾽ ἐν τοῖς ἤθεσιν ἔμενον οἷς πρό-
103 τερον εἶχον, ἀλλ᾽ ὑπολαβόντες ἐξεῖναι ποιεῖν αὐτοῖς,
ὅ τι ἂν βουληθῶσιν, εἰς πολλὴν ταραχὴν κατέστησαν.
οὐ γὰρ ᾔδεσαν τὴν ἐξουσίαν, ἧς πάντες εὔχονται τυ- b
χεῖν, ὡς δύσχρηστός ἐστιν, οὐδ᾽ ὡς παραφρονεῖν ποιεῖ
τοὺς ἀγαπῶντας αὐτήν, οὐδ᾽ ὅτι τὴν φύσιν ὁμοίαν
ἔχει ταῖς ἑταίραις ταῖς ἐρᾶν μὲν αὑτῶν ποιούσαις,
104 τοὺς δὲ χρωμένους ἀπολλυούσαις. (λδ᾽.) Καίτοι φανε-
ρῶς ἐπιδέδεικται ταύτην ἔχουσα τὴν δύναμιν· τοὺς
γὰρ ἐν πλείσταις ἐξουσίαις γεγενημένους ἴδοι τις ἂν
ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεπτωκότας, ἀρξαμέ-
νους ἀφ᾽ ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων. αὗται γὰρ αἱ πό-
λεις καὶ πολιτευόμεναι πρότερον σωφρονέστατα καὶ c
δόξαν ἔχουσαι καλλίστην, ἐπειδὴ ταύτης ἔτυχον καὶ
τὴν ἀρχὴν ἔλαβον, οὐδὲν ἀλλήλων διήνεγκαν, ἀλλ᾽
ὥσπερ προσήκει τοὺς ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν καὶ

τῆς αὐτῆς νόσου διεφθαρμένους, καὶ ταῖς πράξεσι ταῖς αὐταῖς ἐπεχείρησαν καὶ τοῖς ἁμαρτήμασι παραπλησίοις ἐχρήσαντο καὶ τὸ τελευταῖον ὁμοίαις ταῖς συμφοραῖς
105 περιέπεσον. ἡμεῖς τε γὰρ μισηθέντες ὑπὸ τῶν συμμά- d
χων καὶ περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐσώθημεν, ἐκεῖνοί τε πάντων αὐτοὺς ἀπολέσαι βουληθέντων ἐφ' ἡμᾶς καταφυγόντες δι' ἡμῶν τῆς σωτηρίας ἔτυχον. καίτοι πῶς χρὴ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπαινεῖν τὴν τὰς τελευτὰς οὕτω πονηρὰς ἔχουσαν; ἢ πῶς οὐ μισεῖν καὶ φεύγειν τὴν πολλὰ καὶ δεινὰ ποιεῖν ἀμφοτέρας τὰς πόλεις ἐπάρασαν καὶ παθεῖν ἀναγκάσασαν; e

106 (λε΄.) Οὐκ ἄξιον δὲ θαυμάζειν, εἰ τὸν ἄλλον χρόνον ἐλάνθανεν ἅπαντας τοσούτων οὖσα κακῶν αἰτία τοῖς ἔχουσιν αὐτὴν, οὐδ' εἰ περιμάχητος ἦν ὑφ' ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων· εὑρήσετε γὰρ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων περὶ τὰς αἱρέσεις τῶν πραγμάτων ἁμαρτά- 181
νοντας, καὶ πλείους μὲν ἐπιθυμίας ἔχοντας τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἄμεινον δὲ βουλευομένους ὑπὲρ τῶν
107 ἐχθρῶν ἢ σφῶν αὐτῶν. καὶ ταῦτ' ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τῶν μεγίστων· τί γὰρ οὐχ οὕτω γέγονεν; οὐχ ἡμεῖς μὲν τοιαῦτα προῃρούμεθα πράττειν, ἐξ ὧν Λακεδαιμόνιοι δεσπόται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν, ἐκεῖνοι δ' οὕτω κακῶς προὔστησαν τῶν πραγμάτων ὥσθ' ἡμᾶς οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον πάλιν ἐπιπολάσαι καὶ κυρίους b
108 γενέσθαι τῆς ἐκείνων σωτηρίας; οὐχ ἡ μὲν τῶν ἀττικιζόντων πολυπραγμοσύνη λακωνίζειν τὰς πόλεις ἐποίησεν, ἡ δὲ τῶν λακωνιζόντων ὕβρις ἀττικίζειν τὰς αὐτὰς ταύτας ἠνάγκασεν; οὐ διὰ μὲν τὴν τῶν δημηγορούντων πονηρίαν αὐτὸς ὁ δῆμος ἐπεθύμησε τῆς ὀλιγαρχίας τῆς ἐπὶ τῶν τετρακοσίων καταστάσης, διὰ δὲ τὴν τῶν τριάκοντα μανίαν ἅπαντες δημοτικώ-

109 τεροι γεγόναμεν τῶν Φυλὴν καταλαβόντων; ἀλλὰ γὰρ c
ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων καὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέραν ἐπι-
δείξειεν ἄν τις τοὺς πολλοὺς χαίροντας μὲν καὶ τῶν
ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καὶ τὸ σῶμα
καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, ἐπίπονα δὲ καὶ χαλεπὰ
νομίζοντας, ἀφ' ὧν ἀμφότερα καὶ ταῦτ' ἂν ὠφελοῖτο,
καὶ καρτερικοὺς εἶναι δοκοῦντας τοὺς ἐν τούτοις ἐμ-
110 μένοντας. οἵτινες οὖν ἐν οἷς ἀεὶ ζῶσι καὶ περὶ ὧν αὐ-
τοῖς μᾶλλον μέλει, τὰ χείρω φαίνονται προαιρούμενοι, d
τί θαυμαστὸν, εἰ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν
ἀγνοοῦσι καὶ μάχονται πρὸς ἀλλήλους, περὶ ἧς μηδεὶς
πώποτ' αὐτοῖς λογισμὸς εἰσῆλθεν;

111 (λϛ'.) Ὁρᾶτε δὲ καὶ τὰς μοναρχίας τὰς ἐν ταῖς
πόλεσι καθισταμένας, ὅσους ἔχουσι τοὺς ἐπιθυμητὰς
καὶ τοὺς ἑτοίμους ὄντας ὁτιοῦν πάσχειν ὥστε κατα-
σχεῖν αὐτάς· αἷς τί τῶν δεινῶν ἢ τῶν χαλεπῶν οὐ
πρόσεστιν; οὐκ εὐθὺς ἐπειδὰν λάβωσι τὰς δυναστείας,
112 ἐν τοσούτοις ἐμπεπλεγμένοι κακοῖς εἰσὶν, ὥστ' ἀναγ- e
κάζεσθαι πολεμεῖν μὲν ἅπασι τοῖς πολίταις, μισεῖν δ'
ὑφ' ὧν οὐδὲν κακὸν πεπόνθασιν, ἀπιστεῖν δὲ τοῖς
φίλοις καὶ τοῖς ἑταίροις τοῖς αὑτῶν, παρακατατίθεσθαι 182
δὲ τὴν τῶν σωμάτων σωτηρίαν μισθοφόροις ἀνθρώ-
ποις, οὓς οὐδὲ πώποτ' εἶδον, μηδὲν δ' ἧττον φοβεῖ-
σθαι τοὺς φυλάττοντας ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὕτω
δ' ὑπόπτως πρὸς ἅπαντας ἔχειν ὥστε μηδὲ τοῖς οἰκειο-
113 τάτοις θαρρεῖν πλησιάζοντας; εἰκότως· συνίσασι γὰρ
τοὺς πρὸ αὑτῶν τετυραννευκότας τοὺς μὲν ὑπὸ τῶν
γονέων ἀνῃρημένους, τοὺς δ' ὑπὸ τῶν παίδων, τοὺς
δ' ὑπ' ἀδελφῶν, τοὺς δ' ὑπὸ γυναικῶν, ἔτι δὲ τὸ γένος b
αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον. ἀλλ' ὅμως ὑπὸ
τοσαύτας τὸ πλῆθος συμφορὰς ἑκόντες σφᾶς αὐτοὺς
ὑποβάλλουσιν. ὅπου δ' οἱ πρωτεύοντες καὶ δόξας με-

γίστας ἔχοντες τοσούτων κακῶν ἐρῶσι, τί δεῖ θαυμάζειν τοὺς ἄλλους, εἰ τοιούτων ἑτέρων ἐπιθυμοῦσιν;
114 (λζʹ.) Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι τὸν μὲν περὶ τῶν τυράννων λόγον ἀποδέχεσθε, τὸν δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς δυσκόλως ἀκούετε· πεπόνθατε γὰρ πάντων αἴσχιστον καὶ ῥαθυμότατον· ἃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρᾶτε, ταῦτ' ἐφ' c
ὑμῶν αὐτῶν ἀγνοεῖτε. καίτοι τῶν φρονίμως διακειμένων οὐκ ἐλάχιστον τοῦτο σημεῖόν ἐστιν, ἢν τὰς αὐτὰς πράξεις ἐπὶ πάντων τῶν ὁμοίων φαίνωνται γνω-
115 ρίζοντες. ὧν ὑμῖν οὐδὲν πώποτ' ἐμέλησεν, ἀλλὰ τὰς μὲν τυραννίδας ἡγεῖσθε χαλεπὰς εἶναι καὶ βλαβερὰς οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔχουσιν αὐτάς, τὴν δ' ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλατταν μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, τὴν οὐδὲν οὔτε τοῖς πάθεσιν οὔτε ταῖς πράξεσι d
τῶν μοναρχιῶν διαφέρουσαν. καὶ τὰ μὲν Θηβαίων πράγματα νομίζετε πονηρῶς ἔχειν, ὅτι τοὺς περιοίκους ἀδικοῦσιν, αὐτοὶ δ' οὐδὲν βέλτιον τοὺς συμμάχους διοικοῦντες ἢ 'κεῖνοι τὴν Βοιωτίαν, ἡγεῖσθε πάντα τὰ δέοντα πράττειν.

116 (ληʹ.) Ἢν οὖν ἐμοὶ πεισθῆτε, παυσάμενοι τοῦ παντάπασιν εἰκῇ βουλεύεσθαι προσέξετε τὸν νοῦν ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει καὶ φιλοσοφήσετε καὶ σκέψεσθε, τί τὸ ποιῆσάν ἐστι τὼ πόλεε τούτω, λέγω δὲ τὴν e
ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, ἐκ ταπεινῶν μὲν πραγμάτων ἑκατέραν ὁρμηθεῖσαν ἄρξαι τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ δ' ἀνυπέρβλητον τὴν δύναμιν ἔλαβον, περὶ ἀν-
117 δραποδισμοῦ κινδυνεῦσαι· καὶ διὰ τίνας αἰτίας Θετ- 183
ταλοὶ μὲν μεγίστους πλούτους παραλαβόντες καὶ χώραν ἀρίστην καὶ πλείστην ἔχοντες εἰς ἀπορίαν καθεστήκασι, Μεγαρεῖς δὲ μικρῶν αὐτοῖς καὶ φαύλων τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρξάντων, καὶ γῆν μὲν οὐκ ἔχοντες οὐδὲ λιμένας οὐδ' ἀργυρεῖα, πέτρας δὲ γεωργοῦντες, με-

118 γίστους οἴκους τῶν Ἑλλήνων κέκτηνται· κἀκείνων
μὲν τὰς ἀκροπόλεις ἄλλοι τινὲς ἀεὶ κατέχουσιν, ὄντων
αὐτοῖς πλέον τρισχιλίων ἱππέων καὶ πελταστῶν ἀνα- b
ριθμήτων, οὗτοι δὲ μικρὰν δύναμιν ἔχοντες τὴν αὑ-
τῶν ὅπως βούλονται διοικοῦσιν· καὶ πρὸς τούτοις οἱ
μὲν σφίσιν αὐτοῖς πολεμοῦσιν, οὗτοι δὲ μεταξὺ Πε-
λοποννησίων καὶ Θηβαίων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως
119 οἰκοῦντες εἰρήνην ἄγοντες διατελοῦσιν. ἢν γὰρ ταῦτα
καὶ τὰ τοιαῦτα διεξίητε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, εὑρήσετε
τὴν μὲν ἀκολασίαν καὶ τὴν ὕβριν τῶν κακῶν αἰτίαν
γιγνομένην, τὴν δὲ σωφροσύνην τῶν ἀγαθῶν· ἣν c
ὑμεῖς ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἐπαινεῖτε, καὶ νομίζετε
τοὺς ταύτῃ χρωμένους ἀσφαλέστατα ζῆν καὶ βελτί-
στους εἶναι τῶν πολιτῶν, τὸ δὲ κοινὸν ὑμῶν οὐκ οἴ-
120 εσθε δεῖν τοιοῦτον παρασκευάζειν. καίτοι προσήκει
τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν καὶ τὰς κακίας φεύγειν πολὺ μᾶλ-
λον ταῖς πόλεσιν ἢ τοῖς ἰδιώταις. ἀνὴρ μὲν γὰρ ἀσεβὴς
καὶ πονηρὸς τυχὸν ἂν φθάσειε τελευτήσας πρὶν δοῦ-
ναι δίκην τῶν ἡμαρτημένων· αἱ δὲ πόλεις διὰ τὴν d
ἀθανασίαν ὑπομένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων
καὶ τὰς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας.
121 (λθʹ.) Ὧν ἐνθυμουμένους χρὴ μὴ προσέχειν τὸν
νοῦν τοῖς ἐν τῷ παρόντι μὲν χαριζομένοις, τοῦ δὲ
μέλλοντος χρόνου μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιουμένοις,
μηδὲ τοῖς φιλεῖν μὲν τὸν δῆμον φάσκουσιν, ὅλην δὲ
τὴν πόλιν λυμαινομένοις· ὡς καὶ πρότερον, ἐπειδὴ
παρέλαβον οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος δυναστείαν, e
εἰς τοσαύτην ἄνοιαν προήγαγον τὴν πόλιν ὥστε πα-
θεῖν αὐτήν, ὅπερ ὀλίγῳ πρότερον ὑμῖν διηγησάμην.
122 ὃ καὶ πάντων μάλιστ' ἄν τις θαυμάσειεν, ὅτι προχει-
ρίζεσθε δημαγωγοὺς οὐ τοὺς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχον- 184
τας τοῖς μεγάλην τὴν πόλιν ποιήσασιν ἀλλὰ τοὺς ὅμοια

καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας τοῖς ἀπολέσασιν αὐτὴν,
καὶ ταῦτ᾽ εἰδότες οὐ μόνον ἐν τῷ ποιῆσαι τὴν πόλιν
εὐδαίμονα τοὺς χρηστοὺς τῶν πονηρῶν διαφέροντας,
123 ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐπὶ μὲν ἐκείνων ἐν πολλοῖς
ἔτεσιν οὔτε κινηθεῖσαν οὔτε μεταστᾶσαν, ἐπὶ δὲ τού-
των ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δὶς ἤδη καταλυθεῖσαν, καὶ τὰς
φυγὰς καὶ τὰς ὑπὸ τῶν τυράννων καὶ τὰς ἐπὶ τῶν b
τριάκοντα γενομένας οὐ διὰ τοὺς συκοφάντας κατελ-
θούσας ἀλλὰ διὰ τοὺς μισοῦντας τοὺς τοιούτους καὶ
124 μεγίστην ἐπ᾽ ἀρετῇ δόξαν ἔχοντας. (μ΄.) Ἀλλ᾽ ὅμως
τηλικούτων ἡμῖν ὑπομνημάτων καταλελειμμένων, ὡς
ἐφ᾽ ἑκατέρων αὐτῶν ἡ πόλις ἔπραττεν, οὕτω χαίρομεν
ταῖς τῶν ῥητόρων πονηρίαις, ὥσθ᾽ ὁρῶντες διὰ τὸν
πόλεμον καὶ τὰς ταραχὰς, ἃς οὗτοι πεποιήκασι, τῶν
μὲν ἄλλων πολιτῶν πολλοὺς ἐκ τῶν πατρῴων ἐκπεπτω- c
κότας, τούτους δ᾽ ἐκ πενήτων πλουσίους γεγενημέ-
νους, οὐκ ἀγανακτοῦμεν, οὐδὲ φθονοῦμεν ταῖς εὐ-
125 πραγίαις αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὑπομένομεν τὴν μὲν πόλιν δια-
βολὰς ἔχουσαν, ὡς λυμαίνεται καὶ δασμολογεῖ τοὺς
Ἕλληνας, τούτους δὲ τὰς ἐπικαρπίας λαμβάνοντας, καὶ
τὸν μὲν δῆμον, ὅν φασιν οὗτοι δεῖν τῶν ἄλλων ἄρχειν,
χεῖρον πράττοντα τῶν ταῖς ὀλιγαρχίαις δουλευόντων,
οἷς δ᾽ οὐδὲν ὑπῆρχεν ἀγαθὸν, τούτους δὲ διὰ τὴν ἄνοι-
αν τὴν ἡμετέραν ἐκ ταπεινῶν εὐδαιμονεστέρους γε- d
126 γενημένους. καίτοι Περικλῆς ὁ πρὸ τῶν τοιούτων δη-
μαγωγὸς καταστὰς, παραλαβὼν τὴν πόλιν χεῖρον μὲν
φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν, ἔτι δ᾽ ἀνε-
κτῶς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν
ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν οἶκον ἐλάττω τὸν αὑτοῦ κατέ-
λιπεν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν, εἰς δὲ τὴν ἀκρό-
πολιν ἀνήγαγεν ὀκτακισχίλια τάλαντα χωρὶς τῶν ἱερῶν. e

127 οὗτοι δὲ τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε λέγειν
μὲν τολμῶσιν, ὡς διὰ τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν οὐ
δύνανται τοῖς αὑτῶν ἰδίοις προσέχειν τὸν νοῦν, φαί-
νεται δὲ τὰ μὲν ἀμελούμενα τοσαύτην εἰληφότα τὴν
ἐπίδοσιν, ὅσην οὐδ' ἂν εὔξασθαι τοῖς θεοῖς πρότερον 18
ἠξίωσαν, τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν, οὗ κήδεσθαί φασιν,
οὕτω διακείμενον ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἡδέως
ζῆν μηδὲ ῥᾳθύμως, ἀλλ' ὀδυρμῶν μεστὴν εἶναι τὴν
128 πόλιν. οἱ μὲν γὰρ τὰς πενίας καὶ τὰς ἐνδείας ἀναγκά-
ζονται διεξιέναι καὶ θρηνεῖν πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, οἱ δὲ
τὸ πλῆθος τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν λειτουργιῶν
καὶ τὰ κακὰ τὰ περὶ τὰς συμμορίας καὶ τὰς ἀντιδόσεις·
ἃ τοιαύτας ἐμποιεῖ λύπας ὥστ' ἄλγιον ζῆν τοὺς τὰς b
οὐσίας κεκτημένους ἢ τοὺς συνεχῶς πενομένους.
129 (μα'.) Θαυμάζω δ' εἰ μὴ δύνασθε συνιδεῖν, ὅτι γένος
οὐδέν ἐστι κακονούστερον τῷ πλήθει πονηρῶν ῥητό-
ρων καὶ δημαγωγῶν· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ
τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἀναγκαίων οὗτοι μά-
λιστα βούλονται σπανίζειν ὑμᾶς, ὁρῶντες τοὺς μὲν
ἐκ τῶν ἰδίων δυναμένους τὰ σφέτερ' αὐτῶν διοικεῖν
130 τῆς πόλεως ὄντας καὶ τῶν τὰ βέλτιστα λεγόντων, τοὺς
δ' ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ζῶντας καὶ τῶν ἐκκλησιῶν c
καὶ τῶν ἐντεῦθεν λημμάτων ὑφ' αὑτοῖς διὰ τὴν ἔν-
δειαν ἠναγκασμένους εἶναι, καὶ πολλὴν χάριν ἔχοντας
ταῖς εἰσαγγελίαις καὶ ταῖς γραφαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις συκο-
131 φαντίαις ταῖς δι' αὐτῶν γιγνομέναις. ἐν οὖν ταῖς ἀπο-
ρίαις, ἐν αἷς αὐτοὶ δυναστεύουσιν, ἐν ταύταις ἥδιστ'
ἂν ἴδοιεν ἅπαντας ὄντας τοὺς πολίτας. τεκμήριον δὲ
μέγιστον· οὐ γὰρ τοῦτο σκοποῦσιν, ἐξ οὗ τρόπου τοῖς
δεομένοις βίον ἐκποριοῦσιν, ἀλλ' ὅπως τοὺς ἔχειν τι d
132 δοκοῦντας τοῖς ἀπόροις ἐξισώσουσιν. (μβ'.) Τίς οὖν

ἀπαλλαγὴ γένοιτ' ἂν τῶν κακῶν τῶν παρόντων; διείλεγμαι μὲν τὰ πλεῖστα περὶ αὐτῶν τούτων, οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλ' ὡς ἕκαστον τῷ καιρῷ συνέπιπτεν· μᾶλλον δ' ἂν ὑμῖν ἐγγένοιτο μνημονεύειν, εἰ συναγαγὼν τὰ μάλιστα κατεπείγοντα πάλιν ἐπανελθεῖν αὐτὰ πειραθείην.

133 (μγ'.) Ἔστι δ' ἐξ ὧν ἂν ἐπανορθώσαιμεν τὰ
τῆς πόλεως καὶ βελτίω ποιήσαιμεν, πρῶτον μὲν ἢν e
συμβούλους ποιώμεθα τοιούτους περὶ τῶν κοινῶν, οἵους περ ἂν περὶ τῶν ἰδίων ἡμῖν εἶναι βουληθεῖμεν, καὶ παυσώμεθα δημοτικοὺς μὲν εἶναι νομίζον-
τες τοὺς συκοφάντας, ὀλιγαρχικοὺς δὲ τοὺς καλοὺς 186
καγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν, γνόντες, ὅτι φύσει μὲν οὐδεὶς οὐδέτερον τούτων ἐστὶν, ἐν ῇ δ' ἂν ἕκαστοι τιμῶνται, ταύτην βούλονται καθεστάναι τὴν πολιτείαν.
134 (μδ'.) Δεύτερον δ' ἢν ἐθελήσωμεν χρῆσθαι τοῖς συμμάχοις ὁμοίως ὥσπερ τοῖς φίλοις, καὶ μὴ λόγῳ μὲν αὐτονόμους ἀφιῶμεν, ἔργῳ δὲ τοῖς στρατηγοῖς αὐτοὺς ὅ τι ἂν βούλωνται ποιεῖν ἐκδιδῶμεν, μηδὲ δεσποτικῶς
ἀλλὰ συμμαχικῶς αὐτῶν ἐπιστατῶμεν, ἐκεῖνο κατα- b
μαθόντες, ὅτι μιᾶς μὲν ἑκάστης τῶν πόλεων κρείττους
135 ἐσμὲν, ἁπασῶν δ' ἥττους. (με'.) Τρίτον ἢν μηδὲν περὶ πλείονος ἡγῆσθε μετά γε τὴν περὶ τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν τοῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμεῖν· τοῖς γὰρ οὕτω διακειμένοις ἑκόντες καὶ τὰς δυναστείας καὶ τὰς ἡγεμονίας διδόασιν.

136 (μϛ'.) Ἢν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις, καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας
ταῖς μελέταις καὶ παρασκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μη- c
δὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλ-

137 ληνας ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία
τολμήσει περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, ἀλλ' ὀκνήσουσι
καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἄξουσιν, ὅταν εἰδῶσιν ἐφεδρεύ-
ουσαν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν καὶ παρεσκευασμέ-
νην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. οὐ μὴν ἀλλ' ὁπότερον
ἂν ποιήσωσιν, τό γ' ἡμέτερον καλῶς ἕξει καὶ συμφε-
138 ρόντως. ἤν τε γὰρ δόξῃ τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις d
ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγα-
θῶν τὴν αἰτίαν ἕξομεν· ἤν τ' ἐπιχειρῶσιν ἀδικεῖν,
ἐφ' ἡμᾶς ἅπαντες οἱ δεδιότες καὶ κακῶς πάσχοντες
καταφεύξονται, πολλὰς ἱκετείας καὶ δεήσεις ποιούμε-
νοι, καὶ διδόντες οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν ἀλλὰ καὶ
139 σφᾶς αὐτούς. ὥστ' οὐκ ἀπορήσομεν, μεθ' ὧν κωλύ-
σομεν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλὰ πολλοὺς ἕξομεν
τοὺς ἑτοίμως καὶ προθύμως συναγωνιζομένους ἡμῖν.
ποία γὰρ πόλις ἢ τίς ἀνθρώπων οὐκ ἐπιθυμήσει με- e
τασχεῖν τῆς φιλίας καὶ τῆς συμμαχίας τῆς ἡμετέρας,
ὅταν ὁρῶσι τοὺς αὐτοὺς ἀμφότερα, καὶ δικαιοτάτους
ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν κεκτημένους, καὶ τοὺς 187
μὲν ἄλλους σῴζειν καὶ βουλομένους καὶ δυναμένους,
140 αὐτοὺς δὲ μηδεμιᾶς βοηθείας δεομένους; πόσην δὲ
χρὴ προσδοκᾶν ἐπίδοσιν τὰ τῆς πόλεως λήψεσθαι,
τοιαύτης εὐνοίας ἡμῖν παρὰ τῶν ἄλλων ὑπαρξάσης;
πόσον δὲ πλοῦτον εἰς τὴν πόλιν εἰσρυήσεσθαι, δι'
ἡμῶν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος σῳζομένης; τίνας δ' οὐκ
ἐπαινέσεσθαι τοὺς τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν
141 αἰτίους γεγενημένους; ἀλλὰ γὰρ οὐ δύναμαι διὰ τὴν b
ἡλικίαν ἅπαντα τῷ λόγῳ περιλαβεῖν, ἃ τυγχάνω τῇ
διανοίᾳ καθορῶν, πλὴν ὅτι καλόν ἐστιν ἐν ταῖς τῶν
ἄλλων ἀδικίαις καὶ μανίαις πρώτους εὖ φρονήσαντας
προστῆναι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ σωτῆρας
ἀλλὰ μὴ λυμεῶνας αὐτῶν κληθῆναι, καὶ περιβλέπτους

ἐπ' ἀρετῇ γενομένους τὴν δόξαν τὴν τῶν προγόνων
ἀναλαβεῖν.
42 (μζ'.) *Κεφάλαιον δὲ τούτων ἐκεῖν' ἔχω λέγειν,* c
εἰς ὃ πάντα τὰ προειρημένα συντείνει καὶ πρὸς ὃ χρὴ
βλέποντας τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως δοκιμάζειν.
δεῖ γὰρ ἡμᾶς, εἴπερ βουλόμεθα διαλύσασθαι μὲν τὰς
διαβολὰς, ἃς ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι, παύσασθαι δὲ τῶν
πολέμων τῶν μάτην γιγνομένων, κτήσασθαι δὲ τῇ πό-
λει τὴν ἡγεμονίαν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, μισῆσαι μὲν
ἁπάσας τὰς τυραννικὰς ἀρχὰς καὶ δυναστείας, ἀναλο-
γισαμένους τὰς συμφορὰς τὰς ἐξ αὐτῶν γεγενημένας, d
ζηλῶσαι δὲ καὶ μιμήσασθαι τὰς ἐν Λακεδαίμονι βασι-
43 *λείας. ἐκείνοις γὰρ ἀδικεῖν μὲν ἧττον ἔξεστιν ἢ τοῖς*
ἰδιώταις, τοσούτῳ δὲ μακαριστότεροι τυγχάνουσιν
ὄντες τῶν βίᾳ τὰς τυραννίδας κατεχόντων, ὅσον οἱ
μὲν τοὺς τοιούτους ἀποκτείναντες τὰς μεγίστας δω-
ρεὰς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνουσιν, ὑπὲρ
ἐκείνων δ' οἱ μὴ τολμῶντες ἐν ταῖς μάχαις ἀποθνή- e
σκειν ἀτιμότεροι γίγνονται τῶν τὰς τάξεις λειπόντων
144 *καὶ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλλόντων. ἄξιον οὖν ὀρέγεσθαι*
τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας. ἔνεστι δ' ἐν τοῖς πράγμασιν
ἡμῶν τυχεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς τιμῆς ταύτης,
ἥνπερ ἐκεῖνοι παρὰ τῶν πολιτῶν ἔχουσιν, ἢν ὑπολά- 188
βωσι τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν μὴ δουλείας ἀλλὰ
σωτηρίας αἰτίαν αὑτοῖς ἔσεσθαι.
145 (μη'.) *Πολλῶν δὲ καὶ καλῶν λόγου ἐνόντων περὶ*
τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐμοὶ μὲν ἀμφότερα συμβουλεύει
παύσασθαι λέγοντι, καὶ τὸ μῆκος τοῦ λόγου καὶ τὸ
πλῆθος τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν· τοῖς δὲ νεωτέροις καὶ
μᾶλλον ἀκμάζουσιν ἡγῶ παραινῶ καὶ παρακελεύομαι
τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν τὰς μεγίστας
τῶν πόλεων καὶ τὰς εἰθισμένας ταῖς ἄλλαις κακὰ παρέ-

χειν προτρέψουσιν ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, ὡς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις συμβαίνει καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων πράγματα πολὺ βελτίω γίγνεσθαι.

9.
ΕΥΑΓΟΡΑΣ.

(α'.) Ὁρῶν, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον 18
τοῦ πατρὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἁμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων
2 ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστὶν αἴσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, b
εὐμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὁρῶντα τήν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, εἴ τις δυνηθείη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν
3 τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων· εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ c
ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκόλως αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην
4 καταλείψουσιν. αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις τὰς αὑτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπι-

δειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν· d
ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀεί-
μνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν
ἀνθρώποις ποιήσειεν.
5 (β′.) Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν
τοὺς ἐφ' αὑτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἵ
τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι
ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ 190
αὐτῶν, οἵ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως διέκειντο πρὸς
τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον
6 ὧν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσιν. νῦν δὲ τίς
οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ
καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τρα-
γῳδουμένους, αὑτὸν δὲ προειδῇ, μηδ' ἂν ὑπερβάλλῃ
τὰς ἐκείνων ἀρετὰς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξι- b
ωθησόμενον; τούτων δ' αἴτιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο
μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς
ἔχουσίν ἐστιν. οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν,
ὥσθ' ἥδιον ἂν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἴσα-
σιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτους, ὑφ' ὧν εὖ πεπονθότες
7 αὐτοὶ τυγχάνουσιν. οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν
ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν
τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκού- c
ειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ
καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν
καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς
καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολ-
μῶντας ἀεί τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.
8 (γ′.) Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, ὃ μέλλω
ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. σημεῖον
δὲ μέγιστον· περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντο-
δαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες,

περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγρά- d
φειν ἐπεχείρησεν. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην.
9 τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ
γὰρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν
τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζο-
μένους οἷς ἂν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι
μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξέ-
νοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν πα-
ραλιπεῖν ἀλλὰ πᾶσι τοῖς εἴδεσι διαποικῖλαι τὴν ποίη- e
10 σιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιού-
των, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς
μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς
πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. πρὸς δὲ τούτοις οἱ 191
μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ'
οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν,
ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς,
ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις
11 ψυχαγωγοῦσι τοὺς ἀκούοντας. γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν
τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἢν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν
εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας κα-
ταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ κατα- b
δεέστερα τῆς δόξης ἧς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. ὅμως
δὲ καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ
ὀκνητέον ἀλλ' ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ
τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν
μηδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκω-
μιαζόντων.
12 (δ'.) Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐα- c
γόρου, καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπί-
στανται, δοκεῖ μοι πρέπειν κἀμὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα
διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων
αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων

13 οὐδὲν καταδεέστερον αὑτὸν ἐκείνων παρέσχεν. ὁμο-
λογεῖται μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν
ἡμιθέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ
ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γέ- d
νεσιν εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ
καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἅπαντες ὀνομαστότα-
14 τοι τῶν καθ' αὑτοὺς γεγόνασιν. (ε'.) Τοῦτο μὲν γὰρ
Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ γένους τοῦ Τευ-
κριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομέ-
νων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων
διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερ-
έβαλλεν, ἦλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων ἱκετεύον- e
τες αὐτὸν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐ-
σεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἂν εὑρέσθαι παρὰ τῶν
15 θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν. σωθέντες δὲ
καὶ τυχόντες ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν ἐν Αἰγίνῃ κατεστή-
σαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὗπερ ἐκεῖνος ἐποιήσατο
τὴν εὐχήν. καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἕως ἦν 192
μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὢν δόξης διετέλεσεν·
ἐπειδὴ δὲ μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλού-
τωνι καὶ Κόρῃ μεγίστας τιμὰς ἔχων παρεδρεύειν ἐκεί-
16 νοις. (ς'.) Τούτου δὲ παῖδες ἦσαν Τελαμὼν καὶ Πηλεὺς,
ὧν ὁ μὲν ἕτερος μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα
στρατευσάμενος ἀριστείων ἠξιώθη, Πηλεὺς δ' ἔν τε
τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ
πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νη- b
ρέως, θνητὸς ὢν ἀθανάτῳ, συνῴκησε, καὶ μόνου τού-
του φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γά-
17 μοις ὑμέναιον ᾀσθῆναι. (ζ'.) Τούτοιν δ' ἑκατέρου, Τε-
λαμῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηλέως δ'
Ἀχιλλεὺς, οἳ μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν
τῆς αὑτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὑτῶν πόλεσι μό-

νον ἐπρώτευσαν, οὐδ' ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κατῴ-
κουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρων ἀθροισθέν- c
18 των, οὐδενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν
τούτοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεὺς μὲν ἁπάντων διή-
νεγκεν. Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἠρίστευσε, Τεῦκρος δὲ
τῆς τε τούτων συγγενείας ἄξιος καὶ τῶν ἄλλων οὐδε-
νὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξεῖλεν, ἀφι-
κόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατῴκισεν, ὁμώνυ-
μον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ
τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπεν. d

19 (η'.) Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρᾳ παρὰ τῶν
προγόνων ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστιν.
τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως κατοικισθείσης κα-
τὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεύκρου τὴν βασιλείαν
εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ
φυγὰς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος καὶ
20 μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ e
κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς
δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβα-
λεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχεν. ἀπιστῶν δὲ τοῖς
πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς κατασκευάσα-
σθαι τὰ περὶ αὑτὸν τήν τε πόλιν ἐξεβαρβάρωσε καὶ
τὴν νῆσον ὅλην βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.
21 (θ'.) Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν 193
ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων Εὐαγόρας
γίγνεται· περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ
τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζό-
νως ἂν φανείη γεγονὼς ἢ κατ' ἄνθρωπον, αἱροῦμαι
παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα
πᾶσι ποιήσω φανερόν, ὅτι τοσούτου δέω πλασάμενος
εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν

ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς
ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. ἄρξο- b
μαι δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.
22 (ι'.) Παῖς μὲν γὰρ ὢν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ
σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς
τηλικούτοις ἐστίν. καὶ τούτων μάρτυρας ἄν τις ποιή-
σαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας
τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἅπαντας τοὺς ἰδόντας,
τῆς δὲ ῥώμης τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιω-
23 τῶν ἐκρατίστευσεν. ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ ταῦτά τε πάν- c
τα συνηυξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρία προσεγένετο
καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ'
ὥσπερ ἑτέροις τισὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβο-
λήν· τοσοῦτον γὰρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς
24 ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ' ὁπότε μὲν αὐτὸν ὁρῷεν
οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ
τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον
τὴν φύσιν ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν, ὁπότε δ' εἰς d
τοὺς τρόπους ἀποβλέψειαν, οὕτω σφόδρα πιστεύειν,
ὥστ' εἰ καί τις ἄλλος τολμῴη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρ-
τάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν.
25 (ια'.) Καὶ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδε-
τέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὢν διε-
τέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην
ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται
τὴν βασιλείαν, ὥσθ' ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρα-
σκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερος ἔπραξεν, e
26 ἐξ ὧν δ' οἷόν τ' ἦν ὁσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρ-
χὴν, Εὐαγόρᾳ διεφύλαξεν. εἷς γὰρ τῶν δυναστευόν-
των ἐπιβουλεύσας τόν τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλ-
λαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος οὐ δυνήσε-
σθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἐκποδὼν

27 ποιήσαιτο. διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σωθεὶς εἰς 194
Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. οἱ μὲν γὰρ
ἄλλοι, κἂν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας
τύχας ταπεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς
τοσοῦτον μεγαλοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον
χρόνον ἰδιώτης ὤν, ἐπειδὴ φεύγειν ἠναγκάσθη, τυ-
28 ραννεῖν ᾠήθη δεῖν. καὶ τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγα-
δικοὺς καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον καὶ θε-
ραπεύειν αὑτοῦ χείρους ὑπερεῖδεν, λαβὼν δὲ ταύτην b
ἀφορμήν, ἥνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύ-
νεσθαι καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος
ἢ κατορθώσας τυραννεῖν ἢ διαμαρτὼν ἀποθανεῖν, πα-
ρακαλέσας ἀνθρώπους, ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγον-
τες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων παρεσκευάζετο
29 ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. ὅθεν καὶ μάλιστ' ἄν τις καὶ
τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ c
τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειεν· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ
τοσούτων ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάν-
των τῶν δεινῶν πλησίον ὄντων οὔτ' ἐκεῖνος ἠθύμη-
σεν οὔτε τῶν παρακληθέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν
κινδύνων ἠξίωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν ὥσπερ θεῷ συνακο-
λουθοῦντες ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὡμολογημένοις, ὁ
δ' ὥσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν ἀντιπά-
λων ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν d
30 γνώμην. (ιβ'.) Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων· ἀποβὰς γὰρ
εἰς τὴν νῆσον οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν κατα-
λαβὼν καὶ τὸ σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιιδεῖν,
εἴ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς,
ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς διελὼν τοῦ τείχους πυ-
λίδα καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' αὑτοῦ διαγαγὼν προσέβαλλε
31 πρὸς τὸ βασίλειον. καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τοῖς

τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φόβους τοὺς e
τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ
λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ
τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν
θεατῶν, δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν 195
32 ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον, οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμε-
νος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς
ἅπαντας [τοὺς ἐχθρούς], πρὶν ἑλεῖν τὸ βασίλειον, καὶ
τούς τ' ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθη-
σεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο,
καὶ τύραννον αὑτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

33 (ιγ'.) Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου b
μνησθείην, ἀλλ' ἐνταῦθα καταλείποιμι τὸν λόγον, ῥᾴ-
διον ἐκ τούτων εἶναι γνῶναι τήν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐα-
γόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων· οὐ
μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων
34 ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν. (ιδ'.) Τοσούτων γὰρ
τυράννων ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γεγενημένων οὐδεὶς
φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησά-
μενος. εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις c
τὰς Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὔτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως
τοῖς καιροῖς ἁρμόσειεν οὔτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομέ-
νοις ἀρκέσειεν· ἢν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτά-
τους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χεῖρον ἐξετῶ-
μεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ
αὐτῶν.

35 (ιε'.) Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παρα-
λαβόντων τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προ-
κρίνειεν; οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥᾴθυμος, ὅστις ἂν
δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παρα- d
λαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ
36 τοῖς αὑτοῦ καταλιπεῖν. (ιϛ'.) Καὶ μὴν τῶν γε παλαιῶν

καθόδων αὗται μάλιστ' εὐδοκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὑτῶν καινὰς συντιθέασιν. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολόγηκεν, ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὑτοῦ κατ- e
ῆλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης πε-
37 ριγεγενημένοι τῶν ἐχθρῶν. (ιζ'.) Ἀλλὰ μὴν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἁπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν αφελόμενον τὴν ἀρχὴν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον, καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. ἀλλ' 19
ὁ μὲν τῷ Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὃ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥᾳδίως ἂν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων δια-
38 πραξάμενος. ἔπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὔπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπασι φανερὸν, ὅτι ῥᾳδίως ἂν κἀκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησεν. b
πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ὁσίως καὶ δικαίως ἅπαντα πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. ὥστ' εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον
39 ἐπαινέσειαν. εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρη- c
σάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς οὔθ' ἡμίθεος οὔτ' ἀθάνατος εὑρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδ' εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. καὶ τούτοις ἐκείνως ἄν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα

τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν,
ὅπως ἕκαστος ἐτυράννευσεν. φανήσομαι γὰρ οὐκ ἐκ
παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ
διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ d
θρασέως εἰρηκώς.

40 (ιη΄.) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων
ἂν καὶ τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δ'
ἅπαντες ἂν ὁμολογήσειαν τυραννίδα καὶ τῶν θείων
ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότα-
τον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. τὸν δὴ τὸ κάλλιστον
τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιη-
τὴς ἢ λόγων εὑρετὴς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαι-
νέσειεν;

41 (ιθ΄.) Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν e
τοῖς ἄλλοις εὑρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος,
ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐφυέστατος ὢν τὴν γνώμην καὶ
πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος ὅμως οὐκ ᾠήθη δεῖν
ὀλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων,
ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλεύεσθαι τὸν 197
πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἡγούμενος μέν, εἰ κα-
λῶς τὴν αὑτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειε, καλῶς αὐτῷ
καὶ τὴν βασιλείαν ἕξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν
ἄλλων ἕνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐ-
42 τῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. ἔπειτα
καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν·
ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους
ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥαθυ- b
μιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις ἐνού-
σας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκρι-
βῶς καὶ τὰς πράξεις ᾔδει καὶ τῶν πολιτῶν ἕκαστον
ἐγίγνωσκεν ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ
φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ

πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν
ἑτέρων ἤκουεν οὔτ᾽ ἐκόλαζεν οὔτ᾽ ἐτίμα τοὺς πολίτας, c
ἀλλ᾽ ἐξ ὧν αὐτὸς συνῄδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐ-
43 τῶν. ἐν τοιαύταις δ᾽ ἐπιμελείαις αὑτὸν καταστήσας
οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπιπτόν-
των οὐδὲ περὶ ἓν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ᾽ οὕτω θεο-
φιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν ὥστε τοὺς
εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζη-
λοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ᾽ ἐκείνου βασιλείας· ἅπαν- d
τα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς
δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων,
44 νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν
συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβου-
λευόμενος· πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος,
ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν
οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου
κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως οὐδ᾽ ἀνωμάλως e
διακείμενος ἀλλ᾽ ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ὁμολογίας
45 ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρονῶν
οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς δι᾽ αὑτὸν γιγνο-
μένοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ᾽ αὑτῷ
ποιούμενος, τοὺς δ᾽ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδου- 19
λούμενος· φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλ-
λὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων φύσιν ὑπερβάλλειν· ἡγού-
μενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ᾽ οὐκ ἀγόμενος ὑπ᾽ αὐτῶν·
ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥᾳστώνας κτώμενος ἀλλ᾽ οὐ διὰ
μικρὰς ῥᾳθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος·
46 ὅλως οὐδὲν παραλείπων ὧν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασι-
λεῦσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἑκάστης τῆς πολιτείας ἐξειλεγμένος τὸ b
βέλτιστον, καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θε-
ραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως ὅλης διοικήσει,
στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυ-

ραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν. καὶ ταῦθ᾽ ὅτι
προσῆν Εὐαγόρᾳ, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν
ἔργων ῥᾴδιον καταμαθεῖν.
47 (κ΄.) Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμέ-
νην καὶ διὰ τὴν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἕλληνας c
προσδεχομένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ᾽ ἐμπο-
ρίῳ χρωμένην οὔτε λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάν-
τα διώρθωσε καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσ-
εκτήσατο καὶ τείχη προσπεριεβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυ-
πηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς οὕτως ηὔξησε
τὴν πόλιν ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων ἀπολελεῖ-
φθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν ὥστε πολλοὺς
48 φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς. καί- d
τοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ
οἷόν τ᾽ ἐστὶν, ἢν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἤθε-
σιν οἵοις Εὐαγόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ᾽ ὀλίγῳ πρότερον
ἐπειράθην διελθεῖν. ὥστ᾽ οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω
λέγων τῶν ἐκείνῳ προσόντων ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν ἀπο-
49 λειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο
τοιαύτης φύσεως, ὃς οὐ μόνον τὴν αὑτοῦ πόλιν πλεί-
ονος ἀξίαν ἐποίησεν ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον τὸν πε-
ριέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προ- e
ήγαγεν; πρὶν μέν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕ-
τως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν
ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες
ὠμότατα πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν·
50 νῦν δὲ τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν ὥσθ᾽ ἁμιλλᾶσθαι 199
μὲν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα,
παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν γυναῖκας
λαμβάνοντας παρ᾽ ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι
καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς
παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μου-

σικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ᾽ οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. καὶ τούτων ἁπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐα- b
γόραν αἴτιον εἶναι προσομολογήσειεν.

51 (κα΄.) Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὁσιότητος τῆς ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἦλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν· ὧν τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελ-
52 θεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι c
δυστυχήσας ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἦλθε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ᾽ ἐκείνῳ καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ᾽ ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. καὶ πολλὰ πρότερον ἤδη κατωρθωκὼς οὐδὲ περὶ ἑνὸς πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον
53 ἢ περὶ τούτου βουλεύσασθαι· συνέβη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν d
πλεῖστ᾽ ἀγαθά. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλήλοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. ἔπειτα περί τε τῶν ἄλλων ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώ-
54 μην εἶχον. ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὖσαν καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποιοῦντες· e
τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. σκοπουμένοις δ᾽ αὐτοῖς, ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ 200

κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἦλθον, ὥστε καὶ
55 τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. λαβόντες δ' ἐκεῖ-
νοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βασι-
λέως ἀπορούντων, ὅ τι χρήσωνται τοῖς πράγμασιν,
ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν
ποιεῖσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νο-
μίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ
τούτῳ περιγένοιντο, τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μόνον καλῶς b
ἕξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν κρατήσειαν, ἅπασαν τὴν
56 Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. ὅπερ συνέβη· πει-
σθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλ-
λεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν καὶ
τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώ-
θησαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος
τι πάλιν ἀνέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμὼν κατέστη.
καὶ ταῦτ' ἐπράχθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐα- c
γόρου δὲ τοῦτο παρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν
57 πλείστην παρασκευάσαντος. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐ-
τοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς καὶ τὰς εἰκόνας
αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὗπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σω-
τῆρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέ-
ρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ
τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβʹ.) Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ
αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργά- d
σαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. περὶ μὲν οὖν
Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐα-
58 γόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησεν. φαί-
νεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ
πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χα-
λεπώτερον ἐκεῖνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον
τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. μέγιστον δὲ e

τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς το-
σοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μι-
κροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς·
πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε
μεταξὺ πάσχων εὖ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε,
δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βου- 201
59 λευσάμενος. ἠπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων
πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους,
ᾐσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπι-
δόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κα-
τὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλη-
τον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην·
60 ὥστ᾽ οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ b
περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου
μόνον δεδιὼς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν
πόλεμον πρὸς αὐτόν. οὕτω δ᾽ οὖν ὥρμησεν, ὥστ᾽ εἰς
τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια
61 καὶ μύρια κατηνάλωσεν. (κγ΄.) Ἀλλ᾽ ὅμως Εὐαγόρας
πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν
αὑτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρα-
σκευάς, ἐπέδειξεν αὑτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότε- c
ρον ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. ὅτε μὲν γὰρ αὐ-
τὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὑτοῦ πόλιν μόνην εἶ-
62 χεν· ἐπειδὴ δ᾽ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ
τοιοῦτον εἶχε Πνυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ συνα-
γωνιστήν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν
κατασχεῖν, Φοινίκην δ᾽ ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κρά-
τος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους
δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν ὥστε πολλοὺς Περσῶν d
πενθοῦντας τὰς αὑτῶν συμφορὰς μεμνῆσθαι τῆς ἀρε-
63 τῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δ᾽ οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς

τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κι-
64 νήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων c
κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρᾳ δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. ὃ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν
γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας ἑτέρου τυραννοῦντος μετὰ 202
πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἷλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

65 (κδ'.) Καίτοι πῶς ἄν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ
πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. οἱ μὲν γὰρ μεθ' b
ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἷλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ' εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν
66 αὐτῶν ἔλαβεν. (κε'.) Τίνα γὰρ εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων
μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; c
ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἕλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πο-

τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς το-
σοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μι-
κροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς·
πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε
μεταξὺ πάσχων εὖ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε,
δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βου- 201
59 λευσάμενος. ἠπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων
πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους,
ᾐσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπι-
δόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κα-
τὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλη-
τον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην·
60 ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ b
περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου
μόνον δεδιὼς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν
πόλεμον πρὸς αὐτόν. οὕτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστ' εἰς
τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια
61 καὶ μύρια κατηνάλωσεν. (κγ'.) Ἀλλ' ὅμως Εὐαγόρας
πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν
αὑτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρα-
σκευὰς, ἐπέδειξεν αὑτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότε- c
ρον ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. ὅτε μὲν γὰρ αὐ-
τὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὑτοῦ πόλιν μόνην εἶ-
62 χεν· ἐπειδὴ δ' ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ
τοιοῦτον εἶχε Πνυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ συνα-
γωνιστὴν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν
κατασχεῖν. Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κρά-
τος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους
δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν ὥστε πολλοὺς Περσῶν d
πενθοῦντας τὰς αὑτῶν συμφορὰς μεμνῆσθαι τῆς ἀρε-
63 τῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς

τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν
βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι
γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιή-
σαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κι-
64 νήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. καὶ Λακεδαιμο-
νίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων c
κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο
τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρᾳ δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα τῶν αὐ-
τῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς
τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. ὃ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν
γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας ἑτέρου τυραννοῦντος μετὰ 202
πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἷλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας
τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώ-
σασθαι.

65 (κδ'.) Καίτοι πῶς ἄν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν φρό-
νησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανε-
ρώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύ-
νων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους
ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ
πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. οἱ μὲν γὰρ μεθ' b
ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἷλον, ὁ δὲ μίαν
πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ'
εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθη-
σαν, ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν
66 αὐτῶν ἔλαβεν. (κε'.) Τίνα γὰρ εὑρήσομεν τῶν τότε
γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκο-
ποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων
μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; c
ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ
γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσ-
ηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ
βαρβάρων μὲν Ἕλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πο-

67 λεμικοὺς, ἐξ ἀδόξων δ' ὀνομαστοὺς, τὸν δὲ τόπον ἄμι-
κτον ὅλον παραλαβὼν καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον
ἡμερώτερον καὶ πρᾳότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς
τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεῖ καταστὰς οὕτως αὐ- d
τὸν ἠμύνατο καλῶς ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν
πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμα-
χος, τοσούτῳ χρησιμώτερον αὑτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων
68 ὥσθ' ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι
δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἧς γε-
νομένης βασιλεὺς μὲν ἁπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέ-
στη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἤπειρον πορθεῖν
περὶ τῆς αὑτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν, οἱ δ' Ἕλ- e
ληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ
τοσοῦτον ἐπέδοσαν ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχον-
69 τας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κϛ'.) Ὥστ'
εἴ τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐα-
γόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς 203
παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προ-
ειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν
κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων
διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην· ἀεὶ γάρ
μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὅ
τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

70 (κζ'.) Ὥστ' εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρε-
τὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἀκεῖνον ἠξιῶσθαι
ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν b
ἐνθάδε χρόνον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκεί-
νων διαβεβίωκεν. τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλεί-
στους καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους εὑρήσομεν ταῖς μεγί-
σταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον
θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὢν
71 διετέλεσεν. (κη'.) Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας, ὃς

τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, c
πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονεν, τοσοῦτον
δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν
ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἁπάσης
ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν
βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γε-
νόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὑτοῦ μνήμην κατέλιπε,
τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοι-
ρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύ-
72 την τὴν ἡλικίαν γιγνομένων. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δο- d
κεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας
τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν,
ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσεν. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι
τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς
ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα
καλούμενον, τοὺς δ' ἄνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. ὥστ'
εἴ τινες τῶν ποιητῶν περί τινος τῶν γεγενημένων
ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀν- e
θρώποις ἢ δαίμων θνητὸς, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ
τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἂν ἁρμόσειεν.

73 (κθ'.) Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἴ-
μαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, 204
μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασά-
μην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν,
ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμίαστός
ἐστιν. (λ'.) Ἐγὼ δ' ὦ Νικόκλεις ἡγοῦμαι μὲν καλὰ μὲν
εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ
μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς δια-
νοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς
74 ἔχουσι θεωρήσειεν. προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν b
εἰδὼς τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως
ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους ὡς ἐπὶ τοῖς

ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς
μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις,
παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους [ἐξενεχθῆναι] οἷόν
τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν
εὖ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρεῖτ-
75 τόν ἐστιν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς
δὲ τούτοις ὅτι τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ γεγραμμέ- c
νοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς
δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς
λεγομένοις ἐνούσας ῥᾴδιόν ἐστι τεκμαίρεσθαι τοῖς μὴ
ῥᾳθυμεῖν αἱρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομέ-
76 νοις. (λα'.) Ὧν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν
τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς
παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ d
καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις
ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ κοσμή-
σας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς.
77 τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν
ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμέ-
νους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν,
ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἀλλοτρίοις παραδείγμασι
χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ, καὶ συμβουλεύω e
προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μη-
78 δενὸς ἧττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (λβ'.) Καὶ μὴ νό-
μιζέ με καταγιγνώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις
σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ οὔτ' ἐμὲ
λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος 207
τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων φιλο-
σοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας, οὐδ' ὅτι πολλοὺς
τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παίδευ-
σιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ'
79 οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς

οὐδὲν ἧττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταὐτὸν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ
80 τοῖς περὶ τῆς νίκης ἁμιλλωμένοις. (λγ'.) Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων. ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστων καὶ με-
81 γίστων κυρίοις οὖσιν. χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὢν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὢν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἐκ Διὸς, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

10.

ΕΛΕΝΗ.

(α'.) Εἰσί τινες οἳ μέγα φρονοῦσιν, ἢν ὑπόθεσιν 208
ἄτοπον καὶ παράδοξον ποιησάμενοι περὶ ταύτης ἀνεκτῶς εἰπεῖν δυνηθῶσι· καὶ καταγεγηράκασιν οἱ μὲν οὐ φάσκοντες οἷόν τ' εἶναι ψευδῆ λέγειν οὐδ' ἀντιλέ-

γειν οὐδὲ δύω λόγω περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἀντ-
εἰπεῖν, οἱ δὲ διεξιόντες ὡς ἀνδρία καὶ σοφία καὶ δικαιο-
σύνη ταὐτόν ἐστι, καὶ φύσει μὲν οὐδὲν αὐτῶν ἔχομεν, b
μία δ' ἐπιστήμη καθ' ἁπάντων ἐστίν· ἄλλοι δὲ περὶ
τὰς ἔριδας διατρίβουσι τὰς οὐδὲν μὲν ὠφελούσας,
πράγματα δὲ παρέχειν τοῖς πλησιάζουσι δυναμένας.
2 (β'.) Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἑώρων νεωστὶ τὴν περιεργίαν ταύ-
την ἐν τοῖς λόγοις ἐγγεγενημένην καὶ τούτους ἐπὶ τῇ
καινότητι τῶν εὑρημένων φιλοτιμουμένους, οὐκ ἂν
ὁμοίως ἐθαύμαζον αὐτῶν· νῦν δὲ τίς ἐστιν οὕτως
ὀψιμαθὴς, ὅστις οὐκ οἶδε Πρωταγόραν καὶ τοὺς κατ' c
ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένους σοφιστὰς, ὅτι καὶ τὰ
τοιαῦτα καὶ πολὺ τούτων πραγματωδέστερα συγγράμ-
3 ματα κατέλιπον ἡμῖν; πῶς γὰρ ἄν τις ὑπερβάλοιτο
Γοργίαν τὸν τολμήσαντα λέγειν, ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων
ἔστιν, ἢ Ζήνωνα τὸν ταὐτὰ δυνατὰ καὶ πάλιν ἀδύνατα
πειρώμενον ἀποφαίνειν, ἢ Μέλισσον, ὃς ἀπείρων τὸ d
πλῆθος πεφυκότων τῶν πραγμάτων ὡς ἑνὸς ὄντος τοῦ
4 παντὸς ἐπεχείρησεν ἀποδείξεις εὑρίσκειν; (γ'.) Ἀλλ'
ὅμως οὕτω φανερῶς ἐκείνων ἐπιδειξάντων, ὅτι ῥᾴδιόν
ἐστι, περὶ ὧν ἄν τις πρόθηται, ψευδῆ μηχανήσασθαι
λόγον, ἔτι περὶ τὸν τόπον τοῦτον διατρίβουσιν· οὓς 209
ἐχρῆν ἀφεμένους ταύτης τῆς τερθρείας, τῆς ἐν μὲν
τοῖς λόγοις ἐξελέγχειν προσποιουμένης, ἐν δὲ τοῖς ἔρ-
γοις πολὺν ἤδη χρόνον ἐξεληλεγμένης, τὴν ἀλήθειαν
5 διώκειν, καὶ περὶ τὰς πράξεις, ἐν αἷς πολιτευόμεθα,
τοὺς συνόντας παιδεύειν, καὶ περὶ τὴν ἐμπειρίαν τὴν
τούτων γυμνάζειν, ἐνθυμουμένους, ὅτι πολὺ κρεῖτ-
τόν ἐστι περὶ τῶν χρησίμων ἐπιεικῶς δοξάζειν ἢ περὶ
τῶν ἀχρήστων ἀκριβῶς ἐπίστασθαι, καὶ μικρὸν προ- b
έχειν ἐν τοῖς μεγάλοις μᾶλλον ἢ πολὺ διαφέρειν ἐν
τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μηδὲν πρὸς τὸν βίον ὠφελοῦσιν.

6 (δ′.) Ἀλλὰ γὰρ οὐδενὸς αὐτοῖς ἄλλου μέλει πλὴν τοῦ
χρηματίζεσθαι παρὰ τῶν νεωτέρων. ἔστι δ' ἡ περὶ τὰς
ἔριδας φιλοσοφία δυναμένη τοῦτο ποιεῖν· οἱ γὰρ μήτε
τῶν ἰδίων πω μήτε τῶν κοινῶν φροντίζοντες τούτοις
μάλιστα χαίρουσι τῶν λόγων, οἳ μηδὲ πρὸς ἓν χρήσι-
7 μοι τυγχάνουσιν ὄντες. (ε′.) Τοῖς μὲν οὖν τηλικούτοις
πολλὴ συγγνώμη ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν· ἐπὶ γὰρ c
ἁπάντων τῶν πραγμάτων πρὸς τὰς περιττότητας καὶ
τὰς θαυματοποιίας οὕτω διακείμενοι διατελοῦσι· τοῖς
δὲ παιδεύειν προσποιουμένοις ἄξιον ἐπιτιμᾶν, ὅτι κατ-
ηγοροῦσι μὲν τῶν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις συμβολαίοις ἐξαπα-
τώντων καὶ μὴ δικαίως τοῖς λόγοις χρωμένων, αὐτοὶ
δ' ἐκείνων δεινότερα ποιοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλους τι-
νὰς ἐζημίωσαν, οὗτοι δὲ τοὺς συνόντας μάλιστα βλά- d
8 πτουσιν. (ϛ′.) Τοσοῦτον δ' ἐπιδεδωκέναι πεποιήκασι
τὸ ψευδολογεῖν, ὥστ' ἤδη τινὲς, ὁρῶντες τούτους ἐκ
τῶν τοιούτων ὠφελουμένους, τολμῶσι γράφειν, ὡς
ἔστιν ὁ τῶν πτωχευόντων καὶ φευγόντων βίος ζηλω-
τότερος ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ποιοῦνται τε-
κμήριον, ὡς εἰ περὶ πονηρῶν πραγμάτων ἔχουσί τι λέ-
γειν, περί γε τῶν καλῶν κἀγαθῶν ῥᾳδίως εὐπορήσου-
9 σιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πάντων εἶναι καταγελαστότατον τὸ e
διὰ τούτων τῶν λόγων ζητεῖν πείθειν, ὡς περὶ τῶν
πολιτικῶν ἐπιστήμην ἔχουσιν, ἐξὸν ἐν αὐτοῖς οἷς ἐπ-
αγγέλλονται τὴν ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι· τοὺς γὰρ ἀμφισ-
βητοῦντας τοῦ φρονεῖν καὶ φάσκοντας εἶναι σοφι-
στὰς οὐκ ἐν τοῖς ἠμελημένοις ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐν 210
οἷς ἅπαντές εἰσιν ἀνταγωνισταὶ, προσήκει διαφέρειν
10 καὶ κρείττους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν. νῦν δὲ παραπλήσιον
ποιοῦσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις προσποιοῖτο κράτιστος εἶ-
ναι τῶν ἀθλητῶν ἐνταῦθα καταβαίνων, οὗ μηδεὶς ἂν
ἄλλος ἀξιώσειεν. τίς γὰρ ἂν τῶν εὖ φρονούντων συμ-

φορὰς ἐπαινεῖν ἐπιχειρήσειεν; ἀλλὰ δῆλον, ὅτι δι'
11 ἀσθένειαν ἐνταῦθα καταφεύγουσιν. ἔστι γὰρ τῶν μὲν
τοιούτων συγγραμμάτων μία τις ὁδὸς, ἣν οὔθ' εὑρεῖν b
οὔτε μαθεῖν οὔτε μιμήσασθαι δύσκολόν ἐστιν· οἱ δὲ
κοινοὶ καὶ πιστοὶ καὶ τούτοις ὅμοιοι τῶν λόγων διὰ
πολλῶν ἰδεῶν καὶ καιρῶν δυσκαταμαθήτων εὑρίσκον-
ταί τε καὶ λέγονται, καὶ τοσούτῳ χαλεπωτέραν ἔχουσι
τὴν σύνθεσιν, ὅσῳ περ τὸ σεμνύνεσθαι τοῦ σκώπτειν
καὶ τὸ σπουδάζειν τοῦ παίζειν ἐπιπονώτερόν ἐστιν.
12 σημεῖον δὲ μέγιστον· τῶν μὲν γὰρ τοὺς βομβυλιοὺς
καὶ τοὺς ἅλας καὶ τὰ τοιαῦτα βουληθέντων ἐπαινεῖν c
οὐδεὶς πώποτε λόγων ἠπόρησεν, οἱ δὲ περὶ τῶν ὁμο-
λογουμένων ἀγαθῶν ἢ καλῶν ἢ τῶν διαφερόντων ἐπ'
ἀρετῇ λέγειν ἐπιχειρήσαντες πολὺ καταδεέστερον τῶν
13 ὑπαρχόντων ἅπαντες εἰρήκασιν. οὐ γὰρ τῆς αὐτῆς
γνώμης ἐστὶν ἀξίως εἰπεῖν περὶ ἑκατέρων αὐτῶν, ἀλλὰ
τὰ μὲν μικρὰ ῥᾴδιον τοῖς λόγοις ὑπερβαλέσθαι, τῶν
δὲ χαλεπὸν τοῦ μεγέθους ἐφικέσθαι· καὶ περὶ μὲν τῶν
δόξαν ἐχόντων σπάνιον εὑρεῖν, ἃ μηδεὶς πρότερον εἴ- d
ρηκε, περὶ δὲ τῶν φαύλων καὶ ταπεινῶν ὅ τι ἂν τις
τύχῃ φθεγξάμενος, ἅπαν ἴδιόν ἐστιν.

14 (ζ.) Διὸ καὶ τὸν γράψαντα περὶ τῆς Ἑλένης ἐπαι-
νῶ μάλιστα τῶν εὖ λέγειν τι βουληθέντων, ὅτι περὶ
τοιαύτης ἐμνήσθη γυναικὸς, ἣ καὶ τῷ γένει καὶ τῷ
κάλλει καὶ τῇ δόξῃ πολὺ διήνεγκεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
τοῦτον μικρόν τι παρέλαθεν· φησὶ μὲν γὰρ ἐγκώμιον
γεγραφέναι περὶ αὐτῆς, τυγχάνει δ' ἀπολογίαν εἰρη-
15 κὼς ὑπὲρ τῶν ἐκείνῃ πεπραγμένων. ἔστι δ' οὐκ ἐκ τῶν e
αὐτῶν ἰδεῶν οὐδὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἔργων ὁ λόγος ἀλλὰ
πᾶν τοὐναντίον· ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ προσήκει περὶ
τῶν ἀδικεῖν αἰτίαν ἐχόντων, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' 21
ἀγαθῷ τινὶ διαφέροντας.

(η΄.) Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ τὸ ῥᾷστον ποιεῖν, ἐπιτιμᾶν
τοῖς ἄλλοις μηδὲν ἐπιδεικνὺς τῶν ἐμαυτοῦ, πειράσο-
μαι περὶ τῆς αὐτῆς ταύτης εἰπεῖν, παραλιπὼν ἅπαντα
τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα.

16 (θ΄.) Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσομαι
τοιαύτην τοῦ γένους αὐτῆς. πλείστων γὰρ ἡμιθέων
ὑπὸ Διὸς γεννηθέντων μόνης ταύτης γυναικὸς πατὴρ
ἠξίωσε κληθῆναι. σπουδάσας δὲ μάλιστα περί τε τὸν b
ἐξ Ἀλκμήνης καὶ τοὺς ἐκ Λήδας, τοσούτῳ μᾶλλον Ἑλέ-
νην Ἡρακλέους προὐτίμησεν, ὥστε τῷ μὲν ἰσχὺν ἔδω-
κεν, ἣ βίᾳ τῶν ἄλλων κρατεῖν δύναται, τῇ δὲ κάλλος
ἀπένειμεν, ὃ καὶ τῆς ῥώμης αὐτῆς ἄρχειν πέφυκεν.
17 εἰδὼς δὲ τὰς ἐπιφανείας καὶ τὰς λαμπρότητας ουκ ἐκ
τῆς ἡσυχίας ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀγώνων
γιγνομένας, βουλόμενος αὐτῶν μὴ μόνον τὰ σώματ᾽ c
εἰς θεοὺς ἀναγαγεῖν ἀλλὰ καὶ τὰς δόξας ἀειμνήστους
καταλιπεῖν, τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν
βίον κατέστησε, τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον
τὴν φύσιν ἐποίησεν.

18 (ι΄.) Καὶ πρῶτον μὲν Θησεὺς, ὁ λεγόμενος μὲν
Αἰγέως, γενόμενος δ᾽ ἐκ Ποσειδῶνος, ἰδὼν αὐτὴν
οὔπω μὲν ἀκμάζουσαν, ἤδη δὲ τῶν ἄλλων διαφέρου-
σαν, τοσοῦτον ἡττήθη τοῦ κάλλους ὁ κρατεῖν τῶν ἄλ-
λων εἰθισμένος, ὥσθ᾽ ὑπαρχούσης αὐτῷ καὶ πατρίδος d
μεγίστης καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης ἡγησάμενος οὐκ
ἄξιον εἶναι ζῆν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς ἄνευ τῆς
19 πρὸς ἐκείνην οἰκειότητος, ἐπειδὴ παρὰ τῶν κυρίων
οὐχ οἷός τ᾽ ἦν αὐτὴν λαβεῖν, ἀλλ᾽ ἐπέμενον τήν τε τῆς
παιδὸς ἡλικίαν καὶ τὸν χρησμὸν τὸν παρὰ τῆς Πυ-
θίας, ὑπεριδὼν τὴν ἀρχὴν τὴν Τυνδάρεω καὶ κατα-
φρονήσας τῆς ῥώμης τῆς Κάστορος καὶ Πολυδεύκους e
καὶ πάντων τῶν ἐν Λακεδαίμονι δεινῶν ὀλιγωρήσας,

βίᾳ λαβὼν αὐτὴν εἰς Ἄφιδναν τῆς Ἀττικῆς κατέθετο,
20 καὶ τοσαύτην χάριν ἔσχε Πειρίθῳ τῷ μετασχόντι τῆς
ἁρπαγῆς, ὥστε βουληθέντος αὐτοῦ μνηστεῦσαι Κόρην
τὴν Διὸς καὶ Δήμητρος, καὶ παρακαλοῦντος ἐπὶ τὴν
εἰς Ἅιδου κατάβασιν, ἐπειδὴ συμβουλεύων οὐχ οἷός 212
τ' ἦν ἀποτρέπειν, προδήλου τῆς συμφορᾶς οὔσης
ὅμως αὐτῷ συνηκολούθησε, νομίζων ὀφείλειν τοῦτον
τὸν ἔρανον, μηδενὸς ἀποστῆναι τῶν ὑπὸ Πειρίθου
προσταχθέντων ἀνθ' ὧν ἐκεῖνος αὐτῷ συνεκινδύ-
νευσεν.

21 (ια'.) Εἰ μὲν οὖν ὁ ταῦτα πράξας εἷς ἦν τῶν τυ-
χόντων ἀλλὰ μὴ τῶν πολὺ διενεγκόντων, οὐκ ἂν πω
δῆλος ἦν ὁ λόγος, πότερον Ἑλένης ἔπαινος ἢ κατηγο-
ρία Θησέως ἐστίν· νῦν δὲ τῶν μὲν ἄλλων τῶν εὐδο- b
κιμησάντων εὑρήσομεν τὸν μὲν ἀνδρίας, τὸν δὲ σο-
φίας, τὸν δ' ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων μερῶν ἀπε-
στερημένον, τοῦτον δὲ μόνον οὐδ' ἑνὸς ἐνδεᾶ γενό-
22 μενον ἀλλὰ παντελῆ τὴν ἀρετὴν κτησάμενον. δοκεῖ
δέ μοι πρέπειν περὶ αὐτοῦ καὶ διὰ μακροτέρων εἰπεῖν·
ἡγοῦμαι γὰρ ταύτην μεγίστην εἶναι πίστιν τοῖς βου-
λομένοις Ἑλένην ἐπαινεῖν, ἢν ἐπιδείξωμεν τοὺς ἀγα-
πήσαντας καὶ θαυμάσαντας ἐκείνην αὐτοὺς τῶν ἄλ- c
λων θαυμαστοτέρους ὄντας. (ιβ'.) Ὅσα μὲν γὰρ ἐφ'
ἡμῶν γέγονεν, εἰκότως ἂν ταῖς δόξαις ταῖς ἡμετέραις
αὐτῶν διακρίνοιμεν, περὶ δὲ τῶν οὕτω παλαιῶν προσ-
ήκει τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὖ φρονήσασιν ὁμο-
νοοῦντας ἡμᾶς φαίνεσθαι.

23 Κάλλιστον μὲν οὖν ἔχω περὶ Θησέως τοῦτ' εἰπεῖν,
ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γενόμενος ἐνά-
μιλλον τὴν αὑτοῦ δόξαν πρὸς τὴν ἐκείνου κατέστησεν.
οὐ γὰρ μόνον τοῖς ὅπλοις ἐκοσμήσαντο παραπλησίοις d
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς,

πρέποντα τῇ συγγενείᾳ ποιοῦντες. ἐξ ἀδελφῶν γὰρ
γεγονότες, ὁ μὲν ἐκ Διὸς, ὁ δ' ἐκ Ποσειδῶνος, ἀδελ-
φὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔσχον. μόνοι γὰρ οὗτοι τῶν
προγεγενημένων ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ τῶν ἀνθρώπων
24 ἀθληταὶ κατέστησαν. (ιγ'.) Συνέβη δὲ τὸν μὲν ὀνο-
μαστοτέρους καὶ μείζους, τὸν δ' ὠφελιμωτέρους καὶ
τοῖς Ἕλλησιν οἰκειοτέρους ποιήσασθαι τοὺς κινδύ-
νους. τῷ μὲν γὰρ Εὐρυσθεὺς προσέταττε τάς τε βοῦς e
τὰς ἐκ τῆς Ἐρυθείας ἀγαγεῖν καὶ τὰ μῆλα τὰ τῶν
Ἑσπερίδων ἐνεγκεῖν καὶ τὸν Κέρβερον ἀναγαγεῖν καὶ
τοιούτους ἄλλους πόνους, ἐξ ὧν ἤμελλεν οὐ τοὺς ἄλ-
25 λους ὠφελήσειν ἀλλ' αὐτὸς κινδυνεύσειν· ὁ δ' αὐτὸς
αὑτοῦ κύριος ὢν τούτους προῃρεῖτο τῶν ἀγώνων, ἐξ 213
ὧν ἤμελλεν ἢ τῶν Ἑλλήνων ἢ τῆς αὑτοῦ πατρίδος
εὐεργέτης γενήσεσθαι. καὶ τόν τε ταῦρον τὸν ἀνεθέν-
τα μὲν ὑπὸ Ποσειδῶνος, τὴν δὲ χώραν λυμαινόμενον,
ὃν πάντες οὐκ ἐτόλμων ὑπομένειν, μόνος χειρωσά-
μενος μεγάλου φόβου καὶ πολλῆς ἀπορίας τοὺς οἰ-
26 κοῦντας τὴν πόλιν ἀπήλλαξεν· καὶ μετὰ ταῦτα Λαπί-
θαις σύμμαχος γενόμενος, στρατευσάμενος ἐπὶ Κεν-
ταύρους τοὺς διφυεῖς, οἳ καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ διενεγ- b
κόντες τὰς μὲν ἐπόρθουν, τὰς δ' ἤμελλον, ταῖς δ'
ἠπείλουν τῶν πόλεων, τούτους μάχῃ νικήσας εὐθὺς
μὲν αὐτῶν τὴν ὕβριν ἔπαυσεν, οὐ πολλῷ δ' ὕστερον
27 τὸ γένος ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνισεν. περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς
χρόνους τὸ τέρας τὸ τραφὲν μὲν ἐν Κρήτῃ, γενόμενον
δ' ἐκ Πασιφάης τῆς Ἡλίου θυγατρὸς, ᾧ κατὰ μαν-
τείαν δασμὸν τῆς πόλεως δὶς ἑπτὰ παῖδας ἀποστελ-
λούσης, ἰδὼν αὐτοὺς ἀγομένους καὶ πανδημεὶ προ- c
πεμπομένους ἐπὶ θάνατον ἄνομον καὶ προὖπτον καὶ
πενθουμένους ἔτι ζῶντας, οὕτως ἠγανάκτησεν, ὥσθ'
ἡγήσατο κρεῖττον εἶναι τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν ἄρχων

τῆς πόλεως τῆς οὕτως οἰκτρὸν τοῖς ἐχθροῖς φόρον
28 ὑποτελεῖν ἠναγκασμένης. σύμπλους δὲ γενόμενος, καὶ
κρατήσας φύσεως ἐξ ἀνδρὸς μὲν καὶ ταύρου μεμιγμέ-
νης, τὴν δ᾽ ἰσχὺν ἐχούσης, οἵαν προσήκει τὴν ἐκ τοι-
ούτων σωμάτων συγκειμένην, τοὺς μὲν παῖδας δια- d
σώσας τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκε, τὴν δὲ πόλιν οὕτως
ἀνόμου καὶ δεινοῦ καὶ δυσαπαλλάκτου προστάγματος
ἠλευθέρωσεν.

29 (ιδ΄.) Ἀπορῶ δ᾽ ὅ τι χρήσωμαι τοῖς ἐπιλοίποις·
ἐπιστὰς γὰρ ἐπὶ τὰ Θησέως ἔργα καὶ λέγειν ἀρξάμενος
περὶ αὐτῶν ὀκνῶ μὲν μεταξὺ παύσασθαι καὶ παραλι-
πεῖν τήν τε Σκίρωνος καὶ Κερκύονος καὶ τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων παρανομίαν, πρὸς οὓς ἀνταγωνιστὴς e
γενόμενος ἐκεῖνος πολλῶν καὶ μεγάλων συμφορῶν
τοὺς Ἕλληνας ἀπήλλαξεν, αἰσθάνομαι δ᾽ ἐμαυτὸν ἔξω
φερόμενον τῶν καιρῶν καὶ δέδοικα, μή τισι δόξω περὶ
τούτου μᾶλλον σπουδάζειν ἢ περὶ ἧς τὴν ἀρχὴν ὑπε-
30 θέμην. ἐξ ἀμφοτέρων οὖν τούτων αἱροῦμαι τὰ μὲν 219
πλεῖστα παραλιπεῖν διὰ τοὺς δυσκόλως ἀκροωμένους,
περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὡς ἂν δύνωμαι συντομώτατα διελ-
θεῖν, ἵνα τὰ μὲν ἐκείνοις, τὰ δ᾽ ἐμαυτῷ χαρίσωμαι,
καὶ μὴ παντάπασιν ἡττηθῶ τῶν εἰθισμένων φθονεῖν
καὶ τοῖς λεγομένοις ἅπασιν ἐπιτιμᾶν.

31 (ιε΄.) Τὴν μὲν οὖν ἀνδρίαν ἐν τούτοις ἐπεδείξατο
τοῖς ἔργοις, ἐν οἷς αὐτὸς καθ᾽ αὑτὸν ἐκινδύνευσε, τὴν
δ᾽ ἐπιστήμην, ἣν εἶχε πρὸς τὸν πόλεμον, ἐν ταῖς μάχαις, b
ἐν αἷς μεθ᾽ ὅλης τῆς πόλεως ἠγωνίσατο, τὴν δ᾽ εὐσέ-
βειαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς ἔν τε ταῖς Ἀδράστου καὶ
ταῖς τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους ἱκετείαις, τοὺς μὲν
γὰρ μάχῃ νικήσας Πελοποννησίους διέσωσε, τῷ δὲ
τοὺς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ τελευτήσαντας βίᾳ Θηβαίων
θάψαι παρέδωκε, τὴν δ᾽ ἄλλην ἀρετὴν καὶ τὴν σωφρο-

σύνην ἔν τε τοῖς προειρημένοις καὶ μάλιστ᾽ ἐν οἷς τὴν
32 πόλιν διῴκησεν. (ιϛ΄.) Ὁρῶν γὰρ τοὺς βίᾳ τῶν πολι- c
τῶν ἄρχειν ζητοῦντας ἑτέροις δουλεύοντας καὶ τοὺς
ἐπικίνδυνον τὸν βίον τοῖς ἄλλοις καθιστάντας αὐτοὺς
περιδεῶς ζῶντας, καὶ πολεμεῖν ἀναγκαζομένους μετὰ
μὲν τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς ἐπιστρατευομένους, μετὰ
33 δ᾽ ἄλλων τινῶν πρὸς τοὺς συμπολιτευομένους, ἔτι δὲ
συλῶντας μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἀποκτείνοντας δὲ τοὺς
βελτίστους τῶν πολιτῶν, ἀπιστοῦντας δὲ τοῖς οἰκειο-
τάτοις, οὐδὲν δὲ ῥᾳθυμότερον ζῶντας τῶν ἐπὶ θανάτῳ
συνειλημμένων, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔξω ζηλουμένους, αὐτοὺς d
34 δὲ παρ᾽ αὑτοῖς μᾶλλον τῶν ἄλλων λυπουμένους· τί
γάρ ἐστιν ἄλγιον ἢ ζῆν ἀεὶ δεδιότα, μή τις αὐτὸν τῶν
παρεστώτων ἀποκτείνῃ, καὶ μηδὲν ἧττον φοβούμενον
τοὺς φυλάττοντας ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας; τούτων
ἁπάντων καταφρονήσας καὶ νομίσας οὐκ ἄρχοντας ἀλ-
λὰ νοσήματα τῶν πόλεων εἶναι τοὺς τοιούτους, ἐπέ-
δειξεν, ὅτι ῥᾴδιόν ἐστιν ἅμα τυραννεῖν καὶ μηδὲν χεῖ-
35 ρον διακεῖσθαι τῶν ἐξ ἴσου πολιτευομένων. (ιζ΄.) Καὶ e
πρῶτον μὲν τὴν πόλιν σποράδην καὶ κατὰ κώμας οἰ-
κοῦσαν εἰς ταὐτὸν συναγαγὼν τηλικαύτην ἐποίησεν
ὥστ᾽ ἔτι καὶ νῦν ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ χρόνου μεγίστην 215
τῶν Ἑλληνίδων εἶναι· μετὰ δὲ ταῦτα κοινὴν τὴν πα-
τρίδα καταστήσας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συμπολιτευομέ-
νων ἐλευθερώσας ἐξ ἴσου τὴν ἅμιλλαν αὐτοῖς περὶ τῆς
ἀρχῆς ἐποίησε, πιστεύων μὲν ὁμοίως αὐτῶν προέξειν
ἀσκούντων ὥσπερ ἀμελούντων, εἰδὼς δὲ τὰς τιμὰς
ἡδίους οὔσας τὰς παρὰ τῶν μέγα φρονούντων ἢ τὰς
36 παρὰ τῶν δουλευόντων. τοσούτου δ᾽ ἐδέησεν ἀκόν- b
των τι ποιεῖν τῶν πολιτῶν, ὥσθ᾽ ὁ μὲν τὸν δῆμον
καθίστη κύριον τῆς πολιτείας, οἱ δὲ μόνον αὐτὸν ἄρ-
χειν ἠξίουν, ἡγούμενοι πιστοτέραν καὶ κοινοτέραν

εἶναι τὴν ἐκείνου μοναρχίαν τῆς αὑτῶν δημοκρατίας. οὐ γὰρ ὥσπερ ἕτεροι τοὺς μὲν πόνους ἄλλοις προσέταττε, τῶν δ' ἡδονῶν αὐτὸς μόνος ἀπέλαυεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν κινδύνους ἰδίους ἐποιεῖτο, τὰς δ' ὠφελείας
37 ἅπασιν εἰς τὸ κοινὸν ἀπεδίδου. καὶ γάρ τοι διετέλεσε
τὸν βίον οὐκ ἐπιβουλευόμενος ἀλλ' ἀγαπώμενος, οὐδ' c
ἐπακτῷ δυνάμει τὴν ἀρχὴν διαφυλάττων ἀλλὰ τῇ τῶν πολιτῶν εὐνοίᾳ δορυφορούμενος, τῇ μὲν ἐξουσίᾳ τυραννῶν, ταῖς δ' εὐεργεσίαις δημαγωγῶν. οὕτω γὰρ νομίμως καὶ καλῶς διῴκει τὴν πόλιν ὥστ' ἔτι καὶ νῦν ἴχνος τῆς ἐκείνου πραότητος ἐν τοῖς ἤθεσιν ἡμῶν καταλελεῖφθαι.

38 (ιη'.) Τὴν δὴ γεννηθεῖσαν μὲν ὑπὸ Διὸς, κρατή-
σασαν δὲ τοιαύτης ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης, πῶς οὐκ d
ἐπαινεῖν χρὴ καὶ τιμᾶν καὶ νομίζειν πολὺ τῶν πώποτε γενομένων διενεγκεῖν; οὐ γὰρ δὴ μάρτυρά γε πιστότερον οὐδὲ κριτὴν ἱκανώτερον ἕξομεν ἐπαγαγέσθαι περὶ τῶν Ἑλένῃ προσόντων ἀγαθῶν τῆς Θησέως διανοίας. ἵνα δὲ μὴ δοκῶ δι' ἀπορίαν περὶ τὸν αὐτὸν τόπον διατρίβειν, μηδ' ἀνδρὸς ἑνὸς δόξῃ καταχρώμενος ἐπαινεῖν αὐτὴν, βούλομαι καὶ περὶ τῶν ἐχομένων διελθεῖν.

39 (ιθ'.) Μετὰ γὰρ τὴν Θησέως εἰς Ἅιδου κατάβα- e
σιν ἐπανελθούσης αὖθις εἰς Λακεδαίμονα καὶ πρὸς τὸ μνηστεύεσθαι λαβούσης ἡλικίαν ἅπαντες οἱ τότε βασιλεύοντες καὶ δυναστεύοντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον
περὶ αὐτῆς· ἐξὸν γὰρ αὐτοῖς λαμβάνειν ἐν ταῖς αὑτῶν 21
πόλεσι γυναῖκας τὰς πρωτευούσας, ὑπεριδόντες τοὺς
40 οἴκοι γάμους ἦλθον ἐκείνην μνηστεύσοντες. οὔπω δὲ
κεκριμένου τοῦ μέλλοντος αὐτῇ συνοικήσειν ἀλλ' ἔτι κοινῆς τῆς τύχης οὔσης οὕτω πρόδηλος ἦν ἅπασιν ἐσομένη περιμάχητος, ὥστε συνελθόντες πίστεις ἔδο-

σαν ἀλλήλοις ἦ μὴν βοηθήσειν, εἴ τις ἀποστεροίη τὸν
ἀξιωθέντα λαβεῖν αὐτήν, νομίζων ἕκαστος τὴν ἐπι- b
41 κουρίαν ταύτην αὐτῷ παρασκευάζειν. τῆς μὲν οὖν
ἰδίας ἐλπίδος πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς ἅπαντες ἐψεύσθησαν,
τῆς δὲ κοινῆς δόξης ἧς ἔσχον περὶ ἐκείνης οὐδεὶς αὐ-
τῶν διήμαρτεν. (κ΄.) Οὐ πολλοῦ γὰρ χρόνου διελθόν-
τος, γενομένης ἐν θεοῖς περὶ κάλλους ἔριδος, ἧς Ἀλέ-
ξανδρος ὁ Πριάμου κατέστη κριτής, καὶ διδούσης Ἥρας
μὲν ἁπάσης αὐτῷ τῆς Ἀσίας βασιλεύειν, Ἀθηνᾶς δὲ
42 κρατεῖν ἐν τοῖς πολέμοις, Ἀφροδίτης δὲ τὸν γάμον
τὸν Ἑλένης, τῶν μὲν σωμάτων οὐ δυνηθεὶς λαβεῖν c
διάγνωσιν ἀλλ' ἡττηθεὶς τῆς τῶν θεῶν ὄψεως, τῶν
δὲ δωρεῶν ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτής, εἵλετο τὴν
οἰκειότητα τὴν Ἑλένης ἀντὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὐ
πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποβλέψας, — καίτοι καὶ τοῦτο τοῖς
εὖ φρονοῦσι πολλῶν αἱρετώτερόν ἐστιν, ἀλλ' ὅμως
43 οὐκ ἐπὶ τοῦθ' ὥρμησεν, ἀλλ' ἐπεθύμησε Διὸς γενέσθαι
κηδεστής, νομίζων πολὺ μείζω καὶ καλλίω ταύτην εἶ-
ναι τὴν τιμὴν ἢ τὴν τῆς Ἀσίας βασιλείαν, καὶ μεγάλας d
μὲν ἀρχὰς καὶ δυναστείας καὶ φαύλοις ἀνθρώποις ποτὲ
παραγίγνεσθαι, τοιαύτης δὲ γυναικὸς οὐδένα τῶν
ἐπιγιγνομένων ἀξιωθήσεσθαι, πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲν
ἂν κτῆμα κάλλιον καταλιπεῖν τοῖς παισὶν ἢ παρασκευ-
άσας αὐτοῖς, ὅπως μὴ μόνον πρὸς πατρὸς ἀλλὰ καὶ
44 πρὸς μητρὸς ἀπὸ Διὸς ἔσονται γεγονότες. ἠπίστατο
γὰρ τὰς μὲν ἄλλας εὐτυχίας ταχέως μεταπιπτούσας,
τὴν δ' εὐγένειαν ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς παραμένουσαν, ὥστε e
ταύτην μὲν τὴν αἵρεσιν ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ γένους ἔσε-
σθαι, τὰς δ' ἑτέρας δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ χρόνου μόνον
τοῦ καθ' αὐτόν.

45 (κα΄.) Τῶν μὲν οὖν εὖ φρονούντων οὐδεὶς ἂν
τοῖς λογισμοῖς τούτοις ἐπιτιμήσειεν, τῶν δὲ μηδὲν πρὸ 217

τοῦ πράγματος ἐνθυμουμένων ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον μόνον σκοπουμένων ἤδη τινὲς ἐλοιδόρησαν αὐτόν· ὧν τὴν ἄνοιαν ἐξ ὧν ἐβλασφήμησαν περὶ ἐκείνου ῥᾴδιον
46 ἅπασι καταμαθεῖν. πῶς γὰρ οὐ καταγέλαστον πεπόνθασιν, εἰ τὴν αὑτῶν φύσιν ἱκανωτέραν εἶναι νομίζουσι τῆς ὑπὸ τῶν θεῶν προκριθείσης; οὐ γὰρ δή που περὶ ὧν εἰς τοσαύτην ἔριν κατέστησαν τὸν τυχόντα διαγνῶ- b
ναι κύριον ἐποίησαν, ἀλλὰ δῆλον, ὅτι τοσαύτην ἔσχον σπουδὴν ἐκλέξασθαι κριτὴν τὸν βέλτιστον, ὅσην περὶ
47 αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐπιμέλειαν ἐποιήσαντο. χρὴ δὲ σκοπεῖν, ὁποῖός τις ἦν, καὶ δοκιμάζειν αὐτὸν οὐκ ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς τῶν ἀποτυχουσῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἅπασαι βουλευσάμεναι προείλοντο τὴν ἐκείνου διάνοιαν. κακῶς μὲν γὰρ παθεῖν ὑπὸ τῶν κρειττόνων οὐδὲν κωλύει καὶ τοὺς μηδὲν ἐξημαρτηκότας· τοιαύτης δὲ τιμῆς τυχεῖν ὥστε θνητὸν ὄντα θεῶν γενέσθαι κριτήν, c
οὐχ οἷόν τε μὴ οὐ τὸν πολὺ τῇ γνώμῃ διαφέροντα.
48 (κβ'.) Θαυμάζω δ' εἴ τις οἴεται κακῶς βεβουλεῦσθαι τὸν μετὰ ταύτης ζῆν ἑλόμενον, ἧς ἕνεκα πολλοὶ τῶν ἡμιθέων ἀποθνήσκειν ἠθέλησαν. πῶς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀνόητος, εἰ τοὺς θεοὺς εἰδὼς περὶ κάλλους φιλονεικοῦντας αὐτὸς κάλλους κατεφρόνησε, καὶ μὴ ταύτην ἐνόμισε μεγίστην εἶναι τῶν δωρεῶν, περὶ ἧς κἀκείνας ἑώρα μάλιστα σπουδαζούσας;

49 (κγ'.) Τίς δ' ἂν τὸν γάμον τὸν Ἑλένης ὑπερεῖδεν, d
ἧς ἁρπασθείσης οἱ μὲν Ἕλληνες οὕτως ἠγανάκτησαν ὥσπερ ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεπορθημένης, οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἐφρόνησαν, ὅσον περ ἂν εἰ πάντων ἡμῶν ἐκράτησαν. δῆλον δ' ὡς ἑκάτεροι διετέθησαν· πολλῶν γὰρ αὐτοῖς πρότερον ἐγκλημάτων γενομένων ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων ἡσυχίαν ἦγον, ὑπὲρ δὲ ταύτης τηλικοῦτον συνεστήσαντο πόλεμον οὐ μόνον τῷ μεγέθει τῆς ὀρ-

γῆς ἀλλὰ καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῷ πλήθει τῶν e
50 παρασκευῶν, ὅσος οὐδεὶς πώποτε γέγονεν. ἐξὸν δὲ τοῖς μὲν ἀποδοῦσιν Ἑλένην ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν, τοῖς δ' ἀμελήσασιν ἐκείνης ἀδεῶς οἰκεῖν τὸν 218
ἐπίλοιπον χρόνον, οὐδέτεροι ταῦτ' ἠθέλησαν· ἀλλ' οἱ μὲν περιεώρων καὶ τὰς πόλεις ἀναστάτους γιγνομένας καὶ τὴν χώραν πορθουμένην, ὥστε μὴ προέσθαι τοῖς Ἕλλησιν αὐτήν, οἱ δ' ᾑροῦντο μένοντες ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας καταγηράσκειν καὶ μηδέποτε τοὺς αὑτῶν ἰδεῖν μᾶλλον ἢ 'κείνην καταλιπόντες εἰς τὰς αὑτῶν πατρί-
51 δας ἀπελθεῖν. καὶ ταῦτ' ἐποίουν οὐχ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου b
καὶ Μενελάου φιλονεικοῦντες, ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, οἱ δ' ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, νομίζοντες, ἐν ὁποτέρᾳ τὸ σῶμα τοὐκείνης κατοικήσειε, ταύτην εὐδαιμονεστέραν τὴν χώραν ἔσεσθαι.

52 (κδ'.) Τοσοῦτος δ' ἔρως ἐνέπεσε τῶν πόνων καὶ τῆς στρατείας ἐκείνης οὐ μόνον τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς, ὥστ' οὐδὲ τοὺς ἐξ αὑτῶν γεγονότας ἀπέτρεψαν τῶν ἀγώνων τῶν περὶ Τροίαν, c
ἀλλὰ Ζεὺς μὲν προειδὼς τὴν Σαρπηδόνος εἱμαρμένην, Ἠὼς δὲ τὴν Μέμνονος, Ποσειδῶν δὲ τὴν Κύκνου, Θέτις δὲ τὴν Ἀχιλλέως, ὅμως αὐτοὺς συνεξώρμησαν
53 καὶ συνέπεμψαν, ἡγούμενοι κάλλιον αὐτοῖς εἶναι τεθνάναι μαχομένοις περὶ τῆς Διὸς θυγατρὸς μᾶλλον ἢ ζῆν ἀπολειφθεῖσι τῶν περὶ ἐκείνης κινδύνων. καὶ τί δεῖ θαυμάζειν, ἃ περὶ τῶν παίδων διενοήθησαν; αὐτοὶ γὰρ πολὺ μείζω καὶ δεινοτέραν ἐποιήσαντο παράταξιν τῆς πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένης· πρὸς μὲν d
γὰρ ἐκείνους μετ' ἀλλήλων ἐμαχέσαντο, περὶ δὲ ταύτης πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν.

54 (κε'.) Εὐλόγως δὲ κἀκεῖνοι ταῦτ' ἔγνωσαν, κἀγὼ τηλικαύταις ὑπερβολαῖς ἔχω χρήσασθαι περὶ αὐτῆς·

κάλλους γὰρ πλεῖστον μέρος μετέσχεν, ὃ σεμνότατον καὶ
τιμιώτατον καὶ θειότατον τῶν ὄντων ἐστίν. ῥᾴδιον δὲ
γνῶναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ· τῶν μὲν γὰρ ἀνδρίας ἢ σο-
φίας ἢ δικαιοσύνης μὴ μετεχόντων πολλὰ φανήσεται e
τιμώμενα μᾶλλον ἢ τούτων ἕκαστον, τῶν δὲ κάλλους
ἀπεστερημένων οὐδὲν εὑρήσομεν ἀγαπώμενον ἀλλὰ
πάντα καταφρονούμενα, πλὴν ὅσα ταύτης τῆς ἰδέας
κεκοινώνηκε, καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τοῦτο μάλιστ' εὐδο-
κιμοῦσαν, ὅτι κάλλιστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐστίν.
55 γνοίη δ' ἄν τις κἀκεῖθεν, ὅσον διαφέρει τῶν ὄντων, 217
ἐξ ὧν αὐτοὶ διατιθέμεθα πρὸς ἕκαστον αὐτῶν. τῶν
μὲν γὰρ ἄλλων, ὧν ἂν ἐν χρείᾳ γενώμεθα, τυχεῖν μό-
νον βουλόμεθα, περαιτέρω δὲ περὶ αὐτῶν οὐδὲν τῇ
ψυχῇ προσπεπόνθαμεν· τῶν δὲ καλῶν ἔρως ἡμῖν ἐγ-
γίγνεται, τοσούτῳ μείζω τοῦ βούλεσθαι ῥώμην ἔχων,
56 ὅσῳ περ καὶ τὸ πρᾶγμα κρεῖττόν ἐστιν. καὶ τοῖς μὲν
κατὰ σύνεσιν ἢ κατ' ἄλλο τι προέχουσι φθονοῦμεν,
ἢν μὴ τῷ ποιεῖν ἡμᾶς εὖ καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν b
προσαγάγωνται καὶ στέργειν σφᾶς αὐτοὺς ἀναγκάσω-
σι· τοῖς δὲ καλοῖς εὐθὺς ἰδόντες εὖνοι γιγνόμεθα, καὶ
μόνους αὐτοὺς ὥσπερ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀπαγορεύομεν
57 θεραπεύοντες, ἀλλ' ἥδιον δουλεύομεν τοῖς τοιούτοις
ἢ τῶν ἄλλων ἄρχομεν, πλείω χάριν ἔχοντες τοῖς πολλὰ
προστάττουσιν ἢ τοῖς μηδὲν ἐπαγγέλλουσιν. καὶ τοὺς
μὲν ὑπ' ἄλλῃ τινὶ δυνάμει γιγνομένους λοιδοροῦμεν
καὶ κόλακας ἀποκαλοῦμεν, τοὺς δὲ τῷ κάλλει λατρεύ- c
οντας φιλοκάλους καὶ φιλοπόνους εἶναι νομίζομεν.
58 τοσαύτῃ δ' εὐσεβείᾳ καὶ προνοίᾳ χρώμεθα περὶ τὴν
ἰδέαν τὴν τοιαύτην, ὥστε καὶ τῶν ἐχόντων τὸ κάλλος
τοὺς μὲν μισθαρνήσαντας καὶ κακῶς βουλευσαμένους
περὶ τῆς αὑτῶν ἡλικίας μᾶλλον ἀτιμάζομεν ἢ τοὺς εἰς
τὰ τῶν ἄλλων σώματ' ἐξαμαρτόντας· ὅσοι δ' ἂν τὴν

αὑτῶν ὥραν διαφυλάξωσιν ἄβατον τοῖς πονηροῖς ὥσ-
περ ἱερὸν ποιήσαντες, τούτους εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρό- d
νον ὁμοίως τιμῶμεν ὥσπερ τοὺς ὅλην τὴν πόλιν ἀγα-
θόν τι ποιήσαντας.

59 (κϛʹ.) Καὶ τί δεῖ τὰς ἀνθρωπίνας δόξας λέγοντα
διατρίβειν; ἀλλὰ Ζεὺς ὁ κρατῶν πάντων ἐν μὲν τοῖς
ἄλλοις τὴν αὑτοῦ δύναμιν ἐνδείκνυται, πρὸς δὲ τὸ
κάλλος ταπεινὸς γιγνόμενος ἀξιοῖ πλησιάζειν. Ἀμφι-
τρύωνι μὲν γὰρ εἰκασθεὶς ὡς Ἀλκμήνην ἦλθε, χρυσὸς
δὲ ῥυεὶς Δανάῃ συνεγένετο, κύκνος δὲ γενόμενος εἰς e
τοὺς Νεμέσεως κόλπους κατέφυγε, τούτῳ δὲ πάλιν
ὁμοιωθεὶς Λήδαν ἐνύμφευσεν· ἀεὶ δὲ μετὰ τέχνης ἀλλ'
οὐ μετὰ βίας θηρώμενος φαίνεται τὴν φύσιν τὴν τοι-
60 αύτην. τοσούτῳ δὲ μᾶλλον προτετίμηται τὸ κάλλος 218
παρ' ἐκείνοις ἢ παρ' ἡμῖν, ὥστε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς
αὑτῶν ὑπὸ τούτου κρατουμέναις συγγνώμην ἔχουσι,
καὶ πολλὰς ἄν τις ἐπιδείξειε τῶν ἀθανάτων, αἳ θνη-
τοῦ κάλλους ἡττήθησαν, ὧν οὐδεμία λαθεῖν τὸ γεγε-
νημένον ὡς αἰσχύνην ἔχον ἐζήτησεν, ἀλλ' ὡς καλῶν
ὄντων τῶν πεπραγμένων ὑμνεῖσθαι μᾶλλον ἢ σιωπᾶ-
σθαι περὶ αὐτῶν ἠβουλήθησαν. μέγιστον δὲ τῶν εἰ-
ρημένων· πλείους γὰρ ἂν εὕροιμεν διὰ τὸ κάλλος b
ἀθανάτους γεγενημένους ἢ διὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς
ἁπάσας.

61 (κζʹ.) Ὧν Ἑλένη τοσούτῳ πλέον ἔσχεν, ὅσῳ περ
καὶ τὴν ὄψιν αὐτῶν διήνεγκεν. οὐ γὰρ μόνον ἀθανα-
σίας ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ἰσόθεον λαβοῦσα
πρῶτον μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἤδη κατεχομένους ὑπὸ τῆς
πεπρωμένης εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, βουλομένη δὲ πιστὴν
ποιῆσαι τὴν μεταβολὴν οὕτως αὐτοῖς τὰς τιμὰς ἐναρ-
γεῖς ἔδωκεν ὥσθ' ὁρωμένους ὑπὸ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ c
κινδυνευόντων σώζειν, οἵτινες ἂν αὐτοὺς εὐσεβῶς

62 κάτω κατακαλέσωνται. μετὰ δὲ ταῦτα τοσαύτην Με-
νελάῳ χάριν ἀπέδωκεν ὑπὲρ τῶν πόνων καὶ τῶν κιν-
δύνων, οὓς δι' ἐκείνην ὑπέμεινεν, ὥστε τοῦ γένους
ἅπαντος τοῦ Πελοπιδῶν διαφθαρέντος καὶ κακοῖς ἀνη-
κέστοις περιπεσόντος οὐ μόνον αὐτὸν τῶν συμφορῶν
τούτων ἀπήλλαξεν ἀλλὰ καὶ θεὸν ἀντὶ θνητοῦ ποιή-
σασα σύνοικον αὑτῇ καὶ πάρεδρον εἰς ἅπαντα τὸν
63 αἰῶνα κατεστήσατο. καὶ τούτοις ἔχω τὴν πόλιν τὴν d
Σπαρτιατῶν τὴν μάλιστα τὰ παλαιὰ διασῴζουσαν ἔρ-
γῳ παρασχέσθαι μαρτυροῦσαν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν ἐν
Θεράπναις τῆς Λακωνικῆς θυσίας αὐτοῖς ἁγίας καὶ
πατρίας ἀποτελοῦσιν οὐχ ὡς ἥρωσιν ἀλλ' ὡς θεοῖς
ἀμφοτέροις οὖσιν.

64 (κη'.) Ἐνεδείξατο δὲ καὶ Στησιχόρῳ τῷ ποιητῇ τὴν
αὑτῆς δύναμιν· ὅτε μὲν γὰρ ἀρχόμενος τῆς ᾠδῆς
ἐβλασφήμησέ τι περὶ αὐτῆς, ἀνέστη τῶν ὀφθαλμῶν e
ἐστερημένος, ἐπειδὴ δὲ γνοὺς τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς
τὴν καλουμένην παλινῳδίαν ἐποίησε, πάλιν αὐτὸν
65 εἰς τὴν αὐτὴν φύσιν κατέστησεν. λέγουσι δέ τινες καὶ
τῶν Ὁμηριδῶν, ὡς ἐπιστᾶσα τῆς νυκτὸς Ὁμήρῳ προσ-
έταξε ποιεῖν περὶ τῶν στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίαν,
βουλομένη τὸν ἐκείνων θάνατον ζηλωτότερον ἢ τὸν 219
βίον τὸν τῶν ἄλλων καταστῆσαι· καὶ μέρος μέν τι διὰ
τὴν Ὁμήρου τέχνην, μάλιστα δὲ διὰ ταύτην οὕτως
ἐπαφρόδιτον καὶ παρὰ πᾶσιν ὀνομαστὴν αὐτοῦ γενέ-
σθαι τὴν ποίησιν.

66 (κθ'.) Ὡς οὖν καὶ δίκην λαβεῖν καὶ χάριν ἀπο-
δοῦναι δυναμένην, τοὺς μὲν τοῖς χρήμασι προέχοντας
ἀναθήμασι καὶ θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις προσόδοις ἱλά-
σκεσθαι καὶ τιμᾶν αὐτὴν χρή, τοὺς δὲ φιλοσόφους b
πειρᾶσθαί τι λέγειν περὶ αὐτῆς ἄξιον τῶν ὑπαρχόν-

των ἐκείνῃ· τοῖς γὰρ πεπαιδευμένοις πρέπει τοιαύτας ποιεῖσθαι τὰς ἀπαρχάς.

67 (λ΄.) Πολὺ δὲ πλείω τὰ παραλελειμμένα τῶν εἰρημένων ἐστίν. χωρὶς γὰρ τεχνῶν καὶ φιλοσοφιῶν καὶ τῶν ἄλλων ὠφελειῶν, ἃς ἔχοι τις ἂν εἰς ἐκείνην καὶ τὸν πόλεμον τὸν Τρωϊκὸν ἀνενεγκεῖν, δικαίως ἂν καὶ τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμᾶς τοῖς βαρβάροις Ἑλένην αἰτίαν εἶναι νομίζοιμεν. εὑρήσομεν γὰρ τοὺς Ἕλληνας δι' c
αὐτὴν ὁμονοήσαντας καὶ κοινὴν στρατείαν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ποιησαμένους, καὶ τότε πρῶτον τὴν Εὐρώ-
68 πην τῆς Ἀσίας τρόπαιον στήσασαν· ἐξ ὧν τοσαύτης μεταβολῆς ἐτύχομεν, ὥστε τὸν μὲν ἐπέκεινα χρόνον οἱ δυστυχοῦντες ἐν τοῖς βαρβάροις τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἄρχειν ἠξίουν, καὶ Δαναὸς μὲν ἐξ Αἰγύπτου φυγὼν Ἄργος κατέσχε, Κάδμος δὲ Σιδώνιος Θηβῶν ἐβασίλευσε, Κᾶρες δὲ τὰς νήσους κατῴκουν, Πελο- d
ποννήσου δὲ συμπάσης ὁ Ταντάλου Πέλοψ ἐκράτησεν, μετὰ δ' ἐκεῖνον τὸν πόλεμον τοσαύτην ἐπίδοσιν τὸ γένος ἡμῶν ἔλαβεν ὥστε καὶ πόλεις μεγάλας καὶ χώραν
69 πολλὴν ἀφελέσθαι τῶν βαρβάρων. ἢν οὖν τινὲς βούλωνται ταῦτα διεργάζεσθαι καὶ μηκύνειν, οὐκ ἀπορήσουσιν ἀφορμῆς, ὅθεν Ἑλένην ἔξω τῶν εἰρημένων ἕξουσιν ἐπαινεῖν, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ καινοῖς λόγοις ἐντεύξονται περὶ αὐτῆς.
